

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1196
D. 1

RÉGELMAATIGE
NÉDERDUITSCHÉ
SPÉLKONST,

Ó F

*Verhandeling over de zès-én twintig Lètteren
van hèt Alphabéth.*

Gegronnd op hèt gebruik dér bèste Schrijv'ren
én dér beroemdste Dicht'ren.

MET VEELE SPRAAKKUNDIGE AANMERKINGEN
VERRYKT.

DOOR

ERNST ZEYDELAAR.

T E A M S T E R D A M,

Bij STEVEN VAN ESVELDT, Boekverkooper in de
Kalverstraat', hèt derde huis van de Roomsche Kèrk'
de Papegaay, 1769.

2010

1000

1000

V O O R R É D E
 A A N A L L E
 T A A L L I E V E N D E
 L E E S E R E N.

 * D *

 E Néderduitſche Spél-konſt, 't voornaamſte gedeelte deefer Taale, waarop de gantſche Taalkunde beruſt (a), is 't hoofd-onderwérp van dit Wérk.

Alles wat ik van dezelve gezeid hebbe, ſteunt op hèt gebruik dér beſte Schrijv'ren én dér beroemdſte Dicht'ren.

Tót deeſen arbeid' bén ik aangeſpoord, door eenen ijver', om de Spélkunde, op eene régelmaatige leeft' te ſchoeiën, én om, was 't mogelijk, te bevórdere dat mén, in ſteê van in ieder boek eene verſchillende ſpélling te vinden (b), overal eene gerégelde ſchrijfwij-

(a) A. KLUIT VOOR HOOGSTRATENS Naemlijſt. Voorr. pag. X.

(b) HOOGSTRATEN wil zig niet mociën mèt hèt ſchikken dér ſpéllinge, die de Schrijvers bijkans zoo menig als 'er zijn, in zekere punten van elkan-der geſchelden houdt. Zie zijne AENSpraek, pag. LXIX.

De Wélſpreckende FRANCISUS zegt: geen twee van onze Schrijvers zijn bier-

wijfe ontmoette. Slaag' ik hierin maar eenigzints, zulks' zal mij tót ongemeene blijdschapp' verstrèkken.

Ik hebb' mij bepaald bij de beschouwing' dér zès-én-twintig Lè-teren van ons Alphabèth (Abc); zóó, dat ik eerst de zès Vocaalen, daarna de *twintig* Consonanten, stuk voor stuk, in hun verschillend én uitgestrèkt gebruik, beschouwe.

Alles wat ik geschreeven hebb' onderwèrp' ik aan 't oordeel dér kundige Leeseren. Zij die bescheiden zijn, vitten niet naauw op kleine struikelingen van de geenen die blijk van goeden will' geeven.

De spelling van *aa* voor die van *ae*, hebb' ik, op 't voetspoor van HUIDECOPER én van anderen, verdédigt. Ik weet' zeér wél dat veele Schrijvers zig voor die van *ae* verklaaren. De Ouden schreeven meestál *ae*; wij schrijven én behooren te schrijven *aa*; omdat onze tégenwoordige uitspraak én spelling van die dér Ouden verschillen. Die beweeen wil dat dér Ouden spelling én uitspraak, in deesen tijd' béter zijn dan de onze, die laate ik zulks gaerne doen. Niemand zal ontkènnen, dat in andere Taalen, zoo wél als in onze Taal', van tijd' tót tijd', zoo in spelling' als uitspraak', ménigvuldige veranderingen ingevoerd zijn. Dat die veranderingen nu *allen* geene verbéteringen maar verèrgeringen zouden zijn, mag een ander voor mij bewijfen.

Mij-

hierin 't eens, ja niemand bijna met zigzelven. Zie zijne Voorr: voor GREG. NAZIANZENS.

Zo weinig 'er twee grascheutkens elkander gelijk zijn, zo weinig vindt men 'er thans twee, wier spelling met den anderen overeenkomt. A. KLUIT Voorr: voor HOOGSTR. pag. XI.

Het stuk der spellinge blijft nog al de twistappel onder de Spraakkundige. HOFSTEDES VOORR. voor zijne BIJZONDERHEDEN. pag. XXV.

T A A L L I E V E N D E L E E S E R E N. v

Mijne gedagten omtrént hèt gebruik dér dubbele Klink'ren in de woorden *laan, laanen; leer, leeren; loon, loonen; luur, luuren*, &c. hebb' ik ook opgegeeven én mèt de getuigeniffen van taalkundige Schrijveren gerugfteund, gelijk mén op zijn plaats kan nazien.

Bij de *i* hebb' ik eenige woorden aangevoerd die aan onkundigen vreemd zullen voorkomen; als *Vaderin, Profeetin* &c. gewoon zijnde te zèggen, *Moeder, Profeetès* &c. Ondertuffchen hebb' ik dit, behalven uit **HUIDECOPER**, nóg mèt een bewijs uit **VOLLENHOVE** bekragtigt. Naderhand zijn mij nóg de vólgende onder 't oog gekomen.

De Boschwaarzeggerin *vat eindelijk dus het woord:*

Juffr. van **MERKEN**, in **DAVID**. pag. 354.

*Die vondrijke Aartsbeulin, boe zwanger van gepsinzen,
Weet ze echter door gemaakte eenvoudigheid te ontveinzen;*

FEITAMA, in **HENRIK**. pag. 71.

Gints zwerft de Moorderin.

SELS. VERBOND dér **GENADE**. pag. 25.

Deese én dérgelijke woorden ontmoet mén meest in de Dichtkunde: in Hoogdraavenden ongebonden' stijl' mag mén ze ook bésigèn.

Bij de *ij* hebb' ik getragt te bewijfen, dàt mén die Lètter voor eene zèsde Vocaal' te houden hebbe, én aangetoond, wélke woorden mèt *ij*, mèt *y*, mèt *ei* én mèt *ije* geschreeven moeten wórdèn.

Tén opzigte van deefse Lètter' hebb' ik eene vrijheid gebruikt, van-welke ik mij verpligt vinde dén Leefer te moeten kènnis geeven; naamelijk: in alle de aangehaalde plaatfen van Schrijv'ren, inwëlke de *y* voorkwam, hebb' ik de *ij* gefchreeven; tén einde de régelmaatigheid van mijn wérk, in dit ftuk, te behouden. Voor 't overige hebb' ik dér Schrijveren spelling getrouwelijk gevolgt. Zij, die hier belang bij hebbben, gelieven mij de eerft-genoemde ftoutheid te vergeeven. In de Aanhaalingen uit dés Heeren HUIDECOPERS Proeve, mogt ik, mijns oordeels; deefse vrijmoedigheid onbefchroomd gebruiken, gemérkt dien Heer mij daartoe aanleiding gav, in 't Berigt, wégens de Lètter *ij*, agter zijne Proeve geplaatft.

Bij de Verhandeling' dér Vocaalen in 't algemeen, hebb' ik aange-toond, hoe én op wat wijfe mén dérzélver verfchillende klanken, door gepafte klank-tékens, onderscheiden kan. Alles wat ik oordeelde dienftig te zijn om dat gebruik aan te dringen, hebb' ik gezógt bij te brèngen. De Naamen én Werken van fommige dér geener die deefse fchrijv-wijfe toegedaan zijn, hebb' ik daar genoemd én opgegeeven, én will' die daarüm hier niet hérhaalen, om geen twémaal ééne zaak te doen, én omdat hèt getal dier Schrijv'ren zoo ménigvuldig is, dat ik 't voor eene weefenlijke ftraf rékenen zou, de hëlft van dérzélver naamen uit te moeten fchrijven. Egter kan ik niet nalaa-ten te zèggen dat zélfs eenen SPIEGEL (*a*) eenen TEN KATE (*b*) én eenen HOOFT (*c*) onder dien Lijft behooren.

Hèt

(*a*) In zijnen HARTSPIEGEL.

(*b*) Aanleiding tot 't verheven Deel der Nederd: Taale, inzonderheid I Deel, in de Aanmerkingen over de Critique Spelkunde.

(*c*) De Drost HOOFT in zijnen HENDRIK de GROOT. — Zie dit ook be-

Hèt tekenen dër dubbele Klink'ren door hèt bovengenoemdè Driemanſchap gebruikt , hëbb' ik (doorgaans) niet nagevólg't , omdat ik oordeele dat onze dubbele Klinkers hunne langheid duidelĳk genoeg aantoonen. Hier-én-daar nógtans , daar 't aller-noodzaak'lijkt was , hëbb' ik dit in acht genomen.

Omtrént hèt gebruik dër *Accénten* maakt mén de vólgende tégenwérpingen. I. Dat mén de woorden , mèt dezélve getékend , ſchoon ze ongetékend zijn , nimmer anders uitspreekt , én dat dus de tékens op dezélve van nul én geener waerde zijn. In ſommigen opzichte heeft mén gelijk ; want de meeste wélbeſpraakte Inwoóners , zijn , door de opvoeding' , zoodanig aan de klanken onzer Vocaalen gewoon , dat zij de woorden , ſchoon ongetékend , nógtans na dén eifch dër *accénten* uitspreeken. Voor zulke is mijn Wérk ook alleen niet geſchreeven ; zulk een onderwijs hëbben zij niet noodig. Dit gedeelte van mijn Wérk zal meest dienſtig zijn voor Vreemdelingen , die onze Taal leerende , daardoor aan de klanken onzer Vocaalen zigt-én hoorbaar gewënd wórdén. **Dat dit in betrékking' tót de jeugd ook van de grootſte zwaarigheid zoude verzèld zijn , durv' ik , bij ondervinding' ontkènnen.** Is onze Vaderlandſche jeugd in ſtaat , om de Franſche Taal , op die wiſſe te leeren , waaróm dan zouden zij ook niet in ſtaat zijn om heure Moedertaal dus te leeren ? zoo zij maar verſtandig onderweeſen wórdén.

An-

bevèſtigt in de, Godgel: Hiſt: Philoſ: Natuur-Genees-en Aardrijks-kundige, Poëtifche en Regtsgeleerde Vermakelijkheden, voor de Maanden *July, Auguſtus* en *September* 1732. pag. 158. én 161. in de Aenmerkingen van L. TEN KATE HERMANZSOON, op de Nederduitſche Spraekkunſt van ARNOÏD MOONEN. — Mèt wélke Aanmérkingen van TEN KATE, ik 'tgenoegen hëbb' te zien dat mijne ſpèlling meest overéénſtèmt.

Anderen (II) staan verbaasd, over de ménigte van schrappen óf streepen waarmede mijne Lètters voorzien zijn. Zij zeggen dat 't Konstgenootschap *NIL VOLENTIBUS ARDUUM*, daaróver van *ANTONIDES* van der *GOES* beschimpt is. Dat de laatste in zijn Lijkdicht op *Vondel*, zègt

*Hij heeft zijn letters met geen spiezen te verwerpen,
Zij zijn gebart: niets kan zijn Regementen deeren.*

Ik betuig' dat deese Aanmèrkingen, inzonderheid de laatste, mij zeèr luttel voorkomen. Immers wat tóch kan de beschimping van *ANTONIDES* in deesen uitdoen? Daarènboven zègt mén dat *LEUPINIUS* van oordeel was, dat mén de accénten behoorde agter te laten, tén minsten zoo lange tót dat dérzelver gebruik door eene openbaare wètt' vastgestèld én goedgekeurd was. — Of dit ooit omtrént de spèlling' eener Taale geschied zij, is mij onbewuft. Ik voor mij hèbb' mijne gedagten durven zeggen én maak' mij niet verlégen dat ze door eene openbaare wètt' zullen afgeschafft óf verbooden wórdèn.

Anderen wéderóm twijffelen zeèr óf deese mijne Schrijv-wijse wél ingang vinden én gevólgd zal wórdèn. Deese twijffeling is mij altijd bij geweest. Ik zal mij vergenoegen zoo ik maar bij weinigen gehoor verkrijge. Over 't algemeen te behaagen is nimmer eenig Schrijver te beurt gevallen, van hoe groot een gezag óf geleerdheid hij ook waare; dérhalven kan mén mij niet kwaalijk nemen, dat ik, tén mijnen opzigte, daar nimmer om gedagt hèbbe.

Uit deese aanmèrkingen zal de Leefer ligtelijk opmaaken, dat dit

dit gedeelte van mijn Wérk een bekwaame stóf zou kunnen uitléveren tót harrewarren én haarklooven. Die 'er vermaak in vindt én niets béters te doen heeft, gaa zijn' gang. (a)

Dat ik de eenigste bèn die gebruik maake van dén zwaaren accént' (') op *trèkken, dèkken*, &c. is niet zoo. De Vertaalervan BOILEAU'S *Art Poétique*, onder hèt Lètttermérk van A. G. alleen bij mij bekènd, bedient 'er zig ook van, dóch is eenigfints van mij verschillende. (b)

De *Vocaaalen* dus van stuk tót stuk afgehandeld hebbende gaa ik over tót de *Consonanten* van B tót Z én overweege alles wat eenigfints tót waare kènniff' én ophèlderinge van eene régelmaatige Spèlkunde behoort.

Bij de C toon' ik aan hèt vershil dat 'er, in veele woorden ontstaat wanneer mén die mèt *ch* óf mèt *g* schrijvt, gelijk *licht* én *ligt*; *dicht* én *digt*, &c. Immers mèt *ch* óf *g* te spèllen; moet naar dén aart én uitgang dér woorden *geschikt* wórden. (c)

Bij de D hebb' ik getragt hèt onderscheid dér spreekwijfen *daar is 'er*, in plaats van *daar zijn 'er*, én van *daar is*, voor *daar zijn*, enz. aan te toonen. Ik beweerde daar, dat de Fransche spreekwijs *il y en a* niet betékent *daar is 'er*, gelijk sommige wíllent, maar wél die van *il en est*; én dit staaude ik mèt eenige voorbeelden, waarbij 't vólgende zékerlijk plaats verdient

II

(a) HUIDECOPER, in zijne PROEVE. pag. 601.

(b) Zie ook wat SEWEL, behalven de aangehaalde plaatsén in mijn Wérk, ook pag. 372. zijner *Spraak-konst*, van de accénten aanmérkt. En vergelijk daarmede 't zéggen van JAN VAN BELLE in zijne *Spèl-Spraak-én Dichtkunde*. pag. 10. én 44. én oordeel dan óf ik zoo onbeslagen tén ijs kome.

(c) Zie bovengemèlde Voorréde, van *Prof FRANCISUS*. pag. 66.

Il en est. . . . elles sont plus à plaindre peut-être. (a)

Daar is 'er. . . die misschien meêr te beklagen zijn.

Dóch om van alles hier geene hérhaalingen te doen en daardoor eene groote én nietsbeduidende Voorréde te maaken, mérk' ik nóg maar aan, dat bij de F. én V. hêt verschil dér spélling' van die twé Lëtteren, in overweeing' genomen, én, mèt alle mogelijke klaarheid, getoond wórdt, waaróm mén *briev, diev, ik schrijv', ik geev',* &c. behoort te schrijven. Deese mijne spélling zal zékerlijk Antagonisten vinden. Ik hébb' 'er van gezeid 't geen ik, naar mijn begrip, oordeelde 'er van te moeten zéggen. Die béter weet, maake zijn Wérk om 't dér waereld te leeren én laate mij zijne kundigheden proeven. Onderzoeken is mijn luft.

Ingevólge van deese mijne spélling' was ik ook (wilde ik régelmatig blijven) verpligt, omtrént hêt gebruik van S én Z'naauwkeurig te wérk te gaan. Hieróm schrijv' ik *buis, buisen, muis, muisen;* enz. van gedagten zijnde dat onze stufschén twé Vocaalen zaght klinkt.

Bij de W hébb' ik mijne meening omtrént 't woord *waarächtig* geüit én beweerd dat mén te onréchte aan dat woord de betekenis geevt van *waar te schijnen*. Immers een *leugenächtig* ménsch is niet iemant die *schijnt te liegen*, maar die wél *dégelijk liegt*. En, wanneer mén zègt, 't is *regenächtig weêr*, wil mén niet te kénnen geeven dat 't *schijnt te régenen*, maar dat 't *inderdaad régent*.

Ag-

(a) ESSAI sur le feu Sacré de Fontenelle.

Agter iedere Letter' hebb' ik eene Lijst van gelijkluidende woorden gevoegd én op veele plaatsen de Geslachten dér zélfstandige Naam-woorden aangeweefén; alles zoo, dat 't niet als te onpasse 'er bij gesleept, maar, zoo veel mogelijk, voegzaam was én wél tér finéde kwam.

Mèt Bastard óf onëchte woorden hebb' ik mij niet opgehouden. Wij bestaan op ons-zélven én hebben geene hulp-troepen van nooden; én daar wij op onze eigen beenen kunnen staan, behoeven wij geene krukken te leenen. Hierdoor maakt mén onze taal onverstaan'lijk bij veelen, in zigzélve belachlijk én bespótt'lijk, waaróver mén zig behoorde te schaamen. (a)

Ik hebb' mijn Wérk bij vraagen én antwoorden opgestèld, tén einde dés te béter tégenwérpingen te kunnen maaken én beántwoorden. Ik verónderstèll' doorgaans maar een pérfoon aan te spreekén; hieróm zègg' ik: *geev-mij, zeg-mij*; &c. weetende dat, indien ik op meér dan eenen doelde, alsdan hadd' behoort te zèggen, *geev-mij &c.* (b)

Wat de Affnijdingen betrèft, die ik bij iedere Letter' aangeweefén hebb', naamelijk; dat mén schrijven moet *ik bebb'*, voor *ik bebbe*; *ik knikk'*, voor *ik knikke*, &c. wèlke laatste schrijv-wijfé door dén Heer' MOONEN doorgaans gebéfigd wórdt (c); deefé meen' ik kunnen van niemant afgekeurd wórdén.

't Is

(a) Zie de Voorréde van Professor FRANCIS, voor GREG: NAZI-ANZENUS over de Mededeelzaamheid. pag. 23—29. Néderlandfche Oudheden. pag. 80—82.

(b) Zie dezélfde Voorréde pag. 32. A, KLUIT's Voorréde voor HOO-STRATEN's Naamlijst. pag. XV.

(c) Zie inzonderheid pag. 205—316. maar voorál 335.

't Is wáár, SEWEL (a) verzèt 'er zig stérk tégen; niet willende dulden dat mén schrijve: *ik valle, stèlle, zitte, klóppe, vulle*, enz. gelijk MOONEN (b) doet; maar alleen *ik val, stèl, zit, klóp, vul*, enz. Nóg tans toont hij dat de Oudste Schrijvers zélf s hiervan gebruik gemaakt hèbben. Dat 'er Leefers zijn die door deese schrijv-wijse geen onderscheid tusschen de Bijvoegende-wijse én tusschen dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-wijse zouden weeten te maaken, kan wáár zijn; maar dat veele Leefers mèt zulk eene taftbaare domheid zouden overstórt zijn, dat laat' ik SEWEL staande houden. Ik bèn gewoon rédelijker van mijnen évenmén sch te den ken, én oordeel' daaróm; dat mijne Leefers zeér wél weeten dat 'er tót de Bijvoegende-wijse iets meér verëischt wórdt dan alleen *ik valle*, enz. Ook zullen de onkundigen daarvoor bevrijd wórd en, door de affnijdingen. Zékerlijk luid 't eenigermaate hard, te zèggen: *ik wille dat gij dat doet*; maar deese hardheid wórdt wèggenomen, wanneer mén zègt: *ik will' dat gij dat doet*.

Bij deese affnijdingen komt nóg in aanmèrking' de Buiging dér zélfstandige Naam-woorden, én dat doorgaans bij iedere Lètter'. Hieróm hèbb' ik eene Verhandeling over de Naamvallen agter dit Wérk laten vólgen; waarin ik de verschillende gedagten onzer Taalkundige Schrijveren bij één verzaamelt hèbbe: oordeelende dat 'er voor onkundige Leefers weinig nut, uit deese verspreide aanmèrkingen zou te haalen zijn. Hierbij hèbb' ik mij in dit Wérk bepaald,

(a) Zie zijne Spraak-konst. pag. 288 — 290.

(b) Zie MOONEN. pag. 175.

paald, schoon ik nóg veele dingen hadd' kunnen saamenstellen; dóch, om mijn Wèrk niet buiten de gewoone én bevallige fórm' te doen uitdijèn, liebb' ik dit liever willen laten; voorneemens zijnde om 't ééniger tijd, indien dén uitflag van dit stuk mij daartoe mogte opwèkken, een twéde Deel óf Spraak-konst uit te geeven.

't Is wáár, dat ik hier-én-daar bij de buigingen zegge, dat die afnijdingen plaats hebben in dén twéden, dérden én zèsdén Naamvall', én somtijds voorbeelden bijbrènge die maar tót een óf twé te betrekken zijn. Wanneer mén ondertuffchen hèt Wèrk doorbladert én de eene aanmérking mèt de andere vergelijkt zal mén ras bemérken dat dit gebrék vergoedt wórdt. Pag. 67. 218. én 222. bij de verkórting' van *uw'*, voor *uwen*; *een'*, voor *eenen*; *geen'*, voor *geenen*; *hunn'* voor *bunnen*; &c. hebb' ik dén vierden Naamval óf *Accusativus*, bij vergiffing', overgeslagen, daar 't zéker is dat die affnijding plaats heeft in dén 2, 3, 4 én 6den Naamv: van manlijke ènkelvouwdige zèlfstandige Naamen; gelijk mén dit uit mijne bijgebragte voorbeelden zal kunnen opmaaken én bij MOONEN. pag. 335. Bij de HAES. pag. 44. én 45. kan nazien.

Pag. 17. van mijn Wèrk zegge ik, *dat de Aarde maar een stip is in vergelijking', tén aanzien van de Zonn'*. Deese uitdrukking zal mogelijk niet wórdèn goedgekeurd, omdat mén gewoon is dit in opzigte van 't *Heeläl* te stèllen. Dat 't nóg tans geen ongerijmd zèggen is, leert mij RAY in zijn Wèrk genaamd GODS WIJSHEID GEOPENBAARD IN HET WERK DER SCHEPPING'. pag. 62. Zèggende *dat men den gebeelen inboud der zonne, zonder vreeze van groot spraak te begaan, een milliöenmaal groo-ter mag noemen, dan die van onzen Aardkloot.*

Alles wat in dit Wérk gevonden wórdt is onder de Spélkunde te betrekken, gelijk mén onder dén naam' van Spélkunde, in staat is, een geheele Spraak-konst te schrijven. Hieróm vertrouw' ik dat mijne Leefers 't mij niet tén kwaaden zullen duiden, wanneer zij hier-én - daar eenige aanmékingen ontmoeten die zij oordeelen mogten buiten mijn besték te loopen. Als daar zijn de boven-genoemde, gevoegd bij die over de Tijdvoegingen dér Wérk-woorden bij de IJ én bij de W. Zij overweegen óf 't ook tót de Spélkunde behoore dat mén de Wérk-woorden door alle de tijden heen, gevoeg'lijk én régelmatig weete te schrijven én laten dan hunne uitspraak door de billijkheid ondersteunt wórdén.

Ik twijffel' niet óf mén zal ras bemérken dat mijnen arbeid over 't algemeen *nieuw* mag genoemd wórdén; immers weet' ik niet dat ooit, in deefen smaak', over onze Taal' geschreeven is. Ondertuschen brèng' ik dit niet als eene grootspraak bij; daarvan bèn ik vére verwijdert, weetende dat Pedanterije in de Geleerdheid 't zélfde is als schijnheiligheid in dén Godsdienst; (a) maar mén behoort tóch iets te zeggen. Alle ménfchen immers wórdén door de begeerte tót lóv bewoogen; zij wórdén gedreeven door 't geene tót hunne eere strékt; de Wijsgeeren zélf s stéllen hunne naamen voor de Boeken die zij schrijven over hèt verächtén van de eer'; kan mén 't mij dan wél kwaalijk neemen, dat ik ook eene *Betaamelijke Eigenlievede* bezitte?

Mén geeft een' Dichter' de eer van een Vaers dat hij 't zijne noemt,

(a) STEELE, in dén SNAPPER.

noemt, schoon hij de fraaiste gedagten van élders ontleent hebbe, én schoon de kundigen weten waar hij tér markt geweest zij. Een Leeräar, zegt mén, heeft wél gepreekt, schoon hèt grootste gedeelte zijner Predikatie, dat reeds door verscheide Kanaalen in dien boesem gevallen is, waarüit hij 't laatste geschèpt heeft, van élders gehaald zij.

Ik verwacht dezelfde gunst van mijne Leeseren, schoon ik iet, uit een' vreemden hóp' gehaald, hier in mijn Wérk verplante. Ik staa, in dit geval, gelijk mèt Dichter én Leeräar. Hierin égter zal ik van hén verschillen, dat ik nooit mijne dievorije listiglijk zal verglimpen. Ik zal u oprécht waarfchouwen, wèlk stuk ik van anderen ontleent hebbe. En deese belófte volbrèng' ik reeds tén deelen wanneer ik u zegge dat ik ook deese gezègdens van élders gehaald hebbe; maar dat mij vergeeten is van waar?

Wat moeite én arbeid dit Wérk mij gekóst heeft, behoev' ik dén Leefer niet te zeggen. Veelen vullen hunne Voorrédens mèt zulke nutteloose dingen. Erlangt 't eenige goedkeuring dan zal ik mèt vreugde aan mijnen arbeid' gedènkèn. Dén tijd inwèlke ik 't zélve opgestèld hebbe is niet te lang: zoo lang nógkans is hij dat ik mij niet van overijling' beschuldigen kan.

Mén beklagt zig ook wéléens over Boekverkooper én Drukker, als óf de Leefer daeróver als Richter op dén stoel' zat. Ik voor mij heb' daarómtrént niets anders te zeggen, dan dat ik mèt bescheidene ménschen te doen gehad hebbe.

Dat mijn Wérk niet in de Waereld komt, zonder alvorens in de handen van kundige Luiden geweest te zijn, kan ik dén Leefer ver-
zé-

zékeren. Ik was niet hooggevoelig genoeg om te denken dat ik zonder gebreken zijn zoude; in tégendeel geloovde ik, én geloov' ik nóg, dat ik, gelijk alle stérvelingen, de feilbaarheid aan mijne zijde hebb', „ 't is de menschen zoo eigen te feilen, dat 'er geen „ mensch is die 't niet doet, en niet dikmaal doet in die dingen, „ waarvan hij ten uitersten meent verzekerd te zijn. Daar is bij „ den mensch eene onbedagtzaamheid, die zoo geworteld is, en „ eene voorbarigheid in het oordeelen, die hij zoo gewoon is, dat „ hij ze zijn leeven lang niet kan overwinnen.

„ Het zoude daarenboven wonder zijn, dat de gedagten, door „ het geduurig werkzaam zijn omtrent één voorwerp, niet altemet „ stomp werden, en dat men door het sterk en langwijlig zien „ op ééne zaak, zig altemet niet blind zag. Ik laat staan, dat de „ gedurige bezigheden, die het getrouw'lijk waarnemen van ampt „ en pligt vereischt, de geesten zou kunnen vermoeiën, dat ze „ niet sterk en vaerdig genoeg zijn, om het gewigt van die dingen „ daar men op denken moet, over te halen.” (a)

Deese en andere dingen hoop' ik, dat in aanmérking' zullen genomen wórdén, bij de geenen, die niets dan hun eigen doen voor goed keurende, mèr verroefte tanden alles beknabbelen én alóm eenen vergiftigen adem verspreiden. De bescheidene Leden dér Maatschappije weeten dat, zoo min als iemand in het Rijk dér Zeden

(a) Dit zijn de woorden van dén zeér Geleerden VITRINGA; Zie HOFSTEDÉ'S Bijzonderheden, in de Voorrede, pag. XXX. waaruit ik nóg eenige fraaië gezégdens, als tót mijn oogmérk passende, overneemen zal, zonder dezélve mèt veele nooten aan te tékenen.

den geheel onberispelijk leeft, niemand ook in het Gemeenebest der Geleerden (waarönder ik mij niet rekene) zonder gebröken schrijft. Aan deese laatsten maar eenigfints te behaagen zal mij altoos dierbaar zijn. Mijne mislagen zullen daarönboven voor de mënsh'lijke Maatschappije niet schadelijk zijn, als geene betrekking hebbende op Gódsdienst óf Zédekunde; behalven dat, hebb' ik geen gesag genoeg om anderen op mijn voetspoor te doen dwaalen. Overtuigt mén mij, op de verëifchte wijze, van doolingen, mén zal mij édelmoedig genoeg vinden, om ze, bij de eerste voorkomende gélegenheid, openlijk te belijden én te héroepen, (gelijk ik daarvan in deese Voorrede reeds bewijsen gav) weetende dat 't niet schandelijk is van gevoelen te veranderen, maar verdérv'lijk én dood'lijk in het kwaade te volharden.

Hierüit kan mén oordeelen óf ik mij van fouten vrij kenne; neen: Leefser. Maar dit durv' ik 'er bij aanmérken, dat de geenén die *ni niet heeft*, vrij dén eersten steen tégen mij mag opneemen én dit geschrift tót dén afgrond' eener eeuwige vergeetelheid veröordeelen. (a) Dat één man alles niet ziet, is eene bekende waarheid; mén neeme dérhälve het goede op, én zette het kwaade té zijde. (b) Over druk-fouten verzoek' ik verschooning. Wie zag ooit een Wérk daarvan bevrijd? HOFSTEDÉ getuigt dat 'er de Gewijde Bladen zélfs meé behèbt zijn. De goedgunstige Leefser gelieve de mijnen, naar zijne gewoone bescheidenheid te verbéteren (c). Wil iemant on-

(a) HOFSTEDÉ's Bloemen gestrooid op 't Graf van FRISO. pag. 53. 54.

(b) FRANCIUS in de Voorrede voor GREG. NAZIANZENUS. pag. 6. én 63.

(c) Dezélfde agter dit Wérkje over de Mededeelzaamheid.

ondertuffchen lètterziften, óf, hèt wèlk op een én hèt zèlfde uitkomt, vliègen vangen, mén zal hém dat vermaak zoo weinig als dén naam van *vliègen-vanger* misgunnen, zullende ik mij nooit in hairklooverijèn inwikkelèn.

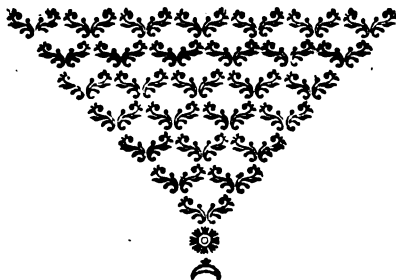
Mén dènke ondertuffchen niet, dat wij, ingevólge ons voornemen om op geene Twift-Schriften te antwoorden, ons daardoor boven alle onderwijs verhéven achten; neen, Leefer, maar dit hebbenwe voorgenomen omdat-we een afkeer van Twiften hebben. Inté-gendeel verzoeken-we, in de eerfte plaats, de geenén die in staat zijn ons eenig onderrigt te geeven, 't zélve niet te willen nalaaten, be-loovende hun daarvoor dankbaar te zullen zijn, niet alleen, maar zèlfs in vervólge van tijd daarvan gebruik te maaken, tén einde ons Wèrk daardoor dés te nuttiger te doen wórden. De misflagen die ons op eene bescheiden wijfe aangeweefèn wórden, zullen wij openhartig belijden, én de geenén die ons dezélve onder 't oog gebragt hebben, mèt naame noemen én openlijk onze érkèntenis betuigen.

Een Register van zaaken vond ik niet noodig agter mijn Wèrk te voegen, wijl alles zodanig gefchikt is dat mén 't onder zijne Lètteren vinden kan. De Naamen dér aangehaalde Schrijv'ren in eene Alphabétifche Order' te laaten vólgen, vond bij mij ook geen ingang. Alle de geenén die door mij aangehaald zijn, acht' ik, in 't geen ik van hén ontleende, taalkundig; hieróm hebb' ik geen' rang nóch órder in de plaatsing' hunner Naamen én Schriften, in acht genomen: alleen hebb' ik getragt om mijne aangehaalde vrouwelijke Schrijvers, overál dén voortréd te geeven.

Mèt

Mèt dit berigt ftapp' ik 'er van af. Wénfchende dat mijn arbeid niet geheel zonder vrugt weefen, én niets van 't gebrékkige in 't mijne bij iemand ingang vinden moge!

ERNST ZEYDELAAR.

O P D E
R É G E L M A A T I G E
N É D E R D U I T S C H E
S P É L - K O N S T ,
V A N D E N H E E R E
E R N S T Z E Y D E L A A R

WAard voorwerp onzer min! ô schoone duitſche Taal!
Door menig Letterheld verſierd met nieuwe praal!
En trouw beſchermt voor 't woën der vuige Baſtaardijë,
Die u naar 't leeven dong, door de edle Poëzijë!
Wat heeft zij, door het nut dat gij verſchaft, bekoord,
Haar' Zangrei dikwerf tot uw opbouw aangefpoord!
In woordenrijkheid hoeft gij geene Taal te wijken,
In zeggenskracht de vlag voor geene Taal te ſtrijken.

Be-

Bevalligheid bezitge in eene rijke maat.
Welsprekenheid verfiert uw netgeplooid gewaad.
Geen wonder dat men thans, opdat uw roem blijft duuren,
U eenen Tempel sticht, in Leidens oude muuren:
Geen wonder dat aldaar, eene edle Maatschappij
Voor uw belangen waakt, ten spijt der Bastardij;
En tot een spoor verstrekt voor uwe Voedsterlingen,
Om in uw oeffenperk naar d'eelften prijs te dingen.
Die zelve zugt, die heerscht in deeze uw trouwe schaar,
Die zugt voor uwen bloei, bezielde ook ZEYDELAAR;
Hij zal, hoe zeer hij wierd, door zugt tot u gedreeven,
In deeze SPELKUNST, u de klaarste bliken-geeven.
Neem dan zijn' arbeid aan; die u word toegewijd;
En schenk den Lauwerkrans aan zijn betoonde vlijt.

R. WOUTERS.

A A N D E N H E E R E
E R N S T Z E Y D E L A A R

Bij het uitgeeven van deszelfs Werk, genoemd

R É G E L M A A T I G E
N É D E R D U I T S C H E
S P É L - K O N S T.

Welspreekendheid, gewoon langs rots en berg te rennen,
Zal, door geweld van drift ontstoken en verhit,
Noit, wen ze luistren wil naar 't gouden mondgebit
Der Taalkunde, aan een' loop, 't spoor bijster, zich gewennen.

Wie kost haar beter, wie, dan HUIDECOPER mannen,
Wiens veder keurig prijst en even keurig vit ?
En wie, ó ZEYDELAAR, schijnt zo volmaakt het wit
Voor haaren Lettertoi, als uw vernuft te kennen ?

Gij steekt haar in den doff' en dien gewijden toi
Ontbreekt geen kieschheid in den allerminsten ploi:
Voer, voer die Bruid ten Hoov', zijmoet den Koning spreken;

Dat ootmoed zelf de deur des Tempels haar ontsluit',
De Kriten-Redenaar verliefd worde op de Bruid
En haar den palm-tak gunne in 't schrijven en in 't preeken.

R É-

RÉGELMAATIGE NÉDERDUITSCHÉ SPÉL-KONST.

V. **W**at is de Spél-konst?

A. De Spél-konst is eene konstige én regelmaatige keuse, van zulke Lèttèren, waarmede goede én taalkundige Schrijvers, de woorden eener Taale, naar de bèste gronden, te spèllen én te schrijven, gewoon zijn.

V. Hoeveel Lèttèren gebruikt mén om alle de woorden dér Néderduitsché Taal' behoor'lijk te spèllen én te schrijven?

A. Daartoe gebruikt mén de vólgende zès-én-twintig Lèttèren, a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, ij, z. Deese Lèttèren noemt mén hèt Alfabet óf de Lètter-Lijst.

V. Hoe wórdèn die zès-én-twintig Lèttèren gedeeld?

A. Die zès-én-twintig Lèttèren wórdèn gedeeld, in zès *Vocaaalen* óf *Klinkers*, én in twintig *Consonanten* óf *Méde-klinkers*.

V. Wèlke zijn de zès *Vocaaalen*?

A. De zès *Vocaaalen* zijn a, e, i, o, u, ij.

V. Maar wórdèn die zès *Vocaaalen* wél van een iegelijk érkènd?

A. Die zès *Vocaaalen* wórdèn niet van een iegelijk érkènd: want daar is 'er veele, die de ij daarvoor niet willen gehouden hebben; maar ik zal tragten te toonen, dat zij, mèt hèt zèlfde

A

récht,

N E D E R D U I T S C H E

récit, als de andere *Vocaaen*, daarvoor mag gehouden worden.

V. Welke zijn de twintig *Consonanten*?

A. De twintig Consonanten zijn, b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z.

V. Wat is een *Vocaaal* óf alléén-klinker?

A. Een *Vocaaal* is een lètter, die van zigzélve, zonder dén bijstand' van eene andere *Vocaaal* óf van een *Consonant*', eenen klank geeven, niet-alléén, maar ook eene *Syllabe* maaken kan.

V. Wat is een *Consonant* óf méde-klinker?

A. Een Consonant is een lètter, die van zigzélve, zonder de hulpe éener vocaaal', wél eenen klank geeven, maar geene *Syllabe* maaken kan. (*)

V. En wat is een *Syllabe*?

A. Een *Syllabe* óf Lètter-greep, is eene verzaameling van één, twé, drie óf vier lètteren, die, allen te gelijk, niet méér dan éénen klank geeven: bij voorbeeld, in *A-ma-le-kie-ten*, zijn vijf *Syllabes*. — Wanneer zulk eene *Syllabe*, uit vocaaen alléén saamen-gestèld is, dan noemt mén dat, een *Diftong*.

Van de VOCAALEN.

De Vocaaal A.

V. In watvoor woorden klinkt de *a* op zigzélve?

A. De *a* klinkt op zigzélve, zonder dén bijstand' van eene andere vocaaal', in de woorden

ab	bal	drang	kar	nar	spat	wasch	zwak
ad	ban	gal	kars	nat	stad	wat	zwang
af	bars	garst	kast	pak	tam	wan	zanger

ach

(*) Dit heeft L. TEN KATE staande gehouden tégen MOONEN. Zie de Godgel. Histor. Philos. &c. AANMERKINGEN voor de Maanden July, Augustus én September 1732. pag. 155.

S P E L - K O N S T.

ach	bas	gast	kat	pal	tak	wal	zand
ag	band	gat	kant	pan	tal	wrat	zat
al	bang	galm	lach	pas	taft	wang	zark
am	barft	gang	lag	rad	tax	wand	zwalp
an	baff	gans	lak	ram	vaff	want	zwart
ap	blank	gantfch	lam	plank	val	wandt	Abtdije
ar	brand	gard	laft	prat	vangft	walm	altaar
as	dag	garv	lat	fap	vang	walg	balk
at	dak	gram	mak	fas	valk	watte	blad
acht	dal	gras	mal	fchans	vlak	wrak	drav
ampt	dam	ham	man	fchram	vlas	wind-as	dwers
arm	dan	hach	mat	ftram	wak	zag	haln
angft	dans	hand	mand	fchat	warm	zak	hals
bad	das	kam	maft	flap	war	zal	hap
bag	dat	kan	markt	fmak	wars	zalm	harp
bak	darm	kap	nap	fnak	was	zalv	nafel.

In alle deefe woorden klinkt de *a* kórt, én moet daaróm kórt uitgesprooken wórdén. In tégendeel is zij lang én moet zij lang uitgesprooken wórdén, in de woorden

dadel	genade	kabel	nave	fchaduw	tralie	watèren
dagen	hagel	kamer	navel	fpade	vadem	zadel
babel	hamer	karel	fnater	ftapel	vader	zalig
babok	have	kater	fpatel	tafel	vaten	zwaluw
falie	haven	klaver	fabel	fafelen	wafel	zwavel
fabel	haver	kramer	pater	takel	wagen	paden
gade	havik	laken	fchalie	takelen	wapen	bladen
garen	inlage	nagel	fchade	talie	water	zwager

Daar is 'er, die deefe lange *a* mèt eenen *accént* tékenen; als *d'adel*, *dagen*, &c. dóch dit keur' ik af, omdat ik 'er geen noodzaak'lijkheid in zie.

De <i>a</i> is kórt, in	ik lag	Maar lang is zij, in	wij lagen
_____	ik fprak	_____	wij fpraken
_____	pad	_____	paden
_____	rad	_____	raderen
_____	blad	_____	bladen

N E D E R D U I T S C H E

De *a* is *kórt*, in — | ik zat | Maar *lang* is zij, in | wij zaten.
kórt is zij, in — | ik bad | maar *lang*, in — | wij baden.

V. In watvoor woorden maakt de *a* op zigzélve een *Syllabe*?

A. De *a* maakt op zigzélve een *Syllabe*, aan 't begin van de vólgende woorden

abel	adeldom	ader	afrika	averéchts
abraham	adelijk	aderen	asiã	avond-maal
adel	adem	akelig	aloë	avond-star
adelaar	ademhaaling	aken	avegaar	avond-stond
adelbórst	ademtógt	aker	avond	avond-uur,
				&c.

Aan 't begin deeser bovenstaande woorden, wórd de *a* lang uitgesproken. — In de hierónder-vólgende, in tégendeel, is zij *kórt*, én moet zij *kórt* uitgesproken wórdén.

abé (hèt)	académie	aluin	amén	arar
aberaan	acheron	amandel	apocrijs	ararat
abeel	afuit	amaril	apóstel	averuit
abimeléch	ajuin	amatist	apóstil	averije
abydus	akoniet	aniõ	apotheek	afijn
acaciã	alarm	anijs	appél óf apél	ajax

Of mén nu, tér onderscheiding^g deeser lange én kórté *a*, aan 't begin dér woorden, de eerst-genoemde, de lange naamelijk, met eenen *accént*^g tékenen moet, laar' ik aan dén smaak' dér Leeferen over.

De <i>a</i> is <i>lang</i> , in - -	asiã	maar <i>kórt</i> , in -	asiätisch
<i>lang</i> is zij, in - -	amalék	maar <i>kórt</i> , in -	amalekieten
wéderóm is zij <i>lang</i> in	afrika	<i>kórt</i> , in tégendeel, in	afrikaaneu

V. watvoor betékenissen heeft de lètter *a* op zigzélve?

A. De *a* heeft, gelijk de meeste lètterén, op zigzélve, mé-
 n-
 n-
 n-

nigerlei betékeniffen. Zij is de eerfte lètter van 't Alfabet in alle Taalen, behalven in de Etriöfifche, daar zij de dértiende is. In de Heilige Schrift betékent de A, gelijkenis-wijfe, dén aanvang van alle dingen: want zoo zègt Gód, *ik bèn hét Alpha én Omega*. De oude Kriſtenen deeden een *Alpa én Omega*, door malkanderen gehaald, op hunne Grav-Zérken ftellen, om zigzélven van de *Arriáanen*, die de Gódheid van Kriſtus loochenden, te onderscheiden. Op de Romeinifche Opſchriften én andere overblijvfelen dér Oudheid; in de Schriften dér Geleerden; bij de Koop-luiden; bij de Réchts Geleerden én andere, heeft de *a* én hebben ook de andere lètteren, zeer veele én verſchillende betékeniffen: maar vermits dit alles niet tót ons oogmèrk dient, zoo wijfen wij de nieuwsgierige Leefers, naar de Woorden - Boeken van HOOGSTRATEN, LUISCIUS, HUBNER én andere.

V. Maar kunnen én mogen wij ook de *a* gebruiken, in dén fmaak' waarin de Franschen dezélve béfigen?

A. De *a* behoort, in 't Néderduitsch, nooit, in dien fmaak', gebruikt te wórdén. Hèt Fransche lidwoordje *à* kunnen wij gevoeg'lijk verduitschen door *te* én *tót*, zèggende *du*:

De Heer N, te óf tót, niet à Amsterdam.

Veertig éllen tót óf tégen, niet à vier gulden d' élle óf ieder élle. Daer én-boven oordeel' ik, dat 'er tuffchen *te* én *tót* nóg eenig onderscheid is, én dat *te*, moet beduiden, een plaats'lijk én duurzaam verblijv; *bij woont te Amsterdam*; *tót*, daar-én-tégen, zal maar aantoonen, dat iemant, voor eenigen tijd, hiér óf daar zijn verblijv houdt. *Hij is voor een kórtén tijd tót Amsterdam.*

V. Moet mén ook, in naarvólging' van weinigen, mèt *ae*, óf naar 't voorbeeld van veelen, mèt, *aa* ſchrijven?

A. Mén moet, op 't gefag van beroemde Taalkènners, altijd mèt *aa*, niet mèt *ae*, ſchrijven, de vólgende én dérgelijke woorden,

aak	aards-vader	aankijken	aankrijten
aalmocs	aanklagt	aanlagchen	aanhijgen
aaloud	aankomft	aanknikken	aanpiepen
aam	aanspraak	aanvliegen	aangrimmen
aâmtógt	aanval	aanbidden	aanloeren
aanbód	aanvang	aanloopen	aanlonken
aambeeld	aanzoek	aanjuichen	aanblaffen
aâmâgtig	aard-kloot	aankwispelen	aanbrullen
aandagt	aanmaanen	aanschreiën	aanbranden
aanloop	aanpraaten	aanblikken	aanlichten
aangaapen	aanblinken	aanleunen	aantèllen.

„ Het woordje *aan*, ” (zègt HUIDECOPER, in zijne Proeve van Taal-én Dichtkunde, pag. 546 én 547) „ wordt keurelijk „ gevoegd voor de woorden *aanjuichen*, *aanknikken* *aangaapen*, &c. in plaats van *toejuichen*, *toeknikken*, *toegaapen*. ” Têr staavinge daarvan, brèngt hij veele voorbeelden, uit voorname Dichteren, bij; als.

Het Graf dat gaept u aen en dreygt u te bedelven.

ANDRIES DUIRCANT.

*En schoon de Satan, met zijn' helschen stoet,
De diebre waarheid aan durft brullen,*

P. BODDAERT.

Den tabbaart, noch de kroon, en lonkt mij zoo niet aan.

BARENT FONTEYN.

Zie ook FEITAMA in HENRIK pag. 37. 53. 129.

V. Wat is tóch de réden dat mén mèt *aa*, én niet mèt *ae* schrijven moet?

A. Omdat de meeste tévens én de bêste Spraak-konstenaars voor *aa* pleiten. NILOË noemt de *ae* eenen tvéklank én zègt dat de *aa*, als snaaren van eenen toon', een zuiverer geluid geeven. Mén zie zijne Aanleiding pag. 36 én 37.

HUIDECOPER zègt, „ terwjl-we gelegenheid hebben „ van

„ van deeze spelling' te spreken, moet ik zeggen dat ik ver-
 „ wonderd ben, dat Vondel, op het voorbeeld van den grooten
 „ Hooft, zig niet verbeterd hebbe, toen zijn oordeel op
 „ 't scherpste was, en hij zoo veel andere mistallen der Ouden
 „ ontdekte, en door zijn voorbeeld geheel en al uitbande. Ik
 „ wenschte wel dat hij 't gedaan hadt, en ben verzekerd, dat
 „ veelen, die naderhand voor *ae* gepleit hebben, het mede
 „ gedaan zouden hebben. Maar nog meer ben ik verwonderd,
 „ dat de schrandere ten Kate, die het onderscheid van den
 „ klank der letteren, op een hairbreed na, heeft weeten uit
 „ te meeten, dat zekerlijk allemans werk niet was, en die
 „ zelfs ergens bekent, gelijk ieder; die bekwaam is om hier-
 „ över te spreken, bekennen moet, dat de klank van *aa* zui-
 „ verder is, dan die van *ae*, 't welk een gemengde klank
 „ is: dat, zeg ik, die schrandere man echter, in zijn nooit
 „ volpreezen werk, de schrijfwijze van *ae* voor *aa* gebruikt
 „ hebbe. Hij houde het mij ten goeden, maar ik zie deeze
 „ spelling in zijn werk aan, als een klein vlekje in een schoon
 „ aanzigt." pag. 154. der PROEVE.

- V. Maar wèlk een geluid tóch, zou dan de *ae*, als een twé-
 klank, geeven?
- A. De *ae*, als een twéklank, heeft, in onze Taale, dén
 klank van de Fransche *ai*, in *air* (zwier) *clair* (licht) *chair*
 (vleesch).
- V. Zijn 'er woorden in onze Moeder-Taale, waarin mén de *ae*
 mèt deesen boven-gemelden klank', gevoeg'lijk schrijven én
 uitspreken mag?
- A' Ja tóch: daar zijn eenige weinige woorden, inwèlke mén
 dit, *doen kan*, niet alléén, maar, op 't voorbeeld dér bèste
 Dichteren, *doen moet*. Als in.

paerel réchtvaardig hovaerdig waereld	zwaerd naerstig vaardig waardig	eerwaardig boetvaardig staert paerd	gaerne blaeten kaers vaers, &c.
			Tér

Tér staavinge hiervan zou ik uit twintigerlei Dichteren, voorbeelden kunnen aanvoeren. HOOGVLIET, die doorgaans met *aa* spélt, heeft hèt onderscheid in deese woorden, naauwkeurig waargenomen; én zoo doen de meeste met hém.

1. *O appel van mijn vog! ó paerel van mijn kroon!* Boek. 10.
2. *Rechtvaerdigheid, die in 't gericht' de vierfschaar spant.* pag. 30.
3. *En hovaerdij, gestoort in Bubels-torenbou.* pag. 219.
4. *Ik acht dit leven, 'k acht de heele waereld niet.*
Geen iedle waereld kan mijn ziel vernoeving geeven. p. 219.

Zie dén AARDSVADER.

*En aan dit voorwerp van zijn gunst en macht te gader,
 Bchaagde het dien God, dien zegenrijken vader,
 Een vrouw te schenken, die, voortreffelijk en schoon,
 Ten tweeden paerel zou verstreken in zijn kroon.*

SELS. verbond der Gen: p. 6.

Daar hem de vrouw ongaerne 't water schonk;

DEZELFDE. pag. 105.

Mén zie ook SEWEL, in zijne Spraak-konste pag. 6 én 7.

Veelen schrijven, *veerdig*, *weerdig*, *weerd*, met *ee*, andere met *aa*, *vaardig*, *waardig*, *waereld* óf *wareld*; 't laatste ook wél *wérreld*.

V. Van wat gebruik is de *æ* in onze Taal?

A. Voor de *a* óf *æ*, in eigen-naamen, schrijvt mén, in onze Taal', doorgaans *e*.

V. In welke woorden gebruiken wij de *ai*?

A. De *ai*, gebruiken wij in *hair*, *koorn-airen*, *ai!* &c. in de twé eerste woorden klinkt zij als *aa*, én sommige schrijven ook die woorden met *aa*; in 't laatste moet mén de *i* laten hooren, én niet zéppen *ei*.

V. Moet mén een woord dat in 't énkelvouwd met twé *aa* geschreeven wórdt, als *taal*, *baan*, &c. in 't meérvouwd ook met twé *aa* schrijven?

A. Ik

A. Ik bèn volstrékt van gedagten dat mén dit naauwkeurig in acht moet neemen: eensdeels, omdat voornaame Taal-kenners, als daar is HUIDECOPER én SEWEL, mij daarin vóórgaan; tén anderen, omdat ik, bij ondervinding', weet', dat de jeugd daardoor geleidlijker én gemaklijker leeren spélleu én leefen: én vooräl, omdat die spélling op de gefonde Taal-kunde gegrond is. Mén schrijve dérhalven

haan	haanen	ik maan'	wij maanen
laan	laanen	ik waan'	wij waanen
baan	baanen	ik maak'	wij maaken
gemaal	gemaalin	ik waak'	wij waaken
zaak	zaaken	ik geraak'	wij geraaken
haas	haafen	ik klaag'	wij klaagen
ftaak	ftaaken	ik blaaf'	wij blaafen
kaas	kaafen	ik braad'	wij braaden, &c.

„ Ik kan geenfints goedkeuren, (zègt SEWEL) dat men
 „ schrijve *maken, zaken, flaven, vanen*, enz. want fchtoon men
 „ zegt dat daardoor een letter uitgewonnen en niemant van de
 „ betekenisfe des woords^a verfteeken wordt, nochtans gaat dit niet
 „ altijd vast; vermits 'er, door dusdanig een spelling gevallen
 „ konnen komen, waarin zelfs een Nederlander het woord ver-
 „ keerdelijk verftaan zoude; en al ware dat zo niet, behoord men
 „ niet iets ten gevallen der Vreemdelingen te doen? Genomen
 „ dat zulk een, die zo ver gekomen is, dat hij een weinigje
 „ Duytsch begint te verftaan, in een Boek deeze woorden aan-
 „ treft, *de zaken zijn vervuld*, en, niet weetende wat het woord
 „ *zaken*, betekend, in zijn Woordenboek zoekt naar 't woord
 „ *zak* (want anders kan hij niet doen om dat het woord niet vol-
 „ gens deszelfs eygenschap [*zaaken*] gespeld is); zo zal hij daar-
 „ uyt heel ligt besluyten, dat de betekenis dier woorden is, *de*
 „ *zakken zijn gevuld*; daar hij anders, indien 't woord gespeld
 „ was gelijk 't behoorde, ten eerften de rechte meening daarvan
 „ vatten zou." Zie dit p. 9. zijner Spraakkonst'. — Op p.

B

II.

11. geevt hij de volgende voorbeelden, t \acute{e} r onderscheiding' daarvan, op. —

Wij zagen ben steen zaagen

Ik wil dat laken geensints laaken.

Ik wil 't met dien ouden wagen, op zulk een quaaden weg niet waagen.

Plutten gemaakt van staaken, die met bet eene end in den grond staaken

De Graaven lagen in prachtige graven.

Ik voeg' hier bij

Wijvoeren m \acute{e} t tw \acute{e} Aaken naar de stad Aken of naar Aken. —

Een kaaper ontnam baar heur kaper

De zon kwam in die dagen niet eens t \acute{e} r kimm' uit daagen

Daar lagen n \acute{o} g eenige laagen steenen.

Deese voorbeelden toonen, hoeveel 'er aan gel \acute{e} gen zij, de woorden m \acute{e} t \acute{e} ne *a* of m \acute{e} t tw \acute{e} *aa* t \acute{e} schrijven, om h \acute{e} t misverstand dat daardoor kan ver \acute{o} orzaakt w \acute{o} rden, te vermijden.

V. Daar is 'er, die gelijk de Engelschen, de *a* als eene *e* uitsprekende, voor *geduan*, *gestaan*, &c. z \acute{e} ggen *edeem*, *esteem*, keurd gij deese sp \acute{e} l \acute{l} ing goed?

A. Gantichlijk niet: deese uitspraak is t' \acute{e} enemaal ongeschikt. Ondertusschen zijn 'er woorden, in w \acute{e} lke de *a*, door de buig \acute{i} ng' in *e* ver \acute{a} ndert, want

<i>van</i>	.	.	.	wand	.	<i>komt</i>	.	.	.	w \acute{e} nden
<i>van</i>	.	.	.	schand	.	<i>komt</i>	.	.	.	sch \acute{e} nden
<i>van</i>	.	.	.	tam	.	<i>komt</i>	.	.	.	t \acute{e} mmen
<i>van</i>	.	.	.	lang	.	<i>komt</i>	.	.	.	l \acute{e} ngen
<i>van</i>	.	.	.	kam	.	<i>komt</i>	.	.	.	k \acute{e} mmen

van

van	.	.	.	vaft	.	komt	.	.	.	vèften
van	.	.	.	land	.	komt	.	.	.	belènden
van	.	.	.	drank	.	komt	.	.	.	drènken
van	.	.	.	krank	.	komt	.	.	.	krènken
van	.	.	.	angel	.	komt	.	.	.	hèngelen
van	.	.	.	hand	.	komt	.	.	.	bhèndig
van	.	.	.	ftand	.	komt	.	.	.	bestèndig,
										&c.

V. Zijn 'er ook woorden inwèlke mén de *a* mèt eenen *accènt* moet tékenen?

A. Ja: dit heeft plaats' in zulke eige-naamen én woorden, wèlke, in de Poëlijè gebrùikt wòrdende, verëiffchen, dat de *Syl-labe*, waarín de *a* gevonden wòrdt, lang moet uitgesproken wòrden; als daar zijn de vòlgende

Agriáspers	Ciáxäres	Hozanná	Bácchiüs
árzames	Házazel	Láturus	Pitágoras
Archeláüs	Epifániüs	Mustafá	Ptolomáüs
Baktriáne	Fláviüs	Nikoláüs	Samáriá
Betháraba	Gedáliäs	Páneäs	Vátablus
Dekápolis	Kánon	Páris	Pátroklos
Eleáfar	Kájafas	Pilátus	Zábulon, &c.

V. Moet mén de *a* ook fomtijds mèt een kapje (Δ) tékenen?

A. Ja: dit moet mén doen,

1. Aan 't einde van fommige eige-naamen, daar de *a* een zeèr zwaar geluid flaat; als *Jehová*, *Hozéá*, *Jesaiá*, *Feremiá*, *Mes-sá*, *Elkaná*, *Judd*, *Meleá*, *Terá*, *Seltá*, *Methusalá*, &c. tót meèr naauwkeurigheid, én tér aanduiding' van de blaas-fing' dier vocaal', kan mén 'er eene *b* agter íchrijven; *Jehováb*, *Hoséáb*, *Jesaiáb*, *Feremiáb*, *Messiáb* &c.
2. Heeft dit voornaamelijk plaats in de Dichtkunde, om een woord, dat andersints, voor de Voet-maat', te lang zijn zoude, te verkòrten, én dus te maaken

B 2

van

van	adem	aâm	van	laaden	laân
van	ader	aâr	van	paden	paân
van	baaden	baân	van	raaden	raân
van	bladen	blaân	van	spade	spâ
van	daaden	daân	van	schade	schâ
van	bladeren	blaâren	van	vaanen	vaân
van	gade	gâ	van	vader	vaâr
van	genade	genâ	van	vergaderen	vergaâren.

Sommige verkiesen hier *paden*, *schade*, *vader*, *vergaderen*, &c. met eene *e* te verkorten, omdat men alleen uit die woorden de *d* wegneemt en de daarop volgende *e*, dus van zelve bij de *a* getrokken wordt, en schrijven derhalven *paen*, *schae*, *vaer*, *vergaderen* &c. Deese gedachte heeft eenigen grond, en zal gewisslijk doorgaan, zoo men aantonen kan, dat die lange *e* hier den klank van eene *a* geeft. Agtervolgens dit hun gevoelen, zou men ook van *gade*, *gaê*, en van *genade*, *genaê* moeten maaken. Maar hoe zal men dan doen met woorden die in de eerste *Syllabe* reeds twé *aa* hebben; dan moet men, of eene *a* wegwèrpen, of de *e* voor eene derde lètter' daarbij neemen, en schrijven *laaden*, *laaen*, *raaden*, *raaen*; dat zekerlijk niet goed is. — Dus is mijn gevoelen, dat men hier de *aa*, niet de *ae* gebruiken moet.

Op ieder woord zou ik een voorbeeld kunnen toepassen, indien ik de kundigheid mijner Leesers, hierin wantrouwde. — Het volgende uit HOOGVLIETS *Aardsvader* zij, in deesen, genoeg. —

*Maar zal, ó Hemel! dan mijn lieve wedergâ,
Mijn schoone Sara, tot mijn onbersteltbre schâ,
Dus in de slavernij' des Dwinglants moeten leven?*

BOEK I. p. 24.

V. Moet men de *a* ook somtijds met twé stippen tékenen?

A. Ja: dit moet men noodzaaklijk doen, wanneer de *a*, in een woord, niet aan de onmiddelijk voorgaande, maar aan de volgende-

gende *Syllabe* behoort, óf op zigzélve, in een woord, een *Syllabe* maakt; bij voorbeeld, in

Haak	Oceaan	heeläl	laaraan
Mantuä	Beämpfschrijver	Priesterämp	waaräan
verädelen	verächten	Viänen	bovenäl
veräangenaamen	onäanneem'lijk	Wreedäart	vooräl, <i>én veele</i>
Uriäs	Ananiäs	vooräan	<i>meér.</i>
wélian			

VOORBEELD.

*Maar 's Hemels wraak besoot in Flips 't Heeläl te toonen,
Dat ze, als zij gruwlen straft, zelfs geenen Koning spaart:*
BREDERODE VAN BURMAN. pag. 51.

- V. Moet mén ook somwijlen de twé *aa* mèt *accénten* tékenen?
- A. Ja: dit moet mén doen, wanneer de maat-klank dér Poëzij' zulks verëischt; bij voorbeeld

Een plompe Zangerès onkundig äangedreeven.
DICTKUNDE VAN BOILEAU.

- V. Maar moet dit doorgaans, op alle de woorden die mèt *aan* beginnen, gedaan wórden?
- A. Dit oordeel' ik niet noodzaak'lijk: wijl hèt woordje *aan*, uit dén aard lang is, én omdat mén, zoo veel mogelijk, de *accénten* vermijden moet; anders zou mén op 't laatst', géene óf zeér weinige woorden, zonder *accénten* overhouden. In profsä (onrijm,) kan mén 'er gebruik van maaken, wanneer *ään* tót in hèt ägterste eener spreekwijse verschooven én mén als vanzélve geleid wórdt, om 'er mèt de stëmm' op te drukken. als.

Ik bield sterk bij hem aan.

Ik viel op hem aan.

Ik zie u aan voor, &c.

Hij zag mij aan voor eigenzinnig.

Dáár was 't dat ik struikelde.

Laatenwe die zaak dáár-laaten.

Ik zal binnen vier-én-twintig uren dáár weesen.

Waar ziet gij mij voor aan?

Aller-klaarfst zal deese manier, van de *aa* te tékenen, uitblinken in de woorden die ons van zélve daartoe verpligten. Mén lètte op *waarächtig*; is hier niet de *aa* kórt? zoo ook in *waardeeren*: maar in *wáárdigheid*, *koop-wáären*, *op-váären*, &c. is de *aa* lang. — In, *waar ziet gij mij voor aan?* is de *aa*, in *waar*, kórt; maar in, *Dat 't wáár is*, *is zéker*, is de *aa*, in *wáár*, lang. — Mén zou hiervan een zeér groot getal kunnen vinden, én mogelijk zou 't zijne nuttigheid hebben, indien mén dit naauwkeurig in acht name. Ik hebb' 't hier én daar, daar 't aller-noodigst was, gedaan. —

V. Welk eene betékenis heeft *aa*?

A. *Aa* betékent, vólgens Hyschius een saamenvloeiing van verscheide wateren, hét geene misschien oorzaak is, dat sommige Rivieren dien naam draagen: immers zijn 'er 7 in Zwitserland, 5 in Westfaalen, 3 in de Néderlanden én 1 in Frankrijk:

V. Geev-mij nu nóg eene Lijst van gelijkkluidende woorden, mèt dérzélver uitlèggingen?

A. Dit zullen-we zoo beknópt én klaar, als mogelijk is, tragten te doen.

Aagt.

Aagt. M.

Aalsmeer.

Aal-smeer. O.

Aaltje. O.

Aaltje. O.

Aam. O.

Aam. M.

Agatha, een vrouwen naam.

een appel, een aagt-appel genaamd.

een Dórp in Zuid-Hólland, onder Kénne-merland.

vét, smeer van Aalen, (visch).

een kleine aal.

een vrouwen naam, eene verkleining van *Alida*.

een wijn-vat van 4 óxhoofden.

is eene verkórtting van *adem*.

Adm

- Aâmâgtig.* óf ademâgtig, is kórtââmig óf kortâdemig, én heeft meestendeel zijn oorsprong uit zwaare vermoeiing'.
- Aâmbórstig.* is iemant die een zékere bekende kwaal heeft, die hém, buiten eenige vermoeiing', belèmmert in de ademhaalinge.
- Aâmégtig.* heeft, mijns bedunkens, nóg eene andere betekenis, wórdende gebruikt in dén zinn' van zwaaren dórst'; *ik bèn aâmégtig*, ik bèn verdroogd, verteerd van dórst.
- Aanbranden.* tégen dén kétel' óf tégen de pann' aanbranden. — *Hèt eeten zal aanbranden.*
- Aanbranden.* vuur, vlam-vatten. *Hèt vuur zal wél aanbranden*
- Aanbrèngen.* toevoeren, aanreiken. *Hij zal kalk én steen aanbrèngen.*
- Aanbrèngen.* toebrèngen, veróorzaaken. *De koopbandel zal winst, voordeel aanbrèngen.*
- Aanbrèngen.* verhaalen, berigten, mèlden. *Watvoor nieuws zal die man aanbrèngen?*
- Aanbrènger.* aanvoerer, aanlanger, sjouwer, opperman.
- Aanbrènger.* verklikker, kraai, ontdekker van begaane feilen.
- Aandoen.* aantrekken, aanschieten. *Zijn kleeren aandoen.*
- Aandoen.* veróorzaaken, *iemant belèt, spijt aandoen.*
- Aandoen.* aan-gaan, doortrekken. — *Ik zal, op mijne reis, die stad aandoen.*
- Aandoen.* aanranden. — *iemant op straat aandoen, aanranden.* mén zou 't, in dien zinn', ook voor ontmoeten kunnen neemen.
- Aangaan.* stérker gaan, wat aanstappen, zijne voetstappen verdubbelen. —
- Aangaan.* aandoen, een bezoek geeven. *Ik zal eens bij uwe Moeder' aangaan.*
- Aangaan.* een aanvang neemen, beginnen. — *De reis zal haast aangaan.*

Aan-

- Aangaar.** vast-stellen, zig verbinden. — *Een verbond, een huwelijk aangaan.*
- Aangaan.** vuur-vatten. — *De lont wil niet aangaan.*
- Aangaan.** raafen, tieren, woeden, geraas maaken. — *Hoe komt gij zoo aangaan?*
- Aangaan.** belangen, betreffen, raaken, aangelégen zijn. *Zou u die zaak ook aangaan?*
- Aangedaan.** *Zijn kleeren aangedaan hebbende.*
Hij heeft de voornaamste Hoven aangedaan (bezig-tigd)
Hij wierdt door twee schurken aangedaan (aange-vallen)
Hij heeft mij veel verdriet aangedaan (verwekt, veroorzaakt.)
Hij is met een groote vrektheid, met ketterije, met wangeloov aangedaan, (behebt, besmet.)
- Aangeeven.** toereiken, overreiken, overgeeven.
- Aangeeven.** aanbréngen, opgeeven. *Gij moet die waaren aangeeven.*
- Aangewend.** *Zij heeft zig veel kwaade beblijkbèden aangewend, eigen gemaakt.*
- Aangewend.** *Ik hebbe alle mogelijke zórgè aangewend.*
- Aanhouding.V.** gestadig, aanhoudend verzoek.
- Aanhouding.V.** hérbérging, verbérging van Dieven.
- Aanhouding.V.** aanhaaling, prijs-maaking van gellooke waaren.
- Aanneemen.** ontvangen. — *Een geschenk aanneemen.*
- Aanneemen.** op zig neemen, onderstaan te doen. — *Durvt gij die zaak wel aanneemen?*
- Aanspraak.V.** bezoek, vriendlijk gesprék. *Uwe vriendlijke aanspraak heeft mij zeer verlevendigt.* Dit woord gebruikt mén tén opzichte van iemand die éénzaam leeft, óf ziekelijk is.
- Aanspraak.V.** rédenvoering. *Hij deed een treflijke aanspraak.*
- Aanspraak.V.** eisch. — *Hij heeft 'er aanspraak, eisch op.*
- Aan staan.** leunen, érgens tégen staan. —
- Aan staan.** niet sluiten. — *De deur laten aan staan.*

Aan-

- Aanstaan.* behaagen, zin hebben. *Zal u dat wél aanstaan?*
Aanstellen. in 't bewind, in 't bestuur, in de bediening' stèllen.
Iemant tot Gouverneur aanstellen, benoemen.
Aanstellen. zig aankanten. *Zig tégen iemant aanstellen.*
Aantekening.V. te boekstèlling, inschrijving. — *Hij is tèt aantekening' mèt zijn Bruid.*
Aantekening.V. opmèrking, waarneeming. — *Een boek mèt geleerde aantekeningen, uit voornaame Schrijvers.*
Aantrèkken. aandoen. — *Zijn kleéren aantrèkken.*
Aantrèkken. optrèkken, aanrukken. *Op een Stad aantrèkken om die te belégeren.*
Aanzien. iemant aanzien, bekijken, beschouwen.
Aanzien. O. vermogen, achtbaarheid, hoogen staat. —
Aanzien. tén) in vergelijking'. *De Aarde is maar een slip, tén aanzien, in vergelijking' van de Zonn'.*
Aard. V. is aarde. — *Op de aard' óf aarde.*
Aart. M. Natuur, soort, geslacht, in dén zinn' van rédenloose én leevenloose schèpselen; als dieren én boomen, &c.
Dat bréngt dén aart deeser Dieren mée.
Ik hébb' nóg geen Boomen van dien aart', van die soort', gezien.
Aart. M. inbórst, aangebore neiging óf hoedanigheid. —
Een kind van een' zagtmoedigen aart'
Aarten. óf aarden; gelijken, hèllen, neigen, zweemen.
Naar zijn' Vader en naar zijne Moeder aarten.
Aarten. óf aarden; tier hebben, leeven, groeiën. *Die boomen willen niet aarten. Ik kan hier wél aarten.*
Aas. O. voedsel. — *Onze ligchaamen zullen bèt aas der wórmén zijn.*
Aas. O. kók-aas, om visch te vangen. — *De visch heeft bèt aas wéggenomen.*
Aas. O. een twintigste van een Engels goud. —

- Aas. O.** kaartblad, met een' enkelen flipp'. — *Harten-
aas, &c.*
- Aas. O.** stout, ondeugend kind. — *Dat is een stout aas.*
- Aafen.** 't meêrvouwd van *aas*. *Een Engels heeft twin-
tig aafen.*
- Aafen.** de viïſſchen aafen, voeden, hêt aas toewérpen.
- Aafen.** voedsel zoeken. — *De Raavens aafen op doode
krèngen.*
- Accént. M.** klank-tèken. — *De e met eenen accént' tekenen.*
- Accént. O.** uitspraak, spraak-toon, spraak-geluid. *Hij heeft
een slegt accént, een slegte uitspraak.*
- Accént. O.** in de Muziek', betèkend een zékere leiding van
de klanken.
- Acht en agt.** zie op lètter C.
- Adders-tong. V.** een kwaadspreekend mênſch.
- Adders-tong. V.** een foort van kruid, spreek-kruid genaamt.
- Afgaan.** afkomen, benéden komen; *de trap* afgaan.
- Afgaan.** afwijken, verlaaten, verzaaken, verbreeken.
*Van den rêchten wèg afgaan (afwijken.)
 Van zijn Ouders deugden afgaan, verbaſteren,
 ontâarden.
 Van zijne rêden afgaan. Zijne rêden verzaa-
 ken.
 Van zijne belovte afgaan, zijn woord verbree-
 ken.*
- Afgaan.** vertrekken, afreïſen. *De Pôſt zal haast afgaan.*
- Afgaan.** uit de bediening' treden. *Die Burgermeester zal
afgaan.*
- Afgaan.** afneemen, verminderen. *De koorts is aan't af-
gaan.*
- Afgaan.** buik-looſen, afgang hêbben. *De pillen zullen u
doen afgaan.*
- Afgaan.** vloeiënd gedaân, wél uitgevoerd wórden. *Dagt
gij dat hem dat zoo wél zou afgaan, dat bij dat
zoo wél uitvoeren zou?*

Af-

- Afgewènd.* deelw. van *afwènnen*: ontleerd. *Ik bebb' bém dat afgewènd.*
- Afgewénd.* deelw. van *afwènden*: *God beeft dat onheil afgewénd, verboed, voorgekomen. —*
- Afleggen.* afgelégen zijn. *Dat huis zal te verr' van den weg afléggén.*
- Afleggen.* néder-léggén. — *Zijne kleéren afléggén. —*
- Afleggen.* betragten, zig van zijn' pligt' kwijten, eerbewijzen, de verschuldigde eerbied betoonen. — *dén eed van getrouwigheid afléggén, (doen) — zijne pligten bij een' aanzienlijken Heere afléggén.*
- Afzien. O.* afkeer, tégenheid. — *Een afzien van iemand bebben.*
- Afzien.* hèt gezigt afwénden. *Ik zal van dat Schouw-spél afzien.*
- Agt én acht.* zie op lètter C.
- Aaken.* een Stad in 't Hértógdóm Gulik.
- Aaken. M. V.* kleine roei-schuiten —
- Al.* is alles. *Hij beeft al zijn goed (alles) verlooren.*
- Al.* is reeds. *Ik bebb' al (reeds) gedaan.*
- Al.* is boewél, óffchoon. — *Al was bij nóg eens zoo groot, schoon bij nóg eens zoo groot was.*
- Al.* is ook, ja tóch. *Hébt gij reeds géld gegeeven? al, al. ja, ja.*
- Al. M.* 't Heelál, ook God zélve. *O toortsen van dén Al. Dén ongeschaapen Al.*
- Als.* is, als-óf. *Als waaren 't slaaven; als-óf 't slaaven waaren.*
- Als.* is, gelijk. *De één is als dén ander. —*
- Als.* moet nooit voor *dan* gebruikt wórdén, in dén comparativus óf vergelijkenden trapp'. — *Mén zégt, bij is zoo groot als gij; maar niet bij is grootér als gij, maar grooter dan gij. Zie hieróver nader bij lètter D.*
- Ambagt. O.* Hand-wérk, beroep. *Hij is een Timmerman van zín Ambagt.*

- Ambagt.* O. Heerlijkheid van 2, 3 of 4 Dörpen, onder éénen Heer' staande. —
- Anker.* O. bekend scheeps-tuig. — *Wij waaren genoodzaakt het anker uit te wërpen.*
- Anker.* O. muur-ijsfer, kram. *Daar moet nóg een anker aan dien schoorsteen'.*
- Anker.* O. wijn-vat van 32 mingelen.
- Appél.* O. of apél; beroeping voor een opper-Geréchts-hóv.
- Appel.* M. boom-vrugt. *Geev-mij een' appel van dien boom'.*
- Arm.* M. lid, lédemaat van 's mënſchen ligchaam, *Die man heeft zijn' arm gebroken.*
- Arm.* behoeftig, nooddruftig, noodlijdend, géldeloos. *Die mënſchen zijn arm én eertlijk.*
- Armen* (de) 't meêrvouwd van *arm.* — *Ik hebb' pijn in mijne armen.*
- Armen.* (de) de arme luiden.
- As* én *asch* zie op letter C.
- Atlas.* M. waereld-draager, waereld-tórſſer. *De Atlas ſtaat op den agtergével van 't Stadhuis i' Amsterdam.*
- Atlas.* M. verzameling van Land-én Zee-kaarten.
- Atlas.* O. zéker Indiäansch ſtóf. —
- Atlas.* M. een voornaam gebérgte van *Afrika*, wiens kruinen tót aan de wolken reiken.
- Avondmaal.* O. bij uitneemenheid voor het Nagtmaal dés Heeren gebruikt.
- Avondmaal.* O. avond-maaltijd; dit behoorde mën, mijns bedunkens, om niet mèt het bovenſtaande verward te wórden, *avond-ecten*, *avond-maaltijd* te noemen. *Wij zijn bij onze vrienden op een tréſlijke avond-maaltijd, op een kóſtlijk avond-ecten ge-zweeft.*

De Vocaal E.

V. Wat ſtaat ons nu, omtrent deeſe vocaal', in aanmérking' te neemen?

A. Dat

A. Dat de *e*, wégens haare verschillende klanken, op verschillende wijzen moet geschreeven wórdén.

V. Hoeveel onderscheidene klanken heeft dan de *e*?

A. De *e* heeft vier onderscheidene klanken, naamelijk;

1. Stom óf vrouwlijk, zonder boven-streeping', *e*,
2. Manlijk óf schérp, mèt eenen *accent'*, *é*.
3. Open, mèt dén zwaaren *accent'*, *è*. én
4. Zeér open óf lang, mèt een kapje, *ê*.

DE STOMME óf VROUWLIJKE *E*.

V. Wat is de stomme óf vrouwlijke *e*?

A. De stomme óf vrouwlijke *e*, heeft een zeér zagt geluid, én wórdt nooit mèt een klanktéken geschreeven, — Tót een' algemeenen régel' kan ik zéggen, dat zij overál waar zij in dit wérk zonder *accent*, gevonden wórdt, vrouwlijk is. — Tén voorbeelde strékken de vólgende woorden.

De *e* is vrouwlijk; in

aarde	appel	cingel	fakkel	javelijn	natie	uie
albedil	assche	distel	gade	kade	once	vlade
amber	baker	èbbe	gaffel	kamille	padde	warande
angel	balsen	élle	hoede	laade	riviere	zeede;
anker	cimbel	érve	hórde	lance	schade	&c.
albefchik	citer	fabel	ingale	made	sleede	

Zij is vrouwlijk in de Diftong' *ie*; als blijkt uit

bier	briev	dienst	gier	kier	lier	piet	stier
bies	cier	fielt	giet	klier	lies	riet	tier
bieft	diev	fier	griet	kiel	mier	schiet	tien
biet	dier	fries	híer	kiem	pier	schier	zien,
							&c.

Hier zou mén ze, uit hoofde van de langheid dér *i*, bijna geheel stom kunnen noemen.

Zij is ook vrouwlijk in de diftong' *oe*; als

boer	doe	groev	hoev	loev	noeft	ſchoen	voeden
boenen	doen	groet	koel	moer	poet	ſchroev	voet
boet	doet	koë	koen	moet	roet	troev	woeden
boev	goed	hoed	loeren	moeder	roeft	toen	zoel, &c.

Vrouwlijk is zij ook in de diftong' *eu*; als

beul	deun	geur	heup	jeugd	keufe.	leus	ondengd
beurt	fleur	heür	heul	keur	keutel	meulen	peul
deur	euvcl	heuvel	jeukt	keuken	leur	neus	reus, &c

In één woord, de *e* is vrouwlijk in alle de diftongen; als in *ieu*, *nieuv*. — In *aaie*, *baaiën*. — In *uie*, *luiër*. — In *cie*, *gliën*. — In *oëie*, *boëiën*. &c. —

- V. Wat hebt-ge nóg omtrént de vrouwlijke *e* aan te mérken?
 A. Dat de meeste woorden onzer Taale, die mèt de vrouwlijke *e* eindigen, vrouwlijk zijn.
 V. Geef daar van bewijzen?
 A. Alle de hierönder-ſtaande woorden, eindigen mèt een vrouwlijke *e* én zijn van 't vrouwlijke geſlacht.

aankleeve	bénne	bombe	diergaarde
armoede	bérgſtöffe	bouw-ſtöffe	duive
bagge	beroerte	breedte	dije
béde	blad-zijde	bije	èbbe
bédſtède	blinde	bravade	égade
behoevte	bloed-ſchande	bijlaage	eere
bénde	boete	ceremonie	ègge

één-

élénde	kladde	pakkaadje	ténte
élle	klagte	paliffade	tinne
éndivie	koe	proeve	tobbe
érv-zonde	kógge	questie	tombe
érve	koorde	reede	tórré
fontanje	koude	rénte	tralie
franje	krèbbe	roede	treede
gaave	kudde	rógge	tronie
geheimkunde	kunne	ronde	uitgave
groeve	landmeetkunde	roove	velge
groente	leere	ruimte	vióle
groefe	legénde	falade	vódde
haage	lélie	fchaante	voege
haave	léffe	fchande	vonte
haard-ftéde	linze	fcharre	voogdije
have	lów-reede	fchéde	voorhoede
hèlle	lijv-rénte	fchréde	voore
hèngel-roede	lijk-staatfje	flabbe	vijfe (fchroev)
heide	maare	flag-órde	waake
hitte	maafe	fmarte	wadte
hoeve	male	fpade	wafch-tobbe
hóv-ftéde	malie	fpélte	watte
hólte	meede	fpie	weelde
hoope	meefe	sponde	weérgade
hulde	miffe	spreekwijfe	weets
inlage	naalde	ftaatkunde	weite
jaargetijde	nave	ftéde	woede
kampernoelje	omreede	fteekade	wonde
karavane	once	fteekte	zeeve
kaffaje	onkunde	ftérvte	zonde
kaffanje	ónvréde	ftóffe	zwaade
kauwoerde	oppervlakte	ftrafte	zeege
kèrkzeede	órde	taalkunde	ziekte
kérwe	overzijde	talie	zoode
keufe	overgave	tarwe	zijde.

Zoo

Zoo ook alle de naamen in *ie*, in *dje*, in *kunde* &c. — Men zie dit in de woordenlijsten van HOOGSTRATEN én SÉWEL.

2. de MANLIJKE óf SCHÉRPE *e*.

V. Wanneer is de *e* Manlijk?

A. De *e* is manlijk in alle de woorden, waarin zij een schérp geluid slaat, gelijk de Fransche *e* in *bonté*, *santé*, *péché*, &c. én moet ook mèt dénzélfden *accent*' getékend wórdén. Zij maakt eene *Syllabe* in de vólgende woorden.

ébal	évenwigt	ékel	éverzwijn	évenrédig
édelen	éfel	éland	évening	édelheid
égelen	évenaartig	évenaar	évenménfch	évenbeeld
édik	édelman	évenen	évenaaren	évenmaatig, &c.

UITZONDERING.

De *e*, die aan 't begin dér bovenstaande woorden schérp óf manlijk is, is, in tégendeel vrouwlijk aan 't begin van de vólgende woorden

eklips	elénde	eremiet	evangéli
edict	eléndigheid	elixir	evangelift
elemént	eméritus	eridaan	erifilé, &c. —

V. In watvoor woorden is de *e* al vérder manlijk?

A. De *e* is doorgaans manlijk, in de eerste *Syllabe* van twé-én van sémmitte drie-lédige woorden. — voorbeelden.

béde	bédestond	bédelen	béter
bédedag	bédevaart	béker	béfem

bé-

bésigen	knével	rédén	véselen
bésie	knévelen	régel	vésiken
békeren	krévelen	régelen	véderen
céder	lédemaat	rédelijk	vlégel
céder-boom	lédén	régen	vléder
cédél	lédér	rékenen	vrédén
dégen	lédig	régenen	véter
déken	lédigen	rémelen	véteren
déluwen	léger	révelen	wéder
fémelen	légeren	schédél	wégen
frévelen	léveren	schépen	wrével
gével	léver	stéde	wémelen
géluwen	méde	schémeren	wépelen
gléde	méluwen	smédén (*)	wrémelen
grémelen	ménigte	snévelen	zédén
gréniken	négen	spékelen	zégel
hédén	néger	stédigen	zégen
hékél	nétel	stékelen	zégenea
hémel	nételen	stéperen	zémel
hémelen	nével	snéde	zéker
hével	névens	stédén	zénuw
héve	néder	stékel	zétel
hévig	nédrig	stével	zéver
jémeni	pékel	stévig	zéven
jéfus	pégel	tégel, tigchel.	zéventien
kégel	péper	tégen	zéventig
képer	péperen	téken	zénuwen
kétel	péter	tépel	zémelen
kételen	pétrus	tékenen	zépelen
kéten	prédiken	védél	zwégelen
kéver	prévelen	véder	zétels
klépel	réde	véluw	zégels, &c.

Zie alle deese én dergelijke woorden, mèt dezélfde *accénzen* getékend bij L. TEN KATE. I Deel. p. 233—236. —

(*) 't Meêrvouwd van *smid* óf *smied*.

„ De e, „ (zègt SÉWEL, in zijne *Spraak-konst*, p. 19)
 „ heeft tweederleye klanken, als blijkt in *gevel* en *bevel*; in *ézel*
 „ en *gezèl*; *bemelen gemèld*: 't zou derhalve voor uythcemfchen,
 „ die genegen zijn onze taal te leeren, een groot gerief weezen
 „ indien die harde klank altijd met een klankteken aangewezen
 „ waare: want hoewel men tót eenen algemeenen regel zou
 „ kunnen stellen, dat tweelédige woorden het *accent* (*) door-
 „ gaans op de eerste lettergreep hebben, als *knével*, *lépel*, &c.
 „ nógtans zijn verscheyden daarvan uytgezonderd. „ als

belèt	beding	beleid	beroerd	getal	gewild
gebéd	bedrijv	bewind	belast	gebaar	gezèl
gebrék	begin	beloop	beluft	gebuur	gezwèl
gezèt	behoevte	bemint	bewust	geval	gedrag
férvét	behulp	besték	cemént	gewèld	gedicht
féyét	belag	beraad	fregat	gemèld	bevel, &c.

In alle deese is de e, in de eerste lètter-greep, vrouwlijk. —

Zij is wèderöm manlijk in de twéde *Syllabe*, van de vólgende drie-én vier lédige saamen-gestèlde woorden

be-

(*) Hier bèn ik genoodzaakt om SÉWEL te verbéteren, die, *accent* als onzijdig behandeld, zèggende *bèt accent*, daar 't ondertuffchen zéker is, dat dit woord onder de manlijke Naamen behoord. Immers vind' ik in HUIDCOEPERS Proeve. p. 143, *de plaats van den accent*. — Deese, bekènn' ik, heeft mij, hierömtrént, de oogen geöpent; gebruiken-
 de ik tē vooren ook, *bèt accent*. Naderhand hebb' ik gevonden, in de BOEKZAAL' dèr Geleerde Waereld, voor de Maand' Novéber. 1766. p. 512, *van den accent berooft*, — Ook in de OORDEELKUNDIGE BYBEL-VERKLAARING' van LILIENTAL. 2. D. pag. 16 in de Aantékening' van J. J. K. régel 5 vanönder *met eenen dubbelen accent gesekend*. — 'T verwondert mij, dat SÉWEL, die eene Geslacht Lijst gemaakt heeft, dés onkundig geweest is, én dat HOOGSTRAATEN er geen gewag van maakt. — TEN KATE, ondertuffchen schrijft ook *de accent*; 1 Deel. pag. 369. onderaan.

bejégenen	gezéten	onéven	verlégen
benévelen	genégen	omwégen	verégelen
gebéden	jenéver	ontzénuwen	verdéluwen
geléderen	mijfénen	ophémelen	verméluwen
gelégen	onwéder	verzékeren	verédelen
gebréken	onvréde	vernéderen	verdédigen, &c.
gehéven	onédel	vergéluwen	

Zij is altijd manlijk, in *hédén*, *Overbédén*, *standvastigbédén*.

Op dezelfde wijze moet de *s* mét *dén* scherpen *accént* getekend worden, in de volgende eige-naamen, én naamen van Landen, Stédén, &c.. niet alléén, omdat zij daarin manlijk is, maar ook, omdat deese woorden, in de Poësjie gebruikt wórdende, veréischen dat de maat-klank op dezélvé valle.

Alféüs	Cybelé	Hymenéüs	Omfalé
Améliä	Dozithéërs	Iduméä	Oréä
Andréäs	Doriléä	Idamé	Peréä
Aréthas	Dorothéä	Jölé	Phédra, Fédra.
Aréte	Diöcesaréä	Irenéüs	Fédrus
Arimathéä	Dindimé	Judéä	Polydémon
Athéös	Eusébiüs	Jannéüs	Ptoloméüs
Athénen	Enéäs	Ituréä	Peloponnéüs
Asthenéä	éfesen	Jéricho	Praxéäs
Bardézanes	Eliséüs	Lalagé	Rodopé
Beréä	Eubéä	Léä	Séforis
Batanéä	Filétus	Lilibéüs	Steropé
Béthfagé	Foloé	Meröé	Stéfanus
Beërsabé	Galaté	Merobé	Salomé
Beëlsé bub	Galiléä	Melchizédek	Tibériäs
Cesaréä	Génesis	Néöptólemus	Thezéne
Césure	Genézaréth	Niöbé	Tirrénus
Chrêmes	Haggéüs	Nicodémus	Valériüs
Clodové	Hecaté	Niskalénus	Zagchéüs
Cyäné	Hélena	Nicéä	Zebedéüs, &c.

Mijns bedunkens, zijn dit dingen, waarop mén naauwkeurig acht behoord te geeven; wijl dezélve van eene uitsteekende nuttigheid zijn, én niet weinig strèkken konnen, om, aan onze Taal', eene juistheid van uitspraak', tévens én eene sierlijkheid bij te zètten, wèlke zij, tót hiertoe, misse. Wat tóch heeft de Franschen aangespoord, om de *accénten*, in hunne Taal', in te voeren, wat anders, dan dat zij zagen, dat dezélve voltrèkt noodzaaklijk waaren, tér bepaaling' van de maat-klank' dér Poëzij'. En hebben niet de meeste, zoo wél de doode als de levendige Taalen, hunne klank-tékens? Mogen wij dan, omtrént onze Taale, waarvan SLICHTENHORST getuigd dat ze is, „eene moederlijke, zèlfstandige én ongemèngde Taal, én naast de „Hebreeuwse, die Gód zèlfs heeft willen spreeken, de oudste „van alle Taalen.” (*) niet dezèlfde oplettènhèid hebben? om naamelijk, de verschillende klanken onzer Vocaalen, door gepastte klank-tékens, verstaanbaar te maaken? — En wat gemak zullen de vreemdelingen hierbij vinden.

Bepaalen-we ons in deesen maar alléén tot de Franschen; wat gemak zullen zij, in hunne Taal', aan *accénten* gewoon, niet vinden, wanneer zij, de onze leerende, de verschillende klanken onzer vocaalen, door dezèlfde tékens, als de hunne, aangeweesen zien!

En hoe nuttig zèlfs zal dit voor een' Néderlander zijn. Alsdan zal hij niet meér in twijffel staan, omtrént de uitspraak' van *gevel* én *bevel*, van *esel* én *gesel*; maar aanstonds zien, dat die woorden zijn *gevel*, *bevel*, *esel*, *gesel*.

Nóg trèffender komt dit vóór, in de vier vólgende woorden, *aangewend*, *aangerwend*, *afgewend*, *afgerwend*: woorden die, in dén eersten opslag, twé aan twé, dezèlfde zijn én nógtans merkèlijk verschillen. — Schrijvt mén die nu mèt *accénten*, dan zal 't aanstonds blijken, dat *aangewènd* én *afgerwènd*, beide komen van 't wèrk-woord *wènnen*, *gewènnen*, *aanwènnen*, *afwènnen*, &c. de twéde *aangewènd*, *afgerwènd*, van *aanwènden*, *afwènden*.

(*) Zie zijne Geschiedenissen van Gèlderland. pag. 23.

wénden. — Gelijk dit Letter A. pag. 16. te zien is. — Deefe woorden, dunkt mij, zijn alléén genoeg, om voor de noodzaaklijkheid dér *accénten* te pleiten.

Ik will' mij niet ophouden, mèt hèt aanhaalen, van een groot ge. al Schrijvers, die hèt gebruik dér *accénten* toegedaan zijn: hunne naamen alléén, zouden hier te veel plaats beslaan. Hèt vólgende staaltje, uit dén voortréflijken HUIDECOPER, will' ik évenwél niet vcorbij gaan; want, daar hij doorgaans geene accénten gebruikt, zoo schijnt hij nógtans, hier én daar, de noodzaaklijkheid van dezélve, gezien te hèbben én te érkennen. Immers op pag. 469. zijner Proeve, vind' ik

*Maar leert met veltgewas en ooft de maegh verzaden,
Waermé de boomgaert en de boom hangt overladen.
en v 664 — — — een gruwelijke smet,
Waermé d'onkuische mij bezoedelde en ootterde.*

En deefe voorbeelden zélfz zijn uit VONDEL ontleend!

Dezélfdé HUIDECOPER tékend ook op pag. 303. de woorden *kentéken* én *kentékenen*, mèt dén *accént*.

Dus vérre van de manlijke *e*. — Nu blijft nóg omtrént dezélve in aanmérking' te neemen, dat wanneer zij, in ééne *Syllabe.*, tusschen twé *Consonanten* komt, alsdan een hèlder óf schèl geluid slaat, én om die réden ook mèt eenen *accént*' moet getékend wórden: als in *lenden*, *wénden*, &c.

De schérpe *accént* kwam mij hiertoe hèt voegsaamste vóór; omdat die eigenáartig aan dien schérpen klank' voldoet.

De *e* dan moet, voor *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *s*, *t*, doorgaans mèt dien schérpen *accént*' getékend wórden. — Dóch, wijl deefe régel niet zonder uitzondering' is, zoo zal ik eerst de woorden opgeeven, inwélke dén klank dér *e* aan deefe mijne stèling' beántwoord: daarna zal ik die woorden aanvoeren, wélke tót eene uitzondering' daarvan dienen.

Vooráf moet ik nóg aanmérken, dat de *e*, in de op te geevené woorden, éven als de Fransche *e* in *amen*, *bijmen*, *examen*, &c. klinkt. Mén hoore zulks, uit

Agamémnon	cél	florét	kérmis	pék
aanmerken	couplét	fontanél	klérk	parkemént
afpérffen	dak-vénster	fondamént	konférf	patroklés
accés	decémber	firmamént	lampét	pérk
adrés	drémpel	géld	lancét	pérs
arréft	dreigemént	gerécht	langét	pérszik
appél	drogét	gesprék	lavéndel	péft
accént	dénneboom	gréppel	langwérpig	plégt
acérgatis	dwérg	gék	legénde	plégtig
bajonét	dérde	gékkernije	lénde	plék
bankét	dértig	gésp	lékker	prebénde
bék	drék	grénzen	lés	pót-géld
bélhamel	déftig	hakmés	lél	pót-fchérv
bérg	dér	hémnd	més	prént
bérkemeiër	dérmaate	hérbérg	marionét	prinfés
besprék	dén	hérsfenen	ménfch	procés
bélroos	dércetis	hérsft	métfelen	pén
besték	dés	hérskomst	morél	péns
bevél	déxiüs	hélpén	modél	pistolét
bélvedeer	elemént	hém	muskét	rakét
béffus	elénde	hén	mandemént	récht
binnewérk	énde	héndrik	mezéntiüs	regént
bleek-véld	énte	héngft	nék	regimént
baffét	énterbijl	instrumént	nét	rén
ballét	érv	inénting	nier-vét	rénste
bérgamót	érwt	inwéndig	noodwéndig	réit
blijfpél	exémpeel	kabinét	novémber	rénbaan
brés	écht	kalés	onrécht	salét
blés	égt	kapél	oogmérk	saijét
bésmétten	él	karpét	op-géld	fépter
bén	én	kaférn	overfpél	fchand-vlék
bedérv	érg	komprés	overfpélpén	fchérts
blankétsel	érvén	kérv	opréchten	fchéts
cemént	euribatés	kérfpel	omvér	fchérp
civét	félp	kérs	parlemént	fchouw-fpel
ciprés	flep	kérs-dag	patént	fék

fcr-

férvét	schénnen	véndel	vérré	wérpen
féxe	studént	vénster	verstér	wijn-bérg
figné	légt	verdérv	vél	ijser-wérk
slag-véld	flét	vérv	végten	ijs-kélder
flék	tékst, téxt	viólét	vérfeh	ijs-stéltén
flémper	téstament	vét	wél	zee-gevégt
fmét	tén	vigné	wéldaad	zélde
fpéte	tér	vlégt	wélvaart	zéldfaam
fpérwer	térmijn	vlék	wénsch	zélfs
ftémpel	témpel	vlérk	wérk	zénd-briev
stérvte	térgen	vlés	wérvel	zénden
spinét	uitsték	voorrécht	wérven	zwérk
spéld	uitwéndig	voorwérp	wérv	zwérm
fuccés	uitwérpen	vrémd	wén	zwérvén
spék	vél	vérdér	wéntelen	zwétlén, &c.
septémber	véld			

UITZONDERING.

De *e*, die hier, voor *k*, *l*, *m*, *n*, *p*, *s*, *f* én *t*, schérp is, én een zeér helder geluid slaat; is in tégendeel, voor dezélfde létters, somtijds *stom*, somtijds *zwaar*. —

1. *Stom* óf vrouwlijk is zij in de laatste *Syllabe*, van zulke woorden, in wier eerste léttergreep' zij manlijk is; als *flével*, *knével*, *gével*, *lépel*; in alle de wérk-woorden in *en* uitgaande als *vergeeven*, *verkoopen*, &c.

2. *Zwaar* is zij, in zulke woorden, waarin onze *e* als de Fransche in *trés*, &c. klinkt; dóch hiervan, hierónder. —

3. De Opene *è*.

V. Van wat gebruik is de opene *è*?

A. De opene óf zwaare *è* moet mét dén zwaaren *accént* geté-
kend wórdén, in alle de woorden, in wélke haar klank mét
dien, van de Fransche *e*, in *trés*, *prés*, *procés*, *accés*, &c.
overéénkomt.

Tót

Tót hiertoe hébb' ik geenén Schrijver gevonden, die, hoe-wél voor de *accénten* zijnde, deesen zwaaren accént gebrúikt: -- Die van hèt Konstgenootscaap *NIL VOLENTIBUS ARDUUM*, gebruiken doorgaans dén schérpen *accént*, zonder acht te geeven op de verschillende klanken dier vocaale; én zoo doen ook, *SÈ WÈL* én alle die mij tót nóg toe voorgekomen zijn. — Alléén de Vertaaler van de *ART POËTIQUE* van *BOILEAU*, de Heer A. G. gebruikt hier én daar dén zwaaren *accént*, dóch ook zeér onrégelmatig; want, daar hij 't eene woord, hier, mèt dien *accént* tékend, op een andere plaats' wéderóm, tékend hij, 't zélfde woord, óf in 't geheel niet, óf anders mèt dén schérpen accént. Bij voorbeeld pag. 5. tékend hij *schèrpen*, *verwèrpen*, *bèrgen*, *tèrgen*, mèt dén zwaaren *accént*. — pag. 7. régel 5. én 6. van onder *ontdèkken* én *wèkken*. 8. régel 5. én 6. van boven *gemèld*, én *vóorgestèlt* &c. mèt dénzélfden *accént*; daar 'er ondertusschen een groot verschil van klank', in die woorden te hooren is. -- De eerst-genoemde behoorden mèt dén schérpen *accént* geschreeven te zijn geweest; de laatste wórden zeér wél door dén zwaaren *accént* uitgedrukt. — Wij zullen zoo aanstonds gélegenheid hébben, om dit van wat naderbij te bescouwén.

De woorden inwélke, mijns éráchtens, de *e* mèt dien *accént* moet getékend wórden, zijn de vólgende

aanlèg	dènken	èlft	gewànnen	hèllen
afirèk.	dèkken	èffen	gedènken	hèlft
afwèg	dèksfel	èmmer	grèppel	hèllebaard
afzèggen	dood-bèd	èxòdus	gezwèl	hèlleveeg
belèg	dool-wèg-	èxter	hègt	hèt
belèggen	dwaal-wèg	fèl	hèffen	kèrk
bèngel	èbbe	gewèld	hèbben	kènnen
brèngen	èlft	gewèst	hègge	krenken
dèk	èlve	gezèl	hèk	klèmmen
				kwèl-

kwèllen	mèt	rèppen	tèft	wèb
kwètsen	nèft	schèl	tèmmen	wèdden
kètting	nèt	schèlm	tèllen	wèft
krèb	omwèg	schènken	trèkken	wèg
kwèlling	omtrèk	schènkel	uitrèkken	wènk
kènnis	ontzèggen	schèppen	uitftèllen	wèlk
lèb	onthèffen	schèrmen	uitlèg	wèkken
lèkkaadje	ontftèllen	schètteren	uitwèg	wèt
lèfte	ophèf	finèb	verdèk	zèngen
lètten	opftèl	ftèllen	vertrèk	zètten
lètter	overlèg	ftreng	verzètten	zwèlgen
lètfel	pènning	tèl	vèft	zwèllen
mèlk	rèkken	tèlg	verlètten	zwènken,
mèft	rèdden	tèlkens	verzèngen	&c.

Miffchien blijven 'er nóg eenige over, die ik over hèt hoofd gezien hebbe; dóch ik vertrouw', dat dèrzélver getal zeér gering zij, én dat deefe voldoen, om een denkbèeld van mijne ftèlling te geeven.

Nu zal ik, om de noodzaaklijkheid van hèt gebruik dèr *accènten*, nóg nader aan te dringen, toepaff'lijk op de bovenftaande verfcillende Lijften van woorden, eenige voorbeelden bijbrèngen, waaruit blijken zal, dat eene naauwkeurige kènnis van dèn klank' dèr vocaalen, niet weinig toebrengt, tot dèn luifter' dèr Taale én voornaamelijk tót hèt cieraad dèr Dichtkunde.

Mén hoore, tèn dien einde, óf de woorden, agter de vólgende Dicht-régels, aan dèn aard' dèf klanks voldoen, én óf de e daarin niet op eene verfcillende wijfe klinkt.

MALHERBE zingt de Daán van een' Doorluchtig Held;

RACAN zingt Philis lof, de Herdren, Bosch en Veld.

DICHTK. van BOILEAU. pag. 2.

Nooit moet die stijl Uw Werk, schoon 't wrólijk zij bevelken.

In 't geestig fcbertzen kan MARÒT ten vóórbeeld strekken.

DEZÉLFDE. pag. 5.

E

Zo

*Zo ras in 't Vaers een woord, U ſchijnbaar heeft gekweſt,
Is 't hem een ſtaalen Wet dat bij daar tegen zwetſt.*

DEZÉLFDE. pag. 11.

*Hij ſteekt in 't Hèrders-Dicht in weérwil dezer Wetten,
Zo grootſch als dwaas van Geest, de Hèldenzang- Trompetten.*

DEZÉLFDE. pag. 13.

Wie, die een goed gehoor heeft, mérkt niet, dat hier een groot verſchil van klank is, tuſſchen de woorden *beld én vèld, bevlèkken én strèkken, gekwèſt én zwèſt, Wetten én Trompetten?* Antwoord mén, vólgens uwe ſtèlling, ja: dan vraag' ik, óf iemand die woorden immer anders uitſprak óf hoorde uitſpreken? Ik zal zoo aanſonds gélegenheid vinden, om mijne zaak door eenige régels uit dit zélfde Dicht-ſtuk goed te maaken. Dóch, alvorens daartoe te komen, zal ik (om mij bij deeſe voortréffelijke Vertaaling alléén niet op te houden) eenige ſtaaltjes te bérde brèngen, waarúit blijken zal dat andere voornaame Dichters hierin niet bétér geſlaagt hebben

FEITAMA zègt in zijnen HÈNDRIK DEN GROOTEN,

*Toen de onbezwalkte deugd der Volken lot voorspelde,
De Koningen gebod, Gods wil door wondren meldde.*

pag. 15.

*Het Hof wiſt, ſints beſchaafd, die ergerlijke vlekken
Met liſtiger beleid, met ſchooner mom te dekken;
'T betaamlijk' vond 'er plaats; 't Conclave bad zijn wet,
Daar ſomtijds ware deugd wierd op den troon gezet.*

pag. 70.

Voorspelde, én meldde, vlekken én dekken, hebben hier een verſchillenden klank; maar wèt én gezèt, ſlaan volmaakt op mal-kanderen. —

Nóg

Nóg eens

*Gij liet, hoe künstig 't Hof 't vergif dier vreugd mogt dekken,
Die pest der zeden nooit uw eel gemoed bevléken;
Den wondren stroom gelijk van Arethesus wed,
Die dwars door Nereus Rijk haar 't vloeispoor open zet.*
pag. 182.

*Dekken én bevléken rijmt hier wederóm niet; wed én zet bé-
ter; dóch óf de d daar sterk genoeg zij om op de t te rijmen;
laat ik aan een ieders oordeel over.*

Meer voorbeelden zou ik uit deese Dichters én uit yeele an-
dere POËTEN komen aanvoeren, indien ik genógen was mijne
Leefers te vermoeiën — Ik laat 't aan des kundigen over, te
oordeelen óf deese én dérgelijke dingen, dér Poësijs, *al*, dan
niet, luister bijzétten.

Tans moet ik mijne stelling uit dezélfde Dichters staaven. Mén
hoore de Heer A. G.

*Indien Uw Vaers vertoefd aan mij den zin te ontdekken,
Zal 't mijn ontspannen Geest welbaast tot afkeer wékken;*
DICHTK. VAN BOILEAU. pag. 7.

Hier, om dat de Vertaaler 'er van schijnt overtuigd te zijn,
tékend hij beide die woorden met dénzélfden *accént*, daar hij 't
in tégendeel op andere plaatsen in 't geheel niet doet.

Nóg méér

*Dér Schrijvers overmoed zij voor hen afgelegd:
Maar schijft der Vrienden raad van 't geen een Vleijer zegt.*
pag. 9. onderaan.

Nóg eens

*Hoe 't streelend Min-vermaak, door Lokás 't hart kan trekken,
Narciss' met Bloemenblaán, met Schorszen Daphné dekken;*
pag. 13

E 2

Eia-

Eindelijk

*Zo ging Hij, die welëer; met Zijnen Vriend FARET,
De wanden van een Kreeg met Vaerzen bad besmet.*

pag. 2.

Ik twijffel' niet óf mijne Leefers, zullen, ja zélfs de Heer A. G. zal, moeten bekennen, dat deese mijne aanmérkingen niet ongegrond zijn. — Mén vertrouwe dat dezélve niet voortkomen uit neus-wijsheid, óf uit pedanterije; ik betuig' dat ik ze alleen als tót hèt oogmérik van dit Wérkje, naamelijk tót de begeerte om, was 't mogelijk, hèt gebruik tévens én de noodzaaklijkheid dér accénten, smaaklijk te maaken, dienende, aangevoerd hëbbe.

FEITAMA heeft ook op andere plaatsfen hierin béter geslaagd; bij voorbeeld

*-In onzer linden boogst en weeligst loof gestrengeld
Zyn' vreemden zwier met dien van onze boschpraal mengelt.*

pag. 150.

*'k Wil, om uw heldensiel van 't dwaalspoor af te trekken
Een Rijk van vasten duur aan uw gezicht ontdekken*

pag. 124.

Hier slaan *gestrengeld* én *mèngeld*, *trèkken* én *ontdèkken* volmaakt op élkander. —

HOOGVLIEET, in zijnen Aardsvader is hierin zeér naauwkeurig, rijmende doorgaans op élkander, de woorden *wèrken* én *versterken*, pag. 3. *wèsten* én *nèsten* pag. 4. *rèkken* én *vertrèkken* pag. 7. *wènden* én *zènden* pag. 8. *mèldt* én *gestèld* pag. 9. *wènk* én *geschènk*, pag. 22. *mèngen* én *brèngen* *ibid.* *gewèsten* én *tèn bèsten*, pag. 23. *ontstèld* én *gewèld* pag. 24. *bedèkt* én *onttrèkt* pag. 25. *verstrèkken* én *bedèkken*, pag. 45. *wèrven* én *bestèrven*, pag. 48. *schènnen* én *gedènnen* pag. 54. &c. — HUIDECOOPER, in zijne Proeve, van pag. 597. tót 606. verdient hieróver nageleefsen te wórden.

Mén

Mén denke ondertuffchen niet dat HOOGVLIET ook niet gemist hebbe; wjl ik hier én daár, dóch op weinige plaatfen, hèt tegendeel bevinde; bij voorbeeld,

*De fchrik der fchaking staat nogh in het hart geprent,
En wat hier zal gefchíen is yder onbekent.*

pag. 22.

Daar *geprént én onbeként*, mijns oordeels, een verffchillend geluid maaken. — Wél is waar (én dit is al wat mén mij tégenwérpen kan) dat mén zijn ftém hierna wél buigen kan. Maar dan vraag' ik, óf 't ons vrij staat de woorden én lètteren, dus van hunne eigenaartige klanken te berooven?

4. DE ZEER OPENE É.

V. Wat staat ons omtrént de zeér opene *é* in aanmérking' te neemen?

A. Omtrént de zeér opene *é*, wélke mén mèt een kapje tékend, staat in aanmérking' te neemen, dat wij juist geene *e* hebben, die, door deefen *accént'*, aan dén klank' dér Fransche zeér opene *é*, in *prophète* &c. beántwoord; maar dat wij hèt kapje alleen gebruiken op de *é*, om de verkórting eener *Syllabe* aan te duiden. — Dus maakt mén door dat middel

van	alréde	alré	van	méde	mē óf méé
van	benéden	beneén	van	óverreeden	overreén
van	besteeden	besteen	van	rédenen	reén
van	besneeden	besneén	van	roede	roé
van	betreeden	betreén	van	treeden	treén
van	deede	deé	van	spoeden	spoén
van	édel	eél	van	vernéderen	verneéren
van	héden	heén	van	wéder	weér
van	kléderen	kleéren	van	wéderöm	weéröm
van	bieden	bién	van	woeden	woén
van	lieden	lién	van	zédén	zeén

van	néder	neer	van	gebieden	gebién
van	léden	leén	van	véder	veér, &c.
van	téder	teér			

VOORBEELDEN.

*Geef zoetheit aan mijn' Zang, en al' de lieflijkheén
Van Isrels Zang'ren, die voor urve bondtkist treén.*

HOOGL. in Abr. pag. 4.

*En draagbre goden — — —
Van allerlei gestalte en maakfel uitgesneén,
Met beestenkoppen op de menschelijke leén.*

pag. 39.

*En als een Koning, voor zijn strijdbare oorlogslieén
Het Vorstelijk geschenk uit vriendschap aan te bién.*

pag. 124.

*Toen schoot d' Almagtige bij schoon en belder weér,
Aan Abrams rechterhand een' lichtén bliksem neér.*

pag. 25.

V. Moet de *e* ook somtijds met twé tittels óf punten getékend wórdén?

A. Ja: de *e* moet met twé punten getékend wórdén, wanneer zij in een drie-óf vierlédig woord agter een *Vocaal* óf *Consonant*, eene *Syllabe* begint. — Als bij voorbeeld

lijén	Poëfje	Arabiërs	Israëliet
létterbijén	Poët	ceremoniëel	Italién
lékkernijén	veréeren	kuiperijén	Ibérién
kruidérijén	pricéel	valeién	paaïén
waaïén	maaién	schreién	getijén
Israël	ontéeren	weïén	zaaién

VGT-

verëeuwigen	schreiën	stoeiën	geëerde
wijën	verfcheiën	bloeiën	onëdel
Traciër	breiën	groeiën	Sibëriën
Daniël	spreiën	bijën	lliriën
rijën	boeiën	gedijën	Silëfiën.

Dit is, mijns erächtens, de bëste spëlling. *Hoogvliet* schrijvt doorgaans zoo, én veele anderen mèt hém. — *Maaiën, zaaiën* én dërgelijke woorden schrijven sommige *zaaijen, maaijen*, andere wëderöm schrijven *zaajen, maajen*, &c. Ik bën voor de eerstgenoemde spëlling, naamlijk voor *maaiën*, &c:

*Och help! nu raekt de kunst in lyën
Decs Koning van de Letterbyën
Zoog boning, uit de kruideryën
Der Wijsbeit,*

KORTEBRANT, Lijkdicht op HOOGVLIET.

*Maar niemant baart, of wordt verloft van bitter lijën,
Door bulp van wijzen, of door kracht der kruidërijën:*

HOOGVLI: in AB: pag. 187.

*Dus zong al't Hemelvolk: dus juichten d'Engelreiën,
Door d'Oppërzaalen met bazuinen en schalmeiën,*

DÉZELFDE pag. 240.

*d'Egiptenaar is nooit verbeugder, als het lant,
Door 't rijzen van den Nijl, en 't lieflijk overvloeiën
Bewochtigt, vruchtbaar wordt, en doet zijn koren groeiën;*

DEZELFDE pag. 271.

*Toen moest de vruchtbaarheid ook 't beilloos onkruid zaaiën,
Opdat de menschen zorg en arbeit zouden maaiën.*

DEZELFDE pag. 270.

V. In watvoor woorden moet de e verdubbeld geschreeven worden?

A. In

A. In de vólgende én dérgelijke

eed	heerscht	leem	neerlaag	steek
eedgespan	heester	leen	neerftik	steel
eedgenoot	keel	leep	neet	steen
eelt	keep	leer	neev	steenbok
eend	keeper	leergéld	peen	steenróts
eendragt	keer	leerling	peer	teelt
eenling	keering	leertijd	pees	teem
eenöog	keerkring	leerzugt	peet	teen
ental	keest	leest	pénfeel	teems
eer	keet	leeuw	reef	teer
eerámp	kleed	leeven	reeks	veer
eertitel	kleerkas	leevtógt	reep	week
eerzugt	kreeft	meel	reet	weér
eeuw	kreet	meerl	scheer	zweer
feest	leed	meeuw	sneeuw	zweet
geer	leedweefen	meese	smeer	zweem, &c.
geeffel	leek	neep	steeg	

V. Een woord dát in 't ènkelvoud mèt twé *ee* geschreeven wórdt, moct mén dat ook in 't meérvoud mèt twé *ee* schrijven?

A. Ja: mén moet schrijven

een	eene	peer	peeren
been	beenen	pees	peesen
steen	steenen	penfeel	pénfeelen
ik leer'	wij leeren	ik spreek'	wij sprekken
heer	heeren	ik steek'	wij steeken
beer	beeren	neep	neepen
ik begeer'	wij begeeren	reet	reeten
ik vermcér	wij vermcéren	week	weeken
neet	neeten	reep	reepen

Zoo doet mén ook mèt, ik leef', ik scheer', ik preek', ik prees, ik bewees, ik eet', &c.

Dit

Dit moet mén door alle de tijden van dergelijke Wérk-woorden doen, én niet schrijven *ene, benen, stenen, wij leren, wij begeren* &c. — Te meêr nóg moet mén dit betragten, om dat hêt somtijds gebeurd, dat mén door eene óf twê *ee* te schrijven, een' gantsch anderen zin aan de woorden geeft, bij voorbeeld

Wêder, mèt ééne *e* komt van *wêderôm*; *Geev bém dat wêder*.
Weeder, mèt twé *ee*, betekend de luchts-gefteldheid; *bét is schoon weeder*.

Zégen, betekend *geluk, voorspoed*; *Hij geniet veel zégen*.
Zeege, *zege* óf *zége* betekend *overwinning*; *Hij beeft de zeege bebaald*.

Wégen komt van *wèg*; *de wégen zijn slégt*.
Weegen is een Wérk-woord; *laat dieboter weegen*.

SÉWEL zal dit nóg nader ophèlderen, mèt de vólgende spreekwijzen

Men zal de Krijgsmagt op een goed getal schepen inscheepen
Daar gebreeken aan hem geene gebréken.
't Is noodeloos te beveelen als men de bevelen niet nakomt.
De bestraate wégen zijn hard, en de steenen die 'er leggen weegen zwaar.
Ik beken dat die beeken zuiver water hebben, &c.

Zie pag. 11.

Zéven is één meêr dan *zès*. — *Zeeven* gebruikt mén om te *ziften*.

Wat onderscheid tóch is 'er te maaken, wanneer mén beide mèt ééne *e* schrijvt, *bedelen* én *bedelen*; *bekeren* én *bekeren*, *beteren* én *beteren*? Daar die woorden immers, naar verëilich dér omstandighèden, een verschillende betekenis hèbben. — Hieróm schrijv' ik

Bédelen	én	Bedèelen.
Békeren	én	Bekeeren.
Béteren	én	Beteeren.

En hieruit trekk' ik al wéderöm veel gevólg tén opzigte van de noodzaak'lijkheid dér *accénten*, want, zonder de accénten, hierömtrént vaste régelen te geeven, dat will' ik wél aan bekwassmer overlaaten. —

V. Verëisschen de twé *ee* ook sômwijlen beide dén *accént*?

A. De twé *ee* verëisschen beide dén *accént*; voorëerit op 't woordje *één*, wanneer 't ziet op iets dat alléén is, *in één woord*; daar was 'er maar *één*. — Zoo ook op de woorden *veréénigen*, *onéénigheid*, *éénsgezind*, *aanéén*, *vanéén*, *alléén*, *bijéén*, *agtereén*, *iedereén*,

VOORBEELDEN.

Hij, door de zorg van 't Land, in 't hart van één gereeten.

De Vertaalde BREDERODE van BURMAN. pag. 53.

Standvastigheid alléén gebood ons nog te hoopen,

DEZÉLFDE. pag. 50.

Om Godt met menschen te verééenen.

HOOGVLIET.

Triumpht! nu ben ik los, en tree met éénen stap

De waerelt uit,

HOOGVLIET. pag. 283.

Men rukt bij drommen aan; men zwenkt, sluit zig bijéén

FEITAMA, in HÉNDRIK dén IV. pag. 154.

Want wie is God? gij, Heer! en anders geen.

Wie is een rots, dan gij, ó God! alléén?

Pf. 18. v. 9. van 't kunst-gen.

Hij

*Hij zocht, maar vond geen vroomen hier beneên;
Ja zelfs niet één.*

Pf. 14. vs. 3.

*Men slaa, vol moeds, wat ramp ons treffen moog!
Altoos op God-alléén het oog!*

Pf. 27. vs. 7.

„ Weet hij geen raad, om deeze woorden zo te plaatsen,
„ dat ze niet, dan op *éenen*, kunnen toegepast worden: in zulk
„ een geval volgt men veiligst den raad van Quinctilianus, lee-
„ rende, *dat men met meer woorden dient op te belderen, 't geen met*
„ *één woord niet klaar genoeg kan gezeid worden.*

HUIDECOPER, pag. 434.

„ *Al 't lichaam was een wonde, 't welk krachtiger en nadrukke-*
„ *lijker zou weezen aldus, Al 't lijf was ééne wonde: omdat een*
„ *hier een telwoord, geen ledeken, is. —*

HUIDECOPER, pag. 280. én 447.

Zoo schrijv' ik oók met nadrukk', *deése én gééne*: wanneer den
aard dér spreekwijf' verëischt dat 'er op gedrukt wórdé. — Zoo
vertaalde ik in zéker Wérk, daar van dén Franschen én van de
Engelsche Tooneel-Stukken gesproken wórdt. „ *Grééne* (naamelijk
„ *de Engelsche) gelijken naar eene wilde én bijna onnatuurlijke*
„ *bloeddórstigheid, deése naar dén waarágtigen beldenmoed' de*
„ *eere én de eélheid dér denkbeelden*”.

De Heer J. F. REITZ, zegt, in de vóórreeden zijner **THE-
MATA**; dat sommige schrijven *dóód, éér, éérst, féést, vermóór-*
de hóópen; ja zelfs *róónéél*, Deese klank-tékening keur' ik, met
dien Heer', tén hoogsten, af; want zoo doende blijven 'er bij-
na geene woorden. zonder *accénten* over. —

Ondertusschen is 't zéér noodzaak'lijk de lang-óf kórtheid dér
dubbele klinkers op die wijze te toonen, gelijk de Heer L. TEN
KATE, dit in zijn nooit-volpreesen Wérk, met de uiterste naauw-
keurigheid gedaan heeft. Zie I Deel, van pag. 218—265.

F. 2

V. Wat

V. Wat blijft 'er nu nóg omtrént de *e* aan te mérken over?

A. Dat de *e* dikwils uitgelaaten wórdt; óf, in de Poëfije, om een woord te verkórten, óf ook wél in Profa, om de cierlijkheid dés ftijs. — Zoo maakt mén bij voorbeeld

van	wakkere	wakk're	van	wapenen	waap'nen
van	zuivere	zuiv're	van	zegenen	zég'nen
van	schilderen	schild'ren	van	rezenen	réz'nen
van	tafereel	taft'reel	van	édelen	éd'len
van	vriendelijk	vriend'lijk	van	fneuvefen	fneuv'len
van	tréffelijk	tréff'lijk	van	ouderen	oud'ren
van	tédere	téd're	van	ridderen	ridd'ren
van	lóffelijk	lóff'lijk	van	purperen	purp'ren
van	oeffening	oeff'ning	van	fchuldeloos	fchuld'loos
van	ijverig	ijv'rig	van	overig	ov'rig
van	góddelijk	gódd'lijk	van	wiffelen	wiff'len
van	dichten	dicht'ren	van	ijdele	ijd'le
van	wandelen	wand'laar	van	toomeloos	toom'loos
van	zalige	zaal'ge	van	wreevelig	wreev'lig
van	fchranderen	fchrand'ren	van	fchaamele	fchaam'le
van	zilveren	zilveren	van	gruwelen	gruw'len
van	fóltering	fólt'ring	van	andere	and're
van	dappere	dapp're	van	wandelen	wand'len
			van	handelen	hand'len, &c.

En veele andere dérgelijke meér. —

Om de uitlaating' van die *e* te toonen, zét mén een *comma* tuffchen beide. — Daar is 'er ondertuffchen, die dezélve zonder die *comma* fchrijven: nógans dunkt mij dat hèt eerfte fprekender is. — Somtíjds wórdt ook de *e* agter de woorden, ja zélfs hèt woordje *en*, afgefneeden; dóch hiervan zullen-we op zijn plaats fpreken. — Hèt bovenftaande acht' ik onnoodig door voorbeelden te ftaaven, wijl ik vertrouw' dat 't aan een ieder bekénd is. —

V. Geev nu nóg eenige gelijkklukende woorden op?

A. De

A. De gelijkkluidende woorden , onder Lètter E , zijn de vól-
gende

<i>Egt én écht</i>	Zie Lètter C.
<i>Eek óf édik M.</i>	is Afijn. <i>Doet nóg wat eek op de salaad.</i>
<i>Eek. M.</i>	run, de bast van Eekenhout, gemaalen om hèt leer te bereiden.
<i>Eer.</i>	eerder, vroeger, spoediger. <i>Hij kan niet eer komen.</i>
<i>Eer.</i>	alvorens. <i>Eet gij eer gij bidt?</i>
<i>Eer.</i>	liever. <i>Ik zou eer willen sterven dan zoo te leeven.</i>
<i>Eer.</i>	eerbewijs, achting, ontfag. <i>Gode de Eerbewijsen die bém toekomt.</i>
<i>Eerft.</i>	van te vooren, vooráf, alvorens. <i>Doet dat eerft.</i>
<i>Eerft.</i>	zoo éven, aanstonds, kórtelings. <i>Ik was eerft aangekomen.</i>
<i>Eerft.</i>	't eerfte, voor de andere. <i>Zij is eerft in buis geweest.</i>
<i>Eerft.</i>	niet eerder, niét vroeger. <i>Hij zal eerft over agt dagen komen.</i>
<i>Eeten.</i>	spijs gebruiken. <i>Zullen wij haast eeten?</i>
<i>Eeten ('t) O.</i>	de spijs, de kóft. <i>Wat voor eeten zullen wij eeten?</i>
<i>ëffen.</i>	glad, gelijk, niet hóbbelig, niét bultig. <i>Een ëffen vloer.</i>
<i>ëffen.</i>	nét uitkomende. <i>De rékening is ëffen.</i>
<i>ëffen.</i>	ftaatig, érnstig, koel. <i>Een ëffen gelaat.</i>
<i>ëffen.</i>	eenvouwdig, zonder cieraad. <i>Dat is een ëffen stóf.</i>
<i>Eigen.</i>	dat iemant alléén toekomt. <i>Hèt is zijn eigen boek.</i>
<i>Eigen.</i>	natuurlijk, aangeboren. <i>De zugt tót hèt leeven is den mënſch eigen.</i>
<i>Engelſch.</i>	dat Engeland betrèft. <i>Een Engelſch Schip.</i>
<i>Engels.</i>	een twinftigste van een once goud gewigt.
<i>érg.</i>	arg, loos, doortrapt, olijk. <i>'t Is een érg kind, een loſe guit.</i>
<i>érg.</i>	kwaliijk, ziek, onpaſſ'lijk. <i>Die man is heel érg.</i>

<i>ërger.</i>	zieker, onpass'lijker.
<i>ërger.</i>	arger, loofer, doornapster.
<i>ërgeren.</i>	zieker wórden, verslimmeren; ook ondeugender wórden.
<i>ërgeren.</i>	aanstoot geeven, ontsigten. <i>Mén moet dén Naasten niet ërgeren.</i>
<i>ërnstig.</i>	stèmmig, staatig. <i>Een ërnstig gelaat.</i>
<i>ërnstig.</i>	wèlmeenend, ërnstekijk; <i>Hij vermaande bém ërnstig.</i>
<i>ërnstig.</i>	vlijtig, naarstig. <i>Hij studeerde zeer ërnstig.</i>
<i>Euvel. O.</i>	kwaad, ziekte, kwaal. <i>Hij lêgt aan 'i zelfde euvel ziek.</i>
<i>Euvel.</i>	kwalijk. <i>Hij nam dat zeer euvel op.</i>
<i>ëven.</i>	deelbaar in gelijke deelen. <i>Agt is een ëven getal.</i>
<i>ëven.</i>	gelijkelijk, van gelijken. <i>De kinderen zijn ëven groot.</i>
<i>ëven.</i>	weinig te vooren óf weinig na. <i>Even voor, ëven na zijn' dood.</i>
<i>ëfel óf tzel.</i>	een last-dier. <i>Die ëfel draagt niet goed.</i>
<i>ëfel.</i>	schilders-tuig waaróp de schilderije ruit.
<i>ëfel.</i>	een slaap-plaats.

De Vocaal I.

V. In wèlke woorden klinkt de *i* op zigzélve, zonder dén bijstand' van eene andere Vocaal?

A. De *i* klinkt op zigzélve, zonder de hulpe van eene andere Vocaal, in de woorden, *ib, id, if, ig, ik, il, im, in, ip, ir, is, it, bid, big, bin, bits, dik, dit, git, gift, ging, gints, grim, kir, kit, kind, list, lit, mik, min, mist, pik, pil, pin, pis, pit, pist, tik, til, ving, wik, wind, wigt, wil, wint, wild, wist, zin, zit, &c.*

In alle deese woorden kan mén zeggen, dat de *i* een helder geluid slaat; gelijk zij doet in alle de woorden, inwèlke zij voor de *n* komt; als in

in-

indrang	intógt	invórdere	Besluiterin
indruk	inval	inkrimpen	Verleiderin
ingang	inzigt	Heilandin	Réchterin
ingewand	inzien	Tirannin	Bekénnerin
inham	inzwélgen	Burgerrin	Apóstelin
inhoud	inzuigen	Herautin	Minnaarin
inkeer	inzuipen	Schénkerin	Hértinne
inkoop	inäämen	Vaderin	Godinne
inkt	inpróppen	Gemaalín	Toverin
inlage	inprénten	Gesèllin	Mannin
inloop	inénten	Strijderin	Profeetin, &c.

In alle de bovenstaande woorden wórdt de *i* kórt uitgesproken.

't Valt moeiëlijk om dén réchten klank deeser Vocaal' te verklaren. — HUIDECOPER, zègt, „ dat de *i*. die, in ge- „ daante en in klank, de scherpste onzer klinkers is, geen ge- „ luid, dan dat zeër scherp is, kan nabootsen:.” SEWEL ondertusschen, zègt, datze in de bovenstaande woorden dof is. — Wat klank zullen-we haar dan toeschrijven voor *s* én *t*? HUIDECOPER zègt, datze daarvoor een *sissend* geluid heeft. —

Dat de woorden *Apóstelin*, *Profeetin* &c. goed zijn én van voornaame Dicht'ren gebruikt wórden, zal ik bewijzen. Ménzie vooréerst HUIDECOPERS PROEVE. pag. 336. —

*Die mij in Poezij tot VADERIN wilt maken,
Daar ik de naam van kind noch kwalijk waardig ben.*
Juffr. PERINA van LIMBURG.

*'K zwijg van Profetin, Vorstin,
Krijgsheldin :*

*Zie, wat prijs de hartvriendinnen
Van Gods Zoon, zijn kruis getroost,
West en Oost*

Met zijn gunst en rijkskroon winnen:

VOLLENHOVE, in de WERZANGEN. pag. 379.
V. In.

V. In watvoor woorden maakt de *i* eene *Syllabe* én geeft zij een' klank van zigzélve?

A. De *i* maakt eene *Syllabe* én geeft eenen klank van zigzélve in de volgende woorden

ipe	ipecras	ifabél	ibanits	ibola	idro
ibar	ipenboom	italiën	ibériën	iburg	ihór
ida	iriäs	ivoor	iberus	idriä	ila

In deese woorden wórdt zij lang uitgesproken én klinkt zij helderer dan in de voorgaande, én dit doet zij ook agter een Consonant, als *ti*, *fi*, &c.

De *e*, die anders doorgaans dient om de andere Vocaalen te verzagten; als de *a* in *waereld*, de *o* in *doen*, de *u* in *deur*, &c. bréngt, in dit geval, bij de *i* niets te wége. Immers, wat onderscheid is 'er in dén klank' dier Vocaale te hooren, wanneer zij bij eene *e* gevonden wórdt, óf wanneer zij op zigzélve staat; bij voorbeeld *iberus*, *zien*; *ila*, *bier*; *ida*, *briev*; *ipen*, *dier*? &c. De *e* strékt hier eerder om de *i* te verlengen, dan om ze te verzagten, én hierin wórdt ik bevestigd, omdat mén deese woorden eertijds mét twé *i* pleegte schrijven, *ziin*, *biir*, &c. wélke spélling naderhand, mét réden, verwórpen zijnde, zoo is, door de eerste én béste Taal-Opbouwers, aan de *e* deese bediening opgedraagen.

Merkaan, dat de klank van *ie*, ten aanzien van *i* en *ij* (als *zien*, *zin*, en *zijn*) even is als die van *oe* ten aanzien van *o* en *oo*. Zie HUIDECOPERS PROEVE. pag. 271.

V. Wórdt de *i* ook somtijds mét eenen accént' getékend?

A. Ja: de *i* wórdt mét eenen accént' getékend, in zulke woorden, waarin de klém-toon op dezélve valt; bij voorbeeld

Alcinöüs	Akfa	Berenice	Epíren
Antípas	Alcímedon	Calliöpé	Fabírciüs
Algíne	Agriíppa	Cíneäs	Feníciën
Antípatér	Antiöchus	Díänira	Gabíniüs
Antíponus	Antípatris	Euníce	Gaulánítis
Auranítis	Affíriën	Eurístenes	Hippólíte
Ananíäs	Aríciä	Epífanus	Ibraím

Je-

Jesafās	Míniās	Príāmus	Virgñiūs
Kamíthus	Nehemfās	Semíramus	Tiberínus
Leónfde	Orígenes	Sibírtiūs	Zachariās
Lavíniā	Pfāli	Trachonítis	Zedekiās, &c.
Malíko			

De bovenstaande woorden, inwélke de *i* op zigzélve eene Syllabe maakt, zou mén hierönder ook kunnen betrèkken, in dien niet de *i*, op zigzélve staande, uit dén aart' lang was.

V. Moet de *i* ook somtijds mèt twé tittels getékend wórden?

A. Ja: de *i* moet mèt twé tittels getékend wórden wanneer zij in een twé óf drielédig woord agter een Voçaal' óf Consonant, eene Syllabe begint; voorbeelden, *voorin, agterin, waarin, daarin, bierin, bérinneren, vooríngenomen, Betsáida, Esraim, Ibraim, Mitsraim, Talmai, onínneem'lijk, &c.*

Sommige schrijven deese woorden van élkander, *voor in, agter in, bier in*; zoo ook *bier door, daar door, &c.* Dit behoort mén niet na te vólgén; maar in tégendeel moet mén die woorden altijd aan malkanderen schrijven, **SEWEL** schrijft zélf s *biervandaan, daarvandaan, opstaandevoet.*

V. Wórdt de *i* ook somtijds mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: de *i* wórdt mèt eene affnijding' geschreeven,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende- wijze van de wérk-woorden *bloeiën, stoeiën, paaiën, zaaiën, maaiën &c.* als

ik boei' óf boeië	dat ik boei' óf boeië
ik stoei' óf stoeië	dat ik stoei' óf stoeië
ik paai' óf paaië	dat ik paai' óf paaië
ik zaai' óf zaaië	dat ik zaai' óf zaaië
ik maai' óf maaië	dat ik maai' óf maaië
ik verfoei' óf verfoeië	dat ik verfoei' óf verfoeië
ik roei' óf roeië	dat ik roei' óf roeië
ik zwaai' óf zwaaië	dat ik zwaai' óf zwaaië

G

ik

ik vermoei' <i>of</i> vermoeië mij	dat ik mij vermoei' <i>of</i> vermoeië
ik braai' <i>of</i> braaië	dat ik braai' <i>of</i> braaië
ik strooi' <i>of</i> strooië	dat ik strooi' <i>of</i> strooië.
ik gooi' <i>of</i> gooië	dat ik gooi' <i>of</i> gooië
ik bloei' <i>of</i> bloeië	dat ik bloei' <i>of</i> bloeië
ik broei' <i>of</i> broeië	dat ik broei' <i>of</i> broeië
ik schrei' <i>of</i> schreië	dat ik schrei' <i>of</i> schreië
ik vloeï' <i>of</i> vloeïë	dat ik vloeï' <i>of</i> vloeïë
ik kraai' <i>of</i> kraaië	dat ik kraai' <i>of</i> kraaië
ik vlei' <i>of</i> vleië	dat ik vlei' <i>of</i> vleië
ik besproei' <i>of</i> besproeië	dat ik besproei' <i>of</i> besproeië
ik groei' <i>of</i> groeië	dat ik groei' <i>of</i> groeië.

VOORBEELDEN.

Het zij de bondstar gloei'.

POOTS GEDICHTEN. 2. Deel pag. 83.

*Twee blinden sneuveln allebei
Waar d'een den andren dus gelei',*

VOLLENHOVE in de MENGELZANGEN. pag. 445.

Geen oog, dat al te welig wei':

DEZELFDE, in de BOETGEZANGEN. pag. 226.

Op dezelfde leeft' schoei' ik ook de volgende régelen.

„ *Op dat de regen de aerd besproeiij',*

„ *En alles groeije, en bloeij'.*

ELZEVIER'S DICHTPROEVEN. pag. 25.

't Eenigste verschil is hier, dat die Dichter de *ij* in plaats' van de *i* gebruikt,

2. In dén twéden, dénden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen; als

In-

<i>In de klaverwei'</i>	<i>Van zijn moei'</i>
<i>Mét de schalmei'</i>	<i>Van de kraai'</i>
<i>Op de galei'</i>	<i>In den bloei'</i>
<i>In de kooi'</i>	<i>Door de groei'</i>
<i>Van dien zwaai'</i>	<i>Mét een' gooi'</i>
<i>Voor die baai'</i>	<i>Van dien ouden paai' &c.</i>

VOORBEELDEN.

Maar schenk uw' Geest, door wiens gelei'
Uw aanschijn zalig is t' aanschouwen.
 VOLLENHOVE, in de **DOETZANGEN.** pag. 226.

Dat Alexander; in vergoeding van zijn moei',
Mijn broeders bedgenoot, en dierbaar pant vervoerde,
 VONDELS PALAMEDES. pag. 33.

Mach's Heeren teder kindje graazen
In 's Hemels rijke klaverwei'
En, onder 't zoet gelei
Van Jezus hand, op 't beikwoord aazen,
 TIJDWINST, in **LÉDIGE UUREN.** I. Deel pag. 134.

Ik bèn van oordeel dat de Dichter van dit Wèrk, op pagina 20. ook had behooren te schrijven

Van uw veil'ge slag en kooi'
Mij mijn weérpartij ten prooi'

V. Zijn 'er ook eenige gelijkkluidende woorden onder Lètter I?
 A. Ja: daar zijn

<i>Indiën. V.</i>	Een uitgestrekt Landschap van Asiã.
<i>Indien.</i>	bijaldien. Indien gij dat durvt doen. — 't onderscheid bestaat alléén daarin, dat mén in 't ... eerste, de e mét twe stippen tékend. —

Inlaaten. laten inblijven. *Ik zou 'er dat woord inlaaten.*
Inlaaten. laten inkoomen. *Wilt gij dien Heer eens inlaaten.*
Inlaaten. zig bemoeiën. *Ik wil mij daar niet mé inlaaten:*
Ingewand. O. inwendige deelen van het dierlijke ligchaam.
Ingewand. O. in een' figuurlijken zinn', zijn kinderen. —
 Meërmaalen worden kinderen, de ingewanden dër Ouderen genoemd. — Zoo doet
 HOOGVLIET, zijnen ABRAHAM zéggen

Moet ik 't barte van mijn bart
Doorboren met bet staal, en met verwoede han-
den.

't Onmenscblijk wroeten in mijn eigen ingewan-
den!

SLICHTENHORST verhaald, dat op de
 plaats' daar *Frédrik van Isenburg* gerabraakt is,
 eene steene zuil wierd gevonden, verbeeldende
Frédriks Moeder, mèt dit opschrift. *Dit zijn*
mijne ingewanden, die de ravens zullen opëeten.
Inlèggen. bërgen, plaatsën. *Al' die vaten zullen 'er niet*
konnen inlèggen.
Inlèggen. sluiten, insluiten, *Wilt gij mijn' brieu in den*
uwen inlèggen?
Inlèggen. pooten, planten. *Die palm zal ik laten inlèg-*
gen.
Inlèggen. confijten. *Agurkjes inlèggen. Boonen inlèggen.*
Kool inlèggen &c.
Inlèggen. behaaten. *Gij zult 'er geen eer bij inlèggen.*
Inlèggen. twisten. *Ik wil niet tégen u inlèggen.*
Inflikken. pillen, eijëren inslikken.
Inslokken. inzwèlgen, onbeschoft eeten. *Hèt eeten zonder*
kaauwen inslokken.
Intrèkken. intreedën, invallen. *Alwoorens wij die Stad in-*
trèkken.
Intrèkken. hërroepen. *Een verbòd intrèkken.*

In-

Inval. M. | ingang, indrang, inrukking, intógt. *De vijā-*
den hebben een' inval in Vlaanderen gedaan.
Inval. M. | gedagte, vlugtig denkbeeld. *Dat was een' gees-*
tigen inval.
Inzuigen. | zuigen, verzwèlgen. *De mèlk inzuigen. De*
weetenſchappen inzuigen.
Inzuigen. | énten, griffelen.

De Vocaal O.

V. Wanneer maakt de *o* eene *Syllabe*, én inwèlke woorden geeft zij, zonder dén bijstand' van eene andere Vocaale; eenen klank van zigzélve?

A. De *o* maakt eene *Syllabe* én geeft eenen klank van zigzélve, in de woorden *over* én *zomer* &c.

V. Heeft de *o* ook verschillende klanken?

A. Ja: de *o* heeft drieërlei klanken, naamelijk;

1. Klinkt zij open én lang.
2. Hèlder én kórt;
3. Dof.

V. Wanneer klinkt de *o* open én lang?

A. De *o* klinkt open in

zomer	overhand	overmoed	overvaart
hoven	overhoofd	overschót	overval
lover	overkomst	overſlag	overvloed
govert	overlaſt	overspél	overwigt
overdragt	overleer	overſte	overwinſt
over	overig	overtal	overzijde
overgang	overloon	overtógt	oijevaar
overgave	overloop	overtoom	pover, &c.

Daar is 'er , die deefé *o* mèt eenen accént' tékenen: ik kan

kan 'er de noodzaak'lijkheid niet van zien, omdat de *o* hier haar natuur'lijken klank heeft, die uit dén aart' lang is, én omdat ik van gedagten bèn, dat mén geen Vocaal mèt eenen accénr' tékenen moet, dan wanneer zij van haar' gewoonen klank' afwijkt, om alsdan dien verschillenden klank aan te wijzen; maar dit heeft hier, omtrént de *o* geen plaats, dérhalven, moet de *o*, in die woorden, niet getékend wórden.

V. Wanneer heeft de *o* een' hèlderen tévens én kórten klank?

A. De *o* heeft een' hèlderen tévens én kórten klank, én wórdt kórt uitgesproken voor *f, g, k, l, r, p, s, t,* én *v,* in de vólgende woorden

flóf	zók	hól	bórst	kóster
óf	lók	tólk	zórg	kóstvrij
óffer	pók	hólland	vórsch	kótem
kóffer	jók	vólk	vórst	kóft
tógt	jókken	dólk	dórst	lósgeíd
agterdógt	lókken	gról	dórscht.	kót
dróg	lókkaas	knól	mórgen	lót
hértóg	nók	lóllepót	wórden	rót
oorlóg	pól	kóp	górdel	schót
nóg	ínól	dóp	órgel	flót
zóg	tól	stóppel	knór	vlót
tróg	ról	dróppel	lór	spót
gedrógt	vólgén	kóppel	kórk	strót
uittógt	róllen	klóp	mórsfen	mót
bórgtógt	dról	móp.	tórtel	pót
stók	hól	próp.	vórm	sprót
ókker	tól	lóp	wórm	tót
blók	zólder	bórl	zórgen	ótter
schók	kólder	bórd	ós	spáiter.
hók	bezólding	kórl	trós	lów
kók	mól	stórm	lós	hóv
kólderstók	arnóld	kórv	blós	gróv, &c.
rók	jól	górdijn	rós.	

Zoo ook voor *b*, *cb* én *d*; als in *dóbbelen*; *óch*, *dóch*, *íóch*, *Gód*, *vóó* &c.

„ Zij, die op 't voorbeeld van de Amsterdamsche Kamer in „ *liefde bloeiende*, oordeelen, dat men deezen klank met een „ *bijteken* behoord te merken, schijnen mij toe gelijk te „ hebben, en daarom volg ik hen daarin na, want dusdoende „ maakt men een kennelijk onderscheyd tusschen *bol* (zacht,) en *ból* „ (een kloot); *dol* (uytzinnig), en *dól* (een roeipén in een boot).”
SÉWEL, pag. 38. TEN KATE, pag. 161. van 't 1 Deel.

Op een andere plaats' geeft hij (SÉWEL naamelijk) dat onderscheid niet onáartig te kénnen, wanneer hij de volgende régels uit de Vertaaling' van HORATIUS, door PÉLS, aanvoerd,

*Zo mag men kindsch met Prins berijmen, Noord met voort,
En kap met krab, als van gelijken kleedden, visschen
Wordt wel en voegelijk berijmd met leden, missen.
Maar bot op zót, en vol op bol rijmt gantschblijk niet;
Hoewel men in den schijn dezelve letters ziet;
Omdat wij groot verscbil van klank in de O bemerken.*

Hier ziet mén reeds drie voornaame getuigen voor mij pleiten. Begeert mén 'er méér, mén slá slégt open, MEIËRS *Woorden-schat*. NIL VOLENTIBUS ARDUUM. — MOONEN is 'er ook gantsch niet vreemd van: Mén zie zijne *Spraak-konst*. pag. 9. én. 10. — F. de HAES erkénd ook dat de *o* verschillende klanken heeft, dóch is niet voor de accénten om die te onderscheiden, SÉWEL noemt dén klank deeser *o bard*. De Vertaaler van BOILEAU's *Dichtkunde*, schijnt ze voor *zwaar* aan te zien; wijlhij dezélve met dén *zwaaren accént*' tékend; én dit komt mij juist zoo ongerijmd niet vóór; maar, om dat de *o* niet méér dan eenen accént vórdert; zoo komt het hier niet op de keuse, maar alléén op dén accént, tér onderscheiding', áán. — Of de *o* ondertusschen in de eerst-genoemde Lijst van woorden niet *zwaarer* is dan in de onmiddelijk hierbovenstaande, geef' ik in bedénking'; immers, een letter is *zwaar* óf wórdt *zwaar* genoemd,

noemd, omdat zij *lang* is, maar de *o* is *lang* in *over*, *open*, &c. érgo is zij dáárin *zwaar*.

V. Wanneer is de *o* dof?

A. De *o* is dof voor *b*, *f*, *m* én *n*, in de volgende én dérgelij-ke woorden

bobbel	hom	stond	zonzen
knobbel	kom	tonnen	bonzen
dof	hommel	vond	krom
doffer	homp	wond	donder
schoft	hond	zon	zonder
schoffel	honger	zonde	wonder
troffel	lommer	dommelen	vondel
blom	nommer	hommelen	tonder
brom	mommen	trommelen	donker
dom	nonnen	rommelen	lonken
édom	om	kommer	vonken
frons	pond	grommelen	bonken
gom	rond	mómmelen	schonken, &c.

VOORBEELD.

————— *Gelijk een donderflagh,*
Die door den dicken wolck na wil niet breecken magh,
Verdubbeld zijn geweld : bij mommeld, dommeld, stommeld,
Hij rommeld heen en weer, al greumelende grommeld:
Ten lest met dulder kracht, zoo schricklijk berstet uyt,
Dat Hemel, hel, en aerd staen 't zidd'ren door 't geluyd.

HUIDECOPER. pag. 505.

V. Moet de *o* niet nóg op een andere plaats' mèt eenen *accént*' getékend wórdén?

A. Ja: de *o* téken' ik ook mèt dén *schérpen accént*' in de volgende Eigen Naamen,

Are-

Areópagus
Bóali
Diótréfes
Dióspolis
Dóris

Hérmógenes
Hippólitus
Néoptólemus
Nikópolis
Peróne

Skythópolis
Theófanes
Timótheüs
Tróje
Zenóbiä

Dit doe ik, omdat de *o* in deese naamen zeér lang moet uitgesproken wórdén. Die deese *accént* hier niet goed keuren, die zouden 'er dén *accént* circonfléx óf een kapje op konnen schrijven; aldus *Bóali*, &c. óf anders, gelijk mén, over de maatklank, schrijvende, doet, een streepje, op deese wijze, *Boali*.

V. In watvoor woorden moet mén de *o* verdubbeld schrijven?

A. De *o* moet mén verdubbeld schrijven, in de woorden.

afloop	diep-lood	door-loop	stroop
amptgenoot	dissel-boom	droom	boom
antwoord	doodbaar	échtgenoot	stroom
arbeids-loon	doov-pót	fióol	hoogheid
baarens-nood	doorn	galjoot	voor
betoog	dool-hóv	hoop	door
brood	doop	verkoop	nood, &c.

V. Een woord dat in 't énkelvouwd mét twé *oo* geschreeven wórdt, moet mén dat ook in 't meérvouwd mét twé *oo* schrijven?

A. Hierméde moet mén op dezélfde wijze als mét *aa* én *ee* handelen, én schrijven

boom	boomen	zoom	zoomen
droom	droomen	ik hoon'	wij hoonen
stroom	stroomen	eén jood	jooden
brood	brooden	eén zoon	zoonen
ik betoog'	wij betoogen	eén oog	oogen
ik beoog'	wij beoogen	eén boor	booren
ik loop'	zij loopen	ik aanhoor'	wij aanhooren

H

ik

ik verkoop'	zij verkoopen	ik bekoor'	wij bekooren
ik hoop'	wij hoopen	een loot	looten
ik beloon'	wij beloonen	een noot	ncoten, &c.

Niet *bomen, dromen, &c.*

Loot mèt *twé oo*, betékenende een takje óf spruitje, schrijft mén *looten*, in 't meêrvouwd; tér onderscheidinge van *lót*, zijnde een *geluk, zégen, prijs* &c. 't wêlk in 't meêrvouwd is *loten*; *ik hebbe' een lót (prijs) getrokken, op de vier loten die ik gekógt hadde.* Hèt wêrkwoord *looten* óf om 't *lót* wêrpen, schrijft mén mèt *twé oo*.

De sloten (kasteelen) waaren omringd mèt slooten (grachten.)

SÉWEL. pag. 11.

V: Watvoor betékenissen heeft de *o* in onze Taale?

A. De *o* heeft in onze Taale de vólgende betékenissen, naamelijk;

1. Betékendze een érnstg bidden én smeeken,

Gelei, ó Heilzon! mij op duistere letterpaden!

ó Geest! bestier mijn' geest op 't spoor der beilgebladen!

HOOGVLIET. pag. 3.

2. Dan eens betékendze hèt médelijden dat mén mèt iemand heeft.

ó Zondaar! mijn ziel is over u aangedaan!

3. Dan wéderom kan ze tót een bits verwijt strèkken,

ó Snoode Vleiërij! gebaate vijādin!

HOOGVLIET.

4. Ook kan zij dienen, tót bevestiging' beide én tót ontkenning',

ó ja!

o Ja! o neen!

5. Is zij de vijfde naamval óf *Roeper* (vocativus)

o Jan! hoor hier eens.

o Alle gij dorstigen komt tót de wateren!

6. De *o* wórdt ook doorgaans gebruikt wanneer mén zig verwondert óf érgens een uitroep over doet,

o! Wat is dat mooi! o tijden! o zeden!

[De *Vocativus* óf *Roeper*, is, mag ik zeggen de algemeenst' bekende naamval; immers hier in Amsterdam is ze in dén mond van 't gemeen als bestórven: want wanneer iemand op straat geroepen wórdt, hoord mén niet dan, o piet! o jaap!]

V. Moet mén de *o* ook somtijds mét twé punten tékenen?

A. Mén moet de *o* mét twé punten tékenen, wanneer zij agter een *Vocaal* óf *Consonant* eene *Syllabe* begint, als in

Kliö	veröntwaerdigen	voorönder	Scipiö
alöm	verönächtfaamen	agterönder	veröordeelen
Faraö	veröntreinigen	Calliöpé	veröveren
Diöne	rondöm	beöogen	onöntbeerlijk
slagörde	aäloud	beöordeelen	onordenlijk
milliöen	patriöt	geöorlófd	onöverwinnelijk
onöverkomelijk	schörpiöen	beöeffenen	

Ik wil (zegt Faraö) dat gij, mijn Raad, terstont Verneemt, of dit gerucht op waarheit is gegront;

HOOGVLIET. pag. 9.

V. Moet mén ook de twé *oo* wél eens mét twé accénten tékenen?

A. Ja; dit moet mén somtijds doen, om dén nadruk dér woorden, in de Poësijsje óf in Prosa, aan te toonen; zoo vind' ik in dén vertaalden BREDERODE van BURMAN.

En wenscht het eedgespan als Leidsman vóór te gaan.

Zie pag. 35.

————— en die den nood
*Der onschuld had bespot, en zo veel duizend menschen
 Deed sneeven, nu zich zag verrotten vóór zijn' dood.*

DEZELFDE. pag. 52.

Zoo vind' ik ook in de Vertaalinge dér Dichtkunde van B O I-
 LEAU, door dén Heere A. G. vóórtkomen, vóórrécht, vóór-
 schriften, vóórbeelden, &c.

Een Schrijver die te veel zijn vóórwérp gade slaat.

pag. 3.

Eerlang was deeze smet gantsch Frankrijk dóórgelopen:

pag. 5.

*De Rym, geplaatst aan 't eind' van maateloze woorden,
 Ging dóór voor Snéde en Maat, die tòt een Vaers behoorden.*

pag. 6.

*Zijn teugelwrije stijl draaft veeltijds buiten 't spoor,
 Een fraai ontschikt tafreel gaat bier voor kunstgreep dóór.*

pag. 15.

*Zij heeft haar zwaai en spoor
 Den gantschen bemel dóór:
 Niets kan haar' gloed ontwijken.*

Pf. 19. van 't KUNST-GENOOTSCHAP.

Gij komt hem vóór met overloed. Pf. 21.

Ach! zult gij nooit mijn heilzon dóór zien breeken? Pf. 22.

Zie over de lange én kóрте oo. TEN KATE I Deel. p. 267:
 tòt 320.

On-

Ondertuffchen is 't, mijns bedunkens, zéker, dat deese woorden niet altijd lang zijn, én uit dien hoofden, niet altijd moeten getekend wórden: zoo komt 't mij voor in de vólgende régels

*Hoe Mozes en zijn Volk al vlugtend zegenpraalen;
Doch dóór de woestenij veruólgende Isrels Heir,
Stort bij met Pharó neér in 't diepste van het Meir.*

DICHTK. van BOILEAU. pag. 2.

Door, dunkt mij, heeft hier zoo stérk een' nadruk niet, óf mén verwringt de aangenaamheid van dien régel', én mén dient bij *dóch* op te houden, om *dóór*, naar dén eisch dér *accénten*, uit te dreunen. —

Dit alles zijn dingen die van dén smaak' afhangen, én hieröm vleië ik mij niet, dat dezélve van een ieder goedgekeurd, veel minder naargevólgd zullen wórden. — Veele brèngen tégen deese manier' van schrijven in, (én dit is mij ménigmaal voorgekomen) dat zij, daar ze van dér jeugd aan, anders gewoon zijn, nu, in hunne meér-gevórdede jaaren, zig aan die moeiëlijke taak' niet willen overgeeven; om, naamelijk, onder hun schrijven, op de órdenlijke plaatfing dier accénten te blókken. Ondertuffchen is 't zéker, dat mén, mèt weinig moeite, én in kórtén tijd', zig dezélve zoo eigen maaken kan, dat mén ongevoelig de woorden tékent, zonder dat dit eenige mérkelijke verhindering in hèt schrijven te wége brèngt. —

V. Maar zoud-ge wél in staat zijn om eenige tréssende voorbeelden aan te voeren, waaruit hèt onderscheid van de kóрте én van de lange *oo* blijke?

A. Ja: neem eens, in *voornaam* (aanzienlijk) is de *oo* kórt; maar in *vóór-naam* (pronom) is zij lang. — In *voorzéggén* (profeteeren) is zij kórt; maar wéderöm lang in *vóór-zéggén* iem aut iets *vóór-zéggén* tén einde hij 't na zègge. — Zoo is 't ook mèt de *enkele o*; want die is kórt in *overwinnen* (de zégen behaalen) maar lang in *óver-winnen*, meér dan de gestèlde winst bekomen. Omtrént dit alles kan mén bij L. TEN KATE te régt komen.

V. Moet mén de *o* ook somwijlen mèt een kapje tékenen?

A. Ja; mén moet de *ó* mèt een kapje tékenen om eene Syllabe te verkórten, én om te maaken

van	dooden	doòn	van	goden	goòn
van	geboden	geboòn	van	noode	noò
van	blode	blò	van	zode	zoo, &c.

*'t Had allerhande goòn, gedrochtelijk van stant,
En huis-en haartgoòn, en bescherbers van het Lant.*

HOOGVLIET. pag. 39.

*Dus wendt mijn Abraham, op deze vraag zoo teder,
Het schip van zijn geloof, in dit onstuimig weder,
Manmoedig af, en zegt: God zal zich zelf, mijn zoon,
Voorsten van 't eenigh lam, om op 't altaar te doòn.*

HOOGVLIET. pag. 236.

Hier boven hebb' ik het woord *órdentlijk* gebruikt. Ik vind' mij genoodzaakt om daarvan nógmaals mèlding te maaken, omdat veelen geene kènnis aan hètzelve hebbende, doorgaans daarvoor schrijven *ordéntelijk*. Dóch liever wil ik hier dén voortréfflijken HUIDECOPER voor mij laten spreeken. Hij zègt

„ Zoo schrijvt mén *órdeloos*, (zonder order) *órdentlijk*, niet *ordéntelijk*. — De Heer TEN KATE, Grondsl. van Gereg.
„ Afleid. Verhand. 1. § 5. maakt een fraaie opmerking, om-
„ trent de Eigenschap onzer Duitsche Taaltakken, reeds meer-
„ maalen door ons aangeroord, naamelijk *Datze altoos den klem-*
„ *toon op het Zaakelijke deel der woorden laten vallen*. Op dee-
„ zen regel, en niet zonder grond, roemende, belijdt hij ech-
„ ter, dat die wankelen in het woord *ordéntelijk*. Wij zullen
„ hier voor dien Heer pleiten, gelijkwe nu dikwils voor ons
„ zelfs gedaan hebben, zeggende dat het tegenwoordige bedor-
„ ven gebruik van spreeken niet magtig is, het gezag van wel-
„ gestelde regelen te doen wankelen: voorál wanneer men ver-
„ schilt van het gebruik onzer beste Schrijveren. Alswe met
„ die

„ die raad leeven, is het zeker, dat ook in dit woord, de klemtoon valt op het *Zaakl. Deel. J. REVIVS* in het Jaardicht op de verlossing van Deventer. pag. 256.

„ *Als 't beyr aan wederzij was órdentlijk geschaert.*
„ Hoofd in Velzen Act. II. Sc. I. v. 8.

*Hij is gevangen; en zal hier haast weezen, met
De schar van Edelliën en Heeren Bondtgenooten,
Hem voerend' órdentlijk: ik koom vooruit*

„ En Act. III. v. 81. — *Wie kan órdentlijk verquikken
Een' Staat ter doot toe krank en weer in orde schikken
Als d'opperoverheid onórdlijk wordt beliedt?*

„ Noch eens Act. V. aan 't einde

In vrijheid órdentlijk uw burgerij laat treën.

„ G. Brandt, Poëzij pag. 502. — *het órdentlijk bestieren
En eendragt van den staat*

„ A. Hoogvliet, Abraham den Aartsvader. B. V. pag. 109.
„ *'t Alpratende gerucht, dat waarheit met de logen
Onórdentlijk vermengt*

„ Doch de t heeft hierin weder net zo veel te doen, als in 't
„ bovengemelde *om uwent wil*, v 619. Zo zegt-men ook *Naamelijk*, voor *Naamelijk*; en *Gezaamentlijk*, voor *Gezaame-
„ mentlijk*, voor *Naamelijk*; en *Gezaamentlijk*, voor *Gezaame-
„ lijk*. Wij hebben voorheenen iemand gekend, die ook dit
„ woord uitprak *gezaamentlijk*. Doch een kwaade uitpraak
„ vernietigt geen goede regelen. Van *orde* of *orden* komt *orde-
„ lijk* of *ordenlijk*. Zo dit mede waardig is bepaald te worden,
„ houden wij 't laatste beter, omdatwe bij de Ouden doorgaands
„ vinden *ordene*, of *oordene*, even gelijk *redene*; nu bij ons, op
„ dit spoor, *orden* en *reden*: echter schrijftmen altijd *redelijk*
„ doch *ordenlijk* vindenwe al bij Kiliaen; hoewel ook Plantijn
reeds

„ reeds voor hem *ordentlick* gefchreeven hadt. Van *weezen* komt „ ook op dezelfde wijze *weezenlijk*, ſchoon nu ook al veeltijds „ *weezendlijk*. &c. Zie **HUIDECOPERS** Proeve pag. 356 én „ 357. En nader over *ordelons* pag. 634. onderaan.

Hieruit ziet een opmerkenden, dat mén ſchrijven moet *ordenlijk*, *naamelijk*, *weezenlijk*, &c. En dit bovenſtaande, dunkt mij, pleit alweér niet weinig voor het nuttige gebruik dér *accén-ten*.

Zoo ſchrijv' ik ook *genégenheid*, *beſcheidenheid*, niet *genégentheid*, *beſcheidentheid*. — *Welleevendheid* ſchrijv' ik met *d*, om dat mén zegt *welleevend*: voor de bovenſtaande zegt men *genégen*, *beſcheiden*.

V. Watvoor gelijkkluidende woorden zijn 'er onder Letter O?

A. De volgende

<i>Omſlag. M.</i>	onëigenlijk <i>couvért</i> , omſlag van een' brief.
<i>Omſlag. M.</i>	belemmering, omſtandigheid. <i>Maak tóch zoo veel omſlag niet.</i>
<i>Onderhoud. O.</i>	leevens-behoevte, kóſt én kleëren.
<i>Onderhoud. O.</i>	ſaamenspraak. <i>Dat onderhoud duurde lang.</i>
<i>Onderhouden.</i>	onderdrukken, iemant onderhouden.
<i>Onderhouden.</i>	in weefen behouden. <i>Gij moet bém onderhouden, van alles voorzien.</i>
<i>Onderhouden.</i>	ſpreken, béſig houden. <i>Iemant lang onderhouden.</i>
<i>Onderhouden.</i>	nakomen, gehoorzaamen. <i>Góds geboden onderhouden.</i>
<i>Ongelijk.</i>	niet éffen, hóbbelig. <i>Die wég is zeér ongelijk.</i>
<i>Ongelijk. O.</i>	onbillijkheid. <i>Gij hebt ongelijk in die zaak'.</i>
<i>Ontzag.</i>	van 't wérk-woord ontzien. <i>Hij ontzag bém niet veel.</i>
<i>Ontſag. O.</i>	vrees, eerbied, onderdaanigheid. <i>Gij hebt geen ontſag voor mij.</i>
<i>Oogen. M. O.</i>	't méêrvouwd van <i>ong</i> . <i>Hij kreeg zand in zijne oogen.</i>

Oo-

Oogen.	zien, kijken, érgens op oogen.
Oord. M.	hoek, streek, gewèst, Landschap. <i>In welken oord woont bij?</i>
Oo d. O.	een vierendeel van een' gulden, óf daalder, &c.
Oordeel. O.	kennis, begrip, rédelijk wérkruig dér ziele.
Oordeel. O.	vonnis, uitspraak. <i>Zijn oordeel is gevèld.</i>
Ophouden.	niet afneemen. <i>Zijn boed ophouden.</i>
Ophouden.	open houden, <i>iemant den mond ophouden, de kóst geeven.</i>
Ophouden.	niet voortvaaren; <i>van werken ophouden.</i>
Ophouden.	wèderhouden. <i>Hèt water mèt sluisen ophouden.</i>
Ophouden.	verblijven. <i>Zig érgens ophouden.</i>
Ophouden.	verlètten, ongelégenheid aandoen. <i>Ik zal u niet lang ophouden.</i>
Ophouden.	aan de praat' houden. <i>Ik zal bém wat ophouden.</i>
Ophouden.	huisvèsten, verbérgen, aanhouden. <i>Dieven ophouden.</i>
Oppassen.	dienen, bedienen. <i>De tafel oppassen.</i>
Oppassen.	toezien; lètten. <i>Gij moet op de kinderen passen.</i>
Opschikken.	vercieren. <i>Gij moet u zoo niet opschikken.</i>
Opschikken.	plaats maaken. <i>Laat bém wat opschikken.</i>
Opsteeken.	open steeken. <i>Een vat opsteeken.</i>
Opsteeken.	ophèssen. <i>Zijne handen opsteeken.</i>
Opsteeken.	wèg steeken, bérgen. <i>De dégen opsteeken.</i>
Optrèkken.	naar om hoog trèkken. <i>Laat de górdijnen optrèkken.</i>
Optrèkken.	opbrèngen, onderwijfen. <i>Een kind optrèkken.</i>
Optrèkken.	in de wapen' komen. <i>De Burgers zullen optrèkken.</i>
Optrèkken.	onrustig zijn. <i>Hèt kind zal de gantsche nagt optrèkken.</i>
Opvólgen.	in rang naarvólgen. <i>Gij moet malkanderen opvólgen.</i>
Opvólgen.	nakomen, gehoorzaamen.
Order. V.	schikking, nètte plaatting. <i>Alles was in órder.</i>
Order. V.	bevéel, last. <i>Hèbt gij mijne órder volbragt?</i>

<i>Order. V.</i>	tugt. <i>Die Meester houdt een goede order.</i> aan dén anderen kant' zétten. <i>Laat u met de</i> <i>poni' overzétten.</i>
<i>Overzétten.</i>	
<i>Overzétten.</i>	vertaalen. <i>Hét overzétten, vertaalen, is alle-</i> <i>mans wérk niet.</i>

De Vocaal U.

V. In watvoor woorden geeft de *u* eenen klank van zigzélve én maakt zij eene *Syllabe*?

A. De *u* geeft eenen klank van zigzélve, maakt eene *Syllabe* én wórdt lang uitgesproken, in de woorden

<i>u</i>	tót uwent	ufo	ubeda
<i>uwe</i>	ulieden	uberlingen	ulaburg
<i>uwer</i>	uwen-wégen	ubes	usingen
<i>uwes</i>	uriäs	ureterp	usedom
<i>ulings</i>	uma		

V. Wat beteként U op zigzélve staande?

A. U, op zigzélve staande, is een persóon'lijke vóór-naam, aanwijfende dén geenen tót wélken mén spreekt,

VOORBEELD.

Onnos'le Izaäk! 't geldt u, 't geldt u, mijn Zoon!

HOOGVLIET.

V. Wat beteként *Uw*?

A. *Uw*, is een bezittende vóór-naam, aantoonende de hoedanig-
heden, goederen, onderdaanen, óf wat aan iemand toebehoo-
ren mag,

VOORBEELDEN.

Spned U slegts langzaam voort, laat nooit UW moed verpletten;
Wilt op 't getouw. UW werk tot twintigmaal herzetten.

DICHTK. van BOILEAU. pag. 9.

Ver-

*Vergeeffsch stelt ge ons UW hande in één Toneel voor oogen.
UW laffen redenvloed, UW schraale weetenschap.*

DEZELFDE. pag. 23.

V. Wat betekent *uw*' mèr eené affnijding'?

A. *Uw*' mèr eene affnijding', is eene verkórtíng van hèt lidwoord *uwen*, én wórdt altoos voor eenen manlijk énkeltvoudigen naame, in dén twéden, dérden én zésden Naamvall' gebruikt, zoo wél in Prosa als in de Poëfije;

VOORBEELDEN.

*De vrome Godsbelt, thans eerbiedigh neérgebogen,
Riep uit, hier ben ik, zie hier ben ik voor uwe oogen
ó Hemelsche Monarch! tot uwen dienst bereidt!*

Neem uwen Isaäk (dus sprak de Majesteit)

Uw' Zoon, uw' eenigen, uw' lust, en welbehagen.

HOOGVLIET.

Zoo declineert mén

N. Uw Zoon.

G. Van uw' Zoon, van tiwen Zoon óf uwes Zoons.

D. Aan uw' óf aan uwen Zoon' óf Zoone.

A. Uwen Zoon.

V.

A. Van uw' óf van uwen Zoone.

V. Waartoe dienen dan *uw* én *uwe*, zonder affnijding'?

A. *Uw* én *uwe*, zonder affnijding' wórden zonder onderscheid, *uw* voor de manlijke naamen in dén *Nominativus*, *uw* én *uwe* voor alle de vrouwlijke naamen gezèt.

V O O R B E E L D E N .

- N. Uw *of* uwe vrouw *of* dógter
 G. Van uw *of* uwe vrouw *of* uwer Vrouwe
 D. Aan uw *of* uwe vrouw' *of* uwer Vrouwe
 A. Uw *of* uwe vrouw
 V. — — —
 A. Van uw *of* uwe vrouwe.

*Is dan uw zegen in een' vloek, uw gunst in baat,
 En al uw min verkeert in donderenden toren!
 Kan Menschenoffer uw meêdoogend oog bekoren!*

H O O G V L I E T .

Hèt eerste zélfstandig woord, hierboven voorkomende, naamelijk *zegen* is manlijk; maar de andere *gunst*, *min* én *oog* zijn vrouwlijk. *Zegen* staat in dén *Nom.* én heeft daarom ook *uw*.

Mén zie over hèt verschil van *u* én *uw* ook S É W E L , in zijne *Spraak-konst* pag. 45.

V. Hierboven is getoond dat de *u* lang uitgesproken wórdt, in *uwe* &c. Zijnder ook woorden inwélke mén dezélve kórt moet uitspreken?

A. Ja; daar is 'er veele; naamelijk voor *b*, *cb*, *f*, *g*, *k*, *l*, *n*, *p*, *r*, *s* én *t*,

dubbel	snug	kruk	fullen	huppelen
uchtend	mug	krul	dun	durft
duffel	plug	dul	kunne	schurft
truffel	rug	ful	drup	suffen
brug	druk	vullen	knuppel	schutten

En op dezélfde wijze in alle dérgelijke woorden.

V, In watvoor woorden moet mén de *u* verdubbelen?

A. In de vólgende

fchuur

schuur	schuuren	ik vuur'	wij vuuren
muur	muuren	ik verduur'	wij verduuren
luur	luuren	ik huur'	zij huuren
kuur	kuuren	ik schuur'	zij schuuren
vuur	vuuren	ik bemuur'	wij bemuuren
uur	uuren	ik verhuur'	wij verhuuren

En dat om dezelfde rédenen , als bij de andere Vocaalen reeds te berde gebragt zijn. Mén zie S É W E L pag. 45.

Huuzwelijk, affschuuzwelijk én dérgelijke woorden mèt twé *uu* te schrijven, vind' ik niet noodzaak'lijk.

V. Wanneer moet mén de *u* mèt twé titels tékenen?

A. De *u* moet mén, gelijk de andere Vocaalen, mèt twé tittels tékenen, wanneer zij agter een andere Vocaal' óf Consonant' eene Syllabe begint; als in

waarüit	Mariüs	vrijüit	Pompéüs
daarüit	onüitspreekbaar	rondüit	Déciüs
Alcinoüs	Epifaniüs	voorüit	Palladiüm
Virgiliüs	Gabiniüs	agterüit	Besantiüm, &c.

Veele gebruiken in plaats' van *ui* de *uy*; dóch deese spelling wórdt afgekeurd.

De *u* heeft in onze Taale de plaats dér *l* ingenomen. Eer-tijds schreev mén *göld, höld, kó'd, óld* &c. waarvoor mén tans schrijft *goud, hout, koud, oud*, &c. Dit is juist hèt zélfde mèt de Fransche woorden, *col, sol, fol*, waarvoor tans *cou, fou, fou*, geschreeven wórdt.

Daar is 'er die *duur, muur*, &c. mèt *ue, duer, muer*, éven als *daar, maar*, mèt *ae, daer, maer*, schrijven. Dóch deese spelling deugd gantschlijk niet. De *eu* gebruikt mén in *deugd, vreugd* &c.

V. Wèlk zijn de gelijkluidende woorden onder Lètter U?

A. De volgende

<i>Uit.</i>	afweesend. <i>Mijn Heer is uit.</i>
<i>Uit.</i>	in, met, door middel van. <i>Uit een glas drinken.</i>
<i>Uit.</i>	geëindigt, gedaan, gebluscht, ledig, <i>Mijn schrift, de kermis, 't vuur, 't glas is uit.</i>
<i>Uit</i>	érgens van daan. <i>Brieven uit den Haag.</i>
<i>Uit.</i>	door, van wégens. <i>Uit kragte van 't plakkaat.</i>
<i>Uitbreeken.</i>	lós-raaken. <i>De Dieven zullen uitbreeken.</i>
<i>Uitbreeken.</i>	uitslaan, uitkomen. <i>Het zweet zal hem uitbreeken.</i>
<i>Uitbreeken.</i>	ftaaken. <i>Ik zal wat van mijne besigheden uitbreeken.</i>
<i>Uitdoen.</i>	blusschen. <i>De kaers, 't vuur uitdoen.</i>
<i>Uitdoen.</i>	uitwischen. <i>Een vlak uitdoen, een streep uitdoen.</i>
<i>Uitdrukken.</i>	uitpérssen. <i>Citroenen uitdrukken.</i>
<i>Uitdrukken.</i>	uitspreken. <i>Hij kan zig niet wél uitdrukken.</i>
<i>Uiterlijk.</i>	uitwéndig. <i>Uiterlijk kan men 'er niets van zien.</i>
<i>Uiterlijk.</i>	tén langsten. <i>Hij zal uiterlijk tégen maandag hier zijn.</i>
<i>Uitgeleesen.</i>	<i>ik heb' dat boek uitgeleesen, doorgeleesen.</i>
<i>Uitgeleesen.</i>	uitgezógt, uitgekípt. <i>Ik heb' dat uitgeleesen (uitgezógt) boek, uitgeleesen (doorgeleesen.)</i>
<i>Uitlèggen.</i>	wijder maaken. <i>Ik zal mijn' rok laten uitlèggen.</i>
<i>Uitlèggen.</i>	verklaaren. <i>Wilt gij mij dat vérs eens uitlèggen.</i>
<i>Uitkomst. V.</i>	verscheining op 't Tooneel.
<i>Uitkomst. V.</i>	rèdding, verlóssing. <i>Daar zal wél uitkomst komen.</i>
<i>Uitlègger. M.</i>	verklaarer. <i>Hij is een uitlègger der verbórgenheden.</i>
<i>Uitlègger. M.</i>	kust-bewaarer; vaartuig op stroom om dén tól te doen betaalen.
<i>Uitlègger. M.</i>	lange rib van 't Galjoen.
<i>Uitlèkken.</i>	lèkkende uitloopen. <i>Het bier zal uitlèkken.</i>

Uit-

- Uitlèkken.* aan dén dag' komen. *Die zaak zal wél uitlèkken.*
- Uitmaaken.* saamenstèllen. *Dat zal die som wél uitmaaken.*
- Uitmaaken.* tén einde brèngen. *Ik zal die zaak wél uitmaaken.*
- Uitmaaken.* schèlden. *Hij zal u uitmaaken voor al wat lélijk is.*
- Uitrusten.* zig verfrèschen. *Ik moet wat uitrusten.*
- Uitrusten.* klaar, gereed-maaken, voorzien. *Scheepe en vólk uitrusten.*
- Uitslag. M.* uitkomst, einde. *De zaak zal een' goeden uitslag hebben.*
- Uitslag. M* verkoop van goederen. *De uitslag van die wááren.*
- Uitspannen.* lós-spannen, lós-maaken. *De paerden uitspannen.*
- Uitspannen.* verkwikken. *Ik moet mij wat uitspannen. Hier- van uitspanning, lós-spanning, én uitspanning, verkwikking.*
- Uitsteeken.* uitschieten. *Dien boek zal te verr' uitsteeken.*
- Uitsteeken.* berooven van. *Iemant de oogen uitsteeken.*
- Uitsteeken.* toereiken, reiken. *De banden uitsteeken.*
- Uitsteeken.* uitmunten, overtrèffen. *Hij wil altijd uitsteeken.*
- Uitsteeken.* raaden. *Wij zullen daar om uitsteeken.*
- Uittrèkken.* lós-maaken, uitrukken. *Een spijker uit dén muur' trèkken.*
- Uittrèkken.* neérleggen, aflèggen. *Zijn kleeren uittrèkken*
- Uittrèkken.* uitrukken, verlaten. *De Troepen zullen de Stad uittrèkken.*
- Uittrèkken.* uittrèksels maaken. *Ik zal de goede gedagten van dien Schrijver', uit zijne wèrken, uittrèkken.*
- Uitvallen.* een uitval doem.
- Uitvallen.* geschieden, gebeuren. *Hoe zullen tóch die zaak- en uitvallen?*
- Uitvlugt. V.* middel om te ontkomen.

Uit-

<i>Uitvlugt. V.</i>	uitspanning. <i>Ik hebb' gaerne een uitvlugt.</i>
<i>Uitvlugt. V.</i>	leugen, kwinkslag, loopje. <i>Hij weet altijd een uitvlugt te verzinnen.</i>
<i>Uitvoeren.</i>	uitbrèngen, verzènden. <i>Koop-goederen uitvoeren.</i>
<i>Uitvoeren.</i>	verrigten. <i>Ik zal dat wèl uitvoeren.</i>
<i>Uitwijfen.</i>	aantoonen. <i>Zijne daaden zullen 't uitwijfen.</i>
<i>Uitwijfen.</i>	uitspreken, vonnis-vèllen. <i>Een geding uitwijfen.</i>

De Vocaal IJ.

V. Wat valt 'er nu omtrént de *ij* aan te mérken?

A. Bij de voorgaande vijf Vocaalen is getoond, dat zij allen op zigzèlven, in staat zijn, niet alleen om eenen klank te geeven, maar ook om eene Syllabe te maaken, én beweesen dat dit hèt eigenaartige character dér Vocaalen is. Indien dan nu kan beweesen wórdén, dat de *ij* tót beiden deese verèischtens in staat is, dan vraag' ik aan die geenen, die de *ij* voor geen Vocaal' érkennen, óf mén haar mèt récht dén naam én hèt weesen eener Vocaal' betwisten kan?

Alvoorens die mèt bewijsen te staaven, moet ik eerst eene bepaaling maaken, van de lètter *ij* op zigzèlve, omdat sommige daardoor de *I* óf *Ypsilon* verstaan, én over hèt gebruik van wèlke twé onderscheidene lètters de Schrijvers hèt nóg niet ééns zijn. Ik verstaâ dan door de zèste Vocaal' de lètter *ij* mèt twé tittels getékend, én bèn volstrèkt van oordeel dat mén geene andere in onze récht Néderduitsche woorden behoort te gebruiken Récht Néderduitsche woorden zègg' ik, omdat mén de *y* veilig gebruiken mag in woorden van uitheemschen oorsprong. Hèt een én ander zullen wij tragten aan te toonen. Voorâf hoore mén, tér bevestiging' van mijne gedagten, de vólgende redeneering.

Groot,

Groot; „ (zègt de Heer A. KLUIT, in zijne Aantékenin-
 „ gen op HOOGSTRATENS Naamlijst) mag ik met den
 „ Heer HUIDECOPER zeggen, is sint enige jaren de onkun-
 „ de in een stuk, dat zo gering is, als dit. Dat deze uitland-
 „ sche Y in onze taal niet alleen niet voege, maar in 't geheel
 „ uit de Lijst der Nederduitsche letteren behoorde te worden
 „ uitgewischt, toont ons de Heer HUIDECOPER op gem. plaats
 „ in het nabericht pag. 644. van zijne Proeve. En L. TEN
 „ KATE, I D. bl. 116. zegt 'er dit van. „ De Latijnsche Y,
 „ schoon die van de Grieksche Ypsilon ontleent is, hebben onze
 „ Drukkers, feedert enige jaeren, het zelfde doen gelden, als
 „ onze lang-klinker IJ”. Schande is't (zègt de Heer Kluit vérder)
 „ dat goede Schrijvers hunne Schriften dus van Drukkers be-
 „ zoedelen laten. Hunner lomtheid is de oorzaak, dat dit alge-
 „ meen taalbederf, zich ten dezen dage door alle Nederduitsche
 „ Schriften verspreid hebbe, als een kanker zij voordgekropen,
 „ en wat moeite men aanwende, men niet in staat zij om 'er zij-
 „ ne Schriften tegen te bewaren.”

Mén zie HOOGSTR. NAAML. pag. 510. én 516.

Een iegelijk dérhalven, die op eene zuivere Taal-én Spél-kunde
 geltèld is, vermaanen wij, om doorgaans de *ij*, niet de *y*, te
 gebruiken.

V. In watvoor woorden klinkt de *ij* op zigzélve?

A. De *ij* klinkt op zigzélve, in de vólgende wérk-woorden, in-
 wélke zij noodzaak'lijk moet geschreeven wórdén?

Bedijden	bedeeg	bedeegen
Bedrijven	bedreev	bedreeven
Belijden	beleed	beleeden
Benijden	benijdde	benijd
Bedijken	bedijkte	bedijkt
Beklijven	beklijvde	beklijvd
Beslijken	beslijkte	beslijkt
Bezwijmen	bezweem	bezweemen

K

Be-

Bevljigten	.	.	bevljigde	.	.	bevljigd
Bijten	.	.	beet	.	.	gebeeten
Bijten (*)	.	.	bijtte	.	.	gebijt
Blijken	.	.	bleek	.	.	gebleeken
Blijven	.	.	bleev	.	.	gebleeven
Cijfferen	.	.	cijfferde	.	.	gecijfferd
Dijén	.	.	deeg	.	.	gedeegen
Drijten	.	.	dreet	.	.	gedreeten
Drijven	.	.	dreev	.	.	gedreeven
Frijten	.	.	frijtte	.	.	gefrijt
Gelijken	.	.	geleek	.	.	geleeken
Gerijven	.	.	gerijvde	.	.	gerijvd
Grijnen	.	.	green	.	.	gegreenen
Grijpen	.	.	greep	.	.	gegreepen
Glijsteren	.	.	glijsterde	.	.	geglijsterd
Grijfen (1)	.	.	grijsde	.	.	gegrijsd
Grijfen (2)	.	.	grijsde	.	.	gegrijsd
Gijfelen	.	.	gijfelde	.	.	gegijfeld
Hijgen	.	.	hijgde	.	.	gehijgd
Hijfchen	.	.	hijfchte	.	.	gehijfcht
Hijliken	.	.	hijlikte	.	.	gehijlikt
Kaftijden	.	.	kaftijdde	.	.	gekafstijd
Kijken	.	.	keek	.	.	gekeeken
Kijven	.	.	keev	.	.	gekeeven
Krijfchen	.	.	krijfchte	.	.	gekrijfcht
Knijpen	.	.	kneep	.	.	gekneepen
Krijgen (3)	.	.	kreeg	.	.	gekreegen
Krijgen (4)	.	.	krijgde	.	.	gekrijgd
Krijten	.	.	kreet	.	.	gekreeten
Krijten (5)	.	.	krijtte	.	.	gekrijt
Kwijnen	.	.	kwijnde	.	.	gekwijnd

Kwij-

(*) *Bijten*, is bijten met den mond' én *Bijten* een *Bijt* in 't ijs maaken.(1) *Grijfen* is *grijs-woorden*. (2) *Grijfen* is een *afgrijfen hebben*. (3) *Krijgen* is *neemen, ontvangen*. (4) *Krijgen* is *Oorlogen*. (5) *Krijten* is *hullen, weenen*. *Krijten* is met *Krijt* beschrijven.

Kwijten . . .	kweet . . .	gekweeten
Lijden . . .	leed . . .	geleeden
Lijken (6) . . .	leek . . .	geleeken
Lijmen . . .	lijnde . . .	gelijmd
Lijnen . . .	lijnde . . .	gelijnd
Lijsten . . .	lijfste . . .	gelijft
Mijden . . .	mijdde . . .	gemijd
Mijgen . . .	meeg . . .	gemeegen
Mijten . . .	mijtte . . .	gemijt
Mijmeren . . .	mijmerde . . .	gemijmerd
Mijnen . . .	mijnde . . .	gemijnd
Mijnen (7) . . .	mijnde . . .	gemijnd
Nijgen . . .	nijgde . . .	gemijd
Nijpen . . .	neep . . .	geneepen
Onderwijfen . . .	onderwees . . .	onderweefen
Ontbijten . . .	ontbeet . . .	ontbeeten
Ontlijven . . .	ontlijvde . . .	ontlijvd
Ondermijnen . . .	ondermijnde . . .	ondermijnd
Overlijden . . .	overleed . . .	overleeden
Prijfen . . .	prees . . .	gepreefen
Prijfen (8) . . .	prijfde . . .	geprijsd
Pijnen . . .	pijnde . . .	gepijnd
Rijden . . .	reed . . .	gereeden
Rijgen . . .	reeg . . .	gereegen
Rijten . . .	reet . . .	gereeten
Rijven . . .	reev . . .	gereeven
ook rijvde, gerijvd		
Rijfen . . .	rees . . .	gereefen
Rijmen . . .	rijmde . . .	gerijmd
Rijpen . . .	rijpte . . .	gerijpt
Rijffelen . . .	rijffelde . . .	gerijffeld
Schijnen . . .	fcheen . . .	gefcheenen

Schij-

(6) *Lijken*, is *gelijken*. (7) *Mijnen* is *ondermijnen* én *mijnen* op een verkoop'. (8) *Prijfen* is *roemen*, én de waarde, den prijs van iets bepaalen.

K 2

Schijten . . .	scheet . . .	gefcheeten.
Schrijden . . .	schreed . . .	gefchreeden.
Schrijven . . .	schreev . . .	gefchreeven.
Slijpen . . .	sleep . . .	gefleepe.
Slijten . . .	fleet . . .	gefleeten.
Smijten . . .	smheet . . .	gefmeeten.
Snijden . . .	sneed . . .	gefneeden.
Spijten . . .	fpleet . . .	gefpleeten.
Spijgen (spuwen)	fpeeg . . .	gefpeegen.
Spijten . . .	fpeet . . .	gefpeeten.
Stijgen . . .	fteeg . . .	gefteege.
Stijven . . .	fteev . . .	gefteeven.
Stijven . . .	ftijvd . . .	geftijvd.
<i>Stijven</i> , 't linnen ftijven: <i>ftijven</i> , iemand in 't kwaad ftijven.		
Strijden . . .	ftreed . . .	gefcreeden.
Strijken . . .	ftreek . . .	gefcreeken.
Smijdigen . . .	fmijdigde . . .	gefmijdigd.
Spijē, spijgen, spuwen, zie <i>spijgen</i> hierboven.		
Spijfen . . .	fpijsde . . .	gefpijfd.
Trijffelen . . .	trijffelde . . .	getrijffeld.
Twijffelen . . .	twijffelde . . .	getwijffeld.
Twijgen . . .	twijgde . . .	getwijgd.
Twijnen . . .	twijnde . . .	getwijnd.
Tijen . . .	teeg . . .	geteegen.
Verlijden . . .	verlijdde . . .	verlijd.
Verdwijnen . . .	verdween . . .	verdweenen.
Verwijfen . . .	verwees . . .	verweezen.
Vrijden . . .	vrijdde . . .	gevrijd.
Vrijen . . .	vrijde . . .	gevrijd.
Vrijven of wrijven	vreev . . .	vevreeven.
Verwijden . . .	verwijdde . . .	verwijd.
Verlijmen . . .	verlijmde . . .	verlijmd.
Verwijderen . . .	verwijderde . . .	verwijderd.
Verbrijfelen . . .	verbrijfelde . . .	verbrijfeld.
Verblijden . . .	verblijdde . . .	verblijd.
Verfijnen . . .	verfijnde . . .	verfijnd.

Ver-

Verrijken . . .	verrijkte . . .	verrijkt
Verbijsteren . . .	verbijsterde . . .	verbijsterd
Verwijlen . . .	verwijlde . . .	verwijld
Verwijven . . .	verwijvde . . .	verwijvd
Verijsen . . .	verijsde . . .	verijsd
Vijlen . . .	vijlde . . .	gevijld
Vlijen . . .	vlijde . . .	gevljijd
Vlijmen . . .	vlijmde . . .	gevljimd
Wijken . . .	week . . .	geweeken
Wijten . . .	weet . . .	geweeten
<i>Wijten is verwijten</i>		
Wiifen . . .	wees . . .	geweefen
Wijden . . .	wijdde . . .	gewijd
<i>Wijden is wijder maaken.</i>		
Wijchelen . . .	wijchelde . . .	gewijcheld
Wijpelen . . .	wijpelde . . .	gewijpeld
Zijgen . . .	zeeg . . .	gezeegen
Zwijgen . . .	zweeg . . .	gezweegen
Zwijken . . .	zweek . . .	gezweeken
<i>Zwijken is bezwijken.</i>		
Zwijmen . . .	zweem . . .	gezweemen
Zijpen . . .	zijpte . . .	gezijpt
Zwijmelen . . .	zwijmelde . . .	gezwijmeld
Zwijnen . . .	zwijnde . . .	gezwijnd, &c.

Mitsgaders alle de hieruit saamen-gestelde wérk-woorden én de daarvan afgeleide woorden.

Ik hebb' hier de wérk-woorden mèt hunne buigingen tэр néder gestèld om zoo veel mogelijk tót nut én leering van dén Leer-fer te strékkerr.

V. Geev-mij eenige, van de bovenstaande wérk-woorden, afgeleide woorden, die mèt *ij* moeten geschreeven wórden, op?
 A. Ik vertrouw' dat de vólgende daartoe voldoende zullen zijn:

accijs	grijs	nijd	rijp	vlijm
blijde	gij	nijd-nagel	rijs	vijl, vijg
blijk	hij	nijp-tang	spijker	wij
brij	hijken	onvrij	spijt	wijk
brijke	klij	pladdijs	slijk	wijfel
brijne	klijtè	plijster	slijm	wijle
bij	knijf	partij	strijd	wijn
bijbel	krijt	plij	stijl	wijting
bijl	kwijl	prij	slijp-steen	wijde
cijns	kijk-gat	prijs	térwjl	ijl
cijs	kijn-boom	pij	térmijn	ijk
cijskén	kijfel-steen	pijl	trijn	ijffel
dofija	lijn	pijn	trijp	ijs
drijven	lijst	pijp	tijd	ijf-boom
dwijl	lijster	pijfel	tijm	ijffelijk
flerecijn	lijv	pijper	rijk	ijs-kélder
francijn	lijm	rijn	rijtel	ijs-kégels
fijn	mij	rijnsburg	vrij	zwijm
gelijk	mijl	rijk	vijt	zij
getij	mijn	rijkdom	vijver	zijde
grijn	mijter	rijm	vijfel	ziju, &c.

Misschien zijn 'er meêr dan drie-maal zoo veel, dóch om die alle plaats te geeven; zou, voorêerst te veel plaats beslaan, én tén anderen is die taak al te moei'lijk.

V. Zijn 'er nóg sommige uitheemsche naamen én woorden die mèt *ij* moeten geschreeven wórdén én hier plaats verdienen?

A. Já: de vólgende

armesijn	bandijt	cassijne	cijffer
armijne	camijn	chirurgijn	dijle
artijkel	cappelijne	coketrijs	fluwijn
antijk	carlijne	colijk	górdijn
begijn	carbijne	clemijn-steen	gijsbert
baldewijn	carmosijn	confijt	heremijt

hér-

hèrmelijñ	parijs	rosijn	stetijner-land
jasmijn	patrijs	respijt	tamborijn
konijn	parvijs	retorijke	tapijt
levijn	pelerijn	rósmarija	tarrijn-vogel
lijfslad	perijkl	robijn	turijn
lupijn	pepijn	rijffel	tijber
medicijn	polijs	faraijn	tijger
magafijn	practifijn	fardijn	tijn-boom
mijt	profijt	fatijn	valencijn
muſijk	pijlaar	ſauſijs	venijn, fenijn
nijl	pijn-boom	ſchrijne	ſt. vijt
olijve	kalmijn	ſijle	vermaledijden
onijkl	quintijn	ſpijke	wijnand, &c.
paradijs	quirijn		

Veele foort-gelijke woorden, die mén mèt *ij* pleeg te ſchrijven, heeft mén in vervólĝ van tijd' mèt *ie* óf mèt *I* begonnen te ſchrijven; als daar is, *antiek, bandiet, beremiet, iperen, muſtek, riga, ſubtiel, trafiek, tiber* óf *tyber*. Sommige ſchrijven *anticq, traficq*.

Dus heeft mén gezien dat de *ij* van een uitgeſtrèkt gebruik is in onze Taal', én dat zij in de boventaañde woorden op zigzélve klinkt.

V. In watvoor woorden maakt de *ij* een *Syllabe*?

A. De *ij* maakt een *Syllabe*, in de woorden

ijſer	ijken	ijſen	ijſendijk
ijſer-wèrk	ijſeren	ijſelen	hoev-ijſer
ij ('t)	ijſendoorn	ijſer-kruid	ijverig
ijſtad	ij-ſtroom	ijver	ijverende, &c.

Hieruitnu, meen' ik, mèt récht, aldus te mogen redeneeren. Een *Vocaał*, zalze een *Vocaał* hieten, moet, van zigzélve, zonder dén biſtand', van een andere *Vocaał*, niet alkéén enen klank geeven, maar ook eene *Syllabe* maaken konnen. Maar de *ij* is van

van zigzélve in staat, om eenen klank te geeven en eene *Syllabe* te maaken; érgo is de *ij* eene *Vocaal*.

V. Wanneer gebruikt mén *ije*?

A. *ije* gebruikt mén aan 't einde van de vólgende én dérgelijke woorden.

abtdije	hongarijē	marjē	strooperije
alverije	huichelarije	mèngelerije	schilderije
artillerije	kanselaarije	maatschappije	talmerije
babbelaarije	kastelenije	melodije	tartarijē
beufelerije	kladderije	nórmandijē	trefoorije
boekerije	kookerije	plakkerije	turkijē
bóggerije	kóppelaarije	pavije	tooverije
cleresije	kraamerije	picardijē	vleiērijē (liev-
dansserije	kwisterije	poēfije	koofing)
femelaarije	landvoogdjē	pluimstrijkerije	vleiērijē (vlei-
glanzerije	laferije	pósterije	jing)
laaperije	lékkernije	rooverije	vleijērijē
harpije	lombardijē	facristije	vlijmerije
haverije	meesterije	slaavernije	vódderije
haspelaarije	meiērijē	slaaverije	veinzerije
heerschappije	malvelije	specerije	waarzeggerije
hoererije	muiterije	stafelerije	wigchelaarije

Nóg zeér veele zoude ik komen tēr néder-stellen; doch ik acht te zulks overtóllig. In sommige deeser bovenstaande woordem klinkt de *ij* én *e* ieder op zigzélve: dit hébb' ik door twé titels op de *ē* aangetoond.

V. Welke woorden moeten mét *ei* in plaats van mét *ije* geëindigd worden?

A. De vólgende

eenerlei	honderderlei	veelerlei	zévenderlei
drieërlei	allerlei	vierderlei	négenderlei
geenerlei	ménigerlei	zèsderlei	vijftienderlei

V. Watvoor wérk-woorden moeten nu mèt *ei* in steé van mèt *ij* geschreeven wórdén?

A. De vólgende, die in de Tijdvoeging' geen verándering van letters onderhévig zijnde, maar doorgaans de *ei* behoudende, als *arbeiten*, *arbeidde*, *geärbeid*; hieróm niet van mij zullen getijdvoegd, maar slégts bij naamen opgegeeven wórdén.

arbeiten	greinzen	plaveiën	teikenen, téke-
beleiden	heiën	pleiten	nen
beiden	heilen	preiën	tweinen
bereiden	heinen	rammeiën	veilen
bleiken, bleeken	heiten, heeten	reiden, bereiden	veiligen
breidelen	heiten, hieten	reiken	veinzen
deilen, deelen	keilen	reiën	verkleinen
deinzen	klappeiën	reinigen	verpeifen
dreigen	kleinen	reifen	verreiken
dweilen	kleinzen	schreiën, schrei-	verreifen
eigenen	kreiten	den	verspreiden
eindigen	leiden	sleipen, sleeppen	vleiën
eiffchen	meinen, meenen	spelemeiën	weiden
eifen	neigen	spreiden	weiken, weeken
feilen, faalen	ontweiden	steigen	weiffelen
feilen, dweilen	peilen	steilen	weigeren
geinfteren	peinzen		zeilen, &c.

V. Zijnder ook eenige, hiervan afgeleide woorden, die mén zoo schrijven moet?

A. Ja: zeér veele: wij zullen 'er eenige van opgeevende, de overige aan de kunde dér Leefers over-laaten.

arbeid	feil	kreits	fteiger
beie	geir	lei-band	teiken, téken
beir (beer)	geneigdheid	mei	trein
beitel	gepeins	meid	veil
beieren	gerammei	mein-eed	veilig
beleid	geveinsd	onrein	veiling
bedreiging	gevelei	onveilig	verkleining
bleik	grein	peil	verreifenis
breidel	heide	prei	verspreiding
brein	heike	reiger	wei, mèlk-wei
boekweit	heil	rein	weinig
dweil	heilig	reiniging	weite
ei	heining	reinsburg	weiffeling
eik	heir	reipel	weigerig
eiland	keile	reis	zeil
ei-lieve	klei	stein	zeide
einde	klein	steil	zeiffen
eifch	kleinzing	sprei	zweidler

Alle de naamen die in *stein* uitgaan, als *ijffelstein*, *ravestein*, &c. alle de naamen in *heid*, *dolheid*, *fraaibeid* &c.

V. Zijnder ook nóg eenige uitheemsche naamen, die dus geschreeven wórdende, hier ook een plaats verdienen?

A. Ja: wijl ons voorneemen is, deesen voornaamen tak onzer spèl-kunde, zoo veel lichts bij te zètten, als ons mogelijk is, zoo vindenwe ons genoodzaakt de vólgende woorden plaats te geeven. naamelijk;

icorei	bleine	domeine	fustein
contrefeit	breiffem	eiffel	gelei, jelei
contreie	condeit	eil-bot, heil-bot	ft. giflein
cureie	coreit	fontein	gleie
balleis	dein	forneis	heidelbérg
beierd	deininge	freiffel	heil-bot
bleie	digniteit	fufeie	heinze

jór-

jórnelë	massepein	pórrei	tierelein
karsei	meiër	pórcelein	teis
kapitein	mein, stuifmeel	purreië	veinoot
kasseië	meinard	refrein	vesperein
kastellein	meindert	reims	vilein
kérweië	meinkel	reiniër	vleissem
kleerschappref	meissen	reinken	vogelhein
lakkei	nerrein	reis	waardain
lamprei	omeisse	schalmei	weidsch
lauweit	palei, polei	scharlei	weipe
laveiën	pastei	seine	weitel
livrei	peis, vrède	figeins	weiten
leide	paleis	spei-vogel	weit-kruid, &c.
leiden (Stad)	peisteren	steiger-wald	èn alle de vërde.
leië	plein	steir	re daarvan af-
maseik	pleite	teile	stammende.
mapleine	pomei		

Dus ziet mén tén klaarsten, op wèlk een onderscheidene wijze mén de *ij*, *ie* én *ije* te schrijven hëbbe. Al mijn gezegde rust op 't gefag dër bërste Taal-kënners. Mén zie maar L. TEN KATRE I Deel. pag. 176—210.

V. Watvoor woorden moeten mèt de *y* óf *ypsilon* geschreeven wórden?

A. De vólgende

Abydus	Yvoor	Scylle	Thymber
Cymbel	Myfénen	Yvoor-draaiër	Yvoor-zand
Cypres	Hydaspes	Klytemnestra	Yfóp
Cyáné	Hyfóp	Syllabe	Yvika
Cybelé	Pyrrhus	Synode	Yperen
Cyter	Pyramide	Monosyllabe	Ydriä, &c.

V. Maar deese *ypsilon* heeft hier juist hèt zélfde vermogen in *yvoor*, als de *ij* in *ijser*; naamelijk dat zij op haarzélven eene

Syllabe maakt; waarom ze dan ook niet voor een zévende *Vocaal* ingevoerd?

A. Ik hebb' reeds gezeid dat die letter niet dan in uitheemsche woorden moet gebruikt worden, én daarin bekleed zij de plaats van onze *j* óf *i* (immers heeft zij'er geen anderen klank) zoo dat, indien mén die woorden mét de *i* schreev, zij niets van hunne kragt' verliezen zouden. Veele gebruiken dezélve voor de *i* in *zeyde*, *leyde*, *gebruyken*, &c. mén schrijft béter *zeyde*, *leide*, &c. 't Verwondert mij zeér dat SÉWEL deese spélling gebésligt hebbe, daarze immers van de béste Taals-mannen afgekeurd wórdt.

V. Moet mén ook de *ij* tusschen twé Vocaalen schrijven; als in *zaaijen*, *maaijen* &c.?

A. Ik schrijv' liever *zaaiën*, *maaiën*, *foeiën*, *groeiën*, &c. dit steunt op hét gebruik dér béste Schrijvers én Dichters, gelijk ik dit mét eenige voorbeelden gestaavd hebbe, pag. 39.

V. Wórdt 'er ook somtijds eene verichillende betékenis aan een woord gegeven wanneer mén 't zélve mét *ij* óf mét *ei* schrijft.

A. Ja: hierdoor wórdt een mérkelijk onderscheid in veele woorden te wége gebragt. Ik zal dezélve, voor zoo vérré ik die hebb' kunnen naspeuren, hier, tót gemak van dén Leeser' opgeeven. Dezélve zijn.

1. *Vijl*, waarvan 't Wérk-woord *Vijlen*, *Hét ijzer vijlen*.
Veil, waarvan veilen; veiling. Iets te koop veilen. Zie TEN KATE I Deel. pag. 191. én 194.
2. *Lijden* (verdraagen) *Hij heeft veele smarten te lijden*.
Leiden (geleiden) *De blinden zal den kreupelen leiden*.
TEN KATE. I Deel. pag. 187 én 179.
3. *Mijden*, vermijden. } TEN KATE I Deel. pag. 187,
Meiden, dienstmaagden } 178. 204.
4. *Pijlen*, 't meêrvouwd van *pijl*, *vuur-pijl*, &c.
Peilen, de diepte peilen. TEN KATE I Deel. pag. 181.
5. *Trijn*, is een vrouwe naam.
Trein, nasleep, gevólg.
6. *Blij*, is blijde, verblijd.

Blei

- Blei* is een visch.
7. *ijken* is 't ijfer mérken, *Eiken* komt van *Eike*, *eiken-boom*, *e ken-bout*.
8. *ijs* is bevroose water. *Het ijs is nóg niet sterk genoeg*. *Eisfch* is 't zélfstandige van 't wérk-woord *eiffchen*. *Hij heeft zijnen eisfch verkreegen*.
9. *Krijten*, mèt krijt besmeeren. Ook *builen*, *wenen*, *grijnen*.
Kreiten, iemant toornig maaken. TEN KATE I Deel. pag. 186. 187.
10. *Lijnen*, streepen, *ond*. Liniëeren.
Leinen, leiden, de wég wijfen. TEN KATE I Deel. pag. 187.
11. *Verreiken*, zig verreiken, verrèkken, bezeeren.
Verrijken, rijk maaken, géld opéén stapelen. TEN KATE I Deel. pag. 192.
12. *Zeide*, van zèggen. *Hij zeide mij dat*.
Zijde, zij. *Zijde Kousfen*. *Zijde*, zij, *de linker zijde*. TEN KATE. I Deel. pag. 197, 205, 206.
13. *Wijden*, verwijden, wijder maaken. } TEN KATE. I D.
Weiden, graafen, in de weide gaan. } pag. 193.
14. *Nijgen*, groeten gelijk de *Juffers* doen. *Faire la reverence*.
Neigen, overhèllen, waarvan *geneigd*, *geneigdheid*. *inclinèr* in 't Fransch. TEN KATE I Deel. pag. 187.
15. *Vlijèn*, gelijk lèggen; de turv laten vlijèn.
Vleièn, lievkoosfen. TEN KATE. I Deel. pag. 192. 193.
16. *Wijken*, uit den wèg' gaan. } TEN KATE I Deel. pag.
Weiken, weeken, nat maaken. } 194.
17. *Blijken*; schijnen, hiervan *blijk*, *tèken*, *fchijn*.
Bleiken, bleeken, 't linnen bleiken. TEN KATE. I Deel. pag. 177, 183.
18. *Rijfen*, zig verhèffen, hooger wórdén. 't *Water begon te rijfen*.
Reifen, heen én weér trèkken. TEN KATE. I Deel. pag. 189.

19. *Meinen*, meenen, van gedagten zijn.

Mijnen, ondermijnen. *Mijnen*, iets eigenen op een Verkoopings. TEN KATE I Deel. pag. 187.

'Er zijn misschien nóg zeer veele van deese woorden, dóch die zullen ieder onder hunne Letters te vinden zijn, wíjl ik reeds die alle gemaakt hadde, voor dat ik aanleiding kreeg om deese mijne gedagten, hier, vólgens de bekragtiging van TEN KATE te staaven, én eenige blad-zijden, om die réden, in mijne copijē, over te schrijven.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *mij* én *mijn*?

A. Het onderscheid tusschen *mij* én *mijn*, in wélker keuse mén zig dikwils zoo deerlijk vergrijpt, is zeer groot, én 't eene voor 't andere te gebruiken, kan somtijds eene onverstaanbaarheid, aan dén zinn' van 't geene mén zegt, te wége brèngen: want

1. *Mij*, is een pérfoonlijke vóór-naam, te rugge kéerende op dén geenen die spreekt. *Geev mij dat. Gij hebt mij dat gegeven.*
2. *Mijn*, is een bezittende vóór-naam, ziende op 't geene dat aan iemand toebehoord. *'t Is mijn boek.*

V. Kond' gij dit onderscheid ook door een voorbeeld ophélderen?

A. Ja: mén lètte op 't vólgende

*Ai mij! hoe klopt mij 't hart! ó ijsselijke woorden!
ó Hemel! moet ik dan mijn' eigen zoon vermoorden!
Moet ik mijn' eenigen, mijn' Izaäk, ó smart!
Op 't Outer kelen! moet ik 't harte van mijn hart
Doorboren met het staal, en met verwoede banden
't Onmenscblijk wroeten in mijn eigen ingewanden!
ó Ysselijk bevel! ó Godt! mijn toeverlaat!
Is dan uw zegen in een' vloek, uw gunst in haat,*

En

*En al uw min verkeert in donderenden toren ;
 Kan menschenoffer uw meêdogend oog bekoren !
 Welân , eisch mij ; ik zal verbeugt en onbenout
 Mijn leden strekken op het heilig' offerbout.
 En zelfs , als offraar van mijzelven , onbezweken ,
 't Vuur in den stapel 't mes mij in den boezem steken.
 Terwijl ik stervende u mijn Heilverbonts Godt noem'
 En in de hoope van mijn zaligh erfdeel roem'.*

HOOGVLIET, in ABRAHAM. Boek. 10.

Op het wél onderscheiden deeser woordjes , behoord mén naauw-
 keurig acht te geeven , als zijnde van het zélfde gewigt als *u* én
uw ; behalven dat déese (*u* én *uw* naamelijk) op andere persoo-
 nen , én géene op ons zélven betrékking hebben.

V. Wórdt de *ij* ook somtijds mét eene affnijding' geschreeven ?

A. Ja : de *ij* wórdt mét eene affnijding' geschreeven , aan 't ein-
 de van een woord , dat in dén twéden , dérden én zénden
 Naam-vall' staat ; als

*ó Letterbelden , die , als wakk're bovenieren ,
 De nutte geuren zuigt der Letterlekkernij'*

KORTEBRANTS, Lof der Drúkkonst'.

*Opdat al 't edelste uit Egipte word' verkoren
 Van kostlijkheden en van dierbre lekkernij' ,
 En tot sieraaden van de bruijlofsfeest gedij'*

HOOGVLIET, in ABRAHAM.

Zoo zégt mén ook

*Met de waarheid aan zijn zij' }
 In Hoorens Boekerij' }
 Aan de Linkerzij' }*

KORTEBRANT.

Nies

*Niet om de flauwe schets van mijne poëzij,
Maar om het voorwerp van mijn woorden schilderij.*

KORTEBRANT.

Zoo ook in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende-wijze van de Wérk-woorden, *lijden*, *gedijën*, &c. als

*De zórg die ik lij' of lijde.
Opdat ik niet én lij'*

Uit hèt bovenstaande van HOOGVLIET, blijkt dit ook, in opzigte van 't woord *gedij'*.

V. Maar wórdt nógtans de *e* niet somtijds agter de woorden *schilderije*, *lekkernije*, &c. geschreeven?

A. Ja tóch: én dan geschied 't om een' sleependen régel te maaken, bij voorbeeld:

*Zo lof bij, met één slagb, uit harde slavernijë
Al wat moest bukken voor de wreede dwinglandijë*

HOOGVLIET.

Mén zie ook F. DE HAES, nagelaten Gedichten. pag. 10. daar mén in zijn' Lëttergroet aan KORTEBRANT, verscheide bewijzen, voor mijne bovenstaande stèlling', ontmoeten zal.

V. Hébtge ook eenige gelijkkluidende woorden, onder lëtter *ij*, die eenige ophèldering verdienen.

A. Ja: behalven de geene die wij reeds opgègeeven hebben, verdienen de vólgende hier nóg een plaats, naamelijk;

ijdel.

lédig. *De Wijsgeeren twisten of'er ijdele (lédige) plaatsen in de natuure zijn.*

ijdel.

onnut, vrugteloos. *Al' uwe poogingen zijn ijdel.*

ijl.

ijdel, uitzinnig. *De zieke is altijd ijl.*

ijl.

<p><i>ijl.</i> <i>ijl.</i> <i>ijlen.</i> <i>ijlen.</i> <i>ijverig.</i> <i>ijverig.</i></p>	<p>haaft. <i>Hij liep 'er in der ijl naar toe.</i> lós, niet digt. <i>Dat linnen is te ijl, te lós.</i> snellen, haastig loopen. raaskallen. <i>De koorts doet bém ijlen.</i> vuurig, aanhoudend. <i>God ijverig bidden.</i> jaloerlich, minnenijdig. <i>Het is een ijverig Min- naar.</i></p>
<p><i>ijverig.</i></p>	<p>voortvaardend, wérkzaam. <i>Die man is ijverig in zijn wérk.</i></p>
<p><i>ijzen.</i> <i>ijzen.</i></p>	<p>óf <i>ijzen</i>, een affchrik hebben. óf <i>ijzen</i>, <i>ijzelen</i>, <i>bijzelen</i>, <i>ver-ijzen</i>; waarvan <i>ijzel</i>, <i>bijzel</i>, komende alle van <i>vreesen</i>. TEN KATE. 1 Deel pag. 186. Mén schrijvt 't eer- ste ook <i>eisen</i>. Hieröp zal HUIDECOPER</p>

ongerwijffeld doelen, wanneer Hij zegt dat *eisselijk* betekent *verschrikkelijk*, 'twéik mén alleen behoord te gebruiken in dén zinn' van *schrikken*. *ijzen* óf *ijzen*, komende van *bevriesen*, *koud worden*, ook alleen in dien zinn'. Zie zijne Proeve pag. 354. Wél is waar dat hier eenig verschil zig schijnt op te doen; maar mijns oordeels kan mén niet *eisen* óf *schrikken*, zonder te *ijzen* óf *koud te worden*, als zijnde deese twé omstandigheden zeer naauwe vermaagschap.

M

VAN

N E D E R D U I T S C H E
V A N D E
C O N S O N A N T E N

O F

M E D E - K L I N K E R S .

B.

V. Watvoor woorden schrijft men met B?

A. Met B schrijft men de volgende woordjes

ba	ble	bri	bal	bast	blo
be	bli	bro	ban	barft	buurt
bi	blo	bru	bars	béf	brém
bo	bliu	brij	bas	bék	brés
bu	blij	bad	band	bén	braaffem
bij	bra	bag	bang	bérg	brémen
bla	bre	bak	bars	bont	balg, &c.

V. Wat hebt-ge aan te merken omtrent de woorden met *be* beginnende.

A. De woorden met *be* beginnende, die men *wérkwoordelijke* Naam-woorden noemt, zijn altijd onzijdig: als

bedérv	behélp	béſcheid	bevél
bedróg	bejag	beftél	beſéf
bedrijv	beklag	belètsel	beftier
begin	belèt	betooġ	bewind
begrip	beraad	befték	behulp, &c.

Dit zij wéderom tén nutte van dés onkundigen aangemérkt.

V. Hoe

V. Hoe klinkt zij aan 't einde dër woorden?

A. Zij wórdt aan 't einde van de volgende woorden mèt haar natuurlijken klank' uitgesproken, zijnde de overéénkomst van geluid, wélke mén vóorgeeft, dat zij aldaar mèt de *p* hèbbe, mijns oordeels, van zeér weinig belang. voorbeelden

slab	lèb	kób	schub	schrab	ab
bab	wèb	lab	schrob	rib	ib
hèb	grèb	rob	fnèb	meèkrab	ob
krèb	kwab	rub	tob	eb	ub, &c.

Immers is 't verschil tusschen *slab* én *slap*, tusschen *schrab* én *schrap* én dérgelijke woorden, in de uitspraak', zeér wél te onderscheiden.

Mèt *b* schrijv' ik *Abtdije*, *Abdis*, &c. Sommige laten de *t* hieruit én schrijven *Abdije*, *Abdis*. Hèt eerste komt mij nógtans béter voor: immers schrijvt mén *Abt*.

Omrént *Ambt* óf *impt* zijn 't de Geleerden niet eens, onder-tusschen wórdt 't laatste meest geschreeven.

Belbamel. Dit woord is, mijns bedunkens, ontleend van hèt gebruik dër Hérdere(n) (harders), die, de schaapen, in hèt vlakke veld weidende, gewoonlijk eenen *Hamel*, mèt eene *belle* daar-ónder hèbben, wélke, door hèt geluid dier *belle*, alle de andere hém doet naervólgén. Hieróm wórdt dit woord, niet onáartig gebruikt, in betrékking' tót een' mèn'sch', die, mèt veele andere(n), iets willende uitvoeren, voorúit trèkt, én alle de andere agterna zig sleepende, daarom dén *Belbamel* genoemd wórdt. Meestál gebruikt mén dit woord in een' kwaaden zinn': edóch, óf mén hèt niet zoo wél als hèt woord *monster*, in een' goeden révens én in een' kwaaden zinn' gebruiken mag, geev' ik hier in bedénking'. Immers zègt mén, *een monster in ondeugd*, én *een monster in Gódsvrugt*, zijnde 't laatste zoo veel als een *voorbeeld*; waaróm dan ook niet van iemand die zig voor een goede zoo wél als voor een kwaade zaak' in de brèste stèld, gezeid, dat hij, in beiden opzigten, een *Belbamel* is? Ik hoop' mijne Leesfers geen ondiensft te doen mèt de gedagten van dén Heer' TEN KATE,

omtrént dit woord, hier hoofdzaak'lijk op te geeven ; dezélve zijn mij eerst na het schrijven mijner aanmérking' onder 't oog gekomen.

„ BÉLL, BAL en BOL. De grondbeteekenis schijnt te zien op alle luitrugtig geraes, getier, gerammel.

„ Tot het wortel-deel van het *Præfens* behoort het H. D. *ge-*

„ *bellen*, N. *latratus* ; H. D. *bellter*. M. *canicula* ; als of men

„ zeide een keffertje, een blaffertje : en 't H. D. *bellsetn*, waar

„ van 't H. D. *gehelltere* N. *oblatratus* ; en ons BÉLEWITTE,

„ hekse, *lamia* ; om haer rammelend bullebaks geraes ; nog ook

„ bij ons, uit een versteren *Substant* : met den uitgang K agter het

„ wortel-deel, ons BELKEN, I CL: *mugire*, *boare* ; en zonder

„ die terminatie ons BÉLLE, BÉL, waarvan ons BÉLLE-

„ MAN, en BÉLHAMEL, als hebbende eene bel om den hals

„ hangen, om de andere kudde op dat geluid te doen volgen ;

„ en overdragtelijk hier toe ons BÉL-HAMEL, m. *coryphaeus* ;

„ als door wiens aenftoken de anderen in oproer gehouden wor-

„ den : Ook schijnt 't dat de A. Saxen een foort van klinkende

„ armringen gedraagen hebben, vermits het A. S. *bale armilla*.

„ Maer, als ik gedenk, hoe al van oude tijden of de Bellen

„ of Schellen, tot een Godsdienstig gebruik zijn aangelegt ge-

„ weest, en hoe ook nog de Roomsch-Katholijken gewoon zijn

„ bij het omvoeren hunner Heiligen een belleman of schelledrager

„ vooruit te laten loopen, tot waerschouwinge voor het volk om

„ tijdig genoeg te kunnen knielen, en eerbied te bewijzen, zo

„ twijffel ik of niet hier uit ontleent zij, met den uitgang D,

„ of oulinks *id* of *itb* of *ad* agter 't zakelijke deel, het F. TH. *bi-*

„ *lid* N. Al. *pilad* A. S. *bilith*, *imago*, *species*, *forma*, *exem-*

„ *plar* ; als eigentlijk een voorlopende aanwijzing, die door 't

„ klinken van een schel ons berigt, wat men doen moet. TEN

„ KATE 2 D. 2 Proeve. p. 593.

Dit, dunkt mij, bevéstigd niet weinig mijne bovenstaande gedagten. Die 'er méér van weeten wil, kan bij TEN KATE te régte raaken.

Hémbden én *Embden* schrijvt mén tans zonder *b* ; *Hémbden*, *Em-*
den. MOONE N. p. 4.

V. In

V. In watvoor woorden wórdt de *b* verdubbeld?

A. De *b* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden,

flabben	brabbelen	dobbelen	knibbelaar
babben	schrobben	èbbe	èbben-boom
hèbben	snèbben	èbben-hout	krabbelaar
lèbben	robben	rabbelen	kibbelaar
wèbben	schrabben	hóbbelen	opschrabbing
grèbben	bobbel	krabbelen	lóbbe-doek
kwabben	knabbelen	kibbelen	tabbaard
lúbben	knobbel	ribben	rabbelaarijē
lóbbens	grabbelen	dubbel	snibbig
robben	bibbelen	dubbelhartig	kribbe-bijter
schubben	ribbe	rabbelaar	ribbe-vlies
handlóbben	babbelächtig	babbelaar	robbe-spék,&c.
babbelen	knibbelen	grabbelaar	

V. Wórdt de *b* ook fontijds, aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende- én in dien dér Bijvoegende-wijze, van de Wérk-woorden *bèbben*, *schrabben*, *schrobben*, &c. als

ik hèbb' *óf* hèbbe
 ik schrabb' *óf* schrabbe
 ik schrobb' *óf* schrobbe
 ik dubb' *óf* dubbe

dat ik hèbb' *óf* hèbbe
 dat ik schrabb' *óf* schrabbe
 dat ik schrobb' *óf* schrobbe.
 dat ik dubb' *óf* dubbe.

VOORBEELDEN.

't *Blind vooroordeel droome en dubb'*

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 230.

En wie u vloeken zal, die hebb' mijn' vloek te wachten.

HOOGVLIET, in ABRAH. pag. 64.

— — — *aen 't kleedsel van de kind'ren*

Hebb' ik mijn' hand geschenkt.

HUIDECOPERS PROEVE pag. 72.

Maar Israël, mijn volk, dat ik zo dikmaal hebb'

Mijn wonderen doen zien, mijn stemme laten hooren.

DÉ ZELFDE. pag. 559.

Meent iemand van 't gemeen

Of een der Vaderen, men hebb' zijn lelijkheen

Te leelijk afgemaelt, te vinnig doorgestrecken,

J. DE DECKER, in dén DOOPER. pag. 23.

d'Ondankbre schenker blijf vergeten,

Hoe braaf zich Jofef hebb' gequeten:

VOLLENHOVES KRUISGEZANGEN. pag. 280.

Gedoogt geenzints, dat in het naare graf

Uw Heilige verderving hebb' te vreezen.

PL. 16. v. 5. van 't KONST-GENOOTSCHAP.

Zie, Petrus, wie aan d'Angel hebb' gebeten;

SELS. VERB. DER GENADE. pag. 175.

2. Op dezelfde wijze wordt de *b* verdubbeld én met een affnijding' geschreeven, in dén dèrden én zesden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen;

VOORBEELDEN

N. De ebbe

G. Van de ebb', dér ebb' of
ebbe

N. Een wèbbe of wèbbe

G. Van een wèbb' of wèbbe of
eener wèbbe

D. Aan

D. *Aan de èbb' of dér èbbe*

A. *De èbbe*

V. *ó èbbe!*

A. *Van de èbb' of èbbe*

D. *Aan een webb' of wèbbe of eener wèbbe*

A. *Een wèb.*

V. *ó wèb!*

A. *Van een webb' of wèbbe.*

Dreigt mij 't wild met tand en nebb'

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 20.

*ó Neen, Poulains Natuur, die wonder veel vermogt,
En aen zijn levenswebb' ruim tachtig jaren wrecht,
Heeft zelve dus baer taek met glorie afgeweven.*

F. DE HAES. NAGEL: GED. pag. 249.

V. *Wat onderscheid is 'er tusschen berugt én beroemd?*

A. *Iemant is berugt om zijne ondeugden én schêlmerijën. Iemant is beroemd om zijne deugden, om zijne Geleerdheid én andere goede hoedanigheden. Onberugt is onbesprooken. Zie HUIDECOPER. pag 523-525.*

V. *Wèlk zijn de gelijkluidende woorden onder Letter B?*

A. *De vólgende*

Baar. V.

gólv dér zee.

Baar. V.

dood-baar, draag-burri,

Baar. V.

staav goud of zilver.

Baar. V.

keep, snijding in 't wapen-schild.

Baaren. V.

van de zee.

Baaren. V.

goud én zilver.

Baaren.

kinder baaren, kraamen.

Baai. V.

inham van de zee.

Baai. V.

witte, geele, roode wolle stóf.

Badt.

van bidden. Hij badt érnstelijk.

Bad. O.

bad-water, gezondheids-bron. Hij is naar 't bad.

Bak. V.

vóór-plégt van een schip.

B.k.

- Bak. V.** diepe houten schotel daar de boots-gezellen uit eeten.
- Bak. V.** zit-plaats in den Schouwburg'
- Bal. M.** kaats-bal, kólv-bal.
- Bal. O.** dans-vermaak, vorstelijke dans-oeffening.
- Baldaadig.** boos, kwaadaartig, kwaaddaadig, kwaaddoende.
- Balddaadig.** stout, roekeloos, vermetel, bout.
- Bas. V.** een klein stuk geschut op de schepen.
- Bas. V.** de laagste stem in de Zangkunde. *Hij zingt de Bas.*
- Bas. V.** een groot speel-tuig. *Hij speelt op de bass*
- Béd. O.** óf bedde, slaap-plaats, slaap-steê.
- Béd. O.** afgeperkte spatie in een' Tuin'. Zie *Rabat*.
- Bédelaar.** schooiër. *'t Is een bédelaar.*
- Bedeelaar.** uitdeeler, iemand die uitdeeld.
- Bédelen.** schooiën, aalmoessen vraagen.
- Bedeelen.** uitdeelen, verdeelen, omdeelen.
- Bedreeven.** van bedrijven. *Zij bedreeven veel kwaad.*
- Bedreeven.** kundig, érvaren. *Die man is zeer bedreeven.*
- Beduiden.** betekenen. *Wat zal dat beduiden?*
- Beduiden.** aantoonen, aanwijzen. *Ik zal u beduiden waar hij woont.*
- Ben. O.** bot, scheen-been.
- Ben. O. én V.** lid van 'sménfchen ligchaam. *Hèt been (bot, scheenbeen) stak hém door hèt been.*
- Been is wél onzijdig, nógtans zegt mèn op de been', omdat daarónder verstaan wórdt op de beenen. Een Léger op de been' brèngen. Hèt graauw kwam op de been'. Sommige schrijven op de beén, om de verkórting' van dat meêrvouwdig woord beenen aan te duiden: ik oordeel' dat op de been' mèt eene affnijding' agter de n daartoe voegsaamer is.*
- Beer. M.** een wild, verscheurend dier.
- Beer. M.** een gestarnte aan den Noord-pool'.
- Beer. M.** varken, mannetje van een zeug'.

Beer.

Beer. M. Métfel-wérk om hèt water van de dijken af te keeren.
Beest. O. rédenloos dier. *Een paerd is een groot beest.*
Beest. M. & V. in 't kaart-spél. *Hij is beest, bij beest nies eenen trék.*

Schoon *beest* onzijdig is, zègt mén nógtans *de beest speelen*. bij voorbeeld;

dat, schoon de geest
Die nukken afkeur', noch de beest
Speelt in 't bestuur van onze zeden;
 TIJDWINST. I. Deel. pag. 68.

De dronkaert speelt de beest, en buldert overal
 Bij HUIDECOPER. pag. 297.

Ik geef' hier in bedènkings' óf mén ook in 't manlijke behoore te zèggen *hij speelt den beest* én in 't vrouwlijke *zij speelt de beest*.

Beeving. V. trilling, schudding, hévige aandoening. *Ik voel eene beeving in all' mijn leden.*
Beving. van bevangen. *Eene beeving beving bém.*
Begaan. pleegen, bedrijven, verrigten, uitvoeren.
Begaan. bewoogen, geraakt, gevoelig. *Ik bèn mèt dien ongelukkigen mann' begaan.*
Begaan. betreeden, bereisd. *Die wèg wórdt weinig begaan.*
Behaagen. bevallen, aangenaam zijn. *Hij zal haar nooit behaagen.*
Behaagen. O. vermaak, genoegen. *Ik schepp' hier veel behaagen.*
Beiden. saamen, mèt hun twéén. *Zij waren beiden genodigd.*
Beiden. toeven, vertoeven, verbeiden, uitblijven.

N

Be-

<i>Belasten.</i>	bezwaaren, opleggen. <i>De onderdaanen belasten met te veele schattingen bezwaaren.</i>
<i>Belasten.</i>	gebieden, beveelen. <i>Gij moet hem dat belasten.</i>
<i>Belèggen.</i>	dèkken; plaveiën, bedèkken. <i>De vloer belèggen.</i>
<i>Belèggen.</i>	vervullen, vol maaken. <i>Een zolder met koorn belèggen.</i>
<i>Belèggen.</i>	saamen roepen. <i>Een Rijks-dag belèggen.</i>
<i>Belèggen.</i>	plaatsen, op rénten zètten. <i>Zijn gèld belèggen.</i>
<i>Bèllen. V.</i>	't meêrvouwd van bèl. <i>Een paard met bèllen.</i>
<i>Bèllen.</i>	schèllen, aanbèllen, aan de bèll' trèkken.
<i>Bloop. O.</i>	't bedrag, de hoeveelheid van een Rékening'.
<i>Bloop. O.</i>	gèdaante, fatsoèn. <i>Een schip van een goed be- loop.</i>
<i>Bloop. O.</i>	trant, slénter, gewoone-gang. <i>Dat is's waerelds be-loop.</i>
<i>Belooopen.</i>	met loopen bereiken. <i>Ik kan dat niet belooopen.</i>
<i>Belooopen.</i>	bedraagen, uitmaaken. <i>Hoe veel belooopen die rékeningen?</i>
<i>Bèrgen.</i>	't meêrvouwd van bèrg; verhévenhèden van aarde.
<i>Bèrgen.</i>	behouden, in veiligheid stèllen, verbèrgen. <i>Gij moet die dingen bèrgen.</i>
<i>Beroerd.</i>	gèraakt van beroerdheid.
<i>Beroerd.</i>	gemèngd, getroebeld. <i>Dat water is beroerd.</i>
<i>Beroerd.</i>	luitende, op de been'. <i>Dat volk is beroerd.</i>
<i>Beroerte. V.</i>	beroerdheid, geraaktheid. <i>Hij kreeg eene be- roerte.</i>
<i>Beroerte. V.</i>	oproer, opstand, mouterije. <i>De Stad is in be- roerte.</i>
<i>Bescheiden.</i>	bedagtsaam, omzigtig.
<i>Bescheiden.</i>	dag-vaarden, aanzèggen. <i>Iemant bescheiden te komen.</i>
<i>Bescheiden. V.</i>	de stukken tót een procés behoorende.
<i>Beschonken.</i>	bezoopen, zat, dronken.
<i>Beschonken.</i>	begiftigd, verèerd.

Be-

<i>Beschrijven.</i>	afbeelden, afmaalen, 't zij schriftlijk óf mondeling.
<i>Beschrijven.</i>	naar zekere plaats schrijven, naar iemants verblijj schrijven. <i>Ik kan hem alle dagen beschrijven.</i>
<i>Besluit. O.</i>	voorneemen. <i>Ik hadd' mijn besluit reeds genomen.</i>
<i>Besluit. O.</i>	slót, einde, sluit-réden. <i>Wat was 't besluit van dat gesprék, van die Rédenvoering'.</i>
<i>Besluiten.</i>	voorneemens. <i>De besluiten van God zijn onveranderlijk.</i>
<i>Besluiten.</i>	vaststellen, bepaalen, een besluit neemen.
<i>Besluiten.</i>	in zig vervatten, behélzen.
<i>Besluiten.</i>	eindigen, een einde neemen. <i>Ik zal hiermé besluiten.</i>
<i>Bestaan.</i>	blijven staan, staan, staande blijven, aan de kóst komen. <i>Hij kan wél bestaan.</i>
<i>Bestaan. O.</i>	aanweesen. <i>Niemant durvt het bestaan van God lochenen.</i>
<i>Bestaan.</i>	gelégen zijn. <i>Zijne schulden bestaan in. . .</i>
<i>Bestaan.</i>	aangaan, vermaagdsclapt zijn. <i>Die menschen bestaan mij niet.</i>
<i>Bestaan.</i>	onderneemen, onderstaan te doen. <i>Durvt gij dat bestaan.</i>
<i>Bestellen.</i>	bezórgen. <i>Brieven bestellen.</i>
<i>Bestellen.</i>	zeker gebak. <i>Mèlk mèt bestèllen eeten.</i>
<i>Bestórven.</i>	vader-óu moederloos. ouderloos.
<i>Bestórven.</i>	van bestórven. <i>Hij is 't van schrikk' bestórven.</i>
<i>Bestórven.</i>	bleek, ontsteld. <i>Hij was zo wit bestórven als de dood.</i>
<i>Beteeren.</i>	mèt teer bestrijken.
<i>Beteren</i>	béter wórden, gezonder, deugdzaamér wórden.
<i>Béter weeten.</i>	béter onderrigt zijn.
<i>Béter weeten.</i>	bewustheid, médeweeten. <i>Tégen betér weeten zondigen.</i>
<i>Betragten.</i>	overlèggen, overpeinzen, wikken, weegen.
<i>Betragten.</i>	beoeffenen, iets mèt érnit' betragten.

<i>Betragten.</i>	volbrèngen, tér uitvoer' brèngen. <i>Zijn pligt betragten.</i>
<i>Betrèkken.</i>	roepen, inwikkelen, doen komen, vervólgen. <i>Iemant in réchten betrèkken.</i>
<i>Betrèkken.</i>	bedriegen, bij dén neuse krijgen. <i>Hij zal u lélijk betrèkken.</i>
<i>Betrèkken.</i>	inneemen, bezit neemen van. <i>De winter kwartieren betrèkken.</i>
<i>Betrèkken.</i>	benévelen, donker wórden. <i>De lucht begint te betrèkken.</i>
<i>Beurs. V.</i>	géld-beurs, géld-zak.
<i>Beurs. V.</i>	openbaar gebouw daar de Koopluiden tót dén Koophandel' bijéén komen.
<i>Bevallen.</i>	behaagen, aanstaan. <i>Dat zal bém niet bevallen.</i>
<i>Bevallen.</i>	in de kraam' komen.
<i>Bevatten.</i>	verstaan, begrijpen.
<i>Bevatten.</i>	in zig vervatten, insluiten, behèlzen.
<i>Besien.</i>	een fruit, anders bèssen. Aardbésien, kruisbésien.
<i>Bezien.</i>	bekijken, beschouwen.
<i>Bil. V.</i>	agterste gedeekte van een' ménsch'.
<i>Bil. V.</i>	aéte, voorstel van het Engelsche Parlemént.
<i>Blank. V.</i>	anderhalve groot, drie oortjes, zès duiten.
<i>Blank.</i>	wit. <i>Dat papier is zeer blank, wit, schoon.</i>
<i>Bleek.</i>	witágtig, bestórven, ongezonde kleur.
<i>Bleek. V.</i>	bleik, plaats daar mén linnen bleekt.
<i>Blik. O.</i>	blèk, buigzaam én dun geslagen ijsfer.
<i>Blik. V.</i>	opslag van 't oog: doorgaans meêrvoudig gebruikt, betékenende als dan de ooggen zélfs. <i>Hij zèttede een paar blikken tégen mij op.</i>
<i>Blind.</i>	niet ziende, van 't gesigt beroofd.
<i>Blind. V.</i>	luik voor de glasn.
<i>Blind. V.</i>	zeil van een schip aan de boeg-spriet' vast.
<i>Blij én blei.</i>	zie Letter ij. Zoo ook <i>blijken</i> én <i>bleiken</i> .
<i>Boeken.</i>	't meêrvoud van boek. <i>Dat zijn mijne boeken.</i>
<i>Boeken.</i>	te boekzètten. <i>Gij moet d'en pèst nóg boeken.</i>

Boek-

- Boek-wurm.* M. boek-wórm, wórm die 't papier doorknaagd.
Boek-wurm. M. een prul van een Boek-Verkooper.
Boek wurm. M. iemand die altijd in de boeken snuffeld, altijd blókt.
Boer. M. landman, dórping.
Boer. M. oprisping, hik, damp uit de maag', maag-wind.
Boete. V. berouw, leedweesen. *Gij moet voor uwe zonden boete doen, leedweesen, berouw betoonen.*
Boete. V. géld-straf. *Hij zal de volle boete betaalen moeten.*
Boeiën. kluiſteren, vaſt-binden.
Boeiën. V. kéténen, kluiſters.
Bociën. 't gevangenhuis. Dus zegt mén: *Iemant in de boeiën, in de gevankeniſ', met boeiën (kéténen) boeiën (kluiſteren.)*
Bok. M. mannetje van de Geit'.
Bok. M. houté geſtél van ſchuin opſtaande balken, die mén aan dén oeſver' dér Rivieren zét, om dés winters, dén ijſgang te ſtuiten. Ook wórdt zulk een bok gebruikt om zwaartens aan te hiſſen.
Bok. M. een klein vaar-tuig.
Bokanier. M. wilde óſſe-jaager, Vrijbuitér in Amérika.
Bokanier. M. hoer-huis-houder.
Ból. M. kloot, rond ligſhaam. *De aard-ból, aard-kloot.*
Ból. M. klein brood. *Wij zullen van avond warme bóllen eeten.*
Ból. M. hoofd, kóp: 't Schórt bém in dén bóll'.
Bol. hól, ſponſagtig, opgeblaafen. *Een bol aangeſigt.*
Bonnét. V. kindér muts. *Zét bém zijne bonnét op.*
Bonnét. V. ſtrook-zeil, bij-zeiltje.
Boog. M. heeft veelerlei betékeniſſen, dóch alle loopenze op élkander uit én beantwoorden aan dén zinn' van buigen. *Een ſbiet-boog, een graad-boog, een boog van een brugg', van een kerk'.*

- Boog.* komt van *buigen*. *bij boog zig voor mij neder.*
Boom. M. een groeiende plant. *Een appel-boom, peere-boom.*
Boom. M. een lange stok óf haak daar mén de schuiten meê voorttuwt.
Boom. M. weevers-boom, daar de ketting op geschooren wórdt.
Boom. M. een ijfere óf houte bout, daar mén een deur óf vénster meê sluit.
Boom. M. een bierdraggers draag-boom.
Boom. M. een duffel-boom van een' wagen, een boom van een koets &c.
Boóm. M. is bodem, 't onderfte van iets dat hól is.
Bood. van *Bieden*. *Hij bood mij stégt de bêst.*
Boot. M. klein stévig vaar-tuig. Wij voeren mèt een' boot'.
Boot. V. bórst-juwcel, verzameling van ingezette Diämanten.
Boord. M. zoom.
Boord. O. scheeps-boord.
Bórd. O. een zaag-deel.
Bórd. O. een uithang-bórd, een school-bórd, een tafel-bórd.
Bórd. O. een boek-binders pers-plankje.
Bórst. V. voorste gedcelte van 's mênschen ligchaam. *Spreek uit de borst.*
Bórst. V. mam, pram. *Een kind de bórst geeven.*
Bórst. M. jongman, jonge knaap, jonge vrijer.
Bos. V. bundel, pakje. *Een bos penne.*
Bos. V. bus, armbos, doos. *De Diäken mèt de bos.*
Bosch. M. woud. *Hij is in 't Bosch.*
Bosch. M. genomen voor de Stéde 's Hertogenbosch. *In den Bosch.*
Bot. V. soort van schol. *Wij zullen Bot uit 't water eeten.*
Bot. stomp, niet schérp. *Dat mèt is te bot.*
Bot. lomp, dom, onkundig. *Dat is een bot kind.*

Bot

- Bot. O.* scheit, uitgestrektheid van een touw. *Dat touw heeft geen bot genoeg.*
- Bot. O.* voor touw zelfs genomen, daar de kinders de vliegers meê opliäten.
- Bot. O.* been. *Laat den bond dat bot kluiwen.*
- Bóttel. V.* zaad-ból, zaad-knóp van wilde rooßen.
- Bóttel. V.* grove vlés van glas óf keulsche aarde.
- Bout. M.* groote ijfere nagel, spie.
- Bout. M.* voornaam stuk van een Schaap. *Een Schaapen-bout.*
- Bout. M.* slag-pén uit eenen vleugel van gevogelte.
- Bouwen.* métselen, timmeren. *Een huis bouwen.*
- Bouwen.* staat maaken, vertrouwen. *Op God' allén zijne hoope bouwen.*
- Brak.* zoutáchtig. *Dat water is brak.*
- Brak.* van breeken. *Ik brak mijn' stók.*
- Brak. M.* jagt-hond. *Die brak zal den baas vangen.*
- Brand. M.* vuur, vlam. *Zijn huis is door den brand' verteerd.*
- Brand. M.* gloed, hitte. *De brand van de koorts'.*
- Brand. M.* alles wat brandbaar is, hout, turf. *Wij hebben brand opgedaan.*
- Breiën.* braaiën met naalden. *Koussen breiën.*
- Breiën.* lispén, brouwen, kwalijk spreeken.
- Broek. V.* mans óf vrouwe broek.
- Broek.* moerassig, módderig, laag land.
- Broek. O.* een Dórp in Waterland.
- Brouwen.* bier brouwen.
- Brouwen.* lispén, kwalijk spreeken, breiën.
- Buik. M.* van den ménsch. *Ik heb' pijn in mijnen buik'.*
- Buik. M.* ruimte, wijde van een kerk'.
- Buis. V.* pijp, hólle leiding. *Een lode buis.*
- Buis. V.* schip tót de haring-visscherije.
- Buiten.* op roov op buit uitgaan.
- Buiten.* niet binnen. *Hij is buiten 't buis, buiten de Stad,*
- Bul. M.* stier. *Dat is een kwade Bul.*

Bul.

<i>Bul. V.</i>	bulle, bevél van dén Paus'.
<i>Bus. V.</i>	roer, snaphaan, loop van een' snaphaan'.
<i>Bus. V.</i>	bos, doos. <i>Een blikke bus.</i>

C.

V. Hoe moeten-we nu omtrent de *c*, die, in onze Taale, zoo veel overéénkomt, niet alleen met de *s*, maar ook met de *k*, heeft, én over wier gebruik mén zoo zeér verschild, handelen?

A. Wij moeten tragten te bepaalen, hèt getal dér woorden, die met de *c* kunnen én moeten geschreeven wórdén, én de woorden wélke met *k* én *s* moeten geschreeven wórdén, tót de verhandeling' van die lètters overlaaten.

V. Watvoor woorden moeten met de *c* geschreeven wórdén?

A. Met *c* schrijv' ik de vólgende woorden

cédel	cier	citroen	citer	civennes
céder	cieraad	cipier	cijsje	ceuta
céder-boom	cierlijk	cijns	césar	flerecijn
cél	cimbél	cijnsbaar	cicero	francijn
céllé-broer	cingel	cypres	cipres	meceen
cimént	cirkel	convoy	civet	mecénas
ceremonie	cieren	courant	ceilon	vercierén
cicorije	cincillé	cijffer	cerigo	scipiò &c.

Veele andere eige-naamen van Landen én Stédén, &c. behoeven hier niet genoemd.

Vercieren, én 't geen 'er van afgeleid wórd, als *cieraad*, *cierlijk*, &c. spél' ik met *c*, niet mét *s*, om dat 't beteként *op-schikken*. Maar met *z* schrijv' ik *verzierén*, wanneer hèt beteként *iets verzinnen*, wélke *verzierung* mén met dén naam' van *Fabel* óf ook wél met dien van *Allegorie* uitdrukt.

Met F. de H A E S, keur' ik de spélling van MOONEN af,
om-

omtrént het woord *kypres*; zoo ook *kéder*, *kibori*, *kichorei*, &c. De réden waaróm kan mén bij de H A E S vinden, in zijne nage- laten Gedichten én Spraakkonst pag. 6. Hoogstr: over lètter C. ontkend niet dat deese woorden mèt C moeten geschreeven wór- den, maar zègt nógtans dat dit geschied om 't gebruik wat tén wille te zijn. pag. 75. 77.

V. Maar hoe nu gehandeld omtrént de *c* voor *a*, *o*, *u*, die daar- voor als *k* klinkt, moet mén de *c* in die woorden, behouden?

A. Neen: mén moet doorgaans de *k* gebruiken. Daar zijn geene Néderduitsche woorden inwèlke de *c* voor *a*, *o*, *u* voorkomt. Alleen ontmoet mén dat in onduitsche woorden, als *capitulee- ren*, *concludeeren*, *curceeren*, &c. dóch zulke woorden behooren uit onze Taale verbannen te wórdén. MOONEN heeft hieróm geen ongelijk, wanneer hij de *c* verbasterd van k'ank noemt, pag. 4. én dezélve (mèt ons) niet dan in woorden van uitheemschen oorsprong, zulke als de bovenstaande, duld.

V. Maar hoe mèt *cb*, die ook dén klank van *k* heeft?

A. *Cb*, heeft, mijns bedunkens, alleen aan 't begin dér woor- den dén klank van *k*, én mag daar veilig in *k* verándert wór- den. Dus vind' ik geen zwaarigheid om voor *Christus*, &c. te schrijven *Kristus*, *Kristenen*, *Kristendom*, *Kristenvólken*, &c. HOOGVLIET, POOT, SELS én andere voornaame Dich- ters zijn hierin, mijne waarbórgen. In de T I J D W I N S T in lédi- ge uren vindt mén ook zoo geschreeven. Zie Lètter K.

V. Maar wanneer *cb* in 't midden van een woord komt, hoe klinkt ze dan, én moet mén ze dan ook in een andere lètter veránderen?

A. *Cb* wórd in 't midden dér woorden niet verándert maar mèt eene blaasing' uitgesproken; voorbeelden

lochenen		pragchen		pogchel		wij pogchen
juichen		ligchaam		wij lagchen		wij huichelen
huichelen		pogchen		wij pragchen		wigchelaar
lagchen		bogchel		wij juichen		rógchelen, &c.

Niet *lachen*, *prachen* óf *lachben*, *prachben*, gelijk F. DE H A E S. Dus schrijv' ik, ik *lach*, gij *lacht*, bij *lacht*, wij *lag- chen*,

chen, gijlieden lacht, zij lagchen. Ik lachte, &c.

De réden waaróm ik *lagchen, pragchen, ligchaam, pogchen, bogchel, pogchel, rógchelen, &c.* mèt eene *g*, én *juichen, buichelen*, zonder *g* schrijve, is deese, om dat de laatste woorden zonder de *g* in de eerste Syllabe een voldoende geluid geeven, als *juichen, buichelen, &c.* maar de eerste kunnen dit zonder de *g* niet doen, zonder dén eigenartigen klank dér woorden te bena-deelen, mén hebbe dit slegts te beproeven, wanneer mén 'er aanstonds van overtuigd zijn zal; immers *lu-chen, lic-haam*, is geen *lagchen* noch *ligchaam*; spélt mén *lu-ben, lic-haam*, dan is 't nóg belach'lijker. Mèt de spélling' van *lachchen* zou mén dit gebrék vergoeden, maar, mèt de bêste 'taalkènners, behoud' ik liever de *g*.

V. Hoe klinkt *ch* op 't einde dér woorden?

A. *Ch* klinkt op 't einde dér woorden, veeltijds als *g*, én veele woorden moeten ook aan 't eind' mèt *g*, tór onderscheiding' van andere geschreeven wórdén, wíjl 'er tusschen veele woorden die mèt *g* óf mèt *ch* geschreeven zijn, een mérkelijk onderscheid is.

V. Geev dan eene bepaaling van die woorden, mèt dérzélver verschillende betékenissen?

- A. 1. *Ch* moet geschreeven wórdén in *Dicht*, wanneer hèt de Poësijsje betréft, én
G moet mén schrijven in *dig*t, wanneer 't betékent *geslooten, óf nabij óf digte bij*.
2. *Ch* moet mén gebruiken in *licht*, wanneer 't betékent *dag*; zie dit *Gén*: 1. v. 5. *En Gód noemde hèt licht dag*. Bij *SÉWEL*. pag. 51.
G moet gebésigd wórdén in *lig*t, wanneer 't betékenen zal *niet zwaar: mijn jók is zag* én *mijn last is lig*t. 't *Is* ligt om te doen, *SÉWEL*. pag. 51.
3. Mèt *ch* moet mén spéllen *acht*, komende van *achten* óf *ee*ren. Mèt *g* moet mén schrijven *agt*, zijnde in getal één meér dan *zéven*.
4. Mèt *ch* spéll' ik *lach*, hèt zélfstandige van hèt wérk-woord *lag*-

ligchen: *Mengt hêt bitter mèt een' zoeten lach.* HOOGSTRATEN.

Mèt *g* spèll' ik *lag*, komende van hêt wèrk-woord *liggen*; *bij lag op dèn grond*.

5. Spèll' ik *stècht* mèt *ch*, om te betékenen *stèchten* óf *gelijk maaken*. *Hêt moet tót dèn grond geslècht wòrden.*

Slègt spèll' ik mèt *g*, om aan te duiden iets dat *niet goed* is.

6. Spèll' ik *dóch* mèt *ch*, wanneer 't *evenwèl, èchter, nógtans* betékent.

Mèt *g* spèll' ik *dóg*, óf *dógge*, een groote hond.

7. *Echt* spèll' ik mèt *ch*, om te betékenen *trouw-verbond*; *in dèn ècht treden*.

Egt spèll' ik mèt *g*, wanneer 't zèggen wil, *zèker, gewis, vast*; *eene ègte, zèkere, gewisse, vaste tijding*.

8. *Asch* spèll' ik mèt *ch*, wanneer hêt betékent *verbrand hout* óf *verbrande turv*.

As spèll' ik mèt *s* zonder *ch*, wanneer 't betékent de *noorder-as*, óf de *as* van een' *wagen*, *hêt radt dat om urwen assè. béróm wénteld*. HOOGST.

9. *Gerècht*, mèt *ch* gespèld, stamt af, van *Gerèchtigheid*. *Hêt strènge gerècht dèr Allerhoogsten*. HOOGSTRATEN.

Gerègt mèt *g* gespèld, betékent hêt *na-èeten*, de óf hêt *fruit*, die mén na dèn *èeten* opzèt.

10. *Hij dórcht*, mèt *ch*, zègt zoo veel als, *bij suat hêt koorn* Deut: 25. v. 4. *Eene óffe én zult gij niet muilbanden, als hij dórcht*.

Hèm dórft, zonder *ch*, zègt, *bij verlangt naar drinken*.

Joh: 19. v. 28. *Jésus zeide, mij dórft*.

11. *Lèsch*, wòrd gespèld mèt *ch*, afstammende van hêt wèrk-woord *lèsschen*, om dèn *dórft* te *lèsschen*.

Lès spèld mén zonder *ch*, om aan te duiden, iets dat mén *leeren* moet. *Om zijn lès te leeren*.

12. *Lóch*, gespèld mèt *ch*, betékent eene *opening* óf een *lú*.

Lóg mèt *g* gespèld, betékent *vadzig, lui*.

13. *Lucht* én *luchtig*, spèll' ik mèt *ch*, wanneer hêt betékent de *lucht-bèmel*, de *wolken*. *De lucht is betrokken, 't is zoel weér én gantsch niet luchtig*.

- Lugt én lugtig spèll' ik mèt g, wanneer hèt betékent vlug, vaerdig, lugtig, vrolijk.*
14. *Bosch* mèt *ch*, betékent een *woud*, een *boschaadje*.
Bos zonder *ch* betékent een' *hoop*, een *bundel*, een *bos pen-
 nen*.
15. *Lasch*, mèt *ch* betékent een heimelijk gedeelte dés lig-
 chaams. *In de lasch getroffen*. Ook betékent hèt eene *in-
 lassching*. Zie HOOGSTR. pag. 216.
Las, komt van *leesen*. *Hij las de nieuws-papieren*.
16. *Geslacht*, mèt *ch*, betékent *Familie*. *Hèt mènsch'lijke ge-
 slacht*.
Geslagt, mèt *g*, komt van *slagten* *Dén os is geslagt*. SÉ-
 WEL. pag. 52.
17. *Gelach*, komt van *lagchen*. *Wèlk een gelach is dat!*
Gelag, is de onkóste die mén in eene hérbérg' óf éders
 maakt.
18. *Nó:ch*, is een ontkènnend bijwoord. *Nó:ch dit ró:ch dat*.
Nó:z is een bijwoord van tijd. *Hij leevt nó:z, 't is nó:z tijd*.
 SÉWEL. pag. 51.
19. *Tó:cht*, mèt *ch*, betékent een reis, &c: *Op zijnen ongeluk-
 kigen tó:cht*. Zoo zègt mén ook *ademtó:cht*, *uittó:cht*, *door-
 tó:cht*.
Tó:gt, mèt *g*, behoord mén te schrijven, om te betékenen
 eene lucht-blaasfing. *Wat komt 'er een tó:gt door die glazen*.
20. *Tasch*, met *ch*, betékent een' zak waarin de vrouwen haar
 géld draagen. *Zoo willen wij ons troosten met uw rijke tasch
 met potgeld, renten, kusting brieven en spaarpot*. HOOG-
 STRATEN.
Tas zonder *ch*, betékent een' hoop. *Hij slapt op eenen boon-
 gen tas van dooden*. Eigenlijk betékent hèt een' hoop koorns.
 Mén zie over dit woord, HOOGSTRATEN, HUIDECO-
 PER. F. DE HAES, &c. In 't Fransch vind' ik hèt zélf-
 de woord in dezélfde betékenisse gebruikt. *un tas de bié*,
 &c. Zie MARIN, over dit woord.
21. *Wasch*, mèt *ch* is eene smèktende zélfstandigheid.
Hèt kleevende Wasch. *Hèt Wasch smèlt voor de zon*

Was

Was zonder *cb*, komt van hèt wérk-woord *zijn*, *Ik was in de kerk*. Wasch komt van 't wérk-woord *wasschen*, én *was van wassen, groeiën*. Hiervan *wasch-bad* én *wasdom*.

22. *Wicht*, mèt *cb* beteként gemeen'lijk, een klein, onnosel kind. *Dit onnosse wicht*. HOOGSTRATEN. Zoo zègt mèn ook *booswicht*.

Wigt, mèt *g* beteként gewigt, *zwaarte*. *De ruggen buigen in door 't wigt van hun pakkaadje*.

23. *Ondigt* is, niet digt, ijl. *Ondigt* is, rijm'loos, maat'loos.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *tócb* én *dócb*?

A. *Tócb* gebruikt mèn om te verzoeken óf te sineeken; *mag ik u bidden doet 't tóch*.

Dócb, gebruikt mèn om eene twijffeling te maaken; *de zaak wórd dus verhaald, dóch ik twijffel 'er aan*.

V. In watvoor woorden komt *sch* vóór, én wat klank hèbben die in onze Taal'?

A. *Sch* komen vóór in de vólgende woorden, én moeten mèt eene blaasing' uitgesproken wórdén

schip	schade	schimp	schaveelen	scheeren
scheepen	schakel	schijn	schram	scheiden
schèpper	schalkheid	scheen	schroom	schaal
schèpsel	schèlm	schande	school	schaaloo
schèpping	schélling	schans	schaav	schénnis
schaap	schim	scharlaken	schaaken	schaamte&c.

Op de Véluwe spreekt mèn uit *sjaap*, *sjiip*, &c. Dit behoort mèn niet naar te vólgén. In *sjarp* is die uitspraak goed.

V. Hoe klinkt *sch* op hèt einde dér woorden?

A. *Sch* klinkt op hèt einde dér woorden als eene ènkele *s*, voorbeelden

ménsch	trótsch	visch	zweedsch
wénsch	gottísch	rínsch	fránsch
hémelsch	boersch	rúsch	duitsch
aardsch	hèlsch	hóllandsch	engelsch, &c.

Spreek uit *méns*, *wéns*, &c. *bafch-fchaadje* fchrijv' ik mèt tweemaal *fch*.

V. Maar hoe nu wanneer mén deefe woorden in 't meêrvouwd, of mèt eene *e* daaräfter fchrijvt?

A. Dan verkrijgt *fch* wêderöm haare natuurlijke blaafing én wórdt mèt de *e* of *en* daaräfter tót eene Syllabe op haarzêlven. voorbeelden

ménfchen	trótfche	viffchen	zweedfche
wénfchen	góttfche	rinfche	franfche
hémelfche	boerfche	ruffche	duitfche
aardfche	hêlfche	hóllandfche	engelfche, &c.

Spreek uit *mén-fchen*, *wén-fchen*, &c.

V. Maar hoe moet mén doen mèt *ménfchelijk* én dergelijke woorden, moet mén de *e* daarin fchrijven?

A. Neen: mén moet fchrijven

ménfch'lijk	gódd'lijk	fmaad'lijk	betaam'lijk
wénfch'lijk	trótfch'lijk	verraad'lijk	bekwaam'lijk &c

Even als *ménfchbeid*, *Gódbeid*, én dus moet mén mèt alle deefe woorden doen. Zie hiervan nader pag. 44. De Dichtkunde kan fomtijds verëiffchen, dat mén van dien régel afwijke, om aan hêt getal dër lëttergreepen te voldoen.

Mén fchrijvt *Chaos* én *Kaos* (Mèngel-klomp) zoo ook *Choor* én *Koor*.

D.

V. In watvoor woorden moet mén de *d* gebruiken?

A. Mèt *d* moet mén fchrijven

da•

dajel	dank	diãmant	dissel	dommekragt
dag	dans	diemit	dissel	donder
dak	darm	dienst	dóbbel	donker
dal	das	diep	dóbbel	draf
dam	daauw	dier	doek	drang
damast	dégen	ding	doel	dwars
dam-bord	dèk	dingtaal	doelwit	dwaas
damp	déken	difch	dofter	dwérg, &c.

V. Wat is hèt voornaamste dat ons ontrént deese letter te be-
tragten staat.

- A. 1. Moeten wij aantoonen watvoor woorden mèt *d* moeten eindigen.
2. Welke woorden mén mèt *t* aan 't einde schrijven moet, én
3. Moetenwe bepaalen welke woorden mén mèt *dt* moet slui-
ten.

V. Watvoor woorden moeten mèt *d* geslooten wórdén?

A. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke Naam-woorden, als méde de Deel-woorden, die in 't meérvoudige getal én in 't vrouwlijke geslachte, *den óf de* hebben, moeten ook in 't enkelvoud mèt *d* eindigen. Zie HUIDECOPER in zijne Proeve pag. 31. F. DE HAES, nagelaten Gedichten én Néderduitsche Spraakkunst. pag. 7. TEN KATE. I. D. pag. 390, 391.

V. Geef-mij eenige van die woorden op?

A. Mèt *d* moet mén eindigen

gód	goden	koord	koorden
rad	raderen óf raden	boord	boorden
raad	raaden	tijd	tijden
hoed	hoeden	lijd	lijden
spoed	spoeden	ik wèdd'	wij wèdden
bad	baden	wind	winden
woord	woorden	ontstèld	ontstelde
mond	monden	ik houd'	wij houden
grond	gronden	avond	avonden

wond

wond	wonden	moord	moorden
ik zond	wij zonden	koord	koorden
ik vond	wij vonden	daad	daaden
ik vind'	wij vinden	waereld	waerelden
dood	dooden	vreugd	vreugde
voogd	voogden	deugd	deugden
ik brand'	wij branden	zaad	zaaden
land	landen	cieraad	cieraaden
hond	honden	pond	ponden
jood	jooden	paerd	paerden
maand	maanden	zwaerd	zwaerden
hand	handen	zuid	zuiden
tand	tanden	noord	noorden
wand	wanden	verzameld	verzamelde
graad	graaden	kleed	kleeden
verdubbeld	verdubbelde	verkeerd	verkeerde, &c.
getékend	getékende		

Zoo ook alle de Naam-woorden in *heid* uitgaande; als *aardigheid*, *bebéndigheid*, *loosheid*, *boosheid*, *besténdigheid*, *barmhartigheid*, *lankmoedigheid* &c. wélke Naam-woorden alle tót hèt vrouwlijke geslacht behooren. *Heid*, agter de Bijvoeglijke Naam-woorden, dient, om dén zin van haar lasch-woord, tót een dènkbeeldig pèrsoon én om alzoó hèt hoedanige tót eene hoedanigheid over te brèngen. L. TEN KATE. 2 Deel. pag. 81. HUIDECOPER zègt pag. 35. bij de aanhaaling' eenes vaers van dén Heer' van Zuilichem. „ *Hier zien we dat weder eene uitzondering, ring is in het woord ijdelheit: doch dit is mede eene verkiezing van dien Heer, die alle woorden in heid eindigende, met een T besluit; daar zijn ook nog tegenwoordig nette Schrijvers, die deese woorden met een T schrijven; doch niet wel.*” De reden waaróm mén die woorden mèt *d* moet eindigen; is, omdat *heid* voormaals wierd uitgedrukt door *bède* én 't meêrvouwd tans nóg is *bèden*, *boosbèden*, &c. Zeêr fraaië dingen kan mén bij HUIDECOPER leesen, over 't gebruik van D, van T én van DT. pag. 31—36.

V. Ver-

V. Verwèkt 't somtijds onderscheid in woorden die mèt *d* óf mèt *t* geëindigd wórdén?

A. Ja: 'er is een mérkelijk onderscheid tusschen *God*, 't opperveesen én *Gót*, een vólks-naam *HUIDEC.* p. 31. *Wand*, 't wèlk betékent een *muur*, én *Want*, een *band-schoen*. Tusschen *Nood*, 't wèlk betékent *gevaar*, én *Noot*, een boom-vrúgt. Tusschen *Mild*, zijnde goed-geevs, *milddaadig* én *Milt*, een inwéndig gedeelte van 'sménfchen ligchaam. *Rad*, zijnde *vlug*, óf ook een *wiel*; *raderen*. én *Rat* óf *Rót* een schadelijk Dier.

V. Watvoor woorden moeten mèt *t* geëindigd wórdén?

A. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke naam-woorden die in 't meêrvouwdige getal én in 't vrouwlijk' geslagte *ten* óf *te* hêbben, als méde de twéde én dérde pèrfoon dés ênkelvouwds én de twéde pèrfoon dés meêrvouwds dér wèrk-woorden, wier eerste pèrfoonen in *n* óf *r* uitgaan, moeten mèt *t* geslooten wórdén.

V. Geef daarvan voorbeelden.

A. Mèt *t* moet mén eindigen

hout	houten	neet	neeten
ik zout'	wij zouten	peet	peeten
laít	lúiten	voet	voeten
schuit	schuiten	noot	nooten
spruit	spuiten	poot	pooten
duit	duiten	rat	ratten
fluit	fluiten	want	wanten
bout	bouten	gedicht	gedichten
punt	punten	gestigt	gestigten
beest	beesten	gezant	gezanten (*)
beet	beeten	gift	giften, &c.
gij bemint	gij zweemt	hij splijt	gij staat
gij verkeert	gij leert	gijl. spint	hij mint
gij verzint	gij keert	hij wint	hij scheurt
gij verwint	hij keert	gij wint	gijl. beurt, &c.

Zie

(*) *Gezant* schrijv' ik hier mèt *z* omdat 't komt van *zenden*.

Zie verder HUIDECOPER, pag. 33-35. En nader bij Letter T.
Want, hierboven voor hand-schoen, in 't meêrvouwd *wanten*
 gebruikt, heeft nóg eene andere betekenis. Hèt is ook een aantoo-
 nend én besluitend woordje, *ik weet 't zeker, want ik heb 't ge-
 zien*. Zie hiervan bij de W.

V. Wanneer én welke woorden moet men met *de* eindigen?

A. Men moet met *de* eindigen, de tweede én derde persoon des
 enkelvouds én de tweede persoon des meêrvouds der wêrk-
 woorden, wier eerste personen met een *d* eindigen, *als ik
 bind*; *ik laad*, *ik vind*, &c. dus

gij bindt	gij rijdt	gij treedt	gij wórdt
hij bindt	hij rijdt	hij treedt	hij wórdt
gij laadt	gij houdt	gij verblindt	gij wérdt
hij laadt	hij houdt	hij verblindt	hij wérdt
gij vindt	gij antwoordt	gij windt	gij bevindt
hij vindt	hij antwoordt	hij windt	hij bevindt &c.

En dus doorgaans in alle de wêrk-woorden die in *den* eindigen.
Wandt, met *de*, is onderscheiden van *wand*, én *want*; beté-
 kende hèt *scheps-wandt*. Zie bij de W.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *boud*, *hout* én *houwt* &c. tus-
 schen *laadt* én *laat*?

A. Hèt onderscheid tusschen die woorden is; dat

1. *Houdt*, is de gebiedende wijze van hèt wêrk-woord *bouden*,
vasthouden.
2. *Hout*, is een zélfstandige naam van een brandbaare stóffe;
 ook wórdt 't genomen voor een geheel *Bosch*, zoo zégt men
de Haarlemmer-Hout.
3. *Houwt* komt van hèt wêrkwoord *houwen*, *klieven*, óf *kloo-
 ven*. Dus kan men zéggén.
 Houdt *dat* doorgehoute hout eens *vast*. Zie SÉWEL, pag 52.
4. *Laadt* komt van hèt wêrk-woord *laaden*, én
5. *Laat* van *laaten*, zoo zégt men
Ik laat dien wagen laaden.

Een

Eén voorbeeld, kan ik niet nalaten, uit dén voortréfflijken HUIDECOPER, omtrent de spelling van D; T én DT, hier in te lasseten.

*De Maaikteur sweemT, op 't ijs te pronk
Dat niet te sterk, beswaart, versteurt,
Al scheurenD knorT, al knorrenD scheinT.
Een Loener huismán blijgemoeD,
Om al zijn welverkochte goeD,
Die van de markt laaT huiswaarts rijDT,
En schier den leegen waagen splijT,
Van schokken langs het bobblig pad,
Dit speulen siende, volghT op 't glaD,
En rinkeft op het waaterveld.*

Uit J. SIX van CHANDELIER. Bij HUIDECOPER. pag. 34.

De lijdelijke Deel-woorden *beswaart* én *versteurt* dienden ook met D te eindigen, gelijk HUIDECOPER aldaar aanmerkt.

*In 't opperste paleis, daar al 't volmaakte woonT
Hier werDT door 'sKonings hand den dappren Held gekroonD,*
SELS. Verb. der Gen. pag. 37.

Deese jonge Dichter is hierin zeér naauwkeurig.

W. Wórdt de *d* ook in sommige woorden verdubbeld geschreeven?

A. Ja: de *d* wórdt verdubbeld geschreeven,

1. In de woorden

kladde
padde
gladder

schadde
wèdde
kódde

vódde
kudde
radder

midden
bidden
hadde, &c.

2. In dén eersten én twéden voorlédén tijd' dér Toonende-wijfe én in dén wénschenden tijd' dér wérk-woorden, die in *den* eindigen; als

<i>ik, gij, bij</i>	<i>wij, gijl. zij.</i>	<i>dat ik, gij, bij,</i>	<i>wij, gijl. zij.</i>
bloede	smeedden	bloedde	smeedden
doodde	voedden	doodde	voedden
hoedde	wiedden	hoedde	wiedden
kleadde	wéndden	kleadde	wéndden
laadde	wondden	mijdde	wondden
mijdde	verbeeldden	laadde	laadden
noodde	spoedden	noodde	spoedden

Dat ik *bloedde*, dat gij *bloedde*, dat hij *bloedde* dat wij *bloedden*,
dat gijl. *bloedde*, dat zij *bloedden*.

*Ik heb (dus luidd' uw taal,) met mijn verkoren knecht,
Met David een verbond voor altoos opgerecht;*

Pf. 89. v. 2.

*God spreidd' een wolk, om zijne schaaren
Bij dag te hoeden voor gevaaren:*

Pf. 105. v. 21.

*Hier zweeg de DICHTKONST. die aanminnig's Godin
Terwijl ze een' Ambergeur verspreidde
En zich weêrom bereidde
Om weg te trekken;*

ELZEVIER. Dichtp. pag. 14.

- V. Maar hoe nu met de wérk-woorden die in dén tégenwoordi-
gen tijd' van de Toonende wijze twé *dd* hebben, als *schudden*,
kladden, *redden*, *wedden*.
- A. Deese én dérgelijke wérk-woorden, die in dén tégenwoordi-
gen tijd' dér Toonende wijze, hebben, *ik schudd'* óf *schudde*,
ik kladde, *ik redde*; *ik wedde*, worden in dén eersten én twé-
den voorléden' tijd', daarvan onderscheiden, door te schrijven

ik schuddede
ik kladdede

ik reddede
ik weddede, &c.

Op

Op dit onderscheid behoort mén naaukeurig acht te geeven: want in dén voorlédén' tijd' te schrijven *ik schudde*, gelijk *ik voedde*, zou gantsch niet goed zijn; wijl dit, vólgens dén aart dés wérk-woords, dén tégenwoordigen tijd is.

Mijns bedunkens behóeft mén van *kleedde* geen *kleedede* te maaken, wijl de verandering van ééne *d* in twé *dd* hèt onderscheid genoeg aantóont.

V. Waarvan is *dt*, aan hèt einde dér woorden voortgesprooten?

A. *DT*, aan hèt einde dér woorden is eene verkórting van *det*: want zoo pleeg mén eertijds te schrijven, *ik wórd*, *gij wórdet*, *bij wórdet*, &c.

V. Wórdt de *d* ook somwijlen aan hèt einde dér woorden enkel én mèt eene afsnijding' geschreeven?

A. Ja; de *d* wórdt aan 't einde dér woorden enkel én mèt eene afsnijding' geschreeven, agter een' manlijken óf vrouwlijken enkelvoudigen naame, die in dén dèrden óf zèsdén Naamvall' staat; gelijk uit de vólgende voorbeelen blijken kan.

Uit inzicht van de straffe óf schand'

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN I D. pag. 180.

'K belach een' Toneelst die draalend zich verklaart

En 't Merg van 't gantsche stuk tòt aan het eind' bewaart.

DICHTK. VAN BOILEAU.

in een' korten tijd'

In dien nood'

Beraedt met rijpen raed'

} KORTEBRANTS LOF DER
DRUKKUNST'.

Met mijn dankbare offerhand'

Eer bij stierf van zijne wond' } HOOGVLIET.

Met raede en daed'

In nood' en brand'

} ELZEVIER. Dichtproeven.

Van mijn jeugd' en vreugd'

F. DE HAES.

Zal 't stof der Aard' mij 't hoog gezag ontwringen?

Pl. 2. VAN 'T KONST-GENOOTSCHAP.

*Van ons, die u, zoo vack., in tegenspoed'
Vervulden met een' nieuwen lust' en moed'.*

F. DE HAES.

2. In den tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijze, van de wérk-woorden in *den* uitgaande; als

ik bied' *óf* biede
ik braad' *óf* braade
ik voed' *óf*
ik spoed' *óf* spoede mij
ik dood' *óf* doode
ik bloed' *óf* bloede
ik treed' *óf* treede
ik vind' *óf* vinde.

dat ik bied' *óf* biede
dat ik braad' *óf* braade
dat ik voed' *óf* voede
dat ik mij spoed' *óf* spoede
dat ik dood' *óf* doode
dat ik bloed' *óf* bloede
dat ik treed' *óf* treede
dat ik vind' *óf* vinde

VOORBEELDEN.

Wat vergtge mij, dat ik u troostzalf bied'?
Mijn troost, helaas! staat stom voor uw verdriet?

F. DE HAES.

*Hij werpt zijn' lievedeorden,
Alom tot 's aardrijks end:
Opdat men 't naar hem wend'
Van alle waereldoorde.*

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 190.

3. In de Deel-woorden van veele wérk-woorden; schrijvende mén, alzuizend', bruizend', muizend', luisend', kuizend', vergruizend', verguizend', verhuizend'. Zie TUINMANS Rijnmoeffeningen. pag. 347.

V. Wórdt

V. Wórdt de *dook* somtijds, aan 't einde d'er woorden, verdub-
beld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit heeft plaats,

1. In dén tégenwoordigen tijd' d'er Toonende-én in dien d'er
Bijvoegende-wijse van de wérk-woorden *wedden*, *redden*,
bidden, *kladden*, &c. als

ik wèdd' of wèdde		dat ik wèdd' of wèdde
ik rèdd' of rèdde		dat ik rèdd' of rèdde
ik bidd' of bidde		dat ik bidd' of bidde
ik kladd' of kladde		dat ik kladd' of kladde

VOORBEELDEN.

Zij roepen: dat zich deese uit zijn elenden
En jammeren en ongelukken redd'

SELS. LIED VAN ZION. pag. 263.

Zoo ook in *ik badd' of dat ik badd' of badde.*

VOORBEELDEN.

Elk hadd' een lange spies, bekleet aan alle kant
Met klimmerbladren groen, in zijne reebterbant.

HUIDECOPERS-PROEVE. pag. 252.

Klaes hadd' een Spaanschen Don gegreepen in 't Gevecht;
En gaf hem met der vaert een douwtje tot aan 't Hecht,
Dat hem de darmen uit zijn swarte pens de scheijen;
Want, seid' hij, of hij stonk, bij dienden hem zontweijen.

Bij DENZELFDEN. pag. 53.

Zoo zègt mén ook. *Ik bidd' u doet dat; én doet dat, bidd'*
ik u.

2. In dén twéden, dérden én zésdén Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen; als

een vód *óf* vódde
van een vódd' *óf* vódde
aan een vódd' *óf* vódde
een vód *óf* vódde
ó vód!
van een vódd' *óf* vódde

een klád *óf* kládde
van een kládd' *óf* kládde
aan een kládd' *óf* kládde
een kládd' *óf* kládde
ó klád!
van een kládd' *óf* kládde

Mén schrijvt *aan 't eind' óf einde*, én dit *einde* is onzijdig; dit doet mij dènken *óf ménook niet* zou kunnen én mogen schrijven; *in het bedd' óf bedde*.

*Maar laten wij het voge eens elders wenden,
Naar de eereftar van Zacharias bedd',*

SELS. LIED VAN ZION. pag. 79.

V. Een woord dat met *den* eindigt, wórdt dat ook somtijds verkórt?

A. Ja: maar dit heeft alleen plaats in de Dichtkunde óf Poësië; want daar maakt mén van *voeden, voén, van daaden, daán, &c.* Mén zie dit nader bij de Vocaalen A. E. I. O.

V. Wat beteként *d'* met eene affnijding'?

A. *D'* met eene affnijding', is eene verkórtng van hèt woordje *de*, én wórdt doorgaans gebruikt voor een woord dat met eene *Vocáal* begint; dóch wórdt in de Poësië ook wél volúit geschreeven, om dat twé Vocaalen daarin in malkander sméltén: zoo schrijvt mén

d'eed'le vrijheid
d'achtb're Magistraat
d'oranje Hèld
d'Almagtige

d'eerste tijding
d'aangenaame lénte
d'oorlóg's-donder
d'eeuwigheid, &c.

VOOR-

VOORBEELDEN.

Hier zien wij stroomen bloeds voor d'eedle vrijheid vliên.

KORTEBRANT.

*Zoo schoon, zoo lieflijk was d'avontfont, wanneer
De Schepper der Natuur, d'Almagtige Opperbeer,
Van zijnen Hemeltroon klom op zijn' wolkewagen.*

HOOGVLIEET. pag. 225.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konst'. pag. 334.

Daar is 'er, die veel mèt halve-klinkers op hebbende, de *d'* mèt eene affnijding' daarvoor schrijven, als *d'hémel*, *d'bèlden* andere dergelijke meêr: dóch dit behoort mén mèt deese nóch mèt andere lëtteren nooit voor een Consonant' te doen.

- V. Wat hebt-ge nu nóg aan te mérken, omtrént de spreekwijzen, *daar is 'er*, *daar was 'er*, &c.
- A. Deese spreekwijzen, voor *daar zijnder*, *daar waaren der* &c. gebruikt, wórden van sommige bestreeden; wij zullen eenige voornaame Taalsmannen voor ons laten pleiten, die ik ver-trouw' hêt stuk te zullen goed-maaken.

I. HUIDECOPER zègt, in zijne Proeve. pag. 345-347.

„ Wij kunnen ons niet genoeg verwonderen, dat twee zo ge-
 „ leerde Mannen, en tevens zo groote kenners hunner Moeder-
 „ taale, als geweest zijn Joan van Broekhuizen en David van
 „ Hoogstraten eene spreekwijs, die voor veel eeuwen bij alle
 „ Duitsche Schrijvers bekend en gebruikt geweest is, alleen toe-
 „ schrijven aan den Drost Hooft, als of hij die eerst in het
 „ Duitseh ingevoerd, en van den Latijnschen Dichter Propertius,
 „ of met hem van de Grieken, ontleend hadt. men kan in
 „ den geslachtlijst van Hoogstr. op 't woord MOND, zien wat hij
 „ daaromtrent zegt; en de Geleerden kunnen het oordeel van
 „ Broekhuizen vinden in zijne doorwrochte en onverbeterlijke
 „ Aantek. op Propertius *Lib. III. Eleg. VII. v. 17.* Wij zul-
 „ len

Q

„ len eens doorloopen 't geen we hierömtrent aangemerkt hebben,
 „ gefchreeven, en meeft al gedrukt te zijn geweest, eer dat
 „ groote licht onzer Taale, de Hr. Hooft, geboren was, en wij
 „ verduifteren geenszins den glans van zijnen naam, wanneer-
 „ we aantoonen, dat hij de lieraaden van zijn' ftijl, niet van
 „ uitheemsche, maar van zijne Vaderlandsche Schrijveren, ont-
 „ leend hebbe, doch ter zaake.

„ Melis Stoke in Jan. II. p. 245.

„ — daer waffer **VEEL**
 „ *Die niet en QUAMEN taten spele.*

„ en p. 234. — **VIVE min.** *Dan hondert vate bier waffer in.*
 „ Lod. van Velthem, Spieg. Hist. B. I. Cap 35. *omdat*
 „ **DRIE** was — den Gulden Troen 1386. fol. 18. d. *ende*
 „ *dier iffer seer VEEL.* - het Goudsche Cronyxken 1478. p.
 „ 63. *foo datter vyftich duysent verdroncken; ende daer wort*
 „ **VYFTICH DUYSENT** *verflaghen.* Cronyck van J. Velde-
 „ naer. p. 19. *ende daer bleven wel 8000 vriesen doot verflaghen,*
 „ *ende VEEL* **weter gevanghen.** Barth. Engelschman. 1485. B.
 „ XVIII. c. 8. van de Slangen, *daer iffer SOMMIGHE die crom*
 „ **CRUPEN** *op haer borst, ende daer iffer SOMMIGHE die ooc*
 „ *opter borsten* **CRUPEN** *ende HOUDEN* *thoeft recht op.* Anna:
 „ Byns, die juist voor 200 jaaren schreef, B. I.

„ *Daer falder noch VELE* **ben** *zelven* **PRAEMEN.**
 „ en weder: *Wat iffer daer al, dier haer gbeloefsten* **VERSAKEN.**

„ Colyn van Ryffele, Spieghele der Minnen. II. Spel. fol. 25. b.

„ *Wt wiltbeit komter* **VELE** *ter blamatie*

„ Zeer gemeen is dit bij de Rederijkers op 't Landjuweel 1561.
 „ als de Violier van Antwerpen, in den Wellecome:

„ *En sonder bem en iffer gheen* **DINGHEN** *perfect.*

„ der:

- „ der Vreuchdenbloeme van Berghen opten Zoom:
- „ *En iffer u niet TWEE gbecomen teghen?*
- „ elders: *Daer iffer VEEL die ons zeer BEMINNEN.*
- „ de Groeyende Boom van Liere, in de Factie:
- „ *Daer iffer MEER, al ift dat fy 't niet en CLAGHEN.*
- „ de Pioene van Mechelen: — iffer dier VEEL?
- „ de Antwerpſche Violier weder, in 't oordeel van Tinolus:
- „ *Want daer ſtonter VEEL, doen ickt bem de verhalen.*
- „ de Vyerighe Doorn van Shertogenboſch, in de Factie:
- „ — — — AL waerder noch SESSE.
- „ de Heybloeme van Turnhout:
- „ *Sy bleven verſonden, al waerder noch ACHTE.*
- „ de Roofe van Loven, in de Prologhe:
- „ *Anders waerder onſer VEEL vergaen dat jaer.*
- „ Zo ſchreefmen voor Hooft; maar ook hebben 'er in en na zj-
- „ nen tijd geleefd, die hierin de ouden naarvolgden; als R.
- „ Viſſcher, Ghē. Boert. II. 3.
- „ *Daer iffer ſoo VEEL over al deſe ſtat.*
- „ Jac. Zevecotius, Veragting des Doots. B. II. v. 561.
- „ *Daer iffer, die in ſchrick en groote vreeſe KOMEN.*
- „ en v. 609. *Daer iffer, die niet wel ſtaubertig KONNEN ſterven.*

„ Wat zeg ik van Huygens, die hiervan vol is, hoewel daar-
 „ om noit van iemand gepreezen? zo schrijft hij, Sneld. XII.
 „ 59.

„ *Daer* schijnt 'er VEEL door-goudt, die maer verguldt en ZIJN.

Dóch om deese aantékening uit HUIDECOPER niet te lang te maaken, wijs' ik dén nieuwsgierigen heenen naar zijne Proeve. pag. 347.

2. De Heer A. KLUIT, in zijne Aantékeningen op HOOGSTRATENS, Naamlijst. pag. 269. zegt 'er dit van.

„ Daar is 'er thans zoo veel, die deze Spreekwijze van *daar*
 „ *is* 'er hevig bestrijden, willende dezelve voor (*pleonastice*)
 „ overtollig, ja brabbeltaal, doen doorgaan; meenende, dat
 „ *daar is 'er*, zoo veel wil zeggen, als *daar is daar*; doch den
 „ zulken antwoorde ik, dat buite en behalve, dat hunne ver-
 „ onderstelling, van *er* voor *daar* te moeten neemen, nog niet
 „ bewezen zij, en het bij mij vast sta, dat de ouden, die im-
 „ mer meer dan wij, zijnde veel nader aan den oorsprong der
 „ woorden, zich op de zuiverheid hunner taal toeleggen konden,
 „ en ook dadelijk toeleiden, zich van zoodanig ene spreekwijs,
 „ zoo zij brabbeltaal ware, wel zouden gewacht hebben, het in-
 „ tegendeel zeker zij, dat deze spreekwijs bij de Ouden in goed
 „ gebruik geweest zij, niet alleen, maar ook teffens, datze zich
 „ grootelijks misleiden, die achten, dat *er* het zelfde met *daar*
 „ zij, waarmede dan hunne geheele stelling omver valt.”

Hierop gaat dien Heer over, om het onderscheid tusschen 'er én *daar* aan te toonen. pag. 270. Toont wijders dat de spreekwijs, volgens het getuigeniss van HOOGSTRATEN, iets cierlijks zij. Bewijst, uit het bovenstaande van HUIDECOPER, dat dezelve reeds lange voor dén Dróft Hooft, bekend geweest is. pag. 271. én gaat vervólgens tót de spreekwijze zelve over pag. 272.

De voorbeelden wélke hij aanvoert zijn de vólgende.

Daer

- „ *Daer is 'er, die den prijs in 't rennen halen:*
 „ *Daer is 'er, die met roem in 't loopperk pralen.*

Hieröp toont zijn Edle dat ook Poot van deese spreekwijze gebruik gemaakt hebbe;

- „ *Daer is 'er die alleen op Pistoletten*
 „ *En goude en zilvre munt*
 „ *Het ijdel hart en dwaze zinnen zetten.*

„ in de zucht tot de Poëzij. Zoo ook J. Targier, in zijne nagelaten Gedichten.

- „ *Daer is 'er, die Mevrouw tot kamenicren strekken.*

„ Hendr. Schim, in de Bijbel en zed. bl. 9.

- „ *Daer is 'er, die beur aangezicht ontmoeten*
 „ *Met statigheit, om dat ze statig is.*

„ Het Konstgenootschap NATURA ET ARTE, in Thom. van Kempen. III. B. 4. Hoofdd.

- „ *Daer is 'er, die verblint door bun nieuwsgierigheit*
 „ *En opgeblazen moedt zoo verre zijn verleidt,*
 „ *Dat zij met bun gering verstand, enz.*

„ Snakenburg, in het onvoltooid dichtstuk van Josephs leven, bl. 524.

- „ *Daer is 'er, die door vrouw, door broër en vriend verraden*
 „ *Niet weten, enz,*

„ Dit zij genoeg (zègt de Heer A. KLUIT) tot handhaving dezer spreekwijz, en ter ophelderinge van het gezeide door den Hr. Hoogstraten.”

3. F. DE HAES, in zijne Nagelaten Gedichten én Néderduitsche Spraakkunst pag. 165. zegt

„ *Daer is 'er, daar was 'er*, voor of in de plaats van *daar*
 „ *zijn 'er, daer waren 'er*, te schrijven, oordeelen de beste on-
 „ zer Taelkenneren voor eene fraeiheit, en wij ook.

V. Zijn 'er niet meêr beroemde Taalsmannen die gij tót getuigen zoud kunnen aanvoeren?

A. Behalven dat ik reeds vier getuigen têr staaving' mijner gedagten aangevoerd hebbe, zou ik 'er nóg veele kunnen opnoemen; dóch om niet al te lang te zijn, zal ik nóg eenige mijner eigene waarneemingen te bérde brèngen én dan hier van afstappen.

Daar is 'er, die met veele woorden niets zeggen.

Daar is 'er, die iets zeggende, dat zelve in een'

Stroom van woorden doen wegzinken.

LIJKR. op BOERHAVE, door SCHULTENS.

En daar is 'er, die, gelijk van zeker Oudvader gezegd wordt, donderen met hun leer en blikfemen met hun leven. HOFSTEDÉ, tégen dén Belifarius. pag. 158.

Daar is 'er, die meenen dat deze woorden in GEN. IV. 23-24. niet zeer duister zijn: Zie, Vertoog over het verhevene ende Welspreekendheid, in de Gewijde Schriften uitblinkende. pag. 43.

De Heer KLUIT heeft aangetoond dat deese spreekwijs bij de Latijnen ook gevonden wórdt: ik zal aantoonen dat de Franschen 'er ook niet vreemd van zijn.

Zoo vind' ik, in de *Bibliothèque des Sciences*. Tom. 28. part. 2. pag. 408.

Il en est pourtant qui méritent d'être distinguées.

Daar is 'er nóg tans die verdienen onderscheiden te wórden.

En élders

Toutes les parties de l'Histoire Ecclesiastique ne sont pas également

ment intéressantes; il en est qui nous touchent, pour ainsi dire, de plus près, & qui parlent ont plus de droits sur nous.

Alle de deelen der kerk'lijke Historie zijn niet van evenveel belang; *daar is 'er* die ons, om zoo te spreken, van digterbij betreffen, én even daarom méêrder betrekking op ons hebben.

De Fransche uitdrukking *il en est*, is, mijns oordeels, veel gepaster, dan *il y a*.

Die nu méêr hierómtrént begeere te weten, die lees de goede Schrijvers, in welker Schriften mén niet nalaaten zal, deese kenmerken ~~hunner~~ Taalkunde te vinden.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *daar is* én *daar zijn*?

A. Hèt onderscheid is hierin gelégen, dat mén zegt, *daar is twee last graan, daar is drie pint wijn, daar is twintig pond boter* én *een compagnie van honderd man*, (niet *lasten, pinten, ponden, mannen, &c.* want dan moest 't weesen *daar zijn*) omdat die *maaten, gewigten* én *getalen* hier boven als in één getrokken én vermèngd voorkomen. Maar wanneer die verdeeld zijn dan zegt mén *daar zijn twee lasten, drie pinten, honderd ponden, honderd mannen, &c.* Mén zegt ook *daar is honderd gulden*, wanneer de vergaderde hoop juist zoo veel bedraagt; maar, *daar zijn honderd gulden*, wanneer 'er juist zoo veele enkele guldens gevonden worden. Zie L. TEN KATE. I. Deel. pag. 396.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen *dan* én *als*?

A. *Als* onderstelt eene gelijkheid tusschen pèrsoonen én zaaken, én wórdt gebruikt agter eenen *Positivus* óf stèllenden trapp', bij voorbeeld

Hij is zoo groot als gij.

Mijn boek is zoo goed als hèt uwe.

Mijn broeder zal die zaak, zoo goed als gij, verrigten.

Zij is zoo schoon als haar zuster.

Dan, moet altijd in dén *Comparativus* gebruikt wórden, wanneer

neer 'er eenig onderscheid óf ongelijkheid tusschen pèrsoonen én zaaken verbeeld wórdt. voorbeelden.

Hij is grooter dan gij.

Mijn boek is bétér dan hèt uwé.

Mijn broeder zal die zaak, bétér dan gij, verrigten.

Zij is schooner dan baar zuster.

Ik hèbb' 'er méér dan gij.

Hij heeft 'er minder dan ik.

Dan, wórdt ook gebruikt, agter *ander*, *anders*, *niemant niet*, *nooit*, *wie*, &c. voorbeelden.

Ik hèbb' geen ander dan dat.

Zij doen anders dan zij leeren.

Ik acht' niemant dan die verstandig én deugszaam is.

Hij begeert niet dan goud.

Ik gaá 'er nooit dan 's Zondags.

Ik will' 'er geen dan hém verkiefen.

Wie heeft hém geroepen dan Gód?

Dan wórdt ook op andere wijfen gebruikt, gelijk wij zoo anstonds onder de gelijkkluidende woorden zien zullen.

V. Watvoor gelijkkluidende woorden staan ons, onder Lètter D, te verklaaren?

A. De vólgende

Daags.

overdag, zoo lang de dag duurt. *Hij wint een gulden daags.*

Daags.

de dag te vooren. *Daags voor zijn trouwen.*

Daaróm.

om die réden. *Ik bekeev hém daaróm was hij misnoegd.*

Dááromt.

die wèg om. *Loopt dáár-om, die wèg om.*

Dag. V.

óf dagge een éndje scheeps-touw, daar de matroolen meé gekastijd wórdén.

Dag.

Dag. V. óf dagge, een *dólk*. SEWEL. pag. 32,
Dag. M. in tégenóverftelling' van nacht. *De dag is voorbij.*
Dagen. 't meêrvouwd van *dag*. *De dagen beginnen te kórten.*
Daagen. dag wórden. *Zoo drá 't begon te daagen.*
Daagen. uitdaagen, indaagen, dagvaarden.
Dam. M. bedijkt Land. *Een dam leggen om 't water te keeren.*
Dam. M. fchijv in 't Dam-spél. *Ik bebb' een' dam.*
Dan. érgo, dérhalven. *Hij adembaald, dan leevt hij nóg.*
Dan. vergelijkender wijfe. *Hij is rijker dan gij.*
Dan. in tégenftelling' van *óf*. *Ik weet' niet óf hij waakt dan óf hij slaapt.*
Dan. alsdan. *Wat zult gij dan antwoorden?*
Dan. wórdt nóg in de volgende spreek-wijfen gebruikt.

Zij is dan tégen haar Ouders zin getrouwv.
Heeft bij dan nóg niet gedaan?
Dan de een dan de ander.

Dan. O. een stad, op de uiterfte grénzen van Galiléä,
Dan. wórdt ook gebéfigd aan 't begin eener réden.
Das. V. Dan, *diz beweezen zijnde.*
Das. V. hals-cieraad. *Hij badt een effe das om zijnen balze.*
Das. M. zéker wild diertje.
Deel. O. gedeelte, aandeel. *Uw deel is grooter dan hét mijne.*
Deel. O. afdeeling van een boek. *Hét eerste deel.*
Deel. V. zaag-deel, ruwe plank. *Die deel moet gefchaavd wórden.*
Deel. O. ménigte. *Geev-mij een deel appelen, eenige appelen.*
Deel. O. belang. *Ik neem' deel in uw ongeluk.*
Deel. O. noodlót. *Hét was mijn deel, 't moest zoo weefen.*

R

Deel.

- Deel. O. schuld. *Ik heb' er geen deel, geen schuld aan.*
- Deelen. M. O. gedeeltens. *De vier deelen der waereld.*
- Deelen. verdeelen. *Wilt gij dat in zessen deelen.*
- Deelen. M. V. planken, zaag-deelen. *Hoe veel deelen zullen 'er tót dien zólder' noodig zijn?*
- Deelen. deel neemen. *Ik will' er gaerne in deelen.*
- Deeren. belédigen, schade toebrengen. *Hij kan u niet deeren.*
- Deeren. bedroeven, raaken. *Dat kan mij waarlijk deeren.*
- Déken. V. dèksfel. *De déken is van 't bedd' gevallen.*
- Déken. M. overman van een Gild, &c. *Hij is déken van dat Gild.*
- Deugd. V. hoedanigheid, kèntéken. *Dat is een deugd in bém.*
- Deugd. M. deugdszaamheid, vroomheid, opréchtheid. *Zijne kinderen in de deugd' optrèkken. Deugd, in deefen zinn', betékent alle de pligten van dén ménfch, alles wat tót de zédékunde betrèking heeft.*
- Deun. karig, wrékkig, gierig.
- Deun. M. lied, gezang. *Watvoor een' deun zingt hij daar?*
- Dicht. O. vaers. *De Henriäde is een treff'lijk belden-dicht.*
- Digt. geslooten. *Is de deur wél digt?*
- Digt. nabij, digte bij. *Hij woont digt bij ons, komt digt bij mij.*
- Dien. van dienen. *Ik dien' bij dien Heer'.*
- Dien. dié, wélke. *De Man dien ik kenn'.*
- Diep. heel laag. *Die put is zèér diep.*
- Diep. vér heen. *Dat Schip is al diep in Zee. Zij is al diep in de dertig.*
- Diep. O. diepte. *De Schæpen zijn alle in 't diep tén anker'.*
- Diepen. graaven, dieper maaken. *Een gragt diepen.*
- Diepen. peilen, de diepte peilen.
- Diepen. fchaduw maaken. *Een Schilderij te veel diepen.*
- Dier.*

<i>Dier. O.</i>	beest. <i>Die os is een groot dier.</i>
<i>Dier.</i>	meêrvoudige teeler van <i>die</i> . <i>De gewoonte dier (van die) vólkeren.</i>
<i>Digten.</i>	dig ^t maaken. <i>Die kant moet gij nóg wat digten.</i>
<i>Dichten.</i>	vaerzen maaken. <i>Die man houdt veel van dichten.</i>
<i>Digter.</i>	geslootener. <i>Schrijv' uwe regels wat digter.</i>
<i>Dichter. M.</i>	Poëet, vaerzen-maaker. <i>Hij is een goed dichter.</i>
<i>Dingen.</i>	zaaken. <i>Hij wil alle dingen weeten.</i>
<i>Dingen.</i>	afdingen, bekórten. <i>Hoe kond gij zoo dingen.</i>
<i>Dissel. M.</i>	timmermans én kuipers gereedschap.
<i>Dissel. M.</i>	kromme boom, dissel-boom, van een' wagen', daar mén een' wagen meê stuurt.
<i>Dóch en</i>	<i>dóg</i> . Zie Letter C.
<i>Doek. O.</i>	Linnen, Lijwaat. <i>Dat is stérk doek; dat doek is stérk.</i>
<i>Doek. M.</i>	Linne-lap. <i>Geev mij eenen doek.</i>
<i>Dól. M.</i>	roei-pén.
<i>Dol.</i>	uitzinnig, krankzinnig. <i>Een dol mênsh opslu- ten.</i>
<i>Dom.</i>	bot, plomp, hard van begrip, onbegrijpelijk. <i>Dat is een dom schèpsel.</i>
<i>Dom. M.</i>	hoofd-kèrk. <i>De Heer N. prédikte in den Domm'.</i>
<i>Dood-vertw. V.</i>	bleekheid dés doods. <i>Hij heeft de dood-vertw al gezè. Gedoodverfd van den schrik. PHILIP ZWEERTS, in SEMIRAMIS of de DOOD VAN NINUS. pag 5.</i>
<i>Dood-vertw. V.</i>	schéts, grond-tékening eener schilderije.
<i>Doop. M.</i>	wassching, reiniging. <i>Een kind tén doop' bou- den.</i>
<i>Doop. V.</i>	saus. <i>Een eijër doop, eijër saus.</i>
<i>Doov.</i>	hard-hoorend. <i>Die man is doov.</i>
<i>Doov.</i>	zonder geluid. <i>Die luit is doov, die kèrk is doov.</i>
<i>Doov.</i>	zonder vuur. <i>Een doov bout, een doove kool, uitgebluscht.</i>
<i>Doov.</i>	niet hêlder. <i>Die kleuren zijn te doov.</i>

<i>Doov.</i>	van dooven, uitdooven, uitbluffchen. <i>Ik doov hèt vuur uit.</i>
<i>Dóppen.</i>	schillen, openbreeken. <i>Eijëren, nooten dóppen.</i> (wérk-w.)
<i>Dóppen.</i>	schillen, basten van nooten. <i>Noote-dóppen.</i>
<i>Dóppen.</i>	ijken, meeten. <i>Een schip dóppen.</i>
<i>Draagen.</i>	tórffchen. <i>Kond gij die mand wél draagen.</i>
<i>Draagen.</i>	verdraagen, lijden. <i>Ik kan die pijn niet draagen:</i> dit woord wórdt op zeër veele wijsengebruikt.
<i>Draf. M.</i>	overschót van uitgepérste vrugten én kruiden.
<i>Draf. M.</i>	hèt overschót van de Garst' die in dén kétel' blijft, na dat 'er hèt bier afgetapt is. Mén mést de varkens mèt dien draf.
<i>Draf. M.</i>	stap van een paerd. <i>Dat paerd liep op een' draf.</i>
<i>Dragt. V.</i>	kleeding, manier van kleeding. <i>Dat is een aardige dragt.</i>
<i>·Dragt. V.</i>	zwangerheid. <i>Die vrouw is op de hëlft' van hare dragt'.</i>
<i>·Dragt V.</i>	ètter, wond-ètter, ètter-vuil.
<i>Drieling. M.</i>	een dér drie kinderen uit eene dragt.
<i>Drieling. M.</i>	schotel, waarvan drie van gelijke grootte, om de pronk', op een' schoorsteen' gezèt wórden.
<i>Drieling. M.</i>	glas, waarvan de drie een kan uitmaaken.
<i>Drieling. M.</i>	gekloofd brand-hout.
<i>Drieling. M.</i>	eene maate óf grootte maate van natte óf drooge waaren. Zie Ps. 80. v. 6. én Jes. 40. v. 12.
<i>Drift. V.</i>	loop, vaart, beweging. <i>Daar is een groote drift in 't water.</i>
<i>Drift. V.</i>	harts-tógt, schielijkheid, vervoerdheid dér ziele.
<i>Drillen.</i>	in édel gesteente snijden. <i>Ik zal mijn wapen in kórnalijn laten drillen.</i>
<i>Drillen.</i>	in dén wapenhandel oeffenen. <i>De Sóldeen zullen deesen middag drillen.</i>
<i>Drillen.</i>	booren. <i>Een gat in staal drillen.</i>

Dril-

- Drillen.* voort-winden. *Een vaartuig met een stijf gespanne touw voort-winden, drillen.*
- Dringen.* pèrffen, drukken. *Hoe kond gij zoo dringen, daar is immers plaats genoeg.*
- Dringen.* aanhouden, stèrk verzoeken. *Hoe kond gij daar zoo op aan dringen?*
- Droes. V.* ongemak van een paerd. *Dat paerd heeft de droes.*
- Droes. M.* duivel, drommel. *De droes zal u haalen.*
- Dronk.* van drinken. *Hij dronk een goed glas wijn.*
- Dronk. M.* teug. *Geev-mij een' dronk water.*
- Droogte. V.* plaat, bank in 't water. *'t Schip zat op eene droogte.*
- Droogte. V.* hoedanigheid van iets dat droog is. *De droogte van dat linnen verbindert dat mèn 't glad strijke.*
- Droogte. V.* droog weër. *Wij hebben eene langduurige droogte gehad.*
- Dróp. O.* zoethout. *Neem een weinig dróp voor de verkouwdeheid.*
- Dróp. M.* dróppel, druppel. *Een dróp water.*
- Dróp. M.* vallende dróppelen. *Gij staat wèl uit den regen' maar niet uit den drópp'.*
- Dróp. M.* vrouwe kwaal, lèkking. *Die vrouw heeft den dróp in baare bórst'.*
- Druiv. V.* vrugt van den wijnstókk'. *Dat is een schoone druiv.*
- Druiv. V.* knóp van een' schuitevoerders boom', van een timmermans boor'.
- Druk. M.* verdrukking. *Dat vólk is in den drukk'.*
- Druk.* bésig, veel wèrk. *Hij heeft 't altijd even druk.*
- Druk. M.* hèt drukken. *Dat is een fraaië druk. Mijn wèrk is onder den drukk', onder óf op de pèrfs'.*
- Drijven* vlóttèn, op 't water drijven.
- Drijven.* op de vlérken drijven, in de lucht' zweeven.
- Drijven.* jaagen, doen voort-gaan. *De varkens drijven.*

<i>Drijven.</i>	voortzétten, stérk staande houden. <i>Hij zal die zaak nóg lange drijven.</i>
<i>Drijven.</i>	handel drijven; <i>dén spót mèt iemant drijven.</i>
<i>Drijven.</i>	zilver-smits wérk. <i>Een Tabaks-doos drijven, iets op dezélve verbeelden.</i>
<i>Duikelaar. M.</i>	dompelaar, duiker, duik-vogel.
<i>Duikelaar. M.</i>	iemant die op 't duikelen afgerigt is.
<i>Duiker. M.</i>	duik-vogel.
<i>Duiker. M.</i>	iemant die duikt.
<i>Duiker. V.</i>	fluis-deurtje, verlaatje dat hèt water in dén vijver' houdt.
<i>Duim. M.</i>	lid van de hand. <i>Hij heeft een zweer aan zijnen duim'.</i>
<i>Duim. M.</i>	ijfer van eene deure.
<i>Dut. M.</i>	mijmering, suffing, dwaaling, dwaasheid. <i>Iemant uit dén dutt' hélpen.</i>
<i>Dut. M.</i>	bult, door een' vall' óf stoot' in eenen kétel' óf in eenig ander ijfer-wérk veröorzaakt. <i>Die kétel is vol dutten. Dut is juist 't tégenöver-gestelde van bult; want 't laatste is altijd uitwéndig, daar 't eerste doorgaans inwéndig is.</i>

F.

- V. Mèt wélke Lètter heeft de F, in onze Taal', de meeste overéénkomst.
- A. De F, heeft in onze Taale, zeér veel overéénkomst mèt de V én wordt ook veeltijds daarmé vermèngt; schrijvende veelen eene F daar eene V én anderen wéderöm eene V daar eene F moet staan.
- V. Geey-mij eene bepaaling van zulke woorden die mèt eene F moeten geschreeven wórdén?
- A. De vólgende én dérgelijke woorden moeten onwéderspreek'lijk mèt F geschreeven wórdén.

blaf

blaf	klif	beféffen	fruit	fchoffel
laf	hóf	betréffen	fuik	óffer
fchaf	éffen	onthéffen	faffraan	kóffer
ffraf	hèffen	faam	feest	hérffit
tréf	tréffen	fierte	feftoen	hoofd
léf	blaffen	flaauwte	feil	fchrift
dof	laffer	flés	faalen	fchoft
plof	fchaffen	flour	fióol	kreeft
ftaf	fftraffen	floers	tafel	afdoen
ffuf	moffen	fóppen	wafel	afgaan
ffnuif	doffer	ffluit	fabel	knófflook
maf	ploffén	ffontein	gaffel	rif
kaf	fftóffen	ffórtuin	griffel	fchuiffel
taf	ffuffen	fout	toffel	cijffer
kif	ffnuffen	ffruffel	fftóffeerén	ffwijffelen
ffnuffelen	ffknuffelen	ffranje	fftroffel	ffrijffelen, &c.

V. Wórdt de F ook-fomtijds voor Ph gebruikt?

A. Mén behoort de F doorgaans voor Ph te gebruiken, én te fchrijven.

Féniks of	Fébus	Potifar	Amfiön
Fénix	Filis	Jétra	Profect
Filofóof	Filippus	Memfis	Sififus
Faraõ	Filadélfia	Trofeen	Triumf
Filemon	Fryges	Eufraat	Triumfeeren
Fariféén	Ferecides	Tifeus	Dafne
Frijg	Jofef	Orfeus	Faunus
Frijx	Hierofanta	Lucifer	Nimf
Fanuël	Ofra	Stéfanus	Céfalus, &c.

Hét was reeds de gewoonte van dén grooten VONDEL, de *ph* door *fén* *th* door *t* uit te drukken. HUIDECOPER. pag. 252.

MOONEN én NIL OË beiden keuren deeze fpélling goed. Mén hoore wat de laafte 'er van zégt.

„ De F wordt met *reden* gebruikt in eige namen, die wij uit „ het

» het Grieksch of Latijn in onze Tale overbrengen, en daar met
 » ϕ , of *ph* geschreeven worden, als in *Filosoof*, *Filippus*, *Filadelfus*, voor *Philosooph*, *Philippus*, *Philadelphus*, volgende
 » hierin de Grieken en Latijnen, die de eige namen uit andere
 » Talen in de hunne overbrengende, die naar den aart hunner
 » Tale buigen en verzagten, en zij plagten ook *Fryges*, *Faron*,
 » *Ferecides*, enz. te schrijven met *f*, niet met *ph*, dat nader-
 » hant is opgekomen. Als men *Filosoof* met een *f* schrijft, kan
 » 'er niemant *Pilosoop* uit lezen, gelijk ik wel gehoord hebbe van
 » zulke die geen andere als de Nederduitfche Taal verftonden.
 » Ik hebbe tot nochtoc geen Nederduitfch woort gevonden daar
 » *ph* in komt. Ook leren ons de Taalkundigen dat de Griekfche
 » ϕ door *ph* niet beter wordt uitgedrukt dan door *f*, willende dat
 » deze letter, die eigentlijk anders de Griekfche *f* is, bij die
 » Volken noch anders wiert uitgesproken als wij met *f* of *ph*
 » doen. Zodat 'er geen de minfte reden is waarom wij die
 » woorden met *ph* zouden schrijven. Zie zijne Aanleiding pag.
 40. 41. SÉWEL, HOOGSTRATEN, F. DE HAES én andere
 Spraakkonftenaars zijn van dezélfde gedagten.

V. Kan 't woord F I L O S O O F ook verduitscht worden?

A. Ja tóch: mén verduitscht 't door

1. *Wijsgeer*. 2. *Wijsbegeerige*. 3. *Wijgierige*. 4. *Wijsheid-Minnaar*. 5. *Begeerige naar Wijsheid*. 6. *Wijfeling*.

V. Hoe vertaald mén dan F I L O S O F I E ?

A. F I L O S O F I E noemt mén

1. *Wijsbegeerte*.
 2. *Wijgierige Weetenfchap*.

J. DE DECKER maakt 'er *Schookwijsheid* van

*En wat Philofophye of Schoolwijsheid betreft,
 Die Marcus in dit ftuck ook bemelboog verbeft,*

L O F D E R G E L D Z U C H T. pag. 97.

V. Zoudt-ge

V. Zoudt-ge ook de spelling van F in steé van *Pb*, in de bovenstaande woorden, uit eenige voornaame Dichters kunnen bevestigen?

A. Ja: daartoe hébb' ik eene wolke van getuigen,

*Dat ik dan noó Priaam met krijg zag aangegrepen,
Was om der Frygen toorts te keeren van ons schepen,*

VONDELS PALAMEDES. pag. 2.

*De Filistijn wert moé
De Filistijn wert moé, Godis roé
Zo streng, zo lang te voelen,
(Zing triomf, zing triomf,
Van berfst tot zomer toe.*

VOLLENHOVES KRUISTR, &c. pag. 474.

*Beminde Febus mij, ik zou als Orfeus queelen
En volgen 't jeuchdig paar naar 't outer, onder 't speelen,
Nu mengt de kraai zijn stem met Filomelis liet.*

SCHERMERS POEZIJ. pag. 211.

*Wee, wee gij Schriftgeleerden;
Wee Farizeen, verkeerden!* RABUS GEDICHTEN. pag. 65.

*want als de gouden zon
Ten achtsten dageraat verrijft uit d'oosterbron,
Zal Koning Faraö met schoone Sara trouwen,
En 't juichend Memfis weer een Koningin aanschouwen.
Om nevens zijnen Vorst te zitten op den troon.*

HOOGVLIETS AARDSV. pag. 23.

*Want Hij zal, boven alle Aartspriesters en Profeeten,
Uitmunten, en den zoon des Allerhoogsten beeten:*

B. DE BOSCH. DICHTL. VERL. pag. 9.

*De Zoon, geheiligd ten Profeteete,
Door 's Geestes gaaven, brengt de weete
Der zalige Euangeli-leer.*

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 72.

*Hier werd het koud; want Febus schiet
Zoo ver zijn stralen niet.*

ELZEVIER DICHTPROEVEN. pag. 18.

*Thans lokte 't weer; met vriendelijke stralen,
De Rijksprinses uit Faroos gulde Zaelen.*

POOTS GEDICHTEN I DEEL. pag. 52. én doorgaans.
Deese zijn genoeg om een ieder tót deese Spélling' te beweegen.

V. Wórdt de F ook aan hèt einde van sommige woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: de *f* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven, in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende én in dien dér Bijvoegende wijze, dér wérk-woorden inwèlke de *f* dubbel voorkomt, als *tréffen*, *beféffen*, &c.

ik tréff'		ik stóff'		dat ik tréff' óf tréffe
ik verhèff'		ik straff'		dat ik verhèff' óf verhèffe
ik verschaff'		ik inuff'		dat ik straff' óf straffe, &c.

*'t Is 't eerste en 't grootst' geheim, dat men behaage en treff'.
Brenge Vinding in Uw Spel die d'aandacht steeds verhèff'.*

DICHTK. van BOILEAU. pag. 23.

*Dan dat dit Oord, besproeid door Maas-en Schelde stroomen,
Aan 't Castiljaansch gebied een ruimer perk verschaff';*

BREDERODE van BURMAN. pag. 43.

Of wel d'Euphrates dreige en treff' met de oorlogsróe!

DEZELFDE.

Dat

*Dat Bazan op zijn toppen
En breede beuclen zich verheff',
Wat Gloriesucht hem nimmer treff'!
Hij moet zijn' nijd verkroppen.*

Pf. 68. v. 8. van 't KUNST-GEN. én Pf. 140. 8.

*Het vleesch wort slaaw: het Woort in 't vleesch gevonden,
Geeft kracht, opdat Godts raadt zijn beilwit treff'.
Door kruisbloet wascb', geneze door uw wonden
Door pijn verkwikke, en door veel smaats verheff'.*

VOLLENHOVES KRUISGEZANGEN. pag. 109.

2. In dén twéden, dérdén én zédden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ènkelvoudige Naamen; als

Wat trant, wat toon is 't, die op deze vreéstoff' pass?
RABUS GEDICHTEN. pag. 272.

*Wie zal zijn goeibeid looven
Naar waarde van de stoff'?*

TIJDWINST, in ledige Uuren I D. pag. 195.

'K zoek twintig Bladen vèr naar 't eind' van dèze stoff';
DICHTKUNDE van BOILEAU. pag. 4.

V. Wórdt de *f* ook somtijds aan hèt einde dér woorden ènkel én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. De *f* behoort mijns bedunkens nooit ènkel mèt eene affnijding' geschreeven te wórdén, geevende de vólgende régelen aan de kundige Leesers tér beóordeelingé over; die mij overtuigt dat dezélve goed zijn die zal mij tén uitersten verpligten.

*Ei zet mijn woordenverf' nu glans en luister bij:
Een Tbeseus, vrij en vránk, in Dedaels doolhof gaen.
Hoe best het onkruid uit den hof van zijn geweten
Wórd' uitgeroeit,
Ei; wil die pesten uit uw' vruchtbren kweekhof weren;
Vergadren in den korf, &c.*

Zie alle deese uitdrukkingen in KORTERRANTS, LOF DER DRUKKUNSTE, pag. 14. 25. 26. 31. én 35.

De vraag is, wat mén in 't gemeen door eene affnijding' verstaat? immers eene verkorting van een woord én eene uitlating van de letter *e*. Zoo dan nu eens die afgesneedene *e* agter die woorden gevoegd wierde, hoe zouden ze dan voorkomen, als *verfe*, *doolbofe*, *bofe*, *kweekbofe*, *korfe*. En is dit goed duitfch? wie zal mij ja antwoorden? wat *verf*' betréft, in 't algemeen wórdt dat woord mét eene *w*, *verw* gefpéld, omdat 't wérk-woord is *verwen*, niet *verfen*, dus wilde ik hier *verw*' hebben. En wat *kuf*, *korf* &c. belangt, die in 't meêrvouwd hebben *hoven*, *kórvén*, én in dén twéden, dérden én zésden Naamvall', *bove*, *kórvé*, in dén *bove*, in dén *kórvé*, niet in *dén bofe*, *kórfé*; deese, dunkt mij, behoorden hierboven mét eene *v* geëindigt te zijn, in *dén hov'*, in *dén kórv'*. Dit onder verbétering'.

Nóg minder smaaken mij de vólgende régels uit F. DE HAES.

*En mijn gedrag voortoen, door beldre blijken, staef
Mijn ware erkenenis voor zulk een Hemelgaef.*

NAGELATEN. GED. pag. 283.

Uit de onmiddelijk daarvoor-gaande régels, blijkt dat de Dichter in de Bijvoegende wijfe spreekt: én wie tóch zal zèggen, *dat ik staefe*, voor *dat ik staav'* of *staave*, én zègt mén ook niet *gaeve* in plaats van *gaefe*?

Béter keur' ik de vólgende régels uit ELZEVIER'S Dichtproeven. pag. 18.

*Onze Aerdkloot fcheen mij, daer ik fchreef,
Dat bij zijn' kring befchreef.*

Hier komt de *f*, voor de geene, die voor hèt gebruik van dezelve in die woorden pleiten, béter te paffe.

Mén fchrijvt *zich-zelv'*, *mij-zelv'* &c. dóch dit bij letter V.

V. Zijn 'er ook eenige gelijkuidende woorden onder letter F?

A. Ja; voorál zulke, die eene groote overcénkomft hebben, mét

mèt andere woorden onder letter V: wij zullen ons wérk maaken, om hiervan eene naauwkeurige Lijst op te geeven.

<i>Faam. V.</i>	verzierde roem-Góddin. <i>De Faam vertèld alóm zijn' lóv.</i>
<i>Faam. V.</i>	berugtheid. <i>Tér goeder naam' én faam' staan.</i>
<i>Vaam. M.</i>	vadem, lèngte van twé uitgetrèkte armen. <i>Een vaam touw.</i>
<i>Vaam. M.</i>	laading, wagen vol. <i>Een vaam hout.</i>
<i>Fabriek. M.</i>	opziener dér openbaare Stads-gebouwen.
<i>Fabryk. V.</i>	maakfel, reedfel. <i>Laken van Engelsche fabryk.</i> Dit woord neemt mén ook voor de Laken-maakerije zélf. Hij doet een Laaken-fabryk óf <i>fabryk.</i>
<i>Feest. O.</i>	heilige-dag, vierdag. <i>Hèt Paasch-feest, &c.</i>
<i>Veeft. V.</i>	scheet, winderigheid. <i>Hij liet een groote veest.</i>
<i>Feil. V.</i>	misslag, fout. <i>'t Is maar een druk-feil, druk-fout.</i>
<i>Feil. V.</i>	dweil, vloer-dweil, grove afneem-doek.
<i>Veil.</i>	aardveil, klimöp.
<i>Veil.</i>	willig. <i>Die waaren zijn beel veil, willen wét aan den mann'.</i>
<i>Veil.</i>	te koop. <i>Mijn huis is mij niet veil.</i>
<i>Veil.</i>	mild, goed-geevs. <i>Hij is beel veil mèt zijn goed.</i>
<i>Feilen.</i>	dweilen. <i>De stoep feilen.</i>
<i>Feilen.</i>	't meêrvouwd van <i>feil</i> . fouten, misslagen. <i>Druk-feilen dus te verbéteren.</i>
<i>Feilen.</i>	dwaalen, missen. <i>Dat kan niet feilen.</i>
<i>Veilen.</i>	te koop stèllen, te koop aanbieden. <i>Ik zal mijn huis veilen.</i>
<i>Vijlen.</i>	mèt de vijl glad maaken. <i>De loop van eenen snap-baan' glad vijlen.</i> Zie ook bij Letter IJ.
<i>Feit. O.</i>	wanbedrijv, misdaad. <i>Hij wierdt op 't feit betrapt.</i>

<i>Vijt. V.</i>	zékere kwaal aan de vingers. <i>Hij heeft de vijt aan zijnen duim.</i>
<i>Fèl.</i>	boes, fòrs, wreed. <i>Dat is een fèl kaerl.</i>
<i>Fèl.</i>	gewèldig, zeér hard. <i>Hèt waait fèl.</i>
<i>Vél. O.</i>	huid. <i>Hij heeft 't vél over de beenen, hij is zeér mager.</i>
<i>Vél. O.</i>	ondeugend wijv. <i>'t Is een kwaadüartig vél.</i>
<i>Vél. O.</i>	kleur. <i>Die Juffer is schoon van vél, bruin van vél.</i>
<i>Vél. O.</i>	vier-én-twintigste deel van een boek papier. <i>Een vél, een blad papier.</i>
<i>Fier.</i>	trótsch, grootmoedig. <i>Een fier gelaat.</i>
<i>Vier.</i>	één meér dan drie. <i>Ik hebb' 'er vier én gij maar drie.</i>
<i>Viöl. V.</i>	apothékers flésje.
<i>Viöl. V.</i>	een aangename lénte-bloem.
<i>Viöl. V.</i>	vèdel, musiek-instrument. <i>Op de viöl speelen.</i>
<i>Fluit. V.</i>	bekènd musiek-instrument. <i>Hij speelt op de fluit.</i>
<i>Fluit. V.</i>	fluit-schip, lang-én smal vaar-tuig.
<i>Fók. V.</i>	fók-zeil.
<i>Fók. V.</i>	bril. <i>Hij zèttede de fók op den neuse.</i>
<i>Fökken.</i>	aanfökken, opbrèngen, groot maaken, aankweeken.
<i>Fökken.</i>	brillen, dén bril gebruiken.
<i>Fijn.</i>	dun. <i>Dat is sijn papier, sijn linnen.</i>
<i>Fijn.</i>	loos, arg, doortrap. <i>Dat is eerst sijn!</i>
<i>Fijn.</i>	behèndiglijk. <i>Dat is sijn overleid.</i>
<i>Fijn.</i>	stèmmig, geveinsd, schijnheilig. <i>Die manis sijn.</i>

G.

V. Watvoor klank heeft de G?

A. De G schijnt eene soort van blaasing' te verëisichen aan 't begin dër woorden: zóó nógtans, dat mén 'er zeér weinig van ontwaar kan wórdén, door 't gehoor. Bèst ontdekt mén dir, wan.

wanneer mén die lètter op haarzélven uitspreekt: immers, alsdan ondervindt mén, dat de galm als vanágtter uit dén mond' voorkomt. Mén lètte op de vólgende woorden

gide	gebit	gelugt	geklag	getier
gaffel	gebódt	gemak	geklap	getreur
gal	gebouw	gemoed	gelach	gevégt.
galg	gebraad	genót	gemaal	gewin
galon	gebruik	gepeupel	gemór	gezwèl
gans	gedicht	gerécht	gemompel	gèngber
gard	geding	geriev	gepiep	gild
gareel	gedrag	gerugt	gepraat	gift
garen	gedreun	geschut	gekwèl	git
garnaal	gedruis	geslacht	gerammel	gift
garst	geduld	gesprék	geroep	glimp
gast	gefluit	getouw	geruis	glorie
gebaar	gegons	getije	gesnap	goud
gebak	geheugen	geval	gestèt	gunst
gebéd	geheim	gevaar	gedommel	graad
gebied	gehoor	gehak	gestommel	graav, &c.

Ik hèbb' hier deese wérk-woordelijke Naam-woorden, mèt *ge* beginnende, geplaatst, mèt oogmérk om aan dés onkundige Lectors te berigten, dat alle die woorden tót 't onzijdige geslacht' behooren: als *bèt genót* &c.

V. Hoe klinkt de *g* aan 't einde dér woorden?

A. De *g* is, in sommige woorden, stom op 't einde, In andere wéderóm klinkt zij.

V. In watvoor woorden is zij stom op 't einde?

A. De *g* is stom, op 't einde van de vólgende woorden,

bang	tang	zwang	flang	vang
lung	sprang	dwang	rang	wang
strang	gedrang	zang	ring	strèng, &c.

Immers wórden deese woorden zoo uitgesproken, dat mén de *g* nauwlijks hooren kan.

Zoo

Zoo is 't ook gelégen mèt de *g*, in alle de woorden in *ing*; als *aandrijving*, *aanlökking*, *bètering*, *dwaaling*, *aanbidding*, &c.

Deefe naam-woorden van wèrk-woorden afgeleid, dienen om de daadelijke wèrking te verbeelden én zijn van 't vrouwlijke geslacht'. Mén zie SEWEL pag. 101. HOOGSTRATEN. pag. 8. L. TEN KATE 2 D. pag. 82.

Onder de zèlfstandige Naam-woorden in *ling*, óf *ing* eindigende ('t wèlk mij hier vergunt zij aan te mérken) zijn veele én manlijk én vrouwlijk. als *èdelling*, *gunsteling*, *leerling*, *stèdelling*, *stèrveling*, *vondeling*, *voedsterling*, *zuigeling*, *verschooveling*, *vremdeling*, *vlugteling*, *banneling*, *drenkeling*, TEN KATE 2 Deel. pag. 84. SEWEL. pag. 101. Mén zègt in 't manlijke, *ik bèbb'* dén vondeling *bezòrgd*; in 't vrouwlijke, *ik bèbb'* de vondeling *bezòrgd*. HOOGSTRATEN. pag. 8. In deefe bovenstaande woorden is de *g*, op 't einde, ook stom.

V. In watvoor woorden wòrdt zij op 't einde, uitgesproken?

A. Zij wòrdt uitgesproken, op 't einde van de vòlgende woorden

arg	dróg	laag	rag	vlug
balg	èg	lèg	rég	wag
bérg	galg	loog	rug	wèg
big	gedrag	maag	schraag	zag
boeg	hèg	mug	traag	zèg
bórg	honig	omslag	tuig	zwelg
dag	kérs-dag	oog	vaag	tèg
dóg	kóg	overlèg	vlug	ik verdèlg'
beklag	kraag	plaag	veeg	ik zwijg' &c
drèg	krijg	plug		

Hier verèischt zij eene blaasing agterna.

V. Verändert de *g* ook somtijds in *k*?

A. Naar

A. Naar mijn gedagten, ja: want dus schrijv' ik
toegang, toegankelijk. aanvang, aanvankelijk. koning, koninkrijk.
oorsprong, oorspronkelijk. gevangen, gevangenis, gevangelijk &c.
 Sommige schrijven *toegangkelijk, oorsprongkelijk, aanvangke-*
lijk, behoudende de *g*, omdat die in 't wórtel-woord gevon-

den wórdt.
Gang mèt *g*, is de *gang* van een huis. *Gank* mèt *k* is de *gank* van een' mensch'.

V. Wórdt de *g* ook somtijds aan 't einde dér woorden mèt eene
 afsnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschiedt

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér
 Bijvoegende-wijse van zulke wérk-woorden in wélke de *g*
 enkel voorkomt; *vraagen, bebaagen, krijgen, zwijgen,*
 &c. als

ik vraag' óf vraage
 ik behaag' óf behaage
 ik belaag' óf belaage
 ik krijg' óf krijge
 ik zwijg' óf zwijge
 ik plaag' óf plaage

dat ik vraag' óf vraage
 dat ik behaag' óf behaage
 dat ik belaag' óf belaage
 dat ik krijg' óf krijge
 dat ik zwijg' óf zwijge
 dat ik plaag' óf plaage, &c.

VOORBEELDEN.

*En dat, boe vaak men 't zie, het langs boe meér behaag',
 Já zelfs na twintig Jaar men 't gretig nog hervraag'.*

DICHTKUNDE VAN BOILEAU. pag. 23.

*Dat deze daad door alle landen dreune
 En, tot Gods lof, bij elk een woonplaats krijg',
 Opdat geloof op dezen rotsteen steune,
 En ongelooft en vaale wantrouw zwijg'.*

SELS. LIED VAN ZION. pag. 151.

T

Op

*Op dat men 't out geslacht het uiterste niet verg',
En zulk een aanhang niet tot blinde wraakzucht terg'.*
VONDELS PALAMEDES. pag. 60.

*Doch meest, opdat haar list te veiliger bedrieg',
Wat, uit onnoozelheit, in haere strikken vlieg'.*
F. DE HAES. pag. 188.

*Dat, hoe het loopen mag, ik de eerekroon verkrijg'
En in de vaste hoop van Godt als Vriend 't aanschouwen,
In uwen liefdenarm op 't sterfbed nederzigt'.*
TIJDWINST. &c. I. D. pag. 53.

*Opdat het uwen stoel bedog'.
En kennis draeg' van uwen luister.*
POOTS GEDICHTEN. I Deel pag. 105.

*Dat 's Lands Regeering, dat haar magt u dan beveilig',
BREDERODE VAN BURMAN. pag. 56.*

*Uw gramschap zett' uw eer in kragt;
Verdelg', vernietig' al hun magt!*
Pf. 59. van 't KONST-GEN.

*Zoo zal mijn spruite, mijn waarachtige Izak, klimmen
Ten kruisberge op, zoo dra de beilëu nit de kimmén
Der schadudienstén, in het derde tijdperk, daag'
Als Hij der Zonden last en 't zware moordbout draag':*
HOOGVLIET, pag. 221.

Nóg eens

*Opdat mij 't vroom geslacht omring',
En tot uw' lof mijn redding zing'!*
Pf. 142. van 't KONST-GEN.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konst. pag. 335.

V. Maar

V. Maar geschiedt dit ook, wanneer een woord met *g* uitgaande, in 't enkelvoud, in dén twéden, dérden, óf zésden Naamvall' staat?

A. Ja tóch : dan wórdt de *g* ook afgesneeden; als blijken kan, uit,

dér overwinning'		in s' Graavenhaag'
in de belégering'		gij hèbt wat aan uw wang'
in bekooring'		in 't weelig' Land
van de vervoering'		in wèlk een' kring', &c.
uit een' kring'		

Zoo ook in

Hèt luchtig' Hagenwijk.

V. Wórdt de *g* ook somtijds aan hèt eind' dér woorden verdubbeld én met eene affnijding' geschreeven?

A. Ja; de *g* wórdt verdubbeld én met eene affnijding' geschreeven,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse, van de wérk-woorden inwèlke de *g* dubbeld gevonden wórdt, als in zèggen, leggen óf liggen, &c.

ik zègg'		ik ligg'		dat ik zègg'.	dat ik lègg'.
ik lègg'		ik vlagg'		dat ik ligg'.	dat ik vlagg'.
ik gá te rugg'		ik wijk' te rugg'		dat ik te rugg' wijke.	

VOORBEELDEN.

Is 't noodig dat ik 't hem, dat ik 't nu Sara zegg'?
HOOGVLIET in ABRAH. pag. 228.

Het heidendom ligg' voor uw' stoel gebogen
En't eind' der aard' erkenn' uw' beerschappij!
(Pf. 2. van 't KUNST-GEN. én Pf. 118. v. 2.)

Ten laaſten ſchijnt de vrees te rugg' geweeken.

SELS. Verb. der Genade.

2. Aan 't eind' van manlijke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen, in dén twéden, dérden én zèsdén Naamvall' ſtaande; als uit de vólgende ſpreekwijsen blijken kan.

over de brugg'
op dén rugg'
in de hègg'
aan de brugg'

agter dén rugg'
van de brugg'
in dén trógg'
over de hègg', &c.

- V. Wat beteként een ènkele *g'* mèt eene affnijding', aan 't begin dér woorden?
- A. De *g'* mèt eene affnijding' aan hèt begin dér woorden, is eene verkórting van hèt vóór-naam-woord *ge* óf *gij*, én dient om eene *Syllabe* uit te winnen.

VOORBEELDEN.

*Gij zult uw baaters door den ſcbrik,
Doen vlieden op 't oogeblik
Als g'u zult openbaaren.
Gelijk de rook die ras verdwijnt,
Zoo zullen z' als g' in magt verſchijnt,
In enkel niet verkeeren.*

Pf. 68. v. 1. van 't KONST-GEN.

*Hebt g'ons, ó God! uw hulp bereid,
Schenk ons 't geen g'ons hebt toegezeid!*

Pf. 68. v. 14.

*Keer weder, Heer! uw gunſt koom' ons te ſtae,
Hoe lang ontzegt g'uw' knegten uw genae?*

Pf. 90. vs. 7.

Zie ook Pf. 103. vs. 2. Pf. 104 v. 1. Pf. 123. vs. 1. MOONEN. pag. 334.

Meer

Meer voorbeelden zou ik tér staavinge van 't een én ander, kunnen te bérde brèngen; dóch ik vertrouwe, dat de bovenstaande reeds voldoende zijn.

V. Zijn 'er ook, onder Lètter G, eënige gelijkuidende woorden te verklaaren?

A. Ja: de vólgende.

Gaav. V.	ongeschonden, fris. <i>De appelen zijn wèl, gaav.</i>
Gaav. V.	gaave, gift. <i>De wèlspreekenbeid is een schoone gaav.</i>
Gaapen.	de mond wijd open doen, om te eeten.
Gaapen,	geeuwen, onlustig, vadzig, slaaperig zijn.
Gaapen.	stérk kijken. <i>Hij staat altijd te gaapen, nieuwsgierig te kijken.</i>
Garen. O.	vogel-nèt, span-nèt. 't Garen spannen.
Garen. O.	draaden. <i>Mèt garen moet gij dat</i>
	<i>naaiën.</i>
Gaarn.	óf gaarn, gewillig. <i>Ik wil dat</i>
	<i>gaarn doen.</i>
Gaffel. V.	hooi-vórk.
Gaffel. V.	spriet, die om de mast van een' boeier sluit én op-én-neër geschooven wórdt.
Gal. V.	gezwèl in de voeten dér paerden.
Gal. V.	vogt van 'sménfchen ligchaam. <i>Zij heeft een' overloop van gall'.</i>
Galei. V.	drukkers zèt-plankje, daar de zètter zijne régels op schikt.
Galei. V.	schip, 't wèlk gemeen'lijk tót een straf-plaats' gebruikt wórdt. <i>Hij wierdt tót de galei' óf galij' verweesen.</i>
Galjoen. O.	snuit óf spits van een Fregat-schip.
Galjoen. O.	groot spaansch schip, gemeen'lijk op Amérika vaarende.
Gallen.	de gal uithaalen. <i>De visch gallen.</i>
Gallen.	knobbels aan de beenen dér paerden.

SEWEL
pag. 52.

- Gang. M.** gank, manier van gaan. *Hij heeft een' aardigen gang.*
- Gang. M.** streek die een schip in 't laveeren houdt.
- Gang. V.** doorloop van een huis. *Ik ontmoette hem in de gang.*
- Gang. V.** plank over welke men in-én-uit een schip gaat.
- Gast. M.** disch-genoot, genoodigde. *Hij is onze gast.*
- Gast. M.** knégt op een' winkel'.
- Gast. M.** snaak, knaap, knével. *'t Is een vrolijke gast.*
- Gat. O.** opening érgens in. *Daar is een gat in uwe kouff.*
- Gat. O.** aars, agterste. *Hij liet zijn bloote gat zien.*
- Gat. O.** ingang, zee-gat. *Aan Tèffel is een zee-gat.*
- Gebaar. O.** geschreeuw, getier. *Wat zult gij mèt al uw gebaar winnen?*
- Gebaar. O.** plégtigheid. *Het kèrk-gebaar.*
- Gebaard.** die een zwaare baard heeft. *Die man is wèl gebaar.*
- Gebaard.** van baaren, kinder-baaren, tér waereld gebragt. *Zij heeft eenen zoon gebaar.*
- Gebit. O.** mond-pranger, mond-stuk dér paerden.
- Gebit. O.** tanden. *Ik hèbb' nóg een goed gebit, ik kan nóg wèl kaarwen.*
- Gebód. O.** bevél, last. *Zondigen tégen Góds gebód.*
- Gebód. O.** bekèndmaaking dés huw'lijks in de kèrk'. *Hier van geboden, bevélen, én geboden, huw'lijks uitroepingen.*
- Geboord.** van boorden. *Een boed mèt goud geboord.*
- Geboord.** van booren. *Hij heeft een gat in die plank' geboord.*
- Gebrék. O.** onvolmaaktheid, misflag, ondeugd. *De gierigheid is een groot gebrék.*
- Gebrék. O.** ontbreeking. *Ik hèbb' geen gebrék van vrienden, geen gebrék van tijd.*
- Gebrék. O.** nooddruft, behoefte. *Die mènschen lijden groot gebrék, ze zijn arm én beboevtig.*
- Gebréken.** én gebreeken. *Zie pag. 41.*

Ge-

- Gedigt.* digt gemaakt. pag. 109. régel 8 van boven staat
 tweemaal *Ondigt*, de Leefers gelieven 't *tweé*
Ondicht te leelen.
- Gedicht.* op ríjm gebragt.
- Geest. V.* leevendige én onligchaam'lijke zélfstandigheid.
God is een Geest.
- Geest. V.* in tégenöverstelling' van ligchaam, wórdt geno-
 men voor de ziel. *Préd. 12. vs. 7. dat de*
geest wéder tót God' keere, die hém gegeeven
heeft.
- Geest. V.* verstand, bekwaamheid dér rédelijke ziele. *Die,*
man heeft een vlugge geest, een vlug verstand.
- Geest. V.* wérkende kragt, heimelijke Góðheid bij de Hei-
 denen.
- Geest. V.* uittrékfel; fínsté, eelste sap van kruiderijén, &c.
de geest van lépel-bladen.
- Geest. V.* mérg, pit, bésté van een boek, hñ de Franschen
Esprit, hiervan *l'Esprit des Loix*; *l'Esprit de*
l'Encyclopédie, &c.
- Geever. M.* iemant, die geeft. *God is een milde Geever.*
- Geever. M.* *Dativus*, dérde Naamval; bij anderen de *Ontvan-*
ger. Zie agter bij de Naamvallen.
- Gegift.* gereesen. *Is 't meel wél gegift, gegést, gereesen?*
- Gegift.* gedagt, gemeend. *Dat badd' ik niet gegift.*
- Geboor. O.* een dér vijf zinnen. *Hij heeft een goed gehoor.*
- Geboor. O.* aandagt. *Iemant een gunstig gehoor verleen.*
- Geil.* hoerágtig, onkuifsch, ontugtig.
- Geil.* *vét. Die ham is te geil.*
- Gék.* dwaas, mal. *'t Is een volflage gek.*
- Gék. V.* schuiv-tafel. *Op de gekk' speelen.*
- Gék. V.* knie óf mik van de pomp.
- Gék. V.* op een' tooren', op eenen schoorsteen' die de wind
 aanduidt.
- Gekéf. O.* geklap, gekakel. *Wat een gekéf, maaken die Wij-*
ven!
- Gekéf. O.* geblas van een hondje.

Gék-

Gékken.

Gékken.

Gelach. O.

Gelag. O.

Gelaft.

Gelaftbr.

Gélden.

Gélden.

Geleeden.

Geleeden.

Geleerd.

Geleerd.

Geleerd.

Geleerd.

Gelieven.

Gelieven.

Gelit. O.

Gelit. O.

Gelit. O.

Gelijk.

Gelijk.

Gelijk.

Gelijk.

't meêrvouwd van *gék*. *Wat grooter gékken!*
boerten, spóttén, schértsen, lagchen. *Mét ie-*
mant gékken.

van lagchen, geschatér van lagchen.

aandeel in eene verteering' óf de verteering
zélve in eene hérbérg'. Zie ook Letter C. pag.
108.

bevolen. *Ik bebb' bsm gelaft daar te gaan.*

ingezét. *Ik bebb' daar een stuk in gelaftcht.*

kósten. *Wat moet dat laken gélden?*

van waarde, van kragt, voldingende zijn. *Dat*
bewijs moet bier gélden.

van lijden. *Hij heeft bonger geleeden, pijn ge-*
leeden.

dat voorbij is. *'t Is ruim een jaar geleeden.*

onderweefén. *Hij is door een' goeden meester' ge-*
leerd. Dit is in een' lijdenden zinn'.

beoëftend, bestudeerd. *Zij heeft haar les ge-*
leerd. Dit in een' daad'lijken zinn'.

gelétterd, geoeffend, kundig. *Dat is een ge-*
leerd man.

in een' figuurlijken zinn', iemand die mét een
leer óf ladder belaađen is. Hiervan komt, *de*
geleerde, geladderde man.

believen, behaagen. *Indien 't u mogt gelieven.*

jonge lui, vrijster én vrijer, bruid én bruide-
gom. *Zie eens die twé gelieven.*

rij van Sóldeen. *De Sóldeen gingen zés in*
een gelit.

lit, lit-fluítng, schouder gelit.

geslacht. *God bezoekt de ongerechtigheid in 't*
vierde gelit.

éffen, glad. *Die vloer, die wég is zeér gelijk.*

éven eens. *Die twé zijn élkander gelijk.*

zoo als. *Doet gelijk uw broeder.*

't réchte. *Hij heeft gelijk.*

Ge.

- Gelijkenis. V.* overéénkomst, gelijkvórmigheid. *Daar is veel gelijkenis tusschen hem én zijn' vader.*
- Gelijkenis. V.* zinspreukige gelijkenis. *De gelijkenis van den zaaiër.*
- Gelijkenis. V.* vergelijking, tégenóverstelling van twé zaaken.
- Gemaakt.* van maaken. *Wie heeft u dat kleed gemaakt?*
- Gemaakt.* gedwongen, niet natuurlijk. *Al die droefheid is maar gemaakt.*
- Gemaal. M.* man, bij aanzienlijke luiden. *Mevrouw verwyg baar' gemaal mórgen ochtend.*
- Gemaal. O.* al wat gemaalen wórdt. *Hij heeft 't gemaal, den impóst op 't gemaal gepagt.*
- Gemaal. O.* geplaag, getjank van kinderen.
- Gemeen.* daar veele deel aan hèbben. *De dood is allen mèn-schen gemeen. Alle goederen gemeen.*
- Gemeen.* gering, ongeächt, onāanzienlijk. *'t Is maar een gemeen man, een gemeen Schilder.*
- Gemeen. O.* hèt gemeen, de gemeente, 't pupliek.
- Gemerkt.* genommerd, van mérken. *Is dat pak al gemérkt?*
- Gemerkt.* naardien, dewijl, aangezien. *Gemerkt bèt schie-lijke vertrèk van den Koning.*
- Genade. V.* gunst, vriendschap. *Als ik die genade, die gunst verwèrven mogte.*
- Genade. V.* vergiffenis, vergeeving, kwijdschèlding van schuld. *De Réchter zal hem genade schènken.*
- Genade. V.* duitsche eer-tijtel. *Uwe Genade gelieve dit te verschoonen.*
- Geneusd.* van eenen neuse voorzien. *Die vriend is wèl geneusd.*
- Geneusd.* gerooken. *Hij heeft dat wèl geneusd, gerooken.*
- Gént. O.* een Stad in Oostenrijks Flaandéren. *Hèt groote Gént.*
- Gént. O.* een Dórp in Gèlderland, in 't Ampt van over-Bétuwe.

Ik schrijv' hier. *bèt groote Gént*, omdat onze Naamen van Sté-
V.

Steden onzijdig zijn, gelijk ook die van Landen, Dörpen, Vlekken, &c. *De of den Haag* ondertusschen is manlijk, zie **HOOGSTRATEN** op dat woord; én nógtans zegt mén *bèt vermaak'lijke 'sGraavenbage*. 't Valt eenigfints zwaar om de Geslachten dier Naaamen te bepaalen, omdat ze eigenlijk tót de lidloose Declinatiën behooren, én omdat hunne geslachten naar geraade dér spreekwijfen veranderen. Want mén zegt. *Het magtige EUROPA*, én wéderóm *EUROPA is de Moeder der Weetenfchappen*, *zij koestert de geleerdheid in haaren fchoot*. **AFRIKA** zéndt *haare goud-ftaven aan* heure zuster **EUROPA**. Dit onderscheid van geslacht ontdekt mén bést wanneer mén meér dan eene plaats van dénzélfden naam' aantreft. Dus zegt mén *bèt Deensche Zeeland*.

„ Onze Naamen van Steden (zègt **TEN KATE**) merkt men ge-
 „ woonlijk aén als onzijdig, doch als 'er het woord Stad on-
 „ der verstaen wordt dan ook als vrouwlijk. Matth. V. v. 35.
 „ *Noch bij Jerusaleem, omdat zij is de Stad des grooten Konings*”.
HOOGSTRATEN ievt hier stérk tégen. Hij houdt staande, dat mén schrijven moet, *bèt magtige Amsterdam*, *braveerende op ZIJN leeuwen*, én *mèt ZIJN wapenkroon*; omdat, volgens hém, hier de naam, niet de Stad gemeent wórdt. (Wie tóch noemt de naam eener Stad, zonder de Stad zélve in 't oog te hebben?) De Heer **A. KLUIT**, in zijne Aantékingen op de woorden **ABYDUS** én **MIN**, is van geheel andere gedagten én beweert, mèt ons, dat mén, schrijvende, *braveerende op HAAR leeuwen*, zeér wél schrijft, én bewijft dit mèt zoo veel voorbeelden, dat ik mijne geringe navórschingen niet durv' voor dén dag' bréngen; te meér omdat ik oordeel' dat deese zaak geene bewijfen meér van nooden heeft.

Gént. M.

Geraaden.

Geraaden.

Geraakt.

Geraakt.

Geraakt.

mannetjes gans.

van raaden. *Hij heeft 't juist* geraaden.

dientig, oorbaar, te passe komende. *Vindt gij* geraaden *dat ik 't doe?*

gekomen. *De vloot is eindelijk in zee* geraakt.

van raaken, tréffen. *Ik heb' bém* geraakt, *getrossen, gebèlgd, verstoord, &c.*

van geraaktheid, beroerdheid. *Zij is* geraakt, *zij is beroerd.* Ge-

- Geraaktheid. V.* weemoedigheid, bewoogenheid.
- Geraaktheid. V.* gevoeligheid, wraakzugt.
- Geraaktheid. V.* beroerdheid, beroerte, gevaarlijke ziekte.
- Gerécht.* deelw. van *Réchten*. *Hij zal morgen gerécht worden.*
- Gerécht. O.* plaats daar de misdadigers gerécht worden.
- Gerécht. O.* overigheid, wèthouders. *Ik bèn voor 't Gerécht geweest.*
- Gerécht. O.* réchts-gebied. *Een dorp in 't gerécht van.*
- Gerégt. O.* tafel-gerégt, zéker getal schotels die op de tafel gebragt worden. *Zie ook lètter C pag. 107.*
- Gerépt.* gehaast. *Ik hébb' mij gerépt.*
- Gerépt.* iets van gezeid. *Hij heeft 'er maar even van gerept.*
- Gerust.* geslaapen, stil gezeeten óf gelégen. *Hébt gij wél gerust?*
- Gerust.* vreedzaam, stil, zagt, bedaard. *Een gerust leeven leiden.*
- Gérve. V.* garve, schoov, koorn-schoov. *De gérvén stapelen.*
- Gérve. V.* kruid, duifendblad.
- Geschikt.* verórdend. *Die sbeepen zijn naar Cadix geschikt.*
- Geschikt.* afgezonden, naar toe gezonden. *Ik hébb' 'er mijn meid beenen geschikt,*
- Geschikt.* schikkelijk, zédig, bedaard, ingetoogen. *Dat is een geschikt jongman.*
- Geschud.* van schudden. *Hij wierdt geschud, geslingerd, heen-én-weér geschud.*
- Geschut. O.* kanon, gróv geschut. *Mén löste hét geschut.*
- Geschut.* van schutten, belèttén. *Indien ik 't niet geschut, belèt badt.*
- Geslacht d. z.* zie op lètter C. pag. 108.
- Geslagt.*
- Gesticht.* gebouwd. *Dat huis is door mijn vader gesticht. Romén is door Romulus gesticht.*

- Geflicht.* O. is een gebouw zélve. *Dit geflicht draagt nóg veele kènmerken dèr Oudheid.*
- Geteerd.* gesmuld, goede cier gemaakt. *Wij hebben smaakelijc geteerd.*
- Geteerd.* mèr teer of tar bestreeken. *Dat fchip is geteerd.*
- Getij.* O. tij, vloed én ebbe. *Mèt bèt getij in de haven zeilen.*
- Getij.* O. faifoen, jaar-getij. *'t Was omtrènt in dit getij van 't jaar, om deefen tijd, én in dit faifoen.*
- Geval.* O. voorval, gefchiedenis. *Dat is een zonderling geval.*
- Geval.* O. naamval, M. *Een naam moet naar zijn geflacht, getal én geval gefchreeven wórden.*
- Geval.* O. noodlót, fórtuin. *'t Geval wilde zoo, 't was 't geval.*
- Gevallen.* voorvallen, gefchiedeniffen, gebeurteniffen. *Dat zijn aardige gevallen.*
- Gevallen.* deekw: neérgevallen. *Daar is veel régen gevallen.*
- Gevallen.* behaagen. *Indien mijn dienst u mogt gevallen, behaagen, aangenaam zijn.*
- Gevallen.* O. genoegén, vergenoeging, aangenaamheid. *Zij heeft 'er geen gevallen in.*
- Gevleugeld.* gebonden. *De gevangenén was fterk gevleugeld.*
- Gevleugeld.* gevlérkt, van vleugelen voorzien. *Die vogels zijn wél gevleugeld.*
- Gevoelen.* O. hartfógt, beweeging dèr ziele. *Hij heeft een belúbfstig tévens én deugdzaam gevoelen.*
- Gevoelen.* O. gedagten, meening. *Ik ben niet van dat gevoelen.*
- Gevoelen.* indruk, aandoening hebben. *Uwe fmerten zal ik nóg lang gevoelen, zullen mij nóg lang aandoen.*
- Gevoelen.* ondervinden, zig bevinden. *Zig onpaff'lijk gevoelen.*

Ge-

- Gevoelig. dat gevoeld, dat gevoelen heeft. *Het oog is een zeer gevoelig lit.*
- Gevoelig. meêdoogend, téderhartig. *Ik ben gevoelig over zijn verlies.*
- Gevoelig. zichtbaar, blijkbaar. *De gevoelige, zichtbare, blijkbaare beweging van dat dier.*
- Gevoelig. moeièlijk, kwaad, vergramd, toornig. *Ik zal mij gevoelig toonen over dien boon'.*
- Gevoelig. gevoeliglijk. *Hij kneep hem zeer gevoelig.*
- Gevoél. O. stoet, nasleep. *De Koning met zijn gevoél.*
- Gevoél. O. agteraan-vólgende zaak. *Die zaak zal van veel gevoél zijn.*
- Gevoél. O. besluit uit voorgaande stèllingen afgeleid. *Wat is nu hiervan 't gevoél? anders dan.*
- Gevijld. mèt de vijl gesleepen. *Die sleutel is heel glad gevijld.*
- Geveild. te koop aangeboden. *Die goederen zijn reeds geveild.*
- Gewasschen. schoon gemaakt. *Die kousfen zijn gewasschen.*
- Gewassen. gegroeid. *Die boomen zijn wél gewassen, gegroeid.*
- Geweeten. kènnis gehad. *Hadd' ik dat geweeten.*
- Geweeten. O. gewisse, mèdeweeten, conscientie. *Zijn geweeten overtuigd hem inwendig.*
- Geweefen. die geweest is. *De geweefen Koning.*
- Geweefen. aangeweefen, getoond. *Ik hebb' hem 't buis geweefen.*
- Gewèld. O. kragt, vermogen. 't Gewèld dér wateren. 't Gewèld dér zonde.
- Gewèld. gekookt, gewèlden olie, opgekookten olie.
- Gewèld. opgebórrèld. *Dat water is uit den grond gewèld.*
- Gewèld. een smits-woord, aangezèt, angelafcht. *Die staav is in 't midden gewèld.*
- Gewènd. aangewènd. *Ik ben tot den arbeid gewènd.*
- Gewènd. omgedraaid. *Zoo dra de koets gewènd was.*

Gezèt.	van zètten. <i>Hij heeft 't daarüchter gezèt.</i>
Gezèt.	gestèld op iets. <i>Ik bèn daar zèer op gezèt.</i>
Gezèt.	diklijvig. <i>Die man is zèer gezèt.</i>
Gezèt.	vast-gestèld, bestèmd. <i>'t Is een gezèt loon, een gezètte prijs.</i>
Gezigt. O.	een dér vijf zinnen. <i>Zij heeft een goed gezigt.</i>
Gezigt. O.	beschouwing, ziening. <i>Bekijk die boeken, 't gezigt zal u niet kósten.</i>
Gezigt. O.	beséf. <i>Hèt gezigt van den dood. Hij heeft een gezigt van zijn elènde.</i>
Gezigt. O.	in een verhéven zinn', openbaaring, ziening. <i>Hèt gezigte van Jesaiäs.</i>
Gezonden.	afgezonden. <i>Daar is al iemant naar toe gezonden.</i>
Gezonden.	die niet ziek zijn. <i>'t Zijn alle gezonde gasten, de gezonden hebben den medicijnmeester niet van nooden.</i>
Gezondheid.	wélvaarenheid. <i>Ik geniet veel' gezondheid.</i>
Gezondheid.	een breede górdel om 't lijv.
Gieren.	gier-vogels, roov-vogels.
Gieren.	heen-én-weér vaaren, geen streek houden.
Gieren.	gèld schraapen.
Gieren.	gillen, schreeuwen.
Gieten.	stórten, schènken. <i>Wijn in een glas gieten.</i>
Gieten.	in een vorm'. <i>Een koper beeld gieten.</i>
Gillen.	stérk roepen.
Gillen.	schuins afzaagen, op zijn Zeemans gezeid.
Gillen.	knarffen. <i>De randen gillen door 't geknars van de vijl', op hard ijser.</i>
Gift. V.	gaave. <i>Dat is een schoone gift.</i>
Gift. O.	fenijn, vergift. <i>Iemant met gift ombrengen.</i>
Gód.	én Gót zie bij lètter D pag. 114.
Goed.	dat niet kwaad is. <i>Goed laken.</i>
Goed.	nuttig, voordeelig, dienstig. <i>De régen is goed voor 't aardrijk.</i>
Goed. O.	hèt goede. <i>Gód is 't opperste goed. Mén moet zijn naasten goed doen.</i>

Goed.

- Goed. O. goederen, rijkdommen. *Die man heeft veel goed.*
 Goed. O. kleederen, huisraad, speeltuig, &c.
 Goeddunken. O. wélbehaagen. *Is dat mèt uw goeddunken?*
 Goeddunken. goedkeuren, goedvinden.
 Gólv. V. water-gólv; zee-baar. *Die gólv verbieu zig bémelhoog.*
 Gólv. V. zee-boesem, inham; zee tusschen twé Landen in spoelende. *De gólv van Venetiën.*
 Graad. M. drie-honderd-én zestigste deel van een' cirkel óf kring op dén aardkloot'.
 Graad. M. hoedanigheid, hoogte, kragt, waerdigheid, aanzien.
 Graat. V. visch-graat, gebeente in dén visch.
 Graauw. O. janhagel, slégt vólk. *'t Graauw kwam op de been'.*
 Graauw. graauw-vérwig. Graauw-laken.
 Graauw. M. geshaauw, onvriend'lijke bejegening. *Hij gav mij een' graauw.*
 Graaven. 't meêrvouwd van graav. *De Graaven van Hólland.*
 Graaven. délven. *Een sloot, een put graaven.*
 Graveersel. O. graveer-wérk, snij-wérk, gesneden wérk. *Dat is zéér sijn graveersel.*
 Graveersel. O. trèk, hoedanigheid. *De Messísb wórdt ons mèt alle zijne graveersels afgebeeld.*
 Greep. M. hand-vól. *Mag ik een greep van die zest'balven neemen?*
 Greep. M. handvatfel van eenen dégen'.
 Greep. M. handgreep, behéndigheid, gaauwigheid. *Dat was maar een greep.*
 Greep. van grijpen. *Hij greep aanstonds naar 't gèld.*
 Grein. O. saamenweevsel, zékere stóf. *Een greinen rok.*
 Grein. O. gewigtje, aldus genoemd, zijnde een agtste van een oncc.

Grein.

- Grein. O.** genees-grein, gemeenste, geringste soort van péper.
- Grénzen.** aangrénzen, naast malkanderen leggen. *Die Landen grénzen aan malkanderen.*
- Grénzen. V.** landscheidingen. *Wij kwamen op de grénzen van Duitschland.*
- Griet.** vrouwe naam. *'t Is een boose griet.*
- Griet. V.** soort van schol. *De griet is een lekkere visch.*
- Griffel. V.** grèffel, ént, takje van eenen boom'.
- Griffel. V.** cijffer-pén. *Ik kan niet cijfferen, want ik heb' geen griffel.*
- Gril. V.** huivering, beeving, grilling. *Ik kreeg een gril over mijn hart'.*
- Gril. V.** kuur, pòts, aaperije, narre greep, malligheid.
- Grillig.** huiverig, kouwelijk. *Ik ben zoo grillig.*
- Grillig.** wonderlijk, pòtfig. *'t Is een grillig man.*
- Groente. V.** moes, warmoes, tuin-kruiden, moes-kruiden.
- Groente. V.** groen loof, gras. *Ik mag die groente, die groene weiden wél zien.*
- Grond. M.** aarde daar mén óvergaat. *Iemant op den grond' tér aarde wérpen.*
- Grond. M.** daar een huis op gezèt wórdt, érv. *Een huis tót den grond' afbreeken.*
- Grond. M.** eerste saamenweevfel van een stóf. *Bórduursel op een' satijnen grond'.*
- Grond. M.** aard, bestaan. *Gód kènt den grond van 's mén-schen hart'.*
- Grond. M.** grondslag, fondamént. *Op een' vasten grond' bouwen.*
- Grond. M.** voorwéndfel, agterdógt. *Daar is immers geen grond tót dat vermoeden!*
- Gronden.** 't meêrv: van grond. *Moerassige gronden.*
- Gronden.** grondvèsten. *Ik zal mijn huis op sterke paalen gronden. Zijne gevoelens op goede rédenen gronden.*

Gron-

<i>Gronden.</i>	peilen, hèt water peilen. <i>bèt water is te diep, ik kan 't niet gronden. iemants bart gronden.</i>
<i>Gronden.</i>	grond - régelen. <i>De gronden dér Fransche Taale.</i>
<i>Gronden.</i>	grond-beginfelen, gevoelens. <i>Kwaade gronden hebben.</i>
<i>Grondig.</i>	módderig, beroerd. <i>Dat water is grondig.</i>
<i>Grondig.</i>	in dén grond. <i>Een taal grondig verstaan.</i>
<i>Grondig.</i>	volkomelijk, op gronden steunende. <i>Iemant grondig onderwijfen.</i>
<i>Groot.</i>	kloek, lang, achtbaar, aanzien'lijk, hêldhaftig.
<i>Groot. V.</i>	een halve stuiver.
<i>Grós. O.</i>	twaalv dosijn. <i>Een grós knopen.</i>
<i>Grós. O.</i>	zilvere munt in Duitfchland.
<i>Grós. O.</i>	groot. <i>Hij verkoopt in 't grós.</i>
<i>Grós. V.</i>	afffchrift, copij van een notariaal gefchrift.
<i>Guil. V.</i>	mèrry die niet gedraagen heeft.
<i>Guil. M.</i>	hèngft, dit woord is afkomstig van 't hoogduitfche <i>gaul.</i>
<i>Gul.</i>	dór. Ik hebb' door 't gulle zand gelooopen.
<i>Gul.</i>	zonder iets daarbij. <i>Moet ik dien drank zo gul drinken?</i>
<i>Gul.</i>	goedäärtig, goêhartig, oprécht, openhartig.
<i>Gul. V.</i>	gulle. Een jonge kabeljaauw.
<i>Gijj. V.</i>	chijl, fap, van verteerde fpijfen.
<i>Gijl.</i>	zoet, walgägig, dat is gijl bier.
<i>Geil.</i>	zie voorwaarts.

H.

V. Watvoor woorden wórdén mèt *b* gefpéld?

A. Mèt *b* wórdén gefpéld, de woorden

haard	hand	hitte	halsband
haring	harp	honig	hamel
hélm	harft	hagedis	hamer
hals	hêlft	halffter	handfchoen
		X	hand-

handvol	hutspót	handtasting	hémel-téken
harnas	huisraad	heenen-rèkken	hérhaalingen
harpoen	hagestein	heenen-trèkken	hoogdraaven-
haspel	hagedoorn	heenen-vaaren	heid
haven	halstérrig	heilig-schénder	huwlijk-maak-
heugel	handelbaar	hémel-heeren	ster
hulde	handgeweer		

Die op de uitspraak' dér *b* nauwkeurig acht geeft. Zal bemerken, dat die letter, éven gelijk de *g*, eene blaasfing uit de keel verëischt; immers kan ménze niet uitspreken, zonder déa mond méer dan na gewoonte, te openen.

V. Hoe klinkt de *b* op 't einde dér woorden, agter eene Vocaal'?

A. De *b*, op 't einde dér woorden agter eene Vocaal', niet dan in uitheemsche woorden én eigen naamen, voorkomende, is daarin stóm, én dient alleen tér verlènginge van de voor haar staande Vocaal', voorbeelden,

Pékáh	Seláh	Jesááh	Ahoáh
Téráh	Barjáh	Nehemiáh	Sachariáh
Mizzáh	Methusaláh	Jehováh	Serajáh
Koráh	Suáh	Zéráh	Zopháh
Tappuáh	Spreek uit als óf 'er stond <i>Pékaa, Téaa, &c.</i>		

Mén moet een kapje op de *a* zètten.

V. Hoe wórdt *cb* uitgesproken?

A. 1. Aan 't begin dér woorden klinkt *cb* als *k*; zie dit bij de C pag. 105.

2. In 't midden dér woorden, heeft *cb* een blaasfend geluid, als in *juichen, buichelen, &c.*

3. Aan 't einde dér woorden klinkt *cb* als *g*, in *ik juich'*, *ik lach'*, dóch évenwél zoo, dat hier eene méerdere blaasfing gehoord wórdt, dan in *ik lag, &c.*

V. Hoe

V. Hoe klinkt *tb*, én in watvoorwoorden komt zij vóór?

A. *Tb*, klinkt als een enkele *t*, én wórdt bij **VONDEL** altoos door *t* alleen, uitgedrukt; dóch ik oordeel, mèt Taalkundige mannen, dat mén ze veilig in eigen naamen behouden kan. Zij komt vóór

1. Aan 't begin dér woorden

Thétis		Thémaiters		Thémna		Thékoiter
Théma		Thiriä		Thamar		Théssalonika.

2. In 't midden dér woorden

Hethiten		Jéthro		Jonathan		Matthathia
Bithiniä		Puthiël		Nethaniël		Zekuthiël
Gaëtham		Ithran		Hathat		Salathiël
Dathan		Nathan		Méonothai		Othniël, &c.

3. Aan 't einde dér woorden

Judith		Merajóth		Miklóth		Peléth
Rehobóth		Mahath		Asmavéth		Zohéth
Basmath		Birzavith		Alméth		Maath
Ahimóth		Rephath		Jerióth		Mefiboséth.

V. Pleeg mén eertijds ook *gb* te gebruiken?

A. Ja: én **HOOGVLIET** doet 't nóg; schrijvende *magb*, *nogb*, &c. dóch deese spélling wórdt, mèt réden, van weinige gevolgd.

V. Wórdt de *b* ook, aan 't einde dér woorden, mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: de *b* wórdt mèt eene affnijding' geschreeven.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijfe, van de wérk-woorden, *juichen*, *lagchen*, *pragchen*, &c. als

ik juich' of juiche.

ik lach' of lagche.

ik prach' of pragche.

| dat ik juich' of juiche.

| dat ik lach' of lagche.

| dat ik prach' of pragche.

VOORBEELDEN.

*Zijn lot vloeije als een waterwagg'**Door eenen voordervind gedreeven ;**Hij kitt'le zich in 't lachend leven,**Tot dat hij zich te bersten lach'.*

TIJDWINST in LEDIGE UUREN I D. pag. 143.

Zoo wassch' mijn edel bloet een anders schelmerij.

VONDELS PALAMEDES. pag. 8.

*Het aardrijk juich' met blijde galmen ;**Almagtig Schepper van 's heelal!*

Pf. 66. van 't KONST-GEN.

*En of de jonge eens lach', verdient hij daarom slagen ;**o Neen : hij heeft genoeg aan wven baat te dragen.*

HOOGVLIET, in ABRAH. pag. 198.

*Men loov' met zangen d'opperbeer!**Men juich' de rots des heils ter eer'!*

Pf. 95. van 't KONST-GEN.

Zie ook TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN. pag. 347.

2. In dén twéden, dérden én zèsdén Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ênkelvouwdige naamen ; als

in de busch'

in de lasch'

in de asch'

| mèt heete asch'

| géld in de tafsch'

| mijn goed is in de wasch'.

3. Aan

3. Aan 't einde van de vólgende bijvoeglijke naamen.

*Door 't vatikaansch' gewelf heen.
In 't hémelsch' Paradijs.
Die kennis droeg van 't aardfch'.
Toen 't hémelsch' voor mijn gezicht'.
Door 't hémelsch' Kristallijn.*

VOORBEELDEN

*Dus trekt ze, van weérzij, gelijk met dubble snoeren,
Daer; door het hemelsch' heil; hier, door de weereld vreugd.
Zwaer valt de keus, maer zwaerst 't verkozen uit te voeren,
't Geld hier een eindeloos geluk of ongeneugt.*

F. DE HAES Nagelaten Gedichten.

*Ja, zoo ge, ó Zalige, in 't Hemélsch' Paradijs,
Nog kennis droeg van 't aardfch', gij zoudt me, op deze wijs,
In mijne droeffenis zelf tragten toe te spreken:*

DEZELFDE. pag. 19.

Dit alles zijn dingen, die tén uitersten noodig zijn, om te weeten, wil mén naauwkeurig schrijven; én om die réden hebb' ik hier mijn wérk 'er van gemaakt, om alles, zoo naauwkeurig mij mogelijk was, tér neér te stellen, niemant heeft dit, bij mijn weeten, ooit, op deese wijze, behandelt; én daaröm, zoo ik hier óf daar, eenigermaate mogte mistasten, mén duide hèt niet tén kwaade; die méer kundighéden heeft, deele dezélve méde. Ik zal niet ophouden, de mijne, hoe gering die nóg zijn mogen, aan te kweeken, om, zoo 'er t'eeniger tijd, een nieuwe druk, van dit wérk, mogte opgelégt wórden, alsdan 't gebrékkige te verbéteren, én mijne vórderingen te toonen.

V. Zijn 'er eenige gelijkkluidende woorden onder Lètter H, die verdienen opgehèldeerd te wórden?

A. Ik meen' van ja: mén oordeele hieröver uit de vólgende.

X 3

Haak.

- Haak. M.* gereedschap bij de letter-zetters gebruik'lijk.
Haak. M. tuig om te haaken, waarvan zeer veele foorten zijn, te veel om hier te noemen.
- Haak. M.* zeker geschut dat nu weinig meêr gebruikt wórdt.
Haaken. wérktuigen om iets meê te *baaken*, zoodanige zijn *put*-haaken, *brand*-haaken, &c.
- Haaken.* toehaaken, toemaaken, onthaaken, lóshaaken.
Ik bleev mèt mijn' rók'k' aan dien spijker' haaken.
- Haaken.* verlangen, begeeren. *Naar de vrijheid haaken.*
Haan. M. bekènd huis-dier. *Wij bèbben vier bènnen mèt eenen haan'.*
- Haan. M.* weêrhaan van dén toren.
Haan. M. stuk van 't roer-slót. *Span den haan.*
Haan. M. roode, brandende lont, daar 't geschut meê aangestooken wórdt.
- Haast. M.* schielijkheid, drift. *Hèbt gij zoo groot een' haast.*
Haast. eerlang, in 't kórt. *Hij zal haast komen.*
Haast. schier, bijna, ténnaastenbij. *Zij is haast zoo groot als haar broeder.*
- Haastig.* schielijk, spoedig, onverwagt. *Een haastig vertrèk, een haastig affstèven.*
- Haastig.* driftig, oplopend. *Die man is zeer haastig.*
Hagel. M. bevroose water uit de lucht vallende.
Hagel. M. klein lood om vogels te schieten.
- Hak. V.* hiel. *De hak (biel) van de kouff'.*
Hak. M. houw. *Hij kreeg een' geweldigen hak in zijn hoofd.*
- Hak. V.* houweel, spaà. *Mèt de hakk' in dén wijngaard wèrken.*
- Hal. V.* *de laken-hal, de vlees-hal.*
Hal. O. hardigheid, harde kórst dèr aarde. *Hèt hal staat door.*
- Hals. M.* bekènd boven-gedeelte dés ligchaams, daar 't hoofd op staat.
Hals. M. zee-woord, een touw dat gevierd, aangehaald én toegezèt kan wórden.

Hals.

- Hals. M.* van 't schip, 't laagste gedeelte van 't scheepsboord.
- balv-natte doek.* is een doek die *balv nat* is.
- balve natte doek.* is een *balve doek* die *nat* is.
- balv-rijpe peer.* is een peer die *balv* rijp is.
- balve rijpe peer.* is een *balve peer* die rijp is.
- Handel. M.* dagelijks bedrijv. *Iemants handel en wandel na-gaan.*
- Handel. M.* koophandel, negotie. *De handel op Spaujen bragt voordeesen veel op.*
- Handelen.* behandelen, in de handen neemen. *De kapu-cijners handelen geen gèld.*
- Handelen.* handel-drijven, neering doen. *Op Moskoviën handelen.*
- Handelen.* verhandelen, in onderhandeling' zijn. *Over dén vré-den handelen. Waaröver zal dat boek handelen?*
- Handelen.* bejégenen, te wérke gaan. *Zijne onderdaanen zagt handelen, behandelen.*
- Hard.* taaï, vast, onbuigzaam, ruw, wrang, dom.
- Hard.* luide, overluid. *Hard roepen, hard lagchen.*
- Harden.* hardmaaken. *Hèt staal harden.*
- Harden.* verduuren, lijden, verdraagen, uitstaan. *Ik kan 't niet langer harden.*
- Harder. M.* hérder, schaap-harder. *Ik bèn de goede harder:*
- Harder. M.* zékere zee-viſch. *Harder, Comparativus, van bard. SEWEL. pag. 51.*
- Harp. V.* muziek-tuig. *Hij speelt op de harp'.*
- Harp. V.* tuig om 't koorn te ziften. *Hèt koorn door de harp' laaten vallen.*
- Harf. V.* brandbaare gom van de pijn-boomen afvloeiënde.
- Harf. M.* bekend rugge-stuk van dén Off'. *Ik bèn op dén harf' genoodigd.*
- Hart. O.* zétel van 't dierlijke leeven. *Ik kreeg pijn voor mijn hart.*
- Hért. O.* bekend dier. *De Koning op de Jags' zijnde, doodde een hért. Zie SEWEL. pag. 51.*

Has-

- Haspel.* M. & V. bekènd tuig om garen op te winden;
Haspel. M. & V. van een viool; een schoorbalkje dat binnen in de
 viool t'er versterking' van den klank' gezèt
 wòrdt.
- Haspel.* M. & V. slag-boom, sluit-balk mèt ijseren punten bezèt.
Have. V. gèld én goed, alle de bezittingen. *Zij hebben*
al hunne have moeten verlaten.
- Haven.* V. zee-haven, veilige lèg-plaats voor de scheepen.
Haven. V. rust, behoudenis. *Hij is in de haven d'er zalig-*
heid ingegaan.
- Hecht.* O. hegt óf heft, handvatfel van een mès.
Hecht. vast, digt, sterck. *Een hecht en wèl-doortimmerd*
buis.
- Heel.* geheel, volkomen. *'t Is een heel uur, een heel*
stuk.
- Heel.* geneeisen, gefond. *De wonde is heel.*
Heeten. heet maaken. *Den oven heeten.*
Heeten. *bieten* genaamd zijn. *Hoe zal dat kind heeten?*
Hèssen. opligten. *Zijne banden tèn bémel' hessen.* *Iets*
van den grond' hessen.
- Hessen.* vórdere, ligen, inzamelen. *Een nieuwe schat-*
ting hessen.
- Hèl.* V. helle, jammerpoel, eléndig verblijf d'er ver-
 doemde zielen. *Hij gelooft nóch duivel nóch*
hèl.
- Hèl.* V. pakhuis daar de verbeurde goederen in bewaard
 én uit verkógt wórden.
- Hèl.* schèl, klaar. *Dat is een hèl geluid.*
Hèlling. V. overhèlling, 't hangen. *De hèlling van eenen*
Bèrg'.
- Hèlling.* V. timmer-wèrv, schuins afloopende. *Dat Schip*
zal mórge van de hèlling' loopen.
- Hèlm.* M. wapen-hèlm, hoofd-wapen, stórm-hoed. *Hij voert*
een' open' hèlm in zijn wapen-schild.
- Hèlm.* M. difteleer-tuig. *Kruiden mèt den hèlm' overbàd-*
len.

Hèlm.

- Hélm.* M. duin-hélm, brém, óf hei-takken.
Hélm. M. hoofd-vlies daar sommige kinderen meê geboren wórdén. *Dat kind is mèt een' hélm' geboren.*
- Hém.* een manlijke vóór-naam. *Ik ontmoette hém gisteren*
Hém. is een geluid 't wèlk mén maakt om iemand te roepen. *Hém! bém!* hoor hier eens.
- Hélmel.* M. de opperste Lucht-streek. De hélmel dér vogelen óf onderste Lucht-streek. De hélmel dér verschijnsels óf middelste Lucht-streek. De sterren-hélmel óf 't firmamént.
- Hélmel.* M. wórdt genomen voor 't Paradijs. *Onze Gód is tócb in dén Hélmel.*
- Hélmel.* M. wórdt ook genomen voor alle de hélmelsche lichaamen. *De loop dés hélmels beschouwen.*
- Hélmel.* M. beteként somtijds Gód zélve. *De hélmel verboede zulks, de hélmel zal mèt u zijn.*
- Hélmel.* V. bovenste, verhémelte. *Zijn boed lag op de hélmel van 't Ledikant.*
- Hén.* lidwoord dat de *accusatiuus* óf vierde Naamval aanduid. *Hén tégenhouden, hén spreeken, hén baaten, hén zien, hén booren, &c.*
- Hén.* 't meêrvouwd van dén manlijken voornaam' *bém*, in dén *accusatiuus*, want in dén *dativus* is 't *bun*. *Ik zie hén saamen speelen.*
- Hun.* lidwoord, waardoor de derde én zesde Naamval uitgedrukt wórdt. *Ik behaag' hun, ik geef' hun, ik schrijv' hun.* 't Lidwoord *bun* moet mén nooit schrijven dan wanneer mén 'er gevoeglijk *aan* voor kan zètten. Zie hiervan HUIDECODER. pag. 105. MOONEN pag. 127, &c.
- Hèn.* V. hénne, 't wijvje van dén haane. *De hèn zit te broeiën.*
- Hèngelen.* mèt dén hængel' visschen.
Hèngelen. heen-én-weêr vaaren, kruiffen.

Y

Hén-

- Hèngelen.* loeren. Voor een juffers deur' hèngelen, span-
seeren, heen-èn-weér loopen.
- Heul. V.* maan-kóp, slaap-ból.
- Heul. V.* bijstand, hulp, vertroosting, toevlugt. *Heul én*
trooft bij iemand zoeken.
- Hével. V.* hand-spraak, een scheeps-benaaming. *Op de hé-*
vel' drukken.
- Hóvel. V.* wijkoozers blikke kromme pomp, om een vat,
door 't spongat, te leegen.
- Hoed. M.* bekend hoofd-dèksel. *Zijn hoed opzètten.*
- Hoed. V.* ronde maat van kalk, steen-koolen, &c.
- Haak. M.* haak, angel onder aan een visch-snoer.
- Hoek. M.* in de Wiskonst, is hèt einde van twé lijnen, die
zig op een zèlfde stip veréénigen. *Een drie-*
hoek, vier-hoek.
- Hoek. M.* plaats van een vertrèk; *bij stond in eenen hoek*
van de kamer'.
- Hoek. M.* oord, gewèst, zijde, streek. *De wind heeft lang*
uit dien hoek' gewaaid.
- Hóv. O.* vórtfelijke Wooning. *Hèt hóv van den Koning'*
van Frankrijk is te Versailles.
- Hóv. O.* wórdt genomen voor alle de pérsoonaadjen én
bedienden. *Hèt hóv (de Koning mèt zijn ge-*
vólg) is naar Versailles vertrokken.
- Hóv. O.* geréchts-hóv, opper-vierfchaar. *Dat procès hangt*
voor 't hóv van Holland.
- Hóv. O.* tuin, lust-hóv. *Ik was gisteren bij hém in zijnen*
hóv'.
- Hól.* uitgehóld, van binnen hól. *Die pijlaar is van*
binnen hól.
- Hól. O.* gat, opening, spelonke. *Hij zat in een hól.*
- Hond. M.* bekend huis-dier. *De hond zat op zijn' Meester'*
te wagten.
- Hont. V.* een stroom, zijnde een arm dér schèlde, tén
wèsten van Zuid-Bèveland, voorbij Vlissingen
in Zee stóttende. *Zijnde de honte opgevaaren.*
Hont.

- Hont. V.* een zekere uitgestrektheid Lands, bij de Landmeeters. *Drie morgen en een hont.*
- Hond. M.* is ook een hemels - teken.
- Hoofd. O.* voornaamste gedeelte van s'menschen ligchaam. *Ik heb' pijn in mijn hoofd.*
- Hoofd. O.* voornaamste van eene vergadering', van een leger, van eene bezending' óf andersints. *De Vader is het hoofd des huysgeints:*
- Hoofd. O.* kaap, hoek lands in zee uitsteekende. *Zoodanig is de boek van Holland, aan den mond der Maase.*
- Hoofd-officier. M.* voornaam Officier, Léger - hoofd, opper - Bevelhebber.
- Hoofd-offic. M.* Schout, opper-Schout, Bailjuw.
- Hoogtijd. M.* feest-dag. *'t Gaat tegen hoogtijd, 't is haast paasschen.*
- Hoog tijd.* meer dan tijd. *'t Is hoog tijd om te beginnen.*
- Hoop. M.* stapel, hoogte. *Een hoop steenen.*
- Hoop. M.* aantal, menigte, bende. *Een hoop struik-roovers.*
- Hoop V.* verwagting, voorútzigt. *Ik heb' 'er grootte hoop op.*
- Hoorn. M.* uitwas aan 't hoofd van zekere dieren. *De hoorn van eenen osse.*
- Hoorn. O.* zie eens die naalde - koker, *is 't geen hoorn? Een hoorne kam.*
- Hoorn. O.* glad parkement van kalvs - véllen gemaakt. *Een boek in een' hoornen band.*
- Hórde. V.* teene mat, saamen - vlegtsel van boom - takken. *Hij is op eene hórde gesleept.*
- Hórde. V.* bende. *Eene hórde Tartaaren.*
- Houdt.* hout én houwt. *Zie pag. 118. bij Letter D.*
- Hout. O.* brandbaare Zelfstandigheid. *Schoon en bolderbrandend eiken-hout.*
- Hout. M.* genomen voor een geheel bosch óf woud. *De Haarlèmmer-hout.*

<i>Houwer. M.</i>	label. <i>In Frankrijk slaat men 't boofd met eenen houwer' af.</i>
<i>Houwer. M.</i>	kaar, bewaarer, visch-houwer, daar mén visch leevendig in houdt.
<i>Huid. V.</i>	vél van dieren. <i>Een Leeuwen huid.</i>
<i>Huid. V.</i>	genomen voor ménschen vél. <i>Hij kreeg braav op zijne huid.</i>
<i>Huid. V.</i>	boeisel, omslag van planken om 't hól van een Schip. <i>Hét schip kreeg verscheide kogels door de huid.</i>

J.

V. Wat voor woorden spélt méu mét J. óf jé?

A. Mét de j spélt mén de vólgende woorden.

ja	jak	jas	Jehovah	jagt. (een).
je	jas	jesus	jaar	intmer
ji	jók	jericho	jaargetij	jasfijn
jo	jonk	jémeni	jaarmarkt	jaspis
ju	jicht	jerusalém	jagt (de)	javelijn
jan	jeugd	jól	jurk	juweel, &c.

V. Heeft 't woordje, *je*, niet een zékere betekenis, aan 't einde dér woorden?

A. Ja: wanneer *je* aan 't einde dér woorden komt, dan beteként 't meestendeels eene verkleining; bij vóórbeeld

een huisje	<i>is</i>	een klein huis
een hondje	<i>is</i>	een kleine hond
een tuintje.	<i>is</i>	een kleine tuin.

V. Zijn 'er méér woorden die mén op die wijze schrijven moet?

A. ja: mén moet op die wijze schrijven, de vólgende woorden,

beek-

beekje	stókje	mannetje	jonkertje	staretje
boekje	scheepje	mutsje	pannetje	hèldje
oogje	neusje.	kindje	haantje	pénnetje
oortje	kooltje	boomtje	zoontje	kammetje
lépeltje	politiekje	wagentje	hoornje	karretje.

Niet een *klein beekje*, een *klein boekje*, &c., want dan verkleint mén 't woord, mijns bedunkens, twémaal. Mén moet zèggen, óf *een buisje* alléén, zonder *klein* 'er bij; óf *een klein buis* zonder je. De Franschen zèggen, *une petite maison*, (een klein huis) niet *une petite maisonnetje* (een klein huisje).

't Verwondert mij zeér dat de voortréff'lijke *Huidecoper* tót deesen misflag' hèbbe konnen vervallen; immers vind' ik op p. 154, zijner Proeve, régel 8. vanónder, *een klein vlekje*.

Veele schrijven *boomken*, *zoonken*, *kindeken* &c.

Mén verbeelde zig ondertusschen niet, dat *je* altijd eene verkleining te wége bréngt. Dan zouden immers de eigen naamen van *Mietje*, *Elsje*, &c. betekenen moeten, een *kleine Mie*, óf *Mariä* én een *kleine Els*; daar ik ondertusschen *Mietjes* én *Elsjes* gezien hebb', die meér dan de Militaire lèngte hadden. *Mietje* zègt mén veelal wanneer mén in een goede luim' is; maar wén 't hoofd niet wél staat dan is 't *Mie* óf *Marij*. *Oortje* is een *klein oor*; *oortje* is ook een vierde stuiver. *Mannetje* is een *kleine man*, *mannetje* is een naam die een vrouw haaren mann' geeft. Zoo is 't ook mèt *poetje*, *bondje*, &c. Een *Poëetje* is een rijmelaar. En wat is een *hèldje*, een *politiekje* én een *Salét-jonkertje*?

V. Wórdt de *j* wél agter een *f* geschreeven?

A. Ja: in de woorden *sjouw*, *sjouwen*, *sjouwer*, *sjarp*, *ka-sjant* &c.

V. Komt *je* ook wél eens agter *d*, gelijk *dje*, én hoe moet dat uitgesproken wórdén?

A. *je* komt agter *d*: én *dje*, moet uitgesproken wórdén als *se*; in de vólgende woorde.

arkaadjje	lastaadje.	pelgrimaadjje	schènkaadjje
boellaadjje	lustboschschaadje	perfoonaadjje	stellaadjje
boschschaadjje	dje	plonderaadje	plantaadjje
kwellaadjje	lustplantaadjje	pluimaadjje	timmeraadje
boomplantaadje	muuraadjje	pottaadjje	vrijaadje, &c.
dje	pakkaadjje		

In 't eerst-genoemde woord, naamelijk *arkaadjje*, kan ik de uitspraak van *dje* voor *se* óf *zie* niet vinden, maar zou dit liever uitspreken, *Ar-kaadje*; dóch évenwél zóó, dat *dje* eenigints aan malkander blijve. De anderen kunnen de eerst-genoemde uitspraak véelen.

V. Zoud-ge hêt gebruik én de spelling van die woorden wél door voorbeelden kunnen staaven?

A. Ik zou mij in staat bevinden om te toonen, dat van tien goede Schrijvers én Dichters, op zijn best één gevonden wórdt, die anders schrijvt; maar, om dat ik dit, voor taalkundigen, niet noodig acht' én 't voor andere leefers ook te lastig zijn zoude, zal ik mij tér staaving' hiervan, van de vólgende beroemde Dichters bedienen.

1. HOOGVLIET, schrijvt in zijnen Aardsvader'.

*Dat vruchtbaar Siddim, dat met beemden en bosfschaadjje
Pronkte, als het Paradijs, Gods bosf en Lust-plantaadjje.*

pag. 154.

*En Dompelt tweepaar steen, met poorten en muuraadjjen.
Ja al het vruchtbaar dal, met beemden en bosfschaadjjen,
En menscb, en vee, in dien affgrijselijken poel,*

pag. 174.

*Het Boscb van Berséba, Helt Abrahams plantaadjje
Hest staag zijn groene kruin, gesiert als een pluimaadjje*

pag. 202.

Nu

*Nu rijft de Godsbelt op, en zegt: vaarwel bosfchaadje
Belommert zangpriël, vaarwel, ó Lustplantaadje.*
pag. 228.

*En zoo wordt d' Akker, de Spelonk en boomplantaadje
Van Efron, Zobars zoon, bij Mamres Lustbosfchaadje,
Mijn Helt ten eigendom,*
pag. 253.

2. POOT, laat zig dus hooren.

*'K zie het dartelende Arkaadje
Met zijn bruine vetwels bier,
't Beemdbeil zaligt menfch en dier,
Akker, weide, dwin, bosfchaadje.*

3. F. DE HAES, in zijne NAGELATEN GEDICHTEN. pag. 56.

*'t Lust ons in uw Lustbosfchaedje,
Rijk van eeuwige lachcbend kruid,
Jeugdig bloem en boom-pluimaedje.
Edele Dichtkunst op 't geluid,
Van uw huppelende Reijën
Voor een poos' te fpelemeijën.*

4. TYDWINST, in lédige Uuren, pag. 160. I Deel

*De Kerk, een builende Woeftein,
Bedroopen door de heilschenkaadje
Van Jezus Geest, draagt bruiloftswijn:
Zij groent als Edens Lustbosfchaadje:
De waare Tempel rijft in 't puin:
Gods velden zijn met oee befaagen:
Zijn weelge korenbeemden draagen
Tien dubbeld in heur nieuwen tuin.*

5. ANTONIDES in dén YSTROOM pag. 104.

bier is 't land
Bezait met koren, en versiert met boom pluimaedjen
Daer rijzen boswarande en vruchtbre lust bosschaedjen.

Begeert mén 'er nu meêr van te wêeten, mén leese HULDECOPER HOOGSTRATEN, SEWEL én anderen.

V. Zijn hier ook eenige gelijkluidende woorden te verklaaren?

A. Ja: de volgende

Jagt. V.	een zekere ridderlijke oefening. <i>De Koning is op de jagt'.</i>
Jagt. O.	is een vaartuig. <i>Hij is met 's Prinsen jagt vertrokken.</i>
Jagt.	betékent ook <i>spoed, baast.</i> <i>Hoe maakt gij zoo'n jagt, zoo'n baast, zoo'n spoed?</i>
Jégens	óf <i>jégen</i> (envers) wórdt, in een' goeden zinn' genomen. <i>Wél-doende jégens dén armen.</i>
Tégen.	contre. <i>Wreed tégen zijnen vijand.</i>
Jók. O.	juk, last. <i>Mijn jók is zagt én mijn last is ligt.</i>
Jók. O.	boert, schérstlerije. <i>Is 't jók óf érnst?</i>
Jongen.	jonge dieren. <i>De hèn met haare jongen. dés A-rends jongen.</i>
Jongen.	jongen wérpen. <i>De bond moet jongen.</i>
Jongen.	leer-jongen. <i>Een schoenmaakers jongen.</i>
Jongen.	is, onder't gemeen, ook <i>Zoom.</i> <i>Heeft mijn jongen dat gedaan?</i>
Juffers.	jonge meisjes. <i>Die juffers zijn zeer vrolijk.</i>
Juffers.	op de Scheepen, zijn blókken zonder schijven met gaten én ijser beslag.
Juffers.	dunne balken, tér léngte van omtrént vijf-én-twintig voeten.
Juk. O.	gebind van planken én balken. <i>Een Juk van de brugg'</i>

Juk.

Juk. O. | jók, paar. *Een jók, een juk, een paar Offen.*
 Juk. O. | draag-tuig, bij de Boeren bekénd. *Hij droeg*
twé emmers aan een juk.

K.

V. Watvoor woorden moeten mèt *k* in steé van mèt *c* geschreeven wórden?

A. Mèt *k* moeten geschreeven wórden, de vólgende woorden.

kaak	koopman	jakobus	krakeeling
kapitaal	koopen	koor, óf choor	kronijk
kapitoel	koopmanschap	kristallijn	kartouw
kaneel	kórneliä	koraal,	kédar
kameel	kameraad.	krokodil,	kristus,
karrós	kamerraad	kunde,	kartago
kanselier	kampernoelje	kórnoelje	klateren
kamperfoeli	kanonnik	kamelót	kalkoen
kanefas	kapiteel	kandeel	kandelaar
kapoen	kaproen	kantoor	kapéllaan
karmøisijn	klérk,	kapitein	kapittel
klavier	kanaän	karakter	kardinaal
koop	jakob	kraakeling	krijgsraad

Karakter zou ik mèt *k* schrijven, wanneer 't ziet op de uiterlijke waardigheid van iemand; 't is een man van bediening', hij heeft een groot karakter.

Charaäter zou ik schrijven, om aan te duiden dén inbórst, dén aard óf de inwéndige gesteldheid van een' mensch: *Die man heeft een' goeden inbórst, hij heeft een zagtzinnig karakter.* Dóch dit geef' ik alleen op voor eene speeling mijner gedagten.

Kameraad is een makker.

Kamerraad is eene aanzien'lijke bediening waarmede de Vórfen iemand begunstigen. In 't eerste woord is de *a* kórt; in 't twéde is ze lang.

Krakelingen haalt mén bij de Bakkers.

Z

Kra-

Krakeelingen óf *twisten* vallen wél eens tusschen vrienden vóór. In 't eerste woord is de *a lang*; in 't tweede is ze kórt.

V. Is 't ook goed dat mén tēkens voor de *k* eene *c* zette, gelijk in *buck*, *ick*, *dick* &c?

A. Neen: want de *k*, die een natuurlijken klank heeft; heeft hier geene onnoodige hulpe dér *c* noodig. MOONEN pag. 9.

V. In watvoor woorden wórdt de *k* verdubbeld?

A. In sommige woorden komt zij dubbel, in andere drie-maal én in andere wéderóm vier-maal vóór.

<i>twemaal, in</i>	lukken	knakken	<i>viermaal, in</i>
bakken	stukken	kakken	geklakklak
hakken	<i>driemaal, in</i>	klókken	koekkoek
zakken	krukken	klikken	kalkkólk
takken	krakkeel	knikken	<i>vijfmaal, in</i>
smakken	knókkeel	verkwikken	kèrk-krakkeel
bukken			

V. Zijnder ook woorden óf eigen naamen, die, uit andere Taalen, in onze Taal, overgenomen wórdende, mèt *k*, in plaats van mèt *c* óf *ch* moeten geschreeven wórdén?

A. MOONEN is van gedagten dat mén de vólgende woorden mèt *k* schrijven moet, omdat de *c*, nu uitgesproken als een scherpe S, bij de oude Latijnen de uitspraak gehad heeft van een *k*: én omdat de Grieken én Latijnen de naam *Cicero* voor *Kikeroon* vertaald hebben. Waaróm de *k* ook van Suidas de Roomsche *k* óf *Kappa* genoemd is. De woorden welke MOONEN, om meér andere rédenen, bij hém te zien. pag. 4 én 5, mèt *k* wil geschreeven hebben, zijn *Kores*, *kyrus*, *kyrénius*, *kéfas*, *kyprus*, *kaldéä*, *kaldeeuwische* &c.

Zoo leefen sommigen, de woorden van hèt tweede vérs, dés twéden hoofdstuks van hèt Evangéliüm van Lukas. *Deese eerste beschrijving geschiedde als Kyrénius over Kyriën Stadhouder was.*

V. Maar

V. Maar hoe zouden tóch die woorden, volgens haare eigen-
aartige spelling' moeten geschreeven worden?

A. Op de volgende wijze *Cores, cyrus, cyrenius, céfas, cyprus, cyriën, chaldéä* &c. De réden waaróm F. de HAES, deese woorden, niet mèt *k*, maar mèt *c* óf *ch* spélt, is, omdat, (zègt hij) de Grieken de *c* ontbeeren, én wij niet, én omdat wij ons geene érfgenaamen van de behoevten dér Grieken behoeven te maaken, daar wij in de ruimte kunnen leeven. Meér rédenen, door Hém, tégen MOONEN, aangevoerd, kan mén vinden, in zijne NAGELATEN SPRAAK-KONST.' pag. 6.

Ik hebb' deese wéderzijdsche bedènkungen, dier twé Taalkun-
digen, hier willen tér néderstellen, op dat een iegelijk ver-
kiese 't geen hém bèst sinaake. Ik verklaar' mij in deesen voor
de meénderheid, én de meénderheid verklaart zig voor de laatste
spelling'. Mén zie hieróver ook NILOE, bij de C: zoo ook
SEWEL én voorál HOOGSTRATEN in zijnen Geslacht-Lijst' pag.
74. 75. 76.

Mèt *k* ondertuffchen schrijv' ik, *Kristus, kristendom, kristenen,*
&c. omdat ik hierin gestérkt wórde door veele beroemde Dich-
ters, gelijk ik dit reeds aanmérkte bij Letter C pag. 105. Voor-
belden.

TIJDWINST in ledige uren. 1 Deel. pag. 102.

hoe bunne smarte
Een voorspel geev' van 't eeuwig weé,
Gewaande Kristenen beschooren,
Die buiten Kristus gaan verloren;
Wie vloekt hun lot? wie jekt 'er meé?

ANTONIDES GEDICHTEN, 2 Deel. pag. 29.

De kandiër verdronk in zijne vreugdetranen
En wenschte nu eerlang de kristenlandsche vanen
't Besnedendom ten trots, te groeten van zijn strand,
Z 2 Dees'

Dees' voortréff'lijke Dichter schrijft dóórgaans mèt *k*; zélfs schrijft hij *Kromwel*, *Markus*, *Kanaän*; waarin ik zijn Ed: na-vólge.

VONDELS HEKELDICHTEN. pag. 3. én dóórgaans.

*Het zij wij 's Hemels wil dan in den Bijbel lezen
Of booren Kristus zelf, of die hij tot ons zend.*

POOTS GEDICHTEN. I Deel. pag. 98.

Leerde elk zijn' plicht, en baende Kristus padt;

Zie ook zijne Gedichten KRISTUS tót de KERK én de KERK tót KRISTUS. I Deel. pag: 37. én 41.

HOOGVLIET schrijft ook zoo. Zie zijn VOORBERECHT VOOR ABRAHAM dén AARTSVADER. Deese getuigenissen zijn, naae mijn begrip, voldingende.

V. Zijnder ook woorden op wier einde mén de *k* verdubbelen én mèt eene affnijding' schrijven moet?

A. Ja: dit moet mén doen.

I. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende- Wijse van de Wérk-woorden inwélke de *k* dubbel voorkomt; als *bedèkken*; *begèkken*, *strèkken*, *wèkken*, *trèkken*, *knikken*, *schrikken*.

VOORBEELDEN.

ik bedèkk'	ik ontrukk'	dat ik bedèkk'	dat ik ontrukk'
ik begèkk'	ik wèkk'	dat ik begèkk'	dat ik wèkk'
ik verdrukk'	ik mikk'	dat ik verdrukk'	dat ik mikk'
ik strèkk'	ik schrikk'	dat ik strèkk'	dat ik schrikk'
ik trèkk'	ik knikk'	dat ik trèkk'	dat ik knikk'

bedèkk' &c. is hier eene verkórting van *bedèkke*.

VOL-

VOLLENHOVE, in de FEELSTZANGEN. pag. 172.

*Wat Geest? die Christus in geen heilig kerkvertrek
Met koorkleedt, ousterdienst, of nevel, meer bedekk'.*

DEZELFDE, in de TROOSTZANGEN. pag. 292.

*Wat oorlogsmagt ons drukk'
Die, stout op baer geluk
Godt zelf te na durft spreken:*

J. DE DECKER, in dén DOOPER' pag. 34.

*men dult 'er dat de rijke
Den armen deerlijck plukk', verdrukk', verongelijke:*

STUDIO FOVETUR INGENIUM, in BRUTUS. pag. 25.

*Een' gloed, die Raad en Volk in Rome's puin bedekk',
En de u ontrukte Bruid tot buwlijksfakkel strekk'.*

HOOGLIET, in ABRAHAM dén AARTSVADER. pag. 190.

*Zie toe, dat dit u tot een oogen deksel strekk'
Dat uwe schoonheit voor het vreemt gezicht bedekk'.*

FEITAMA, in HENRIK. pag. 204.

*Mijn plicht eischt dat ik 't spijsje, en uit den poel van druk,
Mijn selgetelsterd Volk, dier Wolven woede ontrukk'.*

SELS, in 't LIED van ZION. pag. 155.

Opdat geen zonde uw ziele méér bevekk'.

DICHTKUNDE VAN BOILEAU, door A. G. pag. 32.

*Dat een metaalen Helm Bellona's Vóirhoofd dekk':
Of 't Uurglas aan den Tijd ten Merk van snelheid strekk':*

BREDERODE VAN BURMAN. pag. 42.

*Hij schrijv' zijn wet met bloed, of, zonder zich te ontfermen,
Will' dat men met één' slag de onschuldigen verdrukk'
't Staat vast; men zal het land en gade en krooft beschermen;
Opdat geen vreemdeling de Vrijheid ons ontrukk';*

PSALM 83. v. 10 van 't Konstge-
nootschap.

*Dat schande hun gelaat be-
dekk',
En dit ben tot bekeering wekk'!*

PSALM. 37. v. 1. van 't Konstge-
nootschap.

*Wat onrecht, wat geweld, de
trouw verdrukk'
Zij blijft niet ongewroken.*

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ênkelvoudige Naamen, als *vrij van drukk'*, op de krukk', op dén takk'.

VOORBEELDEN.

F. DE HAES. NAGELATEN GEDICHTEN. pag. 147.

ó Droevige Ouders, die van drukk' het hoofd laat hangen,

DEZELFDE. pag. 184.

Daer leeft en zweeft zij vrij van allen drukk'.

V. Wórdt de *k* ook aan 't einde dér woorden ênkél mèt eene affnijding' geschreeven ?

A. Ja: dit heeft plaats.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-Wijse van de wérk-woorden inwélke de *k* ênkél

kel voorkomt. Als *preeken*, *steeken*, *breeken*. schrijvende mén alsdan.

ik preek'	ik stink'	dat ik preek'	dat ik stink'
ik steek'	ik zink'	dat ik steek'	dat ik zink'
ik breek'	ik wènk'	dat ik breek'	dat ik wènk'
ik smeek'	ik bezwijk'	dat ik smeek'	dat ik bezwijk'
ik waak'	ik prijck'	dat ik waak'	dat ik prijck'
ik drink'	ik mérk'	dat ik drink'	dat ik mérk'
ik rook'	ik klink'	dat ik rook'	dat ik klink'
ik blink'	ik zoek'	dat ik blink'	dat ik zoek'
ik dènk'	ik strijk'	dat ik dènk'	dat ik strijk'
ik spreek'	ik maak'	dat ik spreek'	dat ik maak'
ik wreek'	ik stáak'	dat ik wreek'	dat ik stáak'.&c.

VOORBEELDEN.

Juffr. L. W. van MERKEN in DAVID. pag. 8.

Veel beter dat hij sterf' dan dat die ramp mij krenk'.
Welân dat gaat 'er door, en treff' hem eer bij 't denk'.

VOLLENHOVE, in de KRUISGEZANGEN. pag. 80.

Men schrikk' nu voor geen donderslagen,
Bazuin, noch schaal, die 's hemels vraak
Wel zevenwerf met duizent plagen
Trompet, of uitgiet, 't raak', wien 't raak'.

B. DE BOSCH. DICHTLIEVENDE VERLUSTIGINGEN pag. 73.

Dat zijne ontferming hun den dierbren vrede schenk'.
En zijn barmhertigheid genadig hun gedenk'.

POOTS GEDICHTEN. I Deel. pag. 91.

Dat toch de Zon zijns levens spade zink',
En bij gantsch out in 't beir der starren blink'!

Hoog-

HOOGVLIET, in ABRAHAM dén AARTSVADER.

*'t Is best dat ik mij aan dat ijdel schijnschoon wreek'.
En dat vernis met mijn verwoede handen breek'.*

SELS. LIED van ZION pag. 116. én 151.

*Men boore bem op galmen van geruchten,
Door Syriën heen daven, dat het klink',
Opdat bij levee in allerlei gebuchten,
En voor het oog der gantsche waereld blink'.*

BREDERODE van BURMAN. pag. 44.

*Vertrek in 't eind', Prinses, met alle uwe Asturieren
Opdat, als 't voegt, de trouw van uw belofte blijk',
Verzend ook elders hen, die zich met mijters sieren:
Dat die gebaate schar van Neérlands bodem wijk'!*

ELZEVIER'S DICHTPROEVEN. pag. 27.

*'t Is best dat ik mijn steigren staek',
Eer ik aen 't duiz'len raek'.*

Zie ook TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN. pag. 327.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke ênkelvoudige naamen. als

*Maar J'esus, vol van vriendlijk mededoogen,
Verädelt hier de zachte tegenspraak',
Ontneemt de wolke aan held johannes oogen,
Eijcht ootmoed in de voorgestelde zaak'.*

SELS. LIED van ZION. pag. 87

3. Ook in de Bijvoeglijke Naam-woorden; als

of

*Of was het kunstvernuft van 't Ridderlijk pensfel,
Met dit verschieft nog niet voldâen in allen deel?*

F. DE HAES. Nagel. Ged. pag. 213.

*Dan zij Uw' Nimpb gespist op 't Leerzaam', en 't Vermaaklijk'
En voeg 'de Cierlijkheid, aan 't Bondig', 't Nutt' en 't Zaaklijk'.*

DICHTKUNDE VAN BOILEAU pag. 46.

Dit heeft in dit laatste geval alleen plaats wanneer 't lidwoordje, *het* of 't voor de Bijvoeglijke Naam-woorden komt; gelijk dit elders aangemerkt wordt.

V. Wat beteként 'k, mét eene affnijding' vanâgter?

A. 'K mét eene affnijding' vanâgter, is eene verkórting van 't pèrfoon'lijke vóórnaam-woordje *ik*; voorbeelden.

'k bèn uit dén stamm' van Sém. | 'k zing niet voor u.

'k zal wonderen verklaaren. | 'k hébb' niet geloogen.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konst'. pag. 333.

Ik baat de Muikers; 'K wil bunne eedbreuk zien gefraft,

En noem bem Landgenoot al wie mij wraak verschaft.

'K meen, tot dien aanslag, geen bedekte zendelingen

Wter dienst te langzaam werkt, in 't Britsche bos te dringen.

FEITAMA, in HENRIK dén Grooten.

Meér zal ik hier niet bijvoegen, wjl deese dingen aan een ieder genoeg bekend zijn.

V. Zijn 'er ook eenige gelijkkluidende woorden, onder letter K, te verklaaren?

A. ja: de volgende.

Kaak. V. | wang. Bloesende kaaken, 'bloesende wangen.

Kaak. V. | kieuw. De kaak van den viscb'.

Δα

Kaak.

- Kaak. V.** schavótte, uitstékke, daar mén misdaadigers op te pronk zét. *Hij heeft op de kaak' gestaan.*
- Kaak. V.** zeemans-woord, ruk-wind, dwarl-wind.
- Kaal.** hairloos. *Zijn hoofd is geheel kaal. Dat laken is kaal.*
- Kaal.** arm, géldeloos. *'t Is een kaale jonker.*
- Kaal.** onnosfel, koel, blaauw. *Das was een kaal ant-woord.*
- Kaalheid. V.** armoede, géldeloosheid.
- Kaalheid. V.** ontblootheid, naaktheid, hairloosheid.
- Kaalheid. V.** sléghtheid, onnosfelheid. *De kaalheid zijner be-wijzen.*
- Kaap. V.** hoek lands in zee uitsteekende.
- Kaap. V.** zee-rooverije. *Een schip tér kaap' uitgerust.*
- Kaard. V.** wolkamers twelédig wérk-tuig van hout én ijfer-draad.
- Kaart. V.** land-kaart. *Spel-kaart.*
- Kalv. V.** 't jong van een koe.
- Kalv. V.** dwars-stijl om de timmer-stukken te hégten: *'t Kalv van een deur-raam.*
- Kalven.** kalveren, 't meervoud van *kalv.*
- Kalven.** kalveren wérpen. *De koe moet kalven.*
- Kalven.** braaken, overgeeven.
- Kameel. M.** een groot én stérk last-draagend dier.
- Kameel. M.** zéker drijvend geváarte, waarmede mén de oor-lóg-scheepén over hèt Pampus bréngt. geschut. *Hét kanon wordt gelóft.*
- Kanon. O.** stille gébeden tér consacreering' van de misse.
- Kánon. M.** régelmaatige boeken dés ouden én nieuwen Tés-taménts.
- Kánon. M.**
- Kant. V.** spélde-wérk, gewérkte kant.
- Kant. V.** zoom, boord, rand, zijde van iets. *Hij stond op de kant' van de sloot'.*
- Kant.** niet vol. *De wijn staat kant; 't vat is niet vol.*
- Kap. V.** hoofd-déksel. *De Monnik mét zijn kap.*

Kap.

<i>Kap. V.</i>	dak, gespan van een kerk. <i>De kap van de kerk.</i>
<i>Kapel. V.</i>	gewijd kerkje. <i>Hij preekte in de kapel.</i>
<i>Kapel. V.</i>	witje. <i>Ik heb' een kapel gevangen.</i>
<i>Kaper én Kaaper.</i>	zie op letter A. pag. 10.
<i>Kapittel. O.</i>	vergadering der Kanonniken.
<i>Kapittel. O.</i>	hoofd-stuk van een boek.
<i>Kapje. O.</i>	kleine kap, <i>Zij badt een kapje op.</i>
<i>Kapje. O.</i>	klank-téken. <i>Die o moet met een kapje getekend worden.</i>
<i>Kapót. V.</i>	regen-kap.
<i>Kapót. V.</i>	regen-mantel met een kap.
<i>Kapót.</i>	gebrooken. <i>Dat glas is kapót.</i>
<i>Kapót.</i>	dood. <i>Die man is kapót.</i>
<i>Kappen.</i>	hullen, een muts opzétten, 't hair krullen.
<i>Kappen.</i>	hakken, houwen, hout kappen.
<i>Kappen.</i>	een gaauwdievs-woord, betekénende <i>spreeken.</i>
<i>Kapper. M.</i>	pruik-maaker, die uit kappen, uit krullen gaat.
<i>Kapper. V.</i>	groene én kleine vrugt die in de pékel' gelégt én bij 't gebráad gegeeten wórdt.
<i>Karakter. V.</i>	gedrukte óf geschreevene letter.
<i>Karakter. O.</i>	hoedanigheid, aanzien, bediening. <i>Dat is een man van een groot karakter.</i>
<i>Charakter. O.</i>	inbórst, goede hoedanigheid. <i>Een man van een goed karakter, van een' goeden inbórst.</i>
<i>Karel.</i>	een mans eigen naam. <i>Karel de vijfde.</i>
<i>Karel. M.</i>	mans-pérsoon, <i>een groot karel.</i>
<i>Kat. V.</i>	een huis-dier: dit woord drukt de beide geslachten uit, zonder dezélve te bepaalen.
<i>Kat. V.</i>	't wijvje van dén kater. <i>De kat moet jongen.</i>
<i>Kat. V.</i>	een soort van fluit-schip óf hék-boot, daar masten in gelaaden wórdén.
<i>Kat. V.</i>	paal op de kaai' geslagen om de anker-stók aan vast te maaken.

- Kat. V.** schiet-kat, opgewórpene hoogte daar geschut op gezèt wórdt.
- Kat. V.** wérp-anker óf drèg.
- Katten.** 't meêrvouwd van *kat*. *De katten zijn aan bet muisen.*
- Katten.** zeemans woord. Een kat óf wérp-anker langs de kabel' daar een ander anker aan vast is, neêrwérpen.
- Katten.** óf Catten, een oud duitfch Vólk, waarút de Batavieren hunnen oorsprong hebben.
- Keel. V.** boven-hals én ook de strót. *Iemant bij de keel' grijpen.*
- Keel. V.** linnen-overtrèk, linnen overrók. *Gij moet bém zijn keel aantrekken.*
- Keeper. V.** kruis-draad. De képer óf keeper van die férgie.
- Keeper. V.** streep; band in de Wapenschildkunde.
- Keer. V.** maal, reis. *Hij doet 't elka keer.*
- Keer. V.** omloop. *De Zon heeft haar keer haast volbragt.*
- Keer. V.** reise, tógtje. *Een keer naar Amsterdam doen.*
- Keer. V.** gedaante. *Die zaak zal een andere keer neemen.*
- Keer. V.** wéder-keer. *Gedaane dingen hebben geen keer.*
- Keeren.** wéder-keeren. *Vroeg naar huis keeren.*
- Keeren.** tégenhouden. *Ik zal bém wél keeren.*
- Keeren.** wénden, draaiën. *De rug naar 't vuur keeren.*
- Keeren.** omkeeren. *Een kleed laaten keeren.*
- Keeren.** bestieren. *Gód zal alles tén besten keeren.*
- Kérven.** bakken, snijden, kappen. *Tabak kerven.*
- Kérven.** barsten, scheuren, oprijten, *Dat laken begint te kerven.*
- Keur. V.** verkiefing, keuse. *Dat staat nóg aan zijn keur'.*
- Keur. V.** téken van de gehalte van goud én zilver.
- Keuren.** inzettingen, órdonnantien, regleménten. *De keuren van de stad.*
- Keuren.** toetsen. *Hét zilver-wérk keuren.*
- Keuren.** oordeelen, goedvinden, achten. *Iets goed keuren, afkeuren &c.*

Keu-

- Keurig.* keurlijk. Bij uitneemenheid fraai. *Dat is keurig fis.*
- Keurig.* vies, te veel keus maakende. *Die vrouw is al te keurig.*
- Kies. V.* hoek-tand, kaauw-tand, maal-tand. *Ik hebbe een bolle kies.*
- Kiesch.* vies, keurig. *Zij is zeer kiesch in 't eeten. Een kiesche smaak in 't leesen hebben.*
- Kil. V.* koude. *De kil van 't bier.*
- Kil. V.* sleuf, engte, geut, kanaal tusschen twé droog-tens in; van *Dótrrecht vaart men door een zeer lange kill naar 't verdrongen Land, naar den Biesbosch, naar den Dórtfchen-waert.*
- Kil. V.* kom, béd van eenen stroom'. *Ik ging in de kill' visschen.*
- Kim. V.* rand, boord van een glas óf iets anders. *Een glas tot de kimm' vol schénken.*
- Kim. V.* Gezicht-einder, Horizont. *De Zon is reeds boven de kimm'.*
- Kim. V.* een scheeps-timmermans woord, betékenende de kromte van de stéven.
- Kip. V.* hoen óf hèn. *Dat is eene schoone kip.*
- Kip. V.* dit zegt men van stók-visch. *Een kip stók-vissen.*
- Kit. V.* groot houten-vat waarin men bier tapt.
- Kit. V.* blinde kroeg, mót-huis, hoer-huis. *Hij loopt altijd in die kitt'.*
- Klaager M.* iemand die ligt klaagt. *De klaagers hebben geen nood.*
- Klaager M.* *Accusativus*, vierde naamval, die met den *Nominativus*, overéénstemd. Hij hangt van 't wérk-woord af, als *Hij heeft eenen man gedood. Hij heeft eene vrouw getrouwd. Wij zagen den koning en de koningin.* Zie SEWEL pag. 182. Hiervan nader agter bij de Naamvallen.

- Klaar.** helder, zuiver. *Dat water, die wijn is zeer klaar.*
- Klaar.** gereed, vaerdig. *Zijt gij klaar?*
- Klad. V.** kladde, vlek, spat, smet. *Daar is een klad op uw schrift.*
- Klad. V.** ruw opstel, schets van eenen brief' of iets anders. *Schrijf uw' brief eerst op een kladd'.*
- Klap. M.** slag, kinnebak-slag. *Ik gaf hem een' klap.*
- Klap. V.** praat, gesnap, kinder-kal. *Dat is maar zotte klap.*
- Klap. V.** klèp. *Mèt de klapp' loopen. De Nagtwaaker mèt de klapp'.*
- Klap. V.** opening van een schuit of wagen. *In de klapp', onder de klapp' zitten.*
- Klèrk. M.** leerling van de Roomsche Geestlijkheid.
- Klèrk. M.** schrijf-knaap van eenen Notaris &c.
- Klikken.** baaten, helpen. *Dat gèld kan daar niet aan klikken.*
- Klikken.** verklikken, over-kraaiën, weér-zèggen. *Gij moest dat niet klikken.*
- Klinken.** geluid geeven. *Die snaaren klinken wèl.*
- Klinken.** binden, vastmaaken. *Ik zal hem aan dien boom' doen klinken.*
- Klinken** aanéén smeeden, ombuigen, aanéén klinken.
- Kloek.** lijevig, groot én dik. *Een kloek mans-pèrsoon.*
- Kloek.** dapper, moedig. *Een kloek soldaat, een moedig, kloekmoedig krijgs-hèld.*
- Klókken. V.** 't meêrvouwd van klók. *De klókken wierden geluid.*
- Klókken:** kaakelen van de hènne. *Hoor die Hèn eens klókken.*
- Klomp. M.** stuk, brók. *Een klomp goud, een klomp aarde.*
- Klomp. M.** hólslók, houten boeren schoen. *Hij wierp hem mèt zijnen klomp' naar den kopp'.*
- Klóp-schoen. V.** schoenmaakers hout, daar hij zijn wèrk meê klópt én de schoen-hielen meê glad wrijft.
- Klóp-*

- Klop-scheen.* V. dans-Meesters zak-viöoltje.
Kluft. V. timmermans haak, rijhaak.
Kluft. V. hoop, partij, stamme, hörde, &c.
Kluis. O. beslootene plaats. *Hij zit in een kluis'.*
Kluis. O. verwulftfel. *Het kluis is gebörsten, neêrgeftört.*
Kluis. V. kluis-gat, gat in de boeg van 't schip daar de kabel door geviert of ingehaald wórdt.
Knaap. M. jongen. 't Is een knaap daar ik wat meê te stèllen hebb'.
Knaap. M. ijferen of houten staander daar een kaers op gezet wórdt.
Knap. 't geluid van iets dat breekt of knakt. *Mèt eenen knapp' was 't aan stuk.*
Knap. V. eeten. *Dat is goede knap, goed ee'en, goede spijs.*
Knap. nètjes, dat wél past. *Dat kleed is knap gemaakt.*
Knappen. opëeten, opsnappen. *Ik zal dat boutje wél knappen.*
Knappen. op 't breeken staan, knakken. *Hoort gij dien stök wél knappen?*
Knappen. vangen, grijpen, vatten. *De Dienders zullen bém wél knappen.*
Knik. M. hoofd-wenk. *Zij antwoordde mèt eenen knikk', van ja.*
Knik. M. knak, halve breuk. *Die rötting heeft al een' knik.*
Knikken. aanknikken, toeknikken. *Ik zal bém wél aanknikken.*
Knikken. knakken, halv breeken. *De stök zal knikken.*
Knip. V. knókkel-flag. *Een harde knip, een knip voor den neus'.*
Knip. V. slag-venstertje van een Duiven-hók. *De duisó zit op de knipp'. De vogel is in de knipp'.*
Knippen. knókkel-flagen geeven. *Ik zal u voor den neus' knippen.*
Knippen. vangen, in de knipp' vangen. *Hij zal bém wél knippen.*

Knip-

<i>Knippen.</i>	mèt den nagel' verplétten. <i>Een luis knippen.</i>
<i>Knippen.</i>	mèt de schaar' snijden. <i>Wilt gij die draad eens knippen?</i>
<i>Knoop. M.</i>	strik. <i>Een knoop leggen.</i>
<i>Knoop. M.</i>	van eenen rók' óf van een kamisool.
<i>Knoopen.</i>	't meêrvouwd van <i>knoop, strik.</i> <i>Een touw mèt knoopen?</i>
<i>Knoopen.</i>	(strikken, strikken leggen. <i>Wilt gij dat eens knoopen?</i>
<i>Knoopen.</i>	't meêrvouwd van <i>knoop.</i> <i>Een rók mèt gouden' knoopen.</i>
<i>Knoopen.</i>	toeknoopen, vastmaaken. <i>Zijn rók knoopen, toe doen.</i>
<i>Knóp. M. én V.</i>	uitbóttling, scheut van eenen boom'. <i>Die boorn staat vol knóppen.</i>
<i>Knóp. V.</i>	van eenen róttling', van eenen stoel', &c.
<i>Knól. V.</i>	raap, bekènde aard-vrugt.
<i>Knól. M.</i>	lompig, slègt, oud paerd. <i>'t Is een oude stijve knól.</i>
<i>Knóttten.</i>	te knóttten van 't vlas plukken. 't gehékelde vlas knóttten, aan knótjes óf pakjes verdeelen.
<i>Knóttten.</i>	afkappen. <i>Een boom knóttten.</i>
<i>Koekkoek. M.</i>	vogel. <i>De koekkoek noemt zijn' eigen naam als hij geluid slaat.</i>
<i>Koekkoek. M.</i>	Winkel-luik waardoor hèt licht op de stóffen valt.
<i>Koekkoek. M.</i>	hoorn-draager; man wiens vrouwtje mèt een ander heult. <i>Zij maake baar man rôt een' koekkoek.</i>
<i>Kól. M.</i>	paerd mèt een witte vlék voor 't hoofd.
<i>Kól. V.</i>	witte vlék voor 't hoofd van een paerd.
<i>Kól. V.</i>	rover-hèx, óf hèks. <i>'t Is een oude kól.</i>
<i>Kólf.</i>	zie kól.
<i>Kollégie. D.</i>	vergadering, bijéénkomst van eenige mèneschen. <i>Ik gaá van avond naar mijn kollégie. Hèt kollégie van gecommittèerde Raaden.</i>
<i>Kollégie. O.</i>	oeffen-school. School daar mén de eene of andere weetenschap, op gezètte uren, onderwijft.

Kito.

- Kólw. V.* onderfte, zwaarfte énd van eenen fnaphaan'.
Kólw. V. bekénd speeltuig. *Hébt gij een goede kólw.*
Kóm. V. ronde én diepe fchotel. *Een aarde kom, een tinne kom, een spoel kom &c.*
Kóm. V. hók, plaats mèt paalen omheind, daar de fcheepen veilig léggen.
Kóm. kom voort, kom-aan ik zal u hélpen.
Kómmer. M. zórg, verlégenheid. *'s Ménschen leeven is vol kommer.*
Kómmer. M. haafen-drék. *Hét is bier vol kommer, daar moeten bier haafen zijn.*
Kompagnie. V. rót, bénde van Burgers óf Sóldaaten.
Kompagnie. V. maatschappije van koopluiden. *De Oost- én West-Indifche kompagnien.*
Konst. V. behéndigheid, vinding, beleid. *De konst komt de natuur te baat.*
Konst. V. weetenschap, de fraaië konsten, de weetenschappen.
Konst. V. régel, wérkwijfe. Zoodanige zijn, de Zangkonst, de Wiskonst, de Dichtkonst óf kunde de Rékenkonst. &c.
Konst. V. aardigheid van eenen hond, konsten, greepen. *Die hond kan verfcheidene konsten.*
Kooi. V. vogel-kooi, kouw. *Eende-kooi, fchaaps-kooi, &c.*
Kooi. V. fnaaf-plaats op een fchip.
Kooiën. vogel-kooiën, fchaaps-kooiën, *Scheeps-kooiën.*
Kooiën. in ontugt leeven, hoereeren. *Zij kooiën faamen.*
Kooiën. drukkers woord; kórté fluit-boutjes om de vórmén toe te kooiën.
Kool. V. bekénd moes-gewas. *Roode-kool, bloem-kool, &c.*
Kool. V. vuur-kool, turu-kool, bouts-kool, fteenkool. &c.
Kooper. M. niemant die koopt.
Koper. O. bekénd metaal. *Een koper bekken.*

Bb

Kop.

<i>Kóp. M.</i>	hoofd van dieren. <i>Een offen-kóp.</i>
<i>Kóp. M.</i>	drink-kóp, schaal.
<i>Kóp. V.</i>	zékere kleine ronde maat. <i>Een kóp erwten.</i>
<i>Kóp. V:</i>	laat, aderlaat-kóp, dóp óf glas, tuig dat mèt brandende kaersjes óf vlammend wérk op de huid gezèt wórdt om 't bloed af te trèkken.
<i>Kóppen.</i>	't meêrvouwd van <i>kóp</i> . Hoofden, schaalen, maaten.
<i>Kórnet. M.</i>	ruiter-vaandrig.
<i>Kórnet. V.</i>	vrouwe kamer muts.
<i>Kóft. V.</i>	spijs, mond-kóft, lijvtógt, onderhoud, spijs én drank.
<i>Kóft.</i>	gêld, is waerdig. <i>Dat goed kóft een gulden.</i>
<i>Kóften.</i>	te staan komen, gèlden. <i>Dat Laken zal wêl zès gulden kóften.</i>
<i>Kósten.</i>	onkósten, verschootene pèmmingen. <i>De reis-kósten betaalen.</i>
<i>Kraaken.</i>	geraas maaken. <i>Hoor dien wagen eens kraaken.</i>
<i>Kraaken.</i>	aanstukken bijten. <i>Nooten kraaken,</i>
<i>Kraaken.</i>	verzwakken, de gefondheid bedèrven. <i>Al dien arbeid zal u kraaken.</i>
<i>Kraaken.</i>	is een boertig woord én beteként verslinden, inflokken. <i>Ik zal dat boutje nóg wêl kraaken.</i>
<i>Kraam. V.</i>	markt-kraam op de kèrmisf.
<i>Kraam. V.</i>	kinder-bèd. <i>Die vrouw is in de kraam.</i>
<i>Kraan. V.</i>	kraan-vogel.
<i>Kraan. V.</i>	wérktuig om lasten op te tillen.
<i>Kraan. V.</i>	tap, om in een vat óf in een tonn' te steeken. <i>Een bierkraan. De Kraan van de pomp</i>
<i>Krab. V.</i>	bekènde zee én rivier visch.
<i>Krab. V.</i>	schrab. <i>Zij gav hem een krab in zijn gezigt.</i>
<i>Krabben.</i>	oprijten mèt de nagels. <i>De kat zal u krabben.</i>
<i>Krabben.</i>	mèt de nagels over 't vél wrijven om de jeukté.
<i>Kraffen.</i>	schraapen. <i>Mèt een mès kraffen.</i>
<i>Kraffen.</i>	schreuwen als de Raavens doen.

Kreet.

<i>Kreet.</i>	van krijten, huilen, weenen. <i>Hij kreet als een kind.</i>
<i>Kreet. V.</i>	schérp geroep. <i>Ik hoorde een nádre kreet.</i>
<i>Kreiten.</i>	én <i>krijten</i> . Zie bij Lètter Y.
<i>Kroon. V.</i>	koninklijk hoofd-cieraad.
<i>Kroon. V.</i>	gèld-stuk. <i>Fransche kroon, Hèllandsche kroon.</i>
<i>Krooſt. O.</i>	eende krooſt, groene blaadjes op 't water.
<i>Krooſt. O.</i>	de kóp, 't hart, de léver, de maag én de poeten eener ganze.
<i>Krooſt. O.</i>	kinderen, nageſlacht.
<i>Kruid. O.</i>	gras, groente. <i>Hèt kruid dèſ vèlds.</i>
<i>Kruid. O.</i>	ſpecerije. <i>Daar is te veel kruid in de Wórſt.</i>
<i>Kruk. V.</i>	ſoort van mik óf ſtók daar een kreupelen op ruſt,
<i>Kruk. M.</i>	ſlègt Arbeider.
<i>Kruk. V.</i>	handvat van eenen ſlijp-ſteen'.
<i>Krukken.</i>	mèt krukken gaan.
<i>Krukken.</i>	ſukkelén.
<i>Krul. V.</i>	hair-krul.
<i>Krul. V.</i>	ſchaavſel van een plank'.
<i>Krijgen.</i>	oorlogen, krijg voeren.
<i>Krijgen.</i>	bekomen, ontvangen. <i>Ik zal dat gèld wèl krijgen.</i>
<i>Krijten.</i>	én <i>kreiten</i> . Zie Lètter Y.
<i>Kuipen.</i>	vaten mèt hoepels belèggen, &c.
<i>Kuipen.</i>	onder de hand wérken, heimelijk wérken om een ampt te bekomen.
<i>Kuſſen.</i>	zoenen, wang-drukken. <i>Laat ik u eens kuſſen.</i>
<i>Kuſſen. O.</i>	zage én buigſaame ſoort van zak op 'èen' ſtoel'. <i>Geev mij een kuſſen, die ſtoel is zoò hard.</i>
<i>Kuur. V.</i>	aaperije, grap, gril, póts. <i>Dat was een malle kuur.</i>
<i>Kuur. V.</i>	geneeſing. <i>Die Chirurgijn (wond-keeler) heeft daar een ſchoone kuur gedaan.</i>

L.

V. Watvoor woorden worden met / gespeld?

A. De volgende.

lach	laken	landgenoot	él
laars	lampét	ledikant	bèl
lak	lamprei	lédemaat	lél
land	laster	leedweesen	wél
lans	latijn	leeuwerik	spél
lap	lavas	leuningstoel	dol
lafch	ladder	lidteken	dól
last	léli	ligtekooi	vol
lat	leere	lijvtrawant	ból, &c.

V. In watvoor woorden wordt de / verdubbeld?

A. De / wordt verdubbeld in de volgende woorden,

spéllen	tèllen	kallen	drallen
éllen	zwèllen	mallen	schollen
bèllen.	vèllen	hèllen	knóllen
bóllen.	tóllen	schèllen	smullen, &c.

V. Moet een woord dat in 't ènkelvoud ééne / heeft in 't meêrvoud altijd de / verdubbelen?

A. Dit gaat dóór in zulke woorden, inwèlke de / in 't ènkelvoud agter eene vocaal' komt; als in

ból	bóllen	bèl	bèllen
hól	hóllen	bil	billen
él.	éllen	schil	schillen, &c.

Maar niet wanneer de / in een ènkelvoudig woord agter twé vocaalen komt; als in

kool

kool	koolen	riöel	riöelen
zool	zoolen	steel	steelen.
school	schoolen	ik dool'	wij doolen
uitzondering.	<i>Heil, beilloos. Breidel, breidelloos.</i>		<i>Ziel, zielloos.</i>

V. Wórdt de *l* aan 't einde dér woorden ook niet verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. De *l* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven:

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende wijze van de wérk-woorden *tellen, kwèllen, &c.* als

ik spèll'	ik kwèll'	dat ik spèll'	dat ik kwèll'
ik tèll'	ik vertèll'	dat ik tèll'	dat ik vertèll'
ik spill'	ik bedill'	dat ik spill'	dat ik spill'
ik vall'	ik verspill'	dat ik vall'	dat ik verspill'
ik trill'	ik vershill'	dat ik trill'	dat ik vershill', &c.

VOORBEEDEN.

*maar 't geregt zig liever hell'
Tot maatigheid, dan al te straf een vonnis vell'.*

VONDELS PALAMEDES. pag. 59

*Op dat God neder aat, als 't ongmerk van mijn' wil,
Niet met mijn vaders keuze en achibren raad verschill'.*

SELS. VERB. der GEN pag. 12.

*Wend voor, opdat men 't recht der Fransche kroon herstell',
FEITAMA in HENRIK.*

*Of vier en staal in nootd bem dienstig vall'
Zijn raat is nut, nootwendig overal.*

VOLLENHOVE in de TROOSTZANGEN. pag. 285.

*Dat ge eindlijk, meer bedaard, de bulk des staats wilt stieren.
Eer zij ten gronde gaa door onbedacht bevel.
Maar onze vrijheid wil (men spreekt als Batavieren)
Dat kracht van manntaal ons smeeken vergezell'.*

BREDERODE VAN BURMAN.

Zie ook MOONEN, in zijne spraak-konst. pag. 335. TUINHANS RIJMÖEFFENINGEN. pag: 83.

2. Aan 't einde van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen, in dén twéden, dérdén óf zesden Naamvall' staande; als

Gelijk de vlam van de onuitbluscbbre helf'

SELS. LIEB VAN ZION. pag. 78.

Zoo draait 't alles om den diämanten spill'

Van 'sHoogsten Hemelraat, en zijn' volmaakten will':

HOOGVLIET. in ABRAHAM. p. 76.

Mijn veder zal

In sted van gall'.

Van liefde boning, vloeijen.

TIJDWINST I Deel. pag. 4.

In 't recht van 't waar geloof, mijn liefde ten gevall'.

Tot dat men bij 't voldoen, het bandschrift scheuren zal.

DEZELFDE. pag. 220.

In zijnen boogen wall'

KORTEBRANT.

Nit

*Nu spoed zich Abraham eer d'ongestalte aan 't waffen,
Hem mogt in 't schikken van zijn' laatste will' verrassen.*
HOOGVLIET. pag. 275.

Toen thuitzucht vloog in 't aanzicht van mijn' will',
SELS. LIED van ZION. pag. 214. ook 240.

*Tertwyl het kind, de bloed borge aller menschen
Gods hoog bevel en wijsheid ten geval'
Volvaerdig, in het teder zegenwenschen,
Zijn zuiver bloed ter bandgift' geeven zal.*
SELS. LIED van ZION. pag. 62.

Met zijn ziloren well'
ANTONIDES YSTROOM. pag. 81.

3. Agter 't woordje *all'*; zijnde eenë verkórting van *alle*;

VOORBEELDEN.

*God kent hunn' weg en essent all' hun paën,
Maar boosheid zal op 't godloos spoor vergaan.*
Pl. 2. van 't KONSTGENOOTSCHAP.

*Tot zes geschenken voor zes zoonen, die bij teelde
Bij schoone Ketura, all' kloek en sterk van leefst.*
HOOGVLIET.

V. Wórdt de *l* ook aan hèt einde dér woorden enkel én mèt eene afsnijding' geschreeven?

A. Ja:

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende - én in dien dér Bijvoegende wijze, van de wérk-woorden *bedoelen gevoelen, &c.*

ik

ik verveel'	ik dwaal'	dat ik verveel'	dat ik dwaal'
ik deel'	ik speel'	dat ik deel'	dat ik speel'
ik bedoel'	ik dool'	dat ik bedoel'	dat ik dool'
ik gevoel'	ik peil'	dat ik gevoel'	dat ik peil'
ik maal'	ik zeil'	dat ik maal'	dat ik zeil'
ik zégepraal'	ik steel'	dat ik zégepraal'	dat ik steel'
ik daal'	ik spoel'	dat ik daal'	dat ik spoel'
ik bestraal'	ik woel'	dat ik bestraal'	dat ik woel'
ik haal'	ik heel'	dat ik haal'	dat ik heel', &c.

V O O R B E E L D E N

*Hoe belder straald zijn deugd ons Nederland in de oogen,
't Zij zijn meddoogendheid zijns volks elende maal,
't Zij bij in 't beestfe vuur der burgeroorelogen,
't Verdrukt Geloof ten troost, heldhaftig zégepraal!*
Mej. L. W. van MERKEN. op dén HENR. van FEITAMA.

*Begeert gij, dat uw stuk steeds vleijs en nooit verveel',
Steld dan een' Held ten toon in wiens belang ik deel'.*
DICHTK. VAN BOILEAU.

*Maar dat vrouw Juno's baat Eneas val bedoel',
En Troijens overschot op zee haar wraak gevoel'.*
DEZELFDE.

*Dat 's Heeren zegen op u daal'
Zijn gunst uit Sion u bestraal'!*
Ps. 134. v. 3. van 't Konstgen.

*In 't eind zegt Faraö: 'k wil dat men andermaal
Naar Goze trekke, en hier die schoone Sara haal'.*
HOOGVLIET.

Ver-

*Verbeelt, op dat uw ong niet dwaal'.
U 't schoonste licht, den sterksten straal
Van Godts gezicht en alziende oogen.*

VOLLENHOVE, in de WEKZANGEN. pag. 394.

*Op dat de moede geeft zijn' moed en kraacht herhaal'
Acht bij 't noodzaakelijk den taaijen boog te ontspannen,
Mits de eedle godsvrucht zijn verlustiging bepaal'.*

B. DE BOSCH. DICHTL. VERLUST. pag. 270.

Op dat bij in geen roekloos vonnis dwaal'.

SELS. LIED. VAN ZION. pag. 247.

2. Aan 't einde van manlijke óf vrouwlijke enkelvoudige naamen,
in dén twéden, dérdén óf zédden Naamvall' staande;

VOORBEEDEN.

*Wie toonde in onze Taal', die voor geen Taal moet wijken,
Meer sierlijkheid dan bij in hoogverheven stijl?
Hij, die zijn snaaren kon met kracht van reden strijken,
Wiens vaerzen zijn beschaafd met HOOFDS en VONDELS vijf?
W. VAN DER JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.*

*Dikwils voor den guichelstoel'
Jok-en spotlust stond ten doel'.*

F. de HAES.

Nader zal 't blijken uit de vólgende voorbeelden.

Tén dérdemaal'
In dén kuil' *dér leeuwén*
In de weegschaal'
Uit dén hémel'

Tén vierdemaal'
In eigen Taal'
Op dén richterstoel'
In Neérlands eigen taal', &c.

Cc

V.

V. Watvoor woorden van gelijken uitgang staan ons hier te ver-
klaaren ?

A. De volgende.

<i>Laad.</i>	én <i>Laat.</i> Zie Letter D. pag. 115.
<i>Laag.</i>	niet hoog. <i>Die stoel is te laag.</i>
<i>Laag. V.</i>	rije. <i>Een laag steenen. Een laag gescht.</i>
<i>Laag. V.</i>	laage, hinderlaag.
<i>Laaken.</i>	én <i>laken</i> , zie letter. A.
<i>Laaten.</i>	niet doen. <i>Wilt gij dat haaten?</i>
<i>Luaten.</i>	doen. <i>Iemant haaten ombrèngen, een huis haaten</i> <i>houwen.</i> Dit woord heeft zeer veele betéke- nissen.
<i>Laaten.</i>	aderlaaten, bloed laaten. <i>Ik zal mij aanstonds</i> <i>doen laaten.</i>
<i>Lach. M.</i>	én <i>lag.</i> Zie letter C. pag. 106.
<i>Lak. O.</i>	zégel-lak, brieve-lak.
<i>Lak. M.</i>	verwijt, klad. <i>Iemant een lak op den balze wér-</i> <i>pen.</i>
<i>Lam. O.</i>	jong-geboren schaap.
<i>Lam.</i>	stijf, stram, verstijvd, beroerd. <i>Zijn eene band</i> <i>is lam.</i>
<i>Land. O.</i>	oord, gewèst, landstreek, gedeelte van de waereld. <i>Frankrijk is een schoon Land.</i>
<i>Land. O.</i>	land-goed, bouw-land, teel-land. <i>Die Boer heeft</i> <i>een boope Land, landerijèn.</i>
<i>Land. O.</i>	geen zee. <i>Op land reisen. Van Land afvaaren.</i>
<i>Landen.</i>	't meêrvouwd van <i>Land.</i> <i>Ik zal alst die Lan-</i> <i>den gaan bezoeken.</i>
<i>Landen.</i>	aantanden. <i>Wij zullen aan die kust tragten te</i> <i>landen.</i>
<i>Lang.</i>	niet kórt. <i>In den Zomer zijn de dagen lang.</i>
<i>Lang.</i>	langen tijd. <i>Dat is lang te vooren geschied. Hoe</i> <i>lang hebt-gij daar geweeft?</i>

Lang-

<i>Langen.</i>	längen; langer worden. <i>De dagen beginnen te</i> <i>langen.</i>
<i>Langen.</i>	geeven. <i>Iemant drinken langem.</i>
<i>Las.</i>	van leefen. <i>Hij las in den bijbel.</i>
<i>Lafsch. V.</i>	strook. <i>Daar moet een lafch in gezet worden.</i>
<i>Lafsch. V.</i>	lies. <i>In de lafch' gekwetst worden.</i> Zie ook pag. 108.
<i>Last. V.</i>	vragt, laading. <i>Dat fchip beeft de laft, beeft</i> <i>zijn laading.</i>
<i>Last. O.</i>	van koom &c. is 27 mudden; van haring 14 ton; van teer 12 ton; van brandewijn 5 ftuk- ken.
<i>Last. O.</i>	van de grootte der fcheepen spreekende, is 4000 ft gewigt.
<i>Last. M.</i>	bevel. <i>Ik moet mijn' laft volgen.</i>
<i>Lasten.</i>	fchattingen. <i>De ftads lasten betaalen.</i>
<i>Lasten.</i>	beveelen, laft geeven. <i>Wij lasten hiermede alle</i> <i>onze getrouwe Onderdaanen.</i> (zoo spreekt de Overigheid)
<i>Léder. V.</i>	leér, ladder.
<i>Léder. O.</i>	leér, gedroogde vellen. Zie Leér.
<i>Lédig.</i>	leeg, niet vol. <i>Die kan is lédig.</i>
<i>Lédig.</i>	niet wérkfaam. <i>Dat is een lédig mênfch.</i>
<i>Lédig.</i>	dat niet gebruikt wordt. <i>Een lédig érv, een lé-</i> <i>dige akker.</i>
<i>Leedt.</i>	van lijden. <i>Hij leedt veel ongemak.</i>
<i>Leed.</i>	ongelijk, ongemak, fmaad. <i>Dat zal u geen</i> <i>leed doen.</i> <i>Iemants leed wreeken.</i>
<i>Leed.</i>	droefheid, fmart. <i>Dat verliés is haar zeér leed,</i> <i>verwékt haar veel leed, veel droefheid.</i>
<i>Leén.</i>	is léden. <i>Ik beevde door all mijn leén.</i>
<i>Leén. O.</i>	érv-bezit. <i>Dat land is tot een leén verheven.</i>
<i>Leening. V.</i>	gêld-leening, verfchieting. <i>De bank van Leening'.</i>
<i>Leening. V.</i>	bezólding, week-geld, sóldij der sóldaaten.
<i>Leep.</i>	leep-oogig, oogdragtig. <i>Zij beeft een leep gezigt.</i> <i>Leep.</i>

- Leep.* doortrapt, loos, bedrieglijk, doorsleepen. 't is een leep wjw, een leepe kaerl.
- Leér. O.* bereide huid. *Van waarvoor leér laat gij uwe schoenen maaken?*
- Leér. V.* léder, ladder. *Omdat hij in 't steelen, de leér gehouden heeft, moet hij nu op de leér klimmen. (bangen)*
- Leer. V.* leering. *De leer dér Apóstelen, de leer dés Ewangéliums.*
- Leeren.* dat van leér is. *Een leeren of léderen górdel.*
- Leeren.* onderwijfen. *Iemant iets leeren.*
- Leeren.* iets van een ander leeren. *Zij leeren alle de Fransche taal van dien Meeſter.*
- Leest. V.* schoen-vórm. *Die schoenen zijn te naauw, zij moeten nóg eens op de leest'*
- Leest. V.* gestalte. *Zij is wél gemaakt én schoon van leest'.*
- Leest. V.* dikte onder dén voet van 't paerd, waardoor 't komt te hinken.
- Legaat. O.* téſtaméntaire gift, gift bij uiterſten wille aan iemant gemaakt.
- Legaat. M.* pauffelijken Gezant.
- Léger. O.* heir, Armée. *Een talrijk léger op de been' bréngen.*
- Léger. O.* bédſtéde, ruſt-plaats. *David doornattede zijn léger mét zijne traanen.*
- Leinen.* én lijnen, zie lètter IJ. *Zoo ook leiden én lijden.*
- Lèk. O.* opening in de huid van 't ſchip, waardoor hét water in 't ruim komt.
- Lèk. V.* de Lèk, een tak van dén Rbijn'.
- Lèſſchen.* bluffchen, léſſen. *Dén brand léſſchen, dén dorſt léſſchen.*
- Léſſen.* de kinderen goede léſſen geeven. *Zie ook pag. 107.*
- Lètteren.* mét lètters mérken. *Neusdoeken lètteren.*
- Lètteren.* 't meêrvouwd van lètter. *De lètteren leeren.*
- Lèt-*

Lëtteren.	weetenschappen. <i>Hij studeert in de Lëtteren, zó een' Réchtis-èn Taal-geleerden.</i>
Licht.	én ligt, zie Lëtter C. pag. 106.
Lied. O.	gezag. <i>Dat is een fraai Lied.</i>
Liet.	van laten. <i>Hij liet 'er zijn stók staan.</i>
Ligt.	niet zwaar. <i>Die vrágt is ligt.</i>
Ligt.	gemakk'lijk. <i>Dat is ligt te doen.</i>
Ligt.	ligtelijk, misfchien. <i>Ligt komt bij wél aanstonds weér.</i>
Ligt.	ligtvaerdig, van een slégt gedrag. <i>Die jongeling, dat meisje is wat ligt.</i>
Lichten.	dag worden. <i>Hét begint te lichten.</i>
Lichten.	voorlichten mèt eene kaerff', dén wég wijfen.
Ligten.	ligter maaken. <i>Een fchip ligten, voor een gedeelte ontláuden.</i>
Ligten.	optillen, hijffen. <i>Hét anker ligten. Iemant uit hèt bed ligten.</i>
Ligter.	vergelijking van ligt, niet zwaat. <i>'t Zilver is ligter dan 't goud.</i>
Ligter. M.	bekènd fchip, dienende om grootere fcheepen voor een gedeelte te ontláuden.
Linie. V.	rije. <i>De foldaaten stonden in eene Linie.</i>
Linie. V.	middaglijn, plaats van de waereld daar de Zon op dén middag' régt néder fchijnt.
Linie. V.	geflacht-Lijft, afkomelingschap.
Lis. V.	lits, luts, gat daar een knoop door gaat. <i>Wilt gij een lis in dat touw knoopen?</i>
Lis. O.	lies. Bekènd water-gewas.
Ló:b.	én lóg. Zie lëtter C. pag. 107.
Loot. O.	halv once. <i>Een loot kóffi.</i>
Lood. O.	óf loot, weekft én slégts metaal. <i>Dat is zoo zwaar als Lood.</i>
Loof. zie.	loov.
Loog.	van liegen. <i>Ik zeide bém dat bij 't loog.</i>
Loog. V.	zéker fchuur-water. <i>Met loog fchuuren.</i>
Loop. M.	vaart, drijft van een mènfeh, van eene rivier

- &c. *iemant in zijnen loop' stuiten. Iets in den loop' laten. Mén zegt niet in de loop laten, maar in den loop laten; want loop is hier geene verkórting van loopen, gelijk dit plaats heeft bij op de been', in de wapen', onder de voet'.*
- Loop. V.* 't voornaamste stuk van eenen snaphaan', &c.
- Loot. O.* óf lood. Zie boven.
- Loot. V.* afzètsel, rank, scheut van eenen Wijngaard'.
- Loots. M.* bootsman die de scheepen uit - én in de haven bréngt. *Wij kreegen de Loots aan boord.*
- Loots. V.* gebouw van planken.
- Loov.* moede. *Ik ben zoo loov. Zoo zegt mén in Noord-hólland.*
- Loov. V.* boom-bladeren, groente. *Hèt loov begint te verdórren.*
- Looven.* prijzen, roemen. *God looven én danken.*
- Looven.* eiffchen, op prijs stèllen. *Zijn goed te veel looven.*
- Lóts.* onzeker, ongestadig, veränderlijk, niet vast, lichtvaerdig, wispeltuurig, ongerégeld, ontflagen, ontlaaden. &c.
- Loot. O.* nood-geval, schik-lót, looting, kans-spél. *Hèt lót is bém gunstig.*
- Lót. O.* scheut van eenen boom' óf van eene plant'.
- Lucht.* én lugt. Zie lètter C. pag. 107.
- Luiden.* lieden, ménschen. *Dat zijn braave liuden.*
- Luiden.* de klók liuden.
- Luiden.* behèlzen, inhouden. *Hoe liuden die Plakkaaten?*
- Luik. O.* een stad in 't Prinsdom van dien naam'.
- Luik. V.* glase luik, houte vénster van binnen tégen de glafen.
- Lul. V.* pijp-kan daar de kinderen uit drinken.
- Lul. V.* de kluiw-fók van een schip. *Haal de lul in.*
- Lijden.* én leiden. Zie lètter IJ.

Lijk

<i>Lijk. O.</i>	een dood ligchaam. <i>Daar is een lijk in dat buis,</i>
<i>Lijk. V.</i>	rand van 't zeil.
<i>Lijken.</i>	doode ligchaamen.
<i>Lijken.</i>	randen van 't zeil. <i>Het zeil is wit de lijen ge-</i> <i>waaid.</i>
<i>Lijken.</i>	gelijken. <i>Op iemant, na iemant lijen.</i>
<i>Lijn. V.</i>	touw daar een schip meê voortgetrokken wórdt.
<i>Lijn. V.</i>	linie, streep. <i>Dat is zo régt als een Lijn.</i>
<i>Lijnen.</i>	én leinen. <i>Zie letter Ij.</i>
<i>Lijst. V.</i>	naam-lijst, naam-rók. <i>Uw naam is niet op de</i> <i>lijst.</i>
<i>Lijst. V.</i>	rand. <i>De lijst van eenen Spiegel.</i>

M.

V. Watvoor woorden wórdén mèt *m* gespéld?

A. Mèt *m* wórdén gespéld, de vólgende woorden,

man	móst	manflag	mósterd
mal	muts	manbaar	mudde
malie	muis	marmet	muskaat
mand	munt	metaal	muskus
mark	mug	meloen	mutsaard
markt	mouw	middel	musiek
mars	muil	misbruik	mijter
mat	mijt	miskraam	maagdepalm
mèlk	mijl	moedwil	maatschappije.
mérg	mijn	mist-hoop	madelief
mérk	mof	moeras	magafijn
més	maagdom	molik	majesteit
mèst	maaltijd	mond-kóst	mantelkoord
mond	maanlicht	monster	middellijn
moord	maat-klank	moord-priem	middelmaat
móp	manschap	mórgen	middelpunt

mied-

midnaght	monniken	minderheid	ménfch'lijkheid
middelrif	mórgenftond	maat-gezag.	magerheid
mond-gesprék	muisfenèft	magteloos.	manteltje
moordenaar	minnenijd	maatigheid	mannetje.

V. In watvoor woorden wórdt de *m* verdubbeld ?

A. De *m* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden.

ammon	lammeren	verftommen	zwèmmen
klimmen	mmammon	flimmer	vlammen
nimmer	stammen	ftèmmen	wimmen
nimmermeér	vermommen	tèmmen	trommen &c.

V. Hoe klinkt de *m* aan 't einde dèr woorden ?

A. De *m* wórdt; aan 't einde dèr woorden mèt eene fluiting' van dèn mond uitgesproken. Als *Bisdom*, *Kristendom*, *Heidendom*, *Heiligdom*, *Hértógdóm*, *foodendom*, *Ménfchdom*, *Pausdom*, *Vbrftendom*, *Prinsdom*, *Koningdom*, *Hoerendom*, &c. Deefe én dérgelijke woorden, die eenig ampt, eenige beftiering óf gemeenfchap betékenen, zijn altijd *onzijdig*.

MANLYK intégendeel zijn de geene die dèn staat, de magt óf gefteidheid van iets verbeelden. Als *eigendom*, *maagdom*, *ouderdom*, *vrijdom*, *wasdom*, *weedom*, &c.

Een woord dat in *dom* eindigt begint nooit mèt hèt voorzètfel *ver*, als *vergodendom*. HUIDECOPER. pag. 417.

V. Wórdt zij aan 't einde van sommige woorden ook verdubbeld én mèt eene affnijding' gefchreeven ?

A. ja zij wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' gefchreeven,

1. In dèn tégenwoordigen tijd' dèr Toonende-én in dien dèr Bijvoegende wijfe van de wèrk-woorden *klimmen*, *klèmmen*, &c, als

ik

ik klimm'	ik tèmm'	dat ik klimm'	dat ik tèmm'
ik klèmm'	ik vermomm'	dat ik klèmm'	dat ik vermomm'
ik stèmm'	ik verstoffm'	dat ik stèmm'	dat ik verstoffm'
ik zwèmm'	ik ontvlamm'	dat ik zwèmm'	dat ik ontvlamm'

VOORBEELDEN.

Wie graag op rijkdom vlammm'.

VOLLENHOVE in de TROOSTZANGEN. pag. 280.

*Schets dan, ik stemm' bet toe, de Helden sterk verliefd,
Maar steltze mij niet voor als Hèrders, laf doorgriefd.*

DICHTK. VAN BOILEAU.

Wat meest haar bart beklemm'.

VOLLENHOVE in de MENGELZ. pag. 466.

2. In dén twéden, dérdén én zèsdén Naamvall' van manlijke óf vrouwlijke ènkeltvoudige naamen, als daar is, *in diert stamm', mèt een vlammm', door de stèmm', door een' droomm', &c.*

VOORBEELDEN.

*Dit Haerlemsch oud geslacht werd KOSTER bijgenaemt,
Naer 't Kosteràmpt, dat om zijne inkomst' was befaemt,
En erflijk in dien stamm', van ouds af, was gebleeven;*

KORTEBRANTS, lof der DRUKKUNST'.

Hij blaekt de zielen, met een vlammm'.

Van Godsminn', door zijn Kunst vermogen.

P. LEUTER op HOOGVLIET.

*Haar achtbre Bruidegom, haar Jozef, door de stemm'
Des Engels overreed,*

SELS VERBOND DER GENADE. pag. 20.

Dd

Op

*Opdat men, daar mijn hoop; mijn hart zou breeken,
Mijn troeteling verschuile voor mijn stemm'?*

DEZELFDE pag. 70. 75. 181. &c.

*De Zon klom uit de Zee en blaakte de uchtend kimm',
Maria riep verbeugd, geduchte Godheid klim;*

DEZELFDE in 't VERBOND der GEN. pag. 33.

In de onnagaanbre somm',

TIJDWINST in LEDIGE UUREN. I D. pag. 37.

*'t Was avont, en de Zon, gebult met gout en stralen,
Scheen thans te Beseba ter west-kimm' in te dalen.*

HOOGVLIET in ABRAHAM.

V. Wórdt de *m* ook somtijds aan 't einde dér woorden enkel met
eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied,

I. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende - én in dien dér
Bijvoegende-wijse van de wérkwoorden *schroomen, droomen,
roemen, noemen, &c.* als

ik roem'	ik kom'	dat ik roem'	dat ik kom'
ik noem'	ik schaam' mij	dat ik noem'	dat ik mij schaam'
ik droom'	ik stroom'	dat ik droom'	dat ik stroom'
ik schroom'	ik riem'	dat ik schroom'	dat ik riem'
ik praam'	ik priem'	dat ik praam'	dat ik priem'
ik raam'	ik boom'	dat ik raam'	dat ik boom'
ik vórm'	ik schèrm'	dat ik vórm'	dat ik schèrm'

VOORBEELDEN.

*Dat vrij 't ondankbaar volk mijn loozen vijand roem'
En, voor de laatstemaal, bem 's Lands verlosser noem'.*

Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 166.

Ver-

*Verlos m', opdat mijn ziel u roem'
En u haar' God, haar' schutsbeer noem'.*

PF. 142. vs. 7. van 't KONST-GEN.

*Dat steeds ter helft' uw's Vaers de zin door 't woord verdeeld,
Een midden snede vorm'.*

DICHTK. VAN BOILEAU.

En zeggen: dat uw Heer hier zelf uit vrijen kom'.

HOOGVLIET.

2. In dén twéden, dérden én zédden Naamvall' van manlijke
én vrouwlijke enkelvoudige naamen;

VOORBEELD.

— — — *beveelt hunn' grooten naem
En werken, rijk van geest', aen de onvermoeide Faem'*
KORTEBRANT.

V. Wat beteként de *m'* mét eene affnijding' van vooren?

A. De *m'* mét eene affnijding' van vooren, is eene verkórtting
van 't voornaam-woordje *me* óf *mij*, bij voorbeeld.

Mijn vijänd heeft m' een kuil bereid;

Zijn list heeft mij een net gespreid:

PF. 9. v. 15. van 't KONST-GEN. ook Pf. 13. v. 3. én Pf.
17. v. 4.

V. Hoe moet mén de *m*, aan 't einde dér woorden, uitspreken?

A. Mén moet én mén kan de *m*, aan 't einde dér woorden, niet
anders dan mét eene sluiting' van dén mond', uitspreken, als
ik kwam, ik klom, &c.

V. Zijn 'er ook onder Létter *m*, eenige gelijkkluidende woorden
te verklaaren?

A. Ja: de volgende.

Dd 2

Maal.

<i>Maal. V.</i>	reis, wérv. <i>De eerste-maal dat ik bém zag.</i>
<i>Maal. O.</i>	maaltijd. <i>Wij hebben een goed maal gedaan.</i>
<i>Maal. V.</i>	valies van eenen Póst-boden.
<i>Maanen.</i>	't hals-hair dér Paerden.
<i>Maanen.</i>	invórdereu, eiffchen. <i>Iemant om géld maanen.</i>
<i>Maar.</i>	betékent een onderscheid óf tégenstèlling. <i>Ik zal 't bém wél zeggen, maar bij zal 't niet doen.</i>
<i>Maar.</i>	is <i>stéts</i> . <i>Hét is maar om te lagchen. Zij is maar zéftien Jaaren oud.</i>
<i>Maar.</i>	is ook <i>mits</i> . <i>Als gij maar zwiigt.</i>
<i>Maar. V.</i>	óf maare, is tijding. <i>Een blijde maar.</i>
<i>Maas. V.</i>	steek van een visch-nèt.
<i>Maas. V.</i>	de maas. Een voornaame Rivier dér Néderlanden.
<i>Maat. M.</i>	makker. <i>Ieder Matroos heeft zijn maat.</i>
<i>Maat. V.</i>	't geen de uitgestréktheid, 't begrip, dén inhoud van iets bepaald. <i>Een koorn-maat, &c.</i>
<i>Maat. V.</i>	zang-maat óf régel. <i>De maat slaan.</i>
<i>Mal.</i>	gék, zót, niet wijs. <i>Die kaerl is mal.</i>
<i>Mal. O.</i>	modél daar kogels naar gegooten wórdén.
<i>Mangel. O.</i>	gebrék. <i>Bij mangel van géld, blev 't wérk onvoltooid.</i>
<i>Mangel. V.</i>	wérk-tuig om 't linnen glad te mangelen.
<i>Manschap. V.</i>	man-vólk, sóldaaten, krijgs-vólk. <i>Daar is veel vérsche manschap in 't léger aangekomen.</i>
<i>Manschap. V.</i>	leenhouders dienst. <i>Zijnen Heere bulde én manschap belooven.</i>
<i>Mans-oir. M.</i>	manlijk kind, manlijke spruit.
<i>Mans-oir. M.</i>	hasel-wórtel.
<i>Mars. M.</i>	de Oorlógs-Gód.
<i>Mars. V.</i>	plat, boven aan de mast' dér scheepen. <i>Naar de marff' klimmen.</i>
<i>Mars. V.</i>	kraamers mars óf bén. <i>Die kraamer heeft allerlei fraaijgheid in zijn marff'.</i>

Mars.

- Mars. V.* marsch, optógt, gang van Krijgs-vólk. *Hèt Léger is op marsch.*
- Mat.* van meeten. *Hij mat de lengte van 't laken.*
- Mat.* afgesloovd, vermoeid. *Moede én mat zijn.*
- Mat.* zonder glans. *Mat goud.*
- Mat. V.* de mat van den stoel, de vloer-mat, kamer-matten.
- Mède. V.* mee, drank van water én honig.
- Mède.* meê, mèr, benévens. *Gaa méde, gij spót 'er méde, ik kom' daar méde, aanstonds.*
- Meér.* *comparativus*, meerder. *Hij heeft meér verstand dan zijn broeder.*
- Meér.* meir, groote water-plas. *Hèt Haarlémmen meér.*
- Meiden.* én mijden. Zie Lètter IJ.
- Mércurius. V.* jaar-schrift, daar tijdingen in beschreeven zijn.
- Mércurius. M.* de bode dér Goden.
- Mércurius. V.* kwikzilver, kwik.
- Mérken.* tékenen. *De goederen mérken. Lakens mérken.*
- Mérken.* gewaar wórdén, bemérken. *Niemant zal dat mérken.*
- Middel. M.* middel-lijv. *Hij vattede bém om dén middel'.*
- Middel. O.* wérk-middel, wérk-tuig. *Is 'er dan geen middel om dat te weeten?*
- Mild.* goed-geevs, édelmoedig, niet karig. *De winnende band is mild. Zie ook Lètter D. pag. 113.*
- Milt. V.* voornaam ingewand van dén ménsh'. *De milt seekt mij.*
- Min. V.* liefde, genégenheid, hartstógt. *Galatè de min heeft vlerken.*
- Min. V.* minne, minnemoeder. *Geev bét kind aan de minn'.*
- Min.* minder. *Tien gulden, min vijf stuivers.*
- Minuut. V.* minuut. Zèftigste deel van een uur.

- Minuut. V.** geschrift van eenen Notaris.
- Mis. V.** jaarmarkt, kermis in Duitschland.
- Mis. V.** misse. *De Roomsche mis.*
- Mishaagen.** kwalijk gevallen. *Zal u dat ook mishaagen?*
- Mishaagen. O.** leedweesen, berouw. *Een mishaagen over de zonden hebben.*
- Misselijk.** ongedaan. *Die man ziet 'er misselijk uit.*
- Misselijk.** slaauw, ziekelijk, walgelijk. *Ik ben zoo misselijk.*
- Mistal. M.** gebrek. *Dat woord brengt een mistal in 't gedicht.*
- Mistal. M.** stal daar mist in is.
- Mist. V.** mest, paerde én koe-drék met stroó vermèngd.
- Mist. M.** nével, verdikte lucht. *Dat was een zwaare mist.*
- Mistroutwen.** mis-vertroutwen, kwaad vermoeden. *Zijne dieftboden mistroutwen.*
- Mistroutwen. O.** wantroutw, agterdógt. *Iemant réden van mistroutwen geeven.*
- Mistroutwen.** een ségt huwelijk, een ongelijke écht aangaan. *Dat Meisje zal zig mistroutwen.*
- Moed. M.** moedigheid, dapperheid. *Een belden-moed.*
- Moed. M.** hoope. *Ik geev' den moed verlooren.*
- Moet.** van moeten. *Hij moet 't doen. 't Is een moet.*
- Moet. V.** overblijfsel van een vlak in de kleeren.
- Mof. V.** bekend bontwérk daar mén de handen in warmt.
- Mof. M.** een wèstfaalinger.
- Mil. V.** zéker bier, te Nimwégen alleréerst gebrouwen.
- Mól. V.** bekend dier dat de grond omwroet, *Hij is zoo blind als een mól.*
- Mom. V.** zwaar bier, te Bronswijk gebrouwen.
- Mom. M.** momäangezigt, mombakkus.
- Monden.** 't meêrvouwd van *mond.*
- Monden.** smaaken, proeven. *De wijn wél monden.*
- Monster. O.** schrik-dier, wanschêpsel.
- Monster. O.** onrédelijk ménsch, snoodaart. *Néro was een monster.*

M_{on-}

<i>Monster. O.</i>	proevje, staaltje van iets. <i>Een monster koorn, haver, garst, &c.</i>
<i>Moor. O.</i>	bekend stof met een wolle scheering. <i>Gewaterd, Engelsch moor.</i>
<i>Moor. M.</i>	moriiaan, zwart mensch. <i>Dat is een Amerikaansche moor.</i>
<i>Möppen.</i>	pruilen, knörren. <i>Hij zit alweer te möppen.</i>
<i>Möppen.</i>	zéker klein gebak.
<i>Möppen.</i>	groote gebakkene steenen.
<i>Mörgen. V.</i>	uitgestrektheid Lands. <i>Een morgen Lands is zès-honderd roeden in 't vierkant.</i>
<i>Mörgen.</i>	de volgende dag. <i>Kom morgen weer.</i>
<i>Mörgen. M.</i>	voormiddag. <i>Ik wensch' u goeden morgen.</i>
<i>Muil. M.</i>	muil-éfel. <i>De muil is reeds gelaaden.</i>
<i>Muil. M.</i>	smoel, bek. <i>De muil van eenen leeuw'.</i>
<i>Muil. V.</i>	bekend schoeisel. <i>Mijn muil is van mijn' voet' gevallen.</i>
<i>Muis. V.</i>	bekend diertje. <i>De muis is reeds in de val'.</i>
<i>Muis. V.</i>	vleesig deel van de hand.
<i>Muis. V.</i>	een aardäker noemt mén ook een muis.
<i>Muis. V.</i>	kleet, slabbing om de kabel'.
<i>Muisen.</i>	't meêrvouwd van <i>muis</i> . <i>Wij hebben ons huis vol muisen.</i>
<i>Muisen.</i>	muisen vangen. <i>De kat wil wel muisen.</i>
<i>Munnik. M.</i>	bêd-warmer van twijg. <i>Hij heeft den gantschen winter de munnik in zijn bêd.</i>
<i>Munnik. M.</i>	monnik, geestelijk pèrsoon.
<i>Munt. V.</i>	gestémpeld géld.
<i>Munt. V.</i>	zéker kruid. <i>Tuin-munt, wilde munt.</i>
<i>Mutsje. O.</i>	kleine muts, kinder muts.
<i>Mutsje. O.</i>	agfte deel van een mingel'. <i>Een mutsje brandewijn.</i>
<i>Mijn.</i>	bezittende vóór-naam. <i>Mijn boed, mijn boek, &c.</i>
<i>Mijn. V.</i>	groeve, hól, daar mén tin, zilver, goud, &c. uit-haalt.

Mijn,

Mijn. V.

Meinen.

Mijnen.

Mijnen.

Mijner.

Mijner.

Mijt.

Mijt. V.

Mijt. V.

graaving om een belegerde Stad. *Een mijn doen springen.*

meenen, van gedagten zijn.

ondermijnen, een Stad ondermijnen, } Letter IJ.
Mijn roepen op een verkooping, }

genitivus van *mijn*. *Onfermd u mijner, ó mijn Gód!*

kooper, iemand die op een verkooping' goed mijnt én aan zig houdt.

hout-mijt, hout-ftapel.

hèller, de hëlft van eenen pènning'.

klein diertje dat boven op de kaas' groeit.

N.

V. In watvoor woorden komt de *n* voor?

A. De *n* komt voor in de vólgende woorden

na	nazomet	nételdoek	knèllen
naar	nabuur	natuurkunde	fnèllen
nadecl	nagel	néderhurken	knarffen
nadruk	nap	niemant	knap
najaar	nar	nood	knippen
naamról	natie	nooden	knóppen
naneev	natuur	nooten	fnóppen
naricht	neep	neus-doeck	fnóepen
naarijver	neér laag	neus-gat	nijp-tang
naschrift	neérstuk	nutt'loos	noord-zee
naslag	neet	nieuweling	nood-weér
nasmaak	noot	nies-kruid	nood-hulp, &c.

V. Hoe klinkt de *n* op 't einde dér woorden?

A. De *n*, behoud aan 't einde dér woorden, haar' natuurlijken klank; mén hoore zulks uit *tin, zin, min, &c.*

V. In watvoor woorden wórdt ne *n* verdubbeld?

A. De *n* wórdt verdubbeld, in de vólgende woorden.

bron

bron	bronnen	man	mannen
ton	tonnen	kan	kannen
zon	zonnen	pan	pannen, &c.

En zoo wordt de *n* doorgaans verdubbeld, in 't meêrvouwd dër woorden, in wier ênkelvouwd zij agter ééne vocaal' komt.

In tégendeel, in woorden, die in 't ênkelvouwd de *n* agter twé vocaalen hebben, wordt zij in 't meêrvouwd niet verdubbeld, maar van de twéde Syllabe afgesneeden én aan de vólgende gevoegd. als

zoon	zoo-nen	koon	koo-nen
boon	boo-nen	ik loon'	wij loo-nen
troon	troo-nen	ik troon'	wij troo-nen

V. De *n* op 't einde van een woord komende, wordt die wêl eens mèt eene afsnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied in dên tégenwoordigen tijd' dër Toonende-én in dien dër Bijvoegende-wijse van de wêrk-woorden inwêlke de *n* agter twé vocaalen komt; als in

ik leen'	ik schijn'	dat ik leen'	dat ik schijn' of schijne
ik meen'	ik verdwijn'	dat ik meen'	dat ik verdwijn'
ik ween'	ik toon'	dat ik ween'	dat ik toon'
ik steen'	ik beloôn'	dat ik steen'	dat ik beloôn'
ik woon'	ik troon'	dat ik woon'	dat ik troon' of troone.

VOORBEELDEN.

Verscbijn, ó Heer: uw hulp verscbijn'.

VOLLENHOVE, in de FEESTZANGEN. pag. 131.

*Dat gij geen jonge Bruid, geen vrouw voor mijnen zoon,
Zult nemen uit dit Lant, daar ik in 't midden woon';*

HOOGVLIET.

Ee

Uw

Uw Dichtstuk toon' zich nooit bekrompen noch langdraadig.
DICTK. van BOILEAU.

*Nooit moet Uw' Speelers Taal zoo min natuurlijk zijn
Dat d'Oude eene jonge Wulp, de Wulp een Grijsaart schijn'.*
DEZELFDE.

Opdat uw hoop in geenen rook verdwijn'.
SELS LIED van ZIÖN. pag. 207.

*Der Goden grimmigheid eischt dat men ze, op 't altaar
Verzoen' met offerbande en plechtig kerkgebaar.*
HOOGVLIET.

God zegene den VORST! God zegen' HEM! God zegen'.
RABUS GEDICHTEN. pag. 196.

2. In dén twéden, dérden, én zèsden Naamvall', van man-
lijke óf vrouwlijke enkelvoudige naamen; als

<i>Op dén troon'</i>		<i>Agter dén trein'</i>
<i>In dén schijn'</i>		<i>Boven dén troon'.</i>

V. Wat betekenen de woordjes *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, mèt ee-
ne affnijding' agter de *n*?

A. De woordjes *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, mèt affnijdingen,
betekenen eigenlijk *mijnen*, *zijnen*, *eenen*, *geenen*, én wór-
den voor manlijke zélfstandige naamen, in dén twéden, dér-
den én zèsden Naamvall' gezèt. Wij zullen van èlk woord één
voorbeeld bijbrèngen.

mijn', voor *mijnen*.

*Geef zoetheit aan mijn' zang, en all' de lieflijkbeên
Van Isrels zang'ren, die voor uwe bondtkist treên;
Opdat mijn vaerzen, als een beek van bonig, vloeiën.
't Gaat wel, ik voel mijn' geest door altaarkoulen gloeiën.*

HOOGVLIET.

zijn',

zijn', voor zijnen.

*Toen Terab d'oogen van zijn' zoone Haran sloot
En traanen stortte om zijn' beklagelijken doot;*

HOOGVLIET.

een' voor eenen.

*Wie wel een' zot doorgrond, een' vrek, een' geld-verspiller
Een' argziek man, een' kwaast, een' vroomaart, een' bediller*
DICHTK. van BOILEAU.

Gelijk een bert, dat door een' pijl geraakt in 't rennen.

(Mén zegt *mèt een' magtig' Vorst*, in dén gemeenen stijl; maar
mèt eenen magtigen Vorste, in dén hoogdraavenden stijl.)

geen' voor geenen.

Want tranen sorten past aan geen' volmaakten stant;

HOOGVLIET.

Opdat men zich nu door geen' vijant laat bedriegen,

DEZELFDE.

Zie ook MOONEN, in zijne Spraak-konste. pag. 335.

Door dit téken van affnijdinge onderscheid mén altoos hèt man-
lijke van hèt vrouwlijke én onzijdige geslachte; moetende mén nooit
zeggen *aan een' vrouwe*, om te willen uitdrukken *eene vrouwe*.
Veele hebben zoo geschreeven, én toen betekende die affnijding
alleen de intrèkking van de vrouwlijke e. HUIDECOPER
heeft 't ook gedaan in naervólging van HOOFD, maar nader-
hand op 't gesag van VONDEL én van alle de bête Dichters
nagelaaten. Ik betuig' dat HUIDECOPER mij ook voor
't grootst' gedeelte hierómtrént de oogen geópend heeft; voor-

naamelijk door zijn eigene bekèndteniff' op pag. 446. én 447 zijner Proeve.

Ik zou mij, mèt bovengenoemden Taalkundigen Heere, in staat bevinden, om eene ménigte voorbeelden bij te brèngen, uit zulke Schrijvers, die de affnijding op die wijze, voor vrouwelijke naamen, gebruikt hèbben, gelijk ik die ook reeds in mijn opstèl van dit wèrkje bij dèr hand hadde; dóch om geene verbijstering te wége te brèngen, voor ongeoeffende Leefers, zal ik die voorbeelden agter laten; hén nógmaals hériinnerende dat mén die affnijding nooit voor vrouwelijke naamen gebruiken moet.

V. Wanneer wórdt de *n* op 't einde dèr woorden verdubbeld geschreeven?

A. De *n* wórdt op 't einde dèr woorden verdubbeld geschreeven?

I. In dèn tégenwoordigen tijd' dèr Toonende-èn in dien dèr Bijvoegende-wijze, van de wèrk-woorden, inwèlke de *n*, in de eerste-Syllabe, agter ééne vocaal' komt; als

ik gewinn' of gewinne
 ik spinn' of spinne
 ik kenn' of kenne
 ik gewènn' of gewènne
 ik schénn' of schénne
 ik beminn' of beminne
 ik winn' of winne
 ik spann' of spanne

dat ik gewinn' of gewinne
 dat ik spinn' of spinne
 dat ik kenn' of kenne
 dat ik gewènn' of gewènne
 dat ik schénn' of schénne
 dat ik beminn' of beminne
 dat ik winn' of winne
 dat ik spann' of spanne, &c.

VOORBEELDEN.

*Hij komt nog, ja, de bloedborg zal nog komen
 Dien ik voor Heere en God en Koning kenn',
 Voor wien geen Ziel, geen Zondaar heeft te schroomen,
 Schoon zijne vuist de zonden doodlijk schenn'.*

SELS. LIED van ZION. pag. 83.

Dat

*Dat ik ook met een andre en friffche bloed vriendin,
In 't heilig buwelijk, nogh andre zonen winn'.*

HOOGVLIET.

*Zijn eige zwakheid zij zijn fterkfte vijandin
Die hem belaag', verkloek', hem door hemzelv' verwinn'.*

FEITAMA.

*De Vorft moog' tegen ons met al zijn beirkracht woeden;
Hij fchenn' van allen kant op ons zijn benden aan;
Hoe 't zij, wij waagen 't all'.*

BREDERODE van BURMAN.

*Opdat mij elk naer waerde kenn'
En, op mijn voetfpoor, beenen renn'*

ELZEVIER, Dichtpr. pag. 32.

*Doch, fchoon de held elks oogen kan bebaagen,
Schoon bij een plaats in aller barten winn',
Schoon ieders Ziel hem wensche om weg te draagen,
Schoon ieder hem op 't wuurigfte beminn'.*

SELS. LIED van ZIÖN. pag. 94.

Ik rade dat men fluks de ftrengre vierfchaar fpann'

HOOGVLIET.

Een ieder kenn' zijn vaen, voor kenne.

MOONEN. pag. 335.

2. In dén twéden, dérden óf zédden Naamvall', van manlijke
óf vrouwlijke énkelvouwdige naamen, als

Bij de woudbeerinn'
uit reine minn'
mèt zijne gemalina'
door zijne pénn'

van waare moederminn'
't voorwérf van haar minn'
aan elke zonn'
mèt veréenden zinn', &c.

E e 3'

VOOR-

VOORBEELDEN.

Hij walgt van hemelfch mann'. MOONEN. pag. 335.

*Men hoorde WILLEM voor ruim tweepaar eeuwen noemen
Met zijne Gemalinn', Vrouw GEERTRUI, uit wiens fchoot'
En vruchtbaer huwlijksbedde, een brave JAKOB fproot,
Die zijnen ouden ftam voor ondergang bewaerde,
Toen bij, uit reine minn', met vrouw SOFIA paerde:*
KORFEBRANT.

*Schenk mij en mijne zielsvriendinn'
O Almacht, ouch verëfchte krachten,
Opdatwe, met vereenden zinn'
Den ouderlijken pligt aen 't lieve krooft betrachten.*
F. de HAES. NAGELATEN GEDICHTEN.

*Gij laet, met deze hartvriendinn'
Mij teffens al de zoetbeên finaken
Van de allerreinste huwlijksminn'
En wat een eerbare ziel kan streelen en vermaken*
DEZELFDE.

*Een Zee, die, onbelonkt van Gods genadezonn'
In eeuwen zonder tal geen droppel uit zal dampen;
Maar zonder maate zwelt uit 's Hemels Almachtsbronn'.
TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 28.*

*Het kalf ftond bij den leeuw; de leeuw was mak en tam
En bij de wondbeerinn' ging koe en fchaap en lam.*
SELS. Verbond der GEN. pag. 5.

V. Wat betékt *bunn'*, mèt eene affnijding'?

A. *Hunn'* is eene verkórtng van *bunnen*, én wórdt opdezélfde wijze gebruikt als *mijn'*, *zijn'*, *een'*, *geen'*, &c.; naamelijk voor manlijke zélfstandige naamen, in dén twéden, dénden óf zéden Naamvall' fttaande;

VOOR.

VOORBEELDEN.

*Opdat gij onze trouw, zo wrechts zoud beloonen
Voor uwen broeder 't Volk zoud kluisferen in; hunn' druk.*
BREDEKODE van BURMAN.

*De meesten, dwaas beluſt, hunn' Leez'ren te verkloeken
Gaan verr' van d'echten zin hunn' ſijl en denkbeeld zoeken.*
DICHTK. van BOILEAU.

Mén zie hieröver ook MOONEN. pag. 335.

Dit *hunn'* wórdt ook nooit anders dan voor manlijke enkelvoudige naamen gebruikt.

V. Wat onderscheid is tuffchen *na*, *naar*, én *naár*?

A. 1. *Na*, is een voorzètfel én wórdt doorgaans gebruikt in dén zinn' van *post* in 't Latijn én van *après* in 't Fransch. Mén hoore zulks uit de vólgende voorbeelden.

Na dén maaltijd'

Ik zal u na Paasschen betaalen.

Wij dreeven de vijāden, na een bard gevègt, op de vlugt'.

Hij deedt 't driemaal na malkander.

Ook gebruikt mén *na*, in dén zinn' van *Secundum* (vólgens) *Suivant*, *Selon*; als

Wij zullen na onze wérken geóordeeld wórden.

Het is goed weér, na dén tijd' van 't jaar.

Al' mijne zijwórmēn zijn, op twintig na, gestórvēn.

Die huisen staan heel na (digt) aan malkander.

De achtbāarheid van een' Vorst' te na komen.

Het trouwen is elk wél even na, maar niet even nut.

Iemant te na spreeken, &c.

2. *Naar*

2. *Naar*, is een voorzètfel van beweeging', én wórdt in dén zinn' van vaaren, reifen, gaan, van de eene plaats' naar de andere, gebruikt

VOORBEELDEN.

*Hij gaat naar Parijs, naar Romeh, naar Poolen.
Gad eens naar den meester' én vraag bém.*

Ook in de vólgende spreekwijfen.

*Hij is de Bruigom, naar ik hoor'.
Naar uw zèggen, zouden de vijānden nóg beel sterk zijn.
Is dat naar uw' zinn'.
Zig naar de mode kleeden.
Naar den bekenden weg' vraagen.
Naar iemant, naar iets gelijken.
Naar zijn voeten zien; naar den Hémel zien.*

*Hij beft, terwijl de stomme en redenlooze dieren
Naer hunne voeten zien, alleen en trots het hoofd.
Ten hemel op naer Godt, zijn' Schepper boogh gelooft.*

HUIDECOPER, uit VONDEL. pag. 10. dér Proeve.

Mén zie ook pag. 11. 128. 243. 619. én SEWEL. pag. 51.

*Dit schoongevoegt gebouw en bukt ook niet ter aerde
Maer naer den hemel, strekt tot teken zijner waarde.*

POOT.

*En spreekt, in 't midden van zijn knechten, en zijn magen,
Terwijl bij d'oogen naar den hemel houdt geslagen:
De Godtheit zij gedankt, die ons, na zoo veel leets
En ommezwerdens, na veel ongemaks en zweets,
Een vruchtbre Lanfstreek door baar goetheit wil vergunnen.*

HOOGVLIET.

Rust

*Rust hier, ó Lam! terwijl wij vrolijk zingen,
En de oogen slaan naar 't bloedig Betlehem.*

SELS.

3. *Nádr*, té onderscheiding' van het bovenstaande, schrijv' ik met twé kapjes, om dat 't, mijns oordeels, zeér zwaar moet uitgesproken wórdén. Hét beteként *droevig, rampzalig, afgrijss'lijk, &c.*

*Als ijllings zich de Zon verbergt, de lucht betreft,
De Hemel kraakt, de zee een naat geloei verwekt:*

FEITAMA.

„Hoe ontzagchelijk naar vallen de hereeniging van die beide; voorzulken, die ze in hun leeven, aangewend hebben tot „bedenking en bedrijf der onreinigheit tot ongerechtigheit”.

BESPIEGELINGEN in de LENTE. pag 56.

V. Wórdt de *n* ook nóg agter sommige woorden geschreeven?

A. Ja: de *n* moet geschreeven wórdén agter de stoff'lijke Bijnaam-woorden, wélker eigenschap 't is altijd in *en* te eindigen; dus moet mén schrijven, zoo wél in 't manlijke, vrouwelijke als in 't onzijdige geslachte én in 't meêrvouwd, *ijferen, kopren, staalen*; als, *een aarden kruik: een tinnen schotel; een kopren kroon; een kopren beeld; een staalen wapen; een staalen zwaard; een staalen bert; de gouden tijd; de bérken kroes; een zilvren kórv; een gulden appel; een elpenbeenen buik; een yvooren scépter, een linnen doek; een wassen neus; een kopren pót; een gouden ring; een zilvren lépel; een ijsren slaap; een gulden roede; een metaalen slang; een glafen flés; een diámanten boot; een zilv'ren koorde; een gulden schale; een rieten dak; bét staalen lemmer; bét houten huis; de steenen muur &c.* Ik zoude dit met ontélbaare voorbeelden staaven können, maar zal mij alléén tót eenige weinigen bepaalen, wíj deese spélling voldingende bevéstigt wórdt door dén voortréff'lijken HUIDE COPER,

Ff

in

in zijne PROEVE pag. 348-351. TEN KATE. I Deelpag. 392.

*Hoe zielverkwikklijk rijst den gouden dageraad
Daar 't schel gevogelte den blijden aftocht staat
Der zilv'ren maan en 't heit der mindre bemellichten
Die voor den luister van het heerlijk daglicht zwichten!*
B. de BOSCH. Dichtl. Verluft. pag. 237.

*Beschouw dat wondre Beeld; het hoofd van louter goud,
De zilvren' borst en arm, de kopren' buik en dijën,
De leeme en ijfren' voet; zijn tweepaar Monarchijën;*
DEZELFDE. pag. 18.

Aen mijnen zilvren rok met goude munt doorwracht.
J. de DECKER in den DOOPER. pag 81.

Goude munt moet hier gouden munt zijn.

*Haar' purpren rok, haar diãmanten kroon,
Haar' gouden staf, met paerelen beladen,
Haar' fieren gang naar d'elpenbeenen troon,*
SELS LIED van ZION. pag. 129.

*En 't zilvren Sparen, boog vereert,
Uw pen en gouden kroon schakeert.*
F. de HAES NAGELATEN GEDICHTEN. pag. 111.

In zijne Spraakkonst' hebb' ik hiervan niets kunnen opspuren. Men kan deese spelling ook vinden bij Hoogvliet, Vondel, Feitama, Antonides, Rabus, Poot, Vollenhove, Tijdwinst, Schermer, Boon van Engeland, Elzevier, &c.

V. Wórdt de *n* ook somwijlen onëigenlijk in een woord geschreeven?

A. De *n* wórdt somtijds zeer onëigenlijk geschreeven, in de woorden *Raasernije* én *Slaavernije*: daar die woorden veeltijds door *Raaserije* én *Slaaverije* moeten uitgedrukt wórdten,
wan-

wanneer den zin van dezelve het verëischt; betekenende *Raafernije*, de drift of dolheid zelve; in den uitgestrëktsten zinn', en *Raaferije*, de tégenwoordige en daadelijke uitwërking van die drift' zelve: zoo zal dan ook *Slaavernije* betekenen de dienstbaarheid zelve, zonder betrëkking' tot eenig përfsoon; en de *Slaaverije* de weefenlijke oeffening en wërksaamheid van eenen slaavfchen arbeid'.

Veele hebben geschreeven en een ménigte spreekt nóg uit, *narm*, voor *arm*, *naars*, voor *aars*; *nelleboog*, voor *elleboog*; en *Neglenier* voor *Eglentier*, &c.

V. Wat onderscheid is 'er tusschen de gelijkkluidende woordjes *niet* en *niet*?

- A. 1. *Niet* is een ontkennend of ook een weigerend woordje: *ik weet 't niet*; *ik wilf 't niet doen*.
 2. *Niet* is een zëlfstandig mannelijk woord; betekenende een *niet-met-al*. *Daar in 't verschiet de waereldkloot in eenen niet verdwijnt*. HOOGSTRATEN: pag. 282.

V. En wat onderscheid mag 'er zijn tusschen *Nagel*, *Nagel* en *Nagel*?

- A. 1. *Nagel*, betekent een' spijker. *Ik heb' den nagel in den muur geklonken*.
 2. *Nagel*, betekent een hoornagtig uitwas aan de vingers; *Ik heb' mijn nagels te kort gesneeden*.
 3. *Nagel*, is ook een Oost-Indisch kruidgewas, gemeen'lijk *Kruidnagelen* genoemd.

V. En wat verschil is 'er tusschen *naasten* en *naasten*?

- A. 1. *Naasten* betekent *evennaasten*, *evenmënsch*: *gij zult uwen naasten liev-hebben als u-zelven*.
 2. *Naasten* of *benaasten*, is een wërkw-woord, in de Réchts-Geleerdheid zeër bekënd: *iemants goederen naasten*.

V. Weet gij ook het onderscheid tusschen *nabij* en *bijna*?

Ff 2

A. 1.

- A. 1. *Nabij* is een bijwoord van plaats', betékenende *digtebij*.
Ik was reeds nabij de Stad toen bij mij ontmoette.
Het Koninkrijk der Hémelen is nabij gekomen.
2. *Bijna*, is ook een bijwoord én betékent, *bijkans, tén naastbij*. *Hij heeft bijna gedaan. Hij heeft bijna alléén zoo veel gedaan als alle de ánderen.*

V. Hoe onderscheid gij *nétten* én *nétten*?

- A. 1. *Nétten*, is 't meêrvouwd van *nét, vischnét*.
2. *Nétten*, is een daad'lijk wêrk-woord, betékenende *natmaaken*; bij de Drukkers bekend. *Het papier nétten, natmaaken.*

Ik zal kórt'lijk nóg eenige gelijkkluidende woorden verklaren, om alle nutteloose vraagen te vermijden:

Neus, een voornaam gedeelte van 's ménschen aangezigt.
Die zijn neus affnijdt schéndt zijn aangezigt.

Neus, bij de Slotmaakers gebruikelijk, betékent, *de schoot van een slot*.

Noemer, is de eerste *Naamval*; bij de Spraakkundigen bekend. Zie hieróver bij de *Naamvallen*.

Noemer, is hét onderste gedeelte van een gebroken Cijffer-getal; bij voorbeeld in $\frac{1}{4}$ is 4de *Noemer*.

Noodweêr, is een gevaarlijke stórm, óf een verschrikk'lijk onweêr van donder én bliksem.

Noodweêr, is een gedwongene wéderstand, én noodzaak'lijke verweering om zijn leeven te rédden.

Nu, is een bijwoord, én betékend *tégenwoordig*. *Van nu aan tót in der eeuwigheid.*

Nu, is een besluitend Lidwoordje. *Nu, twe én drie zijn vijf, niet waar? Nu, hét blijkt dan zonneklaar.*

V. Zijn 'er nóg meêr gelijkkluidende woorden, onder Létter N?

A. Ja: daar zijn nóg

Na-

- Nadènken.* overweegen. *Ik zal die zaak eens nadènken.*
Eigenlijk behoort dit woord *na-dènken* geschreeven te wórden.
- Nadènken. O.* kwaad vermoeden. *Die zaak verwekt nadènken.*
- Nadruk. M.* nagedrukt boek. *Dat is een na-drnk.* Dit woord moet ook van malkander geschreeven wórden.
- Nadruk. M.* indruk, klèm, kragt. *Die preek wérdt mèt veel nadruk uitgesprooken én aangeboord.*
- Na-komen.* agter nakomen. *Daar moet nóg een schuit nakomen.*
- Nakomen.* volbrèngen *Zijn belóvte nakomen.*
- Natuur. V.* 't heeläl. *De natuur heeft baar algemeene, vastgestelde wetten.*
- Natuur. V.* aart, hoedanigheid, eigenschap. *De planten, van die natuur, bebben, in ons Land, geen tier.*
- Natuur. V.* aangeborene hoedanigheid. *De mènsch is van natuure tén kwaaden geneigd.*
- Natuur. V.* gestèldheid. *Hij is zwaarmoedig van natuur. Hij is verlíevd van natuur.*
- Natuur. V.* geschaapen óf ongeschaapen weefsen. *De mènschelijke natuur, de Góddlijke natuur.*
- Natuur. V.* deelen tót de voortteeling geschikt. *Zij is aan eene verzwearing' in de natuur' gestórven. Een Hérmafrodiet heeft beide de natuuren.*
- Nét.* zindelijk. *Die vrouw is zèér nét op baar lijv, op baar buis.*
- Nét.* cierlijk, pragtig, régelmaatig. *Dat is een nét gebouw.*
- Nét.* wèlgemaakt, dat wél past. *Een nét kleed, dat kleed is nét gemaakt, past wél.*
- Nét.* beschaavd. *Dat is een nét Schrijver, een kundig Schrijver. De Fransche taal is zèér nét.*
- Nét.* *Hij spreekt nét, cierlijk én verstaanbaar. Zij danst nét, naar de maat.*

	<i>Ik kom' nèt van pass'.</i>
	<i>Wij hebben 't nèt geraaden.</i>
	<i>Zij ontvangen nèt honderd gulden.</i>
<i>Nèt. O.</i>	<i>viſch-nèt, vogel-nèt. Iemant in 't nèt vangen.</i>
	<i>Gij zult hem niet in 't nèt krijgen.</i>
<i>Nócb.</i>	<i>én nóg. Zie Letter C. pag. 108.</i>
<i>Nood. M.</i>	<i>gevaar, zwaarigheid. Geduurende den ſtorm wa-</i>
	<i>ren wij in doods-nood, in leevens-gevaar.</i>
<i>Nood. M.</i>	<i>armoede, nooddruft, behoefte. Uit nood be-</i>
	<i>delen. Die mènſchen hebben geen nood, lijdén</i>
	<i>geen kommer.</i>
<i>Noot. V.</i>	<i>vrugt van eenen nooten-boóm'. HUIDEC. pag.</i>
	<i>31.</i>
<i>Noot. V.</i>	<i>ſtuk hout, plaat waaröp een balk ruſt.</i>
<i>Noot. V.</i>	<i>muſiek-noot, klank-téken.</i>
<i>Noot. V.</i>	<i>aantékening in een boek. Hij heeft veel geleerde</i>
	<i>nooten op dat boek gemaakt. Zie ook Letter</i>
	<i>D. pag. 113.</i>

Tuſſchen *Nijgen* én *Neigen* is, dunkt mij, ook eenig verſchil; immers.

1. *Nijgen*, is een wérk-woord, dat alléén zijn opzigt heeft tót 't uitwéndige, zijnde eene buiging óf beweeging dés ligchaams, inzonderheid bij de Jufferſchap bekend. *Die Juffers nijgen zeer déftig.*
2. *Neigen*, is méde een wérk-woord, betrèkkelijk op 't inwéndige; vórderende eene médewérking dés harten. *Ik kan hem daartoe niet neigen, niet overbaalen, 't ſtrijd tégen zijn humeur.* Zie dit bevéſtigd door L. ten KATE, in de aanhaaling bij Letter IJ. door SÉWEL pag. 27.

P.

V. Watvoor woorden worden met *p* geschreeven?

A. Met *p* schrijft men

pak	pét	pékel	pick	pap
pal	pèls	pén	pijl	puiſt
pan	péſt	péns	pijn	pit
pas	pérs	pérk	póls	po
pool	poel	pól	póſt	pont
pond	ploert	poos	pijp	priem, &c.

V. Hoe wordt de *p* aan 't einde der woorden uitgesproken?

A. De *p* wordt aan 't einde der woorden ſchérp uitgesproken; men hooré dit uit de volgende woorden

kramp	trap	ſjérp	raſp
ſnap	nap	ſtulp	géſp
geklap	dóp	ſtólp	wéſp
wórp	ſchérp	wulp	ſchrap, &c.

V. Hoe klinkt de *p* in de woorden in *ſchap* uitgaande?

A. In de woorden, in *ſchap* uitgaande, klinkt de *p*, gelijk in de hier bovenſtaande, ſchérp, edóch wijl ik hier tér plaatſe gele- genheid hebbe van deeſe woorden iets te zeggen, zoo zullen- we ons, een wijle tijds hierbij bepaalen.

De woorden in *ſchap*, zijn, tén deele vrouwlijk, tén deele onzijdig.

VROUWLIJK zijn de zulken, die van een zélfſtaandig óf bijvoeg- lijk Naam-woord ſaamen-geſteld zijn. Als

Boodſchap. V.	Eigénſchap. V.	Vriendſchap. V.	Dronkenſchap. V.
Blijdschap. V. óf	Gemeenſchap. V.	Vroedschap. V.	Kondſchap. V.
Blijſchap. V.	Maatſchap. V.	Gramſchap. V.	Gereedschap. V.
Broederschap. V.	Rékenſchap. V.	Boelſchap. V.	Manſchap. V.

VROUW-

VROUWLIJK zijn ook de geene die eene vergadering óf eene ménigte van pérfonnen aanduiden; zoodanige zijn *Burgerfchap*, *Hoofdmanfchap*, *Jongelingsfchap*, *Verwantfchap*, (voor de Bondgenooten) *Riddersfchap*. Alle deefe woorden, voor de voorréchten óf hèt bestaan dér pérfonnen genomen, zijn onzijdig; als hèt *Burgerfchap*, óf hèt *voorrécht van Burger te zijn*.

ONZIJDIG zijn alle de geenen die eenig Ampt, eenige Bediening, Waerdigheid óf gèstèldheid eenes pérfoons óf eener zaake betékenen. Als

Priesterschap. O.	Schépenschap. O.	Konstgenootschap. O.
Burgerschap. O.	Burgermeesterschap. O.	Gefelschap. O.
Maagschap. O.	Beulfschap. O.	Landschap. O.
Kardinaalschap. O.	Dievleierschap. O.	Echtschap. O.
Bodeschap. O.	Ambassadeurschap. O.	Nuttschap. O.
Kristenschap. O.	Ballingschap. óf	Waardschap. O.
Meesterschap. O.	Bannelingschap. O.	Graavfschap. O.
Stédehouderfchap. O.	Genootschap. O.	Heerschap. O.

Priesterschap, genomen voor de Priesterlijke waerdigheid is onzijdig, maar voor de schaare dér Priesteren, dan is 't vrouwlijk. En op die wijze zijn de meeste dér bovenstaande woorden, vrouwlijk en onzijdig. *Heerschap*, wórdt bij sommigen voor vrouwlijk gehouden, dóch is, in beiden opzigten, onzijdig. Eertijds pleegen alle deefe woorden vrouwlijk te zijn, maar, door tijden taal-verloop, zijn zij alléngsk in onzijdig verwandelt.

Ik zoude dit mèt zeér veel voorbeelden, inzonderheid uit de zeér geleerde Aantékeningen van dén Heer' A. KLUIT op HOOGSTRATENS Naam-Lijst kunnen, staaven, maar zal mij alleen mèt eenige weinige van mijne eigene navórfching' vergenoegen. Mén zie ondertusschen ook SEWEL pag. 102. MOONEN pag. 75. TEN KATE. 2 Deel. pag. 85. HUIDECOPERS Proeve. pag. 140.

Het

Het Priesterschap bleef niet verknocht aan Levys stam,
B. DE BOSCH. Dichtl. Verluif. pag. 18.

Het Priesterschap is hier de Priesterlijke waerdigheid.

De Priesterschap, verbaast en wit bestorven, vloodt
VONDELS PALAMEDES. pag. 56.

De Priesterschap is de sbaare der Priesteren.

Omtrént het woord *Gereedschap*, dat bij HOOGSTRATEN onzijdig is, hebb' ik aan te mérken, dat ik van gedagten bèn dat 't vrouwlijk is, omdat 't, mijns oordeels, als eene verkórting van *Gereedschappen* aan te mérken is. De Heer KLUIT is ook voor 't vrouwlijke, omdat 'teertijds aanduidde de *vervaardiging*, *gereedmaaking* ener zaak. EXODUS 37. v. 3. staat, *hij maekte oock alle de ghereetschap des Altaers.* EN EZECHIEL 12. v. 4. 5. 6. 7. „ *Gij sult dan uwe gereetschap bij dagen voor „ hare oogen uytbrengen, als de gereetschap der gener die vertrecken: daer na sult gij in den avont uytegaen voor hare oogen, gelijk sij uytegaen, die vertrecken. Doorgraeft u den wandt voor „ hare oogen: ende brenght daer door (uwe gereetschap) uyt, voor „ hare oogen sult gijse op de schouderen dragen, in donckeren sult „ gijse uytbrengen; uw aangesichte sult gij bedecken, dat gij het „ lant niet en siet: want ick hebbe u den buyse Israëls tot een won- „ derteecken gegeven. Ende ick dede alsoo gelijk als mij bevolen „ was; ick bracht mijne gereetschap uyt bij dage als de gereetschap der gener die vertrecken: daer na in den avont doorgroef „ ick mij den wandt metter hant; ick brachtse uyt in donckeren „ [ende] ick droeghse op de scbouder voor hare oogen*”. Nógmaals komt dit voor in vs. 12.

V. Heeft de *p* ook eenige overéenkomsf mèt de *b*?

A. Ja: wél eenigfims; maar dit is, in de uitspraak'; zeér wél te onderscheiden, Bij voorbeeld, *kóppelen, hóbbelen*.

Gg

V. Wat

V. Wat klank heeft *pb*?

A. *Pb*, heeft, zoo wél aan 't begin, als in 't midden, én aan 't einde dér woorden, dén klank van *f*, én wórdt ook gevoeglijk door de *f* uitgedrukt, gelijk ik dat breedvoerig getoond hebbe, bij Letter F. pag. 135-138.

V. Zijnder ook woorden inwélke de *p* verdubbeld wórdt?

A. Ja: de *p* wórdt verdubbeld in de vólgende woorden

poppen	wippen	stóppel	appelen
schoppen	ontglippen	stróppen	kóppel
klóppen	ontnappen	trappen	króppen
stóppen	klappen	huppelen	dróppelen
móppen	snippen	stappen	trippelen, &c.

V. Wórdt de *p* ook somtijds aan 't einde van een woord, enkel mèt eene afsnijding' geschreeven?

A. Ja. dit geschied,

1. In dén tegenwoordigen tijd' dér Toonendē-én in dien dér Bijvoegende-wijse van de wérk-woorden in wélke zij enkel voorkomt, als *hoopen*, *koopen*, *loopen*, &c.

ik koop' *of* koope
 ik loop' *of* loope
 ik verzuip' *of* verzuipe
 ik druip' *of* druipe
 ik kuip' *of* kuipe
 ik doop' *of* doope
 ik sloop' *of* sloope
 ik sleep' *of* sleepe
 ik slaap' *of* slaape
 ik raap' *of* raape
 ik roep' *of* roepe
 ik hoop' *of* hoope

dat ik koop' *of* koope
 dat ik loop' *of* loope
 dat ik verzuip' *of* verzuipe
 dat ik druip' *of* druipe
 dat ik kuip' *of* kuipe
 dat ik doop' *of* doope
 dat ik sloop' *of* sloope
 dat ik sleep' *of* sleepe
 dat ik slaap' *of* slaape
 dat ik raap' *of* raape
 dat ik roep' *of* roepe
 dat ik hoop' *of* hoope, &c.

VOOR-

VOORBEEDEN.

*Zis waardt, dat, op die hoop
Van winst, een koopman al zijn goet terstont verkoop'.*
VOLLENHOVE, in de WEKZANGEN. pag. 131.

Zie ook TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN pag. 318.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen, als

<i>bèt anker onzer hoop'</i>	<i>mèt onnavólgb'ren loop'</i>
<i>tén einde van zijn' loop'</i>	<i>mèt 'sHoogstens hulp'</i>

VOORBEEDEN.

*Men treure dan, ó ja! maar onder 't angstig' treuren,
Werpe ons vertrouwen ook bet anker onzer hoop',
In den Geloofsgrond neer en pooge ons op te beuren;
's Mans deugd erlangt de kroon ten einde van zijn' loop'.*
W. van der JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.

*Hoe zal dan 't eerste paar, dat nu uit wanhoop' scribeit,
En nergens toevlucht vindt dan in angstvallig treuren,
Het nederhangend hoofd weér moedig opwaard beuren;*
SELS. Verbond der GEN. pag. 11.

Die berderlijke trouw voor eene zwakke hoop'.
DEZELFDE pag. 37.

V. Wanneer wórdt de *p*, aan 't einde dér woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Dit heeft insgelijks plaats

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse, van zulke wérk-woorden, inwélke de *p*

dubbeld gefchreeven wórdt , als daar is *próppen*, *dóppen*,
&c. dus zegt mén

ik própp' *óf* próppe
ik dópp' *óf* dóppe
ik sópp' *óf* sóppe
ik stapp' *óf* stappe
ik klapp' *óf* klappe
ik snapp' *óf* snappe
ik tapp' *óf* tappe
ik wipp' *óf* wippe
ik schèpp' *óf* schèppe
ik glipp' *óf* glippe
ik schopp' *óf* schoppe

dat ik própp' *óf* próppe
dat ik dópp' *óf* dóppe.
dat ik sópp' *óf* sóppe
dat ik stapp' *óf* stappe
dat ik klapp' *óf* klappe
dat ik snapp' *óf* snappe
dat ik tapp' *óf* tappe
dat ik wipp' *óf* wippe
dat ik schèpp' *óf* schèppe
dat ik glipp' *óf* glippe
dat ik schopp' *óf* schoppe.

VOORBEELDEN.

*Dat ik, met leeuwemoed de nieuwsgewassen maanen
Van wrevel schuddende, beur loozen strik ontsnapp' ;
Verleiding en geweld, wen zij zich zeker waanen
Te zijn van mijnen val, den boozen kop vertrapp' !*

TIJDWINST IN LEDIGE UUREN. I D. pag. 52.

*Zo wort Prins Ammon knap
Geraad van Jonadab ;
Zo Absalom , opdat bij stapp'
Ten Rijxtroon , van Achitofel ;
Zo Achab van zijn Jefabel.*

VOLLENHOVE, inde MENGELZANGEN. pag. 445. ook 448.

*Wat raat ?
Ten zij alleen de tijd herschepp' baar baat
In andre zinnen*

SCHERMERS POËZIJ. pag. 176.

En

*En dat all' 't geen hij zegt zoo klaar zij voor 't begrip,
Dat ons zijn werk in lang 't gebeugen niet ontglipp'.*

DICHTK. VAN BOILEAU.

„ *Daar sta in 't kort een andre Doëg op,
„ Opdat bij u en all', die bij u woonen
„ Uit uw gestoelte en eerezetels schopp'!*

SELS. LIED VAN ZIÖN. pag. 241.

En schoon 'er een ontslipp', wat kan dat deeren.

TEN KATE. I Deel. pag. 390.

*Zij houdt een scherpe wacht in 't midden van het web,
Opdatze, op 't vaerdigst', grijp' wat hare draden repp'.*

F. de HAES. pag. 188.

2. Ook in dén twéden, dérdén én zésden Naamvall' van man-
lijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen; als

op dén tópp'
in 't choor dér weetenschapp'
in groote blijdschapp'

	tén tópp' van eer' gesteegen,
	in dén drupp'
	't nut dér koopmanschapp'.

VOORBEELDEN.

*Is 't heuglijk bij den koesterenden gloed
Van nieuwe welvaart rust en blijdschapp', te overdenken.*

F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 271.

*Zoo worde, ó Burgerbeer, in dit en 't ander leven,
Uw deugd ten hoogsten trapp' des hoogsten beils verbeven!*

DEZELFDE pag. 163.

*Zoo zien we een' Adelaer, aen zijne vlucht' te kennen,
Zich van een' heuveltopp' begeven op zijn pennen,*

DEZELFDE pag. 207.

*een Leeraer, jong van jaren,
Doch grijs in weetenschapp’;*

DEZELFDE. pag. 107. én 243.

*Wiens Heldendichttaf’ reel van Abraham gebangen
In ’t choor der wetenschapp’,*

W. van der JAGT OP HOOGVLIET.

V. Geef mij nu eene verklaring van sommige eensluitende woorden?

A. De eensluitende woorden onder deese Letter’ zijn de volgende.

Pad. M. én V. padde, venijnig dier. *Hij zwol als een pad.*
Hèt meêrv. is *padden*.

Pad. O. wèg voor de voetgangers. *Hèt pad der deugd’
betreden.* Hèt meêrv. is *paden*. *Bereid den
wèg des Heeren maakt zijne paden régt.*

Pand. O. iets dat mén iemand in bewaaringe geeft. *Op pand
leenen.*

Pand. V. slip van dén rökk’. *Hij trok mij bij de pande
van mijnen rökk’.*

Pand. O. loots óf pak-huis. *Hèt wit-wérkers pand.*

Part. O. deel, gedeelte. *Geef hem een derde-part.*

Part. V. póts. *Hij heeft mij een part gespeeld.*

Partije. V. deel, gedcelte. *Ik ontving gisteren een partije
koffi.*

Partije. V. tégenstreever. *Wie is uwe partije?*

Partije. V. aanhang. *Wiens partije is de sterkste?*

Partije. V. bende. *Een partije, een bende gaauwdieven,
- Sóldaaten.*

Pas. V. vrijgelei-brief. *Vertoon mij uwe pas.*

Pas. M. doortógt. *De vijänd den pas affnijden.*

Pas. O. stond. *Op dit pas, op deese stonde.*

Pas. naauwlijks. *Ik hebb’ pas gedaan.*

Pas. V. trèd in ’t danssen. *Die pas deugde niet.*

Pa-

<i>Patroon. M.</i>	beschërmer, voorstander. <i>De Roomschen hebben veele Heiligen tot Patroonen.</i>
<i>Patroon. M.</i>	baas, meester. <i>Wie is uw Patroon?</i> dit is in opzigte van Koopluiden.
<i>Patroon. O.</i>	schets, voorbeeld, staal. <i>Laat mij dat patroon eens zien.</i>
<i>Peilen.</i>	én pijlen. Zie Lëtter IJ.
<i>Pik. O.</i>	pék, een kleevágtige zélfstandigheid.
<i>Pik. M.</i>	wrók, haat. <i>Hij heeft een' pik op bém.</i>
<i>Pink. M.</i>	de kleine óf agterste vinger.
<i>Pink. V.</i>	een kleine visschers schuit.
<i>Pink. V.</i>	een jonge ós.
<i>Pit. V.</i>	kérn dér vrugten: 't mérg dér zaake.
<i>Pit. O.</i>	lont van de kaerff' óf lamp'.
<i>Pleit. O.</i>	geding. <i>Hij heeft 't pleit gewonnen.</i>
<i>Pleit. V.</i>	platboomde schuit.
<i>Plaat. V.</i>	een zand-bank in de zee.
<i>Plaat. V.</i>	een plat stuk. <i>Een kopren, een ijseren plaat.</i>
<i>Plat.</i>	èffen, gelijk, glad. <i>Die grond is zeér plat.</i>
<i>Plat. O.</i>	<i>op 't plat van 't buis.</i>
<i>Plat.</i>	eenvouwdig, goed rond goed zeeuwfch, zonder arg.
<i>Ploeg. M.</i>	boeren-gereedschap. <i>Hij liep agter dén ploeg'.</i>
<i>Ploeg. V.</i>	een timmermans fchaav.
<i>Ploeg. V.</i>	més, daar de Boekbinders de Boeken mé affnijden.
<i>Poep. M.</i>	mosf, knoet, iemand die uit 't mosse-land is.
<i>Poep. V.</i>	scheet, winderige luidrugtigheid uit 't onderlijv.
<i>Póls. M.</i>	beweeving in dén ménsch'. <i>De póls is bij bém zeér ftaauw.</i>
<i>Póls. M.</i>	een stók waarmede mén over slooten springt.
<i>Pond. O.</i>	gewicht, zékere zwaarte. <i>Een pond kaas.</i>
<i>Pond. O.</i>	munt-specie, betékenende, 1. een Fransche Livre, 2. een pond vlaamfch, 3. een pond stérling.
<i>Pont. V.</i>	een platte schuit, fchouw, aan een' reep' liggende

	de, langs wèlke mén mèt rjtuigen over een Rivier' trèkt.
<i>Pool. M.</i>	polak, een poolsch Heer.
<i>Pool. M.</i>	aspunt. <i>De noord-pool, de zuid-pool.</i>
<i>Poort. V.</i>	de poort van een Stad, van een huis.
<i>Poort. V.</i>	opening daar 't scheeps-kanon door komt.
<i>Pósf. V.</i>	een steekelig vischje.
<i>Pósf. M.</i>	stijl van de deur.
<i>Pósf. M.</i>	plaats daar 't léger door dén Vèldheer' geleid wórdt, stand-plaats van eenen schild-wagt'.
<i>Pósf. V.</i>	póst-bode, póst-kantoor.
<i>Pósf. V.</i>	gedeelte van eens koopmans rékening', óf van een schuld-boek.
<i>Pót. V.</i>	aarden óf metaalen vat.
<i>Pót. V.</i>	inlèg, géld daar mén om speelt.
<i>Prik. M.</i>	négenöog, zékere visch.
<i>Prik. M.</i>	't ijser van eenen taats-tóll'.
<i>Prik. V.</i>	amandel, een zékere boom-vrugt.
<i>Prik.</i>	hij weet dat op een <i>prik</i> .
<i>Punt. O.</i>	verzonnen stip in 't Hémel-rond.
<i>Punt. V.</i>	spits, schérpte. <i>De punt van eenen dégen.</i>
<i>Punt. V.</i>	klink-lètter óer Hebreeuwen.
<i>Punt. V.</i>	zins-téken in 't schrijven. (.)
<i>Punt. O.</i>	tipje. <i>Op 't punt dés doods.</i>
<i>Punt. O.</i>	voornaam gedeelte van iets. <i>Een geloovs-punt.</i>
<i>Pijlen.</i>	én <i>peilen</i> . Zie bij Lètter IJ.

Q.

V. In watvoor woorden wórdt de Q geschreeven?

A. De Q is, in onze Taal', van geen hèt minste gebruik. Eer-tijds pleeg mén mèt *qu* te schrijven, *quaad, quam, quaal*, én mén sprak die woorden uit als *kwaad, kwam, kvaal*. Nader-hand heeft mén gezien, dat de *kw* veel eigenaartiger aan dien klank' voldeed, én dus is mén van tijd' tót tijd van *qu* afge-stapt,

slapt, én 't bijna algemeen gebruik van *kw*, langsaamerhand ingevoerd; des mén tans gééne óftén. minsten zeér weinige goede Schrijvers vindt, die *qu* gebruiken.

V. Zijnder dan in 't geheel geen woorden inwèlke mén de *qu* gebruiken mag?

A. Mén mag *qu* gebruiken in de vólgende uitheemsche woorden, óf naamen,

Quintiliänus	Quirinus
Quirija	Quintilius
Quintus	Quintijl
Quatertemper	Quinquagésima

Hèt geene SEWEL tégen hèt gebruik dér *kw* inbrèngt, is, naar mijn begrip, gantsch niet kragtig genoeg om iemant voorinteneemen. Wie tóch zal *gekwell*, *gekwaak*, uitspreeken *gekwell*, *gek-waak*? Een kind immers, zo drá 't heeft leeren spelen, weet, dat *kw*, zoo min als *cb* óf *tb* én *sch*, nooit van élkander gescheiden wórdt. Is 'er iemant in staat om mij een Néderduitsch woord te toonen, waarin dérgelijk eene scheidung zou plaats hèbben?

De *qu*, keur' ik af, omdat Uitheemschen én voorál de Franschen, onze Taal leerende, bezwaarlijk aan onze (ingebeelde) *qu*, een' anderen klank zullen leeren geeven, dan zijaan de húnne te geeven gewoon zijn. Hoe zal een' Franschman, uitspreeken *quellen* óf *kwèllen*? zal hij niet in dén klank' van zijn *quelle* (wèlke) dat als *kelle* klinkt, vervallen? En hoe tóch zal hij zig gedraagen wanneer mén hém, *quink-slag* én *quispel* voor dén neuse lègt?

Dit, dunkt mij, is een stérke drang-réden, om een iegelijk van hèt gebruik dér *qu* óf te doen zien, én over te doen gaan, tót hèt schrijven van

kwaad	kwak	kwakkel	kwalijk
kwab	kwaaker	kwalster	kwam
		H h	kwan-

kwanfuis óf	kwèlling	kwiften	kwijten
kwanswijs	kwètsbaar	kwifter	kwijt-maaken
kwant	kwètting	kwijl	kwijt-raaken
kwantfelaar	kwik	kwijlband	kwijt-fchrift
kwast	kwikzilver	kwijler	kwijt-fchelden
kwee	kwikkebil	kwijlen	kwijt-weefen
kweeken	kwikstaert	kwijling	kwijt-wórdén
kweelen	kwips	kwijl-wórtel	kwèllaadje
kweekfel	kwispelen	kwijnen	kwinkeleeren
kwèkken	kwiskwaffen	kwijnend	kwinkflag
kwèl	kwispedoor	kwijt	

<i>Kwalijk.</i>	is miffelijk, walgächtig. <i>Ik bèn zoo kwalijk.</i>
<i>Kwalijk.</i>	is niet goed, verkeerd. <i>Gij hebt dat kwalijk gedaan.</i>
<i>Kwast. V.</i>	is een noeft, knóbbel in 't hout. <i>Dat hout is vol kwasten.</i>
<i>Kwast. V.</i>	is een verzaaming van draaden óf andersints. Zoodanig is een <i>poeiër-kwast</i> , &c.
<i>Kwast. M. én V.</i>	is een kwibus, een halve gek.
<i>Kwetteren.</i>	doen de Eenden in dén módder.
<i>Kwetteren.</i>	fnappen, babbelen, doen de praatächtige wijven.
<i>Kwint. V.</i>	is een boertig woord, én beteként kuur, gril, &c.
<i>Kwint. V.</i>	is een snaar van de Vióol.

R.

V. Welke woorden moeten met *r* gefchreeven wórdén ?

A. Mèt *r* fchrijvt mén

raad	rein	rijk	rédién
rad	rijft	rups	reede
ram	ruk	roer	riet
rand	romp	rib	raap
récht	ruft	rag	roep, &c.

V. Wórdt

V. Wórdt de *r* ook verdubbeld?

A. Ja: de *r* wórdt verdubbeld, in 't meêrvouwd dér woorden, in wier ênkelvouwd zij agter ééne vocaal' komt; als in

tór		tórren		lór		lórren
fchar		fcharren		kar		karren
nar		narren		var		varren

Wanneer zij in ênkelvouwdige woorden agter twé vocaalen komt, dan wórdt zij in 't meêrvouwd niet verdubbeld; maar aan de twéde Syllabe gebonden: als in *spoor*, *spoo-ren*, &c.

V. Hoe klinkt de *r*, aan 't einde dér woorden?

A. 1. Agter eene ênkele vocaal' klinkt zij zeêr stêrk: als in *nar*, *tór*, *var*, &c.

2. Agter twé vocaalen klinkt zij zagter, als *zondaar*, *tuinier*, *zwier*, *móor*, *muur*, &c.

3. Agter woorden van twé Syllabes, wêlker laafte in *er* uitgaat, klinkt zij zeêr zagt, mén hoore dit uit *looper*, *fchíppet*, *slinger*, *vinger*, *bonger*, *fchooner* niet *fchoonder*, &c.

V. Wórdt de *r* ook agter fommige woorden mèt eene affnijding' gefchreeven?

A. Ja, de *r* wórdt mèt eene affnijding' gefchreeven

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijfe, van de wêrk-woorden *eeren*, *leeren*, *hooren*, &c. als

ik eer' *of* eere
 ik leer' *of* leere
 ik hoor' *of* hoore
 ik ftoor' *of* ftoore
 ik boor' *of* boore
 ik fmeer' *of* fmeere
 ik keer' *of* keere

dat ik eer' *of* eere
 dat ik leer' *of* leere
 dat ik hoor' *of* hoore
 dat ik ftoor' *of* ftoore
 dat ik boor' *of* boore
 dat ik fmeer' *of* fmeere
 dat ik keer' *of* keere

ik vaar' of vaare
 ik spaar' of spaare
 ik gaâr' of gaâre
 ik cier' of ciere
 ik vier' of viere
 ik bewaar' of bewaare
 ik beroer' of beroere
 ik waardeer' of waardeere
 ik regeer' of regeere

dat ik vaar' of vaare
 dat ik spaar' of spaare
 dat ik gaâr' of gaâre
 dat ik cier' of ciere
 dat in vier' of viere
 dat ik bewaar' of bewaare
 dat ik beroer' of beroere
 dat ik waardeer' of waardeere
 dat ik regeer' of regeere

VOORBEELDEN.

Wat eifcht dan d' oppervorst, dat ik de waarheit spaar'
 VONDELS PALAMEDES. pag. 43.

*Om 't Godtlijk paar,
 Te dienen tot geleide, en lijfwagt, tot het weer
 Naar kanaän, met al zijn vee en have keer'*

HOOGVLIET.

*Roept bij luide in ieders oor,
 Dat het aarde en bemel hoor'.*

VOLLENHOVE in de LOFZANGEN. pag. 332.

*'t Is billijk dat men, na twee eeuwen zelfs, nog beden,
 Met hunn' doorluchten naam eene eeuwige eerzuil fier';
 Dat, met de Vadren van het Land en de achtbre leden
 Des Raads, onze Amstelslad deez' blijden hoogtijd vier';*
 BREDERODE van BURMAN. pag. 25.

*Dat 's Lands Regeering, dat haar magt u dan beveilig',
 In ongeschbondene eere u op den throon bewaar'!*

DEZELFDE. pag. 39. én 56.

*Maar boe de zee, waarvoor natuur moet ijzen;
 Der menschen barte ook slingere en beroer',*

De

*De ſchamle vrees den ſcbrik ook op doe rijzen,
Het noodgebed ten hoogſten bamel voer;*

SELS. LIED VAN ZIÖN. pag. 166.

Ook bij MOONEN pag. 335. TUINMANS RIJMPROEVEN pag. 316. 325. 328. én doorgaans.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall', van manlijke óf vrouwlijke ênkelvouwdige naamen; als

aan d'édle ridderschaar'
tót groote eer'

hij ſpeelde op de lier'
van dees verboden' leer', &c.

Zijn Vonnis ligt geveld, op dees gevloekte maar'.

Dat hij zich vrij verſchuil' met zijn doemwaarde ſchaar.

Juffr. van MERKEN in DAVID. pag. 186. én 197.

Zijn voorbeeld is voor ons een treffelijke leer,

Wees liever Meſſelaar, als 't u verſtrekt tot eer'

DICHTK. VAN BOILEAU.

Gun, dat ik urwen ſchedel cier'

Met geenén ſterftijken lauwrier";

ELZEVIER'S Dichtpr. pag. 30.

Dit ſaarfte voldoet aan beide mijne ſtellingen.

V. Wórdt de *r* ook ſomwijlen aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven?

A. Ja: de *r* wórdt verdubbeld én mèt eene affnijding' geſchreeven.

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér.

Bijvoegende wiſſe, van de wérk-woorden, inwélke de *r*,

in de eerſte Syllabe, agter éne vocaal komt; als in *mórren,*
pórren, warren, &c. als

ik pórr' of pórrre
 ik mórr' of mórrre
 ik knórr' of knórrre
 ik kirr' of kirre
 ik warr' of warre
 ik farr' of farre

dat ik pórr' of pórrre
 dat ik mórr' of mórrre
 dat ik knórr' of knórrre
 dat ik kirr' of kirre
 dat ik warr' of warre
 dat ik farr' of farre

Zoo schrijft mén ook *vérr' of verre; varr' of varre, starr' of starre* &c.

*Zoek nooit te verr' een woord dat buitenspoorig prijkt
 En maakt dat gij te verr' van 't waare Doekwit wijkt.*

DICHTK. VAN BOILEAU.

Of wilt ge ons in de kunst tot Tantalussen maaken?

*Ons 't lieflijk ooft van verr' doen zien,
 En tevens 't vol genot verbién?*

LUCAS PATER.

2. Indéntwéden, dérdén, énzéden Naamvall', van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige Naamen: als

op de karr'
 de hoornen van dén varr'

de flikkering dier starr'
 ik hébb' twist mèt dien narr'

*Nooit zalze in vuile zangen
 Kusbandjes bién aan Venus sterr',
 Wijk waereldliefde! sta van verr'!*

TIJDWINST, in ledige Uuren. I D. pag. 4.

V. Wat betékent *baar'* mèt eene affnijding'?

A. *Haar'*, mèt eene affnijding' is eene verkórting van *baaren*; én wórdt altijd gebruikt voor eenen manlijken enkelvoudigen Naame, als bij voorbeeld

*Met Jesus, met een' joodschen Staatsgevangen.
 Al slaapende waakt zij voor haar' gemaal,*

Haar'

Haar' hoogsten lust, haar' wellust, haar' verlangen,
Opdat bij in geen roekloos vonnis dwaal'.

SELS.

Maar naatwlijks bad de zon bet lieflijk boomgaartöoft
Met smaaklijk vocht gevult, en in haar' gloet gestoofst,
Of milde vruchtbbaarheid, die schoner dan te voren
En prachtiger gekleed, haar' troon van goutgeel koren
Was opgeklommen,

HOOGVLJET.

MOONEN, in zijne Spraak-konst' pag. 335.

Haar, zonder affnijding, ziet altijd op een' vrouwlijken naam'
als blijkt uit

De Tweedragt, die terwijl haar' zetel vaster bouwt,
En, moedig op haar zege, al juichend die beschouwt;
Weid, pralende op haar koets, haar wreede en vlammende oogen,
Langs 't aklig Schouwtoneel der Burgeröorelogen;

FEITAMA in HENRIK.

Zetel is hier manlijk: hieröm haar' zetel. Zege én koets zijn
vrouwlijk: daaröm haar zege, haar koets. Haar óf haare wórdt
ook voor 't meêrvouwd gebruikt; als blijkt uit haar wreede en
vlammende oogen.

V. Wórdt *Rb* ook in sommige woorden gebruikt?

A. Ja: in *Rbee*, 't wijvje van een *Hért*. In *Rbobarber* én in
Rbone, én *Rbijn* twé Rivieren; de eerste van *Frankrijk*, de
twéde van *Duitschland* én van de *Néderlanden*.

V. Geev-mij nu nóg eenige gelijkkluidende woorden, mèt dérzelf-
ver verklaring', op?

A. Mén lètte op de volgende.

Raad.

Raad. M.

waarvan 't wérk-woord raaden. *Hij heeft mij een' goeden raad gegeven. Hiervan raad-pleegen óf liever raad-leeven.*

*Mijn moeder leerde mij, dat ik geen' raad zou leeven,
Mèt vijanden, waarvan men 't ergste moet vermoén.*

Bij HUIDECOPER. pag. 532.

Raad. M.

Raads-vergadering. *De Raad van Staaten. De grooten Raad.*

Raad. M.

Raads-heer. *Hij is geheime-Raad van den Vorst, hulpmiddel voor eenige kwaal. Hij gaf mij dien raad voor de koorts'.*

Raad. M.

Raat. V.

visch-raat, (graat) honig-raat.

Raaden.

iemant raad-geeven. *Wat zoudt gij mij raaden? giffen. Wilt gij 'er eens na raaden? honig-raaten.*

Raaden.

Raaten.

*Indien ik honig pure uit uwe volle raten;
Verschoontme; ik zal dien weér voor u ten beste laten:*

HOOGVLIET. in ABRAH. pag. 2.

Raaken.

trèffen, mèt gooïen trèffen. *Gij zult mij raaken.*

Raaken.

trèffen. *Gód heeft bém, door den donder' zijns woords, in 't barte geraakt. 't Eerste is betrékkelijk tót 't uit-'t twéde tót 't inwéndige.*

Raaken.

vertoornen, bèlgen, belédigen, &c.

Raaken. V.

de binnen-mond. *Mijn raaken zijn zoo raauw.*

Raafen.

gewèld maaken. geraas maaken.

Raafen.

tieren, dol, uitzinnig zijn.

Rabat. O.

is onder de koop-luiden *afslag, kórtning.*

Ra-

<i>Rabat. O.</i>	een smal tuin-bèd. <i>Ik bèbb' stad op dat rabat ge-zaaid.</i>
<i>Rad.</i>	vlug én <i>rat, rót.</i> Zie bij Lètter' D. pag. 113.
<i>Rak. O.</i>	rèk, daar mén borden én schotels in óf op zèt.
<i>Rak. O.</i>	een stuk, énd wègs. <i>Wij bèbben nóg een goed rak te zeilen.</i>
<i>Rak. O.</i>	stókken daar de hoenders opzitten.
<i>Rak. O.</i>	een groente die op 't water drijvt.
<i>Rakét. O.</i>	tuig daar de kinders meê kaatsen.
<i>Rakét. V.</i>	een soort van kruid-gewas.
<i>Rammelen.</i>	geraas maaken, aan de klink' van de deur' rammelen.
<i>Rammelen.</i>	verrigting dér haafen én konijnen tér voort-teeling' hunnes geslachts.
<i>Rank.</i>	schraal, mager, dór.
<i>Rank. V.</i>	takje van eenen wijngaard. <i>Eenwijngaard-rank.</i>
<i>Rap. O.</i>	slégt vólk. <i>Jan rap én zijn maat.</i>
<i>Rap.</i>	snèl, vlug, vaerdig. <i>Hij is rap tér been.</i>
<i>Ras.</i>	gaauw, gezwind.
<i>Ras. O.</i>	wiel, draaikólk, draai-kuil.
<i>Ras. O.</i>	slégte afkomst. <i>Van wat ras is bij? Mén gebruikt dit woord ook omtrént dén aart dér paerden.</i>
<i>Ras. O.</i>	zékere stóf.
<i>Récht.</i>	én <i>régt.</i> Zie bij Lètter C, én hierónder.
<i>Rède. V.</i>	in dén zinn' van gesprék, komt van <i>redeneeren</i> , óf <i>redenen</i> volgens HUIDECOPER pag. 499. én betékent <i>bewijs</i> , <i>overtuiging</i> .
<i>Rèden. V.</i>	bekwaamheid, vermogen dér ziele.
<i>Rèden. V.</i>	oorzaak. <i>Wat is 'er de rèden van?</i>
<i>Ree. V.</i>	reede, opene haven daar de scheepen liggen.
<i>Ree.</i>	gereed. <i>Zijt gij al ree óf gereed? Ik ben 'er al ree, reeds.</i>
<i>Ree. V.</i>	raa, een mast van een schip.
<i>Ree. V.</i>	óf <i>rbee</i> , 't wijvje van een <i>Hért.</i>
<i>Reeden.</i>	gereed maaken, bereiden, <i>linnen reeden.</i>

<i>Reeden.</i>	uit-reeden, uitrusten. <i>Scheepen reeden.</i>
<i>Reep. V.</i>	lange lap, afgescheurden lap van linnen óf iets anders.
<i>Reep. V.</i>	touw daar mén een pont meé over een Rivier trèkt.
<i>Reet. V.</i>	scheur, spleet, opening.
<i>Reed.</i>	van <i>rijden</i> . <i>Hij reed te Paerd.</i>
<i>Regeering. V.</i>	bewind, bestier, geslag-oeffening. <i>Hij is aan de Regeering' gekomen.</i>
<i>Regeering. V.</i>	Magistraat. <i>De Regeering van Amsterdam.</i>
<i>Régl. M.</i>	geschreeven óf gedrukten letter-régl. <i>Lees dien régl uit.</i>
<i>Régl. M.</i>	wèt, voorchrift. <i>Na dien régl' moet gij wandelen.</i>
<i>Régelen.</i>	lijnen-trèkken, <i>liniëeren.</i>
<i>Régelen.</i>	schikken. <i>Ik zal dat wél régelen.</i>
<i>Régelen. M. V.</i>	gronden, grond-régelen. <i>De régelen dier Taale.</i>
<i>Register. O.</i>	naam-lijst, blad-wijser van een boek, &c.
<i>Register. O.</i>	van een órgel, van een Clavecimbaal', &c.
<i>Régt.</i>	dat niet krom is. <i>Die wèg is régt.</i>
<i>Récht. O.</i>	oprécht. <i>Zég 't mij récht voor de vuist'.</i>
<i>Récht. O.</i>	billikheid, ook billik.
<i>Récht. O.</i>	eisch, aanspraak. <i>Ik hébb' daar récht op.</i>
<i>Récht. O.</i>	oeffening dér Geréchtigheid, van de wèt-geeven- de magt, van 't opper-geslag. <i>Justitie</i> , straf- oeffening.
<i>Récht. O.</i>	Amptenaars, Beämpten die 't récht oeffenen. <i>Ie- mant voor 't récht roepen.</i>
<i>Reis. V.</i>	maal. <i>Ik hébb' bém een reis óf twé gezien.</i>
<i>Reis. V.</i>	tócht. <i>Hij is gisteren op reis gegaan. Hij heeft de reis aangenomen.</i>
<i>Reisen.</i>	trèkken. <i>Waar zult gij beenen reisen?</i>
<i>Rijsen.</i>	opgaan, verhèffen. <i>Hét meel begint te rijsen.</i>
<i>Rèkken.</i>	uit-rèkken, langer maaken.
<i>Rèkken.</i>	snèl, hard loopen. <i>Zie bém eens rèkken.</i>
<i>Ridder. M.</i>	aanzien'lijk, adelijk Heer.

Rid-

- Ridder. V.* munt-spécie. *Een gouden Ridder.*
Riem. M. roei-tuig, waarmede mén een schuit voort-roeit.
Riem. M. górdel, band om 't lijv.
Riem. V. pak van twintig boeken papier.
Rigten. óf *richten*, schikken. *Gij moet u daar na richten.*
Rigten. óf *richten*, oordeelen, vonnissen, oordeel-véllen.
Roede. V. geëffel-roede.
Roede. V. maat van twaalv voet.
Roede V. zékere uitgestréktheid lands.
Roekeloos. achteloos, zórgeloos, zonder zórg, zonder roek.
Reukeloos. zonder reuk. Deese woorden wórdten zonderling onderéén vermèngd. Sommige schrijven *Ruekeloos*. Zie dén Hartspiegel pag. 55. *Roke-loos*. pag. 52. — *Rukeloos*. Boon van Engeland Opdragt voor Amintas in 't 2 Deel zijner Gedichten. — *Roekeloos*. SELS Lied van Ziön. pag. 281. — *Reukeloos*. Vondels Palamedes pag. 69. — *Roekeloos* is ook *vermétel*. Zie véder Huidcoper pag. 480-482. 't Laatste is meest in gebruik *Reukeloos* zou mén kunnen gebruiken voor *iemant die zig stinkende gemaakt heeft*.
Roer. O. bekènd schiet-geweer.
Roer. O. 't agterste gedeelte van een schip, daar 't mé gestuurd wórdt.
Roet. O. talk, óffe-vét.
Roet. O. vuiligheid in dén schoorsteen'.
Roeper. M. iemant die in de Stad omloopt, om 't verloorenen op te speuren.
Roeper. M. *Vocativus*, vijfde Naamval. Zie bij de O én agter bij de Naamvallen.
Ról. V. rólle, beschreeven vél papier, onder de Réchts-Gelcerden.

- Ról. V.* rond op-geróld pak. *Een ról tabak.*
Ról. V. naam-lijst. *Zijn naam staat op de ról.*
Ról. V. gedeelte van een Tooneel-stuk. *Hij heeft zijn ról niet wél gespeeld.*
- Ról. V.* rónde schijv, onder een kinder-wagentje.
Roov. M. buit. *Hij kreeg een gedeelte van den roov.*
Roov. V. kórst op een zweer'. *Zijn boofd is ééne roov.*
Rook. V. hooi-stapel. *Hét hooi aan rooken zètten.*
Rook. M. damp van uitgebrandde óf van brandende stóffe.
Roos. V. wélriekende bloem.
Roos. V. zwèlling in 't gezigt óf élders. *Hij heeft de roos.*
- Roos. V.* een geselschap. *Ik was gisteren in de roos.* Mén kan 't ook neemen voor *gebeim.* *Ik heb'b' bém dat onder de roos' gezeid.*
- Rós. O.* een Paerd.
Rós. O. een kleur tusschen geel én rood.
Rót. V. rat, schaad'lijk Dier.
Rót. verrót. *Die Peeren zijn rót.*
Rót. O. bénde. *De Kórperaal mèt zijn rót.*
Róttén. ratten, schaad'lijke Dieren.
Róttén. verróttén. *Die Appelen beginnen te róttén.*
Róttén. saamen-róttén. *Hét volk misnoegd zijnde, begon te róttén.*
- Rouw.* onbeschaavd, zie *Ruw.*
Rouw. M. droefheid.
Rouw. M. zwarte kleeding. *Hij is in den diepen rouw.*
Rouwen. dén rouw aanneemen, zig in dén rouw' kleeden.
Rouwen. berouwen. *Die zaak zal u rouwen.*
Ruiken. rieken, mèt dén neus' ruiken. *Ik kan dat gebak ruiken.*
- Ruiken.* stinken, reuk van zig geeven.
Ruim. breed, wijl, luchtig, niet èng, niet naauw.
Ruim. O. 't ruim van een schip. *Hij zat in 't ruim.*
Ruim. mildelijk, onbekrompen. *Hij leeft ruim. Een ruimen, milden geever. Meet dat wat ruim.*
Ruim.

<i>Ruim.</i>	iets méér dan. <i>'t Is ruim een maand geléden.</i>
<i>Rukken.</i>	mèt geweld trèkken. <i>Iemant iets uit de hand rukken.</i>
<i>Rukken.</i>	schielijk optrèkken. <i>De vijand wil op die Stad aan-rukken.</i>
<i>Ruften.</i>	van wérken ophouden. <i>Gij moet uw wérk staaken om wat te ruften.</i>
<i>Ruften.</i>	érgens op óf tégen leunen óf leenen.
<i>Ruften.</i>	slaapen. <i>De zieke is aan 't ruften.</i>
<i>Ruften.</i>	beruften, staat maaken, laten aankomen.
<i>Ruw.</i>	onbeschaavd. <i>'t Is een ruw mènsch.</i>
<i>Ruw.</i>	guur, slórdig, onstuimig. <i>'t Is ruw weér.</i>
<i>Rijk.</i>	magtig, vermogend. <i>Die man is rijk.</i>
<i>Rijk. O.</i>	Heerichappije. <i>Hèt Roomsche Rijk. Zijn Rijk is zeér uitgebreid.</i>
<i>Rijm. O.</i>	witte nével óf rijp.
<i>Rijm. O.</i>	dichtmaat. <i>Hij heeft dat stuk in rijm gebragt.</i>
<i>Rijp. V.</i>	Zie <i>Rijm</i> , hierboven.
<i>Rijp.</i>	eetbaar, volgroeid. <i>Die vrugten zijn rijp.</i>
<i>Rijs. O.</i>	rijst, bekènd riet-gewas. <i>Wij eeten rijs mèt krènten.</i>
<i>Rijs. O.</i>	teen, takje van een' boom'.
<i>Rijsen.</i>	én <i>reisen</i> . Zie Lèttèr IJ. Ook bij SEWEL. pag. 28. L. TENKATE. I Deel. pag. 189. én hierboven.

S.

V. Watvoor lèttèren zijn mèt de *f* overéénstèmmende?

A. Mèt de *f* stèmmen overéén de *c* én de *z*. Hèt onderscheid van de spèlling' dér *c* in plaats' van de *f* hèbbenwe bij de *c* gezien: nu moeten-we de spèlling' dér *f* in stéde van de *c* én van de *z* tragten aan te toonen.

V. Watvoor woorden moeten mèt *f* in plaats' van mèt *c* óf *z* geschreeven wórdèn?

A. Mèt *f* moet mén schrijven, de vólgende woorden

fin	fatijn	suiker	soesen	foldeeren
fimpel	fuffen	sultane	saus	fédert
félderie	fultan	falpéter	faufijs	faamen
fap	fabbat	segrijn	fók	fommen
fekreet	fabel	falade	foort	fappen
fints	fafier	falamander	feiffe	fullen
fis	faffraan	falét	fignét	férpent
fas	faifoen	famaar	fómmier	fóltaan
fiffen	fék	fits	fóp	fuiſen
firoop	férvét	fober	fóldije	fibille
frai	féxe	fomber	fóltaat	fuf
fayét	fikkel	fomma	foudenier	fórteeren
farren	fukkel	ful	fijn	fik, &c.

V. Moet mén aan 't begin van een woord, voor een Conſonant', eene *z* óf eene *f* ſchrijven?

A. Mén moet altijd, aan 't begin van een woord, voor een Conſonant', eene *f*, niet eene *z* ſchrijven, uitgezondert alléén voor de *w*.

V. Geef-mij eenige woorden, tót voorbeelden, van die ſpélling' op?

A. Mén moet mét *f* ſchrijven de vólgende woorden, *ſchaamen*, *ſchande* én alle die mét *ſch* beginnen; *ſlap*, *ſlim*, *ſmaad*, *ſmul*, *ſnaak*, *ſpóttén*, *ſtad*, *ſtrik*, &c.

V. Watvoor woorden meér moeten mét *f* gekhreeven wórdén.

A. Mét *f* ſchrijv' ik ook de vólgende woorden.

boerfeeren	raadſel	beginſel	olifel	verfoeifel
pérfoon	blankétſel	belétſel	plakſel	weevſel
ſpraakſaam	kleeſſel	beſchutſel	foldeerſel	zweemſel
langſaam	dèkſel	bórduurſel	ſtutſel	vercierſel
wérkſaam	voedſel	drukſel	ſteunſel	verſchijnſel
ſchèpſel	ſchijnſel	gebroedſel	ſpeekſel	ſtrèmsel
urótféeren	aanhangſel	hèngſel	ſpookſel	bekleeſſel
kaatſen	aanlókſel	inſteekſel	trèkſel	én dergelij-
plaatſen	aſſpruitſel	maakſel	tooiſel	ke meér.
nabootſen	beduidſel	naaiſel	verdichtſel	

Al.

Alle de bovenstaande woorden in *fel* zijn onzijdig. *Fronffel*, *geeffel*, *stijffel* zijn vrouwlijk. *Kanfel* én *ranfel* zijn manlijk,

Mén moet die woorden met *fel* niet met *zel* eindigen.

V. Hoe wórdt de *f* aan 't einde dér woorden uitgesproken?

- A. 1. De *f* wórdt schérp uitgesproken, aan 't einde dér woorden *spits*, *trits*, *schéris*, &c.
 2. Zagter wórdt zij uitgesproken, wanneer zij, aan 't einde dér woorden, agter twé Vocaalen komt; als in *roos*, *doos*, *buis*, *luis*, *muis*, &c. Agter ééne Vocaal' klinkt zij wéderóm schérp, als *ros*, *trós*, *dus*, *fus*, &c.

V. De woorden *buis*, *luis*, *muis* &c. hoe moeten die in 't meêrvouwd geschreeven wórdén?

- A. Die woorden schrijv' ik in 't meêrvouwd *huifen*, *luifen*, *muisfen*, *doofen*, *roofen*, *boofen*, *peefen*, *meefen*, *sluifen*, &c. niet *buizen*

Zoo moet mén ook doen in alle de tijden dér wérk-woorden, *leefen*, *prijfen*, &c. als

ik lees'	wij leefen	ik blaas'	wij blaafen
ik prijs'	wij prijfen	ik raas'	wij raafen
ik bloos'	wij bloofen	ik vrees'	wij vreesfen, &c.

Omdat ik van gedagten bén, dat de *f*, tusschen twé Vocaalen, zagt klinkt, én daarom ook gevoeg'lijk daartusschen mag geschreeven wórdén. Wat spélling tóch is 't die sommige gebruiken, wanneer zij schrijven, *prijz*, *huiz*, &c? een ieder kan hier eene sluiting van de *z*, in h-u-i-z, *huiz*, ontdekkén.

Ik zou mij in staat bevinden ont' honderd voorbeelden, tér staa-vinge deefer stélling', bij te bréngen, maar ik zal mij sléchts bij eenige weinigen bepaalen, die, mijns bedunkens, van geen gering geslag zijn.

Een

*Een van hoop, van vreesse twee
Een van vreucht, en drij van wee.*

D. HEINSIUS.

*De twalef in den riem, waermé de Heer der Heeren,
Dees' overschoon Natuur beliest heeft te verceren
Als in de schepping' bij door sijnes stems gewelt
Voor 't blinkende gesin schoon wetten heeft gestelt.*

ZACH. HEINS.

*Dan speelt mij weer in mijn gedachten
Dat elders g'bij uw tijd besteeft
Of besig zijt op veder-jachten
Of Haten te verschalcken weet.*

A. PIETERSZ. CRAEN.

*Men vindt geen hooger Wijsheits School,
Gelijk 't doorluchtig Kapitoel,
Zo draa daar eesels zijn gesecten,
Ze schijnen alle dingh te weeten.*

J. SIX van CHANDELIER. allen bij HUIDECOPER.

Voor deese pleeg mén zélfs de *f* aan 't begin dér woorden te gebruiken, schrijvende *sijn, saad, salf* &c. Was die lètter dat toen zagst genoeg, om die woorden eigenaartig uit te drukken, hoeveel meér zal zij zagst klinken tusschen twé Vocaalen? In 't laatste voorbeeld vind' ik *gesecten* mèt eene *f*; dat ik nógtans afkeure, als komende van 't wérk-woord *zitten*, in wiens tijdvoeging', gelijk in die van alle soortgelijke wérk-woorden, de *z* doorgaans moet behouden wórden. Mén zie ook de voorbeelden die ik eenige bladzijden vérdér voor de verkórting' van *dees'* aanvoere.

Niemant kan, dunkt mij, mèt récht, hiertégenaan wérken. Onze spélling bekomt immers hierdoor alwéderóm iets van de zagtheid én zoetvloeiënheid dér Fransche Spél-kunde, 't wèlk naar mijn

mijn begrip, een voornaam gedeelte eener Taale uitmaakt én van een iegelijk behoort in acht genomen te wórdén.

V. Wórdt de *f* ook in sommige woorden verdubbeld?

A. Ja: de *f* wórdt verdubbeld, in 't meêrvouwd van zulke woorden, in wier ênkelvouwd zij agter éénen klinker' óf ook wél agter twé vocaalen vólgt, gelijk in,

més	méffen	pèls	pèlffen
vlés	vléffen	dans	dansffen
lés	léffen	glans	glansffen
kus	kuffen	kans	kansffen
bus óf busch	buffen	krans	kransffen
plas	plaffen	lans	lansffen
schans	schanffen	schórs	schórsffen
spies	spieffen	kérs	kérsffen, &c.

Dit is ook hêt gevoelen van MOONEN, naamelijk dat de *f* in 't meêrvouwd deeser woorden, om de eigenaartigheïd dés klanks moet verdubbeld wórdén. Mén zie zijne Spraak-konst. pag. 104. Anderen, én daarónder ook TEN KATEID. pag. 389, meenen, dat ééne *f* hier genoeg zij. Ondertusschen is dit niet zonder uitzondering', want sommige ênkelvouwdige woorden, mèt *f* eindigende, veranderen die, in 't meêrvoud in *z*; als daar zijn

grijns óf grins	grijzen	lins	linzen
bons	bonzen	vaers	vaerzen
baars	baarzen	gréns	grénzen
beurs	beurzen	teems	teemzen
gans	ganzen	naars	naarzen
ðons	donzen	gons	gonzen
hals	halzen		

Andere wéderóm die de ênkele *f*, tusschen twé vocaalen, behouden; als *bies*, *biesfen*, *baas*, *baasfen* &c. Tén lêsten ook zulke

die de *f* alléén, agter een Consonant', behouden; als *schaats*, *schaatsen*, *plaats*, *plaatsen*, &c.

V: Wórdt de *f* ook, aan 't einde van sommige woorden, verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit heeft plaats,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijze van zulke wérk-woorden; in wélke zij dubbeld voorkomt, gelijk *gissen*, *missen*, &c. als

ik giff' <i>of</i> gisse	dat ik giff' <i>of</i> gisse	
ik miss' <i>of</i> misse		dat ik miss' <i>of</i> misse
ik besiff' <i>of</i> besisse		dat ik besiff' <i>of</i> besisse
ik vergiff' <i>of</i> vergisse mij		dat ik mij vergiff' <i>of</i> vergisse
ik pass' <i>of</i> passe		dat ik pass' <i>of</i> passe, &c.

VOORBEELDEN.

*Het is het loon, zoo ik niet miss',
Der genen, die oprecht in hare liefde branden.*

ELZEVIER. Dichtproeven. pag. 31.

*Gun dat ik mijn liefde bluff'
En uw tedre blaedjes kuff'.*

F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 280.

Eer 't oproer ons verraff', voor verrasse:

MOONEN. pag. 335.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen, als

vol van duifterniff'	kènd geen gelijkeniff'	
't strékt tót érgerniff'		in de heil-geruigeniff'
van ziels-bekommerniff'		in diepe duifterniff'

van

van gloënden glansf'
in haaren tranfif'
door zijne këniff'

naar de wilderniff'
van Góds gelijkeniff'
tót een ziels-belijdeniff'

VOORBEELDEN.

*Dit doelwit moest Gods wijze wil beraamen,
In eenen Staat, zo vol van duisterniff'.*

SELS.

*Die slinksheid pafte en voegde aan zulke snooden-
Wien God dit nur zelfs strekt tot ergerniff'*

DEZELFDE.

*Niet door berouw, dat rijk in traanen is,
(Helaas! dat was te verr' van huis gebannen)
Maar door 't geweld van ziels-bekommerniff'*

DEZELFDE.

*Dus, langs een spoor van gloënden glansf',
Als eene nieuwe zon, tot driewerf, in haar' tranfif',
Met onnavolgbren loop', al baren drukk' ontfegen.*

D. SMITS, voor HOOGLIETS Aartsvader.

*En dat een wolk, zeer schoon van glansf',
Kwam dalen uit den boogen hemeltranfif'.*

ELZEVIER. pag. 7.

*Zij fcheen mij uit dees' boogen tranfif'
Geheel beroofd van glansf'*

DEZELFDE. pag. 18.

*Elk pralende in haer eigen tranfif',
Met ongeleenden glansf'.*

DEZELFDE. pag. 22.

Zie ook VOLLENHOVE over dit én 't bovenstaande, pag.
151. én 196.

Kk 2

V. Wórdt

V. Wordt de *f*ook, aan 't einde d'er woorden, enkel én met eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied

1. In d'en tégenwoordigen tijd' d'er Toonende-én in dien d'er Bijvoegende-wijse, van de wérk-woorden in wélke zij, in de eerste Syllabe, agter twé vocaalen komt; als *poosen*, *leesen*, &c; ook wanneer zij, de twéde Syllabe beginnende, op een Consonant', die de eerste Syllabe sluit, vólgt; als *plaatsen*, *kaatsen*, &c. voorbeelden.

ik poos' *of* poose
 ik lees' *of* leese
 ik bloos' *of* bloose
 ik prijs' *of* prijse
 ik blaas' *of* blaase
 ik raas' *of* raase
 ik vrees' *of* vreefe
 ik plaats' *of* plaatse
 ik kaats' *of* kaatse

dat ik poos' *of* poose
 dat ik lees' *of* leese
 dat ik bloos' *of* bloose
 dat ik prijs' *of* prijse
 dat ik blaas' *of* blaase
 dat ik raas' *of* raase
 dat ik vrees' *of* vreefe
 dat ik plaats' *of* plaatse
 dat ik kaats' *of* kaatse

2. In d'en twéden, d'erden én zésden Naamvall', van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen; voorbeelden

op deese wijs'
 op een blijde wijs'
 op een édle wijs'
 omzigtig op zijn wijs'
 van haar reis'
 Góds eer tén prijs'

op een gódd'lijke wijs'
 voor een poos'
 op die plaats'
 voor dien prijs'
 voor deese reis'
 de geur van die roos'

VOORBEELDEN.

*Wil thans de kuische duif, de Moeder Gods geleiden;
 Niet naar de zaalen van een koninglijk paleis;*

Maar,

*Maar, bij 't volbrengen van haar nederige reis',
Naar een' verachten stal in Bethlehems laage wallen.*
SELS. Verbond der GEN. pag. 20.

*Wier broeder op den rand van 't leven stondt,
En baast zou gaan ter woonplaats' van de dooden,*
DEZELFDE. pag. 184.

Op een vermengde wijs'.
ANTONIDES YSTROOM. pag. 37.

*Dat redenlooze scbrik mogt, voor een poos', mijn bart
Beknellen, met een nooit voorheen gevoelde smart;*
F. de HAES. pag. 17. ook pag. 56.

Van al te traag een vrees'.
J. de DECKER in dén DOOPER. pag. 61.

3. Aan 't einde van sommige toevoeglijke naamen, voorwélke
't woordeken *bèr* óf 't komt; voorbeelden

't wijs' bestuur	't wankelloos' vertrouwen
hèt mérgeloos' gebeent	't belangloos' harte.

VOORBEELDEN.

*'k Zal in Gods raedsbesluit gewillig mij gedragen,
En kussen 't wijs' bestuur van 's Hemels welbebagen.*
F. de HAES. pag. 22.

De Grafvorm, op het dorr' en mergeloos' gebeent.
DEZELFDE. pag. 193.

*Om de onverwelkbre kroon van de Oppermajesteit
Te ontvangen, en het doel van 't wankelloos' vertrouwen.*
DEZELFDE. pag. 205.

Deefe affnijding pleit niet weinig voor mijne stelling' van de *f* tusschen twé vocaalen te schrijven.

Hier moet ik aanmérken, dat mén deefe affnijding maakt, agter de toeveoglijke naamen, in 't onz. ênkelv. alleen dan, wanneer 'er *hèt of 't én dat* voor staat; gelijk hierboven reeds getoond is. Nooit moet mén zèggen.

een wijse raadsbesluit
 een mérgeloofse gebeent
 een wankelloofse vertrouwen
 een zakkende gewigt
 een glinsterende ijs
 een vliegende paerd
 zijn lagchende geluk
 zijn échte kind
 mijn stérvende gelaat

een groeiënde woud
 staande graan gewas
 een stinkende gebroedfel
 uw suffende gemoed
 's lands gewénschte heil
 zijn rijfende geluk
 uw hóbbelende schip
 door sméttende vergift
 zijn glinsterende hoofd. enz.

Die zoo schreev, die beging, in allen deesen, zeér grove mislagen, mén moet van alle de bovenstaande bijveoglijke woorden, de *e* aflaatén, én zèggen, *wijs, mérgeloos, wankelloos, zakkend, glinsterend, vliegend, lagchend, écht, stérvend, groeiënd, staand, stinkend, suffend, gewénscht, rijfend, hóbbelend, sméttend, &c.*

In tégendeel zègt mén zeér wél

hèt groeiënde woud
 hèt zuivere water
 dat laffe én suffende gemoed
 dat zakkende gewigt

hèt édelmoedige voorneemen
 hèt voornaame beleid
 hèt algemeene wélzijn
 hèt êngelsche Parlement, &c.

4. De *f* wórdt mèt eene affnijding' geschreeven, in 't woordje *dees*, zijnde eene verkórting van *deesen*; voorbeelden,

*Om daar den prijs van uwe minn',
 Bij eenen galm van spel en zangen,*

Van

*Van ALIDA, uw Zielsvriendinn',
Op dees' uw' zegedag te ontvangen.*

F. de HAES. pag. 39.

*ô Opperharder, wil nog lang
Dees' uwen Onderharder sparen;*

DEZELFDE. pag. 42.

*Zoete weksters van den lach;
Dat de Pindus zich vermeije
En de Zusters aan den reije
Dansen op dees' vreugdedag.*

DEZELFDE. pag. 54.

V. Moet de *s*, aan 't einde d'ér woorden, ook mèt eene stérke blaafing' uitgesprooken wórden?

A. Ja: dit heeft plaats in de vólgende woorden,

dés monds
dés verstands
dés gemoeds

dés bloeds
dés mans
dés waerelds, &c.

V. Maar wat beteként 's, mèt eene affnijding', van agter?

A- 'S, mèt eene affnijding' van agter is

1. Eene verkórting van 't woordje *dés*; zo zegt mén

's mans kinderen
's waerelds ijdelheên
's kinds ouders
's lands Overhédén

's Konings Raad
's lands tuin
's Dichters roem
's Prinsen Edelliên, &c.

2. Is 's, mèt eene affnijding' van agter, eene verkórting van 't woordje *is*; bij voorbeeld

dat's goed
dat's veiliger

wat's d'oorzaak?
wat's dat?

dit

dit's t'huis	dat 's niet zoo <i>of</i> dat is niet zoo
dat's 't antwoord	dat 's wél zoo <i>of</i> dat is wél zoo
dit's 't opzèt	dit 's 't beroemde Makasser
dit 's 't graf van Ajax	dit 's 't einde van mijn tóchten
dit 's 't wapen van Jupijn	dit 's 't geringste
dat 's jammer <i>of</i> dat is jammer	dit 's 't einde dér reise
dat 's kwaad <i>of</i> dat is kwaad	dit 's 't laatste dat ik u zie.

De eerste woorden, wórdén zoo uitgesproken dat de *t* daarin smèlt; als *das goed*, *das kwaad*, &c. In de tweede smèlt de eerste *t*, van *dit*, ook, door de uitspraak', wèg, spreekende mén uit, *dift buis*, &c. Mén wagte zig ondertusschen van zoo te schrijven.

V. Watvoor gelijkkluidende woorden staan ons hier te verklaren?
A. De volgende

<i>Sabel. M. én V.</i>	een lange kromme houwer. <i>De Soldaat trok zijt fabel.</i>
<i>Sabel. M.</i>	een Móskovisch Dier, daar't bont, gemeen'lijk fabel-bont genaamt, van komt.
<i>Schaaken</i>	op 't schaak-bórd speelen.
<i>Schaaken.</i>	rooven, wèg-voeren. <i>Een vrijster</i> schaaken.
<i>Schaaken.</i>	een schippers-woord. <i>Een touw</i> schaaken <i>of</i> <i>bot geeven.</i>
<i>Schaal. V.</i>	een drink-kóp. <i>Hij dronk uit een schaal'.</i>
<i>Schaal. V.</i>	weegschaal. <i>Ik bebb' mij op de schaal' laten weegen.</i>
<i>Schaal. V.</i>	dóp, eiër-schaal.
<i>Schaal. V.</i>	eerste deel van een balk, daar de buiten-kórst van dén boom' aan is.
<i>Schaar. V.</i>	twélédig ijser, bij de Jufferschap inzonderheid bekènd.
<i>Schaar. V.</i>	nijper van een krabb', van een kreeft.
<i>Schaar. V.</i>	kérv in een mès. <i>Dat mès is wol</i> schaaren.
<i>Schaar. V.</i>	ménigte vólks. <i>Een</i> schaar <i>van aanbouwers.</i>

Schaa-

<i>Schaaren.</i>	't meêrvouwd van schar.
<i>Schaaren.</i>	èffen, gelijk maaken.
<i>Schaaren.</i>	in órder' stèllen, 't vólk scharren.
<i>Schaffen.</i>	aanrégtèn, op-diffchen. <i>Wat zullen wij schaffen?</i>
<i>Schaffen.</i>	èeten. <i>Ik heb' bonger, geev mij wat te schaffen.</i>
<i>Schaffen.</i>	geeven, voor dén dag bréngen; raad schaffen;
	géd schaffen.
<i>Schakel. V.</i>	een nèt dat mén over een kleine Rivier' spant.
<i>Schakel. M. én V.</i>	óf schalm van een kèttìng'.
<i>Scheelen. V.</i>	aangezèt hoofd-cieraad dér vrouwen van geleend hair gemaakt. <i>Zij is zwart van hair én draagt blonde scheelen.</i>
<i>Scheelen.</i>	is bij de slagèrs bekènd. <i>Darmen scheelen.</i>
<i>Scheelen.</i>	verschillen. <i>Dat kan mij niet scheelen.</i>
<i>Scheelen.</i>	schórtèn, onpass'lijk zijn. 't Kind moet iets schee- len.
<i>Scheen.</i>	komt van <i>schijnen</i> . <i>De zon scheen.</i>
<i>Scheen. M. én V.</i>	been van de knie tót aan de ènkels. <i>Hij schopte mij voor mijn scheen'.</i>
<i>Scheen. V.</i>	óf hoep van een' ring'.
<i>Scheen. V.</i>	bórdje tégen de beenen, om 't branden te belèt- ten.
<i>Schèl. V.</i>	bèl, hand-klókje; bèl óf schèl aan de deur'.
<i>Schèl.</i>	bèlder-luidend. <i>Dat is een schèl geluid.</i>
<i>Schènden.</i>	verbreeken, overtreedèn. <i>De wèttèn schènden.</i> <i>Geschèndt</i> is 't Deelwoord.
<i>Schènden.</i>	bedérvèn, beschadigen. <i>Gij zult dat goed schèn- den. Geschonden</i> is 't Deelwoord. Zie hiervan agter Lèttèr W.
<i>Schènken.</i>	thé schènken, bier schènken.
<i>Schènken.</i>	óf schinken, hammen.
<i>Schèpen.</i>	een Lid van de Regeering'. <i>Mijnbeer de Schè- pen.</i>
<i>Scheepen.</i>	't meêrvouwd van <i>schip</i> . <i>Daar leggen veel scheepen.</i>
<i>Schèppen.</i>	een daad van Gód'. Iets uit niets voortbréngen.
<i>Schèppen.</i>	puttèn, ophaalen. Water schèppen.

<i>Schèpper. M.</i>	Gód is de Schèpper, voortbrènger van alles.
<i>Schèpper. M.</i>	iets daar mén meé schèpt. <i>Neem dien schèpper en schèp water.</i>
<i>Schèrmen.</i>	van 't Tooneel. <i>Hij verschool zig agter de schèrmen.</i>
<i>Schèrmen.</i>	mèt dén dégen'. <i>Wilt gij mèt mij schèrmen?</i>
<i>Schèrp.</i>	goed van snee. <i>Dat mès is schèrp.</i>
<i>Schèrp.</i>	puntig, spits. <i>Die dégen is niet schèrp.</i>
<i>Schèrp.</i>	strèng, straf. <i>Een schèrp récht doen.</i>
<i>Schèrp.</i>	heet, bijtend, doordringend. <i>De péper is schèrp op de tong'.</i>
<i>Schèrp.</i>	fijn. <i>Hij heeft een schèrp gezigt, een schèrp geboor.</i>
<i>Schèrp.</i>	schaars; <i>gij weegt mij te schèrp.</i>
<i>Schèrp.</i>	alles wat mén op dén snaphaan' zèt. <i>De snaphaan is mèt schèrp gelaaden.</i>
<i>Scheut. V.</i>	spruit, takje. <i>Een scheut van een' boom'</i>
<i>Scheut. V.</i>	van een flót. <i>Scheut, schoot. M.</i>
<i>Schiften.</i>	van èlkanderen scheiden. <i>De goeden van de kwaden schiften.</i>
<i>Schiften.</i>	ronnen, kartelen. <i>Laat de mèlk niet schiften.</i>
<i>Schillen.</i>	't meêrvouwd van schil. <i>Appel of peere-schillen,</i>
<i>Schillen.</i>	de schil afneemen. <i>Wilt gij die appels schillen?</i>
<i>Schimmel. O.</i>	van 't brood.
<i>Schimmel. O.</i>	een schimmel-paerd. <i>Een rood schimmel.</i>
<i>Schoeiën.</i>	schooren én bekleeden. <i>Een kaai, een dijk schoeiën.</i>
<i>Schoeiën.</i>	schoenen aantrekken.
<i>Schoft. M.</i>	is de schouder. <i>Ik klópte hem op den schoft'.</i>
<i>Schoft. M.</i>	vlégel, flégt ménsch. <i>Ik zou dien schoft wat anders gezeid hebben.</i>
<i>Schoft. V.</i>	vierde van een' ambagt-man zijn dag-wérk.
<i>Schók. O.</i>	een zèstig-tal pótten, kannen, &c.
<i>Schók. M.</i>	een stoot. <i>Hij kreeg een' vinnigen schók.</i>
<i>Schonk.</i>	komt van schénken. <i>Hij schonk een goed glas wijn.</i>

Schonk.

Schonk. M. én V. schinkel. *De schonk van een' gebraden bout.*
Schoov. komt van schuiven. *Zij schoov den stoel wég.*
Schoov. V. bundel, bos; een koorn-schoov. *Zij schooven,*
koorn-schooven.

School. V. én O. oeffen-school, waarin mén onderweesen wórdt.
School. V. een getal vogels die saamen-vliegen. *Een school*
vinken. Hiervan *schoolen*, oeffen-schoolen;
 én *schoolen*, saam-vergaderen. *De vogels be-*
ginnen te schoolen. Voorbeelden

Vast grimmelt van het volk, dat zwart van al-
len oorden

Hier dringt en 't zamenschoolt,

VONDELS PALAMEDES. pag. 67.

Want zegt eens, schoolt gij 't zaem uit zucht
tot wetenschappen?

J. de DECKER. Lóf dér Geldzucht. pag 97.

Zelfs in 't gezicht' der 't saamgeschoolde stad.
 Juffr. van MERKEN in DAVID. pag. 59.

Schoon. is mooi, fraai. *Dat is een schoon man.*
Schoon. is rein, zindelijk. *Mijn voorschoot is schoon.*
Schoon. is óffschoon. *Ik zal 't doen, schoon gij 't niet*
wilt hebben.

Schoon. wórdt ook gebruikt in *schoon-broeder, schoon-va-*
der, &c.

Schoor. van scheeren. *Hij schoor bém den baard.*
Schoor. M. stut, staak. *Een boom met een' schoor' stutten.*
Schoot. is scheut, zie *scheut.*

Schoot. van schieten. *Hij schoot op den baas'.*
Schoot. M. bereik van een' kogel'. *Een kanon-schoot verr'.*
Schoot. V. touw daar mén een zeil meê aanhaalen én vie-
ren kan.

<i>Schoot. M.</i>	van een vrouw' wanneer zij zit.
<i>Schoot. V.</i>	voorschoot. <i>Houd uw schoot eens op.</i>
<i>Schoot. V.</i>	is scheut van een slót. <i>Zie scheut.</i>
<i>Schop. M.</i>	stoot mèt dén voet'. <i>Ik zal uw een schop geeven.</i>
<i>Schop. V.</i>	een bekend schèp-tuig, <i>neem de schop en schèp dat op.</i>
<i>Schop. V.</i>	een touw, daar mén, opzittende, meê heen-én-weêr schopt.
<i>Schoppen.</i>	mèt de voeten schoppen. (één voor één)
<i>Schoppen.</i>	in 't kaart-spél. Schoppen <i>is troev.</i>
<i>Schórt.</i>	van schórten, onpass'lijk, misnoegd zijn. <i>Wat schórt bém?</i>
<i>Schórt. O.</i>	voorschoot, schórtel-doek.
<i>Schót.</i>	schótsman.
<i>Schót. O.</i>	óf kót, varkens-schót.
<i>Schót. O.</i>	beschót. <i>Een kamer mèt een schót affschieten.</i>
<i>Schóts. V.</i>	óf schof. Een ijs-schóts.
<i>Schóts.</i>	ruw, onbeschoft, verkeerd. <i>Een schóts antwoord.</i>
<i>Schouw. V.</i>	een boeren schoorsteen.
<i>Schouw. V.</i>	óf praam. Een schuit.
<i>Schouw. V.</i>	schouwing, bezigtiging dér dijkadjen.
<i>Schreev.</i>	van schrijven. <i>Ik schreev een' brieu.</i>
<i>Schreev. V.</i>	spleet in een deur'. <i>Zie spleet.</i>
<i>Schreev. V.</i>	streep. <i>Ik zal daar een schreev voor uitdoen.</i>
<i>Schreiën.</i>	weenen, traanen-stórten.
<i>Schreiën.</i>	is 't gewoone geluid dér Patrijfen.
<i>Schuld. V.</i>	overtreeding. <i>De schuld op iemand leggen.</i>
<i>Schuld. V.</i>	't geen mén schuldig is. <i>Hij heeft een hoop schuld.</i>
<i>Schuldig.</i>	misdaadig. <i>Dat bij schuldig is, zal wêl blijken.</i>
<i>Schuldig.</i>	verplicht. <i>Gij zijt eerbied aan uwe Ouders schuldig.</i>
<i>Schut. O.</i>	schérm. Een kraam-schut.
<i>Schut.</i>	op 't verkeer-bórd.

Schijn.

- Schijn. M.* of uitwëndigheid. *Zig aan den schijn' vergaapen.*
- Schijn. M.* schijnfel. *Hij wandelt in den maanen-schijn'.*
- Schijnen.* lichten, glans verspreiden.
- Schijnen.* een uitwëndige gedaante hebben. *Zij schijnen verstand te hebben. Zij schijnen Gódsdienstig te zijn.*
- Sikkel. V.* om 't koorn te maaiën.
- Sikkel. M.* Joodsche munt; een gemeene sikkel bedroeg een vierde van een' daalder, én die des Heiligdoms een' halven daalder. *Zie HUBNER.*
- Sim. V.* een aap. *Die sim zweemt veel naar den mēnsch'.*
- Sim. V.* een hēngel-draad. *Mijne sim is in de warr'.*
- Simpel.* eenvoudig, effen. *Een simpel, eenvoudig kleeed.*
- Simpel.* onnosfel, slēgthoofdig. *Hij ziet 'er simpel uit.*
- Sint.* is sēdert. *Ik heb' bēm sint agt dagen niet gezien.*
- Sint. M.* sanēt, heilig. *Sint Jan, sint-Pēter, &c.*
- Slad.* van slaan. *Ik slaā bēm.*
- Slaa. V.* of salaat. *Hēbt gij de slaā verlezsen.*
- Slaags.* tēr siné, van pas. *Dat zou niet slaags komen:*
- Slaags.* hand-gemeen. *De vijānden zijn slaags geraakt.*
- Slaan.* is 't geluid dēr wagtels. *De wagtels slaan in 't koorn.*
- Slaan.* klōppen, slagen geeven. *Ik zal u slaan.*
- Slaan.* slagten. *De slager moet een' Os slaan of slagten.*
- Slaap. M.* rust. *Hij is in slaap', in rust' geraakt.*
- Slaap. V.* slag. *De slaap of slag van 't hoofd.*
- Slaaven.* 't meērvouwd van slaav.
- Slaaven.* slooven, zwaar arbeiden.
- Slag. M.* stoot. *Hij kreeg een' gewēldigen slag.*
- Slag. M.* gevēgt. *De vijānd beeft, in dien slag', veel geleeden.*
- Slag. M.* verlies, ramp. *Een zwaaren slag is mij overkomen, acor 't verlies van goed én blood.*

- Slag. O.** *slach*, foort, aart. *Wat slag van volk is dat? Zulk slag van boeken lees' ik gaerne*, SEWEL, pag. 52.
- Slag. (r) O.** duiven-slag, val-deurtje van een duiven-hók.
- Slag. M.** gedreun, geluid, een klók-slag; een donder-slag.
- Slag. O.** wagen-spoor.
- Slecht.** én *slégt*. Zie Letter C. pag. 107.
- Sleep.** van *slijpen*. *Hij sleep zijn mès.*
- Sleep. M.** van een' tabbaart. *De staat-juffer droeg den sleep.*
- Sleep. M.** stoet, gevólg. *Zij heeft altijd een' sleep agter haar.*
- Slim.** loos, doortrapt. *Hij is slim.*
- Slim.** moeièlijk. *Dat schrift is slim om te leesen.*
- Slof.** verzuimágtig. *'t Is een slof man.*
- Slof. V.** toffel, muil.
- Slof. V.** een onnosel, goedáartig mènsch.
- Slof. V.** een voorschoot van gróv linnen.
- Sloop.** van sluipen. *Hij sloop voor mij wèg.*
- Sloop. V.** omslag van een kuffen.
- Sloot.** van sluiten. *Mèn sloot de deur voor ons toe.*
- Sloot. V.** gragtje, schei-watering. *De sloot is uitgedroogd.*
- Slop. V. én O.** steegje dat agter toe loopt.
- Slop. V.** luik daar de boeren hèt hooi door op dén zolder' brèngen.
- Slót. O.** om iets te sluiten. *Hèt slót van de deur'.*
- Slót. O.** kasteel. *Dat is een sterk slót.*
- Slót. O.** einde, besluit. *Wat is 't slót van den brief'.*
- Sluik.** dun, rank *Hij is sluik van lijf.*
- Sluik.** régt neérhangend. *Hij heeft sluik bair.*
- Sluik.** tér sluik óf sluip, steelsgewijs.
- Sluiten.** toedoen, de deur sluiten.
- Sluiten.** passen. *Dat kleed sluit mij niet.*
- Sluiten.** besluiten, vast-stèllen. *Hèt huwelijk sluiten.*
- Slijten.** verslijten. *Mijn schoenen beginnen te slijten.*
- Slijten.** verkoopen. *Ik zal die waar wél slijten.*

Smak.

- Snak. V.** binnenlands vaartuig.
Snak. M. gooi, wérp mèt de dóbbel-steenen.
Šnak. M. itoot. Hij kreeg een' goeden smak.
Smak. M. een boom, wiens bladeren naar éssche gelijken, én die in warme landen wast.
Smakken. smijten, neér-wérpen. *Ik zal u aan den wand smakken.*
Snakken. mèt de dóbbel-steenen wérpen.
Smakken. sinékken, mèt dén mond in 't kaauwen.
Smèden. 't meêrvouwd van *smit*.
Sneeden. smits-wérk. *Hèt ijsér smeeden terwíjl 't beet is.*
Smeet. van smijten. *Hij smeet mij mèt een' steen'.*
Smeet. M. wérp, gooi. *Hij ging een sneet' vérr' én kwam te rugg'.*
Smul. M. lèkkerbék. *Hij is een olijke smul.*
Smul. V. gasterreering, slémperije. *Zij houdt veel van de smul.*
Snaar. V. van de viöol.
Suar. V. schoon-zuster, bij 't gemeen dus genoemd.
Sne. V. snéde, mèt een més.
Sne. V. snéde, snijding, rust van 't vaers.
Sne. V. lidtéken. *Hij heeft een snee in zijn gezigt'.*
Sne. V. afgesneeden stuk. *Een snee brood.*
Sne. V. schérpte van 't més. *Dat més is goed van snee.*
Sne. V. kant van een boek. *Dat boek is verguld op snee.*
Snees. V. tæl-getal van twintig stuks. *Een snees baars.*
Snees. M. schagcheraar, woekeraar. *'t Is een régte snees.*
Snik. M. stuipágtige beweeging. *Hij gav dén dood-snik.*
Snik. V. stuk van 't Horologie daar de veer op gewonden wórdt.
Snik. V. eene soórt van bijtel.
Snoer. V. én O. rigt-snoer, meet-snoer.
Snoer. V. aanhang, gevólg. *Zij heeft 'er veel aan haar snoer.*
Snof. V. snuf, lucht, reuk. *Hij heeft 'er de snof, de lucht al van.*
Snof. V. snuf, mode, zwier. *Dat is een nieuwe snof.*

<i>Snórker. M.</i>	slaaper die snórkt.
<i>Snórker. M.</i>	blaas-kaak, snoes-haan, zwétsfer, pochhans, uils-kuiken, snoever, opsnijder.
<i>Spaá.</i>	óf spade, laat, niet vroeg. <i>Gij komt te spaá.</i>
<i>Spaá. V.</i>	houweel, tuig om de aarde te spitten.
<i>Spat. V.</i>	vlak van vuil water óf módder aan de kleeren.
<i>Spat. V.</i>	gezwél aan dér paerden beenen, óf pooten.
<i>Spat. V.</i>	een tuig, waarúit de jongens balletjes van pót-aarde blaasen.
<i>Speelen.</i>	mallen, boerten, zig vermaaken.
<i>Spelen.</i>	een régelmatig spél oeffenen.
<i>Speelen.</i>	rijfen, bórnen. <i>De wijn speelt in 't glas.</i>
<i>Spélen.</i>	't meêrvouwd van <i>spél.</i>
<i>Speenen.</i>	tépels van dén uier' dér koe.
<i>Speenen.</i>	de bórst onthouden. <i>Een kind speenen.</i>
<i>Spél. O.</i>	tijd-verdrijv, kinder-spél.
<i>Spél. O.</i>	régelmatig stuk, Tooneel-spél.
<i>Spél. O.</i>	opgeslagen tént, loots, daar spélen in vertoont wórden.
<i>Spéld. V.</i>	een bekènd puntig ijsfer, daar de Jufferschap zig meê kleed.
<i>Spélt. V.</i>	een koorn-gewas.
<i>Spint. O.</i>	ronde maat, een vierde van een schépel.
<i>Spint. O.</i>	't weeke hout van een' boom' tusschen dén balt' én 't leevendig hout.
<i>Spint.</i>	van <i>spinnen.</i> <i>Zij spint sijn garen.</i>
<i>Spit. O.</i>	bekènd keuken-gereedschap, waarāan mén braad.
<i>Spit. O.</i>	zéker ongemak in dén rugg'. <i>Hij heeft 't spit.</i>
<i>Spleet.</i>	van splijten. <i>De boom spleet vanéén.</i>
<i>Spleet. V.</i>	reet, scheur. <i>De spleet van de deur.</i>
<i>Spoelen.</i>	aandruiffen. <i>De zee spoelt tégen 't Land.</i>
<i>Spoelen.</i>	uitspoelen, schoon wasschen.
<i>Spoelen.</i>	winden, garen spoelen.
<i>Spoor. V.</i>	hiel-punt. 't Paerd de spoor geeven.
<i>Spoor. O.</i>	rij-spoor, wagen-spoor.
<i>Spoor. V.</i>	taaië punt agter aan de haanen-pooten.

Spoor.

- Spoor. V.* mast-spoor; gat in dén spoor-balk', daar de mast in staat.
- Spriet. M. én V.* schuine uitsteekende mast.
- Spriet. V.* jagt spriet, die mén op de zwijnen-jagt gebruikt.
- Spijker. M.* Hófstéde, Landhuis.
- Spijker. M.* nagel. Ik haakte aan een' spijker'.
- Spijker. M.* pak-huis, Magasijn.
- Spijsen.* 't meêrvouwd van spijs; *watvoor spijsen zullen wij eeten?*
- Spijsen.* eeten, middagmaalen. *Gaan wij nóg niet spijsen?*
- Spijsen.* spijsigen, voeden. *Hebt gij die boenders al gespijsd?*
- Staal. O.* verhard én gelouterd ijfer.
- Staal. O.* monster van eenig stóf.
- Staal. O.* schéld-naam. *Gij zijt een ondeugend staal.*
- Staalén.* hét ijfer staalen, harden, louteren.
- Staalén.* voor de eerste-maal vérvwen.
- Staalén.* looden, mérken. *De lakent staalen.*
- Stuande.* van staan. *Over-énd staande.*
- Stuande.* geduurende. *Stuande mijn burvolijk mét.*
- Staartje. O.* van eenig dier, visch óf andersints.
- Staartje. O.* rést, overichót. *Daar is nóg een staartje wijn in de vlés.*
- Staat.* in tégenöverstèlling van liggen. *Hij staat over-énd.*
- Staat.* is somtijds légt. *De Kerk staat (óf légt) in 't midden van 't Dórp.*
- Staat.* is haakt, verlangt. *Elk één staat daarna.*
- Staat.* houd-aan. *Hij staat te stijv op zijnen eisch.*
- Staat.* zal haaft. *De vergadering staat te (zal haaft) scheiden.*
- Staat. M.* weesen, gestéldheid, toestand. *In staat blijven.*
- Staat. M.* Regeering, Rijk. *De Staat ('t Rijk) van den Mo-góll.*
- Staat. M.* aanzien, geboorte.

Mm

Staat.

<i>Staat. M.</i>	overflag, uitrekening. <i>Dén staat van oorlog opmaaken.</i>
<i>Staat.</i>	vertrouwen. <i>Ik maak' staat op uwe belofte.</i>
<i>Stal.</i>	van seelen. <i>Hij stal alles wat bij zag.</i>
<i>Stal. M.</i>	beesten-stal. <i>De paerden moeten in dén stall'.</i>
<i>Stam. M.</i>	onderste van eenen boom'.
<i>Stam. M.</i>	Adam is de stam van 't ménschelijk geslacht'.
<i>Stapel. M.</i>	van eenen stoel'.
<i>Stapel. M.</i>	helling van de scheeps-timmermans-wérv.
<i>Stapel. M.</i>	plaats daar sommige waaren gelóft én verkógt moeten wórdén.
<i>Stapel. M.</i>	hoop, opgestapelde ménigte. <i>Een bout-stapel.</i>
<i>Stapel. V.</i>	een koorn-krékel.
<i>Stéde. V.</i>	de twéden én dérden Naamval van Stad. <i>Hij woont hier tér stéde.</i>
<i>Stéde. V.</i>	óf steé, plaats. <i>Brèng alles op zijn stéde.</i>
<i>Stéde.</i>	in stéde, in plaats. <i>Hij sprak in stéde van te zwijgen.</i>
<i>Steeg.</i>	van stijgen. <i>Hij steeg te paerd.</i>
<i>Steeg. V.</i>	straatje: een kórté én naauwe straat.
<i>Steeg.</i>	stug, weérbarstig.
<i>Steeken.</i>	zeér doen, mèr iets dat schérp is.
<i>Steeken.</i>	schimpen, hékelen.
<i>Steel.</i>	hand-vatsel, van een bijl', hamer', &c.
<i>Steel. M.</i>	van een boom-vrugt'.
<i>Steen. M.</i>	bekénde bouw-stóf.
<i>Steen. M.</i>	kraak-steen van vrugten.
<i>Steen. M.</i>	vergadering van zandigheid in de blaas'.
<i>Steen. M.</i>	agt pond gewigt.
<i>Steenen.</i>	't meêrvouwd van <i>steen.</i>
<i>Steenen.</i>	steunen, zugten, klaagen.
<i>Steiger. M.</i>	uitsték op 't water, om uit-én in de scheepen te komen.
<i>Steiger. M.</i>	stéllaadje voor Métselaars.
<i>Steigeren.</i>	springen, over-énd rijden. <i>Hét paerd begon te steigeren.</i>

Steig-

<i>Steigeren.</i>	rijzen, in prijs opslaan. <i>De graanen beginnen te steigeren.</i>
<i>Steigeren.</i>	bouw-stellaadjen opslaan.
<i>Stelling. V.</i>	houten-ésel waaröp mén bier-vaten legt.
<i>Stelling. V.</i>	voorönderstélling, systéma.
<i>Stéven.</i>	stéfanus, een eigen-naam.
<i>Stéven. V.</i>	van een schip.
<i>Stift. O.</i>	óf stigt; gebied van eenen Bisschopp'.
<i>Stift. V.</i>	plaat-snijders wérk-tuig om 't koper te snijden.
<i>Stikken.</i>	smooren, verstikken. <i>Hij ligt zoo diep in 't bedd', ik vrees' bij zal nóg stikken.</i>
<i>Stikken.</i>	bórduurén. <i>Een rók stikken.</i>
<i>Stinkert. M.</i>	iemant die stinkt.
<i>Stinkert. M.</i>	een soort van groote muskadéllé driv.
<i>Stóf. O.</i>	drooge, ligte aarde.
<i>Stóf. V.</i>	onderwérp. <i>Welk een stóf heeft hij verhandelt?</i>
<i>Stóf. O.</i>	geweevsel van zijde. van wol, &c.
<i>Stóffen.</i>	hét stóf opveegen.
<i>Stóffen.</i>	groot-spreeken, snórken, zwétsen, pogchen.
<i>Stóffer. M.</i>	bésem om een kamer te stóffen.
<i>Stóffer. M.</i>	grootspreeker, snórker, zwétsfer.
<i>Stók. M.</i>	staf, rötting. <i>Hij leunde of leende op zijn' stókk'.</i>
<i>Stók. O.</i>	overschót van de kaarten, wanneer ze rond ge-geeven zijn.
<i>Stom.</i>	spraak'loos; van de spraak' beroovd.
<i>Stom. V.</i>	wijn die niet gewérkt heeft.
<i>Stoov.</i>	van stuiven. <i>Hét zand stoov mij in de oogen.</i>
<i>Stoov. V.</i>	om de voeten te warmen.
<i>Stooken.</i>	vuur-stooken, hout aanléggen.
<i>Stooken.</i>	schoon-maaken, de tanden stooken.
<i>Stooken.</i>	disteleeren.
<i>Stooker. M.</i>	vuur-stooker, kwaad-stooker.
<i>Stooker. M.</i>	schoon-maaker; tanden-stooker.
<i>Stooker. M.</i>	distelateur.
<i>Stooker. M.</i>	duś wórdt bij de zee-vaarende luiden eenen stórm-wind genoemt.

- Stóp. V.* tap, kurk op een vat, ton óf vlés.
Stóp. V. stóp-naad in een kleed, in eene kouff'.
Stórm. M. onweers-bui, zwaare, stérke, hévige wind.
Stórm. M. aanval op een stad óf vèsting'. Hiervan *stórmén*,
hard *waaiën*; én *stórmén*, bestórmén, aanval-
len op een stad.
Stout. moedig, onbevreesd, bout, onverfchrokken.
Stout. ondeugend, moedwillig, balddaadig. Hiervan
stoutheid, stoutmoedigheid, onverfchrokken-
heid; én *stoutheid*, ondeugenheid.
Straat. V. wèg tusschen twé rijén van huiskén. *Hij woont*
in die straat'.
Straat. V. èngte, door-tógt in de zee, tusschen twé Lan-
den.
Straf. V. kastijsing. *Dat kwaad heeft straf verdient.*
Straf. strèng, hard. *Hij bandelt hém al te straf.*
Straf. wrang, zuurágtig. *De wijn is te straf.* Hier-
van *strafheid*, gestrèngheid; én *strafheid*,
wringheid.
Strak. stijv gespannen. *De boog is al te strak.*
Strak. flusjes, in 't kórt. *Hij zal strak gedaan hebben.*
Streek. van *strijken*. *Hij streek mij over mijne banden.*
Streek. V. streep, lijn. *Een streek (streek) uitdoen.*
Streek. V. landstreek. *Hij woont in die streek*'.
Streek. V. konst-greep, practijk, arglistigheid. *Dat was*
een streek.
Strèng. V. snoer, een strèng garen. *Aanhang, zijn strèng*
vasthouden.
Strèng. gestrèng, straf, hard. *Hij bandelt hém zèr*
strèng.
Strik. M. knoop, vlégtfel van een lint tót cieraad.
Strik. M. oorcierfel dér vrouwen.
Strik. M. schuiv, knoop-stróp om wild in te vangen.
Strikken. hoofd-cieraadjen. *Oranje-strikken.*
Strikken. striks-gewijle tocknoopen.
Strikken. in dén strikk' vangen.

Stroo-

<i>Stroopen.</i>	opstroopen. Zijn mouwen op-stroopen.
<i>Stroopen.</i>	rooven, plunderen, plonderen.
<i>Strijken.</i>	zagtkens wrijven.
<i>Strijken.</i>	glad maaken. <i>Hèt linnen</i> strijken.
<i>Strijken.</i>	laaten zakken. <i>Hèt zeil</i> strijken.
<i>Stuit. M. én V.</i>	onderdeel van de ruggegraat'.
<i>Stuit. M.</i>	weér-stuit, bons.
<i>Stijl. M.</i>	schrijv-wijze, manier van schrijven.
<i>Stijl. M.</i>	middel van bestaan, broodwinning. <i>Hij is in een' goeden stijl.</i>
<i>Stijl. M.</i>	manier om de dagen én maanden te tellen.
<i>Stijl. M.</i>	stut, steun. <i>De stijl van de deur.</i>
<i>Stijven.</i>	stijv-maaken. <i>'t Linnen</i> stijven.
<i>Stijven.</i>	vermeêrderen, vullen, stérken. <i>Dat gèld zal bém de beurs</i> stijven.
<i>Stijven.</i>	aanzètten, voet geeven. <i>Iemant in 't kwaad</i> stijven.
<i>Sukkelem.</i>	ongelukkig, onvoorspoedig leeven.
<i>Sukkelen.</i>	talmen. <i>Hoe kond gij zoo sukkelen?</i>

T.

V. Watvoor woorden moeten mèt *t* geschreeven wórden?

A. Mèt *t* schrijvt mén de vólgende woorden

tabak	tak	tand	tarn	tèlg	tin
tabbert	tal	tang	tas	teugel	toepad
taf	talk	trap	tafsch	tik	tap, &c.

V. Watvoor woorden moeten aan 't einde, mèt *t* in plaats' van mèt *d* geschreeven wórden?

A. Behalven de geenen die bij Letter *d* reeds zijn opgegeeven, nóg de vólgende

abt	haaft	leet	print	sprót
ampt	haart	licht	puiſt	ſpuit
barſt	hègt	lint	put	ſtaart
baſt	hèngſt	liſt	rècht	ſtaat
beurt	hért	lont	reet	ſtoet
bot	hut	lót	riet	ſtoot
bije	hórt, hurt	lugt	riſt	ſtraat
bogt	jagt	luſt	ric	ſtrót
bont	kant	lijſt	rót	ſtuit
boot	kat	maat	ruit	ſtut
bruilóft	kifft	markt	ruſt	taart
bult	kit	maſt	ſchaft, ſchagt	talént
bæurt	klagt	mat	ſchar	taſt
dicht	klant	moot	ſcheet	tèſt
dienſt	klont	mót	ſchigt	toet
drift	kloot	mijt	ſcheut	tógt
dur	kluit	nagt	ſchoft	trant
èlſt	knégt	neet	ſchoot	trompét
érwt	koot	nèt	ſchót	trooſt
ént	korént	niet	ſchut	tuit
feeft	kórnet	nigt	ſchrift	vaalt
fielt	kóſt	nut	ſlét	vaart
fout	kót	pagt	ſloot	vat
frét	kragt	part	ſlót	vént
gaſt	kreeft	pint	ſmért	vèft
gat	kreet	pit	ſmèt	vilt
gedrógt	kuit	plaat	ſnoet	vleet
geeft	kunſt	planeet	ſnuit	vliet
geit	kufst	plant	ſoort	vliot
geut	kwant	plat	ſpat	vlot
gezig	kwart	pleit	ſpeelnoot	vlije
graat	kwafst	pligt	ſpine	vórfst
graft	laſt	poëet	ſpit	vraat
gelit	lat	poort	ſplit	vragt
gunſt	ledikant	poot	ſpórt	vrat
hart	leeft	pót	ſproet	vrugt

vuiſt

vuist	wénſcht	winſt	zèt	zugt
wagt	wèt	wrat	zót	zweet, &c.
walt	wigt	zoet		

Zie TEN KATE I Deel. pag 391. Zie ook MOONEN in zijne Spraekkunſt pag. 73. 74.

Vooräl moet mén lètten dat de woorden , die in 't meêrvouwd mèt *ten* eindigen, in 't ènkelfouwd mèt *t* moeten geſlootten wórden; als *poot*, *pooten*, &c.

V. Wórdt de *t* ook in ſommige woorden verdubbeld geſchreeven?

A. Ja; de *t* wórdt verdubbeld geſchreeven in 't meêrvouwd van zulke woorden, in wier ènkelfouwd de *t* agter ééne vocaal' komt; als

pót	póttē	hut	huttē	ik vatt'	wij vatten
zót	zóttē	put	puttē	ik zètt'	wij zèttē
nèt	nèttē	duť	duťtē	ik wètt'	wij wèttē

UITZONDERING.

Mén ſchrijvt

een bijt	bijten	een mijt	mijten
een lót	loten	een gat	gaten
een vat	vaten	hij zat	wij zaten

V. Wórdt de *t*, in 't ènkelfouwd agter twé Vocaalen komende, in 't meêrvouwd nooit verdubbeld?

A. Neen: maar dan wórdt de *t* die't ènkelfouwdige woord eindigt, in 't meêrvouwdige aan de twéde Syllabe gebonden; dus ſchrijvt mén

Poēt

Poëet	Poëe-ten	hout	hou-ten
neet	nee-ten	ik zweet'	wij zweet-ten
peet	pec-ten	ik eet'	wij ee-ten
poot	poo-ten	ik laat'	zij laa-ten, &c.

V. Welk verschil is 'er tusschen den klank' van *t* én *d*?

A. De *t* heeft een' zeér scherpklank', daar de *d*, mèt wélke zij dikwils verward wórdt, veel zagter klinkt.

V. Maar heeft nógtans de *t* niet somtijds een' zagter' klank'?

A. Ja: zij heeft een zagter klank', in de woorden die van 't Latijn hérkomstig zijn; gelijk als *oratie*, *justitie*, *redemptie*, *penitentie*; klinkende *te*, in die woorden, als *se*; dus spreekt mén uit *oraassie*. Edóch, alle deese én dérgelijke woorden, behoorden uit onze Taal', gelijk de *Jesuiten* uit Spanjen, verbannen te wórdén.

Veele gebruiken zulke én dérgelijke woorden, zonder te weeten wat zij 'er meé te kénnen geeven. Hoor eens wat R. ANSLO hiervan zègt

*O Neerland, wie is u in spraak gelijk?
 Zo kort, zo net, zo zin-, zoo woordenrijk?
 Niet dat ik, van een ydele waan bezeten,
 Wil onze Taal de Paradijsaal beeten;
 Maar 't dunkt mij vreemd, dat gij uw zuivrespraak
 Besmet, en vindt in een onzuivre smaak.
 Wilt gij uw goud voor zilver gaan opzetten,
 En wisselen uw zijd' voor vuile stetten!
 Zo komt het, als ge uw eige Taal versmaad,
 Dat gij uw zelf nocht anderen verstaat.*

Zie dit in de NEDERLANDSCHE OUDHEDEN. pag 82. daar van pag 80. af, geen geringe lóvspraak over onze Moeder-tale te leefen is.

V. Wórdt de *t* ook somtijds aan 't einde van een woord mèt een affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit geschied;

1. In den tegenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijze, van de wérk-woorden, *baaten, laten, &c.* als

ik haat' <i>óf</i> haate	dat ik haat' <i>óf</i> haate
ik laat' <i>óf</i> laate	dat ik laat' <i>óf</i> laate
ik schift' <i>óf</i> schifte	dat ik schift' <i>óf</i> schifte
ik betragt' <i>óf</i> betragte	dat ik betragt' <i>óf</i> betragte
ik besluit' <i>óf</i> besluite	dat ik besluit' <i>óf</i> besluite
ik poot' <i>óf</i> poote	dat ik poot' <i>óf</i> poote
ik meet' <i>óf</i> meete	dat ik meet' <i>óf</i> meete

VOORBEELDEN:

*Dat elk, die 't Negental, Godessen en Vriendinnen
Der Vrijheid, eert, zijn' plicht op 't plegtig Feest betracht'*
BREDERODE VAN BURMAN.

*'k Verbeeld' mij, hoe u SMITS, verwelkoom' met gezangen.
Hoe mijn KORNELIS thans, blijve in uwre armen bangen,
Hoe u SEBILLE, met zijn blij gejuich ontmoet'!
Hoe u mijn FEITAMA, met zijne oprechtbeid groet'.*
V. der POT. op HOOGVLIET.

*Dat ik in 't hooge Choor, aan Febus toegewijd
Haar Feest met mijn gezang verbreide! ziet mij vaardig
En hoort hoe 'k van mijn' pligt aan 't Vaderland mij kwijt'*
BREDERODE. pag. 26.

Dat zelfs barmhartigheid de voorspraak varen laat'.
HOOGVLIET.

*Wek nieuwe kracht en vlijt
Dat in uw werk zich kwijt';
Door 't mijne nooit bedorven.*
VOLLENHOVE. pag. 454.

2. In den twéden, dérden én zèsdén Naamvall', van manlijke én vrouwlijke ênkelvouwdige naamen; als

N n

fris

fris van leeft'
 't vuur van zijnen geest'
 mèt zijn' geroovden buit'
 te stèllen in geschrift'
 in dén nacht'
 dér schrijv-konst'

mèt geen geringer drift'
 op 't gebérgt'
 mèt ziels-geneucht'
 in zijn vuist'
 dér druk-konst'
 in 't hart', &c.

VOORBEELDEN.

*Beschouwv den Dichter niet zoo wij hem eertijds kenden,
 In volle vreugd', zoo kloek van ziele als frisch van leeft',
 Maar in zijn' jongsten nood', vol zwakbeén en elenden,
 Toen 't lichaam werd verteerd door 't vuur van zijnen geest',*
 W. van der JAGT op HOOGVLIET.

*Laat alt' de Letterbelden.
 Genoemt of ongenoemt, die aan de nutte kunst'
 De handen sloegen, 't zij uit voordeel' of uit gunst',
 Voor bunne naerstigheit een esuwige eer genieten.*

KORTEBRANTS, LOF DER DRUKKUNST'

*Zoo will' de schepper van de schoonste schilderskunst'
 Wat aan dit stuk ontbreek' vervullen, en, uit gunst',*

.....

E. de HAES.

*Zij zou, uit eedle wedergunst'
 Voor zulk een onwaerdeerbare kunst'
 Van zelfs de pennen uit haar zwarte wicken plukken*

DEZELFDE.

3. In dén *Superlativus* óf overtréffenden trapp', als:

op 't roemrijkst'
 op 't diepst' voor u geboogen
 van 't fijnst' vernuft
 't opléttendst' hart

't langst' gedicht
 op 't aller-schrikk'lijkst'
 in 't hólst' dér woestenije
 in 't heerlijkst' licht

op

op 't onvoorzienst'
't uiterst' oord
op 't klaarst' beweesen

't geheiligst' récht
't grootst' geluk
om 't zeerst', om 't best', &c.

VOORBEEDEN.

Dit blijkt ons, op het klaarst', uit houdinge en gebaren,
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 3.

Des streeft bij 't oog van 't fijnst' vernuft voorbij.

SELS.

*Zoo wordt, voor 't oog' der juichende eere schaare;
Het wezen van Gods wezen 't best' verbeeld.*

DEZELFDE.

V. Wórdt de *t* ook somtijds aan 't einde dér woorden verdubbeld én mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja dit doet mén.

I. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse, van de wérk-woorden inwélke de *t* dubbeld voorkomt; als *zèttèn, besmèttèn, spattèn, vattèn, spóttèn, belèttèn, duttèn, &c.* als.

ik zètt' óf zètte
ik besmètt' óf besmétté
ik spatt' óf spatte.
ik vatt' óf vatte
ik spótt' óf spótte
ik belètt' óf belètte

dat ik zètt' óf zètte
dat ik besmètt' óf besmétté
dat ik spatt' óf spatte
dat ik vatt' óf vatte
dat ik spótt' óf spótte
dat ik belètt' óf belètte

VOORBEEDEN.

Duld dat ik Doëgs woede en boosheid paalen zètt'.
Dat ik mijn' Vader zelf, zoo veel ik kan, belètt'.

Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 19.

Nn 2

Ncen

Neen, nieft die dampen uit, nieft dat 't klinke en spatt'
ANTONIDES YSTROOM. pag. 17.

*Op! op dan, Hendrik! vlieg ter weering onzer fchande,
Eer 't fpaansch geweld den voet op Neêrlands Gorgel zett'.*
BREDERODE VAN BURMAN. pag. 34. én 42.

*Gij prangt vergeeffch uw listig harte in fchroeven,
Opdat het Gode in almacht paalen zett';*
SELS. LIED VAN ZIÖN pag 143. én 241.

*Uw vleugel dekk', befchaduw' 't stille bedt;
Dat zelf geen droom ons flore, of ons befmett'*
VOLLENHOVE, in de MENGELZANGEN pag. 456.

*Dat hij op 't outer nu zijn nieuwe gruwlen zett'
En wuft, en onbefuift onze outerkleén befmett'.*
VONDELS PALAMEDES pag. 34.

I. In dén twéden, dérdén én zédden Naamvall' van manlijke
én vrouwlijke ênkelvouwdige naamen; als

in dén dutt'		tén algemeenen nutt'		uit dén pótt'
uit dén dutt'		in dén putt'		van eenen zótt'

VOORBEELD.

*Uw booge velden, die, bet Priesterdom ten nutt',
Hun tienden fchonken aan Aärons offerhutt'.*
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 387.

V. Moet de *t* ook in andere woorden verdubbeld wórdén?
A. Ja: de *t* moet verdubbeld wórdén, in de voorlédene tijden
dén Toonende-wijfe én in dén wénfchenden tijd' dér wérk-woor-
den

haa-

haaten	luffen	pagten	vaften	ontmoeten
achten	groeten	kwiften	wagten	munten
boeten	jagten	rufften	ziften	baaten
fluiten	muiten	uiten	zugten	belaften, &c.

De volgende voorbeelden zullen dit bevestigten

ik haatte	ik luffte	ik pagtte	ik vafte
ik achtte	ik groette	ik kwifte	ik wagtte
ik boette	ik jagtte	ik ruffte	dat ik zifte
ik fluitte	ik muite	ik uitte	dat ik zugtte
dat ik haatte	dat ik luffte	dat ik pagtte	ik ontmoette
dat ik achtte	dat ik groette	dat ik kwifte	ik muntte
dat ik boette	dat ik jagtte	dat ik ruffte	dat ik baatte
dat ik fluitte	dat ik muite	dat ik uitte	dat ik belafte

Mérk hier áán, dat dit alleen plaats heeft, in de voorlédene tijden van zulke wérk-woorden, die in de Onbepaalde-wijfe maar ééne *t* hebben, gelijk uit de bovenftaande blijkt; én gevolg'lijk ook in dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-wijfe, als *ik haate, achte, óf baat', acht', &c.* én hieróm in de voorlédene tijden *ik haatte, ik achte*; in dén wénfchenden tijd', *ik wénfchte dat ik haatte. achte, &c.* Maar de wérk-woorden, die in de Onbepaalde-wijfe én in dén tégenwoordigen tijd' *twé tt* hebben, als *knóttten, fpóttten, verróttten, vattten, &c.* moeten in de voorlédene tijden eene gantsch verfchillende verándering ondergaan: naamelijk door hét bijvoegen van 't woordje *de*. Dus moet mén fchrijven in dén tégenwoordigen tijd', *ik knótte, ik fpótte, ik vatte &c.*, maar in de voorlédene tijden

ik knóttede	ik fhattede	ik fpattede	ik wénfchte dat
ik fpóttede	ik verróttede	ik zéttede	ik knóttede
ik vattede	ik vervattede	ik vittede	fpóttede

Dit is, in deefe bovenftaande wérk-woorden, volftrekt noodig; want anders zou 'er geen onderscheid zijn, tuffchen dén tégen-

genwoordigen tijd' én tusschen de voorlédene tijden. In de wérk-woorden, *baaten, baaten, &c.* is de verandering van eene *t* in twé *tt* zichtbaar genoeg, tér onderscheiding' van *ik baate* én *ik baatte*: hieróm zou ik weinig gebruik maaken, van *ik baatede, ik achtede, &c.* om hêt onderscheid dier verschillende wérk-woorden te béter in acht te neemen. Indien mén de voorlédene tijden dér laatste wérk-woorden ook in twé Syllabes wilde uitdrukken, dan zou mén mijns bedunkens, om dés onderscheidswille, drie *itt* daarin schrijven moeten, als *ik zétt'te, ik vatt'te, ik spatt'te, &c.* twé, om dén tégenwoordigen tijd' *ik vatt', ik spatt', ik zétt'*; én de derde, om dén voorlédenen tijd' *ik vatt'te.*

VOORBEELDEN.

*Hoe maale ik u de vreugd, 't gejuich en 't gul onthaal
Des Volks, dat nu, getroost, blijmoedig ons ontmoette,
En 't overwinnend heir, met zegezangen groette
Het prachtig Gibeä, 'twelk Saüls hof besluit,
Muntte, in der steden kring, door zijne blijdschap uit.*
Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 47. én 68.

*Het lustte mij welëer, in Nederduitse Dichten,
Van 't Roomsche Godendom, en Feest- en Jaargeschichten,
Te zingen,*

HOOGVLIET.

*Die heldraak trachtte nu den mensch in 't net te vangen,
Dies nam hij zich de huid van een der boomgaard slangen,*
SELS. Verbond der Genade pag. 8.

*Hij wist, door vleiërije en een eenvoudig wezen,
De vrouw des eersten mans zo listig te belezen,
Dat zij onächtzaam tastte aan 'd'eens verboden boom;*
DEZELFDE. *ibid.*

Die

*Die dag, toen zij, bezorgd voor haare lievelingen,
Haar' zetel vestte bij d'oprechten Batavier.*

BREDERODE van BURMAN. pag. 22. reg. 9. én 14.

V. Wat beteként *t* op zigzélve staande?

A. *T* heeft, op zigzélve staande, twéelei betékenissen.

1. Mèt eene affnijding' van agter, (*t*,) dan is *ze* eene verkórting van 't woordje *bèt*: voorbeeld.

*Hier word, door Davids harp, mijn ziel om hoog gebeven,
En zweeft in 't voorportaal van 't zalig bemelleven,
Op vleugels des geloofs, of strijkt op 't doodsch kalvoer
Weér neder voor het kruis.*

KORTEBRANT.

2. Mèt eene affnijding' van vooren, dan is *t*' eene verkórting van 't woordje *te*. Zo schrijvt mén, bij voorbeeld, *t'Amsterdam, t'Antwerpen, óf te Amsterdam, te Antwerpen &c.* édóch, mén gebruikt de *t*, op die wijze, nooit dan voor naamen die mèt eene vocaal' beginnen. In de Poësije wórdt *te* doorgaans volúit geschreeven, omdat twé vocaalen in de Dichtkunst' in malkanderen smélten. Zie MOONEN. pag. 334. 335.

V. Geef mij nu nóg eenige gelijk-luidende woorden, onder Lètter T behoorende, op

Taanen.

mèt run vérwen.

Taanen.

verduisteren, wanneer mén van de zonn' én van de maan' spreekt.

Taarlink. M.

régelmatig ligchaam dat zès vierkante vlakten heeft.

Taarlink. M.

een dóbbel-steen.

Talént. M.

een zékere somme gélds. Te *Athénen* deed een' *Talént* zèstig *mijnen*, een *mijn* honderd *drachm.*

- más*, een drachma zès *oboles* óf sluivers; aldus was een Attische Talént, omtrént 600 kroonen van onze munt'. Vólgens eene andere uitrékening', bedroeg deesen talént omtrént hèt dubbele van de waarde hier gemèld. Zie MARIN, HUBNER én anderen. Vólgens HOOGSTRATEN is *Talént* manlijk.
- Talént. O.* bekwaamheid, begaafdheid. *Die man heeft een schoon talént*: hier is 't onzijdig.
- Tappen.* bier, wijn óf andere dranken uit een vat loofen.
- Tappen.* hérbérg-houden.
- Tas. V.* een stapel, een hoop.
- Tasch. V.* een beugeltasch. Zie bij Letter C pag. 108.
- Teems. M.* een voorname Rivier van Engeland. Ze is manlijk.
- Teems V.* een hairen zeev. Zie zeev.
- Teen. M. én V.* een takje, óf spruitje. 't Wórdt manlijk én vrouwlijk gebruikt.
- Dan wakker voor de vuist de rancken opgebonden,
Met riet, geschilden teen en effchen stock gestut.*
- HOOGSTRATEN. pag. 420.
- Teen. M.* óf toon van dén voet'. *Iemant op dén teen' treden.*
- Teer. V.* harstáchtig sap dat uit de pijn-boomen vloeit.
- Teér.* téder, tenger, zwakjes, dun, rank. *Dat kindis teér.* Tenger wórdt ook voor frisch en kloek gebruikt. Zie HUIDECOPER. pag. 442.
- Teeren.* mèt teer bestrijken.
- Teeren.* slémpen; brassen, verkwisten.
- Teeren.* verteeren, kooken. *Mijn maag wil de spijsen niet wél teeren.*
- Teering. V.* verteering, verkwisting, onkósten tót de slémpenrijke.

- rijc. *Mén moet zijn teering na zijn neering zétten.*
- Teering. V.** kwijning, verdroogende ziekte. *Hij sloeg in eene teering?*
- Tégenwoordig.** nu, in dén tijd' daar wij in zijn. *De tégenwoordige verschillen.*
- Tégenwoordig.** niet afweesig. *Hij was 'er tégenwoordig. Gód is overal tégenwoordig.*
- Téken. O.** aanwijfing. *De adembauling is een téken van leeven. Dat is een téken van goedheid.*
- Téken. O.** verschijnsel van vaste starren, op zékere wijze verbeeld. *De twaalf tékens van den Zodiâak, Zonnenwég, of dier-kring. In bét téken van den leeuw.*
- Téken. O.** uiterlijke beweeging óf verbeelding van iets innerlijks. *Hij gav haar een téken mèt de hand.*
- Tékenen.** onderschrijven, ondertékenen. *Een brief ondertékenen.*
- Tékenen.** schétsen, ontwérpen. *Hiervan tékening, ondertékening van zijn' naam'; én tékening, schéts, ontwérp van een gebouw.*
- Teller. M.** iemand die telt.
- Teller. M.** bovenste cijffer van een gebroken getal; bij voorbeeld van $\frac{4}{5}$ is 5 de teller.
- Toedoen.** sluiten; de deur toedoen.
- Toedoen. O.** middel, médewérking. *Hij kreeg dat ampt door toedoen van.*
- Toe-éigenen.** wéderhoorig wérk-woord; zigaanmaatigen; zig eens anders goed toe-éigenen.
- Toe-éigenen.** daad'lijk wérk-woord. *Opdraagen, toewijén. Zijne kinderen aan Gode toe-éigenen.*
- Toegaan.** zig sluiten. *De doos wil niet gemakk'lijk toegaan, wil zig niet gemakk'lijk sluiten.*
- Toegaan.** zig toedraagen, in zijn wérk gaan. *Het zal daar wonderlijk toegaan.*

Toegang. M.	nadering, bijkoming. <i>Wij hebben eenen vrijen toegang tot God in Kristus.</i>
Toegang. M.	doortógt, wég om érgens te komen. <i>Ik heb den toegang naar 't huis laten bezetten.</i>
Toegedaan.	geslooten. <i>Hebt gij de deur toegedaan?</i>
Toegedaan.	genégen. <i>Hij is bém zeer toegedaan, zeer genégen.</i>
Toegeeven.	boven de waarde iets toegeeven.
Toegeeven.	inwilligen. <i>Mén moet de kinderen wat toegeeven.</i>
Toekomen.	toebehooren. <i>Gij zult hebben het geen u toekomt.</i>
Toekomen.	voegen, passen, waardig zijn. <i>'t Komt God alleen toe om over de gemoederen te beerschen. Zoo veel eer' komt mij niet toe.</i>
Toekomen.	toereikende zijn, genoeg hebben. <i>Wij zullen met dat geld wél toekomen.</i>
Toelèggen.	geslooten zijn. <i>'t Heeft nóg maar kórten tijd gevroofen én de Rivier zal haast toelèggen.</i>
Toelèggen.	bijlèggen, uitleggen, een verzameling maaken. <i>Elk wat geld toelèggen om een reis te doen.</i>
Toelèggen.	een aanslag maaken. <i>Op iemants leeven toelèggen.</i>
Toelèggen.	toewijfen. <i>De zaak is bém toegelègt, toegeweefen.</i>
Toelèggen.	beloonen, schénken. <i>Wij moeten bém wat toelèggen voor zijne moeite.</i>
Toelèggen.	zig belooven, staat maaken. <i>Ik durv' mij van die zaak' niet veel toelèggen.</i>
Toelèggen.	benaerftigen, mét ijver betragten. <i>Zig op de weetenfchappen toelèggen.</i>
Toefchieten.	toelooopen, tér hulp' vliegen.
Toefchieten.	lósbranden, 't geweer, 't gefchut lóffen.
Toefteeken.	aanvallen, mét dén dégen'.
Toefteeken.	heimelijk, agteröm geeven.
Toefstóppen.	vullen, toemaaken. <i>Een gat toefstóppen.</i>
Toefstóppen.	toefteeken, toeduuwen, heim'lijk geeven.
Toevallen.	tén deel' geeven.

Toe-

Toevallen.	tégen verwagting' wél uitvallen. <i>Dén ds zal toevallen.</i>
Toe-vallen.	van zélf's sluiten. <i>De deur zal wél toe-vallen.</i>
Tóg, tócb.	bijwoord van bevestiging'. <i>Ja tócb, neen tócb niet.</i>
Tóg, tócb.	bijwoord van verzoek, om te smeeken. <i>Ei lieve! hoor tócb, doet 't tócb.</i>
Tócb.	én dóch. Zie Lètter C. pag. 109.
Tógten én Tócbten.	zie op Lètter C. pag. 108.
Tógtig.	windig. Een tógtig huis.
Tógtig.	haastig, jachtig, schigtig, vlugtig.
Tógtig.	ritsig. <i>Die koe is tógtig.</i>
Tól. M.	een kinder speel-tuig.
Tól. M.	récht van doortócht. Dén tól betaalen.
Tong. V.	spraak-lid in dén mond'. <i>De tong is een gevaarlijk wérk-tuig. Mèt zijn oproerige tonge.</i>
Tong. V.	een platte én langwérpige zee-vísch.
Tong. V.	haak van een gésp'.
Toon. M.	scheidmuur in een' schoorsteen'.
Toon. M.	klank, galm. <i>Hoor dién blijden toon eens óf teen van dén voet'.</i>
Toon. M.	vertooning. Zijne wérken tén toon' stèllen.
Tooneel. O.	schouw-tooneel, théater. <i>De speclers komen te vier uuren op 't Tooneel.</i>
Tooneel. O.	gedeelte van een dér bedrijven. De Tooneelstukken wórden in Bedrijven, de Bedrijven in Tooneelen verdeelt.
Toorn. M.	gramschap, verbólgeneheid. <i>Gód bespótze in zijnen toorne.</i>
Toren.	een hoog gebouw. <i>Bij trappen klimt mèn eenen toren op.</i>
Totebèl. V.	een slórdig vrouw-ménsch; een mórffebèl.
Totebèl. V.	een kruis-nèt om in de Rivieren te visschen.
Traan. V.	zij lacht 'er om, én laat niet eene traan.
Traan. M.	véttigheid uit hèt spék dér Walvisschen.

- Trant. M.* leev-wijse, manier van leeven. *Hij heeft een' een-*
voudigen trant van leeven
- Trant. M.* overéénkomst, soort. *Die twee zijn van den zelf-*
den trant'.
- Tréffen.* raaken. *Hij kan ons niet tréffen.*
- Tréffen.* overéénkomen, vast stéllen, sluiten. *Een wet-*
gelijk tréffen.
- Tréffen. O.* is zélfstandig; een slag, bataille. *Dat was een*
bloedig tréffen.
- Trèk. M.* lijn, streep. *Een trèk mèt de pénn' maaken.*
- Trèk. M.* in 't kaart-spél; ook in 't visch-vangen. *Dien*
trèk baal' ik mèt troev. Ieder trèk was een
baars.
- Trèk. M.* lust, begeerte tót iets. *Ik liebb' een' grooten trèk.*
daartoe.
- Trèk. M.* list, loofe streek. *Dat is akveer een trèk van dien*
Bedrieger'. 't meêrvouwd is trèken.
- Trèkken.* 't meêrvouwd van trèk. *Die meester baalt of*
maakt fraaië trèkken mèt de pénn'.
- Trèkken.* naar zig haalen. *Iemant bij de ooren trèkken.*
- Trèkken.* ontvangen, genieten. *Ergens nut uit trèkken.*
- Trèkken.* in 't stuk van wissel. *Een wissel trèkken. Ie-*
mant beveelen, verzoeken te betaalen. Ik zal
op u trèkken.
- Trèkken.* draadjes maaken. *Goud trèkken, &c.'*
- Trèkken.* reifen. *Door een land, stad of dorp trèkken.*
- Tromp. V.* mond-stuk van allerlei geschut.
- Tromp. V.* jagers-hoorn, anders *trompét* genaamd; dóch
hiervan heeft mén *tromp*, én van 't wêrk-woord.
trompétten, trompen gemaakt. Zie HUIDE-
COPER. pag. 497. én 498.
- Tromp. V.* de smoel van dén Olifant'.
- Trouw. V.* réchtvaerdigheid, billijkheid. *Ik neem' u tót ge-*
tuige mijner trouw'.
- Trouw. V.* trouw-belófte. *Hij heeft mij trouw gezworen.*
- Trouw. V.* eerlijkheid. *Hij is zoo trouw als goud.* Hiervan
trou-

	<i>trouwant</i> die iemant omringt én dus rondom bewaart.
Tuit. V.	gril, kwint. <i>Hij heeft een tuit in 't hoofd.</i>
Tuit. V.	hoorn, punt van een muts: <i>De Jesuiten draagen mutsen met tuiten.</i>
Tijtel. M.	opschrift van een boek.
Tijtel. M.	ernaam, waardigheid. <i>'Er behoort niet weinig tot dien tijtel.</i>

V.

V. Wat staat ons nu, omtrént de *v*, in aanmérking' te nemen?

A. Voornaamelijk moeten wij tragten aan te toonen, hoe én op wat wijze mén dezélve van de *f* hebbe te onderscheiden.

V. In watvoor woorden moet mén de *v* in plaats' van de *ff* schrijven?

A. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke naam-woorden, als méde de wérk-én deel-woorden, die in 't meêrvoudige getal, óf in 't vrouwlijke geslachte *ven* óf *ve* hebben, moeten hun ênkelvouwd mét eene *v* eindigen.

V. Geef daarvan voorbeelden?

A. Ik zègge

1. Alle de zélfstandige én bijvoeglijke naam-woorden; als

briev	lijv	bedrijv	schroev	hóv	schoov
diev	stijv	braav	slaav	lôv	stoov
liev	zeev	schaav	groev	doov	geloov
wijv	teev	hoev	gróv	floov	oerlôv
wolv	kólv	stav	roov	olijv	kórv
turv	roev	troev	duiv	huiv	fnuiv
kuiv	druiv	struiv	rijv	gerijv	zalv
kalv	schérv	kérv	wérv	grav	scheev
schuiv	graav	kuiv	drav	gewélv	
halv	boev	geloov			

*Dat hij vrij grooter dan een kalv is,
Al is het dat hij noch maar halv is.*

TUINMANS RIJMÖEFFENINGEN. pag. 100.

Mén zal zig ongetwijffeld verwonderen, wanneer ik bewijfe dat deefe woorden zélf in de Geregelde Afleiding van TEN KATE gevonden wórdén. Ik zal 'er eenige van bijbréngen én de pagina's waaróp zij, in 't 2de Deel zijns Wérks, te vinden zijn, aanwijfen. *Blijv.* pag. 125. *brauv.* 133. *briev.* 138. *daav.* 145. *dèlv.* 146. *dèrv.* 147. *deuv.* 151. *dòlv.* 159. *doov.* 159. *draav.* 162. *drav.* 163. *dreev.* 163. *driju.* 165. *droev.* 169. *druiv.* 171. 173. *durv.* 174. *èrv.* 178. *gaav.* 180. *garv.* 185. *geev.* 185. *gèrv.* 190. *graav.* 196. *groev.* 201. Dit zij genoeg. Meér kan mén in 't wérk zélve vinden.

Dat iemand, die schrijvt, *zijn Neev geeft hém een Brieu*, omdat hij *Neeven*, *geeven*, *Brieven* spélt, ook zou dienen te schrijven, (om zig zélfen gelijk te blijven én dén naam van een oplettenden Taalkundigen te verdienen) *hèt weeskind leest in onz huis*, omdat hij *weezen* *leezen*, *onze*, *buisen* schrijvt, ontkènn' ik. In tégendeel, hij die schrijvt *zijn Neev geeft hém een Brieu*, moet, (om zig zélfen gelijkté blijven én dén naam van een' oplettenden Taalkundigen te verdienen), schrijven. *Het weeskind leest in ons huis*, omdat hij behoort te schrijven *weesen*, *leesen*, *huisen*. Alleen hèt woordje *ons*, dat *onze* maakt én *onze* maaken moet, is hiervan uitgezondert; omdat de *s* agter een Consonant' veeltijds in een *z* verwandelt, én omdat de *s* agter een Consonant' schérp zijnde, aan hèt woordje *onse* eene andere betékenis geeven zoude. Immers zou mén 'er alsdan door verstaan kunnen *once* óf *onse*, zijnde een gewigt van twé loot. Mén zie wat ik over de spélling' dér *s*, tusschen twé vocaalen, geschreeven hèbbe, pag. 259.

Wénshelijk waare hèt dat wij in onze Taale aan vaste régelen ontrént de spél-kunde onderwórdén waaren, dan zoude een ieder niet naar eigen goeddunken kunnen te wérke gaan. Maar, vólgens dén PHILANTROPE, is 'er tót nóg toe in de Republick' dér Letteren geen Mandamé: t 't wèlk eenig Auteur tén dien opzigte

zigte bepaalt. En wie zal zulke wètten, schoon voorstèllende, kunnen t^{er} uitvoer' brèngen?

2. De wérk-én deel-woorden, als *gelooven*, *schrijven*, *bedrijven*, moeten, door alle de tijden heen, mèt eene *v*, niet mèt de *f* geëindigt wórden; als

ik schrijv'	ik geloov'	ik bedrijv	ik snoev'
ik schreev	ik geloovde	ik bedreev	ik snoevde
beschaavd	begaavd	gerijvd	gezalvd
gekérvd	geroovd	gefchaavd	geöorlóvd.&c.

Ik weet' z^{eer} wél dat veele deese spèlling afkeuren, maar te gelijk weet' ik dat niet weinige dezélve begunstigen. Wilde ik eene optèlling van de laatsten maaken, ik zoude daartoe al vrij wat papier moeten beschrijven. Liever vergenoeg' ik mij, mèt mijne gedagten, zoo veel mogelijk, door goede voorbeelden te rugsteunen; wíjl ik niet onverschillig genoeg bèn om in deesen, mijn gevoelen in 't onzékere te laaten én aan 't oordeel van een ieder over te geeven. Wat tóch is gemakk'lijker in 't schrijven, dan zulk eene spèlling? bij voorbeeld; mén moet schrijven, *brieven*, bij vergiffing' zèt mén *briev*, aanstonds is mén gehólpen. door 'er *en* agter te voegen; daar dit, indien mén *brief* schrijvt niet zoo gemakk'lijk én zindelijk geschieden kan. Behalven dat, oordeel' ik 't eene juiste régelmaat te zijn, én niet weinig te strèkken, om de onrégelmatigheid onzer wérk-woorden wèg te neemen. Dit moeten zélfs de vijānden deeser spèlling' bekennen, naamelijk, dat hoe nader een wérk-woord, door alle de tijden, mèt de onbepaalde wijze overéenkomsig blijft, hoe régelmatiger hèt zij; dit nu wórdt door deese spèlling' volkomen bevórdert.

Dat de verwisseling d^{er} *f* in *v*, uit de Fransche Taal op de onze zou kunnen wórden toegepast, ontkènn' ik. Ieder Taal heeft haar eigene gebruiken, de onze, in dit geval ook. Was 'er iemand, die dit, omtrént de Fransche Taale, onderstond wérkstellig te maaken, misschien wierdt zijne schrijv-wijse toegejuicht; immers is die Taal, langs trappen, ook tót haare tégenwoordige régel-

gelmaat' gekomen! én wat zou haar verhinderen, nóg vërder daarin voort te gaan?

Dat 'er geen mérkelijk onderscheid zou te hooren zijn in de woorden

ik straff' <i>of</i> straffe	ik schuif <i>of</i> schuive
gij straft	gij schuift
hij straft, én	hij schuift

Zal, mijns bedunkens, niemand ontkennen: dén aart dér wérk-woorden, waarvan de bovenstaande woorden afstammen, buigt onze stèm, ongevoelig dérwaarts heenen; wat overéenkómt tóch is 'er tusschen *straffen* én *schuiven*? immers geene de minste! daaróm kan ik niet zien, dat dit voorbeeld, stérk voor 't misbruik dér *v*, in *ik schuive* &c. pleit.

De betekenis óf de afleiding én de buiging dér woorden, moeten alléén voor grond-régelen in hèt schrijven vast-gestèld wórden; zoo nógtans, dat mén ook hèt goede gebruik én de bête Schrijvers raadpleege: én alsdan valt 't gemakk'lijk te onderscheiden.

<i>feil</i>	van	<i>vijl</i>
<i>feilen</i>	van	<i>vijlen</i>
<i>beeving</i>	van	<i>beving</i>

*Hij beging een feil of badt een' mislag.
Dat kan niet feilen, dat kan niet missen.
Hij stond met de vijl bèt ijfer te vijlen
Eene beeving, beving hém.*

Ziet mén niet aanstonds dat *feilen* van *feil* én *vijlen* van *vijl*, *beeving* van *beeven* én *beving* van *bevangen* komt, én 't dus onmogelijk is, om 't eene voor 't andere te gebruiken? Wie tóch zal schrijven

Hij vijlde met een' feil', met een' mislag' of met een' vaatdoek'?
De geenen die stèllen durvt, dat hèt gebruik alléén, in de régelen

len eener Taale voorzitten moet; die houde ik voor *eenen tegen-voeter der reden*, én wijsé hém naar HUIDECOPER én andere beroemde Taalsmannen, die hém anders onderrigten zullen.

Hèt onderscheid tusschen *fél* én *vél*, tusschen *faal* én *vaal*, tusschen *fier* én *vier* is bij de Letter F te zien: *beeft*, *zélfs*, &c. schrijv' ik mèt *f*, ook *schrift*, omdat ik oordeele dat de *v* agter eene ènkele *i* niet schérp genoeg is.

V. Watvoor woorden moeten nóg mèt de *v* geschreeven worden?

A. De vólgende

ontvaaren	ontvlugten	ontvallen	opvouwen
ontveinzen	ontvólken	ontvouwen	opvreeten
ontvésten	opvaaren	opveilen	opvullen
ontvéteren	opvangen	opvijschen	opveegen
ontvlégtén	opvatten	opvlijmen	afvaaren
ontvlieden	opvijselen	opvoeden	afvallen
ontvliegen	ontvonken	opvoeren	mismvatten
ontvlogten	ontvangen	opvólgen	ontvreemden,

Dat mén deese woorden zoo schrijven moet én datze van de meesten zoo geschreeven wórdén, lijd geene ontkenning. Maar dat mén schrijven zou, *avbreeken*, *avzètten*, dat zou naar dolheid beginnen over te slaan.

Ook schrijv' ik *droenis*, *droevenis*, *vergeeven*, *vergeevenis*, *vergeving*.

V. Maar aangaande hèt woord *ontvangen*, moet mén dat mèt *v* óf mèt *f* schrijven?

A. Ik zal mij, omtrént dit woord, tégen zulke viesáarts, die zig daartégen aankanten, mèt de Taal' van dén voortréffelijken HUIDECOPER verdédigen.

„ Wat is de reden (zègt hij) dat bijna alle onze Dichters,
 „ schoonzé *ontvonken*, *ontvouwen*, *ontvallen*, *ontvreemden*, &c.
Pp
 „ met

„ met eene *v* schrijven, echter in *ontfangen* de *f* verkiezen? zo
 „ de uitspraak, gelijk men zekerlijk zal antwoorden, daarvan
 „ de oorzaak is, zo moesten ook alle de anderen met eene *f* ge-
 „ schreeven worden. 't Is waar; men zou ook voorbeelden van
 „ *ontfonken* en *ontfourwen* kunnen bijbrengen: doch onze beste
 „ schrijvers behouden in deezen, zoo wel als in *ontvallen* en
 „ *ontvreemden* eenpaariglijk de *v*, welke Letter wij ook oordee-
 „ len dat haare plaats niet behoorde te verliezen in *ontvangen*.
 „ Want zelfs, buiten de bijgebragte voorbeelden, schoon de *v*
 „ na de *t* komende, in de uitspraak, zweemt naar *f*, daarom
 „ moeten wij die, en andere dérgelijke veranderingen, niet aan-
 „ stonds in onze schriften invoeren. Want, zoo doende, haalt
 „ mén de verwarring met opene deuren in, en geeft zelfs voet,
 „ om de uitspraak nog meer en meer te verbafteren. Die in *ont-*
 „ *fangen*, de *f* zo scherp uitspreken, als in *ontfermen*, en *ont-*
 „ *fuiselen*, die spreken, naar mijn oordeel, niet wel. Dat ech-
 „ ter nu meest zo gesproken wordt, spruit daaruit, dat men van
 „ jongs af *ontfangen* leert, en overal ziet schrijven. Evenwel
 „ vindt men ook *ontvangen* bij goede schrijvers die in veele ge-
 „ legenheden blijken van oordeel en taalkunde gegeeven hebben
 „ als Ev. Kraeyvanger, Dichtl. Lente. pag. 55.

„ *Zo lang groot Java, vol verlangen, Neerlants vloot*
 „ *Ontvangt in zijnen schoot*

„ en lang te vooren. D. Jonktns in Roselijns Oochtjes. XXII.

„ *O Proteu, die van d'Oceaan*
 „ *Weleer uw wesen hebt ontvaen.*

„ De spelling der woorden hangt af van hunnen oorsprong:
 „ Schrijf eens *vangen*, en zet 'er *ont* voor: wat zal het uitleve-
 „ ren? *ontfangen* of *ontvangen*? dat best is, en waar is altijd
 „ het eenvoudigste". Zie zijne Proeve. pag. 204. én 205. én
 „ bij herhaalinge. pag. 601.

Hieruit blijkt, dunkt mij, dat, wél verre van verzékert te zijn,
 dat

dat van duifend Néderlanders geen tien dit zullen noch kunnen bunne penne inwvilligen; in tégendeel veelen én wél vérré de meesten deese spelling begunstigen.

SEWEL, zègt 'er van

„ Men speld in 't gemeen *ontfangen*, doch liever zag ik dat „ men spelde *ontvangen*, gelijk men schrijft *ontwonken*, *ontvouwen*, *ontvlugten*, omdat zulks met de eygenichap van 't woord „ beter overeenkomt”.

F. DE HAES, in zijne Nagelaten Gedichten en Néderduit-
sche Spraekkunst, zègt: „ Sommige schrijven ook *ontfangen* en „ *ontfonken*, als met de uitsprake best overeenkomende; echter „ meenen wij dat de *v* hier beter is, alzo die woorden wezen- „ lijk van *vangen* en *vonken* afkomstig zijn; dit is ook het ge- „ voelen van SEWEL. Zie de HAES. pag. 8.

Zoo schrijvt ook HOOGVLIET, in ABRAHAM.

*Ai! laat een vonkje van het godlijk vuur der liefde,
Dat U, tot 's menschen heil, met mededoogen griesde,
Mijn ziel ontwonken met een' zutvren hemelgloet!*

pag. 3-

*Wanneer de dageraat, met rozen opgebult,
In 't fijn oranje kleet de kimmer hadt vergult,
Stont reeds een menigte, met uitgestrekt verlangen,
Voor Isis Tempeldeur om baren Godt t'ontvangen:*

DEZELFDE. pag. 43.

*Zie daar het outer, hier het vuur, het mes, de banden,
En hier ontvange u Godt ten offer van mijn banden.*

DEZELFDE. pag. 238.

Wat dunkt u, Leefer, heeft mén zoo veel grond, als mén zig verbeeld, om deese spelling af te keuren? én mag mén dit voor een misbruik van de letter *v* uitkrijten?

Pp 2

Hoofd

Hoofd schrijv' ik mèt *f*, niet mèt *v*, omdat ik, nóch in de buiging' veel minder in 't meêrvouwd van dat woord, eenige noodzaak'lijkheid daartoe zie.

V. Moet de *v* aan 't einde dér woorden, ook mèt eene affnijding' geschreeven wórden?

A. Ja: dit moet mén doen,

1. In dén tégenwoordigen tijd' dér Toonende-én in dien dér Bijvoegende-wijse, van alle de wêrk-woorden die in *ven* eindigen; voorbeelden

ik leev' *of* leeve
 ik zweev' *of* zweeve
 ik geev' *of* geeve
 ik kijv' *of* kijke
 ik sneev' *of* sneeve
 ik begeev' *of* begeeve
 ik blijv' *of* blijve
 ik overleev' *of* overleeve
 ik stêrv' *of* stêrve
 ik erv' *of* êrve
 ik zwêrv' *of* zwêrve
 ik roov' *of* roove
 ik geloov' *of* geloove
 ik schuiv' *of* schuive
 ik beev' *of* beeve
 ik zalv' *of* zalve
 ik graav' *of* graave
 ik draav' *of* draave
 ik drijv' *of* drijve
 ik schrijv' *of* schrijve
 ik beloov' *of* beloove
 ik bedêrv' *of* bedêrve

dat ik leev' *of* leeve
 dat ik zweev' *of* zweeve
 dat ik geev' *of* geeve
 dat ik kijv' *of* kijke
 dat ik sneev' *of* sneeve
 dat ik begeev' *of* begeeve
 dat ik blijv' *of* blijve
 dat ik overleev' *of* overleeve
 dat ik stêrv' *of* stêrve
 dat ik êrv' *of* êrve
 dat ik zwêrv' *of* zwêrve
 dat ik roov' *of* roove
 dat ik geloov' *of* geloove
 dat ik schuiv' *of* schuive
 dat ik beev' *of* beeve
 dat ik zalv' *of* zalve
 dat ik graav' *of* graave
 dat ik draav' *of* draave
 dat ik drijv' *of* drijve
 dat ik schrijv' *of* schrijve
 dat ik beloov' *of* beloove
 dat ik bedêrv' *of* bedêrve, &c.

VOOR-

VOORBEELDEN:

Juffr. van MERKEN, in DAVID. pag. 308.

Men loov', roept Ibaï, men loov' den God der Vaderen!

RABUS GEDICHTEN pag. 152.

*Dat geen geraapte Zoon den Britfchen Rijksftaf erv'
Noch Roomens preutifch geftel ons kerkerechi bederv'.*

B. de BOSCH, in de OPDRAGT voor zijne Dichtlievende Verluftigingen.

*Uw wijsheid blijv' haar toeverlaat;
En wil haar booger toonen leeren.*

TIJDWINST, in lédige Uuren. 1 Deel pag 212.

*Laat een fchrand're geeft, beleezen
In de fcheikunde, op de proev'
Giffen, wat 'er tot bet weezen
Van een korle zands behoev'*

ANTONIDES YSTROOM. Boek. II pag. 54.

*De dijning fleepnze met, tot ebbe of vloet, bet lijf,
In 't zanabad uitgezweet, weér op den oever drijv'*

HOOGVLIET. pag. 83.

*Opdat zijn vrije Ziel met Godt in vrede leev'
En op de vlerken van 't geloof ten bemel zweev'.*

SELS LIED van ZIÖN pag. 195.

*En denkt niet met verblinde Sadduceenen,
Dat, wen de ziel haar Luft-paleis begeev,
Zij in een' rook, een fchaduw zij verdwee nen,
Of op bet bedde of bij den Lijkbufch sneev',*

Opdat de macht der helſche toevlucht ſterv'
SELS. LIED van ZIÖN pag. 131.

En 't licht des heils op witte wicken drijv'.
DEZELFDE. pag. 147.

*Hij blijv', met uwen Naam, voor 't woen des Nijds beveiligd,
Beveſtige uwen lof, en overleev' den tijd!*
L. W. van MERKEN, VOOR FERTAMA'S HENRIK.

„ Zoo juiche al 't Land met u! zoo blijv' door uw gedicht,
→ Bij 't laate Nagelſlacht de groote BREDERODE
„ Altoos geëerd, en thans elk burger u verpligt!
BREDERODE van BURMAN. pag. 22. én 52.

Zie ook pag. 25. 42. én 44.

*Verhoog uw heerschappij, ó Heer!
En toon al d'aarde uw ſterkte,
Die voor ons wondren werkte!
Zoo geev' uw volk u eeuwig cer!
Zoo looven wij eerlang
Uw magt met psalmgezag!*

Pf. 21. v. 13. van 't Konſt-Gen.

*Verſtrooi ben als de wind het kaf!
Uw Engel drijv' ben van mij af!*

Pf. 35. v. 2.

*Men loov' met zangen d'opperbeer!
Men juich' de rots des heils ter eer'!*

Pf. 95. 1.

Daar is 'er ondertuffchen, die deeſe ſpelling ook nóg ſchijnen af te keuren, én in die woorden eene *f* verkielen. Zoo vinde ik in W A T S, nagelaaten Wérken. pag. 376.

Nu

*Nu houdt bij mij besloten
In de eeuwige armen van zijne ALMAGT, tot ik 't erf.
Der zuldigheid verwerf?*

Maar nóg fraaiër bij F. de HAES.

God geve dat dees wenscb nogthans aan u beklijf,
Op dat uw Huwlijksfeest Hem steeds gebeitigt blijf*.*

pag. 43.

Al zoo fraai bij VOLLENHOVE in de KRUISGEZAN-
GEN. pag. 54.

Uw voorbè waak, dat d'afgront het geloof*
Ous nooit beroof*.*

Meër hierômtrént kan mén zien bij Lètter F.

2. In dén twéden, dérden én zèsdén Naamvall*, van manlij-
ke én vrouwlijke ènkelvouwdige naamen; als daar is

Van die bemelgaav
En mèt haar zalv* bestreek
De inboud van uwén brieu*
De misdaad van dén diev*
De boofsom van dien brieu*
Van de duiv*. Aan te randen, in hun erv*. TIJDWENST.
pag 231.*

De bedienden van dén graav, &c:*

VOORBEELDEN.

Gunt mij intusschen van die hemelgaav te zingen.
BREDERODE van BURMAN. pag. 16.*

Zie

*Zie Magdalene in trouw ten bemel vaaren,
Zie hoe haar liefde in vollen middag gloeit.
Dorst Judas haar, toen zij Messias voeten
Met traanen wuschte en met haar zalv' bestreek,
Berispen; nu, nu wil zij beter groeten.*

SELS. LIED van ZIÖN pag 199.

Van 't aemechtige geloov'.

TIJDWINST, in lédige Uuren. pag. 17.

3. Ook schrijv' ik doorgaans *zig zelv', mij zelv', haar zelv',
hem zelv',* &c. én dat in naarvólging' van de meeste héden-
daagsche Dichters. Bij voorbeeld

*Lees, Titus; lees en maak u zelv', mijn' Vader, mij
Ja al het Roomsche volk gelukkig.*

STUDIO FOVETUR INGENIUM in BRUTUS.

Gij, door Laar' invloed zelv' tot dichtlust aangedreven.

BREDERODE. pag. 23.

*Een Monster, naauwlijks door Alcides hand te dooden
Dat, van den Helbond-zelv' gevreesd om zijnen dwang,
Gevloekt bij 't menscbdom, en gebaat bij all' de goden,
Verderffelijker is dan Lernaus waterslang;*

DEZELFDE. pag. 27.

Gij graaft wel, maar gij graaft uw zelv' een kuil.

SELS. LIED van ZIÖN. pag. 143.

*Clement, stoutmoedig naar der Vorsten beir geweken,
Treed door de wacht; verzoekt zijn' koning zelv' te spreken;
Wend voor, opdat men 't recht der Fransche kroon herstelt,
In heilig ongeduld, uit goddelijk bevel,
Te blaken, om hem zelv' een groot geheim te ontvouwen.*

FEITAMA in HENRIK dén Grooten. pag. 96.

In

In 't schelpje van mijn eigen zelv'

Tijdwinst in kédige Uuren. pag. 84. én doorgaans.

Blijvt 'er nu bij sommige nóg eenige twiiffeling over, ik kan 't niet hélpen. Ondertuffchen vertrouwt ik dat veele mijne gedagten zullen goedkeuren, én mèt mij toestèmmen dat mén deefte inktvlakken niet uit onze boeken behoeve te wiffchen.

Wilde ik mij verlédigen om nóg eenige aanmérkingen te boeken, ik zoude overvloedige stóffe daartoe vinden; maar ik verkiest liever 'er van af te stappen én voor 't tégenwoordige alle overtóllighéden te spaaren. Komt 'er t'ée'niger tijd iemand, die deefse aanmérkingen mèt bescheidenheid én oordeel toetst, mogelijk zullen we dan genoodzaakt zijn, daartoe te komen. *Vijf* én *waakw* schrijv' ik mèt *v*; omdat mén zegt *bij vijven*, *bij swaalven*.

V. Zijn 'er nóg eenige gelijkkluidende woorden, onder Lètter V, die ophèldering noodig hebben?

A. Ja: de vólgende.

<i>Vaak.</i>	dikwils, veeltijds. <i>Hoe vaak is 't gebeurd?</i>
<i>Vaak. V.</i>	slaap-lust, slaaperigheid. <i>De vaak begint mij te bekruijpen.</i>
<i>Vaam.</i>	én <i>faam</i> . Zie Lètter F.
<i>Vaan. V.</i>	vaandel, véndel.
<i>Vaan. V.</i>	bier-maat van twé kannen.
<i>Vuart. V.</i>	watering, uitgegraaven graft. <i>De vaart van Amsterdam op Haarlem.</i>
<i>Vaart. V.</i>	zee-vaart. <i>De vaart is verboden.</i>
<i>Vaart. V.</i>	loop, drift van 't water.
<i>Vaart. V.</i>	loop van een' ménfch'.
<i>Vaart. V.</i>	vaerdigheid. <i>Hij deedt dat mèt een vaart.</i>
<i>Vaers. O.</i>	dicht, dichtstuk. <i>Hij maakt een schoon vaers.</i>
<i>Vérs. O.</i>	afdeeling, snéde. <i>Romeinen agt vérs tien.</i>
<i>Vaers. V.</i>	vaerze, jonge koe, die nóg niet gekalvd heeft.
	Qq <i>Val.</i>

<i>Val. M.</i>	nédervalling, néderzijging. <i>Hij is nóg ziek van dien vall'.</i>
<i>Val. M.</i>	ramp, ongeluk. <i>Hij zal van dien vall' niet wéér opkomen. Hoogmoed komt voor den vall'.</i>
<i>Val. M.</i>	zonden, overtreading. <i>De val van Adam.</i>
<i>Val. V.</i>	rótte óf muise-val. <i>De rôt is in de vall' gevangen.</i>
<i>Val. V.</i>	schoorsteen-val.
<i>Val. M.</i>	zwier, aangenaamheid. <i>Dat heeft geen' val.</i>
<i>Val. M.</i>	sinaak. <i>De wijn heeft geen' val.</i>
<i>Valsch.</i>	onvaarächtig. <i>Dat is een valsch gerugt.</i>
<i>Valsch.</i>	nagemaakt, niét zuiver. <i>Dat stuk gè'd is valsch.</i>
<i>Valsch.</i>	trouw'loos, verraaders. <i>Hèt hart van Judas was valsch.</i>
<i>Van.</i>	teeler, genitivus, twéde naamval. <i>Ik heb' eenen brief ontvangen van mijn' vader'.</i>
<i>Van.</i>	daaräf. <i>Hij hadt twé zoons, een is 'er van gestorven.</i>
<i>Van.</i>	door, om, wégens. <i>Van vreugde zingen.</i>
<i>Van.</i>	sédert. <i>Van Paasschen af. Van dien tijd af.</i>
<i>Van. M.</i>	familie naam. <i>Weet gij zijn van?</i>
<i>Vang. V.</i>	slagers woord. <i>De vang van den óss', tusschen den buik' én de agterste pooten.</i>
<i>Vang. V.</i>	de vang van eenen molen.
<i>Varken. O.</i>	zwijn. <i>Een jong varken.</i>
<i>Varken. O.</i>	bésem om den grond te veegen; ook gebruikt mén 't op de scheepen.
<i>Vast.</i>	dig, inéén geparst. <i>De grond is zeér vast.</i>
<i>Vast.</i>	stèrk. <i>Die vèsting is heel vast.</i>
<i>Vast.</i>	onhéeroep'lijk, onwankelbaar, onbeweeglijk. <i>Een valt geloov', een vast voorneemen, een vaste hoop.</i>
<i>Vast.</i>	dat niet verschiet, niet verwèlkt. <i>Een vaste kleur.</i>

Vast.

- Vast.* ondertuffchen , midd'lerwijl. *Begin maar vast te eeten.*
- Vat. O.* al wat eenig vogt inhouden kan. *Een wijn-vat, &c.*
- Vat. M.* greep, plaats om zig aan vast te houden. *Hoe komt gij 'er op? daar is geen vat aan.*
- Vatten.* tasten, omvangen, aangrijpen , gevangen nemen.
- Vatten.* begrijpen, verstaan. *Ik beginn' uwe meening te vatten.*
- Veeg. M. én V.* fnée, kèrv. *Hij kreeg een veeg mèt 't mès. Hij kreeg een' veeg uit de pann'.*
- Veeg.* nabij dén dood , in gevaar van stèrven. *Die man is veeg.*
- Veem. O.* stóf waarvan mén de hoeden maakt. *Hoeden veem.*
- Veem. O.* gild, gemeenschap. *Van wat veem is bij?*
- Veér. V.* véder, pluim. *Zoo ligt als een veér.*
- Veér. V.* voornaam binnen-stuk in een uurwèrk óf stót. *De veer van een Horologie, de veer van 't stót.*
- Veer. O.* plaats, kaai , daar de scheepen aankomen én afvaaren.
- Veer. O.* overtógt van een rivier' , plaats daar mén over een rivier' vaart.
- Veer. O.* vaart tusschen twé stéden. *Hèt veer van Amsterdam op Utrécht wórdt voor 't bèste gehouden.*
- Veil.* én feil. *Zie Lètter F.*
- Veilen.* wijlen én feilen. *Zie Lètter F.*
- vél. O.* én fel. *Zie Lètter F.*
- vèld. O.* akker. *Een vrugtbaar vèld.*
- vèld. O.* slag-vèld, plaats dés gevégts. *Hèt vèld verlaaten.*
- vèld. O.* grond in de wapen-schilden. *Frankrijk voert drie gouden lèliën op een blaauw vèld.*
- vèld. O.* tooneel dés oorlogs , campagne in onduitsch. *Toen hèt Léger in 't vèld kwam.*

<i>Vellen.</i>	't meêrvouwd van <i>vél</i> , huid. <i>Ossen vellen, ossen huiden.</i>
<i>Vellen.</i>	neêr-buigen. <i>De pick vellen.</i>
<i>Vellen.</i>	onder de voet' wérpen, neêr-schieten, neêr-sabelen.
<i>Vellen.</i>	uitwijfen, uitspreeken. <i>Vonnis vellen, oordeel vellen.</i>
<i>Verband. O.</i>	genees plaaster. <i>Het eerste verband op een wonde leggen.</i>
<i>Verband. O.</i>	verbindtenis, verdrag. <i>Alles onder verband als naar réchten.</i>
<i>Verband. O.</i>	op gelijken afstand van malkanderen. <i>Boomen in 't verband planten.</i>
<i>Verband. O.</i>	overéénkomst, saamenhang. <i>Mén moet dien tekst in zijn verband met het voorgaande en 't volgende verklaaren.</i>
<i>Verbeuren.</i>	betaalen. <i>Boete verbeuren, &c.</i>
<i>Verbeuren.</i>	vertillen. <i>Ik kan dien zak niet verbeuren.</i>
<i>Verbinden.</i>	een verband op de wonde leggen.
<i>Verbinden.</i>	vérpanden. <i>Zig door 't buwelijk verbinden, &c.</i>
<i>Verbinden.</i>	op nieuw binden. <i>Een boek verbinden.</i>
<i>Verdoen.</i>	ombréngen. <i>Zijn kind verdoen.</i>
<i>Verdoen.</i>	verkwiffen, doorbréngen. <i>Al zijn goed verdoen.</i>
<i>Verdraagen.</i>	geduldig lijden. <i>Ik kan de koude, de hite, die pijn wél verdraagen.</i>
<i>Verdraagen.</i>	toelaaten, dalden. <i>In een kind alles verdraagen.</i>
<i>Verdraagen.</i>	van de eene plaats naar de andere draagen.
<i>Verdraagen.</i>	zig) in verdrag treden. <i>Zij hebben zig eindelijk zoo verdraagen.</i>
<i>Verdrinken.</i>	verzuipen, in 't water ombréngen. <i>Een kat verdrinken.</i>
<i>Verdrinken.</i>	in 't water omkomen. <i>In 't water vallende, verdrinken.</i>
<i>Verdrinken.</i>	verzuipen. <i>Al zijn geld verdrinken.</i>
<i>Vergeeven.</i>	vergiftigen, met vergift ombréngen. <i>Een hond vergeeven.</i>

Ver-

<i>Vergeeven.</i>	vergifpenis verleenen. <i>Gód alléén kan de zonden vergeeven.</i>
<i>Vergeeven.</i>	kwalijk om geeven. <i>De kaart vergeeven.</i>
<i>Vergelijken.</i>	bevrédigen, verzoenen. <i>Wij zullen ons faamen vergelijken.</i>
<i>Vergelijken.</i>	gelijkenis maaken. <i>Waarbij zult gij Gód vergelijken?</i>
<i>Verbaal. O.</i>	berigt, vertélling. <i>Zijn verhaal is onwaarſchijnlijk.</i>
<i>Verbaal. O.</i>	vergoeding. <i>Waar zal ik mijn verhaal op zoeken?</i>
<i>Verbaalen.</i>	vertéllen, een verhaal doen. <i>Ik zal 't u alles verhaalen.</i>
<i>Verbaalen.</i>	wreken. <i>Ik zal 't op u verhaalen.</i>
<i>Verbaalen.</i>	hervatten. <i>De wijn ſmaakt mij, willen wij 't nóg eens verhaalen?</i>
<i>Verkeeren.</i>	verändern. <i>Hét geluk kan haast verkeeren.</i>
<i>Verkeeren.</i>	omgaan, faamen leeven. <i>Met eerlijke luiden omgaan, verkeeren.</i>
<i>Verkeeren.</i>	op 't verkeer-bórd ſpeelen.
<i>Verklaaren.</i>	te kénnen geeven, openbaaren. <i>Zijne gevoelens verklaaren. Dén Oorlog verklaaren.</i>
<i>Verklaaren.</i>	uitléggen, ontléden. <i>Góds woord verklaaren.</i>
<i>Verkórten.</i>	kórter maaken. <i>Zijne redén verkórten.</i>
<i>Verkórten.</i>	te kórt doen, benadeelen. <i>Iemant in zijne eer verkórten.</i>
<i>Verlangen.</i>	verlängen, langer maaken.
<i>Verlangen.</i>	érgens naar haaken. <i>Naar de hémelſche vreugd verlangen.</i>
<i>Verlangen. O.</i>	verlangt, ongeduld. <i>Ik zie zijn komſt mét verlangen te gemoet?</i>
<i>Vermaaken.</i>	hértéllen. <i>Daar is aan dat buis altijd wat te vermaaken.</i>
<i>Vermaaken.</i>	vermaak aandoen, vermaak ſchèppen. <i>Uwe komſt zal ons veel vermaaken.</i>

- Vermoeden.* denken, agterdógt hebben, gelooven. 't Is te vermoeden dat bij 't daar niet bij laten zal.
- Vermoeden.* O; agterdógt, kwaade gedagten, giffing. Een kwaad vermoeden tegen iemand opvatten.
- Vermooogen.* kunnen, magt hebben, in staat zijn te doen.
- Vermoogen.* O. magt, gefag. Hij heeft veel vermoogen op zinnen broeder.
- Verneemen.* onderzoeken, navraagen, navórschen. Na iemants gezondheid verneemen. Na een meid verneemen.
- Verneemen.* gewaar worden, te weteen komen. Ik zal dat uit zijnen brieve wél verneemen.
- Verpligten.* dienst doen. Mén moet zijn évenmensch zoeken te verpligten.
- Verpligten.* noopen, aanzetten. Dat zal mij verpligten 'er naauwer op te letten.
- Verpligten.* noodzaaken, dwingen. Ik zal hem daartoe verpligten.
- Verreiken.* én verrijken. Zie bij Letter IJ.
- Vérs.* O. afdeeling van een hoofdstuk. Het tweede vérs van den eersten Psalm.
- Vérsch.* onlangs geplukt, gevischt, geput &c. Vérsche vrugten, vérsch vleesch, vérsch bier, vérsch water, &c.
- Verschiet.* O. dat van verre schijnt in eene schilderij. In 't verschiet ontdekt men herders én schaaopen.
- Verschiet.* O. ménigte, keur. Bij dien koopmann' is verschiet van goed.
- Verschieten.* met schieten verschieten. Al zijn kruit verschieten.
- Verschieten.* uitgeeven. Geld aan iemand verschieten, leenen.
- Verschieten.* verluchten, dooréén mengen. 't Koorn verschieten. De kaart verschieten, mengen.
- Verschieten.* vallen. Ik zie een star verschieten.

Ver-

- Verschieten.* van kleur veranderen. *Die kleur zal gaauw verschieten.*
- Verschiijnen.* zig vertoonen. *Tén hwe verschijnen.*
- Verschiijnen.* vervallen. *Dén vervaldag zal haast verschijnen.*
- Verzieren.* verziëren, verzinnen. *De Poëeten kunnen in hunne verbeelding' veel verziëren.*
- Vercieren.* opschikken, optooiën. *Een bruid vercieren.*
- Verstaan.* begrijpen, dén zin vatten. *Ik kan u niet verstaan.*
- Verstaan.* wél weeten, dén slag wél hebben. *Zijn ambagt verstaan.*
- Verstaan.* willen, toestaan. *Ik kan 'er niet toe verstaan.*
- Versteeken.* op een andere plaats' steeken. *Gij moet dien spèld versteeken.*
- Versteeken.* verbérgen. *Zig versteeken. Zijn goed versteeken.*
- Versteeken.* berooven. *Iemant van all' zijne réchten veriteeken.*
- Verstèld.* ontroerd, ontstèld. *Hij stond 'er van verstèld.*
- Verstèld.* gelapt, vermaakt. *Mijn kleéren zijn verstèld.*
- Verteering. V.* kooking dér spijsen in de maag'.
- Verteering. V.* onkósten in 't huishouden, op de reis', &c.
- Vertrèk. O.* de daad van vertrèkken. *Hij stondt op zijn vertrèk.*
- Vertrèk. O.* kamer van een huis. *Dat is een luchtig vertrèk.*
- Vervaaren.* heen vaaren, verzeilen. *Mèn weet niet waar bij vervaaren is.*
- Vervaaren.* aan vaaren besteden. *Gij moet tien sluiwers vervaaren.*
- Vervaaren.* bang, vervaard maaken. *Meent gij mij door uw schreeuwen te vervaaren?*
- Verval. O.* ramp, ondergang. *Daar is een groot verval in zijne zaaken.*
- Verval. O.* winstje, buitenkansje, steek-pénning. *Dat is een verval voor de mid.*

Ver-

<i>Vervallen.</i>	vergaan, vernigt worden. <i>Hij laat huifen en landerijen vervallen. Een vervallen Kasteel.</i>
<i>Vervallen.</i>	verschijnen. - <i>Een wisselbriev die over drie weken moet vervallen. Verscheenen. Een vervallen wisselbriev.</i>
<i>Vervoeren.</i>	van de eene plaats' naar de andere voeren.
<i>Vervoeren.</i>	gaande maaken. <i>Zig door zijne driften laten vervoeren.</i>
<i>Vervolgen.</i>	gezwind navolgen. <i>De vijänd van nabij vervolgen.</i> <i>Iemant in rechten vervolgen, betrekken.</i> <i>Zijn wèrk vervolgen, voort-zètten.</i> <i>Zijnen wèg vervolgen.</i>
<i>Vervolgen.</i>	wreedelijk plaagen, verdrukken, kwèllen. <i>Ik zal bém tèt dood toe vervolgen.</i>
<i>Vervreemden.</i>	wèg-bèrgen. <i>Een gedeelte zijner goederen vervreemden.</i>
<i>Vervreemden.</i>	schuw, afkeerig maaken. <i>Een kind van zijne ouders vervreemden.</i>
<i>Verzoeken.</i>	smecken, vraagen. <i>Een gunst verzceken.</i>
<i>Verzoeken.</i>	verleiden, tén kwaaden aanzoeken. <i>De satan durvde Jèsus verzoeken.</i>
<i>Verzuipen.</i>	zie verdrinken.
<i>Verzweeren.</i>	mèt zweeren iets verzaaken. <i>Mèn zou schier verzweeren nooit te trouwen.</i>
<i>Verzweeren.</i>	verètteren. <i>Die wonde moet gantsch verzweeren.</i>
<i>Vier.</i>	én fier. <i>Zie Lètter B.</i>
<i>Vieren.</i>	heiligen. <i>Een' feest-dag vieren.</i>
<i>Vieren.</i>	bot geeven. <i>De kabel vieren.</i>
<i>Vinden.</i>	ontdèkken. <i>Zoekt én gij zult vinden.</i>
<i>Vinden.</i>	bevinden, willen. <i>Als gij kondt goed-vinden.</i>
<i>Vinden.</i>	afdoen. <i>Wij zullen die zaak wèl vinden.</i>
<i>V.ööl.</i>	én fööl. <i>Zie Lètter F.</i>

Vis-

<i>Viffen.</i>	't meêrvouwd van <i>vis</i> óf <i>viscb.</i> De viffen, <i>viffchen</i> dèr Zee.
<i>Viffen.</i>	viffchen, visch vangen. <i>Mèt 't nèt</i> viffen, <i>vis-</i> <i>schèn.</i>
<i>Viffen.</i>	érgens na zoeken in 't water.
<i>Viffen.</i>	navórschen, onderzoeken. <i>Mèn laat gewèldig</i> <i>na die zaak'</i> viffen.
<i>Vlak.</i>	plat, gelijk, glad. <i>Een vlak vèld.</i>
<i>Vlak.</i>	régts over, régt tégen. <i>Wij wonen vlak voor de</i> <i>sluis.</i>
<i>Vlak. V.</i>	smét, vuile plék. <i>Gij bèbt een vlak op uwèn</i> <i>rókk'.</i>
<i>Vleeschb. O.</i>	bloedrijke zélfstandigheid. <i>Hij heeft goed beet-</i> <i>vleesch.</i>
<i>Vleeschb. O.</i>	eetbaar voedsel. <i>Offen-vleesch, schaapen-vleesch.</i>
<i>Vleeschb. O.</i>	wórdt voor dèn mènsch' genomen. <i>Alle vleesch</i> <i>is gras. bèt woord is vleesch gewórdèn.</i>
<i>Vleeschb. O.</i>	zónDIGE begeerlijkhédèn. <i>Hèt vleesch dooden.</i>
<i>Vleet. V.</i>	ménigte, hoop. <i>Meisjes bij de vleet'.</i>
<i>Vleet. V.</i>	een nèt dat in zee drijvt om haring te vangen.
<i>Vleet. V.</i>	bijsondere uitrusting voor de walvisch-vangst'.
<i>Vleet. V.</i>	slét, slons, vódde-moer. <i>Dat is een régte vleet.</i>
<i>Vleet. V.</i>	vloot, zékere visch, overéénkomende mèt de <i>rógg'.</i>
<i>Vleiën.</i>	én <i>vlijën.</i> Zie bij Lètter IJ.
<i>Vlèk. V.</i>	vlak, smét.
<i>Vlèk. O.</i>	groot dórp, open steedje. <i>Dèn Haag is een groot</i> <i>vlèk.</i>
<i>Vloed. M.</i>	wassend water. <i>Wij kwamen mèt dèn vloed' bin-</i> <i>nen.</i>
<i>Vloed. M.</i>	overstroming. <i>De wateren van dèn vloed',</i> <i>zond-vloed'.</i>
<i>Vloed. M.</i>	rivier. <i>De vloed Lethé óf dèr vergeetenheid.</i>
<i>Vloeiën.</i>	vlieten, sroomen, afloopen, afvloeiën, druipen, &c.

R r

Vloeiën.

<i>Vloeiën.</i>	wél luiden, zagtkens rólle. <i>Die vaerzen vloeiën wél.</i>
<i>Vlugt. V.</i>	van vliegen. <i>De vlugt van den zwaluw' is zeer snel.</i>
<i>Vlugt. V.</i>	hoop van vliegende vogels. <i>Een vlugt sprecu- wen.</i>
<i>Vlugt. V.</i>	tócht van een' vogel' zonder rusten. <i>Een vogel in de vlugt' schieten.</i>
<i>Vlugt. V.</i>	groote vogel-kooi. <i>Hij heeft allerhande vogels in die vlugt'.</i>
<i>Vlugt. V.</i>	de daad van vlugten. <i>De vijand is op de vlugt'.</i>
<i>Voelen.</i>	betaften. <i>De pól's voelen.</i>
<i>Vaelen.</i>	gevoelen. <i>Ik kan de pijn wél voelen.</i>
<i>Voeren.</i>	voederen, voeden, eeten geeven. <i>Een paerd wél voeren.</i>
<i>Voeren.</i>	mèt voering dèkken. <i>Waarmé zult gij dien rók laaten voeren.</i>
<i>Voeren.</i>	brèngen, draagen, kruiën. <i>'t Geskut op den wall' voeren?</i>
<i>Voeren.</i>	gebieden. <i>Watvoor schip zal bij voeren?</i>
<i>Voeren.</i>	draagen, opsteeken. <i>De vlag voeren op de groo- te mast'.</i>
<i>Vaeren.</i>	bedrijven, onderhouden. <i>Oorlog voeren tegen zjne vijanden.</i>
<i>Voeren.</i>	spreeken. <i>Een onbescheiden taal voeren.</i>
<i>Voet. M.</i>	onderste van't been daar 't ligchaam op rust. <i>Hij schopte mij mèt den voet. Onder de voet' wèr- pen. Lèt hier op deese twé uitdrukkingen: mèt den voet schoppen, zegt mén, omdat mén niet mèt twé voeten schoppen kan; maar onder de voet', wijl daardoor verstaan' wórdt voeten. Mèt de voet' treden. Zie hieróver HUIDE CO- PERS PROEVE. pag. 293. 294.</i>
<i>Voet. V.</i>	maat, van twaalv duim. <i>Die man is vijf voet lang, niet voeten, omdat die vijf voet hier eene</i>

	eene éénheid verbeelden, én mén bij de <i>maaten, sommen én gewigten</i> dus te zeggen gewoopen is, <i>twee last, drie pint, zeven stoop &c.</i> Zie dit nader bij Letter D. op 't onderscheid tusschen <i>daar is én daar zijn.</i>
<i>Vond.</i>	van vinden. <i>Ik vond hem in zijn huis.</i>
<i>Vond. M.</i>	vinding, trek. <i>Dat was een listige vond.</i>
<i>Vond. M.</i>	't geene mén bij geluk vindt. <i>De belst van den vond' komt mij toe.</i>
<i>Voor.</i>	in tégenstelling' van <i>na.</i> Voor <i>den avond,</i> voor 't einde van de week'.
<i>Voor.</i>	in tégenstelling' van <i>agter.</i> Voor <i>de deur,</i> voor de kerk'.
<i>Voor.</i>	om. <i>Hij doet dat voor niets</i>
<i>Voor.</i>	tén voordeele van. <i>Dat geld is voor den armen.</i>
<i>Vóór. V.</i>	voore. Groeve, ploeg-streep.
<i>Voorbeeld. O.</i>	't geen térvanvolging dient. <i>Een goed voorbeeld.</i>
<i>Voorbeeld. O.</i>	téken, gelijkenis, verbeelding. <i>Het Paaschlam was een voorbeeld van Kristus.</i>
<i>Voorlooper.</i>	voorbode. <i>Jobannes was de voorlooper van Kristus.</i>
<i>Voorlooper.</i>	schaav van een' timmermann'.
<i>Vóór-naam.</i>	doop-naam. <i>Ik weet' zijn vóór-naam niet.</i>
<i>Vóór-naam.</i>	spraakkonstig woord, (<i>pronom</i>). <i>Een bezittende vóór-naam.</i>
<i>Voornaam.</i>	aanzien'lijk, van den eersten rang'. <i>Een voornaam Heer.</i>
<i>Voort.</i>	woord van aandrijving'. <i>Voort, voort, doet dat aanstonds.</i>
<i>Voort.</i>	aanstonds, tén eersten. <i>Ik zal't voort doen.</i>
<i>Voorzien.</i>	órder stéllen. <i>Gód zal'er in voorzien.</i>
<i>Voorzien.</i>	bezórgen. <i>Iemant van geld én kleederen voorzien.</i>
<i>Voorzien.</i>	voorraf oordeelen, van te vooren zien. <i>Wie hadt zulk een ongeluk kunnen voorzien?</i>

<i>Vóorderen.</i>	voorderen, voortgaan. <i>Begint bij wat te vóorderen?</i>
<i>Vóorderen.</i>	eischen. <i>Ik heb' nóg veel van hem te vóorderen.</i>
<i>Vórm. M.</i>	maaksel, gedaante. <i>Dat heeft zijnen vórm nóg niet.</i>
<i>Vórm. M.</i>	patroon, daar iets in saamengesteld wórdt. <i>Dat wórdt in eenen vórm' gegooten.</i>
<i>Vórm.</i>	vierkant, daar de gezette Lètters in staan, op de Drukkerije. <i>De eerste vórm is reeds afgedrukt.</i>
<i>Vórst. V.</i>	grootte koude die 't water befrist. <i>Wij zullen vórst krijgen.</i>
<i>Vórst. M.</i>	prins. <i>De oranje Vórst. Een magtig Vórst.</i>
<i>Vragt. V.</i>	last, laading van een schip óf van eenen wagen'.
<i>Vragt. M.</i>	loon, géld voor't ingeladen goed. <i>De fragt betaalen.</i>
<i>Vrédién. M.</i>	in tégenstèlling' van oorlóg. <i>Dat vólk geniet een' langduurigen vrédén.</i>
<i>Vrédién. M.:</i>	stilte, gerultheid, bedaardheid. <i>De vrédén dèr ziele.</i>
<i>Vreemd.</i>	vrémd, afgelégen. <i>Een vreemd land, een vreemd vólk.</i>
<i>Vreemd.</i>	ongewoon. <i>Dat is een vreemd verschijsfel.</i>
<i>Vrind. M.</i>	vriend, de geen die iemant genégen is. <i>Hij is mij een trouwen vrind.</i>
<i>Vrind. M.</i>	nabestaande, bloed verwant. <i>Ik heb' geen' nader' vrind dan hem.</i>
<i>Vrugt. V.</i>	voortbréngfel van boomen, planten, &c. tót voedsel van dén ménsche geschikt.
<i>Vrugt. V.</i>	voordeel, nuttigheid. <i>Ik heb' veel vrugt van dien mann' getrokken.</i>
<i>Vrijër. M.</i>	minnaar, oppasser van zijn minnaaréff'.
<i>Vrijër. M.</i>	jongman, ongetrouwden mans-pérsoon.
<i>Vrijster. V.</i>	minnaarés, jonge dógter die een vrijër heeft.
<i>Vrijster. V.</i>	ongehuwde jonge dógter. <i>Een jonge, een eerlijke vrijster.</i>

Vuur.

Vuur. O. drooge én heete hoofdstoffe. *Daar brandde een groot vuur.*
Vuur. O. muskét-schoot, kanon schoot. *Daar wierd van alle kanten vuur gegeeven.*
Vuur. O. ontsteeking, hitte. *Zijn aangezicht is vol vuur.*
Vuur. O. wakkerheid, leevendigheid. *Die stijl, die schrijfwijze is vol vuur.*
Vuur. O. voortvliegende verdérving in 't vleesch. *Hij heeft 't vuur aan zijn been.*
Vuuren. vuur stookten, branden. *'t Is koud, wij zullen haast beginnen te vuuren.*
Vuuren. schiet-geweer lossen; vuur-geeven.
Vijl. V. én feil. Zie Lètter F.
Vijlen. feilen én veilen. Zie Lètter F, én Lètter IJ.

W.

V. In watvoor woorden wórdt de *w* geschreeven?

A. Mèt *w* schrijvt mén de vólgende woorden.

waaghals	wam	wapen-huis	wélvaart
wagt	wambes	was	wérk-tuig
wafel	wand	wasch	wèt-boek
wagen	wandt	wasch	wildernis
wagenschót	want	waschtobbe	willekeur
wagenspoor	wandel	water-zugt	wind-hond
wal	wandel-stók	watte	wonder
walg	wang	weeg-luis	woorden-boek
walm	wangunst	wéldaad	wijngaard, &c.
wal-visch.	wapen		

V. Moet de *w* ook aan 't einde dér ènkelvouwdige woorden, die hun meérvouwd mèt *wen* maaken, geschreeven wórdten?

A. Ja: mén moet schrijven

eeuw	eeuwen	een touw	touwen
leeuw	leeuwen	een houw	houwen
vrouw	vrouwen	ik bouw	wij bouwen
mouw	mouwe	ik geeuw	zij geeuwen
ik schreeuw	wij schreeuwen	ik schuw	wij schuwen.

Schoon sommige tégen deese spelling' zig aankanten, bèn ik nochtans volfrèkt van gedagten, dat zulke én dergelijke woorden in 't enkelvoud mèt eene *w* moeten geschreeven wórdèn, omdat hèt meêrvoud doorgaans mèt *en* gemaakt wórdt. Wél is waar, dat in de uitspraak, de *w* aan 't einde dèr enkelvoudige woorden ston is; maar dit neemt niet wèg dat zij 'er daárom niet behoort geplaatst te wórdèn. Schreev mén, (zoo als HOOGVLIET doet,) *eeu*, *leeu*, *vrou*, &c. dan moest mén in 't meêrvoud, *wen*, 'er bijvoegen, om te maaken *eeuwen*, *leeuwen*, *vrouwen*, &c, óf mén moeste goedvinden te schrijven *eeuën*, *leeuën*, *vrouën*, dat zékerlijk af te keuren is. Mén zie hieróver F. DE HAES, in zijne Spraakkunste. pag. 13.

V. Hoe klinkt *wr*, én in watvoor woorden komt die vóór?

A. *Wr.* heeft eene wrang geluid én komt vóór, in

wraak	wrével	wrange	wraak-lust
wraak-zugt	wrók	wreed	wrók
wrak	wrong	wringen	wroeten
wrat	wrongel	wroegen	wrijven, &c.

V. Wórdt de *w* ook somwijlen aan 't einde dèr woorden mèt eene affnijding' geschreeven?

A. Ja: dit moet mén doen

1. In dén tégenwoordigen tijd' dèr Toonende-én in dien dèr Bijvoegende-wijse, van de wèrk-woorden *schuwen*, &c.

VOOR

VOORBEELDEN:

ik schuw' of schuwe	dat ik schuw' of schuwe
ik bouw' of bouwe	dat ik bouw' of bouwe
ik geeuw' of geeuwe	dat ik geeuw' of geeuwe
ik houw' of houwe	dat ik houw' of houwe
ik betrouw' of betrouwe	dat ik betrouw' of betrouwe
ik trouw' of trouwe	dat ik trouw' of trouwe
ik vertrouw' of vertrouwe	dat ik vertrouw' of vertrouwe
ik vouw' of vouwe	dat ik vouw' of vouwe
ik rouw' of rouwe, &c.	dat ik rouw' of rouwe, &c.

Deeze eerbefmetting.

Verdient dat elk bier staag van gruw'

Met schaamte en scbrik haar schuw'.

VOLLENHOVE, in de MENGELZANGEN pag. 432.

De beste schat op aerd, 't gelukkig vergenoegen,

Waerdoor vier schouders vaek, met lust', de lasten droegen

Van 't zwaerste burlijksjuk en tijdelijk verdriet,

Verzell' hun frissche jeugd, en schuw' hun grijsheit niet.

F. de HAES. pag. 85.

2. In dén twéden, dérden én zésden Naamvall' van manlijke én vrouwlijke enkelvoudige naamen, als daar is

mèt zuivre woorden vérw'.	mèt eenen daauw'
dér bondgenooten rouw'	de lievdé van mevrouw'
in Jésus marteltrouw'	hij heeft ze in dén monw'
in dag' nóch schaduw'	de wondé van dien houw'
van uwe vrouw'	de vogels in de kouw' (kooi)
gedompeld in dén rouw'	zij zijn in diepen rouw'
dér waare vrienden trouw'	verzaaker van zijn trouw'

VOOR-

V O O R B E E L D E N .

*Hij blijve 't voorwerp van der bloedgenooten rouw'
Gij nochtans sterft gerust in J'esus martel trouw'*
SELS. Verbond der Genade pag. 40.

*Zoo zal mijn diebtpensel, in dag' noch schaduw', dwalen,
Maer de eedle Drukkunst, naer beur eigenschappen, malen.*
KORTEBRANTS, Lof der DRUKKUNST'.

*Maar hoe! wat treurtoneel ontsluit zich voor mijne oogen?
Ik zie 's Mans Weduw diep gedompeld in den rouw',
Met zinen zoon'. Ik zal, ik moet bun traanen droogen,
Dit eischt de liefdeplicht der waare vriendentrouw'.*
W. van der JAGT. Lijkdicht op HOOGVLIET.

*De Feniks onzer eeuw', de Aartsdichtster leeft niet meer!
De wakk're HOOGVLIET, die, zoo keurlijk, wist naar 't leeven;
Met zuiv're woorden verw', te schild'ren in gedicht,
Heeft veel te vroeg, schoon spaad, belaas! den geest gegeven!*
DEZELFDE.

*Dat vrij uw wederzijdsche jeugd
Het groote Huwlijksheil verbreide
Van uwen Heer' en vrouw', wier deugd
En zorg, in 't loffelijk regeren,
Uw' roem en welvaart steeds vermetren!*
F. de HAES. NAGELATEN GED. pag. 176.

Dan zwelt de boezem der landouw' van kruit.
MOONEN. pag. 335.

Zie véerder TIJDWINST. pag. 239.

V. Wat

V. Wat beteként *w'*, mèt eene affnijding'?

A. *W'*, mèt eene affnijding', is eene verkórting van *wij* óf *we*; bij voorbeeld

Gij, door wiens magt w' ons zien bevrjden,
Gij hebt ons voor een' tijd bedroefd:
Gij toetst' en louterd' ons door lijden
Gelijk het zilver word beproefd.

Pf. 66. van 't KONSTGENOOTSCHAP.

(*Toetst' én louterd'*, hier beiden mèt eene affnijding', betekenen zoo veel als *toetste én louterde*; op hoedanig eene wijze mén dikwils de voorledene tijden verkórt.) *Uw' óf uwen*, zie bij de U, én bij MOONEN. pag. 334. 335.

V. Wat hebt-ge aan te mérken, omtrént hèt woord *waarächtig*?

A. Hèt woord *waarächtig* wórdt bij sommige uitgekreeten voor een zeér verkeerd woord, vallende alle de geenen die 't daar voor houden, op hèt bekènde vaersje van HUIGENS, naamelijk.

Het is waerachtigh Jan
Gij zijt een eerlick man
Waerachtigh is bet: maer
Dat is wat min als WAER ().*

Zeggende dat *ächtig* beteként iets dat érgens naar zweemt; dus is *waarächtig*, niet iets dat *waar is*, maar dat *waar schijnt*. Zoo ménigmaal als ik deese aanmérking geleefsen hebbe, wérd ik door; ik weet' niet watvoor eene aandoening' gefólder, én die gevoel' ik tans onder dit mijn schrijven. Mijne redeneering loopt hier op uit. Betéként dan hèt grond-woord, bij onze Overzètters van dén Bijbel', door *waarächtig* vertaald, én waarbij zij dén Gód dés Hémsels zoo dikwils doen zweeren, zoo *waarächtig als ik leeve*: beteként dit woord, zègg' ik, iets *dat naar waarheid zweemt*, én leggen zij dat in dén mond' van een' onseilbaaren

Ss

Gód,

(*) Zie HUID. pag. 270, F. DE HAES. pag. 162. ELZEVIER. pag. 129.

Gód, hoe deerlijk hebben zij zig dan in deesen vergreepen! én wat moet een eenvoudig mēsch, zulk eene aanmēring leefende, van hēt Opper-weefen dēnken, 't wēlk zweeren durvt, zoo *waar als ik schijn' te leven?* én wat gevólg zal een Ongeloofigen uit zoodanige aanmēringen trēkken? bēter waare 't datze nooit gemaakt wierden. Genomen 't was zoo, dat dit woord zulk eene betēkenis hadde, dan behoorde mēn, om bovengenoemde rēdenen, hēt zēlve te dulden. Immers zijn 'er meēr woorden die mēn (schoon af te keuren óf verbētering onderworpen zijnde) in onze Taale duld. Tēn anderen is hēt woordje *waar*, bij de meesten van zoo flaauw eene betēkeniss', dat mēn iemant, die zig verdeedigen durvt, mēt te zēggen, *zoo waar als ik levee*, om zijne eenvoudigheid uitlacht. Hoe zou dan die Taal, in dēn mond van Gód', aan 't kiesch gehoor, van wraakbaare spótters, klinken? Ik hēbb' voor dit woord, waar ook aengetroffen, voorāl in 't gewijde Bijbelblad, altoos een' inwēdigen eerbied gehad; én vertrouw', dat de meeste mēschen, die taal van Gód', zoo *waarāgtig als ik levee*, niet zonder ontslag leesen können. Dat veele woorden, in *agtig* uitgaande, zulk eene betēkenis hebben, gelijk *leugenāgtig*, *fabelāgtig* &c. stēmm' ik toe, dóch niet geheel én al; want, óf mēn dit in dēn allerstriksten zinn' neemen moet, geev' ik nóg niet gewonnen. Dat een *leugenāgtig* mēsch, niet zoo wēl zou betēkenen, iemant die *daad'lijk liegt*, als die *schijnt te liegen*, laat ik aan 't oordeel van verstandigen over. Heeft deese mijne aanmēring eenigen grond, mēn zie van die verkeerde uitlegging' af, zoo niet, mēn volharde in zijn gevoelen én laate mij in 't mijne. Wat zal mēn alsdan, langer mēt hēt woord *waarschijn'lijk* doen, als *waarāgtig* die zēlfde betēkenis heeft. En wat zullen de woorden van HOOGVLIET, bij Letter G. pag. 146 aangehaald, beduiden? Was hēt vaers van HUIGENS dus

Het is waerachtigh Jan

Ghij zijt een eerlick man

Waer-schijnlijk is bet: maer

Dat is wat min als (dan) WAER.

Alsdan zou ik 't volkomen goedkeuren.

V. Maar

V. Maar de overzetting onzer Bijbels is immers, wat de taal betreft, zeer gebrékkig?

A. 't Is waar dat mén ze daarvoor uitkrijt, ondertusschen hebben beroemde Taalkenners zig niet ontzien om dezelve van dien blaam' te zuiveren, én in tégendeel te toonen, dat die Overzetting geschied zij, door mannen die in onze Taale zeer bedreeven waaren, én die, alvorens zig tót dén arbeid' te schikken, eene Spraak-konst hebben ontworpen, naar wélker régelen zij zig allesfins naauwkeurig gedraagen hebben. Mén zie hieróver HOOGSTRATENS Naamlijst, in zijne Aenspraak tót dén Néderduitschen Lezer, van pag. LIII tót pag. LVII.

V. Geef mij, hier tér plaatse, eenige aanmérkingen over de Tijdvoeging' én spelling' van sommige wérk-woorden?

A. Behalven hét geene hieróver bij de Vocaal' IJ reeds geschreeven is, hebb' ik nóg hét vólgende,

ONBEP: WIJSE ONVOL: VOORL: TIJD DEELWOORD.

Baaden	baadde	gebaad
Bakken	bakte	gebakken
Bannen	bande	gebannen
Befaamen	befaaude	befaaud

Befaamen, beteként een kwaad gerugt aanbréngen, én wórdt zélden in een' goeden zinn' gebruikt; éven gelijk *berugt*.

Beléggén belag belégen.

Beléggén is belégeren. Die Stad wérdt *belégen*. Zij *belagen* die Stad. Hiervan *belèg*; *belégering*, &c.

Beléggén beleide beleid

Beléggén; een zaak beléggén, overléggén, aanléggén, bestieren tót een goed einde. Hiervan *beleid*, omzigtigheid, in 't bestieren eener zaake.

Benijden benijdde benijd
 Bérgen bórg gebórgen. Vee-
 le schrijven *bérgde, gebérgd én verbérgde*, dóch 't eerste behoud
 bij de Taalkundigen de voorkeur.

Bérsten bórst. gebórsten. Vee-
 le zéggen *bérfste. Hij bérfste van spijs*'.

Beschutten beschuttede beschut. *Be-
 schudden voor beschutten te schrijven, deugt niet.*

Beslaapen besliep beslaapen.
 Beweegen beweegde beweegd, niet
bewoog, bewoogen. Zie L. TEN KATE. I D. pag. 553.

Bezwijmen bezweem bezweemen.
 HUIDECOPER: pag. 543. én bij Letter IJ.

Mérk hier aan, dat alle de wérk-woorden, die in dén tégen-
 woordigen tijd' de *ij* hebben, doorgaans de voorlédene tijden in
ee doen uitgaan; uitgezondert évenwél die, wélke uit een naam-
 woord gevórm'd zijn; als *krijg* (oorlóg) *krijgen* (oorlogen) *krijg-
 de, gekrijgd*, &c. Zie Letter IJ.

Blaafen blies geblaafen
 Braaden bríed gebráaden
 Brengen bragt gebragt. Vee-
 le schrijven ook *brógt, gebrógt. 't Eerste sijnáakt mij bést.*

Brouwen brouwde gebrouwen
 Daagen daagde gedraagd
 Dèlven dólvt gedólven, niet
délvde, gedélvd.

Doorblanden doorblaadde doorblaad
 Doortooten doortfoote doortfooten.
 Vólgens F. de HAES, pag. 115. Liever schrijv' ik *doorstiet*.
 Dun-

Dunken dagt gedagt, ook *dógt*,
gedógt, *agterdógt*; méu zégt ook *agterdénken*.

Durven durvde gedurvd, niet
dórste, *gedórft*. Dit is niet alleen eensluitend mèt *dórste*, ko-
 mende van *dórsten*, *dórstig* zijn, én mèt *dórscbte*, sloeg 't
 koorn; maar wórdt ook van Taalkundigen, tégen hèt eerste
 verwórpen.

Eeten at gegeeten, niet
ge-eeten.

Fluiten fluitte gefluit, niet
floot, *gestlooten*, als komende dit wérk-woord van *fluit*. HUI-
 DECOPER. pag. 624.

Gaan ging gegaan
 Graaven groev gegraaven, niet
graavde.

Graafen graasde gegraasd
 Haalen haalde gehaald. HUI-
 DECOPER. pag. 63. TEN KATE pag. 210. van 't II Deel.

Hangen hing gehangen
 Heelen heelde geheeld
 Heeten hiette geheeten. Vol-
 gens HUIDEOPER. pag. 136. 166. 459. TEN KATE zégt
beette, *gebeeten*. Deefe wórden onverschillig gebruikt, schoon
 't laatste door de hédendaagsche Schrijvers veel meér dan 't
 eerste gebéfigd wórdt.

Heffen hiev gehéven. Ook
béste. *Hiev* steunt op 't gebruik dér Oude, *béste* op dat dér
 hédendaagsche Schrijvers.

Hélpén hólp gehólpén, bij de
 Ouden; *bielp* bij de Nieuwen.

Hoolen - - - hoolde - - - gehoord. Zoo ook *uitboolen*, *uitboolde*, *uitgeboold*, komende van *ból*, *boolen*. Hierómtrént geeft **HUIDECOPER**, een' algemeenen régel, naamelijk; dat alle de wérk-woorden, die van zulke zélfstán-dige naamen gemaakt wórden, wélke in 't méêrvouwd dén laatsten médeklinker niet verdubbelen, als *bad*, *baden*; *dag*, *dagen*; *blad*, *bladen*; *gat*, *gaten*; *glas*, *glasen*; *gód*, *godén*; *hóv*, *boven*; *hól*, *boolen*; *lót*, *loten*; *rag*, *ragen*; *spél*, *spélen*; *lid* óf *léd*, *leden*; *schip* óf *schèp*, *schèpen*; *smid* óf *sméd*, *sméden*; *spit* óf *spèt*, *spéten*. &c., altijd dén klinker (de Vocaal) verdubbelen; als *baaden*, *baadde*; *daagen*, *daagde*; *verglaafen*, *verglaasde*; *vergooden*, *vergooodde*; *looten*, *lootte*; *ontleeden*, *ontleedde*; *smeeden*, *smeedde* pag. 62. 63. Hieróm keur' ik *doorstootte* van F. DE HAES, als komende van *stoes*, af.

Houden	- - -	hield	- - -	gehouden	
Houwen	- - -	hieuw	- - -	gehouwen	
Huwen	- - -	huwde	- - -	gehuwd	
Jaagen	- - -	jaagde	- - -	gejaagd.	Niet

joeg.

Kérvén - - - kérvde - - - gekérvd. Ook zègt mén zeér wél *kórv*, *gekórvén*. **HUIDECOPER**. pag. 374. **TEN KATE** zègt *kórv*, *gekórvén*. pag. 559. van 't I Deel. bij dén vlaming ook *kierv*. *Kérvde* voldoet méêr aan de Onbepaalde wijse én zou dus régelmaatiger zijn.

Kémmen	- - -	kémde	- - -	gekémnd	
Klieven	- - -	klievde	- - -	geklievd	
Klooven	- - -	kloovde	- - -	gekloovd	
Kluiven	- - -	kloov	- - -	geklooven	
Koopen	- - -	kógt	- - -	gekógt.	Veele

schrijven tans *kóft*, *gekóft*. Dit laatste zou mén kunnen afleiden van 't *Frank-Tbeutſch*. Zie **TEN KATE**. II Deel. pag. 247.

Krij-

Krijgen (oorlogen)	krijgde	- - -	gekrijgd
Krijgen (ontvangen)	kreeg	- - -	gekreegen
<i>Zie Letter IJ.</i>			
Kruipen - - -	kroop	- - -	gekroopen
Kuipen - - -	kuipte	- - -	gekuipt
Laaken - - -	laakte	- - -	gelaakt
Lagchen - - -	lachte (loeg)	- - -	gelacht (gelag- chen
Lakken - - -	lakte	- - -	gelakt
Lèggen - - -	lag	- - -	gelégen. Niet
<i>lei óf leide. Mén zègt; hier ligt begraaVEN, niet lègt óf leid.</i>			

Looten ('t lóT wérpen)	lootte	- - -	geloot
Looven - - -	loovde	- - -	geloofd
Maalen - - -	maalde	- - -	gemaald én ge- <i>maalen, dóch gemaald is béter.</i>

Moeten - - -	moeit	- - -	gemoeten
Mogen - - -	mogt	- - -	gemogen. Ook <i>gemogt.</i>

Nooden - - -	noodde	- - -	genood
Noodigen - - -	noodigde	- - -	genoodigd
Onthèffen - - -	onthèfte	- - -	onthèft. Ook <i>onthèft, onthèffen.</i>

Ontvangen - - -	ontving	- - -	ontvangen
Ontvonken - - -	ontvonkte	- - -	ontvonkt
Overblijven - - -	bleev over	- - -	overgebleeven, <i>niet overbleeven.</i>

Overkomen - - -	overkwam	- - -	overgekomen, <i>niet overkoomen.</i>
-----------------	----------	-------	---

Mén zègt, *zij zijn saamen overkomen (overéén-gekomen). Dat kwaad is hém overgekomen.*

Over-

Overgeeven - - - overgav (gav over) over-gegeeven,
niet *overgeeven*.

Overhaalen - - - overhaalde (haalde over) overgehaald,
niet *overbaald*.

Overweegen (bepcinzen) overweegde - - - overwoogen, *een
zaak overweegen*.

Over-weegen - - - weegde over - - - over-gewoogen,
*over-weegen is hier, meêr dan de gestelde zwaarte weegen, bij
weegde, woeg 5 ff over. Hiervan, die bedénking heeft bij bém
over-gewoogen, van 't meeste gewigt geweest.*

Pijpen - - - - - pijpte - - - - - gepijpt, niet *peep,
gepeepen*.

Raagen - - - - - raagde - - - - - geraagd
Scheepen - - - - - scheepde - - - - - gescheept
Scheeren - - - - - schoor - - - - - geschooren, ook
zegt mén schoer.

Scheiden - - - - - scheidde - - - - - gescheiden
Schénden - - - - - schéndde - - - - - geschénd, ko-
mende van *schande*. De gedagten dér Taal-Geleerden zijn
hierómtrént verschillende; sommige, waarónder HUIDECO-
PER pag. 70, 71, 72, 623. wétigen alleen de bovenstaande
buiging; anderen zeggen *schond, geschonden*. Ik bèn van oor-
deel dat mén ze beide gevoeg'lijk gebruiken kan. *Schéndde, ge-
schénd* zal zijn opzigt hebben, agtervólgens hêt grond-woord
schande, op hêt berooven van eer', achting', goeden naam',
aanzien. &c. mêt betrèkkieg' tót pèrfoonen: hoedanige betè-
keniffen in de voorbeelden bij HUIDECOOPER aangevoerd,
veele te vinden zijn; als

G. A.

G. A. Brederode, in Rodderik en Alfonso Act. II.

Opdat mijn reynbeyt niet van haar en wert gheschent.

Dan. Jonkijts, Aantek. op zijn Twiftgesprek v 1664. pag. 54.
vertaalt het Italiaanfche Graffchrift op Pieter Aretijn, aldus :

*Hier onder leyt den bit'ren Aretijn;
Noyt menschen tong zoo bitter dan de zyn,
Die Hoog, die Laag, die Dood, en Leevend schende,
Bedalven God, om dat bij HEM niet kende.*

Samuel van Hoogstraten, Dieryk en Dorothe. Art. I.

*Die d'echt ontuliende vliegt en jaagt,
Of als Minerf veel eeuwen maagdt,
En kuisch en ongeschendt zal blijven.*

David van Hoogstraten, Poëzij. pag. 4.

*Dus juichen alle Zeen en Landen
En Cefars naem blijft ongeschent.*

Hooft in Velzen. Act. I.

Op deez' ellendighe geschende onteerde vrouwe.

Ev. Kraeyvanger, Dichtlievende Lente. pag. 61.

*O Leide, die de kroon van alle scholen spant,
Uw roem blijve ongeschend, en moet den tijdverduuren.*

Zoo vind' ik ook Jesaiä 13. v. 16. *baare kuisen zullen geplundert,
ende baare wijzen geschent worden.* Zie ook Gen: 49. vs. 4.

Schenden . . . schond . . . geschonden.
zal, naar mijne gedagten, zijne betrekking hebben tot het
schenden, of bederven, beschadigen, van goederen, boomen, én
andere onbezielde dingen.

T t

Dat

Dat porcelein is gefchonden.
Die boom is daardoor gefchonden.
Dat kleed is gefchonden.

Zoo vind' ik dit ook bij HUIDECOPER. pag. 73.

Altaar en beelt zijn gaaf en kerk noch ongeschent.
Maar 't pallembofch leit jammerlijk gefchonden.

Bern. Vollenhove. Broedermoord te Tranziane. Act. II.

Nu legt dat fchoon gebou gefchonden, en gefloopt
 VONDELS PALAMEDES pag. 67.

Zie ook FEITAMA in HENRIK. pag. 7. 73. 75. BRED. van BURMAN. pag. 56. DICHTK. van BOILEAU. pag. 19. Daar 't doorgaans in dén and'ren zinn' voorkomt.

Ik twijffel' niet óf deefe mijne aanmérking zal van veelen goed-gekeurd wórdén.

Slaagen	flaagde	geflaagd
Slaan	floeg	geflagen
Smaaden (fmaaten, fmaa-fmaadde delen)	gefmaad
Smeeden	fmeedde	gefmeed
Spouwen (fpleeten)	fpouwde	gefpouwen
Spuwen	fpuwde	gefpuwen
Stérven	ftórv	gestórvén, <i>ftórv</i> , keurt mén béter dan <i>ftórv</i> .

Treedén trad getreedén. *trad*
 zègt mén, niet *treedde*, zoo ook *betrad*, niet *betreedde*.

Treffén trof getroffén. Mén
 zègt ook *treffe* én *getreft*, dóch 't eerfte is béter, volgens
 HUIDECOPER. pag. 407. MOONEN. pag. 213. TEN KATTE.

TE. pag. 459. van 't II D. Hiervan komt *betreffen*, *overtrèffen*, *trèffelijk*, *voortreffelijk*. SEWEL. pag. 298. toont zig tót beiden niet ongeneegen.

Vaaten (in vaten doén) vaatte gevaat
 Vangen ving gevangen, niet
vong.

Vatten vattede gevat
 Verbérgen verbórg verbórgen. Som-
 mige zéggen ook *verbérgde*, *verbérgd*.

Verblijden verblijdde verblijd
 Vergélden vergóld vergólden, niet
vergéldde, *vergéld*.

Verglaafen verglaasde verglaasd
 Vergooden vergoodde vergood
 Verhéffen verhiev verhéven
 Verkérven verkórv verkórvén, niet
verkérvde.

Vouwen vouwde gevouwen
 Vraagen vraagde gevraagd, niet
vroeg, *gevraagen*. HUIDCOPER. pag. 264-266.

Vreeten vrat gevreeten
 Vrijén : vrijde gevrijd. Niet
vee, *gevréden*. Mén zégt *ontvrijd*. HUIDCOPER. pag.
 215. 627.

Vrijden (*vrijmaaken*) vrijdde : : : : : gevrijd
 Waffchen (*reinigen*) wiesch gewaffchen, niet
waschte.

Waffen (*groeiën*) wies : : : : : gewaffen, niet
waste.

Weegen woeg gewoogen, niet
weegde, geweegen.

Waaicn waaide gewaaid. Niet
woei, gewaaicn.

Weeven weevde geweeven
Weesen (*of zijn*) was geweest
Zeggen zeide gezeid. Niet
zègde, gezègt, gelijk mén in hédendaagfche fchriften veel om-
moet. HULDECOPER. pag. 510. SEWEL is voor beiden pag. 311.

Zouten zoutte gezouten
Zoeken zógt gezógt
Zweeren zwoer gezwooren
Sommige zeggen *zwoor*. Zie de verfchillende betékeniffen
deefes woords, bij Letter Z.

Zwènken zwènkte gezwènkt
Zijgen zeeg gezeegen

Hierbij zullenwe ons bepaalen, als genoeg zijnde tót ons oog-
mèrk. Immers behoort dit ook tót de Spélkunde; dat mén de
wèrk-woorden, in hunne tijdvoegingen wél weet te fchrijven.
De vólgende aanmèrkingen, kan ik niet voorbij hier nóg in te-
laffchen. Naamelijk

1. Dat in hèt faamen-voegen van twé wèrk-woorden, wèlker laat-
fte beheerfcht wórdt én afhangt van hèt eerfte, aanmèrke-
lijk is, dat hèt eerfte, wanneer 'er de hulp-woorden dës
voorlédén tijds, *heb, had, is, was* bijkomen, fomtijds
uitgedrukt wódt in dén voorlédén tijd'; als *gekomen, ge-
boord, gepoogd, getragt*.

*Nu hij die tijding gekomen is te weeten
lij badt dat zoo behoort te doen.*

IIIj

*Hij heeft getragt haar te ontëeren, óf
Hij heeft haar getragt te ontëeren.
Hij heeft zijn' zoon gezogt te beweegen, &c.*

Niet komen, behooren, tragten, zoeken, gelijk mén door onkunde gewoon is te doen. Mén hebbe hier maar te lètten óf voor hèt laatste wérk-woord gevonden wórdt hèt Lidwoordje Te, gelijk hierboven, zoo ja, dan moet hèt eerste wérk-woord altoos in dén voorlèden tijd' staan; zoo niet dan zèt mén 't in de onbepaalde wijze. Wij zullen 'er eenige voorbeelden van opgeeven.

*Ik hadd' begonnen te gaan.
Ik hebb' begonnen te schrijven.
Ik hebb' doen maaken.
Ik hebb' hém dat laten zien.
Ik hebb' hém hélpen beginnen. En wéderóm
Ik hebb' begonnen hém te hélpen.
Ik hebb' begeert te loopen.
Ik hebb' willen loopen. Ik hebb' getragt' te ontvlieden.*

Mén schrijft

Ik hebb' óf hadd'

{	leeren	}
{	voelen	}
{	hooren	}
{	zien	}

 loopen.

En ik hebb' óf hadd' loopen

{	geleerd	}
{	gevoeld	}
{	gehoord	}
{	gezien	}

*Hij heeft believen te hebben, nóch bij heeft belieft te hebben den-
gen niet, maar hèt heeft hém belieft te hebben.*

Mén kan hieróver leesen bij HUIDECOPER. pag. 557-559.
't Lust mij om de gedagten van L. TEN KATE over deese
schrijf-wijse, tén nutte van mijnen leeser hier plaats te geeven.

„ Wat onderscheid is 'er tog (vraagt Hij) tuffen IK WIL
 „ DOEN, en IK BEGEER TE DOEN? En tuffichen IK MOET
 „ DOEN, en IK BEN SCHULDIG TE DOEN? en zoo bij
 „ meer anderen.

„ Mijne oplóffing (dus antwoordt Hij) zal op nieuws voor
 „ een kennelijke proef verftrekken van de fchrandeheid onzer
 „ Voorouderen.

„ Het voorzetfel TE (waer voor in 't Mæfo-Goth: DU in 't
 „ Angel. Sax. TO en in 't oude Frank-Duitsch en Alamann. CI/
 „ ZE/ ZI/en ZU/gedient heeft, is even als ons TOT van een
 „ toeftrekkende beteekenis, 't zij als een beweging tot een
 „ Plaets of Zaek, of 't zij als een Zaek of een Beweging tot een
 „ beweging. Op dien voet komt ons voorzetfel TE gevoeglijk,
 „ wanneer de zin van het voorlopende *Verbum* eenige aennade-
 „ ring, geneigtheid, voorbereiding, of toeftrekking heeft tot
 „ den zin van 't volgende *Verbum*; zulks dat de voorlopende be-
 „ weging met de volgende nog geen dadelijke gemeenschap heeft,
 „ maer wel eenige betrekking en opzicht op eene hachlijk aen-
 „ flaende gemeenschap of overgang van beweging; terwijl bij
 „ de andere Voorlopende *Verba* een ongefcheidene ketting en
 „ verband van werking is tuffchen haer en 't volgende *Verbum*;
 „ waerom ook, bij gebrek van die toeftrekking, tot deeze laet-
 „ sten geen TE vereifcht word.

„ Dit onderscheid is niet alleen op te maken uit den zin van
 „ het voorzetfel TE, maer ook uit de aengetogene voorbeelden;
 „ want bij ons, IK ZIE LOOPEN, of IK ZAL ZIEN LOO-
 „ PEN, is, het *zien* inderdaad vereenigt en verbonden aen het
 „ *loopen*; dog in tegendeel bij ons IK ZAL ZIEN TE LOO-
 „ PEN (alwaer *zien* zo veel als *betragten* beteekent) is dit *zien*
 „ een Toeftrekking, voornemen, of fchikking tot het *loopen*:
 „ dus ook IK ZAL GAEN beteekent een zeker en vast toeko-
 „ mende, terwijl IK STAE TE GAEN flegts een voornemen
 „ of voorfchikking tot het *gaen* verbeeld. Wederom in tegendeel
 „ zijn geketent aen het volgende *Verbum*, ons IK BLYF, IK
 „ DOE, IK LEÉR, IK VOEL, IK HÓÓR, IK ZIE, IK
 „ LAET, IK HÉLP, IK GAE, en IK KOM LOOPEN, enz.

„ wel-

„ welke Voorhoopers een beteekenis hebben, die tot de uiterlij-
 „ ke zinnen betrekkelijk is; en de overige gemelden; als IK
 „ WIL, IK MAG, IK KAN, IK MOET en IK ZAL, die op
 „ den innerlijken staet, en kragt, of op de gemoedsgestalte zien,
 „ zijn mede zo naeuw aen 't volgende *Verbum* verbonden, dat
 „ ze vereent zouden zijn, zo eenig derde belet zulks niet ver-
 „ hinderde. Gelijk aen de andere zijde ook. IK TRAGT,
 „ DREIG, IK DENK, IK MÉÉN, IK HOOP, en ik BE-
 „ GÉÉR, gemoedsbewegingen vervatten, die tot iet anders
 „ uitgestrekt zijn, dat in zoo verre van haer gescheiden en ver-
 „ schillig is en blijft, dat zij zelf ophouden te zijn, zo dra dat
 „ volgende voorvalt: Want het TRAGTEN houd op, zo drae
 „ het gene ik betragte plaets grijpt; en zoo ook bij ons IK BE-
 „ GIN, en IK KOM TE GAEN, enz: is een toestrekking tot
 „ het gaen.

„ Dog ons LEEREN kan men evenwel tweefints aanmerken,
 „ gelijk 't ook op twee wijzen gebruikt word, naemlijk (1) als
 „ verzelt met daedlijkheid, gelijk LEER SCHRIJVEN, dog
 „ niet *Léér te schrijven*, of (2) als een trapsgewijze oeffening en
 „ nadering tot een wijzer staet, gelijk LEER TE KUNNEN
 „ DOEN, DAT U BEVOLEN MOGT WORDEN dog niet *Léér*
 „ *kunnen doen*, &c. en somtijds wanneer de dadelijke toestrek-
 „ kende oeffening hier bij-een zijn, zo neemt men eene en ande-
 „ re spreekwijze, als LEER DOEN, en LEER TE DOEN, 't
 „ GENE MEN U BELAST; dog met dit onderscheid dat het
 „ laetste ziet op het toekomende als toestreckende, en 't eerste
 „ op het tegenwoordige als met de dadelijkheid verzelt.” Zie
 „ TEN KATE I Deel. pag. 517-519.

Bij F. de HAES. Nagelaten Gedichten én Spraakkunst. pag.
 144. 145. kan mén hieróver ook iets leesen.

2. Dat mén dikwils de wérk-woorden in een meêrvouwdig ge-
 tal voegt, voor Naam-woorden, die, schoon eenvoudige,
 nógtans eene meêrderheid insluiten, bij de Spraakkonste-
 naars *Nomina collectiva* genoemd: als

Zigt

Zegt spreken dit gediert niet daadlijk zonder stemm'?

Zijn lijd-wagt zeer verbaasd, vlooden.

's Konings gesin spraken.

Het Land-vólk woonen aldaar in tenten.

De Gemeente van die Stad kwamen bidden

Het meeste deel der Grieken pleegen baare kinderen in de schilder-konst' te onderwijffen.

Vólgens HUIDECOPER heeft dit meêr eigenschap in de Poëzij' dan in Prosa. Zie zijne PROEVE. pag. 451. 452. pag. 9. van dit mijn Wêrk schreef ik, *dat de jeugd daardoor geleid'lijker en gemakk'lijker leeren spellen: omdat 't woord jeugd ziet op de heele schaare der kinderen óf leerlingen.*

V. Zijnder eenige gelijkuidende woorden onder Lètter W, die verklaring noodig hebben?

A. Ja: én deese zijn

Waal. M.

Waal. V.

Waal. V.

Waar.

Waar.

Waar. V.

Waar.

Waard.

Waard. M.

Waard.

Waard. M.

Waaren.

Waaren.

een man uit het Wals-Land.

een plaats rondóm met paalen bezet, daar de scheepen voor storm én ijs-gang veilig leggen.

een rivier der Néderlanden, in de Provincie van Gélderland-

én wáár. Zie pag. 14.

is een bijwoord van plaats-aanwijfing. *Van waar komt gij? waar gaat gij heen?*

koop-goed. *De goede waar prijft zig zélven.*

dat waarágtig is. *Gelooft gij dat het waar zij?*

waardig, waerdig. *Het is de meite niet waard.*

hóspedes. *De waard van die kroeg'.*

dierbaar, dat téder bemind is. *Dat kind is mij zeer waard.* Zie hieróver H U D. pag. 76. 566.

waerd, pólder, bedijkte land-streek.

spookten. *De geesten komen 'er waaren.*

koopmanschappen. *Neurenburger waaren.*

Wal.

- Wal. M.* schans-wérk om een Stad te besluiten. *Het ges-*
chut op den wall' planten.
- Wal. V.* dijk, oever, zee-óf water-kant. *Dat schip is*
voor de wall'.
- Walm. M.* dak-stroo.
- Walm. V.* damp. *De walm sloeg mij om 't bart.*
- Wandelen.* zig vertreeden, tót zijn vermaak, voor zijn ge-
zondheid, zig niet gaan verlustigen. *Ik zal*
in den tuin' gaan wandelen.
- Wandelen.* zig gedraagen, zijn gedrag aanstellen. *Ongere-*
geld wandelen.
- Wandelen.* verkeeren, omgaan met iemand, gemeenzaam
met iemand leven. *Henócb wandelde met*
Gód'.
- Wandelen.* verwandelen, veranderen, van gebruik verän-
deren. *De e* verwandelt van vrouwlijk in
manlijk. *De s.* in 't woordje *ons*, verwandelt
in *z* in 't woordje *onze*.
- Wandelen.* *promener*, gebruiken de Franschen voor *vaaren*.
Promener sur la Seyne.
- Wand. M.* muur, al wat iets omringt. *Een schilderije aan*
den wand' hangen.
- Wandt. O.* scheeps-wandt, touw-wérk. *Want*, visschers-nè-
ten.
- Want.* een aantoonend én besluitend woordje. *Ik weet*
't zéker want ik hébb' 't gezien. *Want*, is ook
een hand-schoen. *Want*, is ook een beschèr-
mer; hiervan *trawant*. HUIDECOPER pag.
583.
- Wangen. V.* koonen. *Zij heeft bloosende wangen.*
- Wangen. V.* klampen om een mast te vervangen.
- Wungen.* klampen. *Een mast wangen, met klampen voor-*
zien.
- Wapen. O.* oorlogs-tuig om aan te vallen én zig te verwee-
ren. *Ik had' geen ander wapen dan een stók.*
Niet tégenstaande *wapen*, onzijdig is, zegt-
mén

mén nochtans *in de wapen'*, verstaande daardoor *wapenrustinge* óf *wapenen*. Zoo ook *onder de wapen'*, niet *in het wapen*, óf *in wapen*: voorbeelden.

*Schep moed gij moogt gerust op zulk een' wach-
ter slaepen,*

*Die onbezweeken, en geduurig in de wapen,
Zijn' krijgsleu weiden laet in een oranjen
velt.*

ANTONIDES YSTROOM. pag. 115.

*Dies mogen wij gerust gaen liggen ende sla-
pen,*

*En dencken onze God is voor ons in de wapen,
Hij houd voor ons de wacht.*

F. de WAEL. Geestel. Ged. pag. 39. 1 Deel.

Zie ook HUIDECQERS PROEVE. pag.
298.

Wapen. O.

wapen-schild. *Hij voert een' Leeuw in zijn wa-
pen.*

Was.

is de eerste voorleden tijd van 't wérk-woord *zijn*.
Ik was in de kerk'.

Wafcb. O.

is een onzijdige zélfstandige naam, zijnde eene
weeke, geele óf witte zélfstandigheid, welke
door de bijen voortgebracht wórdt én waarvan
mén kaerffen, zégels &c. maakt.

Wafcb. O.

't gewassche natte Linnen-goed. *Mijn Moeder
beeft de wafch.* Zie Lètter C. pag 108. 109.

Wassen.

groeien, toeneemen. *Die boomen beginnen fraai
te wassen. De maan is aan 't wassen.*

Wasschen.

schoon maaken. *De handen wasschen.* SEWEL
pag. 53.

Wat.

<i>Wat.</i>	iets, eenig ding, eenige zaak. <i>Gij hebt nog wat vergeeten.</i>
<i>Wat.</i>	welke zaak, welk ding. <i>Wat doet gij?</i>
<i>Wat.</i>	welk. <i>In wat Land woont gij?</i>
<i>Waterpas.</i>	gelijk met 't water. <i>Dat is niet waterpas:</i>
<i>Waterpas. O.</i>	timmermans-tuig.
<i>Watte. O.</i>	doorwaadbaare plaats, ondiepte in eene rivier'.
<i>Watte. O.</i>	zeker katoen. <i>Een borsstrók met watte gevoerd.</i>
<i>Weder. O.</i>	weer, in opzigte van de lucht. <i>Het is goed weder.</i>
<i>Weder.</i>	wederöm, op nieuw, nogmaals. <i>Doet het niet weder. Weder-doopers.</i>
<i>Weder.</i>	én weeder of weder. <i>Zie pag. 41.</i>
<i>Wee.</i>	pijn, smart die 't ligchaam lijd. <i>Zij kreeg een sterke. na-wee.</i>
<i>Wee.</i>	woordje van klagt. <i>Wee mij! want ik vergaht.</i>
<i>Week. V.</i>	een omtrék van zéven dagen. <i>De paasch-week.</i>
<i>Week.</i>	slap, vloeibaar. <i>Dat is zo week als wasch.</i>
<i>Weer.</i>	verweering, verdédiging. <i>Zig te weer stellen.</i>
<i>Weer. V.</i>	moeite, zörg. <i>Ik hebbe veel weer daarom gedaan.</i>
<i>Weer.</i>	weder, wederöm. <i>Zie boven.</i>
<i>Weer. O.</i>	weder, luchts-gesteldheid. <i>Zie boven:</i>
<i>Weer. M.</i>	hamel.
<i>Weet. V.</i>	gevoelen, weesen. <i>Hij heeft 'er geen weet van.</i>
<i>Weet. V.</i>	kennis-geeving, berigt. <i>Mén zal 'er hem de weet van doen.</i>
<i>Weesen M. én V.</i>	wees-kinderen. <i>'t Zijn arme ongelukkige weesen.</i>
<i>Weesen. O.</i>	gelaat, tronie, aangezigt. <i>Zijn weesen staat zoo bedrukt.</i>
<i>Weesen.</i>	zijn, bestaan. <i>Gij kond met baar gelukkig weesen.</i>
<i>Weesen. O.</i>	dat in weesen is. <i>God is een onëindig Weesen.</i>
<i>Weg.</i>	niet meér aanweefend. <i>Dat boek zal weg zijn.</i>

- Wèg. M.* pad, doortógt. *Die wèg loopt régt naar de Stad.*
- Weegen.* de zwaarte onderzoeken. *Hèt brood weegen.*
- Wégen.* 't meêrvouwd van wèg. *De wégen zijn slégt.*
Zie ook pag. 41.
- Weifelen.* falie-vouwen, de huik naar dén wind' hangen.
- Weifelen.* wispeltuurig zijn.
- Wél. V.* bron, plaats daar 't water opwélft.
- Wél.* térdégen, goed. *Dat is wél gedaan.*
- Wélbeaagen O.* wélgevallen, toestemming. *Dat is Góds wélbehaagen.*
- Wélbeaagen.* goed vinden, behaag'lijk zijn. *Indien 't u mogt wélbeaagen.*
- Wéllen.* opwéllen, opbórreren. *Zie bèt water eens uit de róts' wéllen.*
- Wéllen.* lustig doen opkooken. *De saus tér dégen doen wéllen.*
- Wéllen.* door sneedden aanéén lasschen. *Die staav moet gij doen wéllen.*
- Wélling. V.* saamen-sineeding van 't ijsfer.
- Wélling. V.* opbórr'ling van 't water.
- Wélling. V.* een scheeps-woord. *Een schip uit de wélling' krijgen.*
- Wélvaaren.* in goeden stand', gefond zijn, voorspoedig zijn.
- Wélvaaren. O.* gefondheid.
- Wélvaaren. O.* wélstand, goeden uitslag. *Hèt wélvaaren (bloeiën) van dén koophandel.*
- Wén.* wanneer. *Wén gij dat doet.* Dit wórdt meest in de Dichtkunde gebruikt.
- Wén. V.* zéker gewél. *Hij heeft eene wén aan dén balze.*
- Wérk. O.* hérpuis óf harpuis; hèt slégtste van de hénripp' óf van 't vlas.
- Wérk. O.* arbeid. *Ik bèn vermoeid van dat wérk.*
- Wérk.*

- Werk. O.* schans-wérk , aarde wérk tér dékking' van een Stad.
- Werk. O.* voortbrèngfel van dén wérk-mann'. *Het Heelal is Gods wérk. Bij de wérken zègt mén, niet bij hét wérk.*
- Werk. O.* voortbrèngfel dés verstands. *Hij beeft een wérk over dat onderwèrp geschreeven.*
- Werk. O.* daad, bedrijv. *Dat is een wérk van liefdaadigheid.*
- Werk. O.* *Hij maakt zeer weinig wérk van (beeft weinig achting voor) zijnen Oom', van zijne vrouw'. In 't laatste geval betékent 't lieude, genégenheid.*
- Wèrpen.* gooïën, smijten. *Mèt eenen steen' wèrpen.*
- Wèrpen.* in opzigt tot de dieren, is, jongen voortbrèngen. *Onze teev moet wèrpen.*
- Wet. V.* geschreeven bevél. *De wèt dertien-woorden (geboden.)*
- Wèd. O.* drink-plaàts voor de paerden. *De paerden naar 't wèd brèngen.*
- Wetten.* geboden, bevélen. *De wètten van 't Roomsche volk, de Romeinsche wètten.*
- Wetten.* schèrpen, slijpen. *Laat de meid dat mès eens wètten.*
- Wèfel. M.* zéker dier. *De wèfel eet de. Duiven én dèrzèlver eiëren op.*
- Wèfel* een Stad.
- Wiek. V.* vlérk. *De wicken van eene Duive.*
- Wiek. V.* zwèngel van eenen molen.
- Wiek. V.* geplukt linnen, om in eene wonde te steeken.
- Wiel. O.* rad. *Daar raakte een wiel van dén wagen'.*
- Wiel. O.* spinne-wiel.
- Wiel. O.* draai-kuil.
- Wiel. O.* nonnen-fluïër.
- Wier. O.* zee-mos, gedroogd vlót gràs.

- Wier.* *genitivus*, wêlker, vanwêlke. *De vrouw' wier deugd mij heeft bekoord.*
- Wigt.* én *wicht.* Zie Letter C pag. 109.
- Wikken.* de zwaarte van iets bij den tast' weegen. *Hoe zwaar zoud gij dat wikken, giffen?*
- Wikken.* wikke, kleine platte én zwarte érwrtjes tót voedsel voor de duiven.
- Wil. M.* magt, bekwaamheid door wêlke mén iets wil. *Hij is een voorstander van den vrijen will'.*
- Wil. M.* begeerte. *Is dat uw wil zoo? De wil voor de daad' neemen.*
- Wild.* woest, wreed, ongelaaten, lós. *Een wild dier. Een wild mênfch.*
- Wild. O.* dat mén op de jagt' vangt. *Dat bosch is vol wild:*
- Wildzang. M.* natuurlijke zang dér vogelen.
- Wildzang. M.* een onórdenlijk én slégt musiek.
- Wildzang. M.* iedel, lós, babbelágtig mênfch. *'t Is een régte wildzang.*
- Winkel. M.* koopmans voor-huis daar mén de goederen tén toone stélt én uitverkoopt.
- Winkel. M.* wérk-plaats dér Ambagts-luiden. *De knégt kwam te laat op den winkel'.*
- Wip. V.* boom óf hout-wérk om een val-brug op te haalen én neér te laaten.
- Wip. V.* hout-geftél, daar de Sóldaaten aan gestraft wórden.
- Wis.* gewis, zéker, ontwijffelbaar. *Dat is zoo wis als gij daar staat.*
- Wifch. V.* slét, doek om meé te wiffchen. Een handvol stroo om meé te schuuren. *Een stroo-wifch.*
- Wifch.* teen óf twijg.
- Wit.* in tégenstelling' van zwart. *Dat papier is zéér wit.*
- Wit. O.* doelwit. *Hét wit raaken.*
- Wreden.* groote wreedheid oeffenen. *De Barbaaren wreden overál.*

Wge-

<i>Woeden. O.</i>	wreedheid, vernieling. <i>Het woeden der Soldaaten.</i>
<i>Woelen.</i>	mèt touw bewinden. <i>Een kabel woelen.</i>
<i>Woelen.</i>	zig dikwils beweegen. <i>Wat woelen all' die menschen.</i>
<i>W. derlijk.</i>	verwonderens-waerdig, uitneemend, op een wonderlijke wijze. <i>Gód heeft alles wonderlijk geschrkt.</i>
<i>Wonderlijk.</i>	vreemd, zeldzaam. <i>Een wonderlijk geval, een wonderlijk humeur.</i>
<i>Woord. M.</i>	week, mannetje van eene eend'.
<i>Woord. O.</i>	uitgesproken klank. <i>Gód heeft mèt een woord 't beeläl geschapen. Hèt woord van Gód prediken.</i>
<i>Woord. O.</i>	bewoording, uitspraak. <i>Dat is een geheel nieuw woord.</i>
<i>Woord. O.</i>	de tweede persoon van 't drie-éénig Gódd'lijk weesen. <i>Hèt Woord is vleesch geworden.</i>
<i>Wórp. M.</i>	wérp, gooi. <i>Een wórp mèt eenen steen', mèt de dobbelsteenen.</i>
<i>Wórp. M.</i>	vier óf vijf stuks. <i>Een wórp schéllingen, een wórp zésthalven.</i>
<i>Wórp. M.</i>	een wérp-touw, op de scheepen gebruik'lijk.
<i>Wórp. M.</i>	all' de jongen die een dier te gelijk wérpt. <i>Een wórp biggen.</i>
<i>Wórtel. M.</i>	onderste gedeelte waardoor een boom óf plant hèt voedsel uit de aarde trèkt. <i>De boom is aan den wórtel bedórven.</i>
<i>Wórtel. M.</i>	eetbaare wórtel. <i>Een geele, witte wórtel.</i>
<i>Wórtel. M.</i>	grond-oorzaak. <i>Hèt kwaad tót den wórtel' uitroeiën.</i>
<i>Wórtel. M.</i>	grond-getal. <i>De vierkante wórtel van een getal.</i>
<i>Wouw. V.</i>	zéker plantje in Braband gemeen, daar mén geel meé vérw. <i>t.</i>
<i>Wouw. V.</i>	kuikendiev, roov-vogel.

Wraa-

<i>Wraaken.</i>	verwérpen, veröordeelen, tégen-spreeken. <i>Ie-</i> <i>mants gevoelen wraaken.</i>
<i>Wraaken.</i>	waalen, geen streek houden, veränderen. <i>Hét</i> <i>kompas is aan 't wraaken, houd geen streek.</i>
<i>Wrak. O.</i>	överblijfsel van een veröngelukt schip. <i>Hij</i> <i>bérgde zig op een wrak.</i>
<i>Wrak.</i>	befchadigd. <i>Onder tien last koorn zijn vier</i> <i>wrak.</i>
<i>Wulp. V.</i>	jong van eene leeuwinn', van eene beerinn', tij- gerinn', &c.
<i>Wulp. V. én M.</i>	lösbandige, onbezonnene, harffenloose, jongeling óf jonge dógter. <i>Een jonge wulp.</i>
<i>Wulp. V.</i>	zékere vogel.
<i>Wij.</i>	pérfoon'lijke voor-naam voor de eerste pérfoon dés meérvouwdigen getals. <i>Wij spreekén, wij ee-</i> <i>ten.</i>
<i>Wei. V.</i>	hui, waterágtigheid uit dén gestremde mèlk' ge- loopen.
<i>Wei. V.</i>	weide, land daar de beesten graafen. <i>De koeiën</i> <i>zijn reeds in de wei'.</i>
<i>Weiken.</i>	weeken én wijken. Zie bij Lètter IJ.
<i>Wijd.</i>	ruim, niet naauw. <i>Die broek is te wijd.</i>
<i>Wijd.</i>	niet digte bij, verátgelégen. <i>Zijn huis staat niet</i> <i>wijd van 't onze; wijd én zijd.</i>
<i>Wijden.</i>	verwijden én weiden. Zie bij Lètter IJ.
<i>Wijk. V.</i>	afdeeling, gedeelte, oord van een Stad. <i>Al'</i> <i>de burgers van onze wijk'.</i>
<i>Wijk. V.</i>	toevlugt, schuil-plaats. <i>De wijk töt Gód' nee-</i> <i>men.</i>
<i>Wijl.</i>	dewijl, nademaal. <i>Hét is onnoodig hét érogoed</i> <i>te verdeelen, wijl de man nóg leevt.</i>
<i>Wijl. V.</i>	poos, kleine omtrèk van tijd. <i>Hét is al een wijl</i> <i>geléden.</i>
<i>Wijs. V.</i>	toon, zang-maat. <i>Op de wijs' van dien Psalm'.</i>
<i>Wijs.</i>	voorzigtig, verstandig. <i>Hij is gelukkiger dan</i> <i>wijs.</i>

Wij-

<i>Wijsf. M. én V.</i>	een wijs mēnsch. <i>De wijsf doet niets te vergeefs.</i>
<i>Wijsf. V.</i>	manier, handeling. <i>Op wat wijsf doet gij dat?</i>
<i>Wijfen.</i>	aantoonen, onderrigten, onderwijfen, iets tót een voorbeeld geeven. <i>Iemant dēn wēg wijfen, aantoonen.</i> <i>Ik zal u wijfen, onderrigten, hoe gij doen moet.</i> <i>Lees de Schrift, die zal u tót de mieren wijfen, die zal u de mieren tót een voorbeeld geeven.</i>
<i>Wijfen.</i>	uitspreeken, vonnis-véllen, uitwijfen. <i>Hēt vonnis wijfen.</i>
<i>Wijfer.</i>	<i>Comparativus</i> , verstandiger. <i>Hij is wijfer dan ik.</i>
<i>Wijfer. M.</i>	iets dat wijft. <i>De wijfer staat op twaalv uuren.</i>

X.

V. Van wat gebruik is de *x* in onze Taale?

A. De *x*, die dezélfde klank als *ks* heeft, is, in onze taal, van zeér weinig gebruik. Sommige gebruiken dezélve aan 't einde dér woorden, *zulx, schrix, blijx, rijx* &c. gelijk NILOË, dóch deese woorden wórdē bēter mēt *ks*, *zulks, schriks, blijks, rijks* &c. geschreeven, gelijk MOONEN doet. Mēn schrijvt ondertusschen zeér wél *Exodus, éxter, six, Saxen. Fénix* óf *Féniks* is onverschillig. *Hèx, toverbèx*, &c. schrijvt mēn mēt *x* tēr onderscheiding' van *bèks* óf van 't *bèk*. *De sleutel dēs hēks* óf van 't *bèk*. *Blixem* schrijvt mēn ook doorgaans *bliksem*. Zie HUIDECOPER. pag. 377.

V. Moet mēn de *x*, aan 't begin dér woorden, gebruiken?

A. De *x* moet mēn, aan 't begin dér woorden, niet gebruiken, omdat zij daar dēn klank van onze *s* óf *z* heeft. De woorden *Xénofon, Xantes, Xenocrates, Xerxes, Xantippe*, &c. kan mēn gevoeg'lijk schrijven *Zénofon, Zenocrates, Zérsès, Santippe*. Zou zou mēn ook konnen schrijven *Artasérsès*; edóch; in dit woord zou de verandering misfchien zoo groot zijn, dat onkundigen daarvan eene geheel andere verbeelding dan van

Arsaxerxes zouden vormen, daarom late ik dit tusschen beide. Dat 't bij andere Vólkeren een gebruik geweest is, om de woorden, die zij uit eene andere Taal in de hunne overnamen, mèt de eigenaartige lètteren hunner eigen Taale te schrijven, én dat 't ons, ingevolge van dien, ook vrij staat, kan mèn leesen bij NILOË pag. 41.

De *x* immers tréft mèn zeér weinig áán in onze Néderlandsehe schariften, zélfs niet in de béste Woorden-Boeken; én óf ik ook nóg tót een bewijs van het onbruik deeser lètter aanvoeren kan, dat ik dezélve in 't geheel bij HUIDECOPER niet vinde, laat ik aan 't oordeel dér Leeferen over.

Mèn zie ook SEWEL in zijne Spraak-konfte. pag. 48. F. DE HAES. pag. II. TEN KATE verwerpt niet alleen de *x* maar ook de *c* én de *qu*, als Lètteren die wij zeér wél missen kunnen. Zie I Deel. pag. 123. én 124.

2.

V. Wat hebt-ge eindelijk omtrént de *Z* óf laatste lètter van ons Alfabet aan te mérken?

A. Bijde *f* reeds gezeid hebbende, dat de *z* nooit aan 't begin van een woord, wiens twéde lètter een Consonant is, moet geschreeven wórdén, dan alléén voor de *w*, zoo zal de vólgende lijst aanduiden, de woorden aan wier begin mèn de *z* gebruiken moet. Zijnde naamelijk alle de geene die in de twéde lètter een vocaal hebben, óf, om duidelijker te spreken; de *z* wórdt altijd geschreeven aan 't begin dér woorden wier twéde lètter een vocaal is, als *zaad*, *zee*, *ziet*, *zoon*, *zuur*, *zijl* &c. zijnde alléén daarvan uitgezondert eenige weinige woorden, bij Lètter *f* geboekt, als *suiker*, *servés* én *sevenzig*. Vólgens TEN KATE I D. pag. 16. Zie dit in de Woorden-Boeken, én op de woorden lijsten van HOOGSTRATEN, SEWEL, &c.

V. In welke woorden nu wórdt de *z* voor een Consonant geschreeven?

A. Al-

- A. Alleen voor de *w*, in *zwaar*, *zweet*, *zwier*, *zvam*, *zwijsn*, &c. Hèt zoude éven zo belachlijk zijn te schrijven *swaar*, *sweet*, &c. als *znaar*, *zneeuw* &c. Voor deese beide uiterstens moet mén zig naauwkeurig wagten.
- V. Wórdt de *z* ook geschreeven aan 't einde van een woord, als *huiz*, *wijz*, *prijz*, &c.?
- A. Neen: mén eindigt die woorden met eene *s*, *buis*, *wijs*, *prijs*.
- V. Maar 't meêrvouwd van die woorden is immers *buisen*, *wijzen*, *prijzen*, *luizen*, *muisen*, &c.?
- A. Hèt tégendeel is getoond bij de verhandeling' van de *s*. 't Verwondert mij zeêr dat de drijvers van dit gevoelen, niet ook, ingevólge hiervan, voor hèt gebruik dér *v* aan 't einde dér woorden zig verklaren. Immers is dit met hèt bovenstaande een én dezelfde zaak; want schrijv' ik *huiz*, met een *z* in 't ênkelvouwd, omdat 't meêrvouwd, *buisen*, met een *z* gemaakt wórdt, waaróm schrijv' ik dan ook niet *briev* met een *v* in 't ênkelvouwd, wíl 't meêrvouwd, *brieven*, met eene *v* geschreeven wórdt? Mén houd de spêlking van de *v* in laatstgemelde geval voor eene afwijking' van dén algemeenen sleur', kan mén 't dan kwalijk neemen dat mén ook de spêlking dér *z* daarvoor houde?
- V. Wórdt de *z* nooit met eene affnijding' geschreeven?
- A. Ja: de *z* wórdt met eene affnijding' geschreeven, tér verkórt'ing' van 't woordje *zij* óf *ze*, bij voorbeeld.

Kom, kom, beschouw Gods wijze wegen!
Wat is zijn werking hoog geducht!
Al d'aard' bespeurd z', en word verlegen;
Het menscbdom ondervind z' en zucht.

Pf. 66. van 't KONST-GENOOTSCHAP.

Zie hiervan zeêr veele voorbeelden bij MOONEN, in zijne
 Spraak-konste. pag. 334.

V. Zijn 'er, onder Letter Z, eenige gelijkkluidende woorden te verklaaren?

A. Ja: de volgende,

Zaagen.

Zagen.

Zaal. O.

Zaal. V.

Zagt.

Zagt.

Zak.

Zakken.

Zakken.

Zakken.

Zalig.

Zalig.

mèt de zaag wérken, hout zaagen.

van 't wérk-woord *zien*. *Wij zagen hén steen zaagen*. Zie ook bij Letter A. pag. 10.

zadel, zétel op dén rugg' van een paerd.

groot vertrèk van een huis óf openbaar gebouw. glad, niet hard bij dén tast'. *Dat laken is zagt én wollig*. Dit woord heeft ménigerlei beté-

kenissen. Hèt beduid *buigzaam*, een zagt béd.

Vloeibaar. Een zagte schrijv-stijl. *Niet ruw*.

Zagt weér. *Gerust*, *vreedzaam*, een zagte

slaap, een zagte rust. *Goedaartig*, *liefddaa-*

dig, *ménschlijk*, *meédoogend*, een zagte aard,

een zagt humeur. *Toegeevend*, *zagtzinnig*.

Die *Meeſter* is te zagt, &c.

zoetjes, silletjes. *Hij sprak bém zagt aan 't oor*.

én *sak*. Zie Letter S.

neér-zakken, daalen. *De grond begint te zakken*.

't meêrvouwd van *zak*. *De zakken zijn gevuld in zakken doen*. *Dat koorn moet gij kaaten zakken*.

zeér gelukkig, van de hêll' behouden, gelukzalig. *Door Góds genade zijn wij zalig geworden*.

rijk, wél voorzien van 't een óf ander; hiervan *kinder-zalig*, (bedeeld van veel kinderen) *bekinderd*. *Zalig*, agter een ander woord gevoegd, betékent eenen vollen overvloed, zoo wél tén kwaaden als tén goeden. Hieróm *rampzalig*, *gelukzalig*, *raadzalig*, *teel-zalig*, *wérkzalig*, *arbeid-zalig* (arbeidszaam). HUI-

DECOPER. pag. 274. *druk-zalig*. L. TEN KATE. II. Deel. pag. 553. 554. Op pag. 745. Zegt Hij 'er van, schoon dit thans bij ons in een wenschelijken zin genomen word, egter is 'er blijk dat 't weleer in den grond een onverschilliger staet beteekende, dewijl 't ook bij 't quade gevoegt is, als bij ons RAMP-ZALIG.

- Zat. overvloedig verzadigd van spijs of drank.
- Zat. van *zitten*. *Hij zat op den wagen*.
- Zeev. V. aangenaame kracht van den wijn. *De wijn is te rijp, de zeev is 'er uit.*
- Zeev. om meel of iets anders te ziften.
- Zéér. O. zéker ongemak. *Strijk de zalv in 't zéér.*
- Zéér. pijn'lijk, smart'lijk. *Hij heeft een zéér been. Het hoofd doet mij zéér.*
- Zeér. groot'lijks, uitneemend. *Het is zeér warm, zeér koud.*
- Zeér. al te veel. *Hij klaagt te zeér.*
- Zeide. én zijde. Zie hierönder én ook bij Lëtter II.
- Zége. V. overwinning. *Hij heeft de zége behaald, bevoigten.*
- Zégen. M. zégening, geluk-spraak. *De Godd' loofse ontvangt Gods gave, maar een Réchtvaerdigen alleen zigen zégen.*
- Zégen. V. of zégen. zéker visch-nèt. *Hij vischte mèt de zégen.* Zie pag. 41.
- Zéker. gewis, waar. Die tijding is zéker.
- Zéker. ongenoemd. *Een zéker man. Een zéker Schrijver.*
- Zéker. zékerlijk, in waarheid. *Zéker ik hebb' 't niet gedaan.*
- Zéker. verzekerd, veilig. *Ik ben mijn leeven niet zéker.*
- Zéker. félmelágtig, schijnheilig. *Die man is heel zéker.*

- Zeug. V.* zog, 't wijfje van den Beer óf van 't mannetjes Varken.
- Zeug. V.* piffebèd, gekurven diertje.
- Zéven.* én zeven. Zie pag. 41.
- Zieltje.* verkleining van *ziel*, liev naamtje gewoon'lijk aan een kind gegeven wórdende. *Mijn arm* zieltje, *schaapje*.
- Zieltje.* lósból, lichtvaerdig én roekeloos mènsch. 't *Is een* zieltje.
- Zieltje.* de aller-onderste vrouwen-rók.
- Zier. V.* zeér klein gekurven (gekórven) diertje.
- Zier.* gruisje, klein stukje óf brókje. *Gij zult 'er niet een* zier *van hebben*. In de vólgende spreekwijs beteként 't *niet-mét-al*. *Ik geef 'er niet een* zier *om*.
- Zoeken.* zig bekommeren om iets te vinden. *Zoo gij iets vermist* moet *gij 'er naar* zoeken.
- Zoeken.* tragen, poogen. *Zig op allerlei wijfen* zoeken *te verrijken*.
- Zoen. M.* kus. *Hij gav haar een'* zoen.
- Zoen. M.* boeting, vergélding van 't geen misdaan is, bevrediging, verzoening. *Kristus is gestórven tót een'* zoen' *voor onze zonden*.
- Zoet.* niet bitter, zonder schérpheid, smaak'lijk, niet zout. *Dat is zoo* zoet *als honig*.
- Zoet.* lieff'lijk, aangenaam. *Een zoet gezigt, een zoete adem, een zoet geselschap*
- Zoet.* zagt. *Een zoet woord, een zoete lucht*.
- Zoet.* bevallig, aartig, aanminnig. *Een zoet Meisje*.
- Zoet.* niet stout, stil, bedaard. *Een zoet kind*.
- Zoet. O.* zoetigheid, aangenaamheid. *Zij smaaken al bét zoet wat den écht* geeven *kan*.
- Zog. V.* zeug, wijfjes varken.
- Zog. O.* vrouwen-mèlk, voedsel voor de zuigelingen.
- Zog. O.* 't water dat van een vaarend schip als agter na zig gezoogen wórdt.

Wórdt.

Wordt in zijn zóg gevolgt van Zuiderzeemerminnen.

Zie dit bij HUIDCOPER. pag. 457. bij HOOGSTRATEN pag. 530. *In iemants zóg vaaren, iemant in 't vaarwater zitten, binderlijk zijn. Liever geef' ik hieraan de betekenis van iemants meening opvolgen, toestemmen.*

- Zob. V. zuurigheid, hëttigheid in de maag, door eene kwaade verteering' veroorzaakt.
- Zob. V. zode, een ménigte visch. *Wat betaalt gij voor die zob baans?*
- Zob. V. kooking van 't water. *Hët water is aan de zob.*
- Zob. V. zode, een stuk aarde met gras begroeid.
- Zoo. indien, bijaldien. *Zoo ik dat geweeten had.*
- Zoo. op die wijze, aldus. *Kond gij 't niet zob. doen?*
- Zoo. zoodanig, tót zulk een graad. *Hij is zoo dik en vét dat bij nóch op nóch neér kan.*
- Zoo. naaf. *De Koning zal hier komen, zoo mén zegt, zoo ik hoor'.*
- Zoo. aanstonds, daatelijk. *Hij zal zob bier zijn, bij zal zob komen.* (Dit in opzigt van 't toekomende.)
- Zoo. zoo éven. *Mijn beer is zob uitgegaan, de bode is zob. aangekomen.* (In opzigt van 't voorledene.)
- Zoo. zoodanig, zee gewèldig, zoo hëftig. *De winter toen 't zoo vroor. De dag toen 't zoo regende, toen bij zoo woedde.*
- Zoo. is een vulwoordje om nadruk te verwèkken. *Nademaal ik op zijn' brieu' niet geantwoord heb', zoo kon bij zig wél verbeelden.*
- Zugt. hët eerste beginsel dér mèlk van een kraam-vrouw. *'t Is geen mèlk, maar enkel zugt.*
- Zugt. V. zwelling dér beenen, door wateragtige vogtigheden veroorzaakt.

Zugt.

- Zugt. V.** bedrukte adem-haaling. *Hij liet zig een zwaare zugt ontglippen.*
- Zugt. V.** trèk, neiging, begeerte tót iets. *Hij heeft 'een groote zugt tót de vrijheid.*
- Zoogen.** mèt zóg voeden. *De moeder moet haar kind zelve zoogen; een zoogende vrouw.*
- Zuigen.** zóg tót zig neemen, gelijk de kinderen doen. *Hèt kind lag aan haar bórst te zuigen. Zoogen is de daad van voeden én zuigen de daad van voedsel neemen. Zie HUIDECOPER. pag. 419. 420. L. TEN KATE. II. Deel pag. 38.*
- Zult. V.** vleesch, spék in de pékel' gelegt.
- Zult.** van 't hulp-woord wórdèn. *Gij zult bemint wórdèn.*
- Zuster. V.** *mijn zuster staat op haar trouwen.*
- Zuster. V.** zéker pan-gebak, soort van taart.
- Zwaar.** zwanger. *Zijn vrouw is hoog zwaar.*
- Zwaar.** niet ligt. *Dien last valt mij te zwaar.*
- Zwaar.** moeiëlijk. *De Hóllandische taal is zwaar om te leeren.*
- Zwaar.** strèng, straf. *Dèn Misdaadiger een zwaare straf opleggen.*
- Zwaarheid. V.** zwaarte, gewigt van een ding.
- Zwaarheid. V.** moeiëlijkheid, ongemak, ongerustheid, &c.
- Zwaerd. O.** krijgs-geweer. *Steek uw zwaerd in de schède.*
- Zwaerd. O.** beweegbaar hout, wérktuig tér zijde van een schip gehègt, om bekwaam'lijk te kunnen laveeren.
- Zwaaïèn.** zwenken, draaièn. *Hèt schip wilde niet zwaaïèn.*
- Zwaaïèn.** heen-én-weër slingeren. *Hèt vaandel (vèndel) zwaaïèn.*
- Zwabber. M.** scheeps-dweil aan een' stókk' vast-gemaakt.
- Zwabber. M.** scheeps-jongen, dus genoemd.
- Zwak.** slap, buigzaam. *Zoo zwak als een teen.*
- Zwak.** kragt'loos, flauw. *De zieke is zeer zwak.*

Zwak.

- Zwak. O.* neiging, overhelling van iemand tót iets. *Das is bét zwak van dien mann'.*
- Zwam. V.* zékere padden-stoel, die tégen dén schórf' dér Boomen groeit.
- Zwam. V.* ongemak aan de beenen dér Paerden, door 't liggen op de hoef-ijfers.
- Zweeren.* zig tót een zweer' zètten. *Mijn band begint te zweeren.*
- Zweeren.* een eed doen, iets mèt eenen eed' bekragtigen. *Voor dén Réchtier' zweeren.*
- Zweeren.* vloeken, ijdelijk spreeken. *Die zoo ligt zweeren wórdén zèlden geloofd.*
- Zwikken.* agteróver vallen, zoo als een kind dat op dén arm gedraagen wórdende, door de onächt-saamheid van de geene die 't draagt, agteróver-slaat én de léndenen breekt.
- Zwikken.* waggelen, dreigen om te vallen. *Mijn been begon te zwikken.*
- Zijde V.* zij, réchter óf linker gedeekte van 's ménschen ligchaam. *Ik heb' pijn in mijn zijde.*
- Zijde V.* kant. *Gaat aan de andere zijde.*
- Zijde. V.* strèng, aanhang, partije. *Zij hebben veel Grootten op bunne zijde, aan bunnen strèng'.*
- Zijde. V.* blad-zijde van een Boek. *Hij heeft een beele zijde vol geschreeven.*
- Zijde. V.* zij, die de zij-wórmén spinnen. *Een loot zwarte zijde.*
- Zeide.* van zèggen. *Hij zeide dat 't zoo was.* Zie bij Lètter IJ.
- Zijgen.* vogt door eenen doek' óf door een zeev' laten loopen.
- Zijgen.* neér-zijgen, door zijn eigen zwaarte óf zwakheid neér-vallen.
- Zijn.* én *sijn.* Zie bij Lètter S.

N E D E R D U I T S C H E

V A N D E D I F T O N G E N .

V. Wat zijn zogenaamde *Diftongen*?

A. *Diftongen* zijn eigenlijk verzaamelingen van twé óf drie *Vocaalen*, die in ééne *Syllabe*, bij malkander gevonden worden, én alle te gelijk niet meér dan eenen klank geeven.

V. Hoe veelerlei *Diftongen* hebben wij?

A. Wij hebben twéérlei *Diftongen*, naamelijk;

1. Zulke die twé, én
2. Zulke die drie *Vocaalen* insluiten.

V. Welke zijn de *Diftongen* die twé *Vocaalen* insluiten?

A. De volgende

AA, die gevonden wórdt in, *aan, staan, gaan, baan, laan,*
&c.

AE, in *waereld, paerd, vaers, vaerdig, réchtvaerdig, bo-
vaerdig, &c.*

AI, in *bair, koorn-air.* Zij klinkt als *aa*.

EE, in *een, eer, keer, leer, peer, reet, sbeeen, teen, peer,*
&c.

EI, in *beil, eisch, einde, Leiden (een Stad) leiden, geleiden,*
&c.

EU, in *geur, keur, kleur, sbeur, sbeut, geut.*

EY, zie *ei*.

IE, in *hier, cicr, dier, sier, gier, kies, lies, niet, pier,*
zier, &c.

OO, in *boom, door, goor, koot, loot, moot, noot, poot, &c.*

OE, in *boer, doen, goed, hoer, koel, loeren, moeten, &c.*

OU, in *bout, bouw, goud, koud, bout, mouw, mout, &c.*

UU, in *buur, duur, gaur, buur, kuur, muur, sbeuur, &c.*

UE, pleeg mén voor *uu* te schrijven, gelijk *TEN KATE*
nog doet; maar bij de Hédendaagfche Schrijvers heeft *ue*
haar afscheid gekreegen.

UI, in *duit, guit, buit, buid, kuit, luit, spuit, stuit, &c.*

V. Welk

V. Welke zijn de geene die drie Vocaalen insluiten?

A. De onderstaande

AAI, die men vindt in *baai, kaai, baai, kraai, ik zwabi*,
&c.

AAU, in *blaauw, flaauw, gaauw, klaauw, paauw*, &c.

EEU, in *leeuw, eeuw, meeuw, schreeuw, spreekw, sneeuw*,
&c.

IEU, in *nieuw, kieuw, vernieuwen*, &c.

OEI, in *boei, bloei, groei, bij groeit, stoelt, moeit*, &c.

OOI, in *booi, gooi, kooi, moei*.

VAN DE SYLLABES.

V. Wat zijn Syllabes?

A. Syllabes zijn Letter-greepen waaruit de woorden bestaan; bij voorbeeld, de woorden zijn

EENLEDIG, als *man, vrouw, kind, huis, land, hoofd*,
arm, &c.

TWELEDIG, als *mannen, vrouwen, kinderen, huizen, lan-*
den, &c.

DRIELEDIG, als *kinderen, letteren, wetenschap, mensche-*
lijk, &c.

VIERLEDIG, als *kinderagtig, wetenschappen, eeuwigdu-*
rend.

VIJFLEDIG, als *kinderagtigheid, onbarmhartigheid, onbaat-*
zugtigheid, onbegrijpelijk.

ZESLEDIG, als *kinderagtigheden, onmenschebelykbeden*, &c.

ZEVENLEDIG, als *alleronbarmhartigste, alleroneerbiedig-*
ste, alleronbegrijpelijkste, &c.

AGTLEDIG, als *alleronbegrijpelijkste, konstantinopolitaansche*.

V. Maar hoe weet men nu hoe men in 't spellen deese Syllabes gevoeg'lijk te onderscheiden hebbe?

Yy 2

A. Zoo

A. Zoo drá mén in staat is om dé woorden wél uit te spreeken, is mén ook bekwaam om dezélve wél te spéllen; bij voorbeeld *allerónbegrijpelijkste*, spélt mén *al-ler-on-be-grij-pe-lijk-ste*. Hieruit ziet mén dat veelál eene *Syllabe*, mèt eene *Vocaal*, die voor een *Consonant* staat, geëindigt wórdt, als in *be* én *pe*. Om ondertusschen, hierómtrént vaste régelen te geeven, heeft alvrij wat in. Omtrént de ênkel-én-meêrvouwdige naamen én woorden is nóg iets te bepaalen, naamelijk: dat de lètter waarmede een woord in 'ênkelvoud' eindigt, altijd in 't meêrvoud aan de twéde *Syllabe* gebonden wórdt, als *boed*, *boe-den* &c. *Gemakkelijk* spélt mén *ge-mak-ke-lijk*, maar dit woord wórdt somtijds tót drie *Syllabes* gemaakt, én dan is 't *ge-mak-lijk*, zoo ook maakt mén van *zaakelijk*, *zaak'-lijk*: in *gemaklijk* én dérgelijke woorden zou 't ruim zoo goed zijn de twé *kk* te schrijven, *ge-makk'-lijk*, omdat mén gewoónlijk in zulke woorden niet meêr dan een *e* uitlaat: gelijk ook in *gewiss'lijk*, *prijss'lijk*, *wiss'lijk*, waaruit dan van zélve bijkt dat die woorden ook *gewisselijk*, *prijsselijk*, *wisselijk*; &c. geschreeven wórden. (a) *Kristus* én *Apóstel* spéll' ik *Kris-tus*, *A-pós-tel*, niet *Kristus*, *A-po-stel*, gelijk sommige doen. De uitspraak dier woorden geeft 't ons immers genoeg te kènnen. In zulke woorden, die in 't meêrvoud twé Consonanten hèbben, behoort de eerste aan de voorste, de twéde aan de agterste *Syllabe*, gelijk *bèdden*, *més-sen*, *tak-ken*, zoo ook in *dans-sen*, *mès-ten*, *kwis-ten*, &c. Maar mèt de wérk-woorden *boeiën*, *stoeiën*, *maaiën*, &c. waarin sommige de *ij* schrijvende, alsdan spéllen *boei-jen*, *stoei-jen*, daaromtrént staat nóg iets aan te mérken. Mén zégt in dén tégenwoordigen tijd 'ik *boei*', blijvende dus bij 't grondwoord *bœi*, waarvan dat wérk-woord afgeleid is.; dus spéll' ik dan in 't

eeny:

(a) Hierin wórd' ik gestérkt door dén Heer TUINMAN in zijne RIJMBROEVE pag. 257. schrijvende aldaar *schapp'lijk*, *rapp'lijk*, *slapp'lijk*, *knapp'lijk*, *kapp'lijk*, *lapp'lijk*, *overstapp'lijk*, *betrapp'lijk*, *bapp'lijk*, *vapp'lijk*, *papp'lijk*, *klapp'lijk*, *opsnapp'lijk*. pag. 288. *onbevatt'lijk*, *bepatt'lijk*, *schatt'lijk*, *zatt'lijk*, *zott'lijk*. pag. 325. *Onverbid'lijk*, *onmidd'lijk*. Deese Schriever verdient hier vrij wat geloov.

eenv: *boei*, in 't meêrv: *boei-ën*; wêlke *Syllabes* saamengevoegd zijnde, wêderôm hêt vollédige wêrk-woord *boeiën* uitmaaken. Zoo doe ik ook mèt *maai-ën*, *zaai-ën*, *stoei-ën*, &c. *Duister*, *vrijster*, *eerste*, *naaister* vind' ik goed te spèllen, *dui-ster*, *vrij-ster*, *eer-ste*, *naai-ster*, &c. maar *naaste*, *baasten*, *meester*, *vasten*, *tasten*, *rusten*, moeten *naas-te*, *baas-ten*, *meester*, *vas-ten*, *tas-ten*, *rus-ten* geschreeven wórden; gelijk ook *boes-ten*, *roes-ten*, *bees-ten*, *gees-ten*, omdat die woorden, in 't ênkelvouwd mèt *t* eindigende, dezêlve in 't meêrvouwd in de twéde Lèttergreep' moeten behouden; dit oordeel' ik dat van niemant zal tégengesproken wórden, schoon SEWEL van gedagten is, dat mén schrijven mag, *boe-sten*, *roe-sten*, *bee-sten*, *gees-ten*. De woorden die mèt eene *Vocaal*' beginnen, als *êdel*, *êgel*, &c. spèlt mén *ê-del*, *ê-gel*; omdat de *e* én alle de andere *Vocaaen* daarin eene *Syllabe* op zig zêlven maaken. Of 't ook, vólgens MOONEN, kan goed-gekeurd wórden te spèllen, *vorst-ten*, *appel-en*, *loogen-aar*, *loop-er*, *roep-er*, én dèrgelijke woorden meêr, te zien pag. 40. om de wórtellèteren niet mèt de andere óf toevallige te vermèngen, mogen de Leefers oordeelen, ik voor mij spèll' liever *vórst-ten* óf *vórst-ten*, *ap-pe-len*, *loo-ge-naar*, *loo-per*, *roe-per*, vindende dat ook de jeugd én anderen vrij wat meêr gemak bij zulk een spèl-ling' vinden. Ook kan ik niet zien dat hierdoor aan de woórd-ten iets te kórt wórdt gedaan. Alle de wêrk-woórd-ten én andere mèt *Be*, *Ge*, *Mis*, *Ont*, &c. beginnende, laten die woorden op zig zêlven eene *Syllabe* behouden; als *Be-graa-ven*, *Ge-draagen*, *Mis-tasten*, *Ont-vangen*. Zoo is 't ook mèt de woorden in *on* beginnende, als *on-eere*; *on-dienst*, insgelijks mèt die in *wan*, als *wan-schappen*, *wan-gunst*. Dénzêlfden gang gaan ook de woorden in *bij*, als *bij-brèngen*, *bij-slaapen*, ook die mèt *toe* beginnen; als *toe-kruid*, *toe-pad*, *toe-staan*, &c. Die mèt *na* beginnen ook, als *na-gaan*, *na-loopen*, &c.

Hierméde zullenwe ons, over dit onderwêrp vergenoegen. Wij vertrouwen dat hêt geen wij 'er van gezéid hebben, niet on-smaak'lijk zijn zal.

NÉDERDUITSCHÉ
V A N D E
P U N C T U A T I E
O F
Z I N S C H E I D I N G E.

V. Wat is de *Punctuatie*?

A. De *Punctuatie* óf Zinscheiding is, de wijze, op wélke mén, in 't schrijven, de deelen eener réden leert kennen, bij wélke mén moet ophouden, om dérzélver verdeeling aan te toonen, óf om, onder 't leesen, adem te haalen.

V. Van hoeveel tékens bedient mén zig om de deelen eener réden te onderscheiden?

A. Daartoe bedient mén zig van de volgende tékens

1. Van de COMMA. (,)
2. Van de COMMA-PUNT. (;)
3. Van de DUBBELE-PUNT. (:)
4. Van de PUNT. (.)
5. Van hêt VRAAG-TEKEN. (?) én
6. Van hêt VERWONDERINGS-TEKEN. (!)

V. Waartoe dient de COMMA (,)?

A. De COMMA dient, om te onderscheiden, de Naamen, de Wérk-woorden én Bijwoorden, én de verschillende deelen eener réden, wélke niet noodzaak'lijk aan élkander verbonden zijn.

VOORBEELDEN..

De Koning, de Koningin, de Prinssen, alle de Hovelingen hebben bém tékenen bunner achting' gegeven.

Wan-

Wanneer mèn aan 't Hòv eenige gunst érlangen wil, moet mèn loopen, kuipen, vleiën, én duifenderlei laagbèden begaan, die tégen bèt bestaan van een' eerlijk' Man strijdig zijn.

De Historiën, de Aardrijkskunde, de Wapenkunde, de Musiek én de Spraakkonst, zijn Weetenschappen én Konsten, vanwèlke de Jufferschap niet behoorde onkundig te zijn.

Eeten, drinken, slaapen, speelen, wandelen, élkander bezoeken, zijn de gewoone bésigbèden van de grootte waereld.

*Gij moet verlies van goet, van bloet, van magen,
Van eer, van staat, van lant, van hof, van huis,
Als 't Godt belieft, met wil of omwil, dragen.*

Bij HUIDECOPER. pag. 24.

In 't plaatsèn dér Comma's moet mèn niet onachtsaam te wérkegaan. Mèn moet 'er niet te weinig zètten, om daardoor de réden niet te lang te maaken én de Leefers te vermoëiën. Voorál moet mèn 'er ook niet te veel in zijn wérk stroomiën, gelijk sommige, bijna bij ieder woord, doen; want daardoor verspreid mèn eene grootte onverstaanbaarheid over zijnen arbeid'.

Zèlden zèt mèn een *comma* tusschen de verschillende deelen eener kórtè spreekwijse. Ook zèt mèn 'er geen voor de woordjes, *én, nóch, óf, gelijk*, wanneer die saamenvoegfels strèkken om ènkele én niet vérr' afstaande woorden te veréénigen. Voorbeelden.

*Zèg mij óf ik mij bedroogen. bèbbe?
Eeten, drinken én slaapen.
Nóch dit nóch dat
Gij moet doen gelijk ik gedaan bèbbe.*

Dit vólgende voorbeeld zal 't nóg nader toonen.

*Nu lachen berg en dal.
En bosch en bron en vliet en beemt en gras en blósmen.
Hij zagb 'er graft en wal en poort.*

En

En *straet en plein en wat men voort*
Tot dienst en heerlijkheit van eene Stadt sou wenschen.

Uit POOT. bij HUIDECOPER. pag. 24.

V. Gebruikt mén ook somtijds *dubbele Comma's*? (,,)

A. Ja: mén gebruikt *dubbele Comma's*, op dén kant dér bladen eens Boeks, om de Aanhaalingen uit andere Schrijvers, van de woorden dés Schrijvers zélve, te onderscheiden.

VOORBEELDEN.

„ Jerufalem, (zègt de oude Agrippa) „ *is de Hoofd-Stad, niet*
 „ *alleén van Judéa, maar ook van verscheide Wingewèsten, tèr*
 „ *oorzaake dér Vòlk-plantingen, die dérwaarts van tijd' tót tijd'*
 „ *overgebracht zijn.*”

Hier ziet mén dat de Schrijver, dit zijn zèggen, van dén *Ouden Agrippa* ontleent. In dit geval, moet mén de Aanhaaling altijd wat binnenwaarts zètten, gelijk hierboven te zien is. Nooit zèt mén *dubbele Comma's* aan de réchter; maar altijd aan de linker zijde. Wanneer somtijds in de Aanhaaling' van dén Schrijver nóg ééne gevonden wòrdt, die hij wéderóm van een' ander ontleent én mén die beiden overschrijvt, dan zèt mén die ingelijvde Aanhaaling, van dén door ons aangehaalden Schrijver', nóg meér binnenwaarts én mèt verkeerde *dubbele Comma's*. („). óf ook wél mèt een ènkele *Comma*.

V A N D E C O M M A - P U N T . (;)

V. Waartoe dient de *Comma-Punt*?

A. De *Comma-Punt*, doorwélke mén een volkomener zin dan door de *Comma* alleen, uitdrukt, onderscheid de spreekwijzen die onder dénzélfden régel' staan, of eene spreekwijs die agter eene andere vólgt, vanwélke zij af hangk'lijk is. Ook zèt mén de *Comma-Punt* tusschen de hoofd-deelen eener Réden, wanneer

neer die (de hoofd-deelen) lang zijn én veele andere deelen in-
sluiten.

VOORBEELDEN.

*Gij moet, antwoordde een van hén, hèt kleet, 'twèlk gij in
mijne banden ziet, tégen deese oude vódden verwisselen; ontdoe uw
ligchaam van de vuiligheden, waarmede hèt altijd is besmèt ge-
weest; grijp-aan een Koninklijk gemoed én voer uwe deugd tót
dien trapp' van geluk, wèlken zij u waerdig heeft gemaakt; maar
na dat-ge dèn Troon zult hebben beklommen én een Heer van 't lee-
ven én van dèn dooa' uwer Onderdaanen zult gewórdén zijn, zoo
vergeet niet dèn staat waarin wij u vinden; én weet dat 't uwe
deugdsaame armoede is, wèlke wij buiden mèt de kroon' vercierén.*
Uit dèn Franfchen **QUINTUS CURTIUS VAN VAUGELAS.**
pag. 210.

*De Hemel was nu stil; stil waren d'Englereiën;
De heilige lofzung zweeg, ook zweegen de Schalmeiën;
Ja zelfs de heilbazain der Serafijnen zweeg.*

HOOGVLIET, in **ABRAHAM.** pag. 237.

*Voorzichtige Fleury! bewaak, tot aller vreugd,
Dat Pand, mijn' dierbren Zoon; bescherm zijn eerste jeugd;
Doe hem 't vergif der weelde en veinzerij bemerken;
Vorm, onder uw gezicht, zijn hart tot heldenwerken;
Doe hem, schoon Opperbeer, als mensch zijn pligt verstaan;
Leer hem hoe 't Vorsten voegt in deugden voor te gaan;*

FEITAMA, in **HENRIK.** pag. 141. 142.

VAN DE DUBBELE-PUNT. (:)

V. Waartoe dient de *Dubbele-Punt*?

A. Door de *Dubbele-Punt* vertoont mén een' nóg volkomener
zin dan door de *Comma-Punt*.

Zz

V. Geev

V. Geev daarvan voorbeelden?

A. *Hij vertoonde bém dat 't Land rijk was: dat 't vruchtbaar was in koorn-én wei-landen: dat de inwooners veel achting én ge-nègenheid voor bém hadden: eindelijk, bij vergat niet om bém te overtuigen, dat hij een tégenwoordig én gewis voordeel niet moest verächtén, om op een ydele hoope zijn vertrouwen te vès-tigen.*

*Wat aartzelt gij? ga heen, volbreng den wil uws Heeren:
Ga heen en slacht uw' zoon; doe bém door 't vuur verteren:
De mont der Waarheit, die voor dezen tot u sprak:
Ik zal uw nageslacht,*

HOOGVLIET. pag. 231.

Op die zélfdé pagina vindt mén zeér veel voorbeelden hier-van; als

*Want in bém ligt bet Heil, de zegen van 't Heelal:
Die mont beveelt bet u: die tong zal niet bedriegen:*

HOOGVLIET.

*Zo dra deze angst en spijt bunn' geest beeft ingenomen,
Verrast ben 't naar gekerm: „ 't Is met ons omgekomen!
De lucht weérgalmt alom van 't akelig krijgsgeluid:
„ Te wapen, Burgers! of 't beeft alles met ons uit.*

FEITAMA. pag. 110.

De *Dubbele-Punt* gebruikt mén in 't verhaalen, wanneer mén iets bevèstigen zal, én eenigermaate van 't voorste af-stapt. Zoo zèt mén ze agter hij zègt: agter naamelijk: zoo ook agter Hij troost zijn Ega dus: Zij riepen bèn toe: O neen: 'k be-drieg-me: Dus spreekt hij: Geen nood: Maar dit is zéker: 't schijnt ja: Hij riep mij nóg toe: 'k riep uit: Mén riep: onnosele Abel riep: Hij roept al zugtende uit: Hij roept: verraad! ver-raad!

Uit alle deese voorbeelden ziet mén dat mén de *Dubbele-Punt* moet

moet plaatsen, zoodanig dat 'er eene vraag als uit voortspruite. Bij voorbeeld. *Maar dit is zeker: wat is zeker? Mén riep: wat riep mén? Dit is zoo klaar dat een onkundige het begripen kan, én daarom zal ik 'er geene bewijzen meér voor aanvoeren.*

V A N D E (O F H E T) P U N T . (.)

V. Wanneer gebruikt mén dit téken?

A. Dit téken moet gezèt wórdén, aan hèt einde eener vollédige réden, wanneer de zin 't éénemaal geëindigt is.

V O O R B E E L D E N .

Hèt grootste wél maar bét gemakkelijkste wérk blijft ons nóg te verrigten overig. Darius niet verre van hier zijnde, is van de zijnen verlaaten of vermoord. Gij weet dat in zijnen pèrsoon' onze volkomene overwinning beruist. Hij moest ons tóch niet ontsnappen; spoedenwe ons; zulk een grooten buit zal den prijs onzer naerstigheid zijn.

QUINTUS CURTIUS VAN VAUGELAS. pag. 330:

In zulk een geval zèt mén een streepje (.—) tuschen beide, gelijk mén tans veeläl, in wérken van smaat, ziet doen.

V A N H E T V R A A G - T E K E N . (?)

V. Waartoe dient hèt *Vraag-Téken*?

A. Hèt *Vraag-Téken* gebruikt mén agter eene vragge die mén doet. Voorbeelden.

Parmeniö vragge aan Alexänder: waar is tóch uwe dapperheid, waar is uwe naerstigheid, gij die gewoon zijt zelfs uwe wagtiers te wékken?

Waarop Alexander antwoordde: meent-gij dat ik konde in slaap komen, eer ik mijn gemoed ontslagen zag, van de bekommelingen, die mijne rust verstoorden?

QUINTUS CURTIUS. pag. 226.

*Hoe zal de sebone Estree die zielverleiding weeren?
Hoe op de tooverkracht dier beemden triomfeeren?
Hoe zal ze, onmagtig dees bekoringen te ontgaan,
Haar jeugd, baar bart, een Held, de looze Min'weerstaan?*

FEITAMA. pag. 181.

*Mijn vader, zie het hout, en 't vuur om 't aan te steken;
Maar waar is 't offerlam? zal 't u aan 't lam ontbreken?*

HOOGVLIET. pag. 236.

VAN 'T VERWONDERINGS-TEKEN. (1)

V. Waartoe dient dit verwonderings-téken.

A. Dit téken zét mén aan 't einde eener spreekwijze waardoor eene verwondering óf uitroep, 't zij van vreugd', 't zij van droevheid óf anderfints wórdt te kénnen gegeven. Voorbeelden:

*Wat zijt gij aanvallig!
Wat grooter overwinning!
Wat aangenaamer tijding!*

Nóg nader zal dit blijken uit de vólgende voorbeelden:

*Wat jammerlijk gegill wat schriklijk moordgeluid!
Wat rookdamp! welk een gloed barst hier zo heftig uit?*

FEITAMA, in HENRIK de GROOTE. pag. 128.

HOOGVLIET doet zijnen ABRAHAM, in heilige verwondering' over dén eifch van Góð', aldus uitroepen

Ai

'Ai mij! hoe klopt mij 't hart! ó ijsfelijke woorden!
ó Hemel! moet ik dan mijn' eigen Zoon vermoorden! enz.

Boek. 10. pag. 226.

Dit verwonderings-téken wórdt ook gebruikt bij dén vijfden Naamvall' óf *Vocativus*. Wij zullen 'er, daar tér plaatse eenige voorbeelden van geeven.

V. Zijnder nóg andere tékens van wélke mén zig in 't schrijven bedient?

A. Ja: 'er is nóg

1. De *Apostrofus*, aanwijfende eene uitlating óf afsnijding van een vocaal' voor een andere vocaal', gelijk in *d'eerste*, *d'Almagtige*, *d'Eeuwige*, &c. Zie bij Letter D.
2. Hét *Saamenbindings-téken* (-) dienende om twé woorden faamen te binden. Mén gebruikt 't in *gaat-bij*, *bemint-bij*, *verheug-u*, *geev-mij*, *herinner-u*, *laaten-we*, &c. Voornaamelijk béligt mén dit téken tusschen een woord dat uit twé óf meér zélfstandigenaamen faamen-gestéld is; als daar is *treur-spél*, *klugt-spél*, *maat-klank*, *water-beek*, *kruid-tuin*, *offer-beesten*, *zonnen-straal*, *spraak-lid*, *dier-én planzen-rijk*, *beweegings-wetten*, *mèlk-sap*, *steen-smerten*, *tuin-slakken*, *zee-water-bad*, *régen-rivier-én bron-óf kwèl-water*, *oog-én oor-getuigen*, *Gód-ménsch*, *nieuws-papieren*, *heil-goederen*, *barten-kénner*, *Leen-Dijk-Water-Thins-én Laaien-réchten*, *vèld-én-kór-boederen*, *zand-duinen*, *Land-Stad-Dijk-Leen-Thins-én water-réchten*, &c. Ook wórdt 't gebruikt op de réchter-zijde van de bladen eens boeks, wanneer mén een woord moet afbreeken; gelijk hier op deese pagina verscheide maalen te zien is.

Ik mérk' hier áán, dat deese verdubbelde, óf dubbele zélfstandige Naam-woorden, altijd hét geslacht van 't grond-woord, daar de zaak op rust én dat altijd hét laatste is, volgen. Als *Landman*. M. *Koop-Stad*. V. *Snoei-més*. O.

Op dezélve wijze is 't gelégen mèt de woorden die uit zélf-

Itandige Naam-woorden saamen-gesteld zijn, als *Hoofd-Officier. M. oranje-appel-boom. M. &c. Vrouw-mensch* nógtans is onzijdig schoon *vrouw. V. én mensch. M.* is. *Booswicht* is manlijk, niéttegenstaande *wicht* onzijdig is. *Beeren-klaauw*, zegt mén is onzijdig, schoon *Beer* én *klaauw* beide manlijk zijn. Ik kan niet zien dat dit steek houdt, omdat hier van geen' eigenlijken *klaauw*' van eenen *Beer*', maar van *Beereklaauw*, dat een kruid is, gesproken wórdt.

Nóg moet ik aanmérken dat de zélfstandige Naam-woorden, die mét scheidbaare voorzètsels geschreeven wórdén, ook dit saamenbindings-téken verèiffchen én nógtans hun geslacht behouden; Als daar is *agter-boede. V. bij-léger. O. boven-zólder. M. binnen-keuken. V. buiten-deur. V. buiten-bóv. O. door-tógt M. na-dórst. M. onder-rók. M. op-géld. O. over-kleed. O. tégen-spoed. M. &c.* Deese alle vólgen de geslachten dér ènkele zélfstandige Naam-woorden *boede, léger, zólder, keuken, deur, bóv, &c.*

3. *Hèt tuffchenstellings-Téken () óf [], 't wèlk een klein getal van woorden insluit, die de réden bedérven zouden, én wèlke mén noodig acht, om de verstaanbaarheid dér spreekwijfe.*

VOORBEELDEN.

Hij Pekalaüs mét drie duisend voet-knégten (want hij hadt geen grooter bezètting noodig) over de Sogdiâaners gesteld bébbende, trok naar Baktra. QUINTUS CURTIUS 2 Deel. pag. 475. in 't Duitsch én in 't Fransch van VAUGELAS. pag. 448.

En daar bij had onze Hèld (in zulk een gelégenheid pafst hém dien naam) een' affbrik van de onmènsch'lijke wreedbedén van HENRIK DE DERDE. HIST: VAN HENRIK IV. in 't Fransch, van HARDOUIN. pag. 26.

*Dus is de Hemelraat in d'Opperzaal gezeten,
Daar 't eeurwigh Wezen, (met geen denkbeeld af te meten,)*

Das

*Dat enkel leven is, en geest, en Majesteit,
Een wondre blijk geeft van zijn tegenwoordigheid,*

HOOGVLIET. pag. 30.

Hoe! (zegt ze, ontroerd,) gij hebt Valois uw hulp gezworen?
FEITAMA. in HENRIK. pag. 18.

In dit geval moet mén zórg draagen, dat de woorden voor én agter deefe tusschen-réden, zoo op élkander slaan, dat mén ze, zonder de *Parenthésis*, évenwél vloeibaar leefen kan. Mén behoort zijne tusschen-réden ook niet al te lang te maaken, want dit veróorzaakt dikwils, dat mén daardoor van 't voorige onderwérp geheel afraakt.

V. Wanneer moet mén zig van *Kapitaale* óf Hoofd-Lètteren bedienen?

A. Mén moet zig van Hoofd-Lètteren bedienen:

1. Aan 't begin eener Réden.
2. Voorde eigen-naamen, als JAN, PIETER, HENDRIK, &c.
3. Voor de naamen van Landen, van Stéden én van Vólkeren: als EUROPA, FRANKRIJK, AMSTERDAM, DUITSCHERS.
4. Voor alle de naamen van Konsten, Weetenschappen én Bedieningen: als de WIJSBEGEERTE, de NATUURKUNDE, de HANDWERK-KONST, een GENERAL, een LEERAAR, &c.

Sommige Spraak-Konstenaars drijven dat mén ook Kapitaale Lètteren moet gebruiken voor alle Zélfstandige naamen, van wat natuur ze ook moogen weesen. Ik bèn van gedagten dat mén dit niet behoevt te doen; eensdeels om de ongemakk'lijkheid die daardoor (in 't drukken) aan dén Lètter-Zètt'ren wórdt veróorzaakt: tén anderen omdat ik oordeel dat 't een Wérk meér ontcierd dan vercierd. De Franschen, (andersints zeér naauwkeu-

keurig) beginnen 'er langs zoo minder wérk van te maaken. Immers in hunne hédendaagsche Schriften vindt mén geheele bladzijden zonder bijna ééne Hoofd-Lètter. Die aan de vier bovenstaande Wètten voldoet, kan, mijns oordeels, volstaan.

G E D A G T E N

O V E R D E

N A A M V A L L E N .

V. Wat betékent 't woord *Naamval*?

A. 't Woord *Naamval* betékent zoo veel als *Eind-val*, dat is te zèggen verscheidenheid van uitgang; waardoor de Naam-woorden in hunne buigingen óf geboogene uitgangen gekènd wórden.

V. Hoe kan mén de Naamvallen onderscheiden?

A. De Naamvallen kan mén onderscheiden door *Lédekens* óf *Lidwoorden*, die mén voor de Naam-woorden stèlt.

V. Wèlke zijn die *Lédekens*?

A. De vólgende

1. De *bepaalde* óf *bepaalende*; als *DE* voor 't manlijke beide én voor 't vrouwlijke geslacht én *HET* voor 't onzijdige; als *DE Man*, *DE Vrouw*, *HET Kind*. Deese wórden bepaalde óf bepalende genoemd, omdat mén daardoor bepaalt, *vanwèlken mann'*, *vanwèlke vrouw'*, én *vanwèlk kind* mén spreekt.
2. De *Onbepaalde* óf *niet-bepaalende*; naamelijk *EEN* voor 't manlijke, *EEN* óf *EENE* voor 't vrouwlijke én *EEN* voor 't

on-

onzijdige geslacht, als EEN *Man*, EEN óf eene *Vrouw*; EEN *Kind*. Deese noemt mén *niet-bepaalende*, omdat mén hier niet bepaalt *vanwèlken mann'*, *vanwèlke vrouw'* én *van wèlk kind* mén spreekt.

V. Hoe wórdén deese Lidwoorden, agtervólgens hunne verschil- lende betrékkingen tót de Naam óf geslacht-woorden geboo- gen?

A. Deese Lidwoorden wórdén op de vólgende wijze, geboogen,

I. De Bepaalende, DE. M. DE. V. én HET. O.

EENV. MANL.

MEERV. MANL.

N. De Man.

N. De Mans, *óf* Mannen.

G. Dés Mans, van dén Man, óf 's Mans.

G. Dér *óf* van de Mannen.

D. Dén óf aan dén Manne.

D. Dén *óf* aan dén Mannen.

Ac. Dén Man.

Ac. De Mans *óf* Mannen.

V. O Man!

V. O Mans *óf* Mannen!

Ab. Dén Manne óf van dén Manne.

Ab. Van de Mannen.

EENV. VROUWL.

MEERV. VROUWL.

N. De Vrouw.

N. De Vrouwen.

G. Dér *óf* van de Vrouwe.

G. Dér *óf* van de Vrouwen.

D. Dér, de *óf* aan de Vrouwe.

D. Dér, de, *óf* aan de Vrouwen.

Ac. De Vrouw.

Ac. De Vrouwen.

V. O Vrouw.

V. O Vrouwen!

Ab. Van de Vrouwe.

Ab. Van de Vrouwen.

ONZ. ENKELV.

ONZ. MEERV.

N. Hèt Kind.

N. De Kinders.

A a a

G. Dés

G. Dés Kinds, 's Kinds <i>of</i> van hèt Kind.	G. Dér <i>of</i> van de Kinderen.
D. Aan hèt Kind <i>of</i> dén Kinde.	D. Dén <i>of</i> aan dén Kinderen.
Ac. Hèt Kind.	Ac. De Kinders <i>of</i> Kinderen.
V. O Kind!	V. O Kinders <i>of</i> Kinderen!
Ab. Van dén kinde <i>of</i> van hèt Kind.	Ab. Van de Kinderen.

2. De Onbepaalde Lidwoorden EEN. M E E N *of* E E N E V.
én E E N O. wórdén dus geboogen.

E E N V. M A N L.

N. Een Man.
G. Eens Mans <i>of</i> van eenen Man.
D. Eenén <i>of</i> aan eenen Manne.
Ac. Eenén Man.
V. O Man!
Ab. Van eenen Manne.

M E E R V. M A N L.

N. Mans <i>of</i> Mannen.
G. Van Mannen.
D. Aan Mannen.
Ac. Mans <i>of</i> Mannen.
V. O Mans <i>of</i> Mannen.
Ab. Van Mannen.

E E N V. V R O U W L.

N. Een Vrouw.
G. Eéner <i>of</i> van eene Vrouwe.
D. Eener, eene <i>of</i> aan eene Vrouwe.
Ac. Eene Vrouw.
V. O Vrouw!
Ab. Van eene Vrouwe.

M E E R V. V R O U W L.

N. Vrouwen.
G. Van Vrouwen.
D. Aan Vrouwen.
Ac. Vrouwen.
V. O Vrouwen!
Ab. Van Vrouwen.

E E N V. O N Z.

N. Een Kind.
G. Eens Kinds <i>of</i> van een Kind.

M E E R V. O N Z.

N. Kinders <i>of</i> Kinderen.
G. Van Kinderen.

D. Aan

D. Aan een Kind *of* aan eenen Kinde.

Ac. Een Kind.

V. O Kind!

Ab. Van een Kind *of* van eenen Kinde.

D. Aan Kinderen.

Ac. Kinders *of* Kinderen:

V. O Kinders *of* Kinderen!

Ab. Van Kinderen.

Zie dit bij F. de HAES. Nagelaten Spraekkunst. pag. 22-23. MOONEN. pag. 85. NILOE. pag. 51-53. SEWEL. pag. 184. ELZEVIERS Dichtproeven. pag. 61. 62. L. TEN KATE. I. Deel. pag. 391-492.

Hier moet ik aanmerken, dat veelen zig aankanten tegen de buiging' des Naam-woords, in den twéden Naamvall' des enkelvoudigen geslachts, omdat deesen met den zésden Naamvall', in de buiging' overéénstemt. Mén wil niet dat mén zegge in den Génitívus *van den manne, van den Prinse,* maar *van den man, van den Prins,* omdat den Ablatívus dus geschreeven wórdt én 'er alsdan geen verschil tusschen die beiden overblijft. Raadpleeg' ik nógrans hieróver met NILOË, die overtuigt ons van 't tégendeel. Hij zègt, dat mén schrijven moet in Génitívus, *het bevel des Heren, de deugd der Vrouwe, de magt des Konings, der Vorstinne, des Prinzen, des Graafs, of. . . van den Here, van de Vrouwe, van den Koning, van de Vorstinne, van den Prinse, van den Grave, van den Koning, van de Vorstinne, van den Prinse, van den Grave, iet begeren of ontfangen.* Zie zijne Aanleiding. pag. 59.

Anderen willen dat mén in Génitívus niet anders schrijve dan *des, dér én des, des Vaders, der Moeder, des Kinds,* én niet *van den van de, van het,* én in het meêrvouwd van de drie geslachten *dér* om voor te komen dat mén ze niet vermènge met den Ablatívus. Schoon dit genoegsaam te onderscheiden is, wíjl mén de Lidwoorden des twéden Naamvals *van den, van de, van het,* gevoeglijk veranderen kan in *des, dér én des,* zonder eenige krènk'ing' van den zinn', dat bij den zésden Naamvall' geen plaats' heeft, zoo kan mén hén nógrans hierin wél eenigints te wille

Aaa z

zijn

zijn én hier én daar hunne gedagten opvólgén, gelijk ik, in dit wérk, gedaan hebbe.

V. Dit nu vooráf aangemérkt hebbende, zèg-mij hoe veel Naamvallen zijn 'er?

A. Daar is 'er, de vólgende zès

1. *Nominativus*. 2. *Genitivus*. 3. *Dativus*. 4. *Accusativus*.
5. *Vocativus*. én 6. *Ablativus*.

V Maar kunnen deefe Naamvallen niet verduitscht wórdén?

A. Ja tóch, deefe Naamvallen wórdén op verschillende wijsen verduitscht. Ik zal alle hunne vertaalingen hier névens mal-kanderen opgeeven.

MOONEN, noemt ze

1. Noemer.
2. Teeler óf Baerer.
3. Geever.
4. Aenklaeger.
5. Roeper.
6. Neemer.

Zie zijne *Sprackkunst*. pag. 81.

SEWEL, verduischt ze.

1. Noemer.
2. Teeler.
3. Geever.
4. Aanklaager.
5. Roeper.
6. Afneemer.

Zie pag. 178. zijner *Spraak-kunst*.

ELZEVIER, vertaakt ze.

1. Werker of werkende Per-
soon of zaek.
2. Eigenaer.
3. Ontvanger.
4. Lijder, of bewerkt wor-
dende Perfoon of zaek.

L. TEN KATE, omschrijft ze,
als

1. Het Noemelijke.
2. Het Soortelijke.
3. Het Begiftigde.
4. Het Betigtelijke.

5. Ge-

5. Geroepen en of aengesprooken Perfoon, of toehoorder.

6. Derver of de beroofde Perfoon, of de Perfoon wien iets benomen wordt.

Zie zijne Dichtproeven en Spraekkonst.

5. Het Aanroepelijke, én

6. Het Afneemelijke Geval.

Zie I Deel. pag 426.

't Valt moeiëlijk om hier partije te kiezen: hieröm zal ik de verschillende gedagten deeser Taalkundigen, omtrent de Naamvallen, woordelijk voordraagen, vertrouwende dat ik mijnen Leefer, daardoor geen geringen dienst doen zal.

I. de N O M I N A T I V U S.

MOONEN. pag. 81. zijner Spraekkonst.

De Noemer is de eerste en rechte Naemval, die voor het werkwoord henegaende, en het vraegwoord *Wie, Welk of Wat* beantwoordende, het Naemwoord in zijne eerste en wezentlijke beduidenis stelt.

Dees heeft tot zijne Merktekens in het Eenvouwige Getal *Een, Eene, De, Het*; als in *Een Man, De Man, Een Vrouw, De Vrouw, Een Paert, Het Paert*; en in het Meervouwige *De*; als in *De Mans, De Vrouwen, De Paerden*.

SEWEL, in zijne Spraekkonst. pag. 178. én 180.

„ Wat ongerijmdheyd steekt 'er toch in, dat men den rechter naam, waarmede iets genoemd wordt, den Noemer heet, als „ *Vader, Moeder, Kind*? De *Nominativus* betekend wordende „ door *Een, De, Het* alsmede door *Ik, gij, bij, zij*, geeft den „ naam en de beduydenis van het Naemwoord te verstaan, en wordt „ voor het Werkwoord gesteld, beantwoordende de vraege *Wie?* „ of *Wat?* als *Een Man is 'er noodig: De Koning komt.: Het Huis*

A a 2 3

schudt „

„ *schudt: Ik heet Willem: Gij zijt eene getrouwde Vrouw: Hij gaat*
 „ *mank: Zij schreide.*”

ELZEVIERS Dichtproeven én Spraekkonst. pag. 51.

„ De eerste Naemval, bij MOONEN de *Noemer*, en bij ons
 „ de *Werker* is eigenlijk de werkende persoon of zaak, en daar-
 „ om worden die woorden die door een' *Werker* geregeert wor-
 „ den, en buiten zulke *personen* of *zaken* niet te pas komen, of
 „ gebruikt kunnen worden, *werkwoorden* genoemd, als *bemin-*
 „ *nen, slaen, stooten*, enz. maer om bij onzen *Werker* te blijven:
 „ wanneer ik (bij voorbeeld) schrijf: *Pieter bemint, slaet, stoot*,
 „ enz. zoo vraag: wie *bemint, slaet, stoot?* en het antwoord zal
 „ zijn *Pieter*: zoo dat blijkt, dat *Pieter* de *werkende persoon* is en
 „ derhalven in den eersten Naemvall' moet gestelt worden. En
 „ om het nog klaerder te doen begrijpen, zoo zeg ik: *de Man*
 „ *bemint*, enz. daer uit blijkt mede dat *de Man* de *werkende per-*
 „ *soon* is, door het geslacht-woord *De*, alzoo dat woord *De*, altijd
 „ de eerste, of vijfde Naemval is, te weten de *Roep* van MOO-
 „ NEN, bij ons de *Toeboorder*, dat is, de *aengesproken persoon*
 „ *of zaak*; maer dewijl *de Man* hier geen *Toeboorder* is, maar
 „ *Werkende*; zo blijkt te meer dat *de Man* hier in den eersten
 „ Naemvalle staet, welke *eerste Naemval* nooit *Den* (dat bij vee-
 „ le kwade Schrijvers echter te vinden is) kan dulden.”

L. TEN KATE. I Deel. pag. 324.

„ Maer den aert of de natuer der *Casus* te beschrijven, vond
 „ ik vrij wat moeilijker; niet zo zeer omtrent den *Nominativus*,
 „ in welk geval de persoon of zaak is die werkt (als *de Man loopt*),
 „ of die bezit (als *de Man heeft*), of die bestaet (als *de Man is*,
 „ of *word*):”

„ *Ten Kate* spreekt hier ook van een' *Werkenden Persoon*', én
 bevestigt daardoor de gedagten van *Elzevier*.

2. de GENITIVUS.

MOONEN, in zijne Spraakkunst'. pag. 81. 80.

„ De *Teeler* is de tweede Naemval; en de eerste der vier die
 „ onrecht of geboogen zijn; waer door men op de Vrage, *Wiens*
 „ of *Van Wien*, iet toeëigent, of aentoot, van wat *Aert*, *Ei-*
 „ *genschap*, *Geflachte* elk ding zij.
 „ Dees draegt tot Merktekens in het eenvoudige getal *Eens*,
 „ *Eener*, *Des*, *Der*; als in *Eens Mans*, *Des Mans*, *Eens Kints*, *Ee-*
 „ *ner Vrouwe*, *Der Vrouwe*; en in het Meervoudige *Der*, als in
 „ *Der Mannen*, *Vrouwen*, *Kinderen*.
 „ Waer voor veeltijts *Van Eenen*, *Van Den*, *Van Het* gebruikt
 „ wordt, als de sleutel van den hof, voor de sleutel des hofs, het
 „ hooft van eenen walvisch, voor het hooft eens walvisches, het
 „ welvaeren van de Stadt, voor het welvaeren der Stadt, de rug
 „ van het paert, voor de rug des paerts.
 „ Voornaemelijk als de Noemer van het Manlijke en Onzijdige
 „ Geslachte in e en s en S C H eindigt, als van den wille, van
 „ den vrede, van het einde, van het huis, van het vlas, van den
 „ kroes, van het mes, van den glans, van het vleesch; die alle de
 „ S zeer noode achter zich willen lijdten.”.

SEWEL. pag. 180. zijner Spraakkunst’.

„ De *Genitivus*, betekend door *Eens*, *eener*, van eenen, *der*,
 „ *des*, van mij, van bem, van het; en in’t Meervoudige door *Der*
 „ beantwoordt de vrage, *Wiens*? *Van wien*? of van wat? of
 „ *Waarvan*? en in’t Meervoudige, *Welker*? als de sterkte eens
 „ mans, en de behendigheit eener vrouwe, wordt ’er vereyscht.
 „ *Des Konings Goedertierenbeyd*. *De Achibaarheyd van eenen*
 „ *Vorst*. *De diepte der Zee*: *De voorspoed der Kerke*: *Belofte*
 „ *van vergiffenisse*: *Des paerds zadel*, of de zadel van het paerd:
 „ *De gével van ’t huys*: *Hy deed het met het geld van mij*: *’t Be-*
 „ *leyd van bem was uytmuntend*: *Het geruyfch der boomen*.

„ Men

„ Mén vindt 'er die beweerden dat *van den Vader*, óf *van den*
 „ *Burger*, schoon als een *Genitivus* gebruykt, nogtans eygent-
 „ lijk voor eenen *Ablativus* te houden zij: maar als men 't recht
 „ inziét, schijnt 'er een merkelyk onderscheyd te weezen, wan-
 „ neer dit *van* als een *Genitivus*, en wanneer als een *Ablativus*
 „ moet genomen worden: want dit zeggen, *de zadel van het paerd*
 „ *was van trijp*, levert ons eenen *Genitivus* en eenen *Ablativus*,
 „ naardien *van het paerd* hier zo veel is als *des paerds*; dóch zo is
 „ 't niet gelegen met de woorden *van trijp*, zijnde dit zo veel
 „ als *van trijp gemaakt*, en in dien zin is 't woordtje *van*, het
 „ teken van *Ablativus*, gelijk ook als men zegt, *Ik ligtte den*
 „ *zadel van het paerd*. Dat is, Ik nam hem daar af. Dit onder-
 „ scheid ziet men mede in deeze spreekwijzen, *Hij quam uyt het*
 „ *buys van zynen Vader*, en *Hij nam het buys over van zynen*
 „ *Vader*: want het eerste verbeeldt ons den *Genitivus*, en 't
 „ laatste den *Ablativus*. Maar dubbelzinnig is dit gezeg, *Hij*
 „ *beeft het buys van zynen Vader geërfd*, zijnde zoo veel als *Do-*
 „ *mum a patre suo hereditario jure accepit* en *Domum patris sui*
 „ *hereditate adeptus est*. Ondertusschen vindt men ook in 't La-
 „ tijns spreekwijzen die door eenen *Genitivus* óf door eenen *Abla-*
 „ *tivus*, zo als men lieft wil, uytgedrukt worden, als *Plenus*
 „ *vini*, en *plenus vino*; als mede *Admoneo te hujus rei*, óf *de*
 „ *hac re*: zulks dat het mij niet der pijn waerd schijnt, te kra-
 „ keelen óf 't woordtje *Van* eygentlijk het teken eens *Genitivus*
 „ óf eens *Ablativus* is; nademaal het blijkt de betékenis van die
 „ beyde te weezen. Des niettegenstaande is het zeker, dat 'er
 „ Manlijke Naamwoorden zijn, die in den *Genitivus* het woordt-
 „ je *des* niet dulden konnen, zonder eene groote hardigheid óf
 „ wrangheid; want wie zegt tóch, *De dikte des masts?* Is 't hier
 „ niet beter te zeggen, *De dikte van den mast?* en zeker dit kan
 „ geen *Ablativus* genoemd worden, gelijk ook met *Het boven-end*
 „ *van den mast*, het welk een gedeelte van den mast is; maar zo
 „ is 't niet gelegen met *De vleugel die door eenen rukwind van den*
 „ *mast afwaaide*; waarom *van den mast*, in dit geval ook een
 „ *Ablativus* is. Als men dan zegt *De breedte van het buys*, dan
 „ is

„ is *Van* het teken van den *Genitiuus*; maar, *De steen viel van*
 „ 't *buys*, geeft te kennen, dat *Van* een *Ablatiuus* bete-
 „ kent.”

Vergelijk ook hierméde het geene ik zoo aanstonds onder de Lidwoorden aangemerkt hebbe; zoo ook het geene hierónder volgen zal, én geliev, geéerde Leefer, de herhaalingen te verschoonen. Ik twijffel niet óf alle deese gedagten saam-genomen zullen eene vollédige kènnis van de Naamvallen te wége brèn-gen.

ELZEVIER. Dichtproeven én Spraekkonst. pag. 52.

„ Nu volgt *de Teeler*; het Konstgenootschap *NATURA ET ARTE*
 „ uit wiens Schriften ik dit Hoofdstuk opmaek, noemt dezen
 „ Naemval den *Eigenaer*, dat is, een persoon of zaak die een'
 „ wezentlijken eigendom heeft aen personen of zaken die bij hem
 „ gestelt worden, dus zegt men: *de lof DES Mans*, of *van den*
 „ *Man*, *is groot*, *de lof DER Vrouw*, of *van de Vrouw is groot*,
 „ *de lof DES Konstgenootschaps*, of *van het Konstgenootschap*, *is*
 „ *groot*. Hier blijkt nu klaer dat *Man*, *Vrouw* en *Konstgenoot-*
 „ *schap* hier in den tweeden Naemvall' staen, of de *Eigenaers*
 „ zijn van den lof. Zijnde het *Geslachtwoord Des*, in het man-
 „ lijke en onzijdige, en *Der* in het vrouwlijke geslacht, altijd
 „ vaste tekens van den *Eigenaer* of tweeden *Naemval*; doch de-
 „ wijl het woord *Van* zoo wel den zesden als den tweeden *Naem-*
 „ *val* regeert, moet men wel naeuwkeurig acht slaen hoe het-
 „ zelve voorkomt, 't welk men gemakkelijk kan leeren onder-
 „ scheiden. Bij voorbeeld: ik lees *de lof VAN den Man is groot*:
 „ wil men nu weten of *de Man* hier in den tweeden, dan of hij
 „ in den zesden *Naemvall'* sta, zoo vrage men zichzelve slechts
 „ of die *Man Eigenaer* van den lof zij, of eenigen eigendom
 „ aen denzelven hebbe? voorzeker ja; geruft moogt ge dan ter
 „ neder zetten *de lof van den Man* enz. want in den zesden
 „ *Naemvall'* zou het *Manne* moeten zijn, doch om nog vaster
 „ hier in te gaen zoo is 'er nog een onfeilbaer teken, om den
 „ tweeden van den zesden *Naemvall'* te leeren onderkennen, te

Bbb

„ we-

„ weten: wanneer men in het mannelijk geslacht, voor de woor-
 „ den *van den, van dien, diens of des*, en in het vrouwlijke voor
 „ *van de, of van die, der of dier*, zonder krenkinge van den
 „ zin, kan zetten; dan is het een vast teken dat het woord *van*
 „ in den tweeden Naemvall' staet; dewijl die buiging in den zes-
 „ den Naemvall' geen plaets kan hebben.”

L. TEN KATE. I. Deel. pag. 324 325.

„ (1) Als ik zeg, *Een Liefhebber VAN GERECHTIGHEID*
 „ (dat is zo veel als Een die liefde heeft tot Gerechtigheid) of
 „ als men zegt *De liefde GODS* (voor de liefde tot God), zo
 „ komt in den *Casus Genitivus* de zaak of Persoon die bezint is,
 „ en dat geene waer toe de werking der bijgaende zaak is uitge-
 „ trekt: (2) wederom, als men zegt, *De Kinderen GODS*, of
 „ *De Huisgenooten VAN DIEN MAN*, zo komt de *Genitivus*
 „ als een Toehoorend, of eigenbezittend geval: (3) Ten derde,
 „ als men zegt *Het Werk VAN ZYN HAND* (dat is, het werk
 „ door zijn hand gewrocht), of *GODS Liefde, Barmhertigheid,*
 „ enz. (d: i: de *Liefde, Barmhertigheid*, enz: die God bewijst),
 „ zo komt in beiden de *Genitivus* als veroorzakende of Mede-
 „ werkende. Hoe zal men nu deze drierhande gevallen van
 „ den zogenaemden *Genitivus* onder een betrekken? Welke ge-
 „ meenschap is 'er tuffen hen?

„ N. Ik bekenne dat die duister is, en nochtans, dat te verwon-
 „ deren is, vind men immers bij meest alle Talen, deze drie-
 „ derhande *Genitivi* gemeenlijk op eene wijze uitgedrukt.

„ L. De Gemeenschap, welke ik in deze *Genitivi* bespeurt
 „ heb, is deze, dat bij ieder van hen twee zaken, of, dat hier
 „ het zelfde is, twee *Substantiva's* zoodanig bij een verbonden wor-
 „ den dat die te samen in eene voortelijke veranderen; want bij de
 „ woorden *LIEFHEDDER VAN GERECHTIGHEID*, word
 „ de algemeene zin van *LIEFHEDDER* enger ingetrokken tot
 „ een' bijzondere soort van Liefhebbers; zo geschied mede bij
 „ de woorden *HUISGENOOTEN VAN DIEN MAN*; en
 „ *HET WERK VAN ZYN HAND*: en hierop zinspeelt moog-

„ lijk

„ lijk de Latijnsche naem van *Genitivus*, als het *Genus* tot eene
 „ *Species* veranderende; zo dat men dit Geval als het soortelij-
 „ ke of Enger-intrekkende, of 't Geslachtelijke kan aenmerken;
 „ ofte ook, dewijl bij zulk een' Samenkoppeling van twee za-
 „ ken altijd vereischt word, dat ze onderling eenige gemeene ei-
 „ genschap met elkander hebben; vermits ze anders tot geen soort
 „ konden overgaen, zou men 't aenzien konnen als het Eigen-
 „ schap-hebbende Geval, voor zo veel men op de gemeenschap
 „ ziet, of anders, als het verknogtende of zaken-koppelende
 „ Geval, als zinspelende op de bijvoeging der zaken.”

Hier zoude ik van den *Genitivus* konnen aflappen, voelde ik mij niet geprikkeld om de gedagten van HUIDECOPER, over deesen Naamvall', hierbij te voegen.

HUIDECOPER. Procve van Taal-en Dichtkunde.

„ v. 945. EEN EER DES OMMEGANGS EN VAN HAER
 „ FEESTGENOOTEN.) in den gemeenen stijl gebruikt men
 „ VAN doorgaans, om den tweden Naamval, of *Genitivus*, uit
 „ te drukken. of dan het *Substantivum in Genitivo*, of in
 „ *Ablativo* staa, zullen wij niet betwisten, dewijl ik niet zien kan
 „ wat vrucht ons dit onderzoek zal konnen uitleveren. Even-
 „ wel merk ik hier kortelijk aan, dat in de tegenwoordige Taal,
 „ van, niet anders dan een' *Ablativus* schijnt te beheerschen. de
 „ ouden zeiden wel, *de schoonheid VAN DER Vrouwen*, maar zo
 „ gebruikten zij alle voorzetsels voor een vrouwelijk naamwoord:
 „ gelijk wij daarvan nog overgehouden hebben, *metter tijd, in der*
 „ *ijl, met der spoed, inderdaad*, enz. alle vrouwelijke woorden,
 „ schoon nu eenigen anders gebruikt worden, doch dat dit de
 „ *Ablativus* ook bij de ouden was, blijkt hieruit, dat zij nooit
 „ gezeid hebben, *van DES mans*, noch *van DES Konings*, ge-
 „ gelijk zij zeiden, *VAN DER Koninginnen*. Maar het geen hier
 „ eigenlijk ons oogmerk was te zeggen, is dit; dat ons dunkt
 „ dat Vondel hier niet wel schrijft.

„ DES *ommegangs en van haer feestgenooten.*

„ *des* moest hier zijn *van den*; of *van haer* behoorde ook *baerer*
 „ te weezen. Zulks eischt, dunkt mij, de orde eener natuur-
 „ lijke en eenvoudige woordschikkinge. Ik zou dit vaers liever
 „ op de volgende wijze leezen:

„ *Eene eer des ommegangs en aller feestgenooten.*

„ En in de taale der Dichteren, die zekerlijk een' andren stijf
 „ eischt, dan de dagelijksche spreektrant, behoorde hieromtrent
 „ wat meer onderscheid gemaakt, en voor *van de*, *van mijne*,
 „ *van uwen*, *van alle*, liever *der*, *mijner*, *uwes*, *aller*, ge-
 „ schreeven te worden: dat veel deftiger is dan het ander. Het
 „ welk mede van den Hr ten Kate aangemerkt is." Zie HUI-
 „ DECOPER. pag. 169. 170. ook pag. 38. 178. 237. 348.
 „ 352. 353. 354.

3. de D A T I V U S.

MOONEN, in zijn Spraakkunſt. pag. 82.

„ De *Geever* is de derde Naemval, waer door men, het *Ein-*
 „ *de* en *Oogmerken Voorwerp* eener *Gifte* bepaelende, de *Vrage-*
 „ *Wien* of *Wie* beantwoordt.
 „ Dees heeft tot zijne Merktekens in het Eenvouwige Getal.
 „ *Eenen*, *Den*, *Eene*, *De*, *Een*, *Het*, als *Eenen Hertoge*, *Den*
 „ *Heere*, *Eene Jonkrouwe*, *De Vorstinne*, *Een Paert*, *Het*
 „ *Kint*; en in het Meervouwige *Den* en *De*; als in *Den Heeren*,
 „ *De Jongkrouwen*, *Den Kinderen*."

SEWEL. pag. 182. zijner Spraakkonſt.

„ De *Dativus* wordt betekend door *Eenen*, of *aan eene*, *Den*
 „ *der* of *aan de*, *aan bet*, en *Hem*, of *aan hem*; *Mij* of *aan*
 „ *mij*."

„ mij, U óf aan u; en beantwoordt de vragge, *Wien? aan*
 „ *Wie? Aan Wat? Waar aan?* als *De zaak is den Koning en*
 „ *der Koninginne voorgedraagen: De Knecht is den Meester on-*
 „ *derworpen: Het werd't des (óf aan de) Gemeynte voorgesteld:*
 „ *'t Quam den volke vreemd voor: 't wierdt aan het volk bekend*
 „ *gemaakt: Ik heb bet hem gegeven: Ik zeyd bet hem: Mij is*
 „ *gezegd: Hij vragde mij: Het boek is aan hem opgedraagen:*
 „ *Zij is aan boofdpijn onderbevig: 't Lachgen is alleen den menschen*
 „ *eygen, als zijnde allen menschen aangebooren, en niet den bees-*
 „ *ten: De zaak wierdt aan de mannen voorgesteld; Het geschilder*
 „ *wierdt aan de vrouwen verbleeven: Wacht u voor 't quaad.*”

ELZEVIER. Dichtproeven én Spraekkonst. pag. 53.

„ De derde Naemval, bij MOONEN den Geever, maer met
 „ meer reden bij ons den *Ontvanger* genoemd, is die persoon of
 „ zaak die iets ontvangt, of wien iets toegebracht wordt. Bij
 „ voorbeeld: *Jan geeft den Manne slagen*, (want de *slagen* staen
 „ in den vierden Naemvall' in het meervoudige getal.) Zoo
 „ volgt, dat *de Man*, de *Ontvanger* is, of de derde Naemval,
 „ die zoo wel als de zesde in E uitgaet. Te meer, als men 'er
 „ een woord bijvoegt, en schrijft: *Jan geeft aen den Manne sla-*
 „ *gen*; want daer *aen* niet bij kan komen, kan geen *Ontvanger*
 „ of *derden Naemval* gevonden worden, noch eenige plaets grij-
 „ pen. Indien men nu volgens MOONEN te werk ging', en
 „ vragde, wie is de *Geever*? (dat is de *derde Naemval*) zou men
 „ immers moeten zeggen *Jan*; maer dat is mis, *Jan* is de *derde*
 „ niet; maer de *eerste Naemval*, te weten de *Werker* of *Werk-*
 „ *kende Persoon*. Zoo dat men hier uit kan zien hoe weinig nut
 „ voor een' jongen Leerling' uit MOONEN'S *Spraekkonst*, in
 „ dit geval, te halen is.

Ik bekenn' dat de Heer ELZEVIER, in dit stuk, veel boven
 MOONEN vooruit heeft; maar tévens meen' ik te bespeuren;
 dat 't verschil tusschen hén alléén hierin bestaat; dat MOONEN
 zijne gedagten bepaalt op dén Naemvall' óf anders, om 't nader
 uit te drukken, op 't Lidwoord waardoor dén Naemval uitge-

drukt wórdt, én dit zoo zijnde, dan kan ik niet zien dat hij zoo groot een ongelijk hebbe, wíjl 't zéker is dat *aan dén, aan de, aan het* &c. altijd, op zigzélven aangemérkt, de *Geevers* zijn, én de *Pérsodnen*, óf zaaken waaróp zij betrékking hebben, de *Ontvangers* van *ÉLZEVIÉR*, dié, in 't laatste geval, ook gelijk heeft. Mén oordeele óf mijne gedagten gegrond dan óf ze ongegrond zijn.

De Heer L. TEN KATE zègt ook dat hij geen zwaarigheid maakt omtrent den *Dativus*, daarbij voegende, als die de *Begiftigde* of *Aen* iet toegeëigende perfoon of zaak verbeeld, (als *Dien Man*, of *Aen dien Man wierd gegeven of toegeëigent*); I Deel. pag. 324.

„ Wanneer de *Dativus* voor een waerlijke aenhechting gebruikt
 „ word, zo moet allefints het voorzetzel *AEN*, al is het in *Ver-*
 „ *heven Stijl*, daer voorstaen; dus *HET HANGT AEN DEN HALS*,
 „ *AEN DEN SPIJKER*, enz. Anderfints bij *Giften* en *Toeschrijving*
 „ word om korthéid het woordje *AEN* meest agtergelaten, voor-
 „ naemlijk in kortgedrongen *Verheven Stijl*, waer door dan een
 „ *Dativ. Absolutus* (of ongebondéne *Dativus*) ontfaet. *TEN*
 „ *KATE* I Deel pag. 340. Deese *Dativus Absolutus* zal dan
 „ zijn *grooten Verstande*, *aén groote* óf *grooten Mannen*, *dén groot-*
 „ *ten Manne*, &c.

Laaten-we nu eens zien wat *HUIDECOPER* van *dén Dativus* zègt.

„ v. 602. z'ONTWELDIGEN DE MAEGHT DEN JACHTPRIJS) dat een
 „ Schrijver niet te veel moet vertrouwen op de bescheidenheid
 „ en goedwilligheid des Leezers, als of die altijd zijne waere meening
 „ of kost, of wilde, naarspóoren uit den saamenhang der rede-
 „ neeringe: is eene waarheid, waarvan veelen door ondervin-
 „ dinge overtuigd zijn. Alle Leezers zijn geen Bescheiden Lee-
 „ zers; maar die Schrijver is eerst voorzigtig, die ook den On-
 „ bescheidenen alle handvatfels van verdraaijingen, door de zui-
 „ verheid van zijn' stijl, weet te ontwringen. een geheim, 't
 „ welk ik voor mij zelve gezocht, maar nog niet gevonden heb.
 „ Een Leezer die alles averechts opneemt, zou kunnen zeggen,
 „ dat in deeze woorden, *z'ontweldigen de maagd den jachtprijs*,
 „ dui-

„ duister waare , ofze *den jagtprijs aan de maagd*, of *de maagd aan*
 „ *den jagtprijs* ontveldigen, men zal zeggen, 't is klaar uit den
 „ saamenhang, ik beken 't: doch die is voor den kwaadwilligen,
 „ 't geen een kaars is voor geslootene oogen. Alswe ons niet an-
 „ ders kunnen uitdrukken, is 't gemelde antwoord voldoende:
 „ maar, alswe de dubbelzinnigheid kunnen, en niet willen, weg-
 „ neemen; zo zijnwe zelfs niet geheel buiten schuld. Hier ze-
 „ ker waar den allerkwaadwilligsten de mond gestopt, indien
 „ Vondel, voor *DE maeght*, geschreeven hadt *DER maeght*:
 „ gelijk ook volgens de eigenschap der Taale hadt dienen te ge-
 „ schieden. Want het Vrouwlijk Lidwoord *DE*, heeft in den
 „ derden Naamval, *AAN DE*, of *DER*; niet alleen *DE*. en
 „ 't is te vreemder dat dit zo spaarzaam wordt waargenomen,
 „ daar het reeds van onze Spraakkunst-Schrijvers aangemerkt en
 „ geleeraard is. de Ouden namen dit beter in acht. MS. 1452.
 „ pag. 2. *ende bet waer niet orberlic Gode, noch DER werelt,*
 „ *noch zelve den mensche.* pag. 65. *bij en doet niet alleene te cort*
 „ *den ghenen diet bejeghent, maar bij doet te cort Gode ende DER*
 „ *Justiciën.* en pag. 109. *dat elc soude wesen sober; want soberbede*
 „ *waer zeer bequaem ende profijtelic DER naturen ende DER wijs-*
 „ *heden.* Tscap vol wonders 1514. Cap. 40. *ghene dat DER*
 „ *ghesontheyt ende sinenschen leven contrary es.* Hist. van Zeghe-
 „ lijn. pag. 5.

DER moeder werttet laten sien,

„ *M. Stoke. Fl. III. pag. 56. Die Grave van Triple (dient ver-*
 „ *riet)*
 „ *Ontginc DER wrake des Heren niet.*

„ Doch wij willen nu de Ouden laten berusten, dewijl het
 „ bij hen algemeen is; en overgaan tot de Nieuwen, die dit
 „ mede, hoewel spaarzaamer, hier en daar in hunne werken in-
 „ gevoegd hebben. Billijk hebbe dan den voorrang onze Dich-
 „ ter zelf, schrijvende in de Bruiloftsd. pag. 625.

Eer

Eer nijs en tijds vermetelheit
Mij leure DER vergetelheit. enz.

„ Fr. de Wael, Luffthof der Geestelicke Gedichten. I. Deel. pag. 59.

Dat sij in velen sijn DER weerelt seer gelijk.

„ Jer. de Decker, Lof der Geldzucht pag. 193.

Ja zoo ghij eenigzins DER Godheit wilt gelijken.
 „ en pag. 184 - - - 't is waer, men mest en bout.
DER Godheit nu en dan wel hier en daer een kercke.

„ de Ridder, en Raadsheer van zijn Hoogheit, den Prinssa
 „ van Anhalt, Filip van Zeesen, schrijvende aan Juffr. Cathari-
 „ na Questiers:

Zij poogt (want dit 's haar wel-bedagen)
Uw luf DER Wereit voor te dragen.

„ J. van Broekhuizen. Poëzij. pag. 37.

't Pluimdraagend gild, met open gorgels,
Bedankt DER Zon.

„ Men leeft daar kwalijk *bedenkt* voor *bedankt*; gelijk uit een
 „ eigen handfchrift des Dichters, onder mij berustende, te zien is.

„ J. Mathan op den Heer Burgerm. G. Valkenier, mede uit
 „ 's Dichters handfchrift:

't Bestier van 's Prinsen jeugd was ZYNER zorg betrouwt,

„ Want *zijner*, voor *zijne*, is even als *der*, voor *de*. J. Zeeus,
 „ Wolf in 't Schaapsvel. pag. 18.

Zijn dwaaling en vervloekte afgoderij
Zet ZYNER blindtheid noch een glimp van Godtsdienst bij.

„ Nil

„ Nil Volentibus Arduum in Andromache *Act.* V. *Sc.* 3.

*In 't einde neemende zijn' kroon, met groot genoeg,
Bestondt bij ZYNER Bruid die zelf op 't hoofd te voegen.*

„ en terstond daarop: — *Ik zweer bet ZIJNER moeder.*

„ de verstandige Poot, Mengeldichten. B. II. pag. 387.

Het vaertuig trooft, wie nogh DER doot ontklommen was.

„ en B. I. pag. 317.. *Zij is DER doot ontwassen.*

„ de zuivere Ev. Kraeyvanger, Dichtl. Lente. pag. 14.

DER zoete vriendschap mij gantsch zuiver overgeeven.

„ en pag. 35.

*'k Wil mij DER Rechtsgodin
Met een volkomen zin
Alleen nu overgeeven.*

„ de deftige Hoogvliet in den Aartsvader Abraham. B. IX. v. 19.

*Ja geeft in nedrigheit zichzelven beel en al
DER Godtheit over, en haer liefde ten geval.*

„ Voeg bij deeze Dichters, die allen onder de besten mogen
„ geteld worden, ook onze Taalkundige Overzetters van den Bij-
„ bel: Jerem. XXXV. 8. *Soo hebben wij DER stemme Jonadabs,*
„ *des soons Rechabs, onzes Vaders, gehoorsaemt.* Joh. VI. 33.
„ *die DER werelt bet leven geeft.* Rom. II. 8. *die DER waer-*
„ *heit ongehoorsaem, doch DER ongerechtigheit gehoorsaem sijn.*
„ En wiltge weldoen, volg deeze voorbeelden naar.” Zie pag.
378—380. én ook pag. 235.

Dit meende ik, geëerde Leefers, verplicht te zijn, hierin te
laffchen; ik zou 'er nóg veele voorbeelden kunnen bijvoegen: als

Ccc

Gij

*Gij zult mijn uitvlucht niet meer wezen; want ik wijf
Mijn droeve eenzaamheit DER dorre woestenijs.*

HOOGVLIET in Abrah. pag. 228.

Vraag niet., (t zou geen Wijsheid beetē;)

Of't wel DER Godheid past,

Dat zij de eeuwen noch laat zweeten

Onder zulken zwaaren last;

TIJDWINST in ledige Uren. I. D. pag. 213.

Alf mijne onbestorven Weezen

Zijn DER Goddelijke Trouw

Als de beste Voedstervrouw

Die ben opneemt, aangepreezen.

DEZELFDE. pag. 239.

En duifend dergelijke meêr; maar liever willen-we hier van
aftappen.

4. de A C C U S A T I V U S.

MOONEN. pag. 82.

„ De *Aenklaeger* is de vierde Naemval, in wien iet word vol-
bragt, en die, van het Werkwoord afhangende, de vragen
„ *Wien of Wat* beantwoordt.

„ Dees voert tot zijne Merktekens *Eenen, Den, Eene, De,*
„ *Een, Het* in het Eenvouwige Getal; als in *Eenen Meester,*
„ *Den Leeraar, Eene Koningin, De Jongvrouw, Een Kint,*
„ *Het Paert,* en in het Meervouwige *De;* als in *De Meesters,*
„ *Jongvrouwen, Kinders, Paerden.*”

SEWEL. pag. 182.

„ De *Accusativus* hangt van 't *Werkwoord* af, en wordt uyt-
ge-

„ gedrukt door *Eenen, eene, den, de, Hem, haar, het, ben,*
 „ *Mij, U,* beantwoordende de vraag *Wien? wie? welken? welke?*
 „ *ke? wat?* en in 't meervoudige *Wien?* als *Hij heeft eenen*
 „ *Man gedood; Hij heeft eene Vrouw getrouwd; Wij zagen den*
 „ *Koning en de Koningin; Ik hoorde u niet; Ik heb hem gero-*
 „ *pen; Hij siet mij omverre; Hij heeft haar verlaaten; Zij heb-*
 „ *ben het buys gestut; Zij sloegen hem.*”

ELZEVIER. pag. 54.

„ Hier na volgt de vierde Naemval, dat is de *bewerkt worden-*
 „ *de persoon of zaak, of Lijder, MOONEN* noemt hem den
 „ *Aenklager*) dat is de Man die geslagen óf gestooten wordt.
 „ Bij voorbeeld: *Jan slaat den Man, schopt den jongen, boort*
 „ *den toon,* enz. zoo blijkt dat *de man, de jongen en de toon, de*
 „ *bewerkt wordende personen* of zaken, dat is de *Lijders; slaet,*
 „ *schopt en boort* de Werkwoorden zijn, en *Jan de Werker* is:
 „ doch wanneer men schrijft *de man wordt geslagen, de jongen*
 „ *wordt geschopt, de toon wordt geboort,* moet *de man, de jon-*
 „ *gen en de toon in den eersten Naemval* staen, óm twe redenen,
 „ ten eerste: om dat geen *vierde Naemval* in een' volkomen
 „ zinn' kan gevonden worden, zonder een' *eersten Naemval,*
 „ *voor of achter* zich te hebben, gelijk in *Jan Slaet, Stoot,* enz.
 „ te zien is, die hier niet te vinden is. Ten tweede: om dat geen per-
 „ soon of zaak door een *Lijdend Werkwoord* in den vierden Naem-
 „ vall' wordt gestelt, maer wel door een *Bedrijvend Werkwoord.*”

L. TEN KATE, maakt geene de minste zwaarigheid omtrent den *Accusativus,* in welk geval de bewerkte of Lijdende zaak of persoon zig bevindt (als *Betoom UWEN DRIFT*): pag. 324. I Deel nógtans spreekt Hij ook

1. Van eenen *Accusativus Motivus,* het toestreckende geval of het bewerkte beweegmiddel, uitgedrukt wordende, door *Om hem, van wegen hem, voor hem, tegen hem, over hem,* en *tot het:* als *Liefde tot WELLUST.*

Ccc 2

2. Van

2. Van eenen *Accusativus Localis*, die het plaatselijke bewerkte geval bekleedt, wanneer men zegt, *bij, om, rontom, omsrent, naast, nabij hem; na hem, voor, agter, tusschen en boven hem, op hem, boven op hem, beneden, onder en over hem, tegen hem aan, door dat, en door dat heen, en binnen en buiten dat*; hoewel men dit *Binnen* en *Buiten* ook eertijds bij den *Genitivus* gevoegd heeft, als toebehoorende; en hiervan zegt men nog *Binnen* en *Buiten 's Huis*, even als of 't waare In 't *binnene des Huizes*. pag. 326.

WOORDENBOEK van Konsten en Weetenschappen.

„ *ACCUSATIVUS*. In de Latijnsche Spraakkonst, is het vierde *Casus*, 't welk altoos door een *verbum activum* of *prepositio* geregeerd, uitgedrukt of verstaan word; dus, *amo Deum*.
 „ Ik bemin God; *eo Londinum*, i, e, *eo ad, vel versus Londinum*, ik ga naar *Londen*, of ik ben op weg naar *Londen*.”

5. de V O C A T I V U S.

MOONEN. pag. 82.

„ De *Roepers*, de vijfde Naemval, waer door men iemand aenspreekt of roept, en die met den *Noemer* overeenkomt, heeft geen Geslacht-woord tot zijn Merkteken. En daerom zegt men, *Godt, Heer, Vader, Moeder, Kint*, in het Eenvouwige Getal; en in het Meervouwige *Goden, Heeren, Vaders, Moeders, Kinders*. Maer de Tusschenwerping *O* wordt 'er met of zonder het Voornaemwoord *Gij*, dikwils voorgezet.”

SEWEL. pag. 183.

„ De *Vocativus* wordt gebruykt in 't roepen of aanspreeken, als *o Heere! Hoor hier Man! Vrouw, zie voor u! Jongen,*
 „ *wacht!*

„wacht u! ó Gelukkig Land! ó Koning! ó ik ongelukkige! óf
 „ó mij rampzalige!”

ELZEVIER. pag. 54. 55.

„De vijfde Naemval is bij MOONEN de *Roeper*, maer bij ons
 „de *Geroepen*, of *Aengesprooken Persoon* of *zaak*, of, om hem
 „met één woord te noemen, de *Toeboorder*; om dat hem, wan-
 „neer hij ons voorkomt, deze benaming eigen is, gelijk uit dit
 „voorbeeld te zien is: *Ik boorde dien man roepen, mannen broe-*
 „*ders!* enz. vraegt men nu MOONEN, wie hier in den Roe-
 „per' staet? (die altijd met den eersten Naemvall' overeenkomt, en
 „zoo wel als die altijd *de* en nooit *Den* voor hem (zig) lijden kan.)
 „Zoo moet hij, wil hij volgens zijn eigen woorden antwoorden,
 „zeggen: *de mannen broeders*, die in tegendeel de *Toeboorders*
 „zijn. Want *Ik* (die de Werker ben) *hoor roepen*; (te weten
 „*den Man* die in den vierden Naemvall' staet) maer vraegt men
 „wie hier de aengesproken, of, om in het meervoudige getal te
 „spreken, wie de *aengesproken personen* of *Toeboorders* zijn?
 „Zoo valt het antwoord licht (*ligt*); de *Mannen Broeders*,
 „zijn de *Toeboorders*, die dan ook, gelijk het zijn moet, met
 „den *Werker*' of *eersten Naemvall'* overeenkomen.”

L. TEN KATE. pag. 324. I Deel.

Zegt van den *Vocativus*; „in welk geval, de *Aengeroepe* staet,
 „(als GIJ, of ó GROOTE VORST): ”

HUIDECOPERS Proeve. pag. 74.

„v. 834. AY KOOM, GENAECTME, OWAERT TE PRIJ-
 „ZEN) Verscheiden aanmerkingen kunnen ons deeze woorden
 „uitleveren: maer eerst moet ik den Leezer waarschouwen, dat
 „hier een drukfeil is, en dat men voor *genaectme*, leezen moet,
 „*genaekme*, gelijk ook ook in den ouden druk geleezen wordt.
 „De eerste aanmerking, op Vondels woorden, is, of het wel

„ gezeid zij, *ó waert te prijzen!* zekerlijk neen. Want voor-
 „ eerst moet men, in den vijfden Naemval, iemant aanspree-
 „ kende, zeggen *ó waarde!* gelijk *ó grootte*, *ó magtige*, enz.
 „ niet *ó groot*, *ó magtig!* maar ten anderen zegt men noch
 „ *ó waard*, noch *ó waarde te prijzen*: wel *ó waardgeprezen*,
 „ of *ó prijzenswaarde* doch in de woorden van Vondel, om die
 „ te behouden, ontbreekt een zelfstandig woord, dat voor het
 „ Bijvoegelijke *waard* behoorde te gaan. het welk zeer licht (ligt)
 „ te vinden is, als men de woorden, *genaektme*, daaruit ligt:
 „ dat aldus geschieden kan:

Ay koom, ó berder waert te prijzen!

„ Want het is bekend, dat de *Adjectiva*, alsze na het *Substan-*
 „ *tiva* geplaatst zijn, geene buiginge van bijzondere Naamvallen
 „ onderworpen zijn.” pag. 74. 75. én pag. 513. „ als men iemant
 „ aanspreekt, benoemt men hem in den vijfden Naamval, die
 „ daarom bij de Latijnen *Vocativus*, bij ons *Roeper*, geheeten
 „ wordt, maar alle onze Taalkenners zeggen, dat het Lidwoord
 „ *de* den vijfden Naamval ontbeert: 't welk waar is: Vondel
 „ hadt zeer wel kunnen schrijven: (te weeten voor Hij spreekt
 „ APOL AEN: Ó DE LIEFSTE VAN MIJN NEVEN)

Hij spreekt Apollo aen; ó liefste van mijn Neven.”

Een voorbeeld óf twé zal ik nóg, tér bevestiginge, bijbrèngen:

HOOGVLIET, in dén Aartsvader Abraham. B. X. pag. 227.

Onnoozele Izaák! 't geldt u, 't geldt u, mijn Zoon!
ó Appel van mijn oog! ó paerel van mijn Kroon! enz.

FEITAMA in Henrik de Groote. pag. 81.

Vereeuwvig, Zangeres! dier Helden dierbre namen,
Die zich noch smaad, noch dood, voor de eer buns Konings schamen.
Leeft

*Leest in mijn dicht, de Thou! Tardif! Larchet! Briffon!
 Praalt nevens hen, Potier! Molé! Bayeul! Scaron!
 Gij mede, jonge Bloem, Longueil! wiens lente jaren
 In rijp vernuft, in deugd, die Vaders evenaren!
 Hoe wordge, ó eedle Rei!*

Dit zijn voorbeelden die alles bewijzen wat mén begeert. Nimmer kan mén tréffender *Vocativus* vinden.

6. de A B L A T I V U S.

MOONEN. pag. 83.

„ De *Neemer* is de zesde Naemval, die de *Oorzaken* en de
 „ *Werktuigen* eener zaake stellende, de vragen *Van Wien*, of
 „ *Van Wat* beantwoordt.
 „ Dees heeft tot Merktekens in het Eenvouwige Getal, *Van*
 „ *Eenen, Van Den, Van Eene, Van De, Van Een, Van Het*;
 „ als in *van eenen Vorst, van den Graven, van eene Maegt, van De*
 „ *Dochter, van Een Volk, van Het Huis*; en in het Meervouwi-
 „ ge, *van de*; als in *Van De Mannen, Vrouwen, Kinderen*:

SEWEL. pag. 183.

„ De *Ablativus* is kenbaar aan deeze merktekenen, *van eenen,*
 „ *van eene, van een, van den, van de, van het, van hem, van*
 „ *mij, van haar, van hen*, en beantwoordt de vrage, *van wien?*
 „ *van welke? óf van wat?* als, *Peeren verscb van eenen boom ge-*
 „ *schud: vruchten van een weelig Land: Daar is een bevel geko-*
 „ *men van den Koning en (van) de Koninginne: Het is van hem*
 „ *genomen: Zij quam van het Land: Hij viel van 't buys: de weer-*
 „ *baan waayde van den toren: verlost van den dood: Bevryd van*
 „ *een kwaad wijf: ontslagen van de koortse: Ik heb eenen brief van*
 „ *hem ontfangen (ontvangen moet dit zijn, volgens Séwels eigen*
 „ *gevoelen pag. 30.) 't quam van mij voort: 't is van haar genomen.*
 „ Som-

„ Somtijds wordt de *Ablativus* door 't woordje *van* alleen, zonder *den* óf *de* uytgedrukt; als, *Een drank van wijn en water en limoenen gemaakt. De menschen moet men van ondeugd afsbrikken. Zij is verlost van Kinde.*

ELZEVIER. pag. 55.

„ De zesde en laetste Naemval is de *Benomen* of *berooftde persoon* of *zaak*, anders de *Derver*. (Bij MOONEN wordt hij, doch verkeerd, den *Neemer* genoemd.) Dus zegt men: *Jan neemt van den manne, al wat hij krijgen kan.* Vraegt men nu een' *Leerling'* weder, wie is de *Neemer*? die moet antwoorden *Jan*, dat mis is; want die is de *Werkende persoon* of *zaak*, en kan bij gevolg geen *zesde Naemval* zijn. Maer vraegt men wie is de *Derver*, of *Benomen persoon*? zoo luidt het antwoord *de Man*, die daerom in den *zesden Naemvall'* staet, en *Manne* moet zijn. Laet ons nu eens zien, hoe men den *zesden Naemval* in andere opzichten ook waertenemen hebbe. Deze *Naemval* kan ook dus voorkomen, bij voorbeeld: *Jan wordt gebaet van den Man.* Dan moet het woord *Man* weder *Manne* zijn. Niet zoo zeer dat *de Man* van iets berooft wordt, of als een *benomen persoon* moet aangemerkt worden, als wel om dat het woord *Man* hier bijkomt, dat, als gezegt is, zoo wel een' *zesden* als een' *tweeden Naemval* regeert.) Dat hier zonder krenkinge des zins, niet in *Des* kan veranderd worden; want hoe misselijk zou het luiden, als men zeide: *Jan wordt gebaet des Mans?* daerom moet *Man* in den *zesden Naemvall'* staen, en *Manne* zijn. Mén kan *Man* hier ook in den *vierden Naemvall'* stellen, mits het woord *van*, in *door* veranderende, niet om dat *de Man* hier een *Lijder* zoude zijn, maer om dat het woord *Door* een' *vierden Naemval* regeert.”

L. TEN KATE. I Deel. pag. 325.

„ N. Maer hoe staen we met den *Ablativus*, die gewoonlijk „ Afuemer vertaeld word? Dit Geval komt mij niet minder duister

” ster te voren: Want wat voor een Afneeming is 'er, wanneer
 ” men zegt **IN DAT HUIS**, of **TEN ZIJNEN HUIZE**? al-
 ” hier is de *Ablativus* vertoevende of verzellende (*Commorati-*
 ” *vus*) of *Dit wierd volbragt DOOR*, of **MET HEM**, aldaer is
 ” de *Ablativus* Veroorzakende of Medewerkende (*Instrumenta-*
 ” *lis*).

” L. Nog is 'er ook een *Ablativus Narrativus* (van Verhael),
 ” als, *Men spreekt VAN HEM*. Dog de vierde *Ablativus*, na-
 ” melijk de *Discretivus* (of 't Afscheidende Geval) heeft den
 ” naem van *Ablativus* niet oneigentlijk; als *van HEM*, *van*
 ” *HEM* af, *Uit HET HUIS*, *zonder DAT*, enz.

” Deze Vierderhande *Ablativi* zijn zo strijdig van aert als **IN**
 ” en **UIT**; en ik bekenne gaerne dat ik tot nog toe na mijn
 ” genoeg en geene gemeenschap heb kunnen uitvinden die haer
 ” alle vier insluit. Bij gebrek van die kan men zig onderlossen
 ” behelpen met den gewoonen naem van *Ablativus*, nemende
 ” dien, voor 't gene het gebruik hem doet bereekenen, en niet
 ” voor 't gene hij na de Letter zou beduiden.” Zie pag. 325. 326.

Pagina 326 geeft die Heer een fraaie onderscheiding van den
Genitivus en *Ablativus*; zeggende dat bij den *Genitivus*, altijd
 een ander *Substantivum* komt, aan 't welke dit behoort en toege-
 eigent is, als 't *T is een werk VAN HEM*; terwijl de *Ablativus*
 altijd aan 't *Verbum* zig verknoopt; als, *Dat Werk* komt **VAN**
HEM.

De volgende uitdrukkingen zullen eenig licht omtrént den
Ablativus kunnen geeven.

<p>van wien of van wie komt dat?</p>	}	<p>van den vader' of vadere. van de dógter' of dógtre. van de moeder' of moedere. van den vórst' of vórite.</p>
---	---	--

V. Wat hebt-ge aan te mérken omtrént den

Ddd

ABLA-

N E D E R D U I T S C H E

A B L A T I V U S A B S O L U T U S .

A. De *Ablativus Absolutus*, die op zigzélven staat, moet alleen, zonder de hulpe eens Wérkwoords, een' volstrékten zin uitléveren. Mén noemt hém dus, omdat hij iets *volstrékt* uitdrukt, volmaakt én voléindigt. Hij is kénbaar aan de woorden *geduurende, staande, onāangezien, geboord, gezien, niet-tegenstaande, aangezien, &c.* te weten als 'er hét Deel-woord *zijnde*, bij komt óf onder verstaan wórdt.

V O O R B E E L D E N .

G E D U U R E N D E dén strijd.
 G E D U U R E N D E deesen oorlog.
 S T A A N D E deesen écht.
 N I E T T E G E N S T A A N D E dien hévigen twist.
 O N A A N G E Z I E N dén goeden uitflag.
 Dén Gód gepaaid (verónderstèl, *zijnde*).
 Dén naam verzégeld, *beginnenze*
 Dén Last voltrokken.
 Dén Draak in slaap getoverd.
 Dén honger geboet én de tafels opgenomen.
 Dén nagt doorgebracht zijnde.
 Deesen íchranderen Vórst overleeden zijnde.
 Dén strijd nóg éven maar begonnen.
 Dén Koning overléden zijnde, wérdt gebalsemd.
 Dien tijd verlopen zijnde.
 Deesen laatsten in de haven te rugg' gekomen.
 Ook wórdt dén *Ablativus Absolutus* uitgedrukt door *gestèld, onderstèld, genomen, neem eens, &c.* mèt dezélfde bepaaling' als boven.

V O O R B E E L D E N .

G E S T E L D , dén oorlog begon op nieuw.
 O N D E R S T E L D , hém wierdt de kroons gegeven.

G E -

GENOMEN, haar wierdt eenen fakkele gegeeven.
NEEM EENS, dén twist bestond daarin.

Voor 't vrouwlijke wórdt hij uitgedrukt, in

De Fontaine verdestruëert zijnde.
De zaake éénmaal beslooten zijnde, &c.

Voor 't onzijdige, in

GEMERKT dén geréchtigen vonnisse.
GEMERKT óf AANGEZIEN deesen geschille.
GESTRAFT aan dén lijve *of* aan dén ligchaame.
VERHOORT deesen gedinge, &c.

De Taal-Geleerden zijn 't omtrént deesen Naamval niet ééns.
De bovenstaande gedagten zijn van dén Heer' HUIDECOPER
overgenomen, waarmede ELZEVIER overéénstemt. L. TEN
KATE ondertusschen is van een geheel ander gevoelen, zeggende
dat de *Ablativus Absolutus* plaats heeft wanneer twéderhande be-
weegingen onmiddelijk aan ~~elkander gekéerd wórdén~~, als

TOEN HIJ DAT DEED } OVERVIEL HEM,
óf TOEN HIJ DAT GEDAAN HAD } enz.

DAT DOENDE } OVERVIEL HEM,
óf DAT GEDAAN HEBBENDE } enz.

Wèlk laatste de Latijnen uitdrukken mèt een' *Ablativus Absolutus*, als *hoc illo agente*, óf *bis actis*. Zie I Deel. pag. 381.
Hij ontként zélfs dat wij eenen *Ablativus Absolutus* hebben, zeg-
gende dat die strijd tégen ons taal-eigen.

Andere wéderóm houden dén *Ablativus Absolutus* bijna voor
't zélfde, 't geen mén bij ons een Tusschen-réden, (*Parentthesis*)
noemt, als *juvante Deo* (mèt Góds hulpe). Zie WOORDEN-
BOEK van Konsten én Weetenschappen.

De Franschen, meen' ik, drukken dénzélven uit, door

Les ordres donnés
La résolution prise } verönderstéllende, *étant*, (zijnde.)

En dan zal dit mét de gedagten van dén Heer' HUIDECOPER, omtrent onze Taal', overéénkomen.

„ Die gewoon zijn bastaerd woorden onder hunne rede te mengen, gebruiken dezen *volstrekten Derver*, en zeggen: *POSITO*. (Somtijds wel tweemaal *POSITO GENOMEN*.) welk woord de Derver van 't Latijnsche woord *Positus* is, en *gesteld* betekent.“ ELZEVIER pag. 135.

F. DE HAES érkent ook geen' *Ablativus Absolutus*, dat is *lösse* óf onbepaalde zéde Naamval. Zie zijne Spraeckunst. pag. 157.

F. DE HAES over de NAAMVALLEN:

Ik vertrouw' dat mijne Leefers, die mij tót dus verre gevolgd zijn, mij deese kleine wijle nóg hunne aandacht verleenen zullent, om de gedagten van dén Heer de HAES, omtrent de Naamvallen, in te zien.

Na dat die Heer zig over de Naamen dér *Casus* uitgelaaten heeft, die mét die van ELZEVIER overéénkomen, óf waarmede ELZEVIER zig veréénigt heeft, gaat hij over tót de verklaring' zijner dénkebeelden, over dat onderwérp,

„ 't Lust ons, „ *zegt hij*,“ deeze nieuwe vinding (doorgaens wat zorglijk) een weinig ter toetsé te brengen. Wij stellen ten dien einde een zin of rede dan hier eens neer, bij voorbeeld: *de wijsheit van eenen Veldheer doet den Vijanden meer afbreuk dan de dapperheit van de Soldaten*. Om nu hier te kunnen vragen. Wie is de eerste Naemval? moet men eerst het werkwoord opzoeken en kennen; door een werkwoord nu word het bedrijf of eene daed van eenen persoon uitgedrukt; als *lezen, schrijven, beminnen, doen*, enz. Dit laetste werkwoord nu vinden wij in den bovenstaenden zinn', *doet*, na-

EUNF-

„ tuurlijk valt derhalven hier de vraag, wie is de per-
 „ soon of zaak die hier iets *doet*? het antwoord zal ook natuur-
 „ lijk zijn *de wijsheit*, die ook wezentlijk de eerste Naemval is.
 „ (Want de woorden *van den Veldheer* zijn hier maer bijgevoegt,
 „ om onze proef of toets wat ruimer te kunnen nemen) 't komt
 „ hier op *de wijsheit* alleen aen, 't is een en 't zelve of die van
 „ een Veldheer, of gemeen Soldaet, of Staetbedienaer zij.

„ Laet ons nu onzen tweeden Naemval, *den eigenaer* of *be-*
 „ *zitter*, opspeuren.

„ De vraag is dan, wie is, in den voorschreven zin, de
 „ eigenaer of bezitter van *de wijsheit*? het antwoord is weer zeer
 „ klaer, *de Veldheer*; die ook wezentlijk in den tweeden Naem-
 „ val gesteld is, en zoo ook *de Soldaten*, welke de bezitters of
 „ eigenaers van de dapperheit zijn.

„ Laten wij, tot gemak voor 't begrip, den derden Naemval
 „ een weinig ter zijde stellende, tot den vierden overgaen, en
 „ dan vragen: wie is *de daedlijk bewerkt wordende persoon* of *zaak*
 „ die, (het werkwoord is hier *doen*) *gedaen wordt*? Natuurlijk
 „ valt het antwoord op *afbreuk*, welk woord hier ook den vier-
 „ den Naemval uitmaekt; welke Naemval bij ons *de daedlijk be-*
 „ *werkt wordende persoon* of *zaak* genoemd word; om dat de per-
 „ soon of zaak, door een lijdend werkwoord beheerscht, in den
 „ eersten Naemval moet geplaeft worden; als *de man* word *ge-*
 „ *vangen*; *de kinders* worden *bestraft*.

„ Nu gaen wij over tot het beproeven van den derden Naem-
 „ val: de vraag is dan, wie, in onzen zin, *de ontvanger* is, of
 „ vermits hier in 't meerv. gesproken word, wie hier de ontvan-
 „ gers zijn? het antwoord valt immers gevoeglijk op *de vijanden*
 „ want die ontvangen de afbreuk en moeten in den derden Naem-
 „ val hier gestelt worden.

„ Wat den vijfden naemvalle betreft, die komt alleen te stude,
 „ in een aanspraak of aenroepinge, als: *Munnen broeders! O*
 „ *diepte der wijsheit! O Heer der Heersbaren! enz.*

„ Den zesden Naemval noemen wij den *onbepaalden*; want
 „ nu beteekent hij eene ontneming, als *ik neem dit of dat van*
 „ *den manne af*: somtijds eene afzondering, als: *ik heb mij van*

„ *dien manne afgezondert* ; dan weder eene te samenvoeginge ;
 „ *wij zijn met hem te samen gespannen*. Nu eene rust op of in
 „ eene plaets, als *wij blijven in huis*, in onze kamere ; dan een
 „ uitgang : *wij gaen uit den huize* ; uit den lande ; Somwijlen
 „ ook een ontbering : *ontbloot van eenen goeden name*, zonder
 „ *hulpe* ; en dikwils ook eene daed ten gevalle van iemand ver-
 „ richt, als : *hij werkt voor zijne kinderen* ; *ik schrijf voor mijnen*
 „ *zone en vrienden*.” Zie zijne Nagelaten Gedichten en Spraek-
 kunst. pag. 19-21.

De volgende fraaië aanmèrkingen mag ik mijnen Leefer niet onthouden :

I. NAAMBUIGING van 't MANLIJKE woord MENSCH.

1. *Nomin.*

DE MENSCH is gewórden als onzer één. Gen: 3. vs. 22.

2. *Genit.*

Wat is de Mènsch dat gij zijner gedènk én de Zoon DES MENSCHEN, dat gij hém bezoekt ? Pl. 8. vs. 5.

3. *Dativ.*

Ende de Heere Gód gebood DEN MENSCH. Gen: 2. 16.

4. *Accus.*

En Gód schiep DEN MENSCH naar zijn beeld. Gen. 1. vs. 27.

5. *Vocat.*

Maar gij ó MENSCH Gods! vlied deese dingen. 1 Tim. 6. vs. 11.

6. *Ablat.*

Laat gij dan af VAN DEN MENSCH, wiens adem in zijnen neuse is. Jer: 11. vs. 22.

2. NAAMBUIGING VAN 't VROUW: WOORD VROUW.

1. *Nomin.*

EN DE VROUW zag dat die boom goed was tót spijsē. Gen. 3. vs. 6.

2. *Genit.*

DE MAN is 't hoofd DER VROUWE. I Kor. II. vs. 3.

3. *Dativ.*

EN DER VROUWE zijn gegeven twé vleugelen. Openb. 12. vs. 14.

4. *Accus.*

En toen de Draak zag, dat hij op de Aarde gewórpen was, zoo heeft hij DE VROUW vervólgd. Openb. 12. vs. 13.

5. *Vocat.*

VROUW! Wat hēbb' ik mēt u te doen? Joh. 2. vs. 4.

6. *Ablat.*

TOT DE VROUW zēide hij: ik zal zeer vermenigvuldigen uwe smarte. Gen. 3. vs. 16.

3. NAAMBUIGING VAN 't ONZIJDIGE WOORD VOLK.

1. *Nomin.*

HET VOLK zal op dēn Bērg Sinai niet kunnen klimmen. Exod. 19. vs. 23.

2. *Genit.*

En Mofes kwam én riep de Oudsten DES VÓLKS. Exod. 19. vs. 7.

3. *Dativ.*

En de Heere gAV DEN VOLKE genade. Exod. II. vs. 3.

4. *Accus.*

En hij heiligde HET VOLK. Exod. 19. vs. 14.

5. *Voc.*

5. *Vocat.*

O! MYN VOLK! die u leiden verleiden u. Jer. 3. vs. 12.

6. *Ablat.*

En hij zeide TOT HET VOLK. Exod. 19. vs. 15.

4. NAAMBUIGING, van het Eigen Naam-woord GOD.

1. *Nomin.*

Maar die dit alles gebouwd heeft is GOD. Hebr. 3. vs. 4.

2. *Genit.*

Maar nu is de réchtvaardigheid Gods geöpenbaart. Rom. 3. vs. 21.

3. *Dativ.*

Geev den Keiser, &c. én GODE dat Góds is. Matth. 22. vs. 21.

4. *Accusf.*

Ik dank' MIJNEN GÓD, uwer altijd gedagtig zijnde, Filémon. vs. 4.

5. *Vocat.*

Maar tót den zoon' zègt hij: uw Troon O GÓD! . . . Hebr. 1. vs. 8.

6. *Ablat.*

Genade zij u-lieden én Vréde VAN GÓD onzen Vader. Hebr. 1. vs. 3.

5. VAN DEN EIGEN-NAAM, ABRAHAM.

1. *Nomin.*

EN ABRAHAM besneed zijnen Zoon Izaäk. Gen. 21. vs. 3.

2. *Genit.*

Toen zeide hij: ik bèn ABRAHAMS Knégt. Gen. 24. vs. 34.

3. *Da-*

3. *Dativ.*

En Efron de Hethiter antwoordde ABRAHAM. Gen. 23. vs. 10.

4. *Accusf.*

En Abimelech riep ABRAHAM. Gen. 20, vs. 9.

5. *Vocat.*

En hij zeide tót hém: ABRAHAM! Gen. 22. vs. 1.

6. *Ablat.*

Voorder zeide GÓD TÓT ABRAHAM. Gen. 17. vs. 9.

Nom. *De Mënſch* was naakt én zag 't niet voor dén vall';

Gen. *Dés Mënſchen* zoon hérfstelde 't gantſch Heeläl.

Dat. *Dén Mënſche* is magt én heerschappije gegeven.

Acc. *Dén Mënſch* heeft GÓD uit Eedens Hóv gedreeven.

Voc. *O Mënſche!* óf *Mënſch!* door 't zondigen vermaard!

Abl. én *van dén Mënſchel* óf, *van dén Mënſch*, ontáard!

Dit hébb' ik (behoudens mijne eigen ſpelling) overgenomen nit een Wérkje, genaamd *Korte Wegwijzer ter Spél-Spraak-en Dichtkuden*, van JAN VAN BELLE; een Wérkje dat mijeerft éven voor 't drukken deefter Aanmérkingen in de handen gekomen is, maar waarin zékerlijk fraaië dingen voorkomen; waaróm 't te beklagen is dat 'er van 't zélve zoo weinig gebruik gemaakt wórdt.

Dus hébb' ik eene uitgebreide beſchrijving dér Naamvallen ge-
geeven én de onderscheidene gedagten dér béſte Taal-Geleerden
bijéén verzameld; waardoor 't niet miſſen kan óf een ieder (die
dit mèt oordeel leeft) moet eene volkomene kénis daarvan beko-
men. Vraagt mén mij nu (én dit is natuur'lijk) na wélke gedagten ik
meeft overhèlle? zoo antwoord' ik: wat 't zaak'lijke betréft,
vind' ik in allen iets dat tót weefenlijke leering' strékt; alléén, wat
aangaat de naam-beduidenis dér *Cafus* én hèt toepaſſ'lijke gebruik,
zoo bepaal' ik mij tót TEN KATE, DE HAES én ELZE-

Eee

VIER,

VIER, wèlk driemanschap hoofdzaak'lijk in meening' overéénflèmt.

Deesen wèg hèbb' ik ingeslagen, naamelijk om deese aanmèrkingen dus onverminkt t'er neer te stèllen. Ligt'lijk hadd' ik de zèlve konnen inéén smèlten; maar daartoe kon ik niet besluiten als een' afkeer hèbbende van iets voor mijn wèrk uit te geeven dat aan een ander toebehoort. Ik bèn, door deese behandeling', zèkerlijk in hërhaalingen vervallen; dóch de hërhaalingen zijn zoodanig, datze altijd mèt smaak konnen geleefden wórdén. Tén minsten, ik betuig' zulks ondervonden te hèbben, én oordeel' dat de Leefer zoo veel tijd niet 't zoek zal brèngen én zijn geduld niet zoo veel zal behoeven te vérgen, in de zèlve te leefen, als hij wél begriipen kan dat ik hèbb' moeten doen, onder hèt opstèllen én in órder brèngen van de zèlve; 't geen mij dan ook doet hoopen dat hij mijnen arbeid niet zal wraaken.

Laat ik 'er nu nóg tén slótte bijvoegen: dat deese Naamvallen twéerlei zijn; naamelijk *Régte óf Staande* én *Onrégte óf Geboogen*, Dat de *Régte* zijn, de eérste én de vijfde, dat is de *Wèrker* (Nominativus) én de *Aangeroeper* (Vocativus). Dat de eérste hèt geslachtwoord zèlve aanwijst, als, *de Man*, *de Vrouw*, *bèt Kind*, én dat de laatste, zonder geslachtwoord, dus uitgesproken wórdt, *Man*, *Vrouw*, *Kind*. Dat de *Onrégte* zijn, de *Eigenaar* (Genitivus), de *Ontvanger* (Dativus), de *Lijder* (Accusativus) én de *Dèrver* (Ablativus). Dat door deese Naamvallen alle de Zèlfstandige Naam-woorden d'er drieërlei geslachten, verándert én geboogen wórdén. Dat mén de *Buigingen* dier Naam-woorden, in een' Taalkundigen zinn', noemt DECLINATIEN. En laatst'lijk, dat mén over de Declinatiën (door mij hier én daar aangeroerd) zèer wél kan te régte geraaken bij F. DE HAES van pag. 21 tót 53.

E I N D E.

I N.

INHOUD DEESES BOEKS.

Van de SPEL-KONST. Pag. 1

Van de VOCAALEN.

A. pag. 2	O. pag. 53
E. — 20	U. — 66
I. — 46	IJ. — 72

Van de CONSONANTEN.

B. pag. 90	N. pag. 216
C. — 104	P. — 231
D. — 110	Q. — 240
F. — 134	R. — 242
G. — 142	S. — 253
H. — 161	T. — 277
J. — 172	V. — 293
K. — 177	W. — 317
L. — 196	X. — 345
M. — 207	Z. — 346

Van de Diftongen óf Twéklanken.	pag. 354
Van de Syllabes óf Lèttergreepen	— 355
Van de Punctuatie óf Zincheidinge.	— 358
Gedagten over de Naamvallen.	— 368

Druk-feilen dus te verbéteren.

- Pag. 10 régel 6 vanönder staat *buiging*; lees *afleiding*.
- Pag. 11 régel 9 vanönder staat *eige-naamen*; lees *eigen-naamen*.
- Pag. 17 régel 12 vanönder staat *aangebore*; lees *aangeboren*.
- Pag. 44 régel 9 vanönder staat *comma*; lees *apostroof*.

Andere Lètterfouten hier-én-daar misschien voorkomende laat ik aan de bescheidenheid dér Leeferen over.

Boeken by den Drukker dezes Gedrukt.

EZOPISCHE FABELEN van FEDRUS, Gevrijden Slaef des Keizers AUGUSTUS, in 't Nederduitsch vertaald en met Aanmerkingen verrijkt, door D. van HOOGSTRAZEN, met nieuwe Konst-Platen, door *Simon Fokke*. 8vo. f 2 - 4

NIEUWE REIZEN, naar NOORD-AMERIKA. Behelzende eene Beschrijving van de onderscheidene VOLKEN en STAMMEN, die de LANDEN omtrent de grote Rivier SAINT LOUIS, gewoonlijk de MISSISSIPI genaamd, bewoonen; derzelver GODSDIENST, STAATSBESTUUR, ZEDEN, wijzen van OORLOGEN en KOOPHANDEL. In 't Fransch beschreven en met Privilegie des Konings uitgegeven, door den Heere BOSSU, Kapitein onder de Fransche Mariniers. En nu volgens den Parijffchen Druk in 't Nederduitsch vertaald, met Platen, 2 Deelen 8vo. I - 10

BRIEVEN van ADELAIDE de DAMMARTIN, GRAAVINNE DE SANCERRE, aan mijnen Heere den Graave de NANCE, haar' Vriend; door Mevrouw' RICCOBONI, uit het Fransch vertaald, 2 Deelen 8vo. : 15 - 0

Eerstdaags zal den zelve uitgeeven, het tweede Deel, der beroemde **BRIEVEN** van den BARON en PROFESSOR LODEWYK HOLBERG, en zo vervolgens alle de nog onvertaalde Werken van den gem: HOLBERG, ingevolge de vorige advertentiëndeswegens door den Drukker deefes gedaan.

ARTICLE CINQUIEME.

RE'GELMAATIGE NE'DERDUIISCHE
SPE'LKONST, of verhandeling over
de zès-én twintig Letteren van het
Alphabét. Gegrond op het gebruik
der bête Schryv'ren én der beroemdste
Dicht'ren. Mèt veele spraakkundige
aanmerkingen verriykt. Door ERNST
ZEYDELAAR;

C'est-à-dire.

L'ORTOGRAPHE DE LA LAN-
GUE HOLLANDOISE, ou Trai-
té des vingt-six Lettres de l'Al-
phabet; fondé sur l'usage des
meilleurs Auteurs & des Poètes
les plus célèbres; & enrichi de
plusieurs observations Grammati-
cales, par Mr. ZEYDELAAR;
1 Vol. in 4°. de 402 pp. sans la
Préface qui en a 17. A Amsterdam,
chez Etienne d'Esveld. 1769. (1).

L'Ortographie Hollandoise est, comme
celle de plusieurs autres Langues,
un de ces objets, sur lesquels on ne
doit pas se flatter qu'on tombe jamais
d'accord: le moyen de s'accorder quand
on part de différens principes? Les uns
veulent qu'on consulte l'oreille; d'autres
qu'on

(1) Cet Extrait nous a été communiqué. Com-
me il ne peut intéresser que ceux qui entendent la
Langue Hollandoise, nous avons balancé si nous
l'insérerions dans ce Journal. Nous nous y som-
mes cependant déterminés en faveur de nos Lec-
teurs Hollandois: les autres passeront cet Article.

car, à Dieu ne plaise: qu'après que ces Loix seront données, il y ait un Peuple sur la terre plus juste, & par conséquent plus florissant que le notre: car le but de nos Loix ne seroit pas rempli; ce seroit un malheur auquel je souhaite de ne pas survivre". Quels sentimens un pareil langage ne doit-il pas exciter dans le cœur de ses sujets! En traçant leurs devoirs, elle a peint ses Vertus, & cet Ouvrage, en sera le monument.

340 BIBLIOTHEQUE DES SCIENCES,

qu'on recherche l'origine des mots: il en est qui prétendent qu'il faut avoir égard à l'économie; enfin chacun adopte un système d'Ortographie, suivant qu'il est plus au moins disposé à goûter telles raisons préférablement à d'autres. L'Ouvrage dont on vient de lire le titre, est principalement destiné à réduire les différentes Ortographes de la Langue Hollandoise à une seule Ortographie, uniforme & régulière. Pour cet effet l'Auteur examine l'usage des Lettres: il s'arrête d'abord aux voyelles, & passe ensuite aux consonnes. C'est là la division générale de son Livre: il est écrit par demandes & par réponses; forme que Mr. KEYDELAAR a préférée, afin de pouvoir répondre plus commodément aux difficultés qu'il suppose qu'on pourroit lui proposer. Nous allons donner une idée de son travail, autant que le permet un Journal François.

L'a est en Hollandois court en quelques mots & long en d'autres. Notre Auteur donne une liste de l'une & de l'autre sorte de ces mots: faut-il mettre

tre un accent sur l'*a* long, comme le font quelques Ecrivains? Mr. ZEYDELAAR répond négativement à cette demande; & il en donne pour raison, qu'il ne voit aucune nécessité à mettre cet accent.

L'*a* forme une syllabe par soi-même en quelques mots. Cette Lettre a aussi par elle-même plusieurs significations, dont Mr. ZEYDELAAR indique quelques-unes, renvoyant le Lecteur qui voudroit s'en instruire davantage, aux Dictionnaires de *Hoogstraaten*, *Luisius*, *Hubner*, & autres. Il juge avec raison, qu'on ne peut point employer l'*a* en Hollandois dans plusieurs significations qu'on lui attribue d'après celles que cette lettre a en François. Par exemple, on fait mal de mettre sur une adresse *a* (*a Amsterdam*) au lieu de *te* (*te Amsterdam*).

Faut-il, pour allonger l'*a*, lui ajouter l'*e*, ou doubler la lettre *a*? Plusieurs Grammairiens Hollandois ont prétendu, que c'étoit par l'*e* qu'il falloit indiquer la prononciation allongée des autres voyelles; & l'on fait que plusieurs bons Ecrivains
s'en

s'en font tenus à allonger l'*a* par l'*e*; écrivant *gaen* (marcher), *laen* (allée), *baes* (lièvre), *kaes* (du fromage). Notre Auteür juge d'après *Nyloé*, *Huidekoper*, & plusieurs autres Auteurs accrédités, qu'il faut doubler l'*a* & écrire *gaan*, *laan*, *baäs*, *kaas*, &c. Le son de l'*aa* est, selon lui, plus pur: celui de l'*ae* répond, dit-il, à celui de l'*ai* en François: on a même des mots en Hollandois, dans lesquels on doit employer l'*ae*, & prononcer ces deux Lettres, comme l'*ai* des François: tels sont, par ex. ceux de *paerä* (cheval), *staert* (queue), *kaers* (chandelle), *vaers* (piece de poésie); mots que d'autres Auteurs écrivent avec deux *e* au lieu de *ae*: on se sert aussi de l'*ai* en Hollandois; mais rarement: on écrit, par exemple, *bair* (cheveux), *air* (epic).

L'un des points de l'Orthographe Hollandoise, sur lequel on est le plus divisé, c'est la question, s'il faut retrancher la seconde voyelle, dès que la simple donne la même prononciation que la double? Il en est qui traitent cet Article en
vrais

vrais œconomés: doubler une voyelle, là où on n'entend aucune différence dans le son, c'est, selon eux, une superfluité, ou plutôt une faute capitale. D'autres ne considérant pas uniquement le son des mots, mais l'effet que l'écriture doit produire sur des lecteurs; & jugeant d'ailleurs, que les Etrangers & les Enfants méritent bien qu'on n'omette rien de ce qui peut faciliter l'étude d'une Langue, prétendent qu'on fait très mal de rejeter au pluriel une seconde voyelle, que le mot exige au singulier: par exemple *daad* (actions), s'écrit, au singulier, avec deux *a*: le pluriel se forme en ajoutant à la fin du mot *en*; ce qui fait naturellement *daaden*: quelques Auteurs conservent au pluriel cette double voyelle; d'autres la rejettent & écrivent au pluriel *daden*, avec un *a*, donnant pour raison qu'il faut ménager les lettres, & qu'il est inutile de conserver le second *a*: attendu qu'il ne fait rien à la prononciation, qui reste la même avec l'*a* simple, qu'elle l'est au singulier avec l'*a* double: de même les substantifs *saaf*

Tome XXXII. Part. II. F (c²)

(esclave), *blaas* (veffie), *taal* (langue), & une infinité d'autres. Il y a aussi plusieurs verbes, dont la première personne de l'indicatif s'écrit avec deux voyelles, que quelques Auteurs conservent dans tous les autres temps & modes, & que d'autres rejettent lorsque cela leur paroît ne faire aucune différence pour l'oreille; ainsi, quelques uns écrivent l'infinitif *maaken* (faire), avec deux *a*, de même que la première personne du pluriel du présent de l'indicatif *wy maaken* (nous faisons). D'autres prétendent qu'il faut écrire à l'infinitif *maken*: à la première personne du pluriel *wy maken*, avec une *a*, & ainsi de tous ces autres verbes, tels que sont *ik blaas* (je souffle); *ik klaag* (je me plains); *ik waen* (je m'imagine) &c.

Enfin il convient de conserver la double voyelle quand ce ne seroit que pour éviter des meprises & pour donner plus de clarté à l'Orthographe. Voici quelques exemples qui le prouvent. Notre Auteur les emprunte de *Sewel*, un des meilleurs Grammairiens Hollandois.

Wy

Wy zagen (vimes) ben steen zaagen (scier).

Ik wil dat laken (drap) geensints laaken (mépriser).

Ik wil 't met dien ouden wagen (voiture) op zulk een quaaden weg niet waagen (risquer).

Huften gemaakt van staaken (pieux), die met het eene end in de grond staken (être fixés).

De Graaven (Comtes) lagen in prachtige Graven (tombeaux). Qu'on ecrite les mots zaagen (scier), laaken (mépriser), waagen (risquer), staaken (pieux), Graaven (Comtes), avec une seule voyelle, de semblables passages deviendront inintelligibles pour des Etrangers, & des Enfans, qui ne devineront pas qu'on a retranché une voyelle par un principe d'économie; ni sur quels mots cette économie a été exercée: les mêmes observations ont lieu pour les mots qui s'écrivent avec deux e, avec deux o, & avec deux u. L'Auteur en traite séparément à chaque voyelle, & comme de part & d'autre on allègue sur

l'usage de les doubler, à peu près les mêmes raisons qu'on fait valoir par rapport à l'usage des deux *a*, il suffira d'en avoir fait la remarque.

Y-a-t-il des mots dans lesquels l'*a* doit être marqué d'un accent? Mr. ZEXDELAAR répond qu'oui: Il veut qu'on écrive *Jehová*, *Hozéá*, *Jeremiá*, &c. & il préfère l'Orthographe d'*ad*, à celle d'*ae*, dans les abréviations, telles que sont *paên*, *schâ*, *waâr*, *vergaêren*, (abréviations reçues dans la Poésie) pour *paden*, *schaden*, *vader*, *vergaderen* &c. D'autres les marquent en écrivant *paên*, *schâe*, *waêr*, *vergaêren*. Si au lieu de l'*a* vous admettez l'*é*, dit notre Auteur, il faudra écrire par abréviation, *laaên* pour *laaden*, avec deux *a*; de même *raaên* pour *raaden*, & ainsi du reste. Sa raison ne sera vraisemblablement pas généralement goûtée. On objectera que dans des mots, comme le sont *pad* (sentiers), *rad* (roue), *blad* (feuille), la Poésie permet d'ôter le *d*, pour ne donner à ces mots qu'une seule syllabe au pluriel, & faire la rime sur *ae*; abréviation autorisée

risée d'ailleurs par la prononciation reçue dans le discours journalier: on dit par ex. *daar zyn geen* BLAEN; *daar zyn geen* PAEN, pour exprimer qu'il n'y a point de feuilles, *bladen*; de sentiers, *paden*: c'est ainsi qu'on dit *Vaer*, pour *Vader*; *Moer* pour *Moeder*; & on ajoutera, qu'on met l'accent circonflexe dans ces mots sur l'*e*, pour marquer que le *d* a été retranché. Pourquoi, demandera-t-on ensuite à Mr. ZEYDELAAR, voulez-vous que cet *e* soit changé en *a*? Les Etrangers & les Ecoliers devineront-ils cette mutation? & les mêmes raisons, pour lesquelles vous avez voulu que l'on conservât le double *a* dans le pluriel des substantifs qui ont deux *a* au singulier, n'exigent-elles pas, que vous préférerez d'écrire *laen*, ou plutôt *laeu*, à *laad*? Pour être uniforme, il faut être constant dans les principes. D'ailleurs en conservant l'*eu*, on conserve la marque ou l'indice du pluriel de ces mots. Il est étonnant que Mr. ZEYDELAAR, pour appuyer son sentiment n'en ait pas appelé à l'usage de doubler

l'o, au lieu de le dans les abréviations semblables à celles dont il s'agit ici, par ex. on écrit *Goön*, pour *Goden*; *doön*, pour *dooden*; *noö*, pour *noode*, ainsi qu'il l'enseigne p. 62.

Il faut mettre, selon notre Auteur, deux points sur l'a, quand cette lettre doit être combinée non pas avec la syllabe qui la précède, mais avec celle qui la suit, & de même lorsqu'elle forme une syllabe par elle-même: ainsi on doit écrire *Viänen*, *Wreedäart*, *Voordän*, &c. Mr. Z. ne donne aucune raison de cette orthographe dans les deux cas; où il veut qu'on l'emploie; il ne cite même en faveur de son opinion qu'un passage d'une Traduction Hollandoise du *Brederode*, Poëme Latin de Mr. *Burman*; où le mot *beelät* (Univers), est écrit avec deux points sur l'a. Nous aurons que l'on se contente de cette espèce d'autorité: il en faudroit du moins de plus nombreuses & de plus accréditées, pour faire passer les deux points sur l'a dans les mots *voordän*, *wardän*, *werächten*, *enäanneemlyk*,

Les raisons pour lesquelles il veut qu'on mette dans certains cas deux accens aigus sur les deux *aa*, dans les mots tels que sont par exemple *aan*, *waar*, *daar*, sont assez plausibles, parce qu'il y a effectivement des cas, dans lesquels on appuie plus sur ces *aa* que dans d'autres: cependant, ces raisons ne paroîtront pas suffisantes à ceux qui n'en admettent guère sur cette matière, sans qu'elles soient confirmées par de bonnes autorités. Notre Auteur finit ses observations sur l'usage de la lettre *a*, par une liste de mots qui commencent par *a* & *aa*, en marquant le genre de ces mots, & leur signification. Il passe ensuite à l'*e*, & successivement aux autres voyelles.

Il remarque entre autres sur l'*e*, que cette Lettre admet dans la Langue Hollandoise quatre sons différens: le muet, l'aigu, l'ouvert, & le très ouvert; il veut, qu'on les désigne par les accens usités dans la Langue Françoisse; & quoique nous ne disconvenions pas de l'utilité qui pourroit en résulter, & que nous

pensions que l'on ne doit pas négliger
 les moyens qui peuvent contribuer à fa-
 ciliter l'intelligence d'une Langue, nous
 doutons cependant que les différentes
 prononciations de l'e dans la Langue
 Hollandoise puissent être exactement dé-
 signées par les quatre accens qu'on em-
 ploie en François: Il nous semble même
 que l'usage de ces accens, pourroit faire
 perdre la véritable prononciation de bien
 des mots. Par ex. notre Auteur écrit
spél, bék, bén, él, avec un *e*; *fél, bék,*
nèt, snèk, tél, avec un accent grave; &
 cependant dans tous ces mots le son de
 l'e nous paroît être le même: d'un au-
 tre côté l'e est ce semble plus doux
 dans les mots, *ben, wel, wel, den, der*,
 que dans ceux de *spek, flek, wet*, &c. &
 dans ceux-ci plus doux que dans les mots
mes, les, vles, recht. Nous trouvons
 encore une grande différence dans la
 prononciation des mots suivans, *en,*
erw, ecbt, hembd, ben, kers, kerw, &c.
 & cependant notre Auteur donne dans
 tous ces mots l'accent aigu à l'e: il
 écrit *fèrvèt*, mot dans lequel le son des
 deux

deux e est manifestement différent. De plus, en adoptant l'application que notre Auteur fait des accens, on ne pourroit pas faire la rime de *gêld* sur *gewêld*; de *bevel* sur *gezêl*; de *gêk* sur *bêk*; de *besmêttên* sur *verlêttên*; & cependant jamais on n'a douté que ces mots en formassent une bonne rime. Mr. ZEYDELAAR est fort sévère sur cet article: il semble, par exemple, trouver une différence dans le son de l'e en *voorspelde* & *melde*; & *vlekken* & *dekken*, deux rimes, dont Mr. Feyta ma, le plus scrupuleux peut-être & le plus délicat de tous les Poètes Hollandois, n'a pas balancé de se servir. Il croit que *Hoogvliet* a été plus exact; & il nous recommande sur cette matière la lecture de *Huydekopers Proeven van taal-en dicht-kunde*. Cependant, à moins qu'on ne doive l'attribuer au Compositeur d'imprimerie, ou au Correcteur, l'oreille ne paroît pas avoir guidé Mr. ZEYDELAAR aussi régulièrement, qu'il se l'est peut-être imaginé: nous trouvons p. 26 *servet*, p. 31 *servet*

p. 26. *gebéd*; p. 32. *dood-béd* &c. Quoi qu'il en soit des idées de notre Auteur sur l'usage des accens, on doit lui savoir gré de ses observations. Qu'il nous permette d'en faire deux: si les consonantes déterminent le son d'une voyelle qui les précède soit au commencement, soit à la fin, soit au milieu des mots, ainsi que le juge notre Auteur, n'est-il pas superflu d'employer l'accent; & cette raison ne suffit-elle pas pour en rejeter l'usage? De plus, on introduit l'usage des accens pour fixer les sons, & par là la prononciation, il faudra qu'un seul & même accent ne marque point différens sons: or Mr. ZEYDELAAR, ne soutiendra point que l'*e* doive être prononcé de la même manière dans les mots *tégendeel*, *dezélfde*, *schéerp*, *tén*, *tér*, *slegt*, & cependant il les marque tous d'un *e* p. 31. Ceux des bons Ecrivains Hollandois qui ont recommandé les accens, nous paroissent avoir été plus réservés.

En traitant de l'usage des Lettres, notre Auteur ne s'y attache pas si rigou-
 reu-

reusement, qu'il ne nous donne que
 quelquefois des observations qui s'en éloig-
 nent: par ex. il remarque en traitant
 de l'*i*, que les mots *Apôletin*, *Profeetin*,
 & d'autres mots semblables par lesquels
 on marque le féminin d'*Apôtre*, *Pro-
 phète*, s'emploient très bien en Hol-
 landois; que de bons Auteurs s'en
 sont servis & que Mlle. de *Limburg*
 a employé même *Vaderin*. Mais qu'il
 nous permette d'observer à cette oc-
 casion, qu'entr'autres avantages de la
 Langue Hollandoise, elle a celui de
 rendre le masculin en féminin, par la
 seule addition de la syllabe *in*: *Ko-
 ning* (Roi), *Koningin* (Reine); *Herder*
 (Berger), *Herderin* (Bergère); *Boer*
 (Payfan), *Boerin* (Payfanne); & ainsi
 d'une infinité d'autres; quoique la règle
 ne soit pas générale, & que les femini-
 ns se forment aussi par l'addition de la syllabe
es, *Prin* (Prince), *Princes* (Prin-
 cesse); *Borger* (Bourgeois), *Borgeres*
 (Bourgeoise); *God* (Dieu), *Godes* (Dées-
 se); *Godes* & *Godin*, s'emploient tous
 deux indifféremment. Quoique Mlle.

de

de Limburg se soit servi du mot de *Vaderin* & même avec élégance, dans le passage de ses Poésies cité par notre Auteur, nous croyons cependant, qu'on feroit mal de l'employer dans les sens du mot *Moeder* (Mère); sur-tout en prose.

Nous ne pouvons donner plus d'étendue à cet Extrait; & nous devons renvoyer le Lecteur à l'Ouvrage même, pour y lire les raisons pourquoi notre Auteur veut, par ex. que même dans le style ordinaire on écrive *Schryvren*, pour *Schryveren*; *Dichtren* pour *Dichten* &c.

On y trouvera des discussions sur l'usage de cette expression *daar is 'er*; sur la différence entre *berucht* & *beroemt*; & d'autres semblables. Après avoir traité de l'usage des Lettres, Mr. ZEYDELAAR parle des *Diphthongues*, des *Syllabes*, de la *ponctuation*, & finit par des observations sur les cas,

